MB. Wilkin

1

TRES CENTURIÆ
Selectorum Casuum
CONSCIENTIÆ,

AUTHORE
ADAMO BURGHABER
Sæ Theol: S. J.
PROFESSORE.
IN
Celeberrima Universitate
Friburgensi Brisgoiæ
EDITÆ 1671.
Nunc veró
REIMPRESSÆ
Ad commodum &
usum Spiritualium
1755.

LEOPOLI.
Typis Confrater:
SSS. TRINITATIS.

M. Zukowski Sculp:

FACULTAS
ORDINARIA.

Liber, cui Titulus: *Tres Centuriæ Selectorum Casuum Conscientiæ*, jam aliàs in ante à Theologis infra specificatis, revisus & approbatus, ac commodo Spiritualium perutilis, ut reimprimatur, facultatem damus. Leopoli Die 20. Maj 1755to.

STEPHANUS MIKULSKI
Canonicus Archi Cathedr: & Iudex Surrogatus Leopolien.
mpp.

APPROBATIO R.P. VISITATORIS, Ac VICE PROVINCIALIS.

CUm Librum, cui Titulus: *Centuria Selectorũ Casuum Conscientiæ I II.III.* à P. ADAMO *BURGHABER* Societatis nostræ Theologo conscriptum aliquot nostri Patres, quibus id commissum est, recognoverint, & in lucem edi posse judicaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur. In cujus rei testimonium has litteras manu nostrâ subscriptas, sigilloq; munitas dedimus. Friburgi Brisgoiæ 19 Octobr. 1664.

Christophorus Scherrer.

APPROBATIO THEOLOGICA.

HÆ Selectorum Casuum Conscientiæ Centuriæ I II III. *nihil vel Fidei Orthodoxæ, vel moribus bonis adversum continent: sed utilissimis doctrinis, auctoritate & ratione probè munitis refertæ sunt. Et quia juxta sapientissimum illud dictum* Sap: 9: In directione cordis judicium, *sani hominum sensus atque actiones ex sana SS. Theologiæ doctrina, synceraq; ejus instructione oriuntur, minimè dubitandum, quin prædictæ Centuriæ eidem cordis directioni destinatæ, publico bono imprimantur; ad quod idcirco facultatem, quam jure suo merentur, plenissimam facio. Friburgi Brisgoiæ 23 Maji, Anno 1665.*

JOANNES ANTONINI, Societ. JESU,
SS. Theologiæ Professor, Ord. & ejusdem Facultatis nunc Decanus.

PRÆ-

PRÆFATIO

Ad

LECTOREM,

NOn mireris benevole Lector, hunc Librum Tres tantum Centurias Casuum Conscientiæ in se continere, cum multi imo plures dentur Casus. Hoc peto animadverte, quo nomine vocitentur hi casus Conscientiæ in his tribus Centuriis, nempe Selecti. Non fuit animus Authoris tractare quosvis Casus quia horum pleni sunt Tomi. Eos tantum in hoc Libro Author exponit qui ex Theologia Morali frequentius occurrunt, magisq; desiderantur ritè explanati. Proinde illis uti sæpius proficuis benevole Lector in Domino fruere.

CEN.

CENTURIA I. SELECTORUM CASUUM CONSCIENTIÆ.

CASUS I.

Ægidius ab amico invitatur ad mensam, ubi vinum liberalius haustum ipsi visum obfuscat, lingvam vincit, pedes infirmat, caput gyrat, memoriã sepelit, mentem in jocos atq; insolita solvit, & omnia ita perturbat, ut tãn advertentia aliqua inter bonum & malũ turpe & honestum permaneat. Quæritur. Utrum peccaverit mortaliter.

Videtur sic peccâsse, quia talis passim ab omnibus ebrius habetur; ebrietatem autem ex suo genere esse peccatum mortale, communis est Theologorum sententia.

Resp. Ægidium non commisisse peccatum mortale ebrietatis Ita Cajet. Sylvest Valent. Less. Laym *L. 3 s 4 n. 5.* Dicastillo *de Iust. L 1. D 3 n. 142.* Palao *de Iust. Tr. 1. D. 3 p 5. n. 3.* & alij. Ratio est, quia ebrietas, quæ sit peccatum mortale, ex communi Theologorum est *violenta rationis interceptio per nimium potum voluptatis causâ haustum*, Atqui si adhuc ad est advertentia rationis inter bonum & malum, inter turpe & honestum, non est perfecta interceptio rationis; esto

oculis duplicata omnia appareant, lingva titubet, pedes vacillent, caput in gyrum agatur, vomitus sequatur, phantasia sit nonnihil turbata, memoria labatur Ergo, &c.

Ad rationem in oppositum dicimus, Ægidium prudenti judicio non posse censeri *Theologicè* ebrium ob causam dictam, licet imperfectam aliquam ebrietatis rationem participet, & *vulgo* denominationem ebrii habeat, ideóq; peccatum veniale ex gravioribus committat.

II. *Agricola mercede conducit Vitalem famulum, eiq; curam rei domesticæ commendat, in qua ex levi ejusdem culpa, seu diligentiæ omissione damnum contingit fractione pretiosi vitri, cujus damni reparationem Agricola à Vitale exigit. Quæritur, Utrum Vitalis reparare damnum illud ex fracto vitro teneatur?*

Videtur teneri. Ita Salonius, Arragon. & alij, quos citat & sequitur Bonac. *D.3. de contract. q. 1. pun.6. n. 14.* quia inter Dominum & servum mercede conductum intercedit contractus in utriusq; utilitatem; in tali autem cuntractu dari obligationem juxta leges Civiles ad reparationem damni ex culpâ etiam levi juridicâ, docent Molin. de Just. Disp. 295. & communit. alij DD.

Resp. Vitalem non obligari ad reparationem damni. Ita Card. Lugo *de Iust.D.8. n.92.* Less: *c.7. de Iust. n 32* & alij. Ratio est, quia eadem planè est ratio cum his famulis, quæ est cum Judice, Advocato, Medico, atque alijs Officialibus, ut testantur *cit. AA.* Atqui isti non tenentur ex culpâ

culpâ levi, ut habet communis Theolog. & docet Clarus. *l. 5 pract. criminalis § fin. q. 3 n. 3*, ubi alios AA. affert. Ergo nec famuli obligantur. *Differentia* inter officiales (quo nomine famulos venire recens diximus) & conductores sumitur ex citatis legibus civilibus, quæ de officio & famulatu non idem asserunt, quod de contractu, utut alias spectando jus naturæ eadem videatur utriusq; ratio, ut rectè advertunt Lugo *loc cit.* & alij.

Atq; ex his patet ad rationem in contrarium; nam universim negamus, ex quovis contractu in utilitatem utriusq; surgere obligationem damni reparandi ob culpam etiam levem juridicam; cum LL. civiles aliter circa contractus officialium, adeoq; & famulorum disponant, etsi in utriusque utilitatem etiam cedant.

III. *Ammonius habens pravam consvetudinem falsò jurandi, sæpe quidem sic jurat, sed prorsus inadvertenter, & ex subito animi motu atq; iræ impetu. Quæritur: An committat peccatum in se mortale?*

Videtur tale committere Ita Cajetan: Navarr: *in sum cap. 12 n 6.* & alij Quia inadvertentia illa non excusat Ammonium, cum etiam advertens similiter pejeraret

Resp I. Si Ammonius vel non habuit pravam consvetudinem falsum jurandi, vel hanc per dolorem retractavit, juramentũ falsum inadvertenter prolatum non fore peccaminosum. Itâ excommuni Suarez *Tom 2 de Rel. L. 3 c 7. n. 5.* cum illud nullo modo sit voluntarium. II. Si vero habeat pra-

vam consvetudinem falso jurandi, & hanc non re-
tractarit, juramentum factum etiam inadvertenter,
& ex subito iræ impetu prolatum, esse peccatum
mortale, non quidem in se, sed in voluntate, quam
habet, non removendi consvetudinem. Ita Sanch.
L. 3. in Decalog. c. 5. à n. 28. Palao *Tr. 14. D. 1.*
pun. 9. n. 5. & alij. Ratio est, quia juramentum
illud, nec directe & in se est voluntarium, ut pa-
tet: nec indirectè, hoc ipso quod non fuerit po-
testas illud vitandi. Ergo solùm in causâ non a-
motâ, pravâ scilicet consvetudine. Hanc consve-
tudinem si Ammonius sæpius admonitus emendare
non laboret, non posse ipsum absolvi, cum plu-
rib. Theolog: putat Suarez *loc. cit. c. 8 in fin.* Sed
mitiùs & rectiùs sentit Sanchez *L. 2. in Decal. c.*
32. n. 45. loquens de blasphemiâ, quia ob peccata,
quæ non pendent ex occasione extrinsecâ, sed in-
trinsecâ peccatoris fragilitate, non est absolutio
vel neganda, vel differenda; cùm dolendo de pec-
catis satis pœnitens se disponat.

Atq; ex his patet ad rationem in contrarium.

IV. *Anastasia durissimè tractatur à Viro suo,*
quæ idcirco sæpe sibi mortem imprecatur. Quæri-
tur. An peccet?

Videtur mortaliter peccare. Ita Navarr. in
manual. *c. 15. n. 15.* Tum quia non est Domina vitæ
suæ. Tum quia est contra Charitatem sibi debitã.

Resp. Anastasiam non peccare. Ita Sancius *in*
select. D. 2. n. 9. & alij. Quia potest afflictionem
hanc prudenter censere majus malum, quam ipsã
mortem. Imo alios quosvis ex indignatione &
impa-

impatientiâ mortem sibi deliberatè imprecantes nõ peccare mortaliter, existimamus cum Dian. *P.* 5. *Tr.* 14. *R.* 92. & probamus tum exemplo Eliæ 3. *Reg.* 19. Jonæ *cap.* 4 &c. tum quia sensus verborum illorum alius non est, *quàm malumus mori, quàm tales molestias pati.*

Ex quo patet, nec dominium Dei in vitam nostram, nec charitatem nobismetipsis debitam violari. Cœterum ex communi Theolog: apud Bonac: *in Præcep.* IV. *Decal. D.* 5 *Q. unic. p.* 6 *n.* 1. peccat graviter Maritus Anastasiæ tam duriter hãc verbis & verberibus tractando, cum uxor non ut serva vilipendenda, sed ut socia sit amanda & honoranda [sunt quippe *duo in carne una Matth,* 19] ac delinquens etiam moderate corrigenda, cũ acris & digna delicto pœna non ad maritum, sed Judicem pertineat. Unde Palao de sponsalib. D. 3. *pun.* 4. § 3. verberum punitionem [nisi gravissima urgeat causa] mortalem censet, & non immeritò, quia ex se utpote servilis maximè uxorem dedecet. & in aliquorum sententia, sufficientem dat divortij causam.

V. *Anthusa uxor advertens Virum suum plura contrahere debita, quàm sit solvendo, sufficiens post mortem hujus inopinatam, citò tantum bonorum subtrahit, quantum & sibi & liberis ad competentem sustentationem necessarium arbitratur. Unde suspecta creditoribus coram Iudice jurat, nihil de bonis viri se sublegisse, subintelligendo non necessarium ad honestæ vitæ sustentationem. Quæritur; An facere hoc licitè potuerit?*

Videtur non potuisse, Tum quia est in fraudē, & contra Jus creditorum in bona relicta à marito. Tum quia sequeretur, debitores non teneri solvere debita cum aliqua imminutione honestæ sustentationis, quod videtur contra communem DD.

Resp. Licitè fecisse Anthusam. Ita Cœlestinus *in compend. mor. Theol. Tr. 9. c. 19. in fine* relatus apud Dian. P. 5. *Tr. 14. R. 57.* Ratio est, tum quia creditores rationabiliter non possint esse inviti. Tum quia rem alienam injuste non retinet, & sicut subtrahendo necessaria ad sustentationem [etsi injustè à viro essent acquisita] non peccat, ita neq; peccat jurando. Tū quia licitū est cuilibet in gravi suâ, vel suorū necessitate, aliquid clanculū surripere, quando aliter ea averti non potest, ut docent P. Navarr. *L. 1. c. 1. n. 357* Less. Lugo, alii. Ergo multo magis licitum erit Anthusæ, aliquid non restituere, cum subtractio illa non sit tam ablatio rei, quàm denegatio restitutionis.

Ad *primum* in contrarium negamus, id esse in fraudem, & contra jus creditorū, hoc ipso, quod justè ac rationabiliter fiat. Ad *secundum* itidem negamus sequelam, cùm hîc non agatur de aliqua solùm imminutione, sed omnimoda amissione honestæ sustentationis; & ex communi doctrina plus liceat ad cavendam istam, quàm illam.

VI. *Attilius Princeps ob copiam vini in suâ ditione crescentis, legem statuit, ne quis vinū ex aliâ Provinciâ inferret. Cneus hujus gnarus antequam lex illa promulgaretur, aliquot vini plaustra aliunde advexit. Subditi verò eādem legem*

postea

postea promulgatam absq; justâ causâ non accepta-runt. Quæritur. Utrum tam isti, quàm ille contra legem egerint?

Videtur, Cneum fecisse contra legem, quia scivit, eam jam esse statutam: non autem eandem violasse subditos; quia juxta communem sententiam Canonist: *in c.1. de Treuga & pace*, lex non obligat, nisi acceptetur.

Resp Cneū non violâsse legem: Subditos verò eandem fuisse transgressos. Ratio prioris est, quia de ratione legis *ut proximè obligantis* est promulgatio, ut habet communis DD. apud P. Tannerum *Tom. 2. D 5. Q 1 d. 1.* siquidem absque istâ regulare ac dirigere [quod legis est] subditos nequeat. Cùm ergo ante promulgationem lex verè & perfectè non subsistat, nec violari potest. Unde patet ad argumentum in oppositum. Ratio posterioris est, quia acceptatio populi, per se loquendo, ac seclusis particularibus pactis & privilegiis, non requiritur ad valorem legis, ut docent Laym. *de LL c 3. n. 1.* Arriag *D. 17 n 1.* Palao *D. 1. p 13.* & plures alij; cùm Princeps absq; eâ & potestatem & voluntatem habeat obligandi subditos; nec sanè expediret Reipubl. ut leges justæ & utiles pro libitu recusari à subditis possent. *Sententia Canonist. in contrariū allata*, intelligenda est solum casu, quo lex valde gravis & difficilis esset; tunc enim prudenter præsumitur, legem ejusmodi non esse latam à Principe *ex absolutâ voluntate* obligandi, sed solum experiendi, num populus ad ejus receptionem induci possit, ut post Suarez &

Salas, rectè Palao *loc cit. n 4.* Secùs autem se res habet in proposito, ubi lex nec difficilis, nec inutilis fertur. Atque sic patet ad rationes in oppositum.

VII. *Avitus vir nobilis advertit, fateturq; excessum suum in cibo, potu, vestibus, usu matrimonij, appetitu pecuniæ, honoris, laudis, excellentiæ &c. Quæritur Utrum peccet mortaliter?*

Videtur peccare mortaliter Tum quia SS. Scriptura & Patres hunc excessum graviter reprehendunt, ut videre est apud Authores passim. Tùm quia gravem committit inordinationem.

Resp Avitum in his (per se loquendo secluso damno, & aliâ malitiâ extrinsecâ) non peccare mortaliter Ita ex communiore Less *L. 4. de Temper. c. 4. n. 110.* Ratio est, quia, universim loquendo, quando aliquid per se malum non est, sed indifferens, tum excessus in ejus appetitione & usu est tantum venialis, cum in tali re mediocritatem attingere sit difficile, & nullum grave detrimentum inferatur DEO, vel proximo Atqui prædicta, in quibus delinquit Avitus, per se mala non sunt, sed indifferentia Ergo excessus in illorum appetitione & usu, per se loquendo, est tantum venialis.

S Scripturæ & PP graviter reprehendunt excessum illum non *per se* sed ratione alicujus pravitatis *per accidens* annexæ, quo modo etiam inordinatio gravis censeri potest, qualis tamen per se non habetur.

VIII. *Baldus Principi cuidam in Germaniâ à*

Con-

Consiliis, & vir bonus delectatur lectione Calendariorum prognosticorum, novorum, ab hæreticis impressorum, & similium, quæ varios hominum ac rerum status concernunt, & subinde amare perstringunt; sed Religione tactus, intelligere vult ex Cõfessario, an licitè legere talia possit? Quæritur. Quid Confessarius respondeat.

Videtur non posse; quia *in Indice libr prohibit, reg. 2* universim hæreticorum libri, etiamsi de Religione non tractent, non permittuntur, nisi Catholicâ censurâ sint legitimè approbati.

Resp. Baldum, secluso propriæ animæ, aliorũq; salutis periculo, licitè ea Calendaria, nova, ac pasquillos legere posse, modo Sacra Fidei Catholicæ, & Summum Pontificem non concernant. Ita P. Tanner. *Tom. 4. D. 6. q. 10. n. 101.* Ratio est. Tum quia prædicta nomine librorum non comprehenduntur, sicut neq; sub censura *Bullæ Cœnæ* Brevis scriptura, oratio, concio, quæstio, epistola, annotatio &c. comprehenduntur, ut docent Sanchez *L. 2. in Decal. c. 10. n. 29.* Bonac. *D. 2. de Cens. q. 5. punct 4. n 18.* Palao *Tr. 4. D. 2 p 10. § 1. n. 5* & alij. Tum quia lectionem talem communis usus ac consvetudo in Germaniâ tanquam licitam permittit; unde passim viri etiam timorati & Ecclesiastici abiq; scrupulo talia legunt.

Ex quo patet ad rationem in contrarium; regula enim illa in Germaniâ ob difficultatẽ, quam continet, contrario usu elanguit, si etiam fuit unquam recepta, & vim habuit

IX. *Benno Civis Monacensis sub Festa Pente-*

costes Oettingam Vet. Religionis causâ profectus, confessionem ibi peccatorum suorum peregit. Confessarius illi pro satisfactione praecepit, ut in S. Ædiculâ coram Imagine miraculosa B. V. recitaret unum Rosarium flexis genibus. Verum is nihil horũ fecit, atque etiam domum reversus distulit ejq poenitentiae executionem usque ad Festum Portiunculae, quo die denuò confessurus recitavit manè Rosarium in sacello domestico assidens in sella. Quaeritur Quomodo peccâvit tam differendo, quam alio loco & situ, ac imperatum erat, poenitentiam injunctam exequendo?

Videtur mortaliter peccâsse, ut innuunt AA. passim; quia in re gravi, & ad reconciliationem cum DEO ordinata, intentionem Confessarii absq; ullâ causâ distulit simul, & aliquatenus intermisit.

Resp: Bennonem non peccâsse, saltem graviter. Nam non peccavit differendo tam diu poenitentiam; quia nullus obligatur confessionis praecepto statim ac peccat, sed potest differre confessionem per annum; Ergo simul poterit nõ tantum per duos vel tres menses, sed per integrũ annum poenitentiam à Confessario impositam differre, ut cum Fernandez, Martin de S. Josepho, Escobar, & aliis docet Dian. P. 10, Tr. 12 R. 42. Non etiam peccavit alio modo, quam fuerat impositum, poenitentiam implendo; quia modus talis censetur circumstantia levis, ut post *Sanchez*, Lugo, & alios docet Dicastillo *de Poenit. D. 14. n. 81* quippe in hoc vel illo loco, aut situ dicere Rosarium, aequale, aut fere aequale est Beatissimae

Virgi-

Virginis obsequium, modo res ritè peragatur. Atq; ex his patet ad rationem in contrarium.

X. *Chariton legitimè excusatur à debiti solutione; interea autem temporis ob amissam solutionem creditori damnum evenit, & lucrum cessat. Quæritur. Utrum postea Chariton debitum solvere potens, etiam damnum obveniens & lucrum cessans resarcire teneatur, uti petit creditor?*

Videtur teneri. Ita Molin. *D.754 n.3.* Laym. *Tr.2 de Iust c 12. n.2.* & alij. Tum quia aliter creditor non præsumitur dilationi consentire. Tum quia differens solutionem in suum commodum, tacito contractu se obligat, jacturam creditoris resarcire.

Resp. Non teneri, sive Chariton debitor sit ex contractu, sive ex delicto. Ita P. Navarr. *L. 4. de restit c 4. n 46.* & ferè Less. *de Iust. c 16. n.33.* Ratio est, tum quia Chariton nec est ob moram solutionis causa injusta illius damni & lucri cessantis: nec ista proveniunt ex culpabili solutionis omissione, sed proveniunt ex retentione solutionis justâ, non utique proventura, si restitutio fieret; damna autem ex tali justâ retentione orta, non possunt imputari Charitoni hoc ipso, quod iste non sit causa moralis injusta, quod necessario ad talem imputationem requiritur. Consentiunt huic assertioni quoad priorem partem de debitore *ex contractu* Rebellus, Salas, Bonacina, & alii, quos affert & sequitur Card. de Lugo *de Iust. D 18 n 35.* dissentiunt autem ab eadē quoad alteram partem de debitore *ex delicto*; sed im-

meri-

merito, quia justa causa radicitùs moram purgat. Ut rectè Navarrus cit: & fere Lessius *c. 16 n. 33.* in fine, ubi ait, debitorem ex delicto non teneri de damno emergente vel lucro cessante pro eo tempore, quo non poterat restituere, nisi conjiciendo se in gravem necessitatem. Unde negamus rationem in contrarium allatam, cum nullo nitatur fundamento.

XI. *Carpus audit in Concione, creditq; , esse peccatum mortale, vesci carnibus in pervigilio SS. Philippi & Iacobi, eò, quòd sit jejunium, & tamen ab iis se non abstinet; conscientiam illam absq; aliâ ratione abjiciens. Quæritur. Utrùm comedendo carnes peccet mortaliter.*

Videtur non peccare mortaliter. Ita Cajetan: *in 1. 2. q. 10. art. 5.* quia conscientia errans non habet ex se vim obligandi, nisi quatenus acceptatur. Ergo quandocunq; non acceptatur, non obligat.

Resp. Carpum peccare mortaliter. Ita Suar Vasq. Palao *Tr. 1. D. 1. p. 6. n. 5.* Bress: *L. 5. c. 2. in fine,* & alij communiter. Quia nemo potest se pro libitu eximere legibus. Atqui conscientia illa, cùm *ut vera* appareat, habet se instar legis & ex proxima regula voluntatis operandi, ut cum *S. Thomâ loc. cit.* docent communiter Theol. Ergo Carpus pro libitu exuere se illâ non potest, se eâ obstrictus peccat mortaliter, si eandem violet ut fit in proposito.

Ad rationem in oppositum dicimus, errantem conscientiam duplicem esse, unam, quæ ita dictet

aliquid

liquid esse peccatum, ut nullo modo etiam pro-abiliter credatur, esse licitum id, quod revera est icitum *secundùm se*: alteram, quæ ita dictet ali-uid esse peccatum, ut tamen verosimile, vel ex uthoritate, vel ex ratione appareat oppositum. Iæc *posterior* non habet vim obligandi, nisi acce-tetur. & deponi potest absq; aliâ ratione; non utem illa *prior*, qualis est Carpi, qui nihil cogi-ando vel de errore Concionatoris, vel de alio notivo rationabili in contrarium, omninò per-vasit sibi jejunandum esse, & à carnibus abstinen-um, & tamen id contra conscientiam talem non ecit, vanè hoc sibi licere arbitratus.

XII. *Cosmas Medicus ad Lazarum infirmum ocatus, nullam agnoscit medicinam, quæ probabi-ter morbum curatura videri possit, deficientibus utem probabilibus, advertit adesse quasdam in-ertas, quæ obesse æquè, ac prodesse queant. Quæ-itur, Utrum istas in extremo vitæ discrimine La-aro adhibere possit?*

Affirmat Thom. Sanch. L.1. *mor: c.9. num.19.* uia periculum accelerandi ægro mortem suffici-nter compensatur spe vitam desperatam conser-andi. Negant plures, quos refert & sequitur Palao *Tr.1. D.2: p.9. n.5.* quia applicans talem nedicinam incertam, quantum est ex se, applicat ausam efficientem mortis, quod utiq; illicitum.

Resp. Posse Cosmam applicare Lazaro despe-rato medicinam incertam, si vel ex levi fundamē-o profutura putetur. Ita Arriag: *de actib. hum.* D.*24. n.25.* quia sic vim acquirit ratio senten-

tiæ affirmativæ, & eandem perdit ratio sententiæ negativæ, quippe evadit ex illâ medicinâ minus periculum nocumenti, & majus fundamentum emolumenti.

XIII *Cosmophilus ita rebus immersus est terrenis, ut desideret perpetuò degere in terra, & DEO relinquere velit Cœlum, si sibi terrā concedat. Quæritur. An graviter peccet?*

Videtur non graviter delinquere, cum præceptum nullum appareat, quod graviùs violet

Resp Cosmophilum hoc concupiscentiæ amore committere peccatum mortale contra spē Divinam, quam ita tenemur habere erga DEUM & Divina, ut ista præ omnibus concupiscibilibus nobis concupiscamus, juxta illud ad Rom: 15 *Ut per patientiam & consolationem Scripturarum spē habeamus &c.* Unde etiam peccant conjuges, si desiderare se dicant, ut perpetuo convivere sibi detur in terrâ; nisi hoc loquendi modo indicare solum velint vehementiam amoris conjugalis

Ad rationē in oppositum patet ex dictis; quippe peccat Cosmophilus contra præceptum spei Divinæ, quo jubemur non solum suo tempore sperare cælestia, sed etiam præ his terrena nunquam nobis desiderare

XIV. *Cunibertus Salisburgi denunciatur excommunicatus, qui absolutionem negligens, fugit Coloniam, ubi post paucos menses Cuthbertus ejus concivis, reiq; gnarus, in eum incidit. Quæritur, Utrùm iste vitare illum Coloniæ teneatur?*

Videtur teneri. Ita Vasq. Tr. *de excom. dub. 8*

n.2 Filliuc. *Tr 13. c 3. q 7 n 49.* Bonac: *D. 2. de Cens. q. 2. punct. 6. § 2, n. 48.* & nonnulli alij. Quia Concilium Constantiense absque restrictione præcipit, vitare excommunicatum denuntiatum.

Resp. Cuthbertum non teneri Coloniæ vitare Cunibertum. Ita Sanch: *L. 2, in Decal. c. 11. n. 20.* Avila *p. 2, de Cens. c. 6. D 11, d. 12* & alij. Nam excommunicatus publicus in uno loco, non est censendus talis in alio, in quem devenire non potest denunciatio; esto enim hæc afficiat personam, intelligendum id tamen respectu illorum, quibus innotescit. At Coloniæ denunciatio Cuniberti nō est notoria. Ergo nullam obligationem inducit, eum vitandi tam publice quàm privatim, quidquid contra hoc posterius sentiat Avila *loc. cit.* quia post Constantiense obligatio vitandi non oritur ex solâ excommunicatione, sed ex illius notoria denunciatione, ut rectè advertit Palao *Tr. 29. D. 2: punct. 4. n. 9.* Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

XV. *Cuno per loca hæretica transiens, cum sciat Catholicis varia in ijs accidere pericula, ut hæc evitet, comedit carnes diebus prohibitis, adit ipsorum templa, abscondit rosarium, aliaq; Catholicorum indicia, ut aliis ejusdem secum sectæ planè appareat. Quæritur. An rectè id fecerit?*

Videtur malè fecisse, quia comestio, & actiones istæ sunt signa falsæ fidei, ex quibus aliquis conjici solet alienus à Romanâ Fide.

Resp Cunonem, per se loquendo, & secluso scandalo, & Religionis cōtēptu, licitè egisse. Ita

Azor

Azor, Sanchez, Coninck. Becan, Laym. *L.2. Tr: 1. cap. 11. num, 5.* & alij. Ratio est, quia licèt per hujusmodi signa aliquo modo hæretici à Catholicis dignoscantur; attamen non sunt signa instituta ad falsæ fidei professionem, & protestationem hæresis: neque in tali necessitate obligat Ecclesiæ præceptum de non comedenda carne. Unde Tanner. *Tom.3. D.1. Q.7. d.5, n.100.* Bannez 22. *q.3. art. 2. dub. 2.* & alij inferunt, posse aliquem uti pileo Turcico cum tobalia alba, ut securus per Turciam transeat, &c. Ergo Cuno signis illis utens, præsumi non potest negare fidem, aut falsam protestari, sed solum occultare se voluisse, cùm non teneretur se manifestare. licitèq; aliorum deceptionem ad sui liberationē permittere posset. Atque ex hoc patet ad fundamentum in contrarium.

XVI. *Elias die, quo in proprio ipsius loco peculiare est jejunium, hospitatur in loco alieno, ubi similiter particulare est jejunium. Quæritur: An teneatur ad jejunandum?*

Videtur teneri, ne absurdè sit omnino exlex. Ita pleriq; AA. quos citat & sequitur Diana *P.1. Tr: 9. Resol. 18 & Tr. 10. Resol:13 in fine,* non tamen convenit inter eosdem, cujus loci lege Diœcesanâ teneatur.

Resp. Eliam probabiliter neutrius loci lege obligari ad jejunandum Ita Jo. Sancius *in select. D. 44. n.31.* Ratio est, quia non obligatur ratione legis domesticæ, ut cum pluribus docet Arriag: *D.15. n.41.* eo quod tale præceptum speci-

aliter

aliter intra locum se contineat, pro quo fertur: nec ratione legis in alieno loco existentis, ut cum multis docet Laym. *L.1.Tr 4. c.12 n 4.* eo quod tale præceptum non obliget, nisi subditos & mē-bra illius communitatis, pro qua fertur

Nec absurdum, Eliam in hoc casu esse *ex legē*, cum universim vagi nullis particularibus locorum legibus ligentur. Sed inquiunt, regula Juris est *in 6. Qui sentit commodum, sentiat & onus.* Ergo si Elias ob absentiam à patriâ habet commodum, quod non sit obligatus die jejunii in aliâ, oportet & ipsum habere onus legis jejunii in altero loco. Dicimus, illam regulam juris procedere solùm de commodo, cui onus necessario est annexum, sicut qui percipit fructus beneficii, prædii &c debet his annexa onera portare, *quia onus transit cum re*, in præsenti vero non est necessario annexum onus commodo, ut per se constat

XVII *Emerentiana celebravit nuptias, quibus peractis, cum vir ejus debitum conjugale exigeret, negavit illa, ajens, ante bimestre elapsum Matrimonium se non consummaturum, cum Religionis ineundæ cogitationem, quam ante nuptias contractas habuit, nondum planè abjecerit. Quæritur.* I. *Utrum Emerentiana, ob cogitationē de Religione ineunda, rectè recusarit intra primum bimestre debitum conjugale?* II. *Utrum negare potuisset, etiamsi nihil de Religione cogitasset?* III. *Utrum hoc bimestre extendat se ad ipsam professionem, vel ad solum ingressum?*

Videtur Emerentianam malè negâsse debitum,

quia à puncto conjugii contracti tenentur conjuges debitum sibi reddere; quod maximè verum, si Emerentiana nihil cogitavit de Religione intranda, ut docent Angelus, Coninck, Hurtado, Palaus *Tr. 28. de sponsalib. D. 3. punct. 2. § 5. n. 7.* Martin Perez *de Matr. disp 22. sect. 5. n. 14.* & alij. Quia jure Pontificio nullis aliis conjugibus obligatio reddendi debitum invenitur suspensa, nisi ij qui de Religione cogitant, qui tamen deinde intra primum illud bimestre profiteri tenentur, ut docent Abbas *in cap. ex publico, de convers. conjugator:* Navarr: alij.

Resp. I. Emerentianam rectè fecisse, non reddendo debitum intra primum bimestre sui matrimonii, quo tempore adhuc cogitabat de Religione intranda. Ita omnes DD. Catholici *ex Cap de conversione conjugat.* Vi cujus suspenditur obligatio reddendi debitum, quæ aliàs à puncto contracti matrimonii urget. Addunt Sanchez *L. 2. de Matr. D. 24.* Et Basilius Pontius *L. 9. de Matr: c. 9. n. 8. 12.* Judicem, causâ cognitâ, posse restringere aut prorogare dictum bimestre ipso jure taxatum.

Resp. II. Etiamsi Emerentiana nihil cogitasset de Religione ineunda, nihilominùs licitè negâsse debitum viro suo intra illud bimestre. Ita Sanchez *loc cit. n. 25.* Basilius Pontius *loc. cit. n.* Præpositus *in 3 part. D. Thom. Q 5. dub 6. n.* & plures apud hos. Nam esto modo non haberet hanc cogitationem, potest tamen habere, & casu quo Religionem non ingrediatur, majori post

affe-

fectu conjungetur viro suo, quia desideria di-
a crescunt, & sic opus non est, ut prædictum
mestre alibi reperiatur concessum ijs, qui de Re-
ione non cogitant, cùm satis in prædicto *capit:*
publico contineatur. *Resp.* *III.* Bimestre il-
d extendi ad solum ingressum in Novitiatum,
n autem ad ipsam Professionem in Religione.
1 communis DD apud Perez *loc. cit: num.* *9.*
ia sine manifesto textu & ratione recedendum
on est à jure communi, concedente annum No-
tiatûs ante Professionem; nullus autem talis tex-
s aut ratio afferri potest. Quare vir Emerē-
inæ, si hæc Religionem ingrediatur, exspectare
bet, donec illa, absoluto Novitiatu, Professio-
m emittat, nec ante hanc ad alias nuptias trāsire
otest, ut ex declaratione Tridentini advertunt
inchez, Pontius, alij supra citati.

Atque ex his patet ad argumenta in contrariū
lata. Sed urget Perez *loc cit. num 15.* ajens, ra-
ssimum esse, ut conjuges, si de facto de Reli-
one non cogitent, postea primum cogitationem
inc Religionis ineundæ suscipiant, ideóq; hoc à
re considerabile non esse. Dicimus rarum quoq;
se, ut cogitantes de Religione ineunda matrimo-
um contrahant, & tamen hoc à jure conside-
tur; cumq; hoc in favorem magnum sit, meri-
ad prædictum casum, quo cogitatio de Reli-
one conjugibus saltem venire potest, conside-
tio hæc juris extenditur.

XVIII. *Epiphanio Episcopo ad Beneficium cu-*
ratum in suâ Diœcesi valde insigne, duo se sistūt

Competitores, uterq; revera dignus, alter tamen altero dignior. Quaritur. Utrùm Epiphanius quem velit, ex his eligere possit ad Beneficiū illud curatum?

Videtur teneri eligere digniorem. Ita Cajet. Navarr. Ledesma, Covarr. Azor. Vasq. Turrian. Less. Palao, & plures alij, quos citant, & sequuntur Card. de Lugo *de Iustit*. D 35. *num*.11. Barbosa *in Collect. Tom* 1. L. 1. *tit*. 6. *cap*. 19. *num* 4. & Pax Jordanus *pralud* 12. *suarum elucubra*. Moventur tum authoritate Concilij Trident: *sess*. 24. *de Reform*. c. 1. Innocent: III. *Can*. *unic*. de Benef. & D. Thom. 22 q 63 *art* 2. *ad* 3. Tum ratione, quia ex jure naturali, & justitiâ distributivâ tenetur elector consulere bono communi, & ejus mala impedire; id quod non facit, præferendo dignum digniori.

Resp. Non improbabile esse, Epiphaniū absque graviore peccato posse, quem velit, ex his eligere, & dignum etiam præferre digniori, in conferendo beneficio curato. Ita Glossa, Hugo, Felinus, & Jo. Andreas apud Thom: Sanchez *Consil. moral*. L. 2. c 1. *dub*. 2 n 15, Rochus *de Iure Patrocinatûs*. V. *Honorificum* q. 15. *ad fin*. & alij apud Dian: p 2. Tr 15. *Resol*. 40. Cæsar Lambertinus apud Dicastillo *de Iust*. D 8. *num* 102, ... tus, & nonnulli tacito nomine allegati apud ... cem Jordanum, *loc cit*. n 2. Alexand: Ales p. 2. q. 136 § 2 relatus à Lugone *loc. cit*. n. 10. ... niq; hanc sententiam absolutè probabilem cen... Filiuc. *Tom*. 3. *Tr*. 41: c. 4. n. 181. *Prob* 1.. (...

bonum

onum Ecclesiæ plus non postulare videtur, quàm t talis eligatur, qui debitam beneficii curati gubernationem gerere possit. Atqui istud potest ignus, imo dignior non tenetur ad plus, quàm uod dignus præstat. Ergo eligendo dignum præ igniore, nihil fit contra bonum commune Ecclesiæ. *Prob 2.* Quia ad Beneficia Ecclesiastica mplicia potest dignus eligi, neglecto digniore, t docent uterq; Navarr. Arriag: Ledesm. Gutieez, & alij quos citat & sequitur Sanch *loc cit.* . *20.* Idem Patronus Laicus, qui non est prius fundator beneficii, non tenetur præsentare igniorem, ut tradunt Molin. Azor, Less: Vasq. utierez apud Pacem Jordanum *loc. cit. n. 10.* uorum opinionem ipse probabilem censet. Deum Papa & Reges in collationibus liberis non obligantur inquirere digniorem, & hunc præferre, t docet Reginald; *Tom 2 L. 30. Tr. 3. c. 14. n 197* ujus sententiam probabilem censet Dian *loc: cit:* *fine,* & fere Barbos: *c 2 cit. num. 99.* & Joranus *loc. cit. num 26.* Ergo etiam Epiphanius Episcopus ad beneficium curatum potest eligere dinum præ digniore; nam Concil. Trid: Jus natuale, Justitia distributiva vel æque stant contra æc omnia, vel nulli eorum magis obstant, ut ipsa Authorum inter se diversitas satis ostendit. *rob. 3.* Quia Prælati in virtute & doctrina conicui, passim consangvineis, & familiaribus suis, el alijs etiam beneficia, & quidem pingvia conrunt, si modo digni sint; esto adsint alij dignires, quos nemo idcirco gravioris peccati da-

mnat. Subintelligendum tamen in his omnibu *nisi ex juramento, statuto, lege, vel aliunde ele ctio dignioris sit facienda;* quo respicientes aliqu ex adductis AA. varie in diversis locis loqui v dentur.

Ad *primum* id contrarium dicimus. Triden Innocent. III. & S. Thomam loqui de electione l piscoporum, ut præter alios docet Filiuc. *loc. c.* imo nemo est ex Adversariis, qui non fateatu suam sententiam inde erui tantum, non autem claro textu haberi, Ad *secundum*. Electore neque ex jure naturali, neque ex justitiâ distrib tivâ teneri, præferre digniorem; non ex jure r turali, quia hoc plus non exigit, quam ut offic curato ritè prospiciatur, quo facto, sufficient bono communi consulitur, & malum impeditu aliàs etiam beneficiis simplicibus, & in liberis c lationibus à Papa & Regibus dignior semper es præficiendus, quod etsi consequenter aliqui as rant, pleriq; tamen negant; ut vidimus. non Justitia distributiva, quia beneficia instituta si in bonum Ecclesiæ absq; respectu ad concertan pro illis, ut fatetur Lugo *n 14.* ut proinde dign nullum inde jus habeat, quod proximè urgeat, digno præferatur. Unde infertur, nullam inc ri obligationem restituendi, si digniori dig præferatur, de quo Tanner: *T. 3. D. 4. Q. 8.* Dicastillo *L. 2. de just. Tr. 2 D 8. dub 5.* & ali

XIX. *Equitius vulnus infligit Dasio adeò g ve, ut iste, dum mortem ille amplius impedire potest, ex eo vulnere moriatur. Quæritur.*

trum

rum Equitius, intellectâ morte Dasti, satisfaciat postea in Confessione dicendo, se lethale vulnus inflixisse alicui; nullam mentionem faciendo mortis secutæ?

Videtur non satisfacere. Ita P. Thomas Sanchez *de Matr. L.9, D 5. n.30.* Valent. Henriqs Palao *Tr. 2. D 1 p.3 n.7.* Arriaga *Tom 3. D. 45 n.13* & apud hos alij plures. Tum quia effectus isti, etsi in se non sint liberi, sunt tamen extrinsece liberi, quod sufficit, ut patet in actu externo. Tum quia aliàs nunquam dabitur obligatio confitendi pollutiones, ebrietatem, homicidium &c. Respondetur. Satisfacere Equitium, prædicto modo se accusando Ita Vasq. *1.2. D.94 cap.3. n.9.* Granad. Bonac. Azor; & alij, quos referunt & sequuntur Cardin; de Lugo *de Pænit. D. 16. s.9. n. 440.* & Dicastillo *de Pæn. D.9. à n.14.* Ratio est. Tum quia nemo dicitur peccare etiã quo ad denominationem tunc, quando impedire nequit, siquidem deest libertas ad actum peccaminosum necessario requisita Tum quia actus externi, etsi malitiam non habeant distinctam ab internis, informantur tamen ab istis, & sunt peccata, cùm absolutè, dum fiunt, impediri possint: quod secus est in casu nostro, ubi idcirco mors secuta est tantùm *effectus peccati*, non autem ipsum *peccatum.*

Undè patet ad *primam rationem* in contrariũ. Ad *secundam* concedimus, nunquam hæc confitẽda esse [saltem per se loquendo, quidquid sit ratione censuræ forte annexæ, aut obligationis resti-

tuendi

tuendi &c. de quo Diana *P 8. T 7. R 85*] *Si* po-
sitâ causâ nunquam impediri possint, ut nunc po-
nimus; non tamen idcirco imprudentiæ arguendi
sunt pœnitentes, qui addunt in confessione, num
effectus sint secuti? sic quippe & malitiam actûs
præcedentis, & statum suum exactiùs exorimere
volunt; *laudabiliter* quidem; non tamen *necessariò.*

XX. *Eulogius opifex laborat die festo, quod tamen confusè & in genere videtur ipsi esse peccatum, licèt determinatè & in specie nihil occurrat, num grave, an leve sit. Quæritur. Utrum sic laborando mortale, vel veniale peccatū committat?*

Videtur committi mortale. Ita Vasq. in 1. 2 *D 59. Cap 3* Thom: Sanchez, *Tom 1. Sum. L. 1. c. n. 9* Joan Sanch: *in select. D. 18 n. 1.* Palao *Tr. 1 D. 1. punct. 3. n 6.* & alij, quia in simili communi sententia docet, qui aliquid operatur ex objecto venialiter duntaxat malo, dubitans, num sit mortale, peccat mortaliter. Ergo pari ratione, qui habet judicium errans, quo putat aliquid esse peccatum, non distinguens, num mortale, aut veniale sit, faciendo contra talem conscientiam, peccabit mortaliter. Sayrus *L. 1. C 4 n. 20.* & alij RR. post Navarr: *prælud 9 n. 9* non prorsus ijs consentiunt, rati attendendam esse materiam, in quam tendat tale judicium seu dictamen, & peccatum fore tale, qualis materia illa, nempe vel veniale, si sit levis, vel mortale, si sit gravi.

Resp. Committi solùm veniale. Ita Valent. Cordub. Tann: *Tom, 2. D 2. q. 4. d. 2 n 24.* Arriag: *Tom 3. D. 13. de peccat. n. 7.* Bresserus *L. 3*

num.

n. 205. & alij. Ratio est Tum quia operans præsumitur se virtualiter & interpretativè ad mitiorem partem determinare, cùm hîc agatur de re admodum odiosâ, & juxta regulam Juris, *odiosa sint restringenda.* Tum quia, ubi non agnoscitur culpa mortalis, non potest imputari voluntati. Atqui ex hypoth: hîc non agnoscitur ulla ratio mortalis. Ergo, &c. Tum quia durissimum est dicere, hominem cum tali cognitione, si faciat jocosum, ac tenuissimum mendacium, peccare mortaliter, & mereri æternas inferni pœnas, cùm nullam de peccato mortali habuerit cognitionem. Ergo tunc peccat solum venialiter. Ergo etiamsi gravis foret materia in seipsa, si tamen cum eadem prorsus cognitione processisset, solù peccaret venialiter, cum gravitas malitiæ in actu non desumatur tantùm ab ipsa re extrinseca, sed intrinseca hujus cognitione & amore.

Atq; ex his patet etiam ad rationem in oppositum, in quâ cum *malitia mortalis* aliquo modo appareat, merito voluntas eam acceptare censetur, quod secus se habet in casu nostro.

XXI. *Evagrius Clericus, horas suas Canon: ad quas tenetur, absq; ullâ devotione, & attentione internâ persolvit, sponte inter illas cogitatione ad alia distractus. Quæritur, An peccet mortaliter?*

Videtur sic peccare mortaliter. Ita Navarr. Sotus, Cajetan: Less: Bonac: Azor, Sanch: Reginald: Suarez *T. 2. de Relig. L. 3. C. 4.* Palao *Tr. 7. D. 2. p. 3.* & plures alij. Moventur, tum quia *C. dolentes*, præcipit recitationem devotã, tum quia

abiq;

absq; internâ attentione nulla est oratio. Ergo hoc ipso, quod Evagrius sub mortali ad orationem obligetur, sub mortali quoq; obligatur ad aliquam internam attentionem.

Resp. Allatam hanc doctrinam, uti communissima est, ita probabilissimam esse, & omnino in praxi tenendam. Nihilominus in gratiam tum Confessariorum, tum scrupulosorum addimus, non improbabile esse: Evagrium absq; ullâ internâ attentione, vel ad verba, vel ad sensum horum orantem, & spontè ad alia animo distractum, non peccare mortaliter, & consequenter non teneri, repetere horas, non privari fructibus &c. Ita D. Antonin: *3. p. Tit. 13. C. 4. § 7 & 8.* Durand, Gerson, Rosella, Angelus, Ledesma, Coninck *in 3. p. Q. 83. art. 6. n. 291.* & alij apud *Sanchez L. 7. Consil. Cap. 2. dub. 28. n. 6.* Ratio est. Tum quia probabile est, Ecclesiam extra Confessionem non habere jurisdictionem in occulta. Tum quia oratio absq; ulla etiam attentione internâ est actus Religionis quo ad substantiam; attentionem, sicuti in aliis virtutibus moralibus, *v. g.* fortitudinis, têperantiæ, &c. non requiritur, ita nec in actu Religionis.

Ad *primum* in contrarium dicimus, C. *dolentes*, præcipi actum devotum externum, qui satis sit ad externam Religionem contra illos, qui inter recitandum fabulantur cum sæcularibus. Ad *secundum* negamus antecedens ex dictis. Sed urgent. Incredibile est, actum virtuosum non exigere internam honestatem illius virtutis. Dicimus

exter-

externam hunc actum absq; interno non habere rationem veræ virtutis, pertinere tamen ad Religionem, & Ecclesiæ præcepto satisfacere. Inquiunt. Sic etiam actus mali ex mala intentione ad eandem spectabunt. Negamus subsumptum, cùm actus isti de se Religioni repugnent, utut aliàs per actum etiam peccaminosum Ecclesiæ præceptum impleri possit, ut apertè concedit Coninck *loc cit. n 296.* Instant. Non apparet, quomodo oratio sine ulla etiam virtuali attentione & intentione sit actus Religionis. Dicimus ex eo apparere, quod oratio etiam merè externa ita sit ex se comparata, ut eam persolvens communi hominum sensu colere Deum velle censeatur: sicut è contrario adoratio externa idolo facta etiam absq; interna intẽtione, est actus idololatriæ; quia ita ex se est comparata, ut eam exhibens communi omnium judicio idolo deferre cultum velle videatur.

XXII. *Euphrosina illustris Familiæ Virgo, audit paris nobilitatis domicellas in vicina Provincia novâ vestium formâ indutas, & magnam pectoris, mamillarumq; partem nudatas incedere, quas ipsa cupit imitari, & ad eandem imitationem alias quoq; nobiles puellas in eodem secum Ginæceo versantes hortatur. Quæritur, Utrum, & quomodo Euphrosina hoc faciendo peccet.*

Videtur non peccare, aut non nisi venialiter. Tum quia mulier non tenetur ornamenta licita, & statui suo convenientia respuere ob acceptum potiùs, quam datum scandalum, ut docet Granad: *in 2.2 Controv. 3. Tr. 13. D. 5. s 5. n. 31.* Sed ita se ha-

habent novæ veſtes, & ſcandalum in propoſito. Ergo &c. Tum quia inventio, & inductio novæ formæ in veſtibus per ſe non eſt peccatum, cum ſit res indifferens, aut certè non niſi veniale ex eo, quod præbeatur exemplum vanitatis, ut communiter docent Theologi. Tum quia nudatio pectoris & mamillarum non provocat per ſe libidinem cum pars iſta ſit honeſta, quam nec natura, nec verecundia abſolutè tegi poſtulet; unde etiã B V & aliæ SS Virgines ita pingi ſolent. Tum quia vicina Provincia cum iſta in eadem Germania cenſetur, quaſi una patria. Ergo poteſt Euphroſina aliis accommodare ſe in veſtibus, & eãdem ſervare formam cum illis.

Reſp. Euphroſinam induendo & inducendo de novo prædictam veſtium forman, & denudationẽ in hanc Provinciam, peccare mortaliter. Ita Leſſ. *de Card. virt.* L. 4 C. 4 n. 112. Dicaſtillo *ibid.* L. 1. D. 3. *dub.* 25. Palao *ibid:* D. 3. *punct.* 8 *in fin:* Laym L. 2. Tr. 3. *Cap:* 13 *circa finem*, & his teſtibus communiter alii: Probatur. Tum authoritate Sac: Script. quæ ad Galat. 5 ait, omnem inpudicitiam excludere à regno Dei. Atqui talis habitus recens eſt quædam impudicitia, cum juxta ordinariam hominum infirmitatem excitativus ſit in aliis libidinis, & concupiſcentiæ carnis. Ergo à Regno Dei excludit. Tum authoritate Pâtrum & Doctorum, è quibus nullus talis libidinoſi habitûs uſum [ſaltem de novo introductum.] excuſavit à peccato mortali, ut teſtatur Petrus Marchantius *in Tribunal. Sacram*, *Tom.* 3. *Tr.* 2.

tit:2 quæst incidentis Resol. 3. § 1. *Regula 1, fol. 30.* Placet apponere verba S. Augustini ex Epist 73. sic habent: *Capillos nudare fæminas, quas etiam caput velare Apostolus jubet, nec maritatas decet;* si autem capillos nudare non decet, certè non licebit absq; graviore peccato pectus & mamillas nudare, cum istud posterius respectu illius prioris jure merito grande facinus habeatur. Tum quia Euphrosina hac vestium novâ formâ introducit rem ex se periculosam, & consequenter graviter bono publico, & proximorum spirituali saluti præjudicantem, cum censeatur dare causam peccati naturâ suâ mortalis Tum quia novus usus & inusitatus efficaciùs movet, quam usitatus & consvetudine inveteratus, ut non malè dicatur in illo consistere ratio pompæ Satanæ, siquidem per eum tentat *S*atana, & ad libidinem inducit.

Ad *primum* in contrarium distingvimus majorem; concedendo, si ornamenta illa patriæ more gestentur: negando, si secùs fiat, ut accidit in proposito Ad *secundum* itid: distingvimus; cócedendo, si sit ad honestatem absq; periculo bonorum morum: negando, si sit periculosa, qualis est in casu nostro. Ad *tertium* dicimus, saltem periculum esse provocandi ad libidinem, ubi recens denudatio ista inducitur. Pictura B. Virg. & aliarum *SS*. Virginum nihil evincit, sit illa juxta morem omnium locorum. Ad *quartum* negamus duas amplissimas Provincias intra eandem Germaniam censeri eandem Patriam, cum in mille aliis una alteram non agnoscat vivendi regulam,

*S*ed

Sed poteſtne denudatio illa ſaltem aliquouſque admitti? Minimè, cùm abſq; periculo nullus in iſtis ponatur limes. Quidquid igitur morali ac prudenti judicio in prædictis veſtibus novum ac periculoſum eſt, id ſub mortali à nullo poteſt indui, induci de novo in aliquem locum, permitti, juberi,&c ut præter citatos docet Albertus de Albertis *in paradox. moral. de ornatu mulierum*, ubi etiam *D. 2. c. 1.* latiſſimè conatur probare, mulieres nudato pectore incedentes, etiam juxta Patriæ conſvetudinem peccare mortaliter, & Principes & Epiſcopos generaliter teneri, talem conſvetudinem extirpari, cui tamen Authori in hoc rigore non ſubſcribimus.

XXIII. *Eutichius frequenter exercet actus amoris Divini, aliaq; obit opera pia, de quibus aliquando loquens Confeſſario, ait, hæc ſe facere præcisè propter bona temporalia aſſequenda tanquam propter finem, alioqui abſq; hac ſpe non facturus, quod tanquam malum vehementer reprehenditur à Confeſſario. Quæritur: Utrum, Eutichius in hoc vere ſit reprehenſibilis?*

Videtur eſſe, quia ſervire DEO *propter mercedem*, eſt quid ſervile ac mercenarium, idq; vituperat CHRISTus in Evangelio paſſim, & SS. Patres. Sed qui bonum opus primo & principaliter facit propter bonum temporale, ſervit DEO propter meram mercedem. Ergo &c.

Reſp. Eutichium non eſſe reprehenſibilem. Ita Coninck *de actib ſupern: D. 19. n. 82.* Ratio eſt, quia bona opera ex Divina inſtitutione ſunt me-

dia ordinata non tantum ad Divinam gloriam illustrandam, ac beatitudinem consequendam, sed etiam ad promovenda, & consequenda commoda vitæ temporalis. Ergo malum non erit, amorē, aliaq; opera bona ad hos fines ordinare, adeoq, potest Eutichius amare Deum, & alias actiones bonas non præceptas exercere præcisè in illum finē, ut aliquid temporale nullo modo malum à Deo obtineat, absq; spe hujus non facturus illas; dummodo interim habitualiter paratus sit, etiam sine tali spe servire DEO, quantum, & quâ ratione ad id obligatur, cum nullum extet præceptum quo omnia opera nostra ad Dei gloriam & finem honestum referre jubemur, etsi laudabilissimè id fiat.

Ad rationem in contrarium dicimus, duobus modis servire nos posse DEO ob mercedem temporalem vel æternam. Primo implendo ejus præcepta. Secundo faciendo opera bona non præcepta; utrumq; opus est servile ac mercenarium, sed non utrumq; malum, Cum CHRIST9 & SS. Patres reprehendunt opus mercenarium, reprehendunt prius illud, in quo omnis habitualis affectus abest servandi præcepta etiam sine tali spe: non posterius, in quo nulla obligatio adest operis faciendi. Quod si istud etiam reprehendere videntur, non reprehendunt, tanquam verè malum, sed tanquam minus bonum ac perfectum, constat enim, quod perfectius sit, Deo servire propter se, quam propter mercedem.

XXIV. *Fabius ob morbum, in quem ad initiū Quadragesima incidit, rogat, impetratq; dispensationem*

tionem in jejunio Quadragesimæ. Sed mox post 14. dies integrè convalescit Quæritur, An vi acquisita hujus dispensationis per reliquum Quadragesimæ tempus eximatur à lege jejunii?

Videtur non eximi. Ita Sanch. *L.8. de Matr: D 30. n 4.* quem plures RR. sequuntur. Tum quia cessante causâ dispensationis, reviviscit lex ad sui obligationem. Tum quia in dispensatione subintelligitur conditio, *si causa permaneat:* alias dispensans esset iniquus. Tum quia alioqui totâ vitâ non teneretur ampliùs Fabius ad jejunandum.

Resp. Fabium eximi à lege jejunii reliquo Quadragesimæ tempore. Ita *Salas D 20 de LL.S. 6. in fine*, plures alios allegans. Prob. Quia universim dispensatio semel facta non est amplius revocanda, sicut nec injuriæ remissio, ut habet Gloss *in c. ex tua de Fil. Presb V, initiare.* Et docent Pontius *de Matr. L 8. c.20.n.4.* & plures alii DD. apud Bonac: *de LL. D.1. q.2. punct.10.* § *1. n.5.* Confirm: Lex semel destructa non redit absq; voluntate Legislatoris. Sed si absolutè dispensatus non vult redire legem, quamvis causa cesset, quis enim dicat, dispensatum in voto castitatis ob graves stimulos carnis, iis cessantibus, denuo obligari? Atqui cum Fabio fuit absolutè pro hac Quadragesimâ dispensatum in jejunio, adeoq; lex hujus destructa. Ergo &c.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis. Sed dicit Palao *Tr:3. D 4. punct 15. n.6. & 7:* hoc nō procedere si detur dispensatio successiva, ut fit in proposito. Verùm dispensatio in proposito non

est *suc-*

ſt *ſucceſſiva*, ſed ſolùm ejus uſus: quod non ob-ſtare valori diſpenſationis; bene oſtendit Arriag: de LL. D 30. n.38 Ad *ſecundum* dicimus, illā conditionem non ſubintelligi, nec diſpenſantem eſſe iniquum, quia probabiliter judicavit, cauſam per totam Quadrageſimam duraturam Ad *tertium* negamus ſequelam, quia morali ac prudenti judicio nec Fabius poteſt putari, diſpenſationem pro totâ vitâ petiſſe, nec Epiſcopus, aut Pontifex ſic eam conceſſiſſe.

XXV. *Felix Sacerdos nullis morbis, aut rerū negotiis impeditus, longo tempore intra annum recitat Officium de Reſurrectione, breviſſimum ſcilicet pro longioribus, cujus tanquam gravis peccati admonitus à Confeſſario. ait, ſe tenere ſententiam Caramuelis in Reg S. Benedicti.* D. 109. n. 87. *Ubi hoc pro veniali habet. Quæritur. An Confeſſarius huic pænitentis opinioni tanquā probabili accommodare ſe poſſit, ac debeat?*

Videtur poſſe, & debere. Tum ex authoritate Caramuelis allegatâ. Tum ex ratione, quia impletur ſubſtantia præcepti. Tum ex praxi Virorum doctorum & piorum, qualem nemo dubitat fuiſſe P Franciſcum Suarez ex Soc: JESU: quem conſtanter oräſſe per totum annum Breviarium de Reſurrectione, ſic oſtendit Caramuel: *Suarez dicitur ſingulis diebus 18. ſtuduiſſ; jam ſi ex reliquis ſex horis neceſſarium prorſus tempus demus Sacro, refectioni, ſomno, & aliis, vix tantum remanebit, quantum requiritur ad officium Paſchatis recitandum.* Confirmatur hæc opinio: licitè a-

liquis dicere poteſt officium alicujus *Sancti*, loco Ferialis, ut cum pluribus docet Dian. *P.1, Tr.12, Reſol 3.* Ergo & Reſurrectionis.

Reſp Confeſſarium opinioni Felicis accommodare ſe non poſſe, nec debere, cùm nullam habeat probabilitatem, quod probatur Tum quia communis DD. contrarium docet; opinio autem unius, aut alterius, quam omnes alij rejiciunt, nō meretur probabilitatem. Tum quia hâc Canonicarum precum immutatione contra univerſalem Eccleſiæ uſum inordinatio committitur adeò gravis, ut opinio illam univerſim inducens nullo rationabili fundamento niti poſſit, ſicut ex ſolutione argumentum patebit.

Itaq; ad *primum* dicimus, Authoritatem Caramuelis unius, aut etiam alterius Doctoris hîc non ſufficere, cùm omnes alii Theologi reclament. *Ad ſecundum* negamus ſubſtantiam præcepti impleri cùm officium Paſchale *moraliter* non æquivalet officiis aliis per annum. Ad *tertium.* Fabuloſum eſſe, quod affertur de P. Suarez, quem orationi addictiſſimum fuiſſe, viderunt noſtri Patres, & dicentem audierunt, *malle ſe omnem ſuam ſcientiam perdere, quàm unam horam ex Regula Ordinis quotidianæ orationi deſtinatā omittere*; quomodo ergo totannis orationem Canonicam ex gravi lege Eccleſiæ debitam turpi ac defectuoſâ immutatione declinarit? Ad *confirmationem* dicim multos eam valde probabiliter negare, quos citat & ſequitur Palao *Tr.7 D 2. p 2 n.18.* Quid quid autem de hoc ſit, negamus paritatem, cui

in tali

n tali officio *moraliter* adhuc servetur præceptum: non in officio de Resurrectione. ut rectè ipse advertit Dian. P.7 *Tr* 11. *Resol.*7.

XXVI. *Ferdinandus è Societ. IESU Sacerdos, ante annos non multos in Danubio cum pluribus aliis naufragium passus acquirit tabulam, quâ salvare se possit. Sed quia mulier prægnans in eodem naufragio cum prole uteri sui certò peritura opem hujus inclamat, concedit ei tabulam spem aliquam adhuc evadendi concipiens, quâ tabula ubi mulier incolumis evadit, ipse submergitur. Quæritur Utrum Ferdinandus cum certo vitæ suæ periculo potuerit, & debuerit mulieri succurrere, ut cum prole sua salvaretur?*

Videtur potuisse, ac debuisse. Ita Sylvest. Ledesma, Granad. Laym. *L.2. Tr.3. C 3. n.3* Palao *Tr 6. D.1. p.9, n 2.* & pleriq; alij. Quia vita spiritualis prolis aliàs sine baptismo moriturae pluris facienda est, quàm vita corporalis propria.

Resp. I. Ferdinandum non debuisse succurrere mulieri prægnanti in certo periculo constitutæ cum aperto vitæ suæ periculo. Ita Emanuel Sa. *V Charitas n 4.* Joan: Sancius *in select.* D. *10. n.9.* & alii apud Dian: *P.5. Tr.3 Resol.* 16. Ratio est. Tum quia proles fortè jam mortua est, aut alias ad Baptismum non perveniet. Tum quia posito etiam, prolem superato hoc periculo certò victuram & baptizandam, non tenetur Ferdinandus cum vitæ suæ periculo succurrere; alioqui & mater gravida teneretur permittere se se-

cari, ut fœtus baptizaretur, aliàs sine baptismo moriturus, quod inquit Sa, nemo asseret. *Resp:* II Ferdinandum amore virtutis motum potuisse cō cedere tabulam fœminæ, seseq; periculo committere Ita communis Theolog: Tum quia *qui negligit damnum propter amicum, justus est. Prov 12.* Tum quia se periculo exponere, non est intrinsece malum. Ergo defenditur & purgatur ab omni malitiâ, si hîc & nunc prudenter ob bonum altioris ordinis & valde magnum assumatur,

Ad rationem in contrarium dicimus, plus illa non probare, quàm teneri nos ob propriam vitam conservandam damnum spirituale proximo non inferre: non vero illud impedire, nisi pactum seu conventio intercedat, ut rectè Sancius *loc. cit:*

XXVII. *Firmatus Parochus vi beneficii sui curati tenetur ter singulis hebdomadibus celebrare in Parochiâ, quod & facit, sed quia nulla lege vel consvetudine præscribitur intentio certa, accipit pro iisdem Missis dicendis stipendium ab aliis, iisq; Sacrificii fructum applicat, non vero suis ovibus Quæritur: An licitè hoc faciat?*

Videtur, quod non. Ita Sotus *in 4. Dist. 13 q. 2. art. 2.* Gavant *ad Rubricas Missal: Tom. 1: p tit. 12. n. 5.* Barbos de officio Paroch: *Cap. 12, n. 11.* & alii. Tum quia Trident. *sess. 25. de Reform. Cap. 1*, definit, Parochum præcepto Divino teneri oves suas agnoscere, pro eis Sacrificium offerre &c Tum quia Sac: Congregatio Concilii Anno 1626. determinavit, non bene Parochum accipere eleëmosynam manualem, quando tenetur

cele-

elebrare. Tum quia Parochus ſuſtentationem ſuam am habet à Parochianis ſuis. Ergo non reſtat ti- ulus amplius, ob quem ſtipendium pro miſſis ac- ipere poſſit Tum quia Parochus ideo alitur à uis Parochianis, ut erga eos officium Sacerdotis xerceat, offerendo ſcilicet Sacrificium Miſſæ, uxta illud Hebr: 5. *Omnis Pontifex ex hominibus ſſumptus pro hominibus conſtituitur in ijs, quæ unt ad DEUM, ut offerat dona ac ſacrificia pro eccatis &c.* Unde Barboroſa 2 *p de poteſtate E- piſc. alleg: 24. n.23.* & Bonac, *D. 4. de Sacr q. lt: à num.* 5. putant, obligationem hîc contineri d offerendum ſaltem aliquoties pro ſubditis.

Reſp. Firmatum abſolutè nunquam teneri ap- licare fructum Sacrificii pro Parochianis ſuis, deoq; non illicitè facere omittendo hanc appli- ationem. Ita Navarr; Reginald: Vaſq Suarez, Coninck & alii, quos referunt & ſequuntur Pa- lao *Tr.22 D unic. p.13. n 7* & Lugo *Tom.1 de Sacr. D.21 n 21.* Ratio eſt quia officium cu- ati eſt, paſcere oves verbo, & exemplo, ac Sa- ramentorum adminiſtratione, Sacrificiiq; diſpen- atione, id quod fieri poteſt, etiamſi fructus ſa- rificii ſpecialiter omnibus non applicetur, ſed olùm eâ generali applicatione, quâ omnibus fi- delibus & præcipuè Sacrificio præſentibus appli- etur.

Atq; in hunc ſenſum intelligi debet Sac:Script; *d Hebr:* Trident: *loc.cit.* & utraq; ratio in con- rarium allata; etſi autem ſic Parochus ſuſtenta- ionem habeat, id tamen non obſtat, quo minùs

poſſit

possit ac debeat sustentari ab eo, qui *Sacrificium* pro se fieri postulat. Ad Authoritatem Congr: Card: dicimus, eam loqui de *Sacerdote*, qui ratione beneficii, Capellæ, aut *Salarii* certis diebus obligatur ad *Sacrificium* pro alio, ut pluribus ostendit Lugo *loc cit.*

XXVIII. *Felicitas contraxit sponsalia cum Revocato, quem videns postea frequenter esse cum Perpetuâ, & hanc osculari, amplexari, &c. non vult ampliùs sponsione suâ stare. Quæritur.* Nũ *ex dictâ causa resilire possit?*

Videtur posse Ita Palao *Tom 1. D.1. pun.25, n.8.* Hurtadus, & alii, quos citat & sequitur Diana *P.10. Tr.11. Resol.28* sibi contrarius, *P 3. Tr 4. n.283.* Tum quia Sponsus resilire posset, si in sponsa similia adverteret, ut post alios docet Dicastillo *de Matr. D1. n.577.* Tum quia talia innuunt sponsi animum propensum erga aliam, ut de fidē servandâ jure suspectus esse possit

Resp. Felicitatem resilire non posse: Ita Reginald: Sanchez, Perez *de Matr: D 9. s. 16 n.8* & alij. Ratio est, quia id sponsæ non est dedecus, nec censetur mutatio alicujus momenti; si quidem sponsus non inde redditus vilior.

Unde *ad primum in contrarium* negatur paritas, quia in sponsa vergeret ad calumniandũ sponsum Ad *secundum negamus*, innui talem propensionem, nisi illa oscula & tactus nimis frequentes & impudici sint, tunc enim Laym. *P 5. Tr 10 part.1. c.11.* & alii concedunt, Felicitatem resilire posse; Atq; sic reconciliari possent contrariæ sententiæ.

XXIX.

XXIX. *Flora partu laborans & magnos sentiens dolores petit à Parocho, ut ipsam nuperrimè confessam, & Sacrâ synaxi munitam extremè inungere velit, quod & impetrat. Quæritur. Rectène petitioni satisfecerit Parochus?*

Videtur quod non. Ita Bonac. *de Sacr. D.7. q. unic. pun. 5. num.4.* & alii apud hunc, quia non laborabat Flora infirmitate corporali.

Resp. Parochum rectè inunxisse Floram, si dolores partûs naturam debilitârint, atq; ægritudinem periculosam causarint: *Secus* si illi citra vitæ periculum steterint. Ita Dicastillo *de Sacram. Tr. 7. D.1. n.161.* Ratio est, quia ex communi DD. & usu Ecclesiæ hujus Sacramenti soli infirmi sunt capaces. Unde Trident. *sess. 14. cap. 4.* vocat *Sacramentum exeuntium.* Atq; ex his patet ad rationem in contrarium.

XXX. *Fronto miles ad turpem actum sollicitat Mauram matronam, quæ multùm quidem reluctatur, quia tamen Fronto stricto gladio mortem intentat, ni morem gerat, metu hujus consentit. Quæritur. Utrum Maura consentiendo in turpem actum peccet mortaliter?*

Videtur non peccare mortaliter. Tum quia actus iste non est ipsi voluntarius, cùm metus talis injustè incussus æquipolleat vi illatæ, quæ ex communi sententia excusat à peccato. Tum quia metus gravis juxta Dianam *P. 5. Tr. 3, Resol. 39.* excusat a peccato mortali Sacerdotem, si celebret cum censura, post cibum &c. Excusat quoq; juxta alios pœnitentiem, si reticeat quædam peccata

mor.

mortalia in confessione; item accedentem ad Sacram Communionem cum conscientia peccati mortalis ex oblivione in confessione non expressi, si absq; infamia declinare nequeat, quæ tamen omnia aliàs gravissime etiam prohibentur.

Resp. Peccare Mauram mortaliter. Ita ex communi Dicastillo *de Virtut:Card. L.1 D.3. n 273.* Ratio est, quia metus etiam mortis non tollit voluntarium simpliciter, licet hoc nonnihil minuat. Ergo nec malitiam actionis intrinsecè malæ.

Unde patet ad *primum*, & simul disparitas *inter metum, & vim*, quod hæc libertatem nullam relinquat: Secus illa. Ad *secundum* negatur itidem paritas, quia hæc non ita intrinsecè sunt mala; sed ex præceptis solùm positivis, quæ [etiam Divina] cum tanto incommodo non obligant, ut ex communi tradit Palao *Tr 2. D.1 p.13. n.9.* nisi bonum commune concernant. Unde frangere sigillum confessionis, aut conficere Eucharistiam in pane non triticeo, absolvere indispositum, aut sine jurisdictione, dare extremam unctionem suspendendo, aut capite plectendo &c nunquam ex quocunq; metu licet juxta communem Doctorum.

XXXI. *Frobenius turpi actu ideo peccat, quia simile peccatum jam ante admisit eadē opera confitendum. Quæritur. Utrum peccatum commitatur præsumptionis peculiariter in Confessione explicandum?*

Videtur ita peccâsse, quia pollicitus est sibi in

debito

debito modo gratiam ad confessionem faciendam, & veniam impetrandam.

Resp. Frobenium non peccâsse ex præsumptione, nec circumstantiam addidisse peculiariter in confessione exprimendam. Ita Tann: *T. 2. D. 2. Q. 1. n. 79.* Ratio est, quia ideo peccâsse, quod jam simile peccatum sit admissum eâdē operâ confitendum, nihil est aliud, quam à metu novæ erubescentiæ solutum faciliùs peccare; ex quo solùm conjicitur, talem à peccato abstinere se tantum propter humanam confusionem.

Unde ad rationem in contrarium negatur Frobenium indebito modo sibi polliceri gratiam & peccatorum veniam, cùm præcisè animum suum malè dispositum prodat.

XXXII. *Furius famulus furto sublegit Domino suo alium nummum ex alio, donec tandem ad eam quantitatem pervenit, quæ sufficeret ad peccatum mortale constituendum, cujus post medium ferè annum pœnitens confitetur id furtum suum. Quæritur. An, & quando peccaverit mortaliter?*

Videtur nunquam peccâsse mortaliter. Tum quia singula furta sunt levia. Tum quia alias ex multis venialibus conflaretur unum mortale contra communem Theol: Casus iste diversimodè accidere potest, pro cujus igitur varietate,

Resp. I. Si Furius furari cœpit animo perveniendi ad magnam quantitatem, statim ab initio eum peccâsse mortaliter. Card: de Lugo *de just: D. 16. num. 56.* quia voluntas illa prima ferebatur in objectum grave. II. *Si* eo, quem diximus, animo

animo furari perrexerit, singulis ipsum furtis minutis peccâsse mortaliter: quæ aut unum peccatum mortale integrant, Si nim. moraliter non fuerint interrupta: aut plura etiam numero constituunt, si moraliter sint discontinuata. Less. L. 2 de Iust C 12. d 7. nam licet executio singulorum sit tantum venialis ex se, ut tamen substat tali intentioni, est continuata executio peccati mortalis, aut repetita ad repetitam intentionem, postquam moraliter jam desierat. *III.* Si nunquam intenderit, nec adverterit ad gravem materiam, nunquā eum peccâsse mortaliter, sed semper venialiter. Ita communis DD quia illa furta tunc semper manent inter se disparata. *IV* Si Furius non quidem intenderit materiam gravem auferre, advertit tamen se ad eam ultimo suo furto jam pertingere, tunc teneri ipsum sub mortali restituere materiam illam. Sanchez L. 7. C. 21. n 3. quia retinere alienum in materia gravi, semper est grave: item peccâsse eundem mortaliter per ultimum furtum in se alioqui minutum. Palao Tom 1. Tr. 2 D. pun. 9 § 4. n 4. quia per illud completur acceptio integra in ratione acceptionis gravis V Si adverterit, se pervenire ad quantitatem gravē, & proposuerit priora furta statim restituere, nō peccâsse eum mortaliter, ultimum accipiendo. Granad. 1. 2. T 2 de peccat. D 2 n 51. quia brevi illa detentio nihil aut parum obest. VI Si priora furta non potuerit restituere amplius, addiderit tamen adhuc leve, per quod venit ad materiam gravem, peccâsse eum mortaliter. It,

pro-

probabiliùs Lugo *loc. cit: num 39.* contra Less: Granad. & alios. Quia peccatum mortale æstimandum est ex damno proximi, non ex commodo furis; in proposito autem, sive non possit famulus restituere, patitur Dominus per ultimum ejus furtum grave damnum, quod hactenus non patiebatur. VII. *Si* deniq; Furius post ablatam materiam gravem insuper furatus fuerit levem, non fecisse eum novum peccatum sive mortale sive veniale, sed prius reddisse gravius. Ita *recens cit: Auct. n 44.* contra Dicastillum, Sanch Bonac. Fillit & alios, quia peccatum illud pro objecto habet tam priorem summam, quàm novam materiam ablatam; quæ coalescunt in unum damnum.

Ad *primum* in contrarium dicimus, singula quidem distributive esse levia, non tamen copulatim seu conjunctim Ad *secundum* negamus, ex venialibus fieri mortale, cum ipsa non uniatur inter se, sed solùm eorum oblatio, ratione cujus acceptio ultima est determinatio ad rem gravem. Arriag: *D 48. de peccat. n 24.*

XXXIII. *Gildradus Presbyter in colloquio cum aliis, dicit Gilbertum, cui est à Confessione, esse virum scrupulosum, cætera bonum. Quæritur. An violet sigillum?*

Affirmant Coninck, Granad Tamburin: *opusc. de Confes. in append. Cap 3 n.17* & alii. Negant Marchant: Martin: à S Josepho, & alij, quos refert & sequitur Diana *P. 10. Tr.12. R 24.*

Resp. Distingvendo cum Card. de Lugo *Tom de Pœnit: D.23 n.6.* Gildradum violasse sigillum

si Gilbertus scrupulositatem confiteatur, aut ad declaranda peccata, vel conscientiam afferat, quia sic in obliquo est materia confessionis: Non violare, si scrupulositas non agnoscatur ex relatione, sed ex modo confitendi advertatur, quia sic nihil in confessione auditum revelatur; quamvis Confessarii prudenter etiam ab hoc abstinere debeant, ne ullo modo Sacramentum pœnit. reddant odiosum. Atq; sic satisfit diversis Authorum opinionibus.

XXXIV. *Golo lascivus juvenis turpe desiderium concipit erga Macrinam paris levitatis puellam, quod desiderium, ut explere valeat, domo suâ exit, domum amasiæ petit, & per quatuor ferè horas occasionem quærit conveniendi illam, sæpe interea pravam suam intentionem iterans, tandem repertâ eâ post obscœnum colloquium ad copulam devenit, & tam ante quàm post illam varios libidinosos tactus exercet. Quæritur. Quot peccata Golo commiserit, & quomodo in confessione se explicet?*

Videtur plura commisisse distinctè in confessione explicanda. Primo, quia plures sunt interruptiones, & quidem longiores uno quadrante, aut mediâ horâ, quod spatium ad multiplicationē requirit Fagundez *L. 3. in 2dum præcept. Ecclesiæ C. 5. n. 15.* Secundo, quia voluntariæ interveniunt intermissiones actûs, quos ad multiplicationem sufficere docent Vasq: 1.2. *D. 75* C 2. Filliuc: *Tr: 2 C. 8. n 316.* alij. Tertio, quia nec formaliter, nec virtualiter, primus actus videtur perseverare inter exeundum, exspectandum, colloquendum &c. ex

quo

quo multiplicationem infert Bonac. *de peccat. D.2 q.4. pun 2.n 5.* Quarto denique quia tactus impudici copulam consequentes non amplius ordinātur ad istam, ut docent Suarez *de pœnit. D.22 f 5 n,25.* Vasq Coninck. & non pauci alii.

Resp Golonem unum tantùm commisisse peccatum, & satisfacere in confessione dicendo, *se fornicatum esse*, si primo statim actu ipsum fornicationis opus intenderit, ut in casu ponimus. Ita post Navar: Salas 1 2. *Tom 4. Tr.13. D.5 f.8.n.* 91 Baldelt. *de peccat. in genere D.21 n.3.* Card de Lugo *de pœnit D.16. à num.5 53.* Arrag. D, 43. n 25. & plures alij. Ratio est. Tum quia est una actio externa, ab internis intenta, & caussata, in quâ externa actione internæ omnes complentur, & moraliter uniuntur, ut de tactibus aliisq; pravis actibus præcedentibus commuuiter DD affirmant, Tum quia tactus etiam subsequentes sunt quasi complementa quædam copulæ præteritæ, ac proinde morali judicio unum cum illâ peccatum efficiunt. Tum quia iidem tactus non afferunt malitiam specie diversam suprà malitiam, quæ fuerat in peccato præcedenti: & aliunde habent connexionem talem & tantam cum illo peccato, ut unũ actum completum facere possint. Ergo non est, unde surgat obligatio, illos speciatim explicandi. Secus foret, si priores actus absque intentione copulæ fierent, & posteriores non complerent naturâ suâ copulam habitam, ut rectè Hurtadus *de pœnit. D.9. difficult. 6.*

Atq;

Atque ex his patet satis ad argumenta contrariæ sententiæ; tametsi enim à puncto concepti mali desiderii interea temporis & interna fornicandi voluntas sæpius physicè sit intercepta ac renovata, & actiones plures externæ ad eum finem fuerint adhibitæ, hæ tamen nec specialem ac diversam malitiam continent, nec interruptio illa fuit nimia atq; extraordinaria, ut in simili casu bene docet Arriaga *loc. cit.*

XXXV. *Goar Presbyter inter alios pro paschate publicè in Templo Communicat Iuttam fœminā quàm paulò post à cancellis digressam interq; alios flectentem, videt S. Hostiam ex ore in strophiolum emittere ad inhonorandam illam, ut suspicatur. Quæritur. An Goar publicè Iuttam corripiat, S. Hostiam eripiat, aut quid in hoc casu faciat?*

Videtur Jutta statim etiam coram aliis corripienda, & Sacra ei Hostia eripienda. Tum quia Sacerdos non potest dare S. Hostiam ei, quē scit aut prudenter suspicatur, cupere illam ad conculcationem, aliamve inhonorationem, ut excommuni tradit Dicastillo *de Sacram. in Communi D. 3 n. 280.* Tum quia aliàs Goar cooperabitur ipsi peccato, si hoc non impediat.

Resp. Juttam non esse publicē corripiendam aut quomodocunq; confundendam, nec S. Hostiam ei coram aliis eripiendam, si eripi non ita dextrè ac occultè possit, ut omnes lateat. Ratio hujus est. *Primo* Quia potest ministrari Sacramentum Eucharistiæ occulto peccatori publicè id petenti, tum ad perturbationem magnam cavendam, tum

maxi-

maximè ad infamiam petentis evitandam, ut communis habet Theolog; Ergo illud jam administratum poteſt ei relinqui, qui peccaturus cum eo putatur: *Secundo* Justa eſt in poſſeſſione famæ ſuæ, nec niſi præſumptio ſceleris ſtat contra ipſā, non autem manifeſta indicia, aut ſemiplenæ probationes; quid enim ſi non S Hoſtiam, ſed merā ſalivam, aut phlegma album ex ore emiſiſſet? aut ſi hoc etiam feciſſet, non autem ad inhonoratiōnē faciendam, ſed potiùs ad iſtam cavendam propter vomitum, ructum ſtomachi, aut ſimilem debilitatem inopinato inſurgentem? Ergo extrudi ex illâ poſſeſſione abſq; gravi injuriâ non poteſt, infamando ipſam de tali cogitato ſcelere, ut in ſimili docent S.Thom; Sotus, Fagund. Dian: Lugo *de Iuſt* D 40. *n* 4. *Tertiò*. Clericus accuſare non poteſt in cauſa ſangvinis, ut ex communi docet Leſſ. *L.2 de Iuſt. C.3 d.5*. Atqui prædicto modo corripere, & confundere [illegible] eſt *inchoativè* eam accuſare; ſic quippe publicè infamaretur ſufficienſq; fundamentum daretur Magiſtratui ſæculari, eam ad Tribunal ſuum rapiendi, torquendi &c. cum infamia ſit, quæ Judici viam aperiat ad inquirendum, ut docet ex communi Falao *Tr* 6. D.3 *pun* 14. *n* 3. *Quartò*. Quia nemo corripere tenetur alterum ad Dei etiam inhonorationem cavendam cum nimio ſuo incommodo, ut communiter DD docent; Lex enim Chriſti ſvavis eſt. Sed Goari nimis arduum eſt, corripere Juliam, & arguere talis ſceleris, quod dein probare non poſſit; priùs autem, quàm illa in ſcelere pro-

ditam fateatur, omnibus mendacijs & fraudibus utetur, & de gravissima injuriâ vehementissimè cōqueretur, maximè cum ob inminens vitæ periculum licitè negare possit, ut docet Tanner. 2. 2. D. 4. *dub* 5. *Quid ergo faciat*? omnibus modis Go. ar tacitè Juttam observet, ut ex aliquibus notis in ejus deinde notitiam venire, cum eandem loqui, atq; sic malo mederi possit. Quod si hoc ipsum absque gravi incommodo facere nequeat, rem DEO commendet, nihilq; se peccâsse putet.

Ad *primum* in contrarium negamus paritatem. Tum quod Sacerdoti quasi certo constare supponatur futura conculcatio, aliave inhonoratio S. Hostiæ. Tum quod idem Sacerdos absque graviore & suo & alieno malo facere id posse videatur. Tū quod positivè alias cooperaretur malo, quæ omnia secus se habent in casu nostro, ubi non est tanta certitudo facinoris, magna difficultas correctionis nullus ad malum positivus concursus. Unde etiam patet ad *secundum*; Est quippe hæc mera permissio ex rationabili causâ facta.

XXXVI. *Gurias advertit in Capitulo, cui assidet, iniquam fieri electionem, & tamen tacet, nec contradicit, cùm utiliter posset. Quæritur: Utrū consentire judicetur?*

Videtur consentire, ut docent Innocent; *in Cap.* 1. De *his, quæ fiunt à majore parte Capituli*. Abbas *ibid.* n. 3. & alij apud Azor *T.* 1. *L.* 1. *Cap.* 4.

Resp. Guriam consentire quidem sufficiente in ordine ad peccatum, & pœnam incurrendam

non i-

on item ad valorem electionis. Ita Laym. *L.1. r. 2. c. 3. num. 3.* Escobar: *in principiis Theol. xam. 2. c. 6.* & alii: Ratio prioris sumitur *ex g: 43. in 6. Qui tacet consentire videtur*, si delicet consentire nolens negare, vel contradi-ue deberet, ut fit in proposito. Ratio poste-oris est, quia taciturnitas in re gravi, quando mmunitati præjudicat, pro consensu haberi nō bet. Atqui in hac electione taciturnitas sic præ-dicare censetur. Ergo &c. *Innocentium loc. '. dicimus*, intelligendum esse juxta primam par-m responsionis; atq; sic patet ad argumentum contrarium.

XXXVII *Heribertus Episcopus in Diœcesi sua neficium simplex Ecclesiæ penitus dirutæ alio per nionem transtulit, non requisito consensu Mauri bbatis, qui Ecclesiæ illius Patronus id circo recla-at. Quæritur. Utrum translatio, & unio hæc valida?*

Videtur non valere, & jure reclamare Mau-m. Ita Aloysius Riccius. *Tom. 1 praxis rerū otid: Resol. 179.* ubi magnâ Authoritate invali-tatem hanc astruit ex defectu consensûs Mauri, i ratione fundi habet jus Patronatûs juxta illud: *tronum faciunt dos, ædificatio, fundus.*

Resp. Translationem & unionem ab Heriberto ctam valere, & inmerito reclamare Maurum. *ob. 1.* Quia Jus Patronatûs destructâ penitus Ec-siâ omnino tollitur, ut docent Andreas Valēs: *3. tit. 38 num 6* Pax Jordanus *in suis elucubr. l. 3. de re beneficiar. L 10. tit. 7. n. 42.* & Bar-

bosa *de potest. Episc Allegat. 70. n.6 & 7.* ubi ait, jus Patronatûs acquiri ab eo, qui Ecclesiam penitus destructam reædificat. Ergo prius cum ruente Ecclesia corruit, & deperditum fuit. *Prob 2.* Quando beneficium aliquod supprimendum est, uti fit in proposito, non requiritur consensus Patroni Ecclesiastici, qualis est Maurus Abbas, sed tantùm Laici, ut docet Pax Jordanus *volumen. 2. cit. L.10. tit 29 num. 11* ajens, hoc liquere ex Trident. *decreto sess 24. de Reform. cap 5.* quod unicum videtur obstare. In eandem sententiam citantur Abbas, Felinus, Azor, qui ajunt, à Concillio nullam fuisse rationem habitam Patroni Ecclesiastici, sed tantùm Laici.

Ad Authoritatem & fundamentum oppositæ sententiæ dicimus, in illis supponi. Ecclesiâ adhuc integrâ, & non funditus destructâ Patronum esse neglectum, quod secus se habet in casu nostro ut ex dictis liquet.

XXXVIII. *Hesychius in multis dubius hæret num scilicet consensum morosæ delectationi dederit num mortaliter detraxerit: num alienum retineat &c. Quæritur: An hæc confiteri debeat?*

Videtur non teneri. Ita Marchant *in Trib. Sacram. Tr:4.4. tit.6.q 5.* Caramuel *in Theol Mor. L 3. D.4. n.1078.* & alij Prob: Tum authoritate Concilii Tridentini. quod *sess. 14. c. 5.* ait *oportere à pœnitente omnia mortalia dici, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habet.* Atqui dubitans; an verè peccaverit, non potest dici, habere conscientiam peccati; etenim habet

con-

onſcientiam, eſt certum eſſe de peccato. Tum uia dubius eſt in poſſeſſione ſuæ innocentiæ. Tum uia ad tribunal forenſe deferri non ſolent dubia cta Ergo nec ad Sacrum.

Resp. Heſychium dubium eſſe poſſe dupliciter *poſitivè*, ſi utrinq; adſint rationes probabiles l ferendum judicium in utramq; partem. 2. *ne-tivè*, quando pro neutra parte adſunt rationes d probabilem aſſenſum hujus vel illius partis. *Si* itur Heſychius dubitat poſitivè, ſeu judicat pro-ibiliter, ſe graviter non peccaſſe, non tenetur nfiteri: ſecus ſi dubitat negativè. Priorem rtem admittunt pleriq; omnes, quia talis ſequi teſt opinionem probabilem, ſicut in aliis mate-is, eo enim ipſo operabitur humano modo pru-enter.

Poſteriorem partem, de qua eſt quæſtio, pec-ta ſcil: dubia, *ut dubia*, eſſe confitenda, tenet anè communis Theolog: cum S. Thoma *in* 4. *Diſt.* - *q*. 2. *art*: 3. *ad tertium*, ut videre eſt apud Franc. rdi *Diſcept* 6. *de Conſcient. dub. Cap.* 11. *part*. 4. 1. Ratio deſumitur tum ex communi ſenſu delium, & praxi totius Eccleſiæ, cujus initium edendum eſt emanâſſe ab Apoſtolis, ut plurib. tendit citat: Auth. *n* 5. Tum quia Sacramentū enitentiæ potuit inſtitui cum obligatione confi-ndi peccata dubia: & ſic de facto inſtitutum eſſe Chriſto, colligitur ex prædicto conſenſu Fideliū, praxi totius Eccleſiæ, quæ eſt optimus legum erpres.

Ad *primum in contrarium dicimus*, eum, qui post diligens sui examen dubitat, num peccârit, habere verè & propriè conscientiam de illo peccato licet dubiam; unde autem constat, Concilium requisivisse certam? Ad *secundum*, axioma illud non habere hîc locum, cùm præceptum confessionis prævaleat, ideoq; possessio non faveat Ad *tertium*, forum pœnitentiale, ut in multis aliis, ita & in hoc diversum esse à for.nsi. Nolim tamen ob hæc tanquam improbabilem rejicere sentẽtiam contrariam, quam etiam tuetur P. Joan Præpositus *de Sacr: q 5 de Integritate Confess.n.118.* ubi ait, eam speculativè probabilem esse visam P. Lessio, & quibusdam aliis à se consultis; eandem majore authoritate stabilit Diana *P.11. Tr: 8. Res 44* quamvis idcirco, in praxi non sit recedendũ à communi sententia, quæ vult, dubia ista confitenda esse.

XXXIX. *Hilarius Sacerdos ex nullâ peculiari causa orat subinde totum Breviarium summo mane subinde sera primum nocte, eum tamen manè celebrasse; accidit etiam, ut lusu & confabulatione præpeditus inciperet Breviarium circa mediũ duodecimæ noctu pro illo die, & finiret illud mediâ circiter horâ post duodecimam jam auditam. Quæritur. Utrum peccarit mortaliter?*

Videtur sic peccâsse. Tum quia celebrat ante matutinum contra prohibitionem Pij V. *in Missali*, & plures Theologos apud Sanchez *L.7. Consil: Cap.2. dub.28.* Tum quia absolvit Breviarium post tempus præfixum jam elapsum. Tum

quia

quia facit contra gravem consvetudinem Ecclesiæ.

Resp. Hilarium recitando totum Breviarium sive summo mane, sive serâ nocte absq; justa etiã causâ non peccare mortaliter. Ita cum pluribꝰ antiquis & recentioribus Sanchez *loc. cit: dub 36.* Tum quia substantia præcepti in hoc consistit, ut horæ Canonicæ a media noctè usq; ad alteram mediam noctem dicantur: Tum quia Missa non est hora Canonica, nec habet ullum ordinem ad horas. Quare nullum est prorsus peccatum, si horæ Canonicæ ex aliquâ causa justâ dicantur quocunq; diei tempore post Sacrum: Veniale autem solum, si hoc absq; ratione aliqua immoderatè fiat ut communiter tenent TT: contra Caramuelem *in Theol fundam. fundamento 53. § 10. num. 11.* Imo nec graviorem culpam committet, qui ante duodecimam noctis Breviarium incipiens circa medium primæ illud primùm absolvit, ut probabiliter docet Leandrus apud eundem Dianam *P. 10. Tr. 11. R 16.* quia ex mente plurium DD. omnes septem horæ sunt unica oratio uno præcepto imposita. Ergo oratio hæc debito tempore cœpta rectè in continenti finitur, etsi post duodecimam jam auditam; perinde ut Sacrum intrà tempus præfixum ac ultimo adhuc quadrante ante meridiem inchoatum rectè post illud elapsum adhuc finitur.

Atque ex his patet ad rationem in oppositum; neque enim vel præceptum Pij V. vel consvetudo Ecclesiæ sub graviori peccato obligant, aut sic recepta sunt.

XL. *Homo bonus confitetur, se subinde jocos quosdam fecisse, & verba lepida protulisse, cibis aliquibus libenter vesci solitum, fornacem calidam frigoris pellendi causâ accessisse, barbam & capitis capillos fricuisse, nares emunxisse, aliasq; actiones exercuisse præcise ut commodas naturæ humanæ. Quæritur, Utrum talia sint sufficiens materia confessionis?*

Videtur, tales actiones sine relatione ad finem honestum deliberatè exercitas, per se loquendo, esse omnino sufficientem materiam. Ita expressè Granadi *de Act. hum. D.2. s.1.n.14*, cui ad stipulantur Suarez, Ruiz, Lay Filiu, Tanner, Beccanus, & quotquot putant, non dari per se ullum actum humanum in individuo indifferentem propter has rationes Primo quia Matth: 12. habetur, dari *verbum otiosum*; de quo ratio DEO reddenda Secundo, quia homo, cum adest perfecta deliberatio, tenetur operari ad finem excellentiorem. Tertio, quia indignum videtur humanâ naturâ comedere, bibere, copulam conjugalem exercere propter meram delectationem, unde hoc postremum communiter dicunt Theologi esse peccatum veniale. Quarto, quia alias liceret operari præcisè propter honorem. Quinto, quia videtur prodigalitas spiritualis.

Resp. Prædicta non esse materiam sufficientem confessionis, utpote non peccaminosa. Ita post Alensem, Bonavent. Gabriel. & alios Vasquez 1 2 D.52 C.2. Arriag. D.21 s.4. Oviedo *in 1.2Tr 4. Contro.7. p 5.* & plures apud hos. Ratio est;

Tum

Tum quia nullum eſt præceptum naturale, aut poſitivum referendi omnes actiones ex ſe indifferẽtes in finem honeſtum. Tum quia non tenemur ſemper operari juxta regulam rectæ rationis; modò non agamus contra eam, cùm ex præceptis duobus [*declina à malo & fac bonum*] prius duntaxat ſit *negativum*: alterum *affirmativum*. Tum quia ſtandum ſemper pro libertate, cui non debemus ullam obligationem imponere ſine fundamẽto, quale hîc nullum eſt, ut patebit ex ſolutione argumentorum in contrarium.

Itaque ad *primum* dicimus cum Vaſquez, Arriaga & cœteris Authoribus noſtræ ſententiæ, per verbum *otioſum* intelligi hîc *quod non refertur ad ullam neceſſitatem, aut commodum naturæ, ſed ex merâ loquendi libidine profertur*; quod proportionaliter *de actionibus* ſentiendum. Ad *ſecundum* negamus, hominem teneri ſemper operari nobiliori modo; ſicuti Princeps non tenetur ſemper operari ſupra alios. Ad *tertium* non eſſe peccatum edere, bibere, & ſpeciatim actum matrimonialem exercere propter ſolam delectationem, ut docent Jo:Sanchez, Baſilius Pontius, Dian: *P. 3. Tr:4. Reſol.126.* & alij. *Ad quartum* non apparere, cur iſtud non liceat cum debitâ moderatione. Ad *quintum*, negatur eſſe prodigalitatem, cum ſuum habeat commodum.

XLI. *Ioachimus videt Patrem Spiritualem & naturalem ſuum in pari neceſſitate conſtitutos, nec utriq; ſuccurrere poteſt. Quæritur. Quem horũ alteri præferat?*

Vide-

Videtur ſpiritualis præferendus: Tum quia
beneficium ab hoc acceptum pluris eſt faciendum.
Tum quia in Spiritualibus bonis Pater Spirituali
eſt conjunctior, quam naturalis, ut docet Bonac
D, 3. q 4. de Charit: pu. 5. in fin: poſt Abulenſen
Valent: & alios.

Reſp: Cœteris paribus Patrem naturalem ſpi
rituali præponendum. Ita *Suar:*Coninck. Palac
Tr: 6. D 1. p. 10. num. 7. & alii. Ratio eſt. Tun
quia dare primum eſſe ſubſtantiale ac vivere, eſ
primum beneficium, ac fundamentum, cui alia ſu
perſterni debent. Tum quia carnalis conjunctio
aliarum conjunctionum baſis ac fundamentum ſuâ
pte naturâ eſt prior ac ſtabilior.

Ad *primum* in contrarium dicimus, benefici
à Patre Spirituali acceptum eſſe quidem pluris æ
ſtimandum *ſecundum ſe*, non tamen *quo ad conjũ
ctionem*, univerſim autem illi magis ſubveniendũ
qui nobis eſt conjunctior, ut recte Becan: 2. 2 C
19. q 3 n 6. Unde in caſu neceſſitatis quivis cõ
ſangvinei etſi minus ſancti, aut forte peccatore
præferendi ſunt ſanctioribus extraneis, tum in ſpi
ritualibus, tum in temporalibus, quia ex charitat
obligamur ſangvine junctis hoc ipſo, quod nob
juncti ſint, ſuccurrere: At vero ſanctitas non in
ducit nobis hanc obligationem. Ad *ſecundu*
ſatis patet ex recens dictis; nam carnalis conjun
ctio non ſolùm obligat ad providendum ſic con
junctis in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus
utpote magis neceſſariis. Ergo obligat ad præ
ferendum hos ſic naturaliter conjunctos eis, qu
ſolum

olùm extrinsecè & in spiritu conjuncti sunt, ut ectè Suarez *D.9. de Charitate sect:4, n.19.* A-ud fortè est de Prælato respectu suorum subdi-orum Religiosorum, quem Coninck *de Actib. su-ernat. Disp.25. num 152. & 171.* probabiliter pu-at, teneri illis priùs providere, quàm quibusvis onsangvineis [excepto Parente] tam in tempora-i necessitate, quam in Spirituali, cùm ipsi se to-os Religioni tradiderint, & sub ea cura Religio os receperit; unde in responsione reflexè dixi-nus, cœteris paribus.

XLII. *Ioannicius Adolescens vovit non ducere xorem, cujus voti multo post tempore pœnitens x certâ causa Romæ petit impetratq; dispensatio-em in voto Castitatis. Quæritur: Utrū hoc votū ndigeat dispensatione Papæ?*

Videtur indigere. Ita Cajetan; *de voto*, quia otum non nubendi est perpetuum, & reducitur d Castitatem.

Resp. Non indigere dispensatione Papæ. Ita Barbosa *de potest. Epis. p.2. alleg:37. n 17.* Sanch: *n sum. Tom:1. L. 4. Cap.40.n 66.* Sa: *v votum.* Dian: *P.3. Tr 11, Resol: 59.* & plures apud hos. Ratio est. quia votum, cujus dispensationem Pa-a sibi reservavit, non est, nisi perfectæ castitatis, x communi DD. Atqui votum, non ducere u-torem, quâ tale, non est perfectæ Castitatis. Ergo jus dispensationem Papa sibi non reservavit, *di-i, quâ tale;* alud enim esset, si hisce verbis quasi per accidens Joannicius intendisset perfectam Ca-stitatem vovere.

Ad *rationem Cajetani dicimus*, hoc votum nō reduci ad Castitatem tanquam perfectam ejus rationem participans, sed remote tantùm ad hanc disponens; unde cum tali voto fornicans à nullo Theol censetur votum Castitatis violâsse. *Si* tamen ex hypothesi votum prædictum non nubendi dispensatione Papæ indigeret, ea, quæ defacto est impetrata, valeret, quantumvis vi terminorum votum Castitatis sonet, quale, ut diximus, non est votum, non ducendi uxorem; nam qui dispensat in majore, etiam in minore dispensare censetur. Bonac *D.2 q.2.p.5. n.15.*

XLIII. *Jordanus Beneficiatus frequenter omittit Breviarium, nec tamen restituit fructus illorū dierum, eo quod omissionem unius diei suppleat alio die, bis Breviarium dicendo. Quæritur. Utrū idcirco à restitutione excusetur?*

Videtur non excusari. Ita Henriq. *L.3.Cap 17.* Bonac: *de Horis Canon.* D.1. *Q.5 p. 2. n.5.* & alii Quia onus illius diei est affixum prædicto diei, & transit cum die, adeoq; trahet etiam secū obligationem restitutionis.

Resp. Jordanum excusari. Ita Maior: Paludanus, Ledesma apud Henriq; *loc.cit.* Filliuc. *Tr.23 Cap.10. n.307.* & alij. Tum quia alio die recitās Breviarium omissum rependit æquale. Tum quia etiam, qui certo die tenetur legere *Sacrum*, non tenetur quidquam restituere, si alio die sacrificet.

Ad rationem in opposium dicimus, onus illius diei esse quidem affixum diei, & transire cum die quo ad culpam, non vero quoad pœnam Ecclesia-

sticam

sticam adjectam; hæc enim tam diu suspensa manet, donec sequenti tempore omissio in æquali cōpensetur. Unde culpa & pœna non semper se comitantur; id quod Henriq; ipse concedere debet excusans *Cap.29. Comp n.30.* Beneficiatum ab omni fructuum restitutione, si per annum octies *v g:* omittat Breviarium, quo in casu eundem utiq; non excusabit à culpâ.

XLV. *Irenæus contra homines æquè ac jumenta frequenter iratus enunciat Christi vulnera, sanguinem, Chrisma, Sacramenta, & horum non rarò multa millia multiplicat dicendo:* Hundert Tausent Sacrament: dass dich Blut, Tauff Eheysam schendt &c. *Quæritur. Utrum mortaliter blasphemando peccet?*

Videtur mortaliter sic peccare. Tum quia his verbis præter dirum maledictum inest etiam blasphemia. Tum quia Sacramentorum numerū contra fidem contemptim multiplicat. Tum quia res Sacras ob perversum usum invocatas dehonestat.

Resp. I. Si affectus indignationis & iræ tendat saltem virtualiter in DEUM, committi gravē blasphemiam. Ita omnes, quia imminuitur indirectè saltem Divinus honor. *Resp II.* Si idem affectus non quidem tendat in DEUM etiam indirectè, Irenæus tamen attenderit ad vilipensionem Dei, ac rei *Sacræ*, quam ea verba præ se ferunt, committi itidem mortalem blasphemiā. Ita Tanner. 22. *D 1. Q.8 n.134.* quia derogatur honori Dei. *Resp. III.* Si ille ipse affectus indignatio-

nis &

nis & iræ nec ullo modo tendat in Deum: nec Irenæus ad vilipensionem Dei & rerum Sacrarum attendat, non committi aliquod peccatum grave. Ita Laym: *L.4.Tr.Cap.6.n.12.* Ratio desumitur ex defectu cognitionis & voluntarii; quia tamen aliqua est irreverentia, saltem materialiter talibus verbis uti, ideo venialiter peccari, admittit Sanchez *L.2. Cap.32.n 30.*

Atque ex his patet ad rationes in contrarium juxta diversa responsa, è quibus ultimum eo frequentiorè usum habet, quo rariores sunt inter Germanos nostros, qui hisce iræ impetibus DEO, rebusq; Sacris honorem atq; æstimationem detrahere velint. Coeterum eum, qui habet talium verborum consvetudinem, teneri seriò conari eā tollere, rectè docet Layman *L.1.Tr.2.l.3.n.6.* & diximus supra casu III.

XLV *Iovita 1000 florenos hodie post annum solvere debet Faustino: & licet debiti hujus nulla sit difficultas, nec aliud damnum, lucrum cessans &c. paciscuntur tamen, & ita convenit inter eos ut Iovita prudentes numeret hodie Faustino 900 florenos pro mille post annum solvendis, recipiatq; Chirographum suum. Quæritur. Utrum solutio hac sit licita?*

Videtur usuraria. Ita Sotus, Valent. Molin: l. Navarr; Dicastillo *de Iust. Tr:9. D.2.n.68.* & hic teste communis Theolog: Ratio est, quia tanti æstimantur centum hodie, quanti post annum, adeoque sola exspectatio temporis daret valorem rei, quod est absurdum, ut ostendit Dicastillo in variis

exem-

exemplis, inter quæ & contrariam ſententiam paritatem conſtituit.

Reſp. Probabile eſſe, ſolutionem illam non eſſe uſurariam. Ita Abbas C, *in Civit: num. 7. de uſura.* Cajet: M. Navarr: Tolet. Sa, & alii apud Palao *de Iuſt.* D 5. p. 13. n. 5. quibus accedunt Cardin: Bellarminus, & Layman. *Tr. 4. de Iuſt.* C 17. § 5. *n. 33.* quorum ille ſententiam hanc abſolutè olim docuit, ut teſtatur Leſſ: C *21. dub. 8.* iſte eandem probabilem agnoſcit, licet contrariam tanquã ſecuriorem præferat. Ratio deſumitur ex oppoſito fundamento, quod ſcilicet jus præſertim diſtans communi hominum æſtimatione minoris valeat, quam pecuniæ præſentis: & hoc jus vendatur inſtar mercis. Ergo juſtè emi ſic minoris poteſt. Confirmatur. Solutio 1000. florenor: ſingulis annis per decennium ab hærede alicui facienda, ſi redimatur, communi hominum æſtimatione minoris fit *v. g.* 800. floren. & tamen non liceret mutuo alicui dare 80 florenos eâ lege, ut poſt decenniũ reddere mille [præcisè ratione mutui abſtrahendo â damno, lucro ceſſante &c.] ut rectè advertit Laym. *loc. cit.* addens rationem ex Leſſ. quia cùm jus aliquod per modum mercis venale exponitur, per accidens ratione circumſtantiarum aliam æſtimationem accipit, quam ex ſuâ naturâ præcisè ſpectatâ haberet.

Atque ex his patet ad rationem in oppoſitum, & varias ſequelas, quas pleriq; ex noſtra ſententiâ faciunt, quæ omnia ex eo ruunt, quod non ex ſolâ dilatione, ut ſibi perſvadent, ſed aliâ hominũ

æſtima.

æstimatione contractum hunc non illicitum putemus. Non refert autem, quod ipse Jovita debitum suum prædicto modo redimat, non enim debet ipse pejoris esse conditionis, quàm quivis alius, dummodo ipse non sit causa, cur Faustinus velit vendere, ut si præberet se difficilem ad solvendũ, hanc enim difficultatem tenetur ipse tollere, ut benè Less *lo. cit. n.70.*

XLVI *Lea Mater, ut filioli sui rupturæ medeatur, nomen ejus schedæ inscriptum per quercũ ruptam ab aliquo suorum transmitti curat, ipsa interim domi pro eodem orat, sic enucleatè facere edocta à grandæva Anu, quæ medium istud probatum affirmavit & suâ multarum matrum experiẽtiâ, quæ filiolos suos integritati valetudinis hâc ratione restituerunt. Quæritur Utrum licitè hoc fiat?*

Videtur licitè fieri. Tum quia nihil in eo mali apparet. Tum quia similia alia passim ab hominibus, quos virtus & Religio commendat usurpantur.

Resp Leam illicitè prædicto modo mederi filiolo suo, & committere superstitionem seu vanã observantiam, quæ ex genere suo peccatum mortale est. Ita S. Thom; 22.*q*.96: *art 1.* Valent: Tanner, Laym: Bonac: & alii Theologi communiter. Ratio est, quia usurpatur medium vanum ad obtinendum aliquod bonum corporis, quod idcirco nõ à DEO expectatur, sed à diabolo talium superstitionum authore; quam enim vim naturalem habeat transmissio schedæ, per quercum ruptam ad curan-

randam rupturam corporis humani? cùm ergo nec de supernaturali legitimè constet, opem diaboli intervenire oportet, quod utiq; ex genere suo est mortale peccatum, cum honor Divinus creaturæ tribuatur, expectando ab eâ, quod à solo DEO expectari debet; nec excusari Lea ab hâc malitiâ contractâ potest, nisi forte ex ignorantiâ & animi levitate id fecerit, ut recte Tanner 22 D 5 q 7. n 16. Ad *primum* in contrarium dicimus, implicitum in eo contineri pactum cum dæmone, cū ejusmodi effectus & recuperata sanitas per tam disproportionatum & vanum medium nec à natura haberi, nec à DEO putari possit: *Non obest*, quod mater domi orare debeat, dum foris scheda & nomen filioli per quercum trajicitur; hæc ipsa enim familiaris est fraus diaboli, sub specie boni decipere incautos, & simul rebus Divino cultui destinatis ad nefandum suum servitium abuti. Ad *secundum* dicimus, si alia similia passim fiant, dolendū vehementer, non magis homines juxta præceptum Apostoli 1. Thessal: 5. *ab omni specie mali abstinere se*, quæ tamen species mali ex insufficientiâ causæ ad talem effectum, ex adjunctione falsarum & vanarum circumstantiarum ex evanido sæpe effectu haud difficulter deprehenditur, ut reverâ magna valde ignorantia & simplicitas hominis esse debeat, qui ex tali ungve infernalem Leonem non dignoscat.

XLVII *Lioba nobilis virgo videtur sibi ex unâ parte assiduò irasci contra Deum, aliosq; Sanctos, odio hos prosequi, blasphemare, imò pedibus*

illos

illos velle terere, acubus pungere, cultris scindere, in fœdissimos locos abjicere &c. Atq; hæc advertit non solùm in imaginatione hærere, sed ad cor animumq; pertingere: ex altera verò parte videtur sibi cupere omnia opposita, velle prædictis omnibus assensum negare, non tamen posse, ideoq; vehementer discruciatur. Quæritur. Quid de his in Confessione dictis judicet Confessarius?

Videtur peccare, & quidem gravissimè. Tum quia assensum dat in objecta longè pessima, hoc ipso, quod ista ad cor, animumq; pertingant, per assensum scilicet voluntatis. Tum quia agit contra conscientiam, quâ agnoscit, illa non facienda esse.

Resp. Confessarium judicare debere. Liobam in hoc casu non peccare. Ita Baldellus in Disputationibus ex Theologia Morali *L.4.D 4.n 2.* Ratio est, quia Lioba in prædictis omnibus non est libera, sed ex nimiâ intensione, & efficacitate phātasmatum depravatorum, quæ nimis importunè se ingerunt, ita perturbatæ rationis, ut libertas subsistere nequeat; quod planè ex eo conjicitur, quod dicat, non posse se cogitationes abijcere, & assensum negare. Si ergo non potest non agere, libere non agit; neq; hoc mirum, cum enim intellectus in hac vita dependeat à sensibus & phantasmatibus, his corruptis, aut vitiatis, necesse est, etiam ipsum quo ad suas operationes marcessere.

Ad *primum* in contrarium dicimus, assensum illum non esse liberum, ut proinde malus esse moraliter nequeat; esto tendat in objectum pessimum.

Ad *se-*

Ad *secundum*; Non sufficere ad peccatum, quod quis agat contra conscientiam, sed insuper requiri, & supponi libertatem & potentiam in oppositum, ut bene cit: Author ex communi aliorum: id quod in proposito non habetur.

XLVIII. *Magistratus Civitatis Staguvensis legem fert, ne quis civium & subditorum ex cellis privilegiatis unicam mensuram vini emat sub mulcta 5. imperialium. Quæritur, Utrum lex ista obliget sub peccato?*

Videtur obligare in conscientiâ Ita Bonac: *de Leg:D.1 Q 1 pun 7. § 2 n 1.* ubi alios allegat. Ratio est, quia de ratione legis & præcepti est, inducere obligationem.

Resp. Prædictam legem non obligare sub peccato Ita ex communi Laym. *L.1. Tr.4. C.15 n. 1. & 2.* Ratio est, quia potest Magistratus pro suo arbitrio præcipere aliquid non *absolutè* sed solùm sub *hypothesi*, ut si non fiat, pœna luatur; sicuti potest quis se obstringere voto purè pœnali, v.g. *si luserit, daturum se eleemosynam.* In proposito autem Magistratum sic legem tulisse præsumi rationabiliter potest, tum ex verbis legis, tum ex pœnæ gravitate respectu talis transgressionis; tum ex communi prudentũ interpretatione.

Ad rationem in oppositum dicimus, de ratione legis esse, inducere obligationem saltem *ad pœnam subeundam* propter ejus transgressionem, & culpam saltem *civilem*, si à Judice imponatur; ante hanc enim Judicis sententiam neque ad illam

pœnam aliquis tenetur, ut rectè Palao *Tr:3 D.2. p.4 n 8* post plures alios, quos refert,

XLIX *Malachias Sacerdos ex Sacro aliquo Ordine mendicantium malè valet, ita quidem, ut extra cellam suam exportari alio non possit, desiderat tamen vehementer dicere Sacrum, ideoq; Altare portatile erigi in Cella sua sibi à Superioribus postulat Quæritur. An Superiores hoc ipsi concedere possint?*

Videtur quod nos possint; quia privilegium aliquibus Ordinibus olim concessum sustulit Trident. Concil: *sess 22. de evitand. in Celebr. Miss.* ubi Barbosa *num.13,* plures AA. pro hoc allegat Confirmatur. Patres Societatis JESU non videntur agnoscere hoc privilegium, quo tamen per communicationem æquè gauderent.

Resp. Superiores posse concedere Malachiæ altare portatile in cellâ suâ. *Prob.* Tum quia Tridentinum non sustulit privilegium mendicantibus sed tantum concessit Episcopis facultatem prohibendi, ut volunt Card: de Lugo *de Euchar. D.20 n.51.* Dian: *3 P. Tr: 2. Resol. 80.* & plures alii apud Barbosam *loc. cit:* Imò Lezana, Perinus Rodriq; & alij, quos refert & sequitur Dicastiilo *Tom 5. de Sacram. D.4 n.104.* putant, Episcopo prohibere etiam non posse, quia hoc tantùm ipsi conceditur in privatis domibus, quales non sunt cellæ Religiosorum, ut pote jam aliquid ad Ecclesiam pertinens. Tum quia Lugo *loc. cit.* affert privilegium novum Regularibus S. Salvatoris post Trident. concessum, ut in propriis cellis celebrare pos-

re possint. Ergo Ordo Malachiæ hoc eodem etiam gaudet per communicationem, quam habet.

Atque ex his patet ad fundamentum contrariæ opinionis. Ad confirmationem dicimus, penes Societat: JESU, ac Adum R. P. Generalem hujus æquè esse potestatem erigendi aras portatiles in cubilibus: hanc tamen per se ante hac non habuisse Superiores infra Generalem. Ratio primæ partis patet ex dictis, quia prædicta *Societas* per cōmunicationem habet omnia privilegia, quibus gaudent alij *Sacri* Ordines. Ergo & hoc, erigendi Altare, portatile in cubili. Ratio secundæ partis est, quia hæc potestas nominatim ante hac non fuit expressa in compendio privilegiorum *Societatis* JESU; extra hoc autem per se, & absq; licentia Adm. R. P. Generalis non licet ulli ex illa Societate quocunq. aliorum Sacrorum Ordinum privilegio uti, ut notatur *ibid. V. Communicatio in fine.* Et respondit istud anno 1636. R. P. Mutius Vitelleschus Generalis Provinciæ inferioris Rheni, qui tamen postea anno 1643. reservationem illam erigendi Altaris absq; Præpositi Generalis facultate sustulit, ut patet in Additionibus, ad Compendium Privilegiorũ *Societatis* Româ eo anno missis; unde si prædictum Compendium Privilegiorũ denuo recudetur, illud quoque Privilegium addetur publicis typis.

L. *Maurilius Chirographum ac jus habet ad* 1000. *florenos à Principe suo exigendos, quos tamen sæpè petitos obtinere non potest; vendit igitur jus illud suum Maurino ejusdem Principis Offici-*

ali 700. florenis, qui ob favorem, quem habet in oculis Principis, facilè & brevi totius debiti solutionem consequitur. Quaritur. An licitè fieri hoc possit?

Videtur non posse. Ita nonnulli apud *Salas de vendit: dub. 40* quia ratio minoris emendi Chirographa talia est sola difficultas & labor in acquirendo debito. Ergo ubi hæc difficultas cessat, cessat etiam ratio sic emendi

Resp. I Maurinum, si sit quidem Officiali Principis, non autem Quæstor, posse minoris emere Chirographum Maurilii. Ita Molin: *D. 361* Less *L 2 C 21. n. 74.* Laym: *Tr. 4.* C 17 § 5. *n. 53* & pleriq; alii. Ratio est, quia debita illa ob incertitudinem & difficultatem ex communi hominum æstimatione minùs valent venditori. Ergo sicut quilibet alius, ita etiam Maurinus Officiali emere ea potest detrahendo, quanti ea difficultas & incertitudo æstimatur; ex favore enim, quem habet apud Principem, non debet esse deterior conditionis, dummodo ipse non sit causa difficilis solutionis. Unde *Resp. II.* Maurinum possit minoris emere debitum illud, etiamsi sit Quæstor Principis, modo difficultas solvendi penes ipsum non stet: secus, non potest emere, ut docet Molina, Salas, Bonac: *de Contract D. 3 q. 3. punct 1. n 7.* Filiuc: *Tr: 35. n. 107.* & alii, qui rectè aiunt graviter subinde peccari à Quæstoribus Principum, quando scilicet ipsi sunt in causa difficilis solutionis. *Resp III.* An in præsenti Maurinus è 1000. florenis justè 300, aut etiam plures vel pauciores

ciores detrahat, pendere ex communi hominum æstimatione difficultatis, & laboris in exigendo debito, ad quam regulam, tam in hoc, quam similibus casibus diligenter attendi oportet; quidquid enim per excessum huic regulæ conforme non est, ex communi Theolog iniquum & restitutioni obnoxium est.

Ad rationem in oppositum dicimus, difficultatem & incertitudinem cessare quidem respectu *emptoris*, non autem respectu *venditoris*, ex quâ parte pretium diminutionem accipit, ut rectè advertit post alios Palao *de Iust. Disp.* 5.*p.*13.*n* 8.

LI. *Marcellus dono accepit torquem aureum à Marcellino, qui eum bona fide aliquot annis possedit, ipse autem nunc dubitat, an sit alienus. Quæritur, Utrum Marcellus cum hoc dubio possit incipere præscriptionem?*

Videtur non posse. Quia ex communi Theologia ad inchoandam præscriptionem requiritur bona fides, nec sufficit dubia.

Resp. Marcellum cum prædicto dubio posse inchoare præscriptionem, & tandem torquem securè & indubitatè sibi retinere, si nimirum post tempus à Jure præscriptum & diligentem inquisitionem comperire non possit, num sit alienus. Ita Card:de Lugo *de Iust*. D.7.*n*.64 allegans S Thom. Molin & Sanchez. Ratio est, quia Marcellinus potuisset inchoare præscriptionem, si ejus bonæ fidei dubium supervenisset, eò quod ratione dictæ bonæ fidei jus acquisierit ad torquem retinendum etiam superveniente dubio. Ergo Marcellus quoq;

jam poteſt? quia iſte in toto Jure ſuccedit illi, a deoq; etiam in bonâ fide. Ergo habet totum, quod ad præſcribendum requiritur.

Atque ex his patet ad rationem in oppoſitum; nam ad inchoandam præſcriptionem non neceſſario requiritur bona fides quaſi intrinſecè, ſed ſufficit aliena extrinſecè adveniens, qualem à Marcellino Authore habet in propoſito Marcellus ejus ſucceſſor.

LII. *Megengor Comes venando egreditur ſubinde limitibus ſuis, capitq; feras in locis Comiti Bavoni ejus vicino ſubjectis, nulla tamen ſepè clauſis, quæritur, utrum peccet, teneaturq; ad reſtitutionem?*

Videtur peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem. Ita Bonac. *D.1. de reſtit. in genere q.2. p.7. n.22.* Molinam, Filliuc: Sa, & alios citans. Movetur, quia peccat contra Juſtitiam, & lædit Jus Bavonis, quod habet in locis iſtis. Sed qui peccat contrà Juſtitiam in re gravi, qualis eſt præſens, peccat mortaliter, teneturq; ad reſtitutionem damni, quod patituris, ad quem jus venandi pertinet, non quidem habitâ ratione valoris animalium, ſed damni vel lucri ceſſantis.

Reſp. Megengorem non peccare ſaltem mortaliter, nec teneri ad reſtitutionem. Ita Dicaſtillo *L.2. de Iuſt. D.9. n.308.* poſt Vaſq; Turrian. & alios. Ratio eſt, quia Bavo non habet jus ad r circa illa animalia, quæ jure gentium ſunt communia; titulus autem, quem ad diſtrictum illum habet, ſolùm ipſi concedit jus ad licite & impun

capi-

capiendi animalia in eo, & arcendos ab eodem alios venatores; imo & puniendos, si fuerint deprehensi.

Unde patet ad rationem in oppositum; totum enim jus, quod habet Bavo, illæsum relinquit Megengor, impediens solùm consecutionem ferarum à se captarum, ad quas Bavo jus non habet, antequam illas apprehendat, quæ impeditio culpā venialem non excedit. Addo nec venialem culpam committi; cum enim passim sciatur, alterum in alterius venationis locum excurrere, videntur Domini vicissim condonare hanc læsionem, contenti mulctâ certà, si quis in facto deprehendatur.

LIII. *Meletius Parochus à Iudice interrogatus, an reum talium & talium criminum teneatur condemnare? respondet teneri, quem igitur morti addictum comitans suggerit Ministris Iustitiæ breviorem viam, & eosdem subinde in via ad celeriorē gressum hortatur. Idem in loco supplicii reo acclamat, ut scalam ascendat, collum laqueo ingerat, & morti subeundæ se tradat, quem deinde jam pē dulum adhuc vivere cernens ascendenti id indicat carnifici, qui denuo collum fune comprimit, donec spiritum elidat: Quæritu. Utrum Meletius ex his sit irregularis?*

Videtur esse, tum ex defectu lenitatis juxta *Cap.3. ne Clerici* & alia jura, Tum quia ex communi sententia irregularitatem incurrit præbens Judici consilium, quo moveatur ad sententiam proferendam in causa sangvinis. Ergo etiam Meletius

eandem

eandem contrahit, cum illius sententia moverit Judicem ad reum condemnandum.

Resp: Meletium ex omnibus enarratis, quæ circa reum fecit, non esse irregularem. Ita Gaspar. Hurtado, *de irregul Difficult.11. n.36.* ubi ait, sibi interroganti hoc responsum esse à P. Vasquezio. Ratio est, quia in prædicto *Cap.* & aliis juribus, ubi mentio fit hujus irregularitatis, comprehendũtur ij solùm qui ad homicidium aut mutilationem concurrunt, vel ut publici Ministri Justitiæ sive ad causæ probationem, sive ad executionem: vel ut privati injuste & cum peccato; nullo autem horum modorum concurrit Meletius, qui proinde irregularis censeri non potest.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis Ad *secundum* distingvimus anteced. cum Palao *de Cens.f.6.p.14.* §.3. *num.7.* Si juridice fuerit interrogatus, concedimus; si privatim solum, negamus. Meletius autem non respondit juridicè cum tali authoritate non fungatur, sed privatim Judicem tanquam quamlibet aliam personam informans velut ejusdem Confessarius. De quo circa præsentem materiam duo ad praxim notabili tradunt Henriquez *L.14 Cap.12. n.4.* Avila *part.* D *5. dub.6* Bonacina *de Censuris D.7.q.4 pun:1 n.32.* & plures ab his relati, ex quibus non par nostra doctrina confirmatut.

Primum. Confessarium non fore irregularem si neget Judici absolutionem, nisi sententiam sangvinis proferat, ad quam in conscientia tenetur Tum quia non procedit, ut publicus Justitiæ Mi-

nister,

nister. Tum quia credendum non est, velle Ecclesiam tam gravi, & de se perpetuâ pœnâ Confessarium punire ob actionem jure Divino debitā, & quam ipse excusare non potuit. *Alterum.* Eundem Confessarium ab irregularitate immunem futurum, si obliget pœnitentem ad fatendum delictum morte, vel mutilatione dignum, ad cujus manifestationem iure naturali tenetur. Tum quia eo casu non concurrit ad mortem ex parte Judicis inferentis, sed ex parte sustinentis; ac proinde ab irregularitate Ministris publicis injuncta excusari debet. Tum quia opus obligatorium præstat ob cujus causam nullo impedimento affici, ipsum oportet.

LIV. *Musculus in Italia ob crimen publicum infamis fugit in Poloniam, ubi honestus habetur, & ob ingenium scientiis excultum honorato etiam officio extollitur. Sed brevi illuc defertur Fusculus, qui inopinato Concivem suum conspiciens? crimen ejus publicum in Italia commissum diversis narrat, omniq; illum honore apud Polonos exuit. Quæritur: An Fusculus crimen Musculi publicum narrando aliis, ad quos aliàs vix unquam fuisset deventurum, peccàrit mortaliter?*

Videtur ita peccâsse. Tum quia fama Musculi [utpote divisibilis, & ex opinione plurium] non erat amissa apud Polonos. Tum quia amissam etiam in Italia recuperavit in Polonia emendatione morum, sicuti vestis reparari solet abjecta Tū quia absq; rationabili causâ læditur in re gravi saltem contra Charitatem, ut docent Less: L. 2. de

*Juſt.*C.11.*n*.79. Malder.*Sayr.* & plures alij Theologi apud Dianam *P.2.Tr:5. Miſceſſ Reſ.17.*

Reſp. Fuſculum notorium Muſculi crimen ſive facti, ſive juris detegendo nec contra Juſtitiam, nec probabiliter contra Charitatem peccâſse mortaliter. Ita Facundez *de Præcept. Eccleſiæ Præcepto 2. L.5. Cap 3.n.14.* Lugo *de Juſt.D.14.ſ.6 n.80.* & apud hunc alij Ratio eſt. quia Muſculus ſponte abjecit famam publico ſcelere: & boni cōmunis intereſt, narrari, & ſciri publicos aliquorum defectus, ut ſinguli pro merito honorentur, & ſimul à ſimilibus delictis abſterreantur. Atq; hoc verum eſt, etiamſi ſcelus Muſculi *injuſtè* publicū evaſiſſet: non autem ſi *falsò* fuiſset eidem impoſitum, quia poſitâ publicatione & vero crimine acquiritur alijs jus loquendi de eo: non verò ſi hoc crimen non ſubſit, tunc enim Muſculus non potuit amittere jus ad famam ſuam per publicationē meram, ut rectè Lugo *loc cit.*

Ex his ſatis patet ad rationes in contrarium allatas; quarum tamen ultima eſt cœteris efficacior & rem non leviter perſvadet, ſaltem quando aperta boni communis ratio talem manifeſtationem nō poſtulat; hinc in reſponſione ſignanter addidim9, ſolùm probabile eſſe, Fuſculum non peccare contra charitatem notorium Muſculi crimen aperiendo, ut contrariam Leſſii ſententiam non tantū magis piam & tutiorem, ſed vero etiam ſimiliorem indicaremus. Cæterum inſiſtendo poſitis fundamentis tam ex authoritate, quàm ex ratione adducta ſaltem probabilibus, inſtantia de veſte ni-

hil

hil facit ad rem, quia vestis potest iterum esse aliquando in manu mea: fama autem est in mentibus aliorum, qui habent jus loquendi de notis publicè. Unde etiam rectè concedit Rebell P. *1. L. 4 q. 4. n. 10.* posse absq; gravi peccato spargi ad alios Conventus ejusdem Religionis ac Provinciæ, si quis publicè in uno Conventu fuisset punitus pro infami delicto, cùm plures unius Provinciæ censeātur constituere unam spiritualem Rempubl. cujus etiam refert, sciri publicos defectus, ut virtus inde magis honoretur, vitium autem odio reddatur.

LV. *Mutius ob patratum homicidium sollicitus, ne innotescat, interrogat Confessarium suum, num in carcerem forte conjectus, & de eo legitime à Iudice post semiplenam probationem interrogatus, teneatur in conscientia fateri illud, quamdiu spes aliqua evadendi affulget? Quæritur. Quid dicat Confessarius?*

Videtur dicendum, Mutium teneri crimen suum fateri Judici. Ita plane communis sententia Theolog: cum S. Thoma 22. *q 69 art: 1.* è quibus nonnulli contrariam opinionem graviùs etiā censent. Tum quia Judex potestatem habet obligandi reum ad aperiendam veritatem. Tum quia non potest dari bellum utrinq; justum. Ergo cum Judex ex una parte juste interroget reum, hoc ipso præcipit reo, ut veritatem prodat.

Resp. Confessarium dicere posse Mutio, ipsum prævià infamiâ, & semiplenâ probatione legitimè à Judice interrogatum negare tamen posse crimē, quamdiu spes est effugiendi. Ita Abbas *in. C. cū*

super

super. de Confessis. Sylvest: Angelus, P. Navarr; Filliuc: Fagundèz, Reginald: Dicastillo *de Iust: L. 2. Tr 1, D.6. n 21.* Lugo *de Iust. D 40. num. 15.* & plures apud hos. Ratio est, quia maximum jus est & propriam vitam & bona temporalia defendenda. Less *L 2. de Iust:* C.31, *n.16.* Sa.*V. Reus 6.* Bonas:*D 10. in oct pracept: q.3.p.2. n.7.* alij. Quare lex humana non videtur posse obligare tanto cum incommodo. Confirmatur. Consangvineus non potest cogi ad testandum contra consangvineum *L 4. ff.de testib* nec quisquam cogi potest ad testandum cum gravi suo incommodo. Ergo à fortiori nullus videtur cogendus ad testandum contra se ipsum, cum nullus magis sit consangvineus, quàm quisq; sibi ipsi. *Unde sequitur.*, reum nec teneri comparere etiam citatum, quando immineret periculum vitæ, bonorum temporalium &c.

Ad *primum* in contrarium dicimus, Judicem habere potestatem obligandi reum ad aperiendam veritatem, quando non est periculum tanti damni, aut res plene est probata, & nullum superest effugium. Item habet potestatem obligandi non quidem ad culpam, sed ad torturam, ut scilicet re 9 fateatur crimen suum, si nolit experiri tormenta. Ad *secundum* dicimus, Judicem in proposito justè quidem interrogare, sed non justè obligare ad aperiendam veritatem, quia illud jure potest, non istud; ex quo patet, non sequi, posse esse bellum ex utrâq; parte justum, quia non est contrarietas circa idem jus. Censuras graviores, quas imme-

rito aliqui effutierunt, vanas & contemptibiles ostendunt tum Authoritas, tum ratio allata sententiæ nostræ.

LVI. *Narcissus puerulus in lethalem incidit morbum, qui cum Confirmatus nondum sit, petit Parens ab Episcopo, qui Confirmandi causâ illuc advenerat, ut moribundo etiam hoc Sacramentum conferre velit, quod & ab eodem impetrat. Quæritur, Utrũ licitè hoc Episcopus fecerit?*

Videtur non bene fecisse. Tum quia ex usu Ecclesiæ habetur, infantes non confirmari. Tum quia in moribundo cessat finis Confirmationis, qui est roborari ad pugnam contra fidei hostes; undè etiam videmus, adultos non confirmari in articulo mortis, si eousq; distulerint.

Resp. Narcissum laudabiliter fuisse confirmatum. Ita habet communis Theolog. Tum quia absolutè est capax & dignus, adeoq; eo fructu nõ privandus. Tum quia ex Catechismo Rom. licitè confirmantur universim infantes, quamvis convenientibus expectetur major ætas, si per valetudinem expectari possit.

Ad *primum in contrarium dicimus*, ex usu Ecclesiæ non constare, quod infantes in articulo mortis non confirmentur, sed tantùm, quod raro hoc contingat propter raram occasionem. Ad *secundum*, per accidens esse hoc. Quo ad adultos, optandum esset, ut & ipsi in articulo mortis confirmari se curarent, nam hoc Sacramentum, si obeant, prodesse eis potest ad majorem gratiam & gloriam, & ad tentationes illius angustiæ superan-

das,

das, ad quod quamvis instituta sit extrema unctio, tamen unita virtus fortior, ut rectè Sanch, *select.* D 40.n 4. Quodsi tamen omittant, non peccant mortaliter, ut contra Adrianum communis habet Theologorum sententia, quia nec ex script. nec ex traditione, nec fine, aut institutione Sacramenti præceptum tale colligitur. Et Canones, qui in contrarium afferuntur, satis explicantur de necessitate ad melius esse.

LVII. *Nemesius sponsalia contraxit cum Nemesiâ, sed inde desiderio Neomisiæ captus cū hac inscia priorum etiam contraxit sponsalia, datamq; sponsionem juramento confirmat, & eidem copulam superaddit. Quæritur. Quænam his sponsalibus valeant? Et si ex hypothesi priora valeant, eaque dein ob aliam causam ex mutuo utriusq; consensu dissolvantur, num hoc ipso posteriora valere incipiant. iisq; stare debeat Nemesius?*

Videtur posteriora valere. Ita Pontius L. *12.* C.*14 n,* Rebellus, Coninck, Palao D. *1. de spons. pun.22.n.6.* & post alios Dian: *P.3. Tr.4. Resol. 210.* Moventur, quia quando duo contendunt, unus eorum de lucro, alter de damno vitando, favendum potius huic. Sed secunda fœmina passa est damnum, prior vero solùm de lucro agit. Ergo &c.

Resp. Priora sponsalia valere. Ita Sanchez, *Tom. 1. de Matr. L 1. D.49 num.5.* Henriquez L. *11. de Matr. Cap 56.* Hurtadus *Disp.2. Difficult. 8. num 30.* & alii. Tum quia Nemesius ad sponsalia posteriora non tenetur ratione promissionis etiam

jura-

juratæ, cùm sit nulla ut relata ad tempus juris alterius, est quippe rei illicitæ præsuppositis prioribus sponsalibus, neque ratione damni illati posteriori Sponsæ, quia huic damno fieri satis potest constitutione dotis, aut aliâ viâ. Tum quia injuria illata posteriori non aufert jus priori sponsæ per priora sponsalia acquisitum.

Unde ad rationem in contrarium negatur min. cùm secunda fœmina non tantum quærat lucrum, sed jus suum, & huic insistat; Ex quo etiam non placet, quod addit Sanchez, nim. si damnum, quod passa est secunda fœmina, adeo sit grave, tunc Nemesiũ posse à Judice cogi, ut hanc ducat (sic enim priora sponsalia non habuissent valorem absolutum, & independentem ab alio. Quod si ergo ex quocunq; casu priora sponsalia iterum dissolvantur, non incipient inde valere posteriora, cùm enim hæc nunquàm fuerint valida, non poterunt ex alieno casu revalescere, ut bene Sanchez *D. 55. n. 6.* Pontius, Coninck, & alij contra Covarr. *p. 1. de Matr: Cap. 4.* § 1. *num. 10.* Rebellum & nonnullos. Ait Palao *loc. cit.* si equum liberaliter promisisti Petro, & deinde vendis Paulo pretio accepto, huic tradere illum debes. Ergo &c. Negari potest antec: nisi traditio sit secuta. Ad hæc disparitas est, quod posterior contractus valeat, idque ex juris dispositione. *Argum. L. quoties Cod de rei vind.* quod secus est in nostro casu.

LVIII. *Nicetas studiosus egregiam præ se fert indolem, magnumq; in pietate & litteris facit progressum, quo circa Odilo Abbas ejus in Mona-*

steri-

sterium suum trahendi cupidus, variis illius animum munusculis demereri studet, & quia Nicetas pauperes habet Parentes, promittit insuper hos alere, & ipsum adhuc biennio in Studiis conservare, si modò postea Religionem & Monasterium suum ingredi velit, quod & obtinet apud Nicetam. Quæritur. An Odilo Abbas non comittat Simoniam, sic Nicetam ad Religionem ducendo?

Videtur committere Simoniam Tum ex C. 2. *Caus. 1. q. 2.* dicente: *nusquam legimus Domini discipulos, vel eorum Ministerio conversos, quempiã ad Dei Cultum aliquo muneris interventu provocasse.* Tum quia pactum in rebus Spiritualibus est Simoniacum, ut communiter docent Theologi. Atqui hîc intervenit pactum. Ergo est Simoniacum.

Resp. Odilonem nullam committere Simoniã. Ita Tanner *Tom. 3. D. 1. q. 157* Bonac. *de Simon. D. 1. q. 8. § 8. n. 1 & 3.* & alij Theol: post S Thom: *2. 2. q. 189. art: 3: in C.* Ratio est, quia hæc non sunt pacta, sed illectamenta; Nec obligant absolutè. sed cum liberâ conditione, si velit Nicetas hoc commodo potiri: aut disjunctim, ut ingrediatur, vel sumptus refundat.

Ad *primam* rationem in oppositum dicimus, citatum C. loqui de munere in pactum deducto, & quidem per modum pretii, ut constat ex casu Capituli per Panormitanum exposito; petebatur enim Abbas ex uno Monasterio in alterum transferendo, quem sui nolebant dimittere sine pacto compensationis. Ad *secundam* distingvimus. Pactum animo pre-

mo pretii factum est Simoniacum, conceditur. Negatur vero, si absit talis animus, ut accidit in proposito. Unde patet, non omne pactum esse Simoniacum, sed solùm animo pretii initum, ut rectè citati advertunt.

LIX. *Nymphodora virginitatem vovit DEO, sed post aliquod tempus dubitat, an perpetuã Castitatem promiserit: an solum continentiam à primo actu venereo. Quæritur. Ad quid porrò teneatur?*

Videtur teneri ad perpetuam castitatem. Ita multi quos refert, & sequitur Palao *de voto. D. 1. pun. 12. n. 7.* quia scilicet Virginitatem vovens censetur castitatem promittere, nisi aliud ex intentione certo constet: nec in dubio aliud est præsumendum.

Resp. Probabile esse, Nymphodoram non obligari ad perpetuam Castitatem Ita Portel: & Vidal. apud Dian. *P. 10 Tr. 16. Resp. 47.* Ratio est, Tum quia verba legum propriè sunt accipienda, ut docetur *de LL.* Cùm ergo votum lex quædam partialis sit, & Virgo propriè illam duntaxat significet, quæ *carnis integritatem* non amisit, vovens Virginitatem ad hanc solum carnis integritatem se obstrinxisse censenda est. Tum quia ex communi Theolog: qui certus est de voto, dubius autem, an & quid comprehendatur eo voto, non tenetur ad eam partem, de quâ dubitat. Cùm ergo Nymphodora certa sit de voto Virginitatis, dubitet autem de perpetuâ castitate, si hoc dubium ante lapsum illi incidisset, ita secum statuere potuisset:

Si, quod DEUS avertat, Virginitatem meam deperderem, vi hujus dubii non tenerer ad perpetuam castitatem. Ergo etiam jam post deperditã Virginitatem potest similiter secum statuere & judicare. Atque ex his patet ad rationem in oppositum.

LX. *Olaus acatholicus tum ex conversatione cum Orthodoxis, tum ex lectione libellorum contraversisticorum eò devenit, ut Catholica fides magis ei probabilis videatur, quàm sua, & tamen in sectâ suâ perstat, Quæritur. Utrum rectè.*

Videtur malè hoc facere, Ita Bannez 2 2. *q. 10. art. 1. d. 3. Conclus. 3. & 4.* Ledesma, & alij. Quia in medio ad salutem necessario oportet nos viam ingredi securiorem, ne pereundi periculo exponamur, id quod maximè urget in articulo mortis, ubi tempus rem examinandi nullum superest, ut censet Thom. Sanchez *L. 2. in Decal. C. 1. n. 6.* Confirmatur. Quia *licere cuilibet sequi probabilem relictâ probabiliore*, non est intelligendum de opinione probabili *facti*, sed *juris* ut contingit, cũ hominem à longè conspicis probabiliter feram esse ratus; licet enim æquè probabile sit, feram esse, ac hominem, non tamen probabile est, posse te sagittam in illam emittere siquidem prior probabilitas est facti, non juris. Ita in proposito casu, etsi probabilius sit, propositam tibi fidem esse meliorẽ, probabile tamen haud est, posse te adhuc sectæ adhærere tuæ, & fidem respuere.

Resp. Olaum benefacere, & tam in articulo mortis, quàm extra hunc non teneri ad amplectendam

fidem,

fidem, donec evidenter credibilitas hujus ostendatur. Ita Palao *Tr. 4. D. 1. pun. 12. n. 13*, & apud hunc alij. Ratio est, quia nisi Olaus de falsitate erroris sui, & veritate fidei Catholicæ amplectendæ convincatur, non tenetur credere, sed tantum potest credere; ad inducendam enim obligationem assentiendi fidei Catholicæ oportet Olaum ita cognoscere eam creditu dignam esse, ut secta contraria penitus creditu indigna appareat, alias deserere hanc non tenebitur; & consequenter nec fidei Cathol: se adjungere. Unde pulchrè *S.* Thomas 2 2. *q. 1. art. 4. ad 2.* sic ait: *ea, quæ subsunt fidei, dupliciter considerari possunt. Uno modo in speciali* [sive secundùm propriam materiam] *& sic non possunt simul esse visa & credita. Alio modo in generali, scilicet sub communi ratione credibilis, & sic sunt visa* [seu evidenter cognita] *ab eo, qui credit. Non enim crederet, nisi videret, ea esse credenda vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid hujusmodi.* Quæ verba *S.* Doctoris planè vim habent generalis dogmatis, nullum scilicet credere saltem teneri sine evidentia credibilitatis, qualem evidentiam non habet Olaus, dum præcisè judicat nostram Religionem suâ sectâ esse probabiliorem, cum, ut sic, adhuc intra minimam probabilitatem hæreat. Quare P. Adamus Tanner *Tom. 3. D. 1. q. 2. dub. 2. assert 3.* jure merito affirmat, hanc resolutionem nostram esse expressam doctrinam Angelici Doctoris, testaturque, eam tenere communiter Discipulos *S.* Thomæ.

Ad *rationem* in contrarium dicimus, sufficere nos viam eligere probabilem ad salutem, cum in magis etiam probabili error latere possit, ut proinde argumentum hoc nec in articulo mortis urgeat.

Ad confirmationem fatemur, ex probabilitate facti frequenter non sequi probabilitem juris, tūc scil quando probabilitas juris in probabilitate facti non fundatur, uti fit in casu allato: secus, quando probabilitas juris fundatur in probabilitate facti, sicuti accidit in exemplo. Est mihi probabile, pallium,quod possideo, esse meum: probabilius tamen judico, esse tuum; in hoc casu non teneor relinquere tibi, sed possidere securè possum. Ita in præsenti probabile est Olao, veram esse suam religionem, licet oppositum sit probabilius; non igitur obligari videtur ad errorem deserendum. Quod vero in articulo mortis non suppetat amplius tempus, hoc non inducit obligationem deserendi securam viam, & amplectendi securiorem. Interim Olaus, si vita ipsi prorogatur, inquirere ulterius, & à DEO lumen petere tenetur, quo credibilitatem fidei Catholicæ evidenter cognoscat;quod si negligat, peccat contra fidem, cùm non adhibeat media ad implendum fidei præceptum, ut post Suarez & alios rectè notat Coninck *D.14. de Fide n.213. & 230.*

LXI. *Opilius rusticus 60. jam annorum deprehenditur in Confessionali nescire prorsus Mysteria SS. Trinitatis, & Incarnationis. Quæritur: An ideo peccârit mortaliter? & quid cum eo faciat Cōfessa-*

fessarius, si præsertim Opilius adeò rudis sit, ut post laboriosam instructionem mysteria illa nec capere possit?

Videtur peccâsse mortaliter, & non absolvendus, antequam prædicta Mysteria addiscat. Tum quia ex communi Theolog. omnes Christiani tenentur credere *necessitati præcepti* omnes articulos, qui in vulgato Apostolorum symbolo continentur saltem quo ad substantiam. Tum quia explicita fides in Christum juxta multos AA. post Evangelium sufficienter promulgatum in adultis necessaria est *necessitate medii* ad gratiam & gloriã obtinendam.

Resp. Opilium non peccâsse, & absolvi posse ab aliis peccatis absq; repetitione præteritarum confessionum, Ita Azor. *Tom.* 1 *L 8. Cap 6 q 6.* Tann: 22. *D 1. Q 7. dub.2. n 49.* Sylvius *in 22, q. 2. art. 8. Conclus 8.* & alij *Prob.* Tum quia Opilius, ut ponimus, inculpabilem habuit ignorantiã illorum Mysteriorum, vel quod nulla illi unquam venerit dubitatio de obligatione, vel maxime quod ob hebetudinem ingenii capere ea non potuerit. Tum quia etiam post Evangelium sufficienter promulgatum non requiritur *explicita* fides in Christum & SS Trinitatem, sed sufficit *implicita*, ut præter citatos docent plures alii, cum neque ex Scripturâ, neque ex Patribus, neque ex Concil. evinci plus possit, ut rectè advertit Card: *Sfortia* Pallavicinus *L. 1. de Fide n. 178.* Atqui Opilius sufficienter habet hanc implicitam fidem, credendo explicitè DEUM esse, & providere omnibus,

Ergo &c. Cœterum laborandum Confessario, ut Opilius quo potest modo alia etiam Mysteria in Symbolo capiat, præsertim clariora, v. g. de Christo nato ex Virgine, passo, cruci affixo, ut rectè Azor, *loc. cit.*

Ad *primum* in contrarium dicimus, Christianos teneri necessitate præcepti credere, & peccare non credendo, nisi invincibili ignorantia laboret, quâ ipsos à peccato excusari tradit ex communi Palao *Tr. 2. D. 1. pun. 13 n. 6* qualem inculpatam ignorantiam ponimus in Opilio esse, utpote qui solùm novit, Deum esse, & providentiam habere tum in hac, tum in altera vita; & cum nulla penitus, cogitatio animum subeat de ulteriore indagatione veritatis Catholicæ facienda, ideo non delinquit eam omittendo juxta ea, quæ dicemus infra *casu* 97. Ad *secundum*, patet ex dictis, scilicet de necessitate medii non esse, explicitè credere, Christum Dominum esse verum DEUM ac Hominem, nostrumq; Salvatorem, cum tanta fidei expressæ necessitas nullo nitatur firmo fundamento, & argumenta, quæ in contrarium afferuntur, commodè accipi possint vel de fide implicita, vel de necessitate præcepti.

LXII. *Orbilius opifex Catholicus famulos habet opificii sui valde peritos, sedulos, & fideles, sed quia hæretici sunt, carnes in quadragesima apponi sibi volunt, aliàs discessuri, quos tamen Orbilius absq; jactura gravi rei suæ familiaris dimittere nequit, cùm nec ipse laboribus sufficiat; nec*

alios

alios habeat, quos substituat. Quæritur, Utrum carnes apponere eis possit?

Videtur non posse. Ita Layman *L. 2. Tr. 3. C. 13. n. 5.* Quia cooperatio hæc nimis propinqua est, & absq; ea peccatum non fieret.

Resp. Orbilium [per se loquendo, si absit scandalum & periculum alicujus majoris mali] non improbabiliter posse famulis hæreticis diebus prohibitis apponere carnes. Ratio est, Tum quia ex communi Theologia id fieri potest, si gravis necessitas urgeat. Sed in proposito urget talis, nim. jactura rei familiaris. Tum quia hoc non est formaliter cooperari ad peccatum, sed solùm permittere ad cavendam jacturam honestæ sustentationis. Tum quia in aliquibus urbibus, ubi Catholici mixti hæreticis vivunt, id passim fit. Ergo ob urgentem causam etiam in aliis fieri potest.

Ad *rationem* in contrarium dicimus, ex ea oppositam sententiam solùm valde probabilem constitui, non autem nostram responsionem improbabilitatis convinci; cum absolutè cooperatio hæc tantùm sit materialis.

LXIII. *Orentius rem habuit cum sorore suâ, quod flagitium confitetur cum omnibus circumstãtiis, cum sciret, sororem non ignotam esse Confessario, Quæritur. Utrũ licitè id fecerit?*

Videtur minimè licitè id eum fecisse, cum graviter infamârit complicem absq; justâ causâ.

Resp. I. Si præter infamiam nullum aliud damnum complici fuit illatum, non peccâsse Orentium mortaliter, eum revelando. Ita Cajetan. 1. 2. q.

2. *q.63. art 2, d.1. l.5 .d.2. Præcept. Eccl. C. n.3.* & plures alii, quos refert & ſequitur Diana P.2. *Tr.17. R 22. & P.6.Tr.7. R.9.* Quia revelare crimen complicis Confeſſario, perinde eſt, ac ſi nulli revelaretur, cum abſit periculum divulgationis. *Reſp.* II. Orentium potuiſſe, imo & debuiſſe revelare complicem, ſi nec aliter peccatum ſuum explicare, nec alium Confeſſarium habere potuerit. Ita Card. de Lugo *de Pænit.* D.16. *n.394.* Dicaſtillo *de Pænit* D.9. *n.893.* & plurimi apud hos relati. Quia cauſa,cur Trident. *ſeſſ 14.* C. 5. præceptam dixerit confeſſionem integram, *ut* ſcilicet *Sacerdos poſſit prudenter judicare, punire, curare &c.* hæc inquam, cauſa probat etiam declaranda eſſe peccata cum notitiâ complicis. *Reſp.* III. Probabile eſſe, Orentium propter ſolam conſolationem animi, & bonum ſpirituale ex integrâ confeſſione apud talem Confeſſarium factâ potuiſſe huic confiteri, etiamſi alium habere potuiſſet. Ita Tamburinus *de expe Conf.* L.2 C.9. §2. quem citat & ſequi videtur Buſenbaum *L.6.Tr 4.C.1 d.3.art.2. in fine.* Ratio eſt, tum quia complex non cenſetur rationabiliter invitus, ſi revelatur in tam ſecreto foro ideo, ut ſervetur præceptum Chriſti, & percipiantur ſolidi fructus ſpirituales ex integritate confeſſionis. Tum quia praxis piorum ac doctorum Confeſſariorum hoc docet, dum nō reprehendunt pœnitentes, ſi ex tali cauſa complicis mentionem faciant. Tum quia ex mente Fagund: *in Præcept 2.Eccl.L.5. C 1. n:3.* in tali caſu non eſt præceptum, ſed conſilium tantùm, ut pœ-

nitens alium Confessarium quærat. *Atque ex his patet ad rationem in contrarium.*

LXIV. P*amphilus sæpè cibo & potu implet se usq; ad vomitum, & hunc ideo subinde procurat, ut iteratò comedere & bibere possit. Quæritur, Utrum peccet mortaliter?*

Videtur ita peccare Angelo, Sa, Escobar *Tr. 2 Ex 2.n.23.* & aliis, quia contra naturam magna in eo deformitas apparet.

Resp. Non peccare Pamphilum mortaliter, seclusò scandalo & aliis Ita Navarr. Tolet. Henriq in Compend: Casuum moral. *C 19. n.9.* Dian. *P.5.Tr.13, Res.4.* & alii. Ratio est, quia non est tanta inordinatio contra naturam, ut sibi imaginantur adversarii: nec per se inde grave corpori incommodum infertur; unde etiam Layman *L 3.f 4.n 2.* non audet hoc peccati mortalis damnare. Atque ex his patet ad rationem in contrarium.

LXV. *Parmenas ex legitima causâ petit & impetrat dispensationem comedendi carnes diebus jejunii, quâ ille facultate ita utitur, ut bis per diem iisdem carnibus vescatur. Quæritur, An licitè?*

Videtur non licitè id facere. Ita Joan:Medina *Cod:4. de jejun. q,5.& 9.* & alii. Tum quia præceptum continet plures partes, ergo de obligatus ab unâ, non censetur ab aliis liber. Confirm: *Solutus* à lege binam refectionem die jejunii prohibente, non eo ipso liber est à lege abstinendi à carnibus, Ergo nec solutus à lege carnium usum prohiben-

hibente hoc ipso liber est à lege abstinendi ab altera comestione per unum diem.

Resp. Parmenam dispensatum in esu carnium licitè hisce vesci bis uno die. Ita Cajet. *2. 2. Q. 147. art:8.* Navarr: Tolet. Azor. Filliuc *Suar: Tom. 3. in 3. part. Di 70. ∫ 2.* & alij. Ratio est, quia essentia jejunii consistit maxime in abstinentia à carnibus: Hâc ergo demptâ, sicuti non manet essentia jejunii, sic neque obligatio ad jejunãdum, & servandum alia requisita.

Ad *primum* in contrarium negamus consequẽtiam, quia una pars præcipitur dependenter ab alia.

Ad *secundum* negamus itidem conseq. ob disparitatem inter binam comestionem, & esum carnium, quod iste plus requirat: illa vero minùs, & accessorium quid sit jejunio; juxta regulam autem Juris *in 6. Cui licet quod est plus, licebit, quod est minus:* at non, cui licet, quod est minus, *bina scilicet comestio*, licitum esse debet, quod est plus, *scilicet comestio carnium.*

LXVI. *Parthenius Adolescens, vehementer libidinosis vexatur tentationibus, & frequenter jis succumbit, & quamvis inde advertat, statum Conjugalem multò utiliorem sibi futurum, quàm cœlibem, facit tamen votum Castitatis, idq; graviter violat, ut illud jam vellet, non esse factum. Quæritur, Utrum hoc votum reverà sit validum?*

Videtur votum istud validum esse, cùm omnibus requisitis constet, ut pleriq; sentire videntur, quos refert, & sequitur Sanchez *L. 4. C. 8. n. 9.*

Resp.

Resp. Etsi allata sententia communior & pro-
ilior sit, nihilominus probabile esse, illud ipsũ
um esse invalidum. Ita Trullenchius, Lede-
a, Martinus de *S.* Josepho, Leander apud Dian:
o. Tr: 11. Resol. 47. Homobonus. *Volum. 1. p: 2.*
l. 28. Bonac: *Tom. 2. D. 4. q. 2: pun. 1. n. 26.* &
nulli alii. Ratio est, quia hoc votum omni-
consideratis non est de meliori bono; quippe
lius & salubrius est voventi matrimonium, quã
tinentia à matrimonio.

Unde ruit fundamentum contrariæ sententiæ,
lunt tamen cit. AA. illud dispensatione Papæ
igere. *Sed* si nullum est, quomodo indiget
pensatione? ad varia, inquit Bonacina, incom-
oda & fraudes cavendas. Ajo, inde solum
nvinci, quàm cautissimè Confessarium procede-
oportere in declaranda nullitate talis voti, ne,
m unum juvare vult, plures in pernitiem trahat.

LXVII. *Patricius sclopeto ruri obambulans vi-*
t suprà culmen alicujus villæ volucrem sedentẽ,
am jaculaturus aberrat, & ipsam villam globo
tit, intenditq; ut brevi tota conflagret. Quæri-
r, Utrum teneatur ad restitutionem?

Videtur teneri ad restitutionem, idque sub
ortali, si culpa Theologica vel mortalis, vel ve-
alis intervenerit. Ita Rebellus *P. 1. L. 2. q 10.*
. n. 17. Reginald. & alij, cum damnum illatum
grave. Ab his dissentientes Less: *L 2. C. 7. n. 2.*
lluc: Malder. & alij nullam obligationem resti-
tionis agnoscunt, si damnum cum culpâ solùm
niali fuit datum, cum sic videatur fortuitò il-
um;

Resp.

Resp. I Patricium in foro conscientiæ ad nu
teneri restitutionem, si ex hypothesi nullam
nitus culpam Theolog. in hoc damno illato co
miserit. Ita omnes, quia ubi non est culpa,
non potest resurgere obligatio restituendi ex
mno injuste dato. *Resp. II.* Eum teneri
mortali, si culpa mortalis ex prævisâ & non vi
tâ, periculosâ actione intercesserit. Ita commu
quoque. Cùm & radix, unde surgit obligatio
stituendi, sit gravis, & objectum pariter sit gr
ac commensuratum peccato mortali. *Resp.* I
Eundem teneri sub veniali ad restitutionem
cujus exiguæ partis faciendam, si culpa solum
nialis intervenerit ob imperfectam deliberatione
seu omissionem debitæ circumspectionis. Ita I
nac. *D. 1. de Restit in genere q. 1. p. 3. §. uni n*
Ratio est, quia aliàs non erit proportio in
culpam, obligationem, & objectum.

Atque ex his patet ad rationes in contrari
Dixi, in foro conscientiæ. Nam in foro exte
no præsumitur frequenter grave damnum cũ g
vi culpâ esse illatum; nisi de contrario aliundè c
stet ut advertit Wiggers *Tr. 2. de Iust. C. 1. n. 20*

LXVIII. *Philaretus marsupium invenit nu
mis bene fartum: inquisivit sedulo ejus dominu
nullo autem comparente, qui suum affirmaret,
tinuit sibi. Quæritur: Utrum bene?*

Videtur malè sibi retinuisse, sed piis locis
plicare, vel pauperibus erogare debuisse. Ita S
vest: Cajet. M. Navarr: Molin: Less. Rebell
Bonac: & alij, quos refert & sequitur Cardin.

Lug

go *de Iust.* D.6. *n* 139: Prob: tum ex variis
ibus, tum quod piè credatur, hanc esse Domi-
voluntatem, ut sua bona in Dei honorem, &
marum utilitatem cedant, quandoquidem uti
non potest.

Resp. Philaretum rectè fecisse retinendo sibi
rsupium, nec in eo peccâsse. Ita Dominicus
otus L 5. *de Iust. q* 3. *art:* 3 *ad* 2. Barth: de
edina, Lopez, P. Navarr. Sa, & alii apud Palao
Iust Disp. unic. pun. 19. *n.* 3. Ratio est, quia
ec bona eo ipso, quod Dominus ipsorum inve-
ri nequeat, censentur adiddispositia, idem quippe
tin jure: *rem nullius esse; & Dominum ignorari,*
proinde de jure naturæ fiunt primo occupan-
s, sicut thesauri & alia, quæ nullius sunt, nisi
iod tacita quædam obligatio illis sit annexa, ut si
cminus compareat, restituantur vel integrè, si
dhuc extent, vel inquantum inventor inde factus
t ditior, si fuerint ab isto absumpta Confir:
is naturale non præcipit universim ea bona esse
auperibus distribuenda, ut patet ex recens dictis:
Ieque jus positivum, quia hoc vel loquitur tantū
e bonis peregrini ab intestato morientis, vel de
onis injustè acquisitis, vel est particulare certi a-
icujus loci, vel deniq; loquitur tantum de con-
ilio, non de præcepto, ut notat rectè Diana P.
).Tr.5. *Res.*6. Ubi quæstionem hanc fusè & accu-
atè tractat.

Unde patet ad *primū* in contrarium. Ad secun-
dum *dicimus*, hæc bona omni dominio certo ex-
cidisse, nec amplius absolutè esse eorum, qui illa
amise-

amiserunt, sed ea tenus solum, quatenus invent obligatus est, ea restituere Domino, si compare: ut proinde illorum voluntas parum sit attendend hinc tamen contrariam opinionem judicamus pr babilem, piam & in praxi suadendam cum Lay Tr.1. de Iust. C 5. in fine.

LXIX Pergentinus picturam habet, cujus gnorat pretium, hanc mittens amico Laurentino r gat, ut uno alterove floreno vendat. Laurentin obsequium hoc libenter præstiturus inquirit pri ex uno & altero, quantum picturæ illius pretiu putarent, & non majus esse duobus florenis intell git, sed ulterius apud peritiorem picturarum stimatorem indagans audit, pretium prædictæ p cturæ 40. florenis taxari, quo deinde pretio etia vendidit, mittens duos tantum florenos Pergentin & reliquos sibi reservans. Quæritur, Utrum Lau rentinus licitè hoc fecerit?

Videtur licitè fecisse. Ita Angelus. V.Empt 28. cujus opinionem probabilem putat Busenbau L 3 Tr.5.Cap 3 d.8. Tum quia Pergentinus no obligavit Laurentinum vendere picturam preti majore, sed certum determinavit. Tum quia Lau rentinus potuisset dare alicui duos florenos offe renti, quod tamen non fecit, sed alium emptor inquisivit. Ergo repertum majus pretium est fru ctus industriæ.

Resp Laurentinum illicitè fecisse, & teneri o mne reliquum pretium ultra duos florenos restitu ere Pergentino. Ita Sylvest Gabriel.Navarr. Mo lin: Tom.3.D.363. Less. de Iust. C.21: n.108, Pa

lao de

lao *de Just. D. 5 pun. 16.* & alii. Ratio est, quia Laurentinus non habet ullum legitimum titulum, quo possit aliquid sibi ex pretio retinere; non ratione rei venditæ, cùm hæc non sit ipsius: nec ratione industriæ, cum augmentum pretii non sit fructus illius qualiscunq; diligentiæ, sed picturæ venditæ ad dominum hujus spectans.

Ad *primum in contrarium dicimus*, determinationem eâ solùm mente [extra specialem pactionem, qualis hic non intervenit] factam esse, ne venderetur infra, non autem, ne supra, si fortè dignitas rei postularet. Ad *secundum*; patet ex dictis, nec aliud per industriam quamcunq; adhibitam evincitur, quàm actionem proxenetæ reservari negotii gesti, ut bene Palao *loc. cit.* in fine.

LXX. *Placidus & Placidia Conjuges tempore Bacchanalium larvis se induerunt, aliisq; larvatis miscuerunt, ita tamen, ut neuter de altero quidquam sciret; interim post varias circumcursationes ita convenerunt, ut tandem rem simul haberēt, rati ambo, alieno se conjuge copulari, donec altero die inspecta munera, quibus Placidus Placidiā ad facinus induxerat, errorem detegerent. Quæritur. Utrum Placidus adulterium: unum vel plura peccata commiserit?*

Videtur in primis non comisisse adulterium, quia definitur à *S.* Thoma 2.2 *q.* 152. *art:* 8. *voluntarius ad torum alienum accessus, per quem frangitur fides conjugalis.* Sed Placidus non commisit talem accessum. Ergo &c. Alii communiter existimant tria hic commissa esse peccata.

Nimi-

Nimirum duplex, adulterii, & ſcandali, Ratio prioris eſt, quia hoc adulterio duo læduntur jura, ſcili et propria uxor, & maritus adulteræ. Ratio poſterioris, quia datur occaſio ad ruinam.

Reſp. I. Commiſſum eſſe peccatum adulterii non quidem *realiter*, ſed *objective*. Ita *S. Thom.* 1 2 *q 19 art. 9.* Ratio eſt, quia objectum tribuit formam actui, prout hic & nunc ab intellectu proponitur. Atqui Placido objecta fuit Placidia nō tanquam aliena, & tamen ad eam acceſſit. *Reſp. II.* Probabile eſſe, Placidum ex eo, quod putârit cum uxore alienâ rem ſe habere, non commiſiſſe duo peccata, ſed unum tantum. Ita nonnulli apud Lug: *de Pœnit D 16 n 258* & expreſſe P. Ferrantinus *D. 1. de ſcan. q. 66. n. 116.* ubi alios etiam AA. allegat. Ratio eſt, quia duplex conjugium probabiliter nec numerum, nec ſpeciem auget; prius quidem, quia probabilis multorum eſt ſententia, ex pluralitate objectorum non inferri pluralitatem malitiarum: poſterius verò quia utrūq; intra eandem adulterii ſpeciem ſe continet. Pluribus inſtantiis confirmat hanc reſponſionem Ferrantinus *loc cit.* Ratio in contrarium allata aliud non evincit, quàm oppoſitam opinionem eſſe valde probabilem, & fortè probabiliorem, quod ultro concedimus. *Reſp III.* Placidum non commiſiſſe peccatum ſcandali inducendo Placidiā tāquam alienam uxorem muneribus datis ad flagitiū. Ita Palao *Tr. 23. pun. 9: n. 12.* Ubi ex *S.* Thomâ, Vaſq. & *S*uarez univerſim docet, inductionem eſſe meram circumſtantiam, quando fit ad actum inducenti

ducenti & inducto communem, ut in proposito: Peccatum verò speciale tunc solum, quando est ad actum inducto peculiarem. Placidus igitur unũ duntaxat commisit peccatum adulterii, non quidẽ realiter, sed objectivè. Atque ex his patet ad rationes in oppositum.

LXXI. *Primus Mercator inter alia accusat se in Confessione de rebus iniquè acquisitis. Primianus Confessarius hortatur ipsum ad vitæ emendationem, nullaq; alia restitutione impositâ absolvit ipsum. Quæritur Utrum Primianus teneatur ad restitutionem ex eo, quod ad hanc faciendam non coëgerit Primum pœnitentem?*

Videtur teneri. Ita Molin: P. Navarr: *L.3.C.4. n.125.* & apud hunc alii. Ratio est. quia Confessario incumbit ex officio onus docendi necessaria pœnitentem. Ergo cum non admonet pœnitentem, facit contra officium, & consequenter ipsi tanquam veræ causæ imputanda sunt damna.

Resp. Probabilius esse, Primianum, etiamsi ex officio confessionem excipiat, non esse obligatum ad restitutionem, dum non admonet, vel non cogit Primum pœnitentem ad eam faciendam. Ita Valent. Azor. Suar. Reginald: Sanch: *in sum. L. 1.C.6. num.5.* & L.2.*Cap.12 n.23.* Less: *de Iust Cap.13.n.78.* Hurtadus *de Iust. & Iure* D.5. *diff. 10.* Caspensis *Tom.2. Tr 8* D.1. *sect 9.* § *per totum*, & alii. Ratio est Tum quia Confessarius non tenetur ex officio & justitia prospicere bonis temporalibus aliorum, sed bono Spirituali pœnitentis.

Tum quia contraria sententia in praxi nimis difficilis foret.

Atque ex his patet, quale onus Confessario incumbat. Hoc dederimus cum Lugone *D.19 de Iust. n 13* Confessarium teneri ad restitutionem, si omissio & negligentia ejus habeat rationem *Consilii*, quia sic consulens est causa injusta damni; ut tamē sit gravis obligatio restituendi, consilium etiam moraliter culpabile esse debet.

LXXII. *Probus ex insigni affectu erga animas in piacularibus flammis detentas, indulgentias, quas vivis concessas lucrari studet, perinde illis applicat, uti alia pietatis opera, jejunia, disciplinas &c. Quaeritur. Uutrum facere id vi indulgentiarum possit?*

Videtur id posse. Ita P. Georgius Gobat *in Thesauro Indulg. L.2.C.21.q.61.n 476.* Tum quia nullum jus vel Divinum, vel Ecclesiasticum id vetat. Tum quia possum applicare animabus alias meas satisfactiones. Ergo & indulgentias.

Resp. Probum facere illud non posse. Ita communissima DD. sententia apud Dicastillo *Tom. de pœnit. Tr:9 D 2 n.225.* Ratio est, Tum quia Indulgentia pendet non minùs à voluntate concedentis, quàm ab illius authoritate. Ergo alteri applicari nequit, præter eum, cui ipse concesserit. Tum quia forma concessionis pro vivis excludit defunctos, cùm fiat per modum *remissionis & absolutionis*, quæ non habet locum quo ad defunctos, cùm tantum sint capaces indulgentiarum per modum *suffragii*. Tum quia nullus homo habet potestatem dispensandi merita Christi & Sanctorum

præter

præter *Summum* Pontificem. Tum quia quando Pontifex concedit indulgentias pro omnibus fidelibus, non intelliguntur defuncti, ut ex communi docet *cit: Author n.235.* Tum quia praxis Ecclesiæ habet, ut semper fiat specialis mentio Indulgentiarum pro animabus, si istis *Summus* Pontifex applicari velit. Ergo cõtra ipsius mentẽ fit hæc applicatio; quando ipse nullam illarum facit mentionem.

Ad *primum* in contrarium dicimus, obstare jus Divinum soli *Summo* Pontifici concessum dispensandi merita Christi & Sanctorum. Ad *secundum*, Non omnia utiliter practicari à quolibet, sed tantum ab habente potestatem; alias etiam involare auderem in alienas pecunias, ut ex iis utiliter eleëmosynas facere possem. Ad *tertium* negamus consequentiam; nam applicare illas prius non possum, quâm faciam meas, hoc ipso autem jam non sunt amplius applicabiles alteri, cùm cõsistant in remissione pœnæ per modum absolutionis, ut diximus.

LXXIII. *Protegenes Sacerdos in Missæ Sacrificio subinde de Sacrâ suâ Hostiâ particulam sumit, eâq; communicat personam Sacro ipsius præsentem. Quæritur. Rectene hoc faciat?*

Videtur, quod non. Ita aliqui apud Dian. P. *3 Tr.4. Res.34.* Cùm ipse *Sacerdos* sumere totam Hostiam debeat.

Resp. Protogenem licitè facere, si aliquam rationabilem causam habeat, *v.g.* si persona illa non habeat aliam Missam, nec expectare diutius possit

&c. Ita Dicastillo *de Sacr. Tr. 4. D. 11. dub. 6. n* *115*, Ratio sumitur ex eo, quod nec ex naturâ rei, institutionis scilicet Sacramenti, nec ex jure aliquo consiet, id esse prohibitum, ut pluribus osten dit *cit. Author.* Quod si tamen absq; ullâ necessitate id faceret, aut solo animo obsequendi devotioni personæ ex eadem Sacrâ Hostiâ cum Sacerdote communicare desiderantis, peccaret. Tum quod ageret contra universalem Ecclesiæ morem, Tum quod irreverentiam aliquam contra Sacrificium Missæ committeret; nondum tamen peccati mortalis arguerem, quia non videtur materia gravis irreverentiæ, & singularitatis; etsi per acciděs varia incommoda & mala immisceri, ac sequi inde possint ideoq; non facilè permitti debeat. Atq; ex his patet ad rationem in contrarium.

LXXIV. *Quadratus juvenis 22. annorũ nullâ ratione à lege jejunii exceptus, ait in collatione vespertinâ diebus jejunii sibi præter panem apponi offam, pisculos, lacticinia, acetaria, olera fructus, &c. Quaritur. Quomodo inter hæc, salvo jejunio, gerere se debeat, hoc enim vehementer scire desiderat?*

Videtur ex offa, pisciculis, lacticiniis coctis, & similibus nihil sumere posse, nec ex aliis ultra 6. aut 8. uncias. Ita multi apud Dian: *P. 5. Tr. 14. R. 14.* & diversis aliis locis. Ratio prioris est, quia cibi illi faciunt ad nutriendum: posterioris, quia ex consvetudine introductâ plus non licet.

Resp. Quadratum comedere posse ex omnibꝯ enumeratis, non tamen ultra quartam partem eo-

rum, quæ quis in prandio sumere consvevit. Priorem partem tradunt Azor *Tom.1. L.7. C 8 q 7.* Bonac: *Tom 1, D.1 in 8 præcept.Decal. q.ult. pun. 3. num 3.* & alij quorum opinionem probabilem censet Laym: *L 4. Tr.8. Cap.1. n.9.* Ratio est, quia cibi hi non sunt substantiales; imo Bonac: *loc. cit:* vult, non tam *qualitatem*, quàm *quantitatem* cibi in refectiunculâ vespertinâ attendendam esse; unde concedit, partem etiam piscis majoris sumi posse, quæ etiam mens videtur esse Cajetani *V. jejunium in fine Cap 1.* ubi ait, *non referre, quod quis in serotino jentaculo sumat si modum non excedat.* Posteriorem partem docent Reginald. Laym. Escobar. Bunsenbaum, & alii è quibus Filluc? *Tom.2. Tr:27. part.2.C 3.q.7 n.33.* ait, ita decisum esse in celebri Academia à Theologis. Ratio est, quia talis pars in reliquis præceptis modica censetur. Addit recte Layman *loc cit.* quibusdam in locis ex consvetudine plus permitti sæcularibus, quam Religiosis, Nobilibus, quàm Plebeis, & in frigidis Regionibus, quàm in aliis. Atq; ex his patet ad argumenta in contrarium, ex quibus tamen contrariam sententiam fatemur probabilem, & vero tenendam, ubi usus alicujus ex prædictis non est permissus in jejunio.

LXXV. *Reymundus artem novit curandi cancrum aliquot mulierum recuperatâ sanitate probatam, quam tamen communicare nulli vult, eo quod Magistro suo ad hoc se juramento obstrinxerit. Quæritur, Utrum juramento hoc teneatur?*

Videtur teneri, quia ex communi Doctorum

juramentum obligat, quotiescunq; materiam habet licitam, & licitè impleri potest. Atqui hoc fit in proposito. Ergo &c.

Resp. Reymundum non teneri juramento, sed licitè artem suam communicare posse aliis. Ita Fagundez *L.2. in Decalog. Cap.14 in fine*, citans D.Thom. & *Sylvest*, Ratio est, quia contra charitatem est, necessitati atque utilitati proximi non succurrere, cùm tam facilè possis, ad quod adstringere non potest juramentum; cum istud nō sit vinculum cujusvis iniquitatis. Unde patet ad rationem in oppositum.

LXXVI. *Ruardus Parochus noctu domum rediens insigniter verberibus excipitur, cujus facinoris accusatur Proclus illius nuper inimicus, atq; ejusdem facinoris propter allegata & probata condemnatus excommunicatur, cùm revera sit innocens. Quæritur. Utrum Proclus sit reipsa excommunicatus?*

Videtur excommunicatus. Ita Glos: *in C 1.de sent.excom in 6 V.propter quam*, Durand:*4.D. 19 q 4.* & pleriq; Juristæ. Quia Judex procedens secundùm allegata & probata, juste procedit. Ergo ejus sententia valet.

Resp. Proclum reipsâ non esse excommunicatum. Ita Covarr: *in C.Alma.1 p.* § *7. n 7* Cajet Sotus, Tolet. Navarr: *Suar:* Avila, Laym. alii. Tum quia nemo potest ligari, nisi propter peccatum à se verè commissum Tum quia credibile non est, Christum Ecclesiæ suæ potestatem reliquisse, privandi innocentem tantis bonis Spiritualib9;

cùm

cùm hæc privatio nec publicæ disciplinæ, nec Judicis authoritati tuendæ expediat, satis quippe his aliunde consulitur, ut statim patebit. Quare potest Proclus, secluso scandalo, conversari cum hominibus, sacris interesse, communicare, &c. in foro tamen externo, ubi periculum est scandali, vel præsumptionis, quasi censuram talem, & Magistratum suum contemneret, gerere se debet instar vere excommunicati; non *vi censuræ*, ut vult Suarez *Tom.5. in 3. p D.4. s.7. n.10* Sed *ex Iure naturali*, ut rectè Palao *P.6.Tr.29. D 1.p.8. num 16.* Atque in hunc sensum intelligi potest Glossa *cit.*

Ad rationem in oppositum negatur consequentia, quia ad valorem sententiæ in hac re non sufficit, Judicem justè, servato juris ordine. procedere, sed insuper necesse est, ut reipsâ justum decernat & præcipiat. Aliud infra dicemus in causis merè sæcularibus.

LXXVII. *Ruffina relicta opificis vidua cum filiâ & ancillâ suâ frequenter ac diu laborat diebus Festis, præcisè vitandi otii causâ, Quæritur. An peccet mortaliter?*

Videtur sic peccare. Ita Suarez de Religione *Tom.1.L 1. Cap.26. n.1* Comitolus *in resp. L.14.q. 37.* & alii. Quia violatur præceptum Ecclesiæ in re gravi.

Resp Ruffinam non peccare mortaliter. Ita Sa, *V.Festum n.6.* Sylvest. *V.Dominica q.5. dicto 3.* Homobonus *Vol.1. p.2:Resp 35* & alii. Ratio est, quia, ut evitetur damnum temporale, licitè

citè

citè diebus Feſtis laborant opifices. Item uxores, filiifamilias, & famuli à marito, Patre, & hero juſſit, ut ex communi docet Bonac: *in 3 præcept. Decal. D. 5 q unic. p. 3 num. 15. & 16.* cur ergo non multo magis licitè laborent Ruffina, & hujus filia ac famula, ut evitent damnum ſpirituale, quod ab otio & curioſò per feneſtram proſpectu meritò ſibi timere poſſunt? Quod ſi per duas ſolùm treſve horas laborent, ex parvitate materiæ illas excuſat Marchantius *Q. Paſtor* C. 3. q. 2. modo ſcandalum, omiſſionem Sacri, & ſimilia caveant.

Ad rationem in oppoſitum negamus, violari Præceptum Eccleſiæ, cum in periculo talis damni non obliget.

LXXVIII. *Rupertus Epiſcopus, ut frequenti ſuperſtitionum malo medeatur, ſub excommunicatione eam prohibet. Melchior ex Diœceſi Ruperti ignarus rei adhuc illam committit. Quæritur. Utrum excommunicationem incurrerit?*

Videtur Melchior excommunicationem incurriſſe, quia ſtatutum promulgatione factum eſt publicum, quæ autem publica ſunt, omnes ſcire cenſentur, & jure præſumuntur.

Reſp: Si Melchior tam prohibitionem ſuperſtitionis, quàm ipſam pœnam latam invincibiliter ignoraverit, ab utrâque eum excuſari, ut habet communis *ex* C *ut animarum de Conſtit. in 6.* Ubi Pontifex non vult *ullis ſtatutis ligari ignorantes*, & meritò, quia is, qui ignorat legem, non delinquit contra legem, ergo non eſt transgreſſor legis.

Resp. II. Si Melchior solam pœnam invincibiliter ignoraverit, sciens aliàs superstitionem esse prohibitam ab Episcopo, excusari eum quoq; à pœnâ, ut ex communi ferè tradit Dian. *P. 4. Tr. Resol. 187.* Nam censura est in contumaces: eadem est medicinalis, quæ requirunt cognitionem.
Resp. III. Si Melchior eandem pœnam ignoraverit ignorantiâ mortaliter culpabili, non tamen crassa, eum itidem excusari à pœnâ. Dari talem ignorantiam docent Baldell. *L. 1. de act. hum. D. 25. num. 11.* Sanch. *L. 1. in Decal. C. 16. num. 7.* Bonac: *D. 1 de Cens. q. 2. pun. 1. n. 4.* & nonnulli alii contra Suarez, Coninck, & plures alios. Eandem vero excusare à pœnâ tradunt Navarr. *in Sū. Cap. 23. n. 59.* Sanch. *L. 1. Cit. C. 17. n. 19.* Bonac: *loc. cit. num. 10.* Besserus *L. 5. Cap. 1. num. 1.* & nonnulli apud hos contra plerosq; alios. *Prob.* Tum quia in *Cit C. 2. ut animarum* generaliter dicitur, *ignorantiam, quæ non est crassa, excusare,* &c. Tum quia hîc abest omnis contemptus, qualis requiri videtur ad incurrendam censuram; cum hæc, inquit Bonac: dicatur *pœna contemptûs.* Atq; hoc tenendum, si lex Episcopalis *absolutè* pœnam statuerit; quod si terminis similibus usa fuerit: *qui scienter, qui consultò* &c. hoc fecerit, tunc *Resp.* IV. Melchiorem tum quoque excusari à pœnâ, etiamsi ignorantiam affectatam habuerit, ut rectè Dian. *P 3. Tr. 6. Res 7.* cum sic non prorsus operatus fuerit scienter.

Ad rationem in oppositum dicimus, eam procedere solùm de foro externo, ubi etiam præsumptionem scientiæ elidere potest Melchior, jurame̅,

to ignorantiam suam attestando, ut docent Navar: Portel. Afflictus, & alij apud Dian. *P.5. Tr.14. Res.24.* contra Bartol. & alios I P.

LXXIX. *Sabinus Iudex inter partes litigantes reperit æqualis omnino juris æqualitatem, quare rem pro libitu, cui placuit, adjudicavit. Quæritur: An licitè id fecerit?*

Affirmat Valent: Thom. & Joan: Sanch: Salas, Palao *Tr 1. D.2. pun.10. n.5.* & apud hunc plures. Negant apud eundem Bannez 2.2. *quæst.63.art 4. dub.1.* Suar Coninck & alii.

Resp. Cum Arriag: *Tom.1. in 1.2. D.34 n.29.* si unus ex illis litigantibus jam habuerit possessionem rei, potuisse Sabinum Judicē omnino illi relinquere; cùm ex communi omnium *melior sit conditio possidentis*, quæ ratio eodem modo procedit, quando de utriusq; partis jure est æqualis probabilitas, & aliunde uni favet possessio. Ergo tunc non poterit ex ea deturbari. Quod si verò neuter habuerit possessionem, probabilius videri, non potuisse tunc Sabinum adjudicare rem, cui placuerit, sed debuisse eam dividere; cur enim, ubi est æquale jus, æqualis non sit distributio? Atqui eo ipso, quod rationes probantes jus in hoc & illo sint æquales, jus quoad homines, qui rationibus solùm diriguntur, æquale etiam est in utroq;. Ergo non est licitum tunc unum alteri præferrre, utiq; sic satisfit oppositis sententiis, & earum rationibus.

LXXX. *Sabinianus Episcopus in statu peccati mortalis, subinde consecravit Ecclesias & Calices.*

Idem

Idem adhuc Sacerdos interdum solenniter fuit Cō-cionatus: & Diaconus ac Subdiaconus in eodē statu ministravit, Evangelium & Epistolam cantavit &c *de quo nunc angitur & accusat se. Quaritur. Utrum in his peccaverit mortaliter?*

Videtur graviter peccâsse. Ita Silvius *3 p. q. 63. art. 6.* citans S. Thom. Cajet: Navarr. & alios. Ratio est, Tum quia actiones illæ sunt Sacræ, & Sacramento peculiares. Tum quia tempore Caroli Magni, uti habetur in Speculo Exemp: *distin. 9. Exemp. 110.* Diaconus in mortali ministrans solenni Sacro, punitus fuit à DEO repentinâ morte, Tum quia frequentia actuum in tali statu continet insuper contemptum, ut docet Filliuc, *Tr. 4 n. 78.*

Resp. Sabinianum non peccâsse in his graviter, Ita Vasq. *Tom 3. in 3. part.* D. 136 C. 4. Coninck *de Sacr q. 64. art 6. d. 1. num. 38.* Lugo *de Sacram. D. 8. n. 153.* Dicastillo *Trit. de Sacr. in Gen. D. 3 num. 217* & alii. Ratio est, quia licet actiones hæ *Sacræ* sint, atque ideo aliqua sit irreverentia illas exercere in statu peccati, non tamen tam gravis est, ut ad culpam lethalem pervenit; imo nec si Sacram Eucharistiam sic aliis porrexisset, ut plures sentiunt apud Dicastillo *n. 229.* quidquid contra sentiant Laym. *L. 5 Tr. 1. C 5. n. 8.* & alii quia tunc non confecisset Sacramentum, nec sanctificâsset, sed localiter tantùm applicâsset; secus si etiam Crisma in statu peccati consecrâsset, & oleum benedixisset, tunc enim probabiliter peccâsset mortaliter ut contra Vasq. *n.*

48. Di-

48. Dicastillo *loc. cit.* & alios docet Lugo *n.136.* quia hæ consecrationes sunt actiones verè Sacramentales, non autem consecratio Ecclesiæ, aræ, aut calicis &c.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis. Ad *secundum*, dicimus, Deum nonnunquam etiam culpam venialem punire pœnâ gravi. Ad *tertium* negamus, hîc ullum contemptum inveniri, aliàs etiam in frequenti mendacio reperiretur.

LXXXI. *Sebaldus vir Catholicus, & nullo scelere infamis ex pago suo Monachium negotiorum causâ veniens ad Hospitium quoddam divertit, in quo viarum domus ignarus, dum noctu ex hypocausto exit, fallente pedum vestigio per scalas decidit, casu adeo gravi, ut subitò viribus destitutq nullum amplius Confessionis faciendæ signum dare posset. Interim excitati strepitu domestici accurrũt, simulq; Patrem aliquem è Collegio Societatis IESU vocant, qui & repentè adest, sed nec ipse aliquod Confessionis signum dari jam advertit, nec prius datum esse, ex aliis intelligit. Quæritur: Utrum Pater nihilominus Sebaldum saltem sub conditione absolvat?*

Videtur, quod possit. Ita multi ac graves AA. tum alii, tum ex Societate nostrâ, quos citat Diana *3 part. Tr. 3. Res. 8.* & *4. part. Tr. 4. Resol. 92.* & *9. part. Tr. 6. Resol. 20.* Imo Joannes Caramuel *in Theol. Mor. L. 3. D. 4. num. 154.* putat, illum non tantum posse, sed etiam teneri absolvere. Probatur *primò* ex authoritate Clementis VIII. qui decidentem ex alto Templi inter ipsum lapsũ ab-

solvit

solvit, ut sic certam mortem præveniret. *Secundo* ex praxi valde communi in diversis provinciis. *Tertiò* ex probabili fundamento præsentis debitæ dispositionis in moribundo. Tum quod in nostro casu Sebaldus passim probus vir fuerit habitus. Tū quod Divinum auxilium tempore mortis specialiter adesse soleat *Confirmatur* à pueris, qui sub conditione absolvi solent ex communi Theologis etiamsi dubium sit de dispositione ipsorum debitâ.

Resp. Sebaldum absolvi à Patre non posse, ita planè communis DD. ut testantur, & sequuntur Diana *loc cit*, Card: de Lugo *de pænit.D.17.n.39.* & Vasq. *Q 91. art.1.d.1.num.1.* ajens: nullum esse qui contrarium dicat. Probatur primo ex auctoritate Conciliorum. Arausicanum 1. *c.* 2. Et Carthaginense 4.C:63. Item Leo M. Papa. E*pist.*41. *ad Theodorū* dicunt: *Si moribundus subitò obmutescat potest pœnitentiam accipere & consequi, si voluntatis praviæ testimonium aliorum verbis habeat;* ubi conditio hæc: *si voluntatis praviæ &c.* sicut in omnibus omnino hujusmodi materiis, ponitur ut necessaria, non ut otiosa. Probatur *secundò* ex Statuto Societatis JESU, quæ in ordinatione pro studiis Superioribus Anno 1651. ad Provincias missâ, prohibet *num 14.* ne doceatur hæc sententia: *Moribundus, etsi nullum signum det, aut dederit contritionis, adeò ut Sacerdos nec sciat, nec prudenter putare possit, præcessisse sensibilem aliquam Confessionē, absolvi potest:*

Ex quo ego tria infero Societatem nostram cōcernentia. I. Hanc sententiam non posse ab ullo

ex PP. Societatis practicari, quia hîc non valet regula illa juris: *Odia sunt restringenda*, tum quod prohibitio ista maximè posita sit ad tollendã praxim, cùm vix ulli adhuc in Societate docuerint, multi autem practicârint; tum quod doctrina moralis in Societate sit quasi forma, & regula praxis instituendæ, ut proinde hæc sine illâ subsistere nequeat. II. Nec sub conditione posse moribũdum talem Sacramentaliter absolvi, etiamsi, inquit Arriaga *de Pœn.D.36 n.38.* Sacerdoti Divinitꝰ constaret, illum esse contritum, & optare confessionem, quippe dolor internus nullo signo externo manifestatus non facit accusationem sui sensibilem, qualem tamen sensibilem confessionẽ tanquam partem essentialem expressè requirit Tridẽtinum *sess.* 14. *Can* 9 III. In nullo casu contrarium licere, nec ob vitam optimam, & sanctã, atque ubiq; notam. Ratio triplicis hujus Corollarii est, tum quod hæc sententia absolutè, & absque imitatione prohibeatur. Tum quod aliter hactenus, absolutio non sit data, nisi sub conditione, & ex præsumptione bonæ dispositionis ex bonâ famâ. Ergo cum nihilominus prohibitio posita fuerit, omnem hæc limitem & præsumptionem sustulerit, necesse est, adeo ut putem, nec Sacerdotem absolvi posse, si in introitu Missæ post confessionem factam subito sensibus destitutus corruat, quia illa oratio non est prolata ad accusationem & absolutionem Sacramentalem, ut bene docent Layman *L.5:Tr.6 Cap.8. n 4.* & alii. Quia tamen in prædicta ordinatione nihil de usu ac praxi opi-

nionis

nionis est expressè definitum, idcirco contrarium his tribus corollariis aliorum sensum & usum suis Authoribus relinquo.

Probatur jam *tertiò* responsio ratione. Tum quia ubi nulla est sensibilis accusatio, ibi nulla esse potest absolutio. Atqui in casu nostro nulla est sensibilis accusatio. Ergo &c. nititur hæc ratio Tridentino recens citato. Tum quia tunc absolvere pœnitentem nullo modo possum, quando nec scio, nec prudenter putare possum, præcessisse sensibilem aliquam confessionem. Atqui in proposito nec scio, nec prudenter putare possum, præcessisse sensibilem confessionem, hoc ipso quod nullum hujus habeam indicium. Ergo &c. Hoc argumentum supponit prohibitio Societatis nostræ, ex cujus verbis desumpta est, cujus major est certa. Min. patebit ex solutione argumentorum.

Itaque ad *primum* in contrarium dicimus, fabulosam id esse, ut testatur Lugo *lo. cit. n.34.* Ad *secundum* praxim hanc apud nostros Patres vi allatæ prohibitionis meo judicio sublatam esse, si qui tamen eam adhuc retinent, illi aliorum sensũ sequuntur. Ad *tertium.* Non adesse probabile fundamentum, sed meram piam præsumptionem, quæ minimè sufficiat, cum nec omnes in agone saluti suæ consulant, nec DEUS efficaci semper auxilio opituletur. Ad *Confirmationem* negamus paritatem, cùm in pueris sensibilis confessio adsit, & Sacramentum fuerit inchoatum, quod proinde petit, ut quo potest modo perficiatur saltem sub conditione, si rationabile dubium sit de sufficiente

dispo-

dispositione, ut revera est in pueris, minimè vero in casu nostro, ut ex dictis satis liquet.

LXXXII. *Senatus Curulensis jus habens præsentandi ad Beneficia Curata statuit, ut quicunq; ex petentibus ad præsentationem designaretur, aliquid pecuniæ singulis Senatoribus numeraret Quæritur, utrum absq; Simonia fieri hoc posset?*

Videtur non posse. Nam quandocunq; in beneficiis intervenit *pactio* etiam absq; pretio, committitur Simonia, ut ex communi docet Thom: Sanchez *L.2. Consil. Moral.C.3. dub. 25.* ubi etiã plura jura adducit. Sed hîc intervenit pactio Senatûs cum præsentandis. Ergo committitur Simonia.

Resp. Probabiliter posse fieri absq; Simonia. Ratio fundamentalis sumitur à contrario, quod nulla vera pactio in proposito interveniat, sed liciti duo alii tituli usurpentur; Nimirum *primò* titulus donationis remuneratoriæ, in qua nec pactio, nec pretium reperitur, cum nulli alteri jus inde tribuatur, aut æqualitas constituatur. *Secundò* titulus donationis modalis, in qua iterum non latere pactionem aut pretium, vel ex eo patet, quod donum nec pretium, nec pactionẽ involuat; sed quod modaliter datur, est donum, & sic vocatur ab utroque jure, Canonico quidem *tit: de Conditionibus appositis:* Civili vero C. *de Donationibus sub modo.* Ergo &c. Unde rectè donationem modalem à labe Simoniæ immunem defendunt Suarez *de Sim.* C *39. n.20.* Tanner *Tom. 3. D. 5. Q. 8. n. 70.* Filliuc. *Tr: 25. C. 9. n. 3.* & alii.

Addi

ddi *tertio* potest titulus laboris & sustentationis, tem omnes DD. admittunt, estq; fundamentum nnium beneficiorum Ecclesiasticorum; debent au-m Senatores illo die convenire, agere, ac judi-are de præsentando, alias vel non conventuri, el non tam diu simul mansuri. Cum ergo præ-ntandorum gratiâ distenti sint, suaque interea omi relinquere debeant, cur non aliquid pecuniæ ro labore hoc & alimentis requirere possint? ut ectè Bonac. *Tom.1 de Sim. D 1.Q 6 pun 4.*

Atque ex his patet ad rationem in contrarium; egamus quippe, veram hîc pactionem, de qua ju-a loquuntur, intervenire, hoc ipso quod nulla ve-a obligatio, ac præsertim nova inducatur, quæ uritati præsentationis obstet; interim ultro fate-nur, oppositam sententiam multo probabiliorem k securiorem esse, nec nisi sub aliqua probabilitate esponsionem hanc afferre intendimus ad facti ex-cusationem, non commendationem.

LXXXIII. *Severa Virgo cuidam Hero viduo ancillans multa ab hoc accipit munera, eo, ut fa-cilè conjicit, animo data, ut ad turpe facinus alli-ciatur quod tamen nunquam patrare statuit, idq; Hero manifestat; interim autem dubitat, num accepta munera retinere possit. Quæritur. Quid faciat?*

Videtur non posse retinere. Tum quia dona hæc non dantur absolute, sed hâc conditione, si usum corporis concedere velit. Tum quia alias cooperabitur peccato Heri non nisi turpi animo donantis.

Resp. Severam posse retinere. Ita Molin. R bell. *de Iust. p. 1 L. 3. q 7. n. 6.* & alii. Ratio e quia munera hæc non sunt data tanquam pretiu turpis lucri, id est, cum pacto explicito vel in plicito patrandi operis, sed tanquam liberale d num, licet cum spe alliciendi donatariam ad tur opus, quale munus liberale per se restituendum n est, ut etiam contra Lopez tuetur Diana *P. 2. T 16. Resol. 28.* §. *not:* ubi addit, nullum esse amat rem, qui non verecundaretur, & erubesceret, talia munera sibi remitterentur; verè enim ea do nant, licet ob deflexum finem.

Ad *primum* in contrarium negamus, mune illa dari tanquam pretium sub conditione, exh bendi usus corporis, cum absolutè donentur, es cum spe aliqua prædictum usum corporis impetran di; unde etiam Diana *loc. cit.* ait, fœminas no recipere similia munera sub pacto, sive tanqua pretium impudicitiæ, sed tanquam incitamentun Ad *secundum* itidem negamus, Severam coopera peccato Heri, qui donationem suam non ampl us continuat, sed ex illâ jam præteritâ, & mune ribus à se abalienatis solam turpem spem retine ad quam donataria non concurrit, neque illam fo vet, sed potius irritam facit, & destruit, negand liberè & apertè rem sperantem,

LXXXIV. *Severianus Parochus citò vocat ad moribundum in vicinia confiteri volentem, an gitur quidem conscius peccati mortalis, nec tam re pente conteri se posse ratus, nihilominus adit agrū eumq́ auditâ Confessione absolvit, aliisq́ Sacra*

mentis

mentis munit. Quæritur. An peccaverit mortaliter, quod ob angustias temporis non præmissa cõtritione absolverit ægrum, aliaq; Sacramenta administrârit?

Videtur sic peccâsse. Ita Jacobus Marchantius *de Sacram. Tr.1. quæst Past. C.4. q.2.* & nonnulli existimantes, nullam brevitatem temporis excusare posse.

Resp. Severianum non peccâsse mortaliter; Ita Card: de Lugo *de Sacram. D 8. s. 9. n 151.* & Dicastillo *D 3 de Sacram. in Gen n 214.* ubi hanc responsionem vocat communem & receptam sententiam *Prob.* Quia in tam in exspectato casu angustiæ temporis aliæq; circumstantiæ ita occupare Sacerdotem possunt, ut reflectere se & conteri de peccato non possit, etsi hujus recordetur. Tum quia necessitas proximi, in cujus subsidium Sacramenta sunt instituta, præponderat præcepto de ministrandis illis in gratiâ, hâc enim ratione, cum urget necessitas, multa fiunt circa personam Principis, quæ extra necessitatem continent gravissimam irreverentiam. Atq; ex his patet ad rationem in contrarium

LXXXV. *Sibyllina marito suo fidem frangit, & ex adulterio Luxurium concipit, quem tamen viro suo supponit, interq; alios proprios liberos educari illum sinit; post multos autem annos, Confessario jubente, adulterium suum aperit Luxurio, vetatq; ne tanquam spurius in hæreditatem paternam cum aliis legitimis filiis veniat. Quæritur I. An rectè Confessarius Sibyllinæ præceperit ut fla-*

gitium suum filio detegeret? II. *Utrum Luxu-rius matri credere, & ab hæreditate abstinere j teneatur?*

Videtur Confessarius rectè fecisse, quia Siby-llina ex communi Theolog: tenetur damnum ali liberis tam futurum, quàm illatum resarcire: Lu-xurius quoque videtur teneri matri ætate jã gra-vi, suiq; semper amanti, adeoq; minimè suspect credere, & ab hæreditate se abstinere. Ita Vasc *Tr. de Testam. C 5 n. 2.* & alii.

Resp. Si Confessarius advertit, Sibyllinam al unde jam compensâsse, vel absq; periculo odi discordiarum, infamiæ, &c. aperire suum facin non posse, si inquam, hæc advertit, tunc malè ea ulterius compensationis faciendæ admonuit, ut ha-bet communis Theolog: qui etiam cum Canonist *in C. per tuas de probationibus*, & Legistis *in l si posthumis ff. de liberis & posthumis* docen Luxurium non teneri matri credere, nisi convir centibus rationibus ostendat, ipsum esse spurium adeoq; etiam non arceri ab hæreditate adeundá cum sit in possessione filiationis. Quod si tam Sibyllina nihil penitus incommodi timeret, atqu insuper demonstrare posset, se extra legitimum to rum concepisse, tunc omnino & Confessarius ben præcepisset manifestationem, & Luxurius mat credere, & hæreditatem relinquere teneretur. Ve rùm illud humanitus vix ac ne vix quidem con tingere potest, ut universim & ordinarie loquen do nec confessarii adulterà monere nec filii cre dere unquam teneantur.

Ad *pri-*

Ad *primum* in oppositum dicimus *Sibyllinam* [o]mnibus, quibus potest, modis teneri quidem da-[m]num legitimis filiis cavere, & resarcire, non [ta]men cum jactura majoris proprii boni, *v g* ho-[n]oris, famæ &c qualis jactura in manifestatione [fo]eret juxta communem Theologorum: Luxurium [q]uoque affirmamus non obligari, matri soli, ut ut [fi]de digna appareat, credere, & consequenter hæ-[r]editate se abdicare, cùm jure gentium boni com-[m]unis causâ introductum videatur ad multas ho-[m]inum astutorum fraudes vitandas, ut nemo uni-[u]s, quamvis minimè suspecti hominis testimonio [c]redere teneatur in suum præjudicium. C. *Cum à [n]obis de testib.* quod præjudicium apertè hic in-[t]ervenit, ut rectè Layman: *L 3 Tr.3.p.3. Cap. 4. num. 1.*

LXXXVI. *Sosthenes Sacerdos plura accipit [s]tipendia pro certis Missis de B Virgine, & pro De-[f]unctis* &c. *dicendis, quas tamen tales postea non [l]egit sed eas, quæ pro tempore juxta Ecclesiæ ordi-[n]em occurrunt. Quæritur An rectè hoc faciat?*

Videtur, quod non. Ita Laym. *L 5. Tr:5. C. [.] n 15.* Tum quia exequi debet rationabilem vo-luntatem concedentis stipendium. Tum quia ex specialibus Missæ rationibus major impetrationis fructus provenire solet.

Resp. Sosthenem planè satisfacere, si Missam juxta ordinem Ecclesiæ celebret, & intentionem ad voluntatem concedentis stipendium applicet. Ita Azor, Sa, Suarez *D 83 s.3* Barbosa *2.p, de potest. Episc.alleg. 24. n.32.* Lugo *Tom.1. de Sacr.*

D.21.n.35. & alij. Ratio est, quia decentius est, Sosthenem in celebratione conformare se universalis Ecclesiæ præcepto, quàm ob voluntatem petentis uti privilegio & permissione.

Ad *primum in contrarium dicimus*, tam voluntatem rationabilem petentis, quàm speciales Missarum orationes sufficienter compensari executione voluntatis Ecclesiæ, quæ Missam talem eo die præscribit celebrandam, ut rectè Palao *Tr 22 D. unic. p.14. num. 10.* atque sic etiam patet ad *secundum.*

LXXXVII *Soter nuper bonâ fide emit equum Augustæ 50. florenis, quem eâdem bona fide statim transvexit Ratisbonam, ibiq; in Comitiis Imperialibus 70. flor: vendidit alicui extero, qui statim eum secum abduxit, simulq; innotuit, illum esse alienum. Quæritur. Utrum Soter teneatur ad aliquam restitutionem domino comparenti faciendã?*

Videtur teneri. Ita Bannez & Arragon. *2.2.q. 67 art. 6. dub 1.* Ledesma, *Sayr*, & alij. Quia pretium, inquiunt, succedit loco rei. Subscribit aliquousq; Bonac. *D 1. de Restit. in genere q.2.p. 1.n.9* ratus, Soterum saltem lucrum, quod in venditione fecit, restituere teneri, quia in illo fructus est ditior.

Resp. Soterum ad nullam obligari restitutionẽ. Ita Molin. *D 721.* Less: Rebell. Lugo. *D: 17. de Just. n.19.* & alij. Ratio est quia Soter non tenetur ratione injustæ acceptionis, propter bonam fidem, quam semper habuit: nec ratione rei acceptæ, ex quâ non est factus ditior: nec denique

ratio-

tione in venditione acquisiti, quia illud non à re ienâ, sed à propriâ industriâ obvenit, ut rectè vertit Molin *lo:cit n.6* qualem fructum industrialem Laym: *Tr 4. de Iust, Cap.13*, § *3. n.25.* turum fuisse censet, etiamsi Soter absq; transportatione equum statim Augustæ prædicto pretio lucro vendidisset, quidquid secus sentiant plerique alii. Nam si esset fructus naturalis, vel cilis, sequeretur, etiamsi Dominus recuperâsset em suam ab ultimo emptore, adhuc istum emptorem medium teneri illi restituere illud lucrum, nquam fructum rei suæ, quod nemo dixerit.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium; am quando dicitur: *pretium succedere loco rei*, ntelligendum id de pretio debito pro re, quale n præsenti non est penes Soterum, cum nec res mplius in ipsius sit dominio. Constat quoq; endem non debere lucrum restituere, cùm illud on res ipsa, sed propria industria fecerit.

LXXXVIII. *Sulpitius mercator dolet apud se aucos emere, multos autem apud Servilianū vinum. Quæritur, Utrum committat peccatum nortale invidiæ.*

Videtur sic peccare, quia graviter Charitati proximi repugnat, dolere bonum alterius existere. Ita Coninck *de actib. supernat. D.30, n.25.* post Valent: Suar. & alios.

Resp. Si Sulpitius tristetur, quod non potius apud se emunt, non esse invidiam, sed æmulationē bonam de carentia boni ut fatetur Coninck *lo:cit, num.23.* quia hoc licitè possum procurare [sed sine frau-

ne fraude & detractione] ergo etiam licitè optare & si non fiat, dolere: *Si vero Sulpitius tristetur* quia hoc est commodum alteri, & ipse inde obscuratur & negligitur, tum esse invidiam, sed probabiliter solùm venialem, ut docet Lorca *in 2.2 D. Thom: q. 36 in addit ad art. 3* quia dolere me de bono tuo, quatenus meum bonum diminuit, nō est absolutè dolere de bono suo, sed dolere de isto, quatenus hunc molestum mihi effectum causat. Ergo talis tristitia & dolor non videtur ex genere suo constituere peccatum mortale.

Unde *ad rationem* in contrarium dicimus, invidiam tunc solùm esse peccatum mortale graviterque repugnare Charitati; cum quis ita vehementer bono proximi invidet, deq́ eo tristatur, ut ex illo affectu moveatur ad injustè removendum proximi bonum: Secus si absq; hoc periculo invideat & doleat, ut contingit in casu nostro.

LXXXIX *Tobias Gabelo in extrama necessitate constituto decem aureos dat mutuos ad paupertatem sublevandam, quos postea ab eodē ad meliorem fortunam evecto repetit. Quæritur. Utrū Gabelus hos Tobiæ restituere teneatur?*

Affirmant Navarr. *Cap: 17. num. 16.* Covarr. Toletus, & alii. Negant Valent. 2,2 *Disp Quæst. 9. p. 4.* Suar. Bonac. & ali. Priores putant potuisse mero mutuo succurrere: Secus sentiunt posteriores.

Resp. Vel Gabelus omnino pauper fuit, ut non solùm hic & nunc nihil haberet, sed nec paulo post habiturus videretur; Vel nihil quidem habuit, pro-

babili-

babiliter tamen paulo post aliquid se habiturum speravit; *Si prius*, Tobias gratuitâ donatione succurrere debuit, nec jure repetere amplius quidquam potest, quia aliàs non sustulisset necessitatem Gabeli, sed tantum in aliam mutâsset; & certè si in hoc casu non obligat præceptum eleémosynæ, quãdo obligabit? *Si posterius*, Tobias mutuo succurrere potuit, idque repetere jam valet, quia tunc Gabelus non absolutè fuit pauper hoc ipso, quod hæreditate, industriâ, vel aliâ ratione probabiliter polliceri sibi aliqua potuerit. Ita Coninck *de actib. supernat D 27 n. 149 & 153.* pulchrè oppositas sententias concilians.

Unde etiam patet ad ipsorum fundamentum. Sed quid si Tobias Gabelo in extremâ necessitate posito dedisset decem aureos cum obligatione cõditionatâ refundendi, si fortè ad pingviorem fortunam veniret, teneretur ne Gabelus tunc refundere? Respondent probabiliter *affirmativè* Vasq; *in opusc. de eleémos C 1. d. 6 num 54* & Less: *L. 2. de Iust C 16 dubit. 1 num 11* rati, absolutam solùm obligationem præcepto eleémosynæ obstare. Verùm etsi hoc minùs durum sit, nec possit ita improbari in eo, qui cum aliquâ notabili difficultate donet eleémosynam ex rebus, quibus ipse etiam indigeret; in aliis tamen videtur non satis humanum, & signum nimii affectûs erga pecuniam, atque etiam repugnare sententiis Patrum, qui volunt, eleémosynam dari absolutè & gratis, ut videre est *apud AA. passim*. Quare talis conditio-

nata

nata eleémosyna culpam venialem non facilè evitabit, nisi fiat in bonum aliorum puuperum, ut in Alumnatibus &c.

XC. *Torpes frequenter non orat ad pulsum Angelicæ salutationis, agoniæ, & mortis Christi. Quæritur. Utrum peccet?*

Videtur peccare. Ita aliqui apud Dianam *P. 6. Tr. 6. Resol. 11.* quia consvetudo orationis ad pulsum illum faciendæ, communi Christiani populi consensu fuit introducta, & longissimo tempore præscripta. Unde transgressores puniri à Magistratu solent.

Resp. Torpetem, per se loquendo non peccare. Quia uuiversim loquendo [quidquid sit in particulari de nonnullis gravibus] consvetudo non obligat in conscientiâ, cujus aliqua lex scripta non extet, quippe hâc deficiente probari illa nequit, quod animo se obligandi, & liberè fuerit à communitate introducta & continuata per quodvis longissimum tempus, ut præclarè docet P. Arriag. *Tom. 4 D. 25 n. 6.* Atqui de Oratione ad pulsū Angelicæ Salutationis, Agoniæ, & mortis Christi facienda [par est ratio de multis aliis) non extat lex, nec probari potest, eam animo obligandi fuisse introductam. Ergo &c.

Unde patet ad *rationem* in oppositum. Ex punitione transgressorum non probatur intentum, sed potius contrarium, populum scilicet non liberè, sed metu pœnarum observare consvetudinem, juxta illud: *Oderunt peccari mali formidine pœnæ.*

XCI.

XCI. *Trophimus filiolum suum recens natum portat ad Parochiam, ut ibi à Parocho baptizetur; sed in via juxta flumen advertit tum ipse, tum alii ejus comites, infantē incipere mori, jam jāq; animam agere. Cùm ergo actum de illo apertè videat nec aqua tam citò ad manum sit, ut anima saltem salvetur, projicit puerulum in flumen, simulq; pronunciat legitima verba:* Ego te baptizo &c. *Quæritur. Utrum Trophimus rectè fecerit?*

Videtur malè fecisse, quia nec validè infans fuit baptizatus defectu eductionis ex aqua, ut docent, Scotus. *Sylvest.* Armilla, Tolet. & alii apud Palao *Tr. 19: D. uni: pun. 4. a 0* licitè ratione mortis directè intentæ ut tenent Palao *loc. cit. n. 12;* Hurtadus *de Baptis. D. 1. diffic 5.* Dicastillo *de Baptis. D. 1. n. 66.* & pleriq; alii. quos citat & sequitur Diana *P. 10. Tr. 16. Resol 20.*

Resp. Baptismum pueruli hujus & validum, & probabiliter licitum fuisse. ut proinde Trophim9 non male fecerit. I. Pars responsi est planè communis DD. & Ratio est, quia ablutio quæ est proxima Baptismi materia, non requirit intentionem educendi ex aquâ, vel ipsam eductionem, sed solam mersionem seu contactum aquæ. II. Pars est Panormitani, Gabrielis, Rosellæ, quos citat & sequitur Less: *in 3. part. D. Thom: q 66. art: 7 dub. 3 n. 33 & 34.* Ratio est, quia projectio pueri jam jam morientis in flumen non est homicidium, cùm moraliter parùm pro nihilo reputetur. Tum quia perditâ jam vitâ corporali, recta ratio & chari-

charitas ſvadet, ut omni modo ſervetur vita animæ.

Ad rationem *primæ* partis conſtat ex dictis; nō enim requiritur intentio elevandi ex aquâ, ſed in ſolâ merſione ſeu contactu aquæ perficitur ablutio ad eſſentiam Baptiſmi neceſſaria. Ad rationem *ſecundæ* partis itid: conſtat ex dictis; eſto enim mala facienda non ſint, ut eveniat bonum, quod unicè urgent adverſarii, hîc tamen nullum fit malum, cum moraliter vita ſit jam perdita; perinde ut in muliere gravidâ ad mortem damnata, quam ſervato juris ordine ſecari poſſe, ſi ſpes ſit, ut fœtus ſic baptizari valeat: periculum vero aliàs, ne ex aliquo morbo ante partum unâ cum prole moriatur, ex *Suarez*, & Coninck docet Eſcobar. *Tr:7. Exam:2. C.4.*

XCII. *Tuſcana divitis viri uxor, de bonis cōmunibus liberales facit eleëmoſynas, tum in filios ex priori Matrimonio, & Fratres pauperes, tū in alios, nec reprehenſa idcirco à marito eas omittit. Quæritur. Utrum peccet elargiendo?*

Videtur peccare. Ita Turrian: *in 2.2. Tom 2. D 23. dub. 5. n 6.* quia eleëmoſynas has non facit ex paraphernis aliiſq; propriis, ſed ex communibus bonis, quorum adminiſtratio eſt penes maritum, ut proinde, hoc invito, nihil ex illis uxor elargiri poſſit.

Reſp. Tuſcanam non peccare, ſi faciat, moderatas eleëmoſynas pro more aliarum fœminarū ſuæ conditionis, nec vigeſimam partem annuorū proventuum excedentes. Ita Bannez *in 2.2. Q.*

32.

32. art:8: Malderus & plures, quos citat, & sequitur Diana *P.2 Tr.5 Res.4.* Nam in hoc maritus non potest esse rationabiliter invitus; ipsa enim non est serva, sed socia bonorum; unde spectat ad ejus decentiam aliquas eleémosynas elargiri. Quinimo si assignata quantitas eleémosynæ in filios & fratres pauperes non sufficiat, ipsa autē Tuscana aliunde juvare eos nequeat, poterit invito etiam marito clam plus surripere, & egentibus illis succurrere, ut docent Less: *L.2. C.12. n. 88.* Bonac: *D.2 de Restit: Q.10. pun,2. n.9,* & alii. Quia ad decentem quoq; uxoris statum ejusq; honorem spectat, ne filios ac fratres egere permittat, cùm bona habeat, ex quibus subvenire possit. At tamen debet uxor dissoluto Matrimonio inter bonorum partitionem cum viri hæredibus computare in suâ parte, quæ sic ultra dictam supra quantitatem elargita est, cum æquum non sit, ut ex alienis subveniat consangvineis, si habeat propria, ut recte notant *cit: AA.*

Atque ex his patet ad rationem in oppositum; esto enim maritus habeat administrationem bonorum, non potest tamen ægrè ferre, si illorum socia seu uxor aliquid inde accipiat, & in laudabiles fines expendat.

XCIII. *Tychius Sacerdos ante aliquot annos initiatus recordatur nunquam se dixisse sacra & preces ab Episcopo in ordinatione injunctas.* Nunc *anxius de hoc intelligere cupit, qualis sit obligatio. Quæritur: An peccârit mortaliter?*

Videtur sic peccâsse. Ita Azor, Suar, Layman,

Less;

Leff: *L.2. de Iust Cap 37. num.46.* & alii. Tum quia Epiſcopus poteſt ſimilia ſub gravi onere imponere, & communiter cenſetur ſic facere. Tum quia tenentur Clerici ſub mortali die *S.*Marci, & Rogationum ad Litanias privatim recitandas, ſi non interſint proceſſionibus. Ergo etiam ad preces & ſacra ab Epiſcopo impoſita, cum conſvetudo utriuſq; eodem modo per modum legis graviter obligantis ſit recepta

Reſp. Tychium omittendo preces & *S*acra ab Epiſcopo injuncta, non peccâſſe graviter. Ita Sotus, Valent. Palao *Tom.2.Tr.7. D.2.p 2.* § *1. n.1.* Ratio eſt. Tum quia ex nullo jure hæc obligatio oſtenditur. Tum quia Epiſcopi nolunt ordinandos obligare ſub gravi culpâ, ſed ſolùm ex quadam honeſtate & decentiâ, probe gnari, ſufficienter ordinatos ſuo muneri ſatisfacere, ſi Eccleſiæ in eo gradu deſerviant

Ad *primum* in contrarium dicimus, eſto poſſint Epiſcopi bis terve ſaltem preces ac Sacra dicenda imponere ſub gravi onere, hoc tamen ipſos defacto facere oſtendi non poteſt, & falſum eſt, ſic eos communiter putari facere, ut patet *ex Authorib. cit.* Ad *ſecundum*, negari probabiliter poteſt anteced: cum Vaſq. *Cap 4. de Benef.* § *1. art.2. dub.1.* Molfeſio, Homobono, & aliis, quos citat & ſequitur Diani *P.4. Tr.4. Reſol:226.* etſi contrarium tutius putet. Ratio eſſe poteſt, quia nullum extat de hoc præceptum: nec conſtat, hac conſvetudinem eſſe receptam per modum legis, graviter obligantis, id quod maximè locum habet

in pre:

in precibus & Sacris ab Episcopo impositis. Ergo libertas Clericorum est in possessione, quàm merito se à tali onere subeundo defendunt.

XCIV. *Valentinus Parochus reperit in foribus Templi sui infantem cum scheda subscripta suscepti baptismi, quem tamen sub conditione rebaptizat. Quæritur, An rectè fecerit?*

Videtur male fecisse. Ita Palao *Tom.4.Tr.14. pun.13. n.6.* Dicastillo *de Sacram:* T 2. D.1. *dub. 7. n 17* Hurtad: *de Sacram Bapt,* D.1 *diffic 12.* & alii, ut Diana eos sequens vocet hanc sententiã communem DD. *p.9.* Tr. *6. Resol 35.* Ratio est, quia charta talis certum est indicium, Parentes esse Christianos, iterationem Baptismi cavere volentes.

Resp. Valentinum bene liciteq; facere, rebaptizando sub conditione expositum puellum, etiamsi adjuncta scheda receptionem baptismi testetur. Ita Antonius Quintanadvennas, Adamus Opatovius, Marchasit. & alii apud Dianam P *10.Tr: 16. Resol: 87.* Ratio desumitur ex Rituali Rom: Pauli V. §. *de Baptis parvu.* ubi sic statuitur: *Infantes expositi & inventi, si re diligenter investigatâ de eorum baptismo non constet,* (idest clara probatio habeatur] *sub conditione baptizentur.* Atqui non constat, hunc parvulum esse baptizatum, eadem quippe fides habenda schedæ, quæ scribenti, de quo fere nihil constat; Ergo Valentinus recte illum sub conditione rebaptizat. Confirmatur. Ex consvetudine quorundam Parochorum [quam Layman *L.5.Tr.2.C.5.* improbare non audet]

audet] pueri ab obstetricibus, Parentibus, cognatis ob necessitatem baptizati sub conditione rebaptizantur, & ubiq; locorum hoc fieri oportere, non pauci DD tradunt apud Dian: in diversis locis. Ergo licite rebaptizari possunt etiam expositi à Parentibus cum schedâ; certe majori ratione de his, quàm de illis dubitari potest. Atq; ex his constat ad rationem in oppositum.

XCV. *Varus domum habet Monasterio cuidã contiguam, quæ Religiosis illis bene de Civitate meritis foret percommoda ad plurium habitationẽ: at pro justo etiam pretio acquiri à Varo nequit. Quæritur. Utrum Magistratus cogere Varum possit ad domum suam Religiosis justo pretio vendendam?*

Videtur non posse, quia nemo invitus cogitur rem suam vendere *L. invitum. Cod: de Contr. h: emptione.*

Resp. Posse Magistratum cogere Varum, idq; tum ratione favoris Religionis, tum maxime causâ boni communis, cuj ex justitiâ legali Magistratum æque ac subditos, postposito proprio commodo. intendere oportet. ita Rebellus *de Obligat. Iust. L 1. q 1 s. 2 n 18.* & teste Laym. *Tr: 4. de Iust. C. 17. § 5. n 34.* communis DD.

Ad rationem in oppositum dicimus, neminem cogi rem suam vendere absq; legitima causa; qualis hic non desideratur.

XCVI. *Ubaldus die Dominico Sacri audiendi gratiâ Templum ingressus, videt binos Sacerdotes in duobus Altaribus unâ celebrantes, alterum tamẽ*

primùm

rimùm in introitu, alterum jam in elevatione S. ostiæ; & dum postea iste Sacrum finit, ille verò evat S Hostiam, ipse Ubaldus iterum egreditur. uæritur. Utrum sic utriq; Sacerdoti simul astā. satisfecerit Præcepto Ecclesiæ?

Videtur non satisfecisse. Ita Turrian. *in sect. p 2. D 16. d.7.* Coninck. *de Sacram. q.83. rt.6. n.288.* & alii. Ratio est, quia Ecclesia præcipit auditionem unius Sacrificii integri, quod non ensentur constituere duæ partes à se omnino independentes.

Resp. Ubaldum satisfecisse. Ita Bonac *Tom.1. D 4. q.ult. p.11 n.13.* Hurtado *de Sacrif. Miss. D 5. difficult.4.* & alii. Ratio est, Tum quia Ubaldus audit integram Missam eas partes audiendo: Tum quia potest quis satisfacere præcepto Ecclesiæ audiendo duas partes Missæ successivè apud duos Sacerdotes, ut concedit Coninck *loc. cit.* Cur ergo non simul? Tum quia ex mente plurimorum Theolog: satisfacit aliquis obligationi audiendi tres Missas, si has simul apud tres unà celebrantes audiat. Ergo etiam satisfacit præcepto audiendi Missam, si duas hujus partes simul apud duos unà celebrantes audiat.

Atque hinc patet ad rationem in oppositum; negatur enim has duas partes ita à se independentes esse, ut non censeantur moraliter in unum coire respectu ejus, qui utriq; simul interest, id quod svadent allatæ instantiæ.

XCVII. *Venereus longo vitæ tempore mollitiē exercuit, ratus id nullum esse peccatum, cujus no-*

titiam in aliqua deinde concione acquisivit. Quæritur: Utrum Venerem exercendo turpitudinem illam peccârit?

Videtur peccâsse mortaliter; Tum quia potuit & debuit notitiam hujus habuisse; Tum quia malitia hujus peccati prohibetur jure naturæ; ergo eidem naturæ diutiùs incognita esse nequit, ut sentiunt Alexand: Gratian: Durand: Alph: à Castro & alii apud Vasq. 1.2. *D.* 122. C.1. *n*.1.

Resp. Venereum mollitie illâ per longum vitæ tempus exercitâ nullum commisisse peccatum. Ita cum multis antiquis & plerisq; R.P. Arriag, *Tom.* 3 *D.13. s 2 n 6.* Ratio est, Tum quia *nihil volitum, nisi præcognitum.* Ergo cum Venereo ut supponimus, nullo modo, etiam sub dubio, fuerit præcognita malitia illius actûs, non poterit ipsi ullo pacto neque directè neque indirectè esse voluntaria, adeoq; nec peccaminosa. Tum quia si tritum illud [*potuit & debuit scire*] vim habeat non potest statui, quando inconsideratio à peccato excuset, quando non, sed relinquitur res planè inexplicabilis, & mille obnoxia scrupulis.

Unde ad *primum* in contrarium dicimus: Venereum etiam nec potuisse, nec debuisse scire, cum neque scrupulus, neque dubitatio occurrerit, quæ est prima radix investigandi. Ad *secundum* negamus consequentiam cum Azor: *L.1. C.16. q.5* Bonac. *D.2. de peccat. q.8 p.3. n.4.* Palao *tr. 2 D.1.p.15.n.6.* & aliis. Cùm non omnia, quæ Juris naturæ sunt, ex certis circumstantiis ita lumine naturæ clara sint, ut toto etiam vitæ tempore i-

gnora-

gnorari nequeant, ut patet in præcepto unius uxoris, & perpetuitate matrimonii, & aliis, quæ affert Vasquez *D. cit.* C.2. Pro universali igitur, & longè utilissimâ regulâ de advertentia ad peccatum sic statuimus cum Arriag: *loc* cit: *Si intellectus, dum peccat, malitiam ac prohibitionem rei nec cognoscit, nec de ea dubitat, nec reflexè advertit, se teneri ad inquirendum aut dubitandum, num res illa mala ac prohibita sit, non potest ullum incurri peccatum.*

XCVIII. *Ursicius honesti negotii causâ domū suspectam intravit, ibiq; de eo suspectæ fœminæ fuit locutus. Hujus ingressus delatus ad Superiorem, & sub juramento interrogatus, an domum illā fuisset ingressus, ibiq; fœminæ locutus, jurat, se hoc non fecisse, subintelligendo tacitè, inhonestæ rei causa. Quæritur. Utrum Ursicius licitè æquivocatione fuerit usus?*

Videtur malè æquivocasse. Ita Sotus, Cajet: Arragon. & alii apud Less. *de Iust.* C.42. *n*.47. quia oratio illa, quæ exterius profertur, est falsa.

Resp. Ursicium bene ac licitè æquivocâsse. Ita Tolet. *L.4* C.21. & plures alii, quos citant & sequuntur Less *lo*:*cit*. & Lugo *de Iust.* D.40 *n.4*. Nam quoties Superior aut Judex juramentum expetunt ex præsumptione delicti & ignorantia veritatis, non petituri, si hoc ipsis constaret, licitè adhibetur æquivocatio, aut absolutè negatur. Atqui hoc fit in proposito, Ergo &c. Confirmatur hæc responsio ex universali illa regula, quam ad propositum Diana P.3. Tr:5. *Resol.66. ex Portel.* &

aliis ſtatuit in hunc modum: *Quotieſcunq; factum externum contra legem excuſatur à peccato propter aliquam circumſtantiam, poteſt rogatus juridicè de eo ſub juramento illud negare,* intelligendo de crimine criminoſo, ſeu de opere, quod fuerit peccatum.

Ad rationem in contrarium dicimus, in tali caſu non teneri Urſicium totam mentem ſuam circa rem, de qua interrogatur, aperire. Ergo non tenetur omnia verba exprimere, quibus ea aperiatur. Ergo oratio exterior non eſt falſa, quia nec eſt difformis objecto ſuo, nec contra mentem loquentis. Tametſi autem is, qui in vero aliquo ſenſu jurat, ſed alio, quàm alter intelligit, non ſit perjurus in foro conſcientiæ, peccat tamē graviter, ſi abq; ſufficiente cauſa aut neceſſitate ſic juret; unde doctrina hæc cum grano ſalis adhibēda, ne, quod ſaluti datum, in pernitiem vertatur.

XCIX. *Zelpha ancilla Chriſtiana occultè deprehendit Balam conſervam ſuam cum alio domeſtico in turpi flagitio, quod ſtatim Hero denuntiat. Quæritur. Utrum licitè hoc faciat?*

Videtur non facere licitè, quia agit contra legem & ordinem Charitatis præſcriptum à Chriſto *Matth. 18.* Confirmatur. Non poteſt ſic denunciare Dominam ſuam in adulterio deprehenſam, ergo nec conſervam in ſimili ſcelere conſpectam.

Reſp. Rectè feciſſe Zelpham. Ita Cajetan. 2.2. *Q 73 art 2.* Molin: *Tr:4. D.29.* Navarr: Layman: & alii. Ratio eſt, Tum quia Paterfamilias

idem

idem est de Præceptore respectu studiosorum] habet jus puniendi suorum crimina ad conservandam disciplinam domesticam, idque ex denunciatione unius fidelis. Tum quia talis delatio domesticorum fit sine gravi infamiâ.

Unde ad *primum* in contrarium dicimus, præviam monitionem in hoc casu necessariã non esse, tum ob consvetudinem, tum ob exiguam infamiã inde sequi solitam. Ad *secundum*, negamus consequentiam ob contrariam rationem, quia nec ex consvetudine Dominæ solent deferri ab ancillis, nec infamia aliâq; incommoda, quæ inde oriuntur, sunt levia, sed valde gravia. Quare ancilla sciens Dominam suam occultè adulterari, debet prius secretò eam monere; deinde, si nihil proficiat, alios sceleris observatores adhibere cum cominatione delationis Hero faciendæ, nisi desistere velit, ut rectè Layman. *L.3.Tr.3.P.2.C.4.n.13.*

C. *Zoa tanquam Saga in carcerem coniecta, & tormentis subjecta, ut ea evitet, licet sit innocentissima, fatetur tamen se ream, ideoq; morti adjudicatur. postea tamen sollicita, ne falsũ sibi crimen imponendo graviter peccarit, hæret num revocet. Quæritur. Quia ei faciendum?*

Videtur teneri revocare. Ita Navarr: C. *18. n.29.* Caramuel. *Fund.61.* § 1. *n.1278.* & quidam alii. Ratio est. tum quia Zoa moraliter loquendo se interficit. Tum quia perniciosè mentitur.

Resp. Zoam nec peccare, nec teneri revocare. Ita Angelus, Sylvest: Less: *de Iust: C.11. dub.7.*

Tanner: *Tom.3.* D.4. *Q.4.n.99*: Busenbaum *L 4.* *Cap.3. dub.7.* & alii. Ratio est; tum quia Zoa non tenetur cum tanto cruciatu vitam tueri, ne alius eam eripiat. Sicut non tenetur permittere tibiam sibi abscindi cum tanto dolore; non etenim tanto est digna dolore salus. Tum quia non est mentita perniciose, cùm, ut recens dictum, non teneatur tantis tormentis conservare vitam.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium. Sed urgent adversarii in hunc modum: Zoa imponens sibi falsum crimen, non tantum partē suā non tuetur, sed perdit, Magistratui dando causam necandi. Ergo peccat mortaliter. Disting: Antec: Zoa non tantum non tuetur partem suam, sed perdit, &c. coactè vi tormentorum, concedimus: voluntariè extra tormenta, & gravem horum metum, negamus Antec: & consequentiam. Videri possunt Dicastillo *de Iustitia L.2. Tr.2.* *D 12. num 514.* Card Lugo *de Iust. Tom.1. D.14.* *sect 10 num 174.* & Diana *P.11.Tr.1 Res 14.* ubi in hanc nostram responsionem valde inclinant, & posse eam tamquam probabilem practice teneri, affirmant.

SYNO-

SYNOPSIS
Centuriæ I. Selectorum Casuum Conscientiæ.

1. Ægidius ita se inebriat, ut phantasia nonnihil turbetur, vomitus sequatur, &c. quia tamē inter bonum & malum discernere adhuc potest, non peccat mortaliter.

2. *Agricola* famulus ex levi culpa vitrum pretiosum frangens, non tenetur Domino resarcire damnum.

3. *Ammonius* habens pravam consvetudinem falsò jurandi, si hanc retractarit, & nihilominus inadvertenter juret, non peccat.

4. *Anastasia* non peccat optando sibi mortē, dum à marito suo tam male tractatur.

5. *Anthusa* ex bonis mariti defuncti potest absq; injuria creditorum sublegere sibi necessaria ad competentem sustentationem, & jurare dein, nihil se subtraxisse.

6. *Attilius* Princeps legem statuit, cui quidem ante promulgationem subditi contravenire possunt, non autem post hanc.

7. *Avitus* non peccat mortaliter, excedendo in cibo, potu, usu matrimonii, appetitu honoris &c.

8 *Baldus* Vir Catholicus legere potest calendaria prognostica, & alia hæreticorum scripta, modo fac: Fidem, & Papam non concernant.

9. *Benno* pœnitentiam in Confessione injunctam

ctum alio loco, tempore & situ peragens non peccat

10. *Chariton* solutionem sive ex contractu, si ve ex delicto juste differens, non tenetur creditori ad damnum interea eveniens, aut lucrum cessans.

11. *Cappus* conceptam conscientiam peccati mortalis leviter abjiciens, peccat mortaliter.

12. *Cosmas* Medicus medicinam incertam in defectu aliarum recte adhibet infirmo, si vel ex levi fundamento hanc profuturam putet.

13. *Cosmophilus* male nec sine peccato mortali cœlo se carere velle ait, modò terrâ frui æternum possit.

14 *Cunibertum* notorie excommunicatum in una Diœcesi, in alia, ubi excommunicatio illa non innotuit, nemo tenetur publice vel privatim vitare.

15 *Cuno* Catholicus recte in locis hæreticis comedit carnes, adit Templa, abscondit Rosarium &c ne agnoscatur & periclitetur.

16. *Elias* in loco alieno existens non observat jejunium particulare tam hujus, quam proprii loci, idq; probabiliter absq; peccato.

17. *Emerentiana* intra primum bimestre post nuptias bene negat debitum viro suo, etiamsi nihil de Religione cogitasset.

18 *Epiphanius* Episcopus ex duobus competitoribus absq; injustitia digniori præfert dignum ad Beneficium Curatum.

19 *Equitius* satis explicat se in Confessione: dicendo, lethale vulnus se inflixisse Dasio, etiamsi

non

non addat, quod ille deinde ex dicto vulnere fuerit mortuus.

20. *Eulogius* die Festo laborans, idque in communi tantùm apprehendens, esse peccaminosum, non peccat idcirco mortaliter.

21. *Evagrius* Clericus, recitans Horas Canonicas absq; ulla devotione & interna attentione, probabiliter non peccat mortaliter.

22. *Euphrosina* Nobilis Puella in patria novum morem inducens, & magnam pectoris & mamillarum partem nudata incedens peccat mortaliter.

23 *Eutichius* non est reprehensibilis, dum exercet opera pia propter mercedem: absq; hac non facturus illa; modo habitualiter paratus sit, absq; tali spe servare præcepta.

24. *Fabius* dispensatione ad initium Quadragesimæ propter morbum impetratâ utitur per reliquum Quadragesimæ tempus, etsi cessaverit causa impetrationis.

25 *Felix* Sacerdos intra annum diu recitat Officium de Resurrectione Christi, male ex unius Authoris assertione putans, non esse mortale.

26 *Ferdinandus* è Societate JESU Sacerdos, in naufragio potuit quidem apprehensam tabulam mulieri prægnanti concedere, non tamen debuit id facere.

27 *Firmatus* Parochus pro Missis, ad quas vi Beneficii dicendas tenetur, potest aliud stipendium accipere.

28. *Felicitas* Sponsa non potest resilire ex eo, quod

quod sponsum suum videat frequenter cum alia, hanc osculari &c.

29. *Flora* in partu recte fuit à Parocho inuncta, si dolores ægritudinem periculosam causaverint.

30. *Frontoni* militi mulier ex metu intentatæ mortis male in flagitium consensit.

31. *Frobenius* iterato peccans, quia eâdem operâ confiteri potest, non committit peccatum præsumptionis, vel aliam circumstantiam peculiariter in confessione aperiendam.

32. *Furius* plura committens furta parva pro varietate casus varie peccat.

33. *Gildradus* Confessarius ajens de pœnitente, quod sit scrupulosus, non violat sigillum, si hoc ex modo tantùm confitendi advertit: secus si scrupulositas fuit materia confessionis saltem in obliquo.

34. *Golo* plures pravas actiones exercens ante & post rem cum amasia habitam, satisfacit in confessione dicendo, se fornicatum fuisse.

35 *Goar* videns Juttam, quæ recens communicaverat S. Hostiam ex ore in strophiolum emittere ad eam, ut suspicatur, inhonorandam, non potest illam publice corripere, sed occulte, prout potest, rei mederi debet.

36 *Gurias* scit, in Capitulo, cui assidet, iniquam fieri electionem, & tacet; unde sufficienter quidem consentit in ordine ad peccatum & pœnã, non tamen ad valorem.

37. He.

37. *Heriberto* Episcopo Beneficium Ecclesiæ dirutæ alio transferenti immerito reclamat Maurus Abbas, qui Ecclesiæ illius fuit Patronus Ecclesiasticus.

38. *Hesychius* in multis hærens tenetur dubia, ut dubia confiteri.

38. *Hilarius* absque graviori culpa recitat Breviarium post *Sacrum*, & extra consveta tempora, etiamsi ex nulla hoc faciat causa.

40. *Homobonus* actus quosdam confitendo, quos præcise ut commodos naturæ exercuit, non affert sufficientem materiam.

41. *Ibachimus* Patrem Spiritualem & naturalem in pari necessitate constitutos videns tenetur cœteris paribus naturalem præponere.

42. *Ioannicius* vovens non ducere uxorem, ad hoc deinde votum relaxandum non indiget dispensatione Papæ.

43. *Iordanus* beneficiarius etiamsi Breviarium omittat uno die, quia tamen supplet altero, excusatur à restitutione fructuum illius diei.

44. *Irenæus* crebro blasphemando non peccat gravius, si affectus iræ non in DEUM tendat, nec ipse advertat ad vilipensionem Dei & rerum sacrarum.

45. *Iovita* pro mille florenis post annum solvendis numerans jam nongentos creditori, non committit solutionem usurariam, etiamsi hæc difficilis non sit.

46. *Lea* Mater rupturam filioli sui mediis ad talem affectum prorsus insufficientibus illicite curat.

47. *Lioba* dum inter horrendas blasphemiarum tentationes videtur sibi ex una parte jis consentire, ex altera vero repugnare eisdem, judicanda est in hoc casu non peccare.

48. *Magistratus Stagvensis* prohibet subditis suis sub mulcta pecuniaria, ne ex cellis Ecclesiasticorum privilegiatis viuum emant, quod mandatum, etsi subditi violent, non tamen peccant.

49. *Malachias* Religiosus ex Ordine quodam Mendicantium ægrotans desiderat celebrare in altari portatili intra cellam suam, cum exportari difficulter possit, quod concedi ipsi á Superioribus potest.

50. *Maurilius* chirographum 1000. florenorum à Principe debitore vendit 700 florenis Mauritio ejusdem Principis charo Officiali, qui sic emere id juste potuit.

51. *Marcellus* torquem aureum à Marcellino [qui bonâ eum fide possedit] dono accepit, de quo jam dubitans, an sit alienus, potest præscriptonem incipere.

52. *Megengor* comes in venando egreditur limitibus suis, idque sine omni culpa in locis nullâ sepe clausis.

53. *Meletius* Parochus, etsi variis modis ad mortem rei concurrat, nullam tamen irregularitatem contrahit, quia neque ut publicus minister, neq; ut privatus injuste concurrit.

54 *Musculus* in italia infamis fugit in Poloniam, ubi pro honesto habitus proditur à superveni.

veniente ex Italia Fusculo, & hoc fit probabiliter absq; peccato.

55. *Mutio* latroni ex Confessario sciscitanti, num captus fortè Judici legitimè interroganti fateri omnia debeat; responderi potest, non teneri, si adhuc spes est effugii.

56. *Narcissus* puerulus in morbo lethali rectè confirmatur ab Episcopo.

57 *Nemesius* post prima sponsalia contrahit secunda cum alia, additq; his juramentum: & copulam quæ tamen prioribus non prævalent.

58. *Nicetas* Studiosus munusculis & promissis trahitur ad Monasterium, idq; sine simonia.

59. *Nymphodora* vovens DEO Virginitatem, hâc perditâ, non tenetur ad perpetuam castitatē.

60 *Olaus* Acatholicus fidem Catholicam magis probabilem censet, quàm suam sectam, hanc tamen idcirco nondum deserere tenetur.

61. *Opilius* deprehenditur in confessione nescire Mysteria SS. Trinitatis & Incarnationis, qui quidem ob ignorantiam invincibilem non peccat mortaliter, instruendus tamen est à Confessario de Mysteriis Symboli Apost. præcipuis pro ipsius captu.

62. *Orbilius* Opifex Catholicus in Quadragesima famulis apponit carnes, ne discedant, idque probabiliter absq; peccato.

63 *Orentius* haud illicitè in confessione aperit complicem.

64. *Pamphilus* vorando & potando absq; peccato mortali procurat vomitum, ut iterum comedere & bibere possit.

65 *Par-*

65 *Parmenas* dispensatus in carne tempore Quadragesimæ, bis eas comedere in die potest.

66. *Parthenius* cùm clarè videat, Matrimonium sibi meliùs esse, quàm abstinentiam ab isto hinc probabiliter editum ab ipso castitatis votum est invalidum.

67. *Patricius* jaculaturus avem supra culmen villæ, aberrando ab illa, incendit istam, teneturq; ad restitutionem pro ratione culpæ intervenientis.

68. *Philaretus* marsupium invenit nummis bene fartum, quod requisito & non reperto Domino rectè sibi retinet.

69. *Pergentinus* picturam, cujus nescit pretiū, duobus florenis dat Proxenetæ vendendam, qui eā 40. florenis vendidit, & male ex illis duos tantum florenos dedit Pergentino.

70. *Placidus* congressus cum uxore sua, quàm credidit alienam, non commisit quidem adulterium realiter, sed tamen objectivè, atq; unum duntaxat peccatum.

71. *Primus* Mercator non admonetur restitutionis faciendæ à Confessario, non tamen idcirco iste ad illam obligatur.

72. *Probus* Indulgentias pro vivis concessas malè applicat defunctis.

73. *Protogenes* Sacerdos rectè de sacra sua Hostia sumit particulam, eaq; communicat Laicum, si rationabilem hujus faciendi causam habeat.

74. *Quadratus* in collatione vespertina diebus jejunii potest comedere ex offa, pisciculis, aceta-

cetariis &c. non tamen ultra quartam partem eorum, quæ in prandio ſumere conſvevit.

75. *Reymundus* jurans ſe artem curandi cancrum nulli ſe communicare velle, non tenetur juramento ſtare

76 *Ruardus* Parochus vapulat, cujus facinoris reus putatur, & excommunicatur Proclus, qui tamen cum innocens ſit, reipſâ excommunicatus non eſt.

77. *Ruffina* cum filia & ancilla laborat die Feſto otii vitandi gratiâ, ideoq; ſine peccato mortalî.

78. *Rupertus* Epiſcopus ſuperſtitionem ſub excommunicatione prohibet, quæ tamen committitur à Melchiore per ignorantiam, ratione cujus variè excuſatur.

79. *Sabinus* Judex cauſam quæ inter partes æqualis eſt juris non poteſt, cuilibet, adjudicare, ſed dividere eam debet.

80. *Sabinianus* Epiſcopus in ſtatu peccati mortalis conſecrans Eccleſias & Calices: & adhuc Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus in ſimili ſtatu in Officio Divino miniſtrans ac concionans non peccavit mortaliter.

81. *Sebaldus*, licet Vir ſemper viſus ſit bonus, quia tamen moribundus nullum dedit confeſſionis faciendæ ſignum, ideo abſolvi non poteſt.

82. *Senatus Curēlenſis* exigit aliquid pecuniæ à præſentandis ad Beneficia Eccleſiaſtica, idque probabiliter abſq; ſimonia.

83. *Severa* ancilla ab hero ſuo accipit munera, quibus ſollicitatur ad facinus turpe, in quod

licet

licet illa non consentiat, accepta tamen dona reddere non tenetur.

84. *Severianus* Parochus moribundum absolvit, aliisq; Sacramentis munit; & licet hæc fecerit in peccato mortali existens, non tamen peccavit propter angustias temporis, quæ urserunt.

85. *Sibyllina* ex adulterio concipit Venereum, & marito supponit, quod tandem aperit spurio filio, qui tamen credere ipsi non tenetur.

86. *Sosthenes* Sacerdos accipit stipendia pro Missis de B. Virgine, pro animabus defunctis, &c. etsi deinde non malè legat Sacra pro tempore occurrentia.

87. *Soter* furtivum equum bonâ fide emit florenis 50. & mox in alio loco eundem vendidit 70. florenis alicui extero; interea etsi verus equi Dominus compareat, ei tamen nihil debet Soter.

88. *Sulpitius* Mercator dolet apud vicinum mercatorem plures reperiri emptores, idq; sine graviore culpa.

89. *Tobias*, pecuniam, quam in extrema necessitate dederat Gabelo, ab eodem postea ad meliorem fortunam evecto repetere potest, si Gabelus tunc saltem spem obventuri alicujus boni habuit.

90. *Torpes* absq; peccato non orat ad pulsum orationis Angelicæ, & similium.

91. *Trophimus* filiolum suum agonizantem, cũ alio modo baptizari salvariq; non possit in flumẽ abiiciendo, simulque formam pronunciando non malè facit: estq; Baptismus iste validus & probabiliter licitus.

92 *Tuscana* ex bonis communibus etiam contra viri voluntatem licitè facit eleemosynas, modo istæ vigesimam partem annuorum redituum nō excedant.

93. *Tychius* non peccat graviter omittendo ea, quæ in ordinatione ab Episcopo sunt injuncta.

94. *Valentinus* Parochus puerum cum scheda suscepti baptismi inventum bene licitèque rebaptizat.

95 *Varus* nolens domum suam vendere, quæ Monasterio contigua, & perquam commoda foret Religiosis, potest à Magistratu cogi.

96. *Ubaldus* die Festo simul audit duorum Sacerdotum duas partes Missæ, & satisfacit.

97. *Venereus* diu ignoranter exercuit mollitiem, ideoq; nullum commisit peccatum.

98. *Ursitius* negat sub juramento, se fuisse domum aliquam ingressum, in qua tamen revera fuit, rectè æquivocatione usus.

99. *Zelpha* licitè denunciat Balam conservam suam hero in flagitio deprehensam.

100. *Zoa* licet innocens, vi tamen tormentorum ream se immanis sceleris fatetur; quæ inde nec peccat, nec revocare tenetur.

CENTURIA II. SELECTORUM CASUUM CONSCIENTIÆ.

CASUS I.

Achilous villam cujusdam rustici in pago suo transiens advertit propè eam gallinas vehementius pedibus radere terram crocitantes, quod admiratus accessit visum, quid objecti haberent, & conspexit involucrum promicare, quod mox erutū secum asportavit, & aliquot centenos in eo florenos reperit servavitq;. Post aliquod vero tempus cōscientiā actus Parocho suo rem narrat, scire volēs, quid pecuniā hāc faciat? Quæritur: Quid Parochus Achiloo dicat?

Videtur, ipsi indicandum, pecuniam hanc esse thesaurum fortuito in loco alieno inventum, ac proinde mediam illius partem Achiloum servare sibi posse; alteram vero partem Domino fundi cedere, ut communiter docent Authores apud Dianam *P.9.Tr.5.Res.3.*

Respondetur. Achiloo dicendum, pecuniam hanc non esse thesaurum, sed bonum quoddā *casu inventum*, ac proinde hujus Dominum diligenter inquiri, eiq; restitui debere, si reperiatur: sin post sufficientem inquisitionem non compareat, eam tanquam bonum derelictum servare sibi posse, juxta probabilem ac tutam sententiam, etsi melius fecerit, si illam pauperibus distribuerit, aut ad pias causas applicuerit, ut in priore centuria casu LX.

VIII. dictum. Cæterùm thesaurus *L. nunquã, ff de acquirendo rerum Dominio* definitur: *vetu quadam depositio pecuniæ, cujus memoria non ex tat, ut jam Dominum non habeat;* quod auten prædicta pecunia non sit talis thesaurus. *Pro batur.* Tum quia non est vetus depositio, u patet ex formâ pecuniæ, quæ recentis est memo riæ, ideoq; argumentum depositionis non veteri juxta *L. Authore ff de rei vendicat.* & alia jura Tum quia non est depositio, in profundioren scil: terræ partem, aut locum ab oculis humani remotiorem juxta naturam thesauri, sed abscon sio intra fere superficiem terræ. Tum quia non depositio in crastinum cum intentione ita sibi in futurum providendi, quod ad thesaurum requiri innuit Less *L. 2. de Just. C 5. n. 57.* ex Covarr: & Alciato, sed repentina occultatio ex metu præsen tis periculi eam perdendi. Tum deniq; quia pe cunia inventa non præsumitur esse thesaurus, an tequam constet de requisitis ad eum constituendũ Baldus *in L. 1. post princ. ff. de rerum divisione* de quibus requisitis in nostro casu minimè consta re, abunde ex dictis habetur. *Atq; sic* etiam pa tet ad fundamentum opinionis contrariæ.

II. *Ado sciens annum 24. se non complêsse, sed unum adhuc diem sibi deesse, putat ex ignorantia plane crassa, hunc defectum sibi non obstare, quo minus in Sacerdotem ordinetur, cùm juxta triti proverbium parum pro nihilo reputetur. Affirma ergo constanter, legitimam se ætatem habere, ideoq in Sacerdotem ab Episcopo ordinatur. Quæritur;*

Utrũ

Utrum incurrat Censuram, & Sacro Ordine uti nequeat, antequam cum illo dispensetur?

Videtur incurrere, & dispensatione indigere. Ita Bonac. *Tom.* 1. *Tr. de Censuris D.* 3. *pun.* 5. § 1. *n* 2. Ubi ait, ad hoc, ut quis contra Extra. vag: Pii II. quæ incipit, *Cùm Sacrorum*, & Sixti V. quæ incipit *Sanctum & salutare*, Suspensionem, imo & irregularitatem incurrat ante legitimam ætatem Ordines majores suscipiendo, sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem; & dispensationem in illis ad Summum Pontificem pertinere. Consentit Pax Jordanus *L* 3. *suarũ Elucubr. Tit.* 6. *n*. 216. Ubi putat, prædictam suspensionem saltem incurri, quando immatura ordinatio fit ex ignorantia crassa & affectata.

Resp. I. Adonem peccâsse mortaliter suscipiendo Sacerdotium ante inchoatum vigesimũ quintum annum ex crassa ignorantia. Ita Communis. Nam omittere omnem diligentiam in re tanti momenti, utiq; grave & mortale peccatum est. *Resp.* II. Adonem ex prædicta ignorantia crassa suscipiendo Sacerdotium ante legitimam ætatem non incurrisse suspensionem aut irregularitatem. Ita Navarr. Avila, *Sa*, & alii, quos refert & sequitur Barbos. *de Potest. Episc. P.*2 *Alleg*:16. *n*.19. Ratio est, quia verba illa [*temere præsumpserit*] quibus utuntur prædictæ Pii & Sixti Constitutiones, dolum & temeritatem significant juxta Gloss. penult. *in Cap. solet de sent. Excommunic: in* 6. quæ temeritas & dolus scientiam, aut saltem ignorantiam affectatam supponunt, ut proinde in eum, qui

vel bonâ fide, vel ignorantiâ etiam crassâ procedit, minimè cadant, ut cum pluribus docet Barbosa *Tr. de dictionibus usu frequentib9 dictione 178 n 3.* *Resp. III.* Adonem susceptum Sacr: Ordinem Sacerdotii absq; mortali peccato ante legitimam ætatem uti, aut celebrare non posse: hâc tamen ætate completâ licitè posse, nec indigere aliâ dispensatione Ita Hurtado *de Suspens. Diffic. 13.n.36.* Barbosa *Loc Cit n 22.* Palao *Tr:27. D. uni pun.7.n 7.* & alij. Ratio prioris est. Quia faceret in re gravi contra præceptum Ecclesiæ, hæc enim prohibens ordinari ante designatam ætatem, consequenter prohibet etiam ante illam ordinis exercitium. Ratio posterioris est. Tum quia non violat Censuram, Tum quia hæc pœna nullibi est in jure expressa, ut præter alios notat Suarez *Tom 5. in 3. partem de Censuris. D.31. s. 1. num 23.*

Atq; ex his patet ad Authores contrariæ sententiæ, qui unicè verbis constit. Pontificiarum innituntur.

III. *Æmilius contrahens Matrimonium de præsenti coram Parocho & Testibus simul edicit sponsa, non aliter valiturum contractum, quàm in eventu, si Parens hujus intra Mensem ex Italia redeat, & consensum præbeat; quam conditionē acceptat sponsa, cujus etiam Parens elapso Mense adest & consentit. Quaritur. Utrum de novo advocandi sint Parochus & Testes, ut jam intersint, dū Parens consentit adeoq; testari possint de eventu impletæ conditionis, & jam perfecti contractus?*

Vide-

Videtur non de novo vocandos esse Parochũ ac Testes, nec hanc impletionem conditionis certo illis constare debere. Ita Sanchez *de Matr. L. 5. D.8. n.24.* Movetur, Tum quia nec in Matrimonio per Procuratorem contrahendo necesse est, ut Parochus ac Testes litteras Mandati cognoscant, à quo tamen Mandato non minùs pendet Matrimonium, quàm conditionatum ab eventu. Tum quia similiter non est necesse, ut Parochus ac testes inspiciant litteras vel dispensatorias inter prohibitos, vel natalitias de cognoscenda contrahentium ætate seu pubertate;& tamen ab his (dispensatione & ætate) non minùs pendet Matrimonii valor, quàm ab eventu conditionis. Tum quia sic obtinetur finis Concilii Tridentini, qui est, ne contrahentur secundæ nuptiæ, spretis primis; cũ enim Ecclesiæ constet de hoc Matrimonio, non permittetur alterutri contrahentium transitus ad aliud, donec satis innotuerit, conditionem, a qua prius Matrimonium pendebat, non esse impletam.

Resp. Probabilius esse, Parochum ac Testes de novo vocandos, dum consentit Parens, ac de impleta conditione certificandos esse. Ita Coninck *de Sacr D.29. à n.15.* Præpositus *Q 3. de Matr: dub.8.* Layman. *L 5. Tr:10. P.2. C 7.n.2.* Gasp: Hurtadus *D.16. diff 8 n 24.* & præter alios Martinus Perez *Tom. de Matr: D.16. f.14. n.4.* ubi bene advertit, difficultatem hanc procedere juxta eorum sententiam, qui sentiunt, contractum Matrimonii conditionatum conditione de futuro purificari impletione conditionis absq; novo consensu;

se sui; in opposita enim opinione utique de novo vocandi sunt Parochus & testes, & consensus coram his denuo ponendus, ut contractus ille, qui ante impletam conditionem solum erat sposalitius, fiat matrimonialis. Ratio nostræ resolutionis est. Tum quia ad valorem matrimonii, ubi Tridentinum viget, necessario requiritur, ut Parochus & Testes intelligant, & testari possint, Matrimonium vere perfecteq́, contractum esse, ad vitanda varia in foro externo incommoda. Atqui si sufficeret juxta contrariam sententiam, illos interfuisse contractui tantùm conditionato, non possent id præstare in foro externo; facilè quippe alteruter contrahentium negaret conditionem impletam esse. Ergo omnino requiritur; ac necesse est, ut constet ipsis, conditionem fuisse impletam; sic enim contrahentes cogentur simul manere, & qui resilire vellet à matrimonio, huic incumberet probare, conditionem non fuisse impletam, cujus tamen impletionis facilè convinci posset.

Ad *primum* in contrarium dicimus, *Sanchezium* malè supponere, Parochum ac Testes non necessario cognoscere litteras mandati, cùm contrarium probabilius sit, videlicet, necesse esse, ut Parocho ac Testibus quoquo modo sufficienter constet de mandato. Ad *secundum* satis esse, si Parochus ac Testes intelligant, marem & fœminam verâ *& verbis, signis, litteris, vel mandato*, patefactâ voluntate matrimonium contraxisse; esto non intelligat, eos valide contraxisse, sive nullo defectu occulto impeditos fuisse, modo fecerint Testes,

stes, quod moraliter ipsis faciendum erat, ut re-
&c Layman supra. Ad *tertium* negamus, finem
Tridentini aliàs obtineri, quia, ut dictum, alter-
uter contrahentium facilè negare posset, condi-
tionem esse impletam, cum non posset in foro ex-
terno probari, & sic sequerentur omnia incommo-
da, quæ cupit Concilium evitari.

IV. *Aistulphus adulter, ut consensum à Za-
ra ancillæ impetraret, pollicitus est huic nuptias
post mortem legitimæ conjugis suæ; ad quam pro-
missionem Zara nihil quidem repromisit, se vicis-
sim obligans, voluntatem tamen Aistulpho cessit &
adulterium cum eo commisit. Nunc mortuâ uxo-
re, Zara scire cupit, num Aistulpho nubere pos-
sit. Quæritur, quid ei dicendum?*

Videtur Zara non posse nubere Aistulpho. Ita
Sylvester, Perez, Rebellus, Coninck, Sanchez L.
7 *de Matr:* D.79. & plures alij, *ex C. significasti.
& C. ultimo de eo, qui duxit matrimonium*, ubi
deciditur, si adulter puellæ promiserit matrimo-
nium, mortuâ uxore ducere eam non posse; est
enim impedimentum hoc dirimens matrimonii.

Resp. Zaræ, quod nubere possit Aistulpho. Ita
Henriquez L.14. C.14 *n 3* Card: Bellarminus *L.
unic. de Matr:* C 22. & nonnulli, qui existimant,
necessarium esse ad hoc impedimentum contrahē-
dum, ut sibi mutuo sive reciprocè fidem dederint,
quod in proposito non fecit Zara, nihil vicissim
repromittens Aistulpho, cui idcirco ex probabili
hac sententia nubere potest. Atq; sic etiam patet
ad opinionem in oppositum.

V. *Al-*

V. *Albericus Sacerdos in Æde B.V. Parochiali, & Altari hujus privilegiato cupiebat celebrare pro liberanda anima purgatorii: & quia dies erat Dominicus, interrogabat priùs alium Sacerdotem in eadem Ecclesia, an Missa pro defunctis, sive Requiem dicere deberet, cui ille respondit, omnino tale Sacrum dici oportere in quovis Altari privilegiato, quolibet anni die, si anima liberetur è purgatorio. Quaeritur. Utrum bene dixerit Sacerdos iste ad interrogationem Alberici?*

Videtur bene dixisse. Tum quia extant declarationes Congreg: Rituum apud *Barbosam Collect: 478. n.1.* asserentes, Missam pro Defunctis celebratam in Altari privilegiato non suffragari, nisi sit *Requiem*, licèt in indulto non exprimatur. Tū quia hæ Missæ singulariter ad id ordinatæ sunt ab Ecclesia. Tum quia in illis speciales preces pro Defunctis funduntur; atque hinc easdem Missas Sotus *D.45. q.2 art:3.* vocat magis meritorias & satisfactorias pro Defunctis.

Resp. Ad quæstionem Alberici Sacerdotem illum non bene retulisse; siquidem ex communi DD. non requiritur, ut ad liberandam animam è purgatorio dicatur in Altari privilegiato Missa de *Requiem*, sive *de mortuis*: sed sufficit quælibet alia, nisi nominatim Missa pro defunctis in indulto exprimatur, quod tamen non fit nec in Brevi pro ara hujus Ecclesiæ, nec facilè in aliis Bullis pro aliis Altaribus privilegiatis. Ratio prioris est, quia Missa de Dominica & Sanctis, ac quælibet alia pro tempore occurrens, non minus est satisfa-

ctoria pro defunctis, quàm illa de *Requiem*. Cæterum putat quidem Gavantus *in Com. Mis p 1. tit.4 n.3.* Missam votivam (eadem est ratio Missæ pro defunctis) non posse dici die Dominicâ. Sed adversatur ei ipsa Rubrica *tit:4.* C.*3.* ajens, Missas quaslibet dici posse pro arbitrio Sacerdotis, quotiescunq; officium, non est duplex. Atqui die Dominicâ officium non est duplex. Ergo &c. Imo cum Rubrica Missalis solùm directiva sit, non apparet, cur Missæ tam votivæ quàm Requiē quovis die Festo dici nequeant, modo summa Domini festa excipiantur. Ratio posterioris est, quia expressio illa determinatæ Missæ habet se tanquā requisitum, sine quo posito nec conceditur, nec obtinetur indulgentia, ut rectè Eman. Rodriq. *Qu. regul. Tom.2.q.97.* & alii. Unde si Papa concedit, ut in certo Altari per octavam Commemorationis Fidelium defunct. anima è purgatorio liberari possit, celebrando Missā de defunctis, non nisi tali obtinetur indulgentia ista, quæ Missa proinde ipsâ etiam Dominicâ inter eand. octavam dici debet, siquidem latere non possit Pontificem, intra illam octavam intervenire diem Dominicum.

Ad *primum* in contrarium ait Pellizzarius apud Dianam P *9. Tr:2. Resol:8.* Declarationē Cardinalium non facere legem universalem, sed solū sententiam probabilem. Ad *secundum* dicimus, Missas has ab Ecclesia rectè esse ordinatas pro animabus defunctorum, non tamen velut unicum esse medium, quo illæ juventur, posseq; majus earum meritum & satisfactionem aliunde compensari,

ſari, majore ſcil: devotione erga Sanctos, & iſtorum precibus ac interceſſione. Atque ſic patet etiam ad tertium.

VI: *Amurates Miles in exercitu Imperatoris Turcici in nupera irruptione in Moraviam ingẽtem inde retulit prædam. Poſt aliquod hebdomadas is ipſe Amurates venit in manus Leopoldi militis in Exercitu Imperatoris Romani, qui eum & vitâ & omnibus bonis ex Moravia aſportatis ſpoliavit. Quæritur, Utrum Leopoldus bona hæc mobilia Amurati erepta reſtituere debeat iis, à quibꝰ iſte injuſtè eadem priùs in Moravia abſtulerat?*

Videtur, teneri Leopoldum reſtituere ea bona Dominis ſuis. Tum quia bona hæc manent ſub dominio priorum Dominorúm, cùm Amurates deprædator nullum in alia jus acquiſiverit. Tum quia ſi Leopoldus eadem bona ab Amurate emptione vel donatione accepiſſet, ex communi Theologorum reſtituere Dominis prioribus debuiſſet. Ergo etiam jam ad hanc reſtitutionem tenetur, dum ab Amurate capto abſtulit. Tum quia ſpoliis illis multa erant immixta, quæ ad Eccleſias & Perſonas Eccleſiaſticas ſpectabant: item duo juvenes in ſervitutem Turcicam tracti, Atqui iſta Leopoldus debet reſtituere. Ergo & alia quævis ex Moravia exportata.

Reſp. Bona Amurati erepta jure naturæ veris ſuis Dominis ſunt reſtituenda: jure tamen Cœſareo retineri poſſunt à Leopoldo. Ita Molina *D.118. tota.* Coninck *de Actib.ſupern. D.31.dub.7. n.122.* & pleriqꝫ alii Theologi. Ratio prioris partis eſt,

tis eſt,

tis est. Quia priores Domini in Moravia per in
justam prædatoris Turcici ablationem non amise-
runt dominium in bona sua, sicuti non amisissent,
si per quemvis alium bona illa furtim fuissent a-
sportata. Ratio posterioris est, quia bona hæc
prædacea ex *L. si quid bello 18. juncta postlim: 5.*
ff. de capt & postlim. revers fiunt capientium, si
hostes illa deportârunt ad præsidia, locave tuta,
quia tunc reputantur, ac si essent ipsorum hostium
propria. Nec dubium, inquit rectè Tanner. *To.*
3. D. 2 Q 6 n 76. ob commune bonum, tum ad li-
tes vitandas, tum ad milites exstimulandos posse
humano jure introduci, ut res ejusmodi spectent
ad capientes, ut in simili patet ex lege præscri-
ptionis.

Ad *primum* in contrarium dicimus, jure qui-
dem naturali manere bona hæc sive prædatione,
sive furto ablata, sub dominio priorum Domino-
rum: jure tamen positivo Cœsareo jus illorū bo-
norum prædaceorum transferri in milites recipi-
entes eadem à prædatoribus illis. Ad *secundum*
negari anteced. à P. Emmanuele Sa in primis edi-
tionibus *V. Bellum n. 4.* & Mordicus à P. Dicastil-
lo *de Just. L. 2. Tr: 2. D. 10. dub. 17.* § *8. n. 427.*
sed quidquid sit de hoc. Negamus consequenti-
am, quia privilegium istud est concessum militib9,
qui hæc bona hostibus eripiunt: non autem iis, qui
illa emptione vel donatione ab ijsdem accipiunt,
ut præter alios advertit. Drulenchius *in Decal.*
Tom: 2, L 5, C. 2, dub: 5. n: 5. Non obstat, quod
emen-

ementi bonâ fide rem furto ablatam Dominus pretium restituere non debeat, sicuti tamen debet in præsenti, si pretium illud sit rationabiliter expensum. Non obstat, inquam. Tum quia prædicta bona prædacea supponuntur in gratiam Domini empta, non furtiva. Tum quia fur tenetur emptori de evictione, non autem hostis, quem iniquum possessorem fuisse constat. Ad *tertium*, ab hoc privilegio militibus concesso eximi tum ipsos homines, sive liberos, sive servos, tum bona Ecclesiæ & Ecclesiasticorum, ut rectè Molina D.118 Cit: *in fine.*

VII. *Arnulphus Clericus advertens concubinam suam prægnantem, suadet huic, ut abortum faciat, nî malum utriq; ingens parere velit. Acceptat illa consilium, & reipsâ abortum, fœtu jam animato, procurat. Sic infamia ereptus Arnulphus, mox acquirit pingve Beneficium Ecclesiasticum, idq; annis tribus integris pacifice possidet. Post hæc stimulis conscientiæ actus, rem totam aperit Confessario: scire cupiens, num Beneficium & fructus retinere porrò tutò possit. Quæritur. Quid Confessarius faciendum dicat Arnulpho?*

Videtur Arnulphus teneri ad restitutionem tã Beneficii, quàm fructuum perceptorum, nec retinere deinceps posse. Ita P. Layman *L.3.Tr.1.C.8. n.16* Palao *Tom:2. Tr.13. D 2 pun: 33. n.3.* Card: Lugo *de Iust: D 7. n 109.* & pleriq́ue alii Doctores. Tum quia Arnulphus non habet titulum hujus rei acquirendæ. Tum quia ob irregularitatem, quam incurrit, inhabilis est ad præscri-

ptionem faciendam. Tum quia caret bona fide; malæ fidei autem possessor nullo unquam tempore præscribit, C:*Possessor, de reg: Juris in 6* Tum quia sic tandem triennalis possessio etiam Hæretico, Judæo, & Laico prodesset, quod est falsum.

Resp. Arnulphum tutâ conscientiâ posse Beneficium & fructus retinere, nec ad ullam obligari restitutionem. Ita Ludovicus Gonez *Regula de triennali, quæst 26. § quibus non obstantibus.* Philippus Probus, & alii, quos citat, & reipsâ sequitur Sanchez *L.7. in Decal: C 29 n.87 & L.2.Consil.moral.C.dub.31.n.20*

Ratio desumitur ex Regulâ Cancellariæ 33. relatâ apud Lugo *n.104.* Vi cujus, qui Beneficium Ecclesiasticum trienni spatio pacificè possedit sine ingressu Simoniaco, violentia, & intrusione, jus eo acquirit. Atqui Arnulphus Beneficium Ecclesiasticum pacificè possedit justi triennii spatio, non Simoniacus, non violentus, non intrusus, sive [quod idem] provisus de beneficio reservato, reservatione in corpore Juris clausa. Ergo Jus in eo acquirit. Ergo retinere potest, nec ad ullam obligatur restitutionem. Confirmatur ex praxi Rotæ; dicit enim Gomez *loc, cit.* ita quotidie observari in Rota sine aliqua dubitatione.

Ad *primum* in contrarium dicimus cum Sanchez *loco Consiliorum moral: citato*, Arnulphum habere titulum coloratum, qualem habent omnes ad effectum hujus regulæ, qui in eadem non excipiuntur. Ad *secundum* hanc infirmitatem, & inhabilitatem ob irregularitatem procurati ab-

ortûs

ortûs ſanari & tolli per triennalem pacificam poſſeſſionem, ut docet Gomez *loc: cit.* Ad *tertium* bonam fidem non requiri ad talem poſſeſſorem, ut docent Covarr: *Reg: Poſſeſſor 2. P. Parag: 10. n 10.* & alii. Ratio eſt, quia vi hujus poſſeſſionis non præſcribitur titulus in Beneficio, ſed prohibetur poſſidentis moleſtatio, & beneficii impetratio; qui effectus cùm obtineri non poſſit, ſi regula ſolùm Poſſeſſoribus ex bona fide faveat, ut per ſe patet, clarè ſequitur, Pontificem non requirere bonam fidem ad talem poſſeſſorem; quæ tamen bona fides hoc ipſo poſtea accedit, quod elapſo triennio Poſſeſſor judicare valeat, ſalvâ jam conſcientiâ beneficium, omneſque reditus poſſidere ſe poſſe. Ad *quartum* negamus paritatem, quia Hæreticus, Judæus, Laicus, nec capacitatem habent, inquit Gomez *Cit: quæſt.* § *Sed breviter*, perſonæ recipientis titulum, quod ſecus ſe habet in Arnulpho Clerico.

VIII. *Bamba Sacerdos è Societate IESU, ex itinere divertit ad Monaſterium quoddam, & in hoc pernoctans obſervatur à Monacho hujus Cœnobii, qui manè non petitâ facultate à Prælato ſuo venit ad illum Patrem, & confiteri eidem in Conclavi ſuo petit. Quæritur. Utrum Bamba Monachum iſtum audire & abſolvere poſſit?*

Videtur poſſe. Quia Paulus III. Pontifex Confeſſariis Societatis noſtræ facultatem dedit abſolvendi quoſcunq; Chriſti fideles, ad eos undecunq; venientes &c. Ergo etiam Monachos, alioſq; quoſcunq; Religioſos, ut conſtat ex Compend: Privilegior: *V. Abſolutio.*

Reſp.

Resp. Bambam non posse audire, & à peccatis absolvere Monachum hujus Monasterii, nisi præsumere possit D. Prælati consensum, seu expressū seu tacitum. Ita ex communi TT. Palao *Tr: 3. D. uni: punct. 14. n. 11.* Nam quamvis Societas Jesu prædicto privilegio gaudeat, quia tamen plerisq; Ordinibus Religiosis peculiari privilegio à Sede Apostolica concessum est, ut ipsimet Regulares nulli confiteri possint sine Prælati sui seu Superioris consensu, adeo ut confessio aliter facta, nulla & invalida existat, sicuti testatur Elamas 1. *part: Method: C. 7. p. 4.* & specialia privilegia, [qualia sunt ea, quæ ad bonum regimen Ordinis, & obedientiæ tenorem servandum, peculiariter ipsis concessa sunt] derogant Generalibus, è quorum numero censeri debet Privilegium Societati concessum ad audiendos quoscunq; fideles, idcirco à cōcessione ista excipiendi sunt Religiosi aliorū Ordinum, quos regulariter nostri Patres absolvere non possunt, nisi à suis Superioribus licentiam habuerint. Dixi *regulariter*; quandocunque enim Religiosus ex Superioris sui licentia iter facit, Abbas censetur ipsi permittere, ut, quando ex consvetudine vel præcepto confitendi aut communicandi tempus adest, extra Monasterium suum cuivis Sacerdoti idoneo, etiam non approbato ab Episcopo, confiteri possit, eo qui Tridentinum *ses. 27. Can. 15.* Episcopi approbationem non requirat in Confessario Regularium, sed tantum Secularium & Sacerdotum; quamquam in his attendedæ sint consvetudines & ordinationes cujusque

Religionis, si enim in quibusdam consvetudine vel Constitutione introductum sit, ut Regularibus suis non liceat confiteri [excepto necessitatis casu] nisi expositis in suo ordine, id in singulis Monasteriis & Collegiis observari oportet, ut rectè Elamas *lo cit.* ubi insuper hæc duo observat: *Primum*, quando duo ex Monasterio mittuntur peregrinatum, tacitè dari facultatem, ut unus alteri confiteri possit, si vel unus vel uterq; eorum sit Sacerdos *Alterum*, quando in Jubilæo, vel per Bullam Cruciatam datur generatim facultas fidelibus, confitendi cuivis Sacerdoti approbato & exposito, tale Privilegium non extendere se ad Regulares eorum Ordinum, qui habent speciale Privilegium, ut eorundem Religiosi confiteri non possint, nisi ei, quem Superior ipsis designaverit. Sed poteſtne Bamba saltem tacitum Prælati consensũ in proposito casu præsumere? *Resp.* Affirmativè. Tum ex bono & Spirituali profectu, quem in suis vehementer desiderare quilibet Prælatus jure præsumitur. Tum ex raritate casûs, qui perinde se habet, ac si Bamba facultatem petiisset à Prælato audiendi & absolvendi unum ex Monachis certissimo concedendam.

IX. *Barbara devota Virgo, magno desiderio tenetur Sacra Eucharistiæ quotidie sumendæ, ideoq; assiduis precibus facultatem hujus à Confessario impetrare contendit, quam ei tandem concedit; dũ autem Barbara hâc facultate utitur, & quotidie communicare cernitur, varia ex eo hominũ judicia & sermones oriuntur, aliis id laudantibus, vi-*

tupe-

superantibus aliis. Quæritur. Rectene Confessarius Barbaræ quotidianam Communionē concedat?

Videtur bene concedere. Ita Joannes Sancius *in Disp: select. ubi à disp. 22. usq; ad 31.* acerrimè quotidianam Communionem propugnat. Petrus Vincentius de Marcilla, & Maurus de Valderas duo PP. Benedictini apud Card: de Lugo *de Eucharist: D.17. n.6* Moventur 1 Anthoritate SS. Patrum, quotidianam Communionem svadentium Item Concilii Trident. hanc desiderantis in fidelibus *Sess.22.C.6.* 2. Usu primitivæ Ecclesiæ 3. Fructu magno ex quotidiana Communione percipiendo. 4. Dispositione, quæ unica requiritur, & in multis quotidie reperitur, nempe puritas conscientiæ à culpa lethali. 5. Exemplo Sacerdotum quotidie celebrantium.

Resp. 1. Posse, per se loquendo, Sacr: Communionem singulis diebus, etiam feriâ sextâ Parasceves recipi. Ita communis Doctorum. Quia sumptio Sacræ Eucharistiæ nullo die prohibetur, cùm nullum hujus prohibitionis præceptum, sive Divinum, sive Ecclesiasticum extet. Unde S. Thō: *in 4 Dist:12. q 3. art.1. quæstiunc:2. Si aliquis,* inquit, *experimentaliter cognosceret, ex quotidiana sumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui, talis deberet quotidie communicare.* *Resp:* 2. Spectando communem hominū statum, non expedire omnibus in gratia existentibus quotidianam Communionem. Ita S. Thom: *3. part. Q.8 art: 10.* S Bonavent: *in 4. dist: 12. p.2 q.2.* S. Antoninus, Albertus Magnus, Richar-

 dus,

dus, Alensis, Paludanus, Dionys: Carthusianus, *Suarez*, Henriquez, Coninck: & cœteri Theologi, tam veteres, quàm recentiores pleriq; Ratio est, quia ad hoc Sacramentum congruè & decenter excipiendum requiritur non solum status gratiæ sed etiam affectus conjunctionis cum Christo, & reverentia tantæ Majestatis. Atqui vix unquam reperire est hominem Laicum, apud quem ob varia impedimenta in quotidiana communione fervor omnis augeatur, & reverentia tanti Sacramenti non minuatur. Ergo, loquendo universim, & considerando communem hominum statum, non expedit omnibus in gratia constitutis quotidiana Communio, quod pulchrè indicat. D. Thom. *loc: cit: in* C. ajens. *Sed quia multoties in pluribus hominum, multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis dispositionem vel animæ, non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere.* *Resp.* 3. Loquendo speciatim, quinam vel quotidie, vel frequentius S. Eucharistiam sumant, id arbitrio pii ac prudentis Confessarii relinquendum est. Ita ex communi Cardin: de Lugo *lo:cit.n.28*. Dicastillo *de Euchar: D.9 n.443*. Palao *Tr: 21 D. unic.punct.16*. & alii. Ratio desumitur ex generali, & omnibus receptissimo principio, quod in rebus ad spiritum pertinentibus debeat quisq; Patris Spiritualis consilio stare, nec suo se arbitrio regere, quæ regula si in ullis aliis, certe in frequentatione *Sacr:* Eucharistiæ quàm maximè attendenda est, ne id, quod in bonum animæ datur, in magnum ejusdem malum

cedat.

cedat. *Sapiens* autem Confeſſarius vix ulli un-
quam quotidianam Communionem permittet, cùm
vix animam, licèt ſanctitatis fama claram, ſit re-
perturus ritè diſpoſitam ad quotidianam Commu-
nionem, ut teſtantur Sanctorum Hiſtoriæ: binam
verò, aut etiam ternam Communionem in una
hebdomada propter concurrentia Feſta concede-
re ſubinde per annum poterit, ſi hoc ex peculiari
diſpoſitione, tum ad ſumentis ſpiritualem profe-
ctum, tum ad Sacramenti debitam reverentiam ju-
dicaverit. Cui non obſtat *Regula 26. Sacerdo-
tum Societatis noſtræ*, in qua præſcribitur iis, ut
admoneant propenſos ad frequenter communican-
dum, ne crebriùs, quam octavo die accedant, præ-
ſertim ſi ſint conjugati; nam tunc temporis, cum
regula illa conderetur, tanta erat Sacr: Commu-
nionis raritas, ut major frequentia abſq; pertur-
batione multorum concedi aliquibus prudenter nõ
poſſet: nunc vero, mutatis circumſtantiis, neuti-
quam regula illa prohibet Confeſſarios in conce-
dendo eſſe liberaliores, ut ſatis colligitur ex limi-
tatione, quæ de conjugatis additur. In caſu er-
go noſtro, quemadmodum putamus, Confeſſarium
binam Communionem ſingulis hebdomadibus benè
rectèq; Barbaræ conceſſurum fuiſſe, ita omnino
nobis perſvademus, ipſum quotidianam Commu-
nionem malè eidem permiſiſſe.

Ad *primum* in contrarium dicimus, *SS* Patres
& Concilium Trident. intelligi oportere, ſi debi-
ta adſit diſpoſitio, quam tamen non facile in Lai-
co reperiri quotidie, aut præſumi poſſe, ex dictis
con-

constat. Ad *secundum*. Usum hunc fervori illius prioris sæculi proportionatum fuisse, qualis hoc ævo non facilè deprehenditur. Adde etiam, tunc usum illum probabiliter universalem non fuisse, & conjugatis etiam communem. Ad *tertium* Fructum ex pluribus communionibus minùs ferventibus hauriendum unâ ferventiore compensari, & tantum fructûs spiritualis ex una hac, quàm illis multis acquiri posse. Adde denuo, non tantum sumentis bonum, sed etiam Sacramenti reverentiam attendi debere. Ad *quartum*. Positâ dispositione puritatis à lethali, posse quidem permitti Communionem sacram, maximè urgente præcepto, sed non suaderi quotidianam; aliàs eodem etiam die, quo quis adulterium, pollutionem voluntariam, & similia scelera commisit, expediet sacra Communio, modò absolutio Sacramentalis intercedat, quod nemo facilè concesserit, si unum unicum Joannem Sanchez planè hac in re exoticè singularem excipias. Ad *quintum*. In Sacerdotibus peculiarem esse rationem, eo quod vi statûs sui ministri sint publici Ecclesiæ, ut hujus nomine sacrificiis Deum placent, eumq; hominibus propitium reddant, ideoq; ipsius Ecclesiæ puritas acceptos illos facit & aptos, si in gratia existant, ut eâ ratione magis deceat celebrare, quàm abstinere, ut bene Dicastillo *loc. cit. n.463.*

X. *Barnabas dum in gentili quadam provincia plures ad fidem Christi convertit, & baptizat, incidit in hominem jam adultum, sed à nativitate ca-*

te cæcum, surdum, & mutum. Quæritur, Utrum ille baptizari possit.

Negat Diana P.*9.* Tr. *6 Res.2.* § *sed pro Coron.* Ochagaviam secutus. Tum quia, cùm talis capax sit consensus & dissensus, expectari debet ejus voluntas. Tum quia potest habere aliquem obicem respectu gratiæ Sacramentalis.

Affirmat Coninck *Tom de Sacram. Q.69 art. 12 n.94* ratus, vix posse talem habere sufficientem rerum præsentium moralem notitiam ad peccandum, adeoq; instar perpetuo amentis esse, quidem baptizari posse, communis Theologorum concedit.

Resp. Hominem istum sub conditione baptizandum esse propter dubium de capacitate, & requisita dispositione, quod dubium oppositæ sententiæ recens allatæ apertè movent. Nam in dubio de capacitate subjecti, si *v.g.* in monstro solùm caput sit ferinum, cœtera autem omnia humanam formam præseferant, pleriq; volunt, baptismum sub conditione administrari debere, ut videre est apud Layman *L.5. Tr.2* C.*6. n.13.* Item ob dubium debitæ dispositionis in suscipiente Sacramentum Pœnitentiæ in aliquibus casibus administrari potest sub conditione, ut omnes concedunt. Ergo etiam in præsenti ob dubium tum de consensu, tum de dispositione requisita Sacramentum Baptismi sub conditione administrari potest; sic enim ex una parte irreverentia cavetur Sacramenti: ex altera vero debitè succurritur a-

nimæ

nimæ periculo. Et ex his patet etiam ad fundamenta oppositarum illarum opinionum.

XI. *Basiliscus Iudex ex privata & certissima sententia scit, Basilium, qui in carcere detinetur, esse innocentem, quem tamen testes & aliæ probationes legitimæ planè probarunt homicidã. Quæritur. Utrum Basiliscus morti adjudicare Basiliũ possit?*

Videtur non posse. Ita Abbas, Rosell. Angelus, Lyranus, *Sa*, & alii apud Covarr: *L 1 variar;* C *1.n 3. & 6* quibus accedunt *Sylvius in 2. 2.* D Thom: *q.66 art.2. Conclus. 2.* Petrus Navarr. *L.2. de Restit* C.*3 n 161* & præter alios Lessius *L.2. de Iust.* C.*29. dub 10 n.78.* Moventur. Tum quia occidere innocentem est intrinsecè malum, sicut cognoscere non suam. Atqui nemo potest licitè cognoscere non suam quantumvis, ut talis per testes legitimè probetur, & à Judice comprobetur. Ergo &c. Tum quia medium, quod fini intento certo cognoscitur contrarium, non debet adhiberi, etiamsi aliàs communiter adhiberi soleat. Atqui allegata & probata, secundum quæ alioquin communiter sententia ferri consvevit, non sunt media, ut veritas innotescat. Ergo &c. Tum quia per Epykiam in hoc casu prudenter conjicitur, eam esse Legislatoris mentem, ut veritas prævaleat publicè allegatis & probatis.

Resp. I. Basiliscum, antequam aliquid pronuntiet, teneri adhibere omnia media, quibus innocentem Basilium è mortis periculo liberet. Sumitur hæc responsio ex lege charitatis, quâ jubemur

aver-

avertere grave damnum proximi, præsertim injustum; in quem sensum intelligendum illud Christi Luc:6. *Nolite judicare, & non judicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini, &c.* Media autem communiter afferuntur ista: avertere accusatorem ab accusatione: testes diligenter examinare ad deprehendendum judicium variationis & falsitatis: providere, ut iidem per prudentes corrigantur. litem protrahere: carcerem aperire & dare locum fugæ; causam ad Judicem Superiorem remittere: demum, si hæc omnia non sufficiant liberando reo, abdicare se officio &c.

Resp. II. Si Basiliscus pleraq; hæc, aliaq; media adhibuit, nihilq; iis effecit: nimis autem incommodum & arduum accidat, officium Judicis deponere, posse ipsum juxta allegata & probata procedere, & Basilium, quem privatim innocentem novit, publicâ sententiâ morti adjudicare. Ita S.Thom: 2.2. Q.67. *art:* 2. Cajet: Bannez, Salonius, Aragon: Sotus *de Just. L.5 p.4. art 2.* Valent: *Tom:2. D.5.q.11 punct.2.* Azor P.1.L.2 C.17 *quæst.8.* Tanner *Tom.3. D.4. Q.4. dub. 2. n.51.* Covarr: *loc. cit.* Baldellus L.4. *Theolog Moral.D. 15. n.24.* & hoc teste alii quam plures. Ratio est, Tum quia Judex in ferenda sententia publicam personam, & quidem ipsius communitatis gerit. Ergo prudenter & rationabiliter uti potest scientiâ publicâ, quæ ipsi communitati probabilis redditur. Tum quia occidens aggressorem in sui defensionem: non peccat, ut habet communis Theologorum, cum directè non intendat occisionem

alte-

alterius, ſed ſui defenſionem. Ergo etiam Judex per allegata & probata procedens damnanſq; innocentem, non peccat, cum itidem directè non intendat innocentem occidere, ſed fungi officio publico, & ſervare juris ordinem. Tum quia ex communi ferè doctrina poteſt Judex ſecundùm allegata & probata aliquem damnare pœnâ exilii, aut pecuniariâ, quem ex privatâ ſcientiâ novit innocentem. Ergo etiam pœnâ mortis, quæ enim diſparitas? Tum deniq; quia charitas non obligat Judicem ad liberandum innocentem cum tãto diſpendio & incommodo proprio, quando ipſe non eſt in culpa, ſed alii, cùm præſertim innocentiæ non conſuleretur, etiamſi Baſiliſcus officio cederet, ſed ab alio ſucceſſore Baſilius idem damnum pateretur.

Ad *primum* in contrarium negamus, intrinſecè eſſe malum, damnare innocentem, qui legitimè probatur nocens. Negamus etiam inſtitutam paritatem vel ex eo, quod in caſu matrimonii omnis omnino deſit authoritas, cui conjux practicè ſe conformare poſſit: quod ſecus eſt in judice, qui defectus authoritatis ſignum eſt latentis intrinſecæ rationis & diſparitatis; eſto fortè nondum iſta ſufficienter ſit oſtenſa, ut opinatur Card: de Lugo *de Juſt: D.37. à num. 43.* qui idcirco cũ nonnullis diſtingvens, diſſentit à nobis in cauſis criminalibus: conſentit in civilibus. Sed jam diximus rationem diſparitatis ſolidam afferri non poſſe. Ad *ſecundum* dicimus, medium non adhiberi imprudenter, ſi ad finem immediatum &

minùs

minùs principalem est quidem inutile: attamen utile, imo necessarium ad finem principalem, qui in re præsenti est publica observatio justitiæ, & legitimi processûs in humanis judiciis. Ad *tertium*, non esse locum Epykiæ, ubi constat contrarium tum ex verbis, tum ex naturali ratione, etiam secundùm præsentes rerum circumstantias.

XII. *Bassus singulari affectu fertur erga certam quandam Ecclesiam Ordinis Mendicantium, in eaq; Confessiones & Communiones suas peragere solet; & cum nuper Festum B.V. MARIÆ Annuntiatæ in tempus Paschale inciderit, sumptâ ibidem S. Communione, non repetiit eandem ampliq; in sua Parochiali Ecclesia. Quæritur. Utrum præcepto annuæ Communionis satisfecerit?*

Videtur satisfecisse. Ita Rodriquez *Tom: 1. Quæst: Regul: quæst 56. art. 3.* Beja *in Resp. part: 4. casu 4.* Sorbo *in Compendio Privil: V. Communicare.* Vega *4. Part. Casuum Conscientiæ, casu 4.* & alii apud Dianam *P. 2. Tr: 14. Resol. 73. & P. 6. Tr. 7. Resol. 58.* Moventur maximè ex eo, quod Nicolaus V. concesserit Monasterio B. MARIÆ de Gvadalupe, ut omnes Christi-Fideles illuc confluentes possint Eucharistiam ibidem sumere, etiam in Paschate, & satisfacere præcepto annuæ Communionis; quam dein confessionem Pius IV. & Pius V. extenderunt ad omnia Monasteria illius Ordinis S. Hieronymi. Quo posito clare infertur, omnes alios Religiosos per Privilegiorum communicationem eâdem potestate frui. Nec refert, quod fortè Privilegio hoc non fue-

rint

rint usi, quia, ut docetur de LL. per non usum non amittitur Privilegium in gravamen aliorum non cedens, quale est præsens.

Resp. Probabilius esse, Bassum non satisfecisse præcepto annuæ Communionis. Ita *Suarez de Relig. Tom.4. Tr.10 L 9 C. 3 n.8.* Navarr. Azor: Paiao *de Euchar Tr.21. D.unic: punct 19. n.5.* & communiter alii, in quorum sententiam etiam inclinat Facundez *de 3. Præcepto Ecclesiæ L. 1 C 5. n.16.* contrariam opinionem approbare non ausus. Nam vero simile est, extensionem factam à Pio IV. & Pio V non esse admissam à Religiosis *S.* Hieronymi, si quidem eâ nunquam usi sunt: & multo minùs admissam esse ab aliis Religionibus, uti de nostra *Societate* manifestè constat *ex Compend: Privil. V. Euchar: § 21.* Privilegium autem, ut vim habeat, acceptationem requirit, ut docetur de Leg: Refert etiam Diana *Part 6. lo.cit.* declarationem *S.* Congregationis An. 1638. editam, in qua ex mente *Summi* Pontificis, hac de re rogati, expressè habetur, omnes Laicos Sacramentum Eucharistiæ de manu proprii Parochi teneri suscipere, ut Ecclesiæ præcepto satisfaciant; intellige, absq; consensu Pastoris saltem interpretativo sive præsumpto, hunc enim sufficere, rectè notat Tambur. *in exped. Commun C. 4 §. 4.* Atq; ex his etiam constat ad fundamentum contrariæ opinionis.

XIII. *Calao Princeps duos ex suis subditis habet homicidii reos, utriq; horum vitam, si vellet, donare posset. Verùm ut spectandum præbeat No-*

libus ac militibus suis, mandat, ut armis con-credantur, & alter in altero mortis sententiam jure meritam exsequantur. Quæritur. An hoc Cavo imperare: Rei autem exsequi possint?

Videtur utrumq; fieri posse; Ratio est, Tum quia uterq; mortem est promeritus Ergo Judex potest, si Minister justitiæ esse velit, alteruri mandare, ut decretum mortis in altero exequatur Ergo rei Judici mandanti parere possunt. Tum quia lex charitatis permittit, ut quis vitam suam præferat vitæ alterius Ergo si alteruter occidendus sit, permissum est cuivis, alterum occidere, ne ipsa occidatur Tum quia Lessius *L. 2. C.9 dub.8. n.47.* post utrumq; Navarrum, & alios docet, te injustè accusatum, posse acceptare duellum ab accusatore vel Judice oblatum, ad evitandam damnationem mortis, gravem fortunarum jacturam, &c. cur ergo non in præsenti?

Resp. I. Calaonem Principem reos homicidii tali duello committere non posse. Ita Major. *in 4. Dist. 15. q. 23.* Comitulus, & alii, quos refert & sequitur Layman *L. 3. Tr. 3. Part. 3. C. 5. n. 1* Difficile autem est, rationem hujus solidam afferre. Præ aliis hæc placet. Judex non debet abuti potestate supremâ puniendi malefactores, cum acceperit eam à Deo in bonum Reipubl: esset autem abusus iste, si malefactoribus decerneret pœnam, ut hominibus ad voluptatem & recreationem spectaculum ederet, præsertim cùm tempore instantis mortis rei animum ad DEUM intentum habere debeant, non ad alterius necem. Confirma-

tur.

tur. Modus iste puniendi est in Ecclesia prorsus inusitatus, ac proinde non approbandus. *Resp.II.* Reis etiam licitum non esse oblatum à Calone Principe duellum acceptare. Sequitur hæc responsio apertè ex priore si enim Judex non habeat potestatem imperandi aut concedendi ejusmodi duellũ inter duos reos, neque ipsi rei congredi poterũt; si quidem nemo potest congredi ad alterius necem, nisi publicâ & legitimâ authoritate. Unde mirum sanè, in hac parte dissentire à nobis Laymannum *lo.cit.*

Ad *primum* in contrarium dicimus, utrumque fuisse quidem mortem promeritos: & Principem alterutri executionem mandare posse, sed modo debito [qualis non est iste] & sic reos etiam parere mandanti posse. Ad *secundum* etiam dicimꝰ, id rectè permitti à lege charitatis, sed cœteris paribus, si nimirum legitima adsit potestas ad talẽ congressum & modum præferendi propriam vitam vitæ alterius. Ad *tertium* negat Palao *Tr.6. Q. 5.p 7.n.12.* post Abulensem & alios, te in hoc casu duellum acceptare, aut Principem, vel accusatorem offerre posse. Quidquid autem sit de hoc, disparitas inter hos casus clara est, quod in priore illa mera intendatur recreatio inter duos reos: in posteriore autem isto quæratur defensio justa innocentis ab aggressore & damno gravi.

XIV. *Campanus Confessarius ait, accidere subinde, ut aliquis veniat ad Confessionem statim inde ad S. Communionem sumendam abiturus, qui tamen fatetur, se præcedente nocte pollutionẽ vel*

volun,

voluntariè fecisse, vel præter voluntatem passum fuisse, aut solius voluptatis causâ actum conjugalem exercuisse: se autem valde hærere, num istud absq; ulla veniali culpa fieri, permittivè possit? Quæritur. Quid hac in re sentiendum?

Videtur talem sub veniali per aliquod temporis spatium teneri, abstinere se à Sacra Communione. Ita post Sanchez & alios Card: de Lugo *de Euchar. D.17. n.22.* Tum quia olim fuit prohibitũ, accedere ad Eucharistiam post actum conjugalem. Tum quia qui per aliquod temporis spatium non abstinet, videtur aliquam Christo puritatis & castitatis authori facere irreverentiam. Tum quia sicut indecens est, ut pollutus accedat ad convivium Principis, ita indecens est, ut carnali peccato pollutus, ad tantum Sacramentum accedat. Tum quia hujusmodi actus exercitus non parùm abstrahere solet mentem à Divinis, adeoq; devotionem impedire, cum qua hoc Sacramentum sumi oportet.

Resp. Talem, per se loquendo, post prædictos actus accedere ad Sacram Eucharistiam, & à Confessario permitti posse. Ita Joannes Sanctius *in Select: disp. 23.* & post alios magni nominis DD. relatos apud Dianam, *tum alibi, tum P. 10. Tr.16. Res. 33.* P. Dicastillo *de Sacram. Tom. 1. Tr. 8. D. 9. dub. 14. n 245.* Probatur. Tum quia accedens dignè ad *Sacr:* Eucharistiam, non peccat venialiter. Atqui talis accedit dignè: Ergo &c. Prob. min: Juxta Conc. Tridentinum dignè accedit, qui nullius sibi peccati mortalis est conscius. Atqui

talis

talis eſt tam is, qui actum conjugalem ſolius voluptatis causâ exercuit, aut pollutionem præter voluntatem paſſus eſt, quam qui hanc voluntariè quidem fecit, attamen per confeſſionem ſe probavit. Ergo &c. Tum quia purificatus per confeſſionem eſt juſtus, amicus, & filius Dei. Ergo non facit injuriam Deo, accedendo ad Euchariſticam hujus menſam, nec cenſeri poteſt accedere ad iſtam Principis menſam pollutus. Tum quia Sacra Communio multa homini dignè accedenti præſtat bona. Ergo non facilè talis ab eadem eſt arcendus, niſi alia cauſa aliud poſtulet, unde ſignatè dixi, *per ſe loquendo.*

Ad *rationes* in contrarium dicimus, ſi quid probent, ad ſummum evincunt congruitatem aliquam, nullam vero obligationem etiam ſub veniali. Præceptum non accedendi ad *Sacr:* Euchariſtiam poſt actum conjugalem, ſi quod olim propter peculiarem aliquam circumſtantiam extiterit, jam pridem ceſſavit, ut omnes fatentur.

XV. *Caſſius debebat Caſſandro* 100 *florenos, eoſq; ſolvit, ſed non recepit ab eo apocham. Caſſandro mortuo, Hæredes bona fide iterum exigunt illos 100. florenos. Caſſius deſtitutus probatione pecuniæ jam ſemel numeratæ Caſſandro, à Iudice condemnatur ad ſolvendum Hæredibus. Quæritur: Utrum Caſſius ſtare hâc ſententiâ teneatur, quàm ſcit materialiter injuſtam: aut occultæ compenſationis viâ uti poſſit?*

Videtur non teneri. Quia injuſta ſententia non inducit obligationem. Nec tamen idcirco uti

poteſt

potest occultâ compensatione, si illos centum florenos iterum solvit. Tum quia ex communi DD. non licet privato invadere munus Judicis, quod in proposito attentaret Cassius. Tum quia sic non solveret, uti tamen jussus est à Judice.

Resp. I. Cassius in conscientia obligatus est ad solvendum 100. florenos hæredibus postulantibus. Ita communis, & Ratio est, quia legitimæ Judicis sententiæ parendum est: neque unquam permissum est, subdito contra Magistratum potestate suâ legitimè utentem insurgere sive resistere. In proposito autem casu sententia & condemnatio legitimè fuit lata, ut pote secundum publicas leges; Judex enim in mandatis habet, ut secundùm allegata & probata judicet. Ergo Cassius tenebitur obtemperare, neque poterit publicæ & legitimæ potestati se opponere, sicuti nominatim docet *Suarez L. 5. de Leg. C. 10. n. 3.*

Resp. II. Nihilominus Cassius jus habet post factam solutionem eosdem centum clam ab hæredibus recipere, vel occultâ compensatione uti. Ita ex communi ferè Lessius *L. 2 C. 29. d. 10.* Ratio est. Tum quia de jure naturæ & gentium est, ut possit quis sibi satisfacere, quando aliâ viâ sibi debitum habere non potest, ut accidit in præsenti. Tum quia sententia Judicis ex facta præsumptione secundùm publica allegata procedens eo quidem se extendit, ut condemnatus parere ac solvere cogatur, & Judici resistere non possit, ut diximus: non tamen ut factâ solutione re ipsâ auferat jus ac dominium innocenti, atque in alte-

rum transferat ante exactum præscriptionis tempus. Optimè huc *Sotus L 3. de Iust. q 3.art.5.* sententia, inquit, injusta [materialiter] jus neq; aufert, neq; confert. Imo si Cassius etiam juràsset solvere, posset tamen compensatione occultâ uti sine metu perjurii, ut post plures AA. docet Sanchez *L.3 Sum,C.17.n.15.* quia in jure solvisse intelligitur non tantùm is, qui solvit, sed omnis omnino, qui eâ obligatione liberatus est, sed Cassius compensationem occultam faciens, liberatur. Ergo &c dummodo non intenderit contrarium jurare, dum *juravit.* Quo circa ipsimet hæredes, si post latam sententiam & factam solutionem rei veritatem intelligant, in conscientiā tenebuntur restituere acceptum. Nam præsumptio cedit veritati in conscientiæ foro: quod autem attinet ad forum externum, satisfit Judici ex præsumptione falsa procedenti externâ solutione.

Resp. III. Si Cassius condemnatus moraliter certus non sit, sed quovis modo dubius, num sententia Judicis injusta sit materialiter, compensatione uti non potest. Ita Molina *Tr.2. D.691.* Ratio est. Tum quia in dubio pro *Superiore*, & multo maximè pro Judicis sententia præsumendū, siquidem ad Judicem pertinet, controversias definire, ejusq; definitione etiam in contrariam standum. Tum quia in dubio melior est conditio possidentis; ille autem, cui secundùm sententiam Judicis solutio facta est, est possidens. Ergo &c. Atque ex his patet etiam ad rationem in contrarium.

XVI.

XVI *Christophorus ante annos 50. fundavit Beneficium in Ecclesia quadam Parochiali, reservato sibi, suisq; hæredibus jure patronatûs. Quindecim post annis cùm Beneficiatus instituendus esset, hæredes ob ignorantiam neglexerunt præsentare, sed solus Parochus præsentavit, nemine contradicente usq; ad hunc diem. Nunc hæredes repertis litteris fundationis, in quibus sibi jus præsentandi competere intelligunt, litem Parocho movere intendunt. Quæritur. An jure id facere possint?*

Videtur non posse. Quia Parochus longi temporis possessione pacificâ videtur præscripsisse. Nam communis DD sententia est apud Lessium *L.2.Cap.6. dub.10* Molinam *T. 2. D: 70.* & alios, res immobiles (inter quas connumerantur jura, vel beneficium Ecclesiasticum, vel patronatus &c) contra Laicum præscribi 30. annorum spatio sine titulo. Atqui Parochus 35. annis integris post primam præsentationem fuit in pacifica possessione patronatûs. Ergo videtur jure præscriiptionis ratus esse, ut lis ei intentari non possit.

Resp. Hæredes Christophori bonâ conscientiâ contra Parochum agere posse productis fundationis litteris. Nam dato, non concesso, quod Parochus contra hæredes, quibus ex voluntate Fundatoris jus præsentationis debetur, præscripserit, est tamen probabilis sententia Greg: Tholosani *L. 40. syntag. C.1.n.8. &c.c. 10.n.2.* per præscriptionem legibus civilibus introductam non tolli jus & actionem naturalem, quæ cuivis competit ad suam

 rem

rem prosequendam; quamvis ejusmodi jus & actio eâ ratione inefficax sit, quatenus per exceptionẽ elidi possint ex legum civilium beneficio: si autem exceptio non apponatur à reo convento, petitionem institui posse ejus, quod jure naturali debetur. Fieri autem fortè potest, ut Parochus ignarus subtilitatum juris, nihil de præscriptione opponat, sed visis Fundatoris litteris, jure Patronatûs cedat, tunc hæredes poterunt se conformare probabili illi Tholosani opinioni in eo fundatæ, quod jura nolint sua beneficia ignorantib9 & negligentibus prodesse. licet contrarium hujus post Gloss: & Bartolum doceant Layman *L. 3. Tr. 1. C. 8, n. 23.* & alii. Quidquid autem sit de hoc.

Negatur, quod Parochus præscripserit jus præsentandi. Nam servitutes & jura, quæ habent actus discontinuos, *v. g.* jus agendi currum per alterius agrum, &c sine titulo non præscribitur, nisi tempore immemoriali, juxta *L. servitutes, ff. de servitutib.* & ex communi docent *Sylvester V. Præscriptio, 1. q. 7 dicto 11.* Lessius *L. 2. C. 6. n. 28.* Layman. *L. 3 Tr. 1. C 9 n. 5.* & alii. Cujus ratio est, quia cùm actus interrupti sunt, non ita facilè advertuntur: quamobrem longius tempus requiritur ad præscribendum. Atqui in proposito patronatus habet actus omnino discontinuos, quia fieri potest, ut Parochus non nisi semel atq; iterũ beneficiatum præsentârit, hæredibus ignorantib9 vel non advertentibus, &c. Ergo non sufficit tempus 30. aut 35. annorum, sed requiritur immemoriale, ut insinuat etiam Covar: *Reg. Possessor, p. 2.*

p.2. §. 10 n.8. Atque sic etiam patet ad rationẽ in oppositum.

XVII. *Cleophas Confessarius magnâ anxietate procedere dicitur in administratione Sacramenti Pœnitentiæ longoq; examine multa plerumq; investigare: subinde etiam interrogare consvetudinem præteriti relapsûs non absq; gravi fastidio & pudore pœnitentium, qui idcirco conqueruntur, & passim de eo malè loquuntur. Quæritur 1. Utrum Cleophas teneatur examinare pœnitentes? 2. Utrum pœnitens de consvetudine peccandi interroganti Cleophæ teneatur respondere?*

Videtur 1. non teneri Cleopham examinare pœnitentes. Ita Joannes Medina *Cod. de Conf. q.23.* quia hoc non requiritur ad integritatem cõfessionis sufficientis ad veniam à Deo impetrandam, sed satis est, si pœnitens sufficientem diligẽtiam adhibeat, nec culpâ suâ hanc prætermittat. 2. Obligari pœnitentem respondere Cleophæ Confessario de consvetudine peccandi interroganti. Ita Card: de Lugo *de Pænit: D 14. n.172.* asserens contrarium esse contra omnes Theologos, contra praxim Ecclesiæ, & finem hujus Sacramenti; quia Confessarius tanquam Judex & Medicus, habet jus interrogandi ea, quorum notitia necessaria est ad utiliorem correctionem, & pœnitentiæ impositionem.

Resp. I. Cleopham, si vel certo novit, vel prudenter timet pœnitentem ex negligentia examinis sive culpabili, sive inculpabili, adeoque ex mera tarditate aut ignorantia integrè non confessurum,

nisi examinetur, obligari ad interrogandum, & peccata in memoriam ei reducendum. Ita plerique Theologi, quos citat & sequitur Cardin; de Lugo *de Pœnit. D. 22. n. 17.* Ratio est, quia Confessarius est Judex, ac proinde, quando aliud non obest, & facilè potest, tenetur efficere, ut omne crimen deferendum ad suum tribunal, & in eo judicandum ritè deferatur, & judicetur. Atqui in nostro casu potest facilè fieri, & nihil obest, quo minùs fiat. Ergo obligatur interrogare; quippe ipsius est, præcavere defectum pœnitentis, non solum, quantùm pertinet ad formalem integritatem ex parte ipsius pœnitentis, sed etiam materialem, si commodé potest, & aliud non obstat, ut causam ipsam totam, sicuti revera est, cognoscat.

Observat tamen prudenter Vasq. *in 3. part. Q. 93. art: 3. dub. 7.* in rem præsentem hæc quatuor puncta 1. Cùm videt Confessarius, moraliter sufficientem diligentiam esse adhibitam à pœnitente, non esse necessarium interrogare, etiamsi fortè interrogationibus suis aliquid aliud esset reperturus. 2. Non esse necessarium interrogare, quãdo novit Confessarius, pœnitentem satis scire ac intelligere, quæ ad substantiam confessionis requirantur: secùs est de rustico aut quovis ignorante, si omittat necessaria, & indistinctè sua exponat; tunc enim Confessarius ex officio suo Judicis & Medici tenetur causam & morbum pœnitentis exactiùs investigare. 3. Interrogationes à Confessario non debere esse molestas, longas, & enu-

clea-

cleatas, sed statui & qualitati cujusq; pœnitentis convenientes. 4. Rusticos,aliosq; rudiores homines, si absq; prævio examine ad confessionem accedant, non facilè remittendos esse, ut secum ipsi examen prius instituant, sed paucis interrogationibus cito expediendos. Atque hæc observanda, quia minùs forte observat Cleophas, sibi laborem, aliis vero molestiam gravem creat, maleq; de se loquendi ansam præbet.

Resp. II. Pœnitentem non teneri respondere Cleophæ de consvetudine peccandi interroganti, si sciat, non indigere se directione Confessarij ad cautelam in futurum. Ita Joannes Sanchez *in Disp. selectis*, D 9. *n.6.* Navar: C.*21 n, 38.* Gaspar Hurtadus D.9. *de Pœnit. Difficult. 4.* § *Observandum.* & alii apud hos. Ratio est. Tum quia non potest pœnitens cogi ad confitenda bis eadem peccata, ut omnes concedunt. Ergo nec ad aperiendam peccandi consvetudinem, cùm hoc aliud non sit, quam eadem peccata iterum confiteri. Tum quia esto pœnitens pessimam habeat consvetudinem, si tamen verum habeat dolorem, & emendationis propositum, sitq; moraliter de cautela in futurum certus, absolvi potest à peccatis, quæ modo clavibus subjecit absq; ulteriore indagatione circa consvetudinem peccandi, ut ipsimet docent adversarii, cùm in nullo statu peccati maneat. Ergo etiam non respondens interrrogationi de eadem consvetudine absolvi debet, cum notitia hujus consvetudinis malæ non sit necessaria ad directionem pœnitentis: & iste jus habeat,

ut ce-

ut ceptum in se Sacramentum pœnitentiæ per absolutionem perficiatur, si absolutè hoc dignus reperiatur.

Theologi omnes, praxis Ecclesiæ, & finis Sacramenti hujus non volunt, pœnitentem teneri ad quælibet interrogata respondere Confessario, sed ad ea solùm, quibus iste indiget ad illius directionem. Atqui in proposito non indiget Cleophas notitiâ consvetudinis peccandi, cùm, ut ponimus, directionem ejus in futurum pœnitens non habeat necessariam. Atque ex his patet ad argumenta in contrarium.

XVIII. *Codratus Sacerdos est à Confessionibus Fabiano Equestris Ordinis, & magnæ authoritatis Viro, quem male dispositum cùm absolvere nollet, adeò id Fabianus sensit, ut vindictam sumpturus de gravissimo crimine, Codratum accusaret, & in apertum vitæ periculum conjiceret: quo facto Codratus hærere cepit, nam ad vitæ suæ defensionem manifestare posset negatam à se absolutionem tanquam unicam causam illatæ calumniæ & præsentis miseriæ. Quæritur, Utrum Codratus facere hoc licitè possit?*

Videtur posse. Tum quia ex communi Theologorum obligatio sigilli sequitur ex confessione, quæ hoc ipso non est peracta, quia absolutio negata. Tum quia Fabianus gravissimis suis calumniis non meretur silentium tam arctum, ut non potius liceat vim vi repellere. Tum quia Card: Pallavicinus *in Assert: Theolog. L.7. C 35. n.330.* & nonnulli admittunt, licere Confessario uti sci-

entia confessionis ad tuendam vitam, si inde neq; peccatum reveletur, neq; pœnitenti damnum immineat gravius. Atqui in proposito Codratus nullum revelat peccatum, nec periculum damni tale Fabianus incurrit, ut facilè evadere nequeat. Ergo &c.

Resp. Codratum ad suæ defensionem vitæ dicere non posse, se Fabiano absolutionem Sacramentalem negâsse, atq; ex hoc capite calumniam sibi falso illatam fuisse. Ita post veteres plerosq; omnes Suarez D 33. *de Pœnit: sect.7. n.6.* Card: Lugo *D.23.n 110.* Dicastillo *D 3.n.157.* & alii RR. communiter. Ratio est, quia ex hac manifestatione negatæ absolutionis sequeretur damnum pœnitenti, & Confessio redderetur valde odiosa, ut per se patet.

Ad *primum* in contrarium dicimus, sigillum arctissimum confessionis obligare etiam ex intentione recipiendi absolutionem, etiamsi defacto ob indispositionem pœnitentis non fuerit secuta; ut ex communi omnium DD. tradit Suarez *Disp.cit: s.2 n.8.* Ad *secundum* esto Fabianus dignus non sit, cui secretum servetur, adeoq; ex hoc capite potius vim vi repellere liceret, Sacramentum tamen dignum est, ut ob ejus reverentiam non violetur sigillum, sed aliis modis defensio legitima procuretur, aut vita æterna pro jactura vitæ temporalis à DEO speretur. Ad *tertium* Cardin: Pallavicini, & quorumdam doctrinam tolerabilem putant nonnulli in casu, quo actiones ex notitia confessionis exercitæ non sunt signa peccati in

confes-

confeſſione percepti, nec damnum pœnitenti inde evenit: ſecus ſi iſta eveniant, ut fit in caſu noſtro, Fabianus enim inde gravium peccatorum, & apertæ calumniæ reus agitur. *Dixi nonnullos tolerabilem putare doctrinam oppoſitam;* plerique enim TT. abſolutè, & jure merito illam negant ob rationem in reſponſione noſtra adductam?

XIX. *Crato dives mercator, cùm in Civitate ſua abundantiam videret exuviarum bubularum, & vili admodum pretio has vendi, coëmit illas, quotquot venales reperit, eo fine, ut factâ eorum penuriâ, cariùs iterum eaſdem venderet, quod & fecit, maximumq; inde tulit lucrum. Quæritur. Utrum Crato monopoliū hoc juſtè exercuerit?*

Videtur non licitè iſtud inſtituiſſe. Ita Sylveſt: *V. Emptio q. 10.* Joan: Medina *de Reſtit: q. 30 & 36.* Layman. *L. 4. Tr: 4. C. 17. n. 41.* Pet: Navarr: *L 3. C. 2. n. 83.* & plures alii, quos refert & ſequitur Salas *Tr. de Empt: dub 38. n 5.* Moventur. Tum quia ſic injuſtè compelluntur emptores ad augendum pretium. Tum quia injuria fit Reipublicæ, dum ſubducitur ipſi pretium rerum infimum & medium. Tum quia Magiſtratus poteſt punire Cratonem ob talem ſuppreſſionem mercium.

Reſp. Probabiliùs eſſe, Cratonem prædicto monopolio nihil egiſſe contra juſtitiam. Ita Ludovicus Molina *de Iuſt. Tom. 2. D 345. n. 5. Concl: 3.* Leſſius *L. 2. C. 21. n 151.* Filliuc: Turrianus, Bonac: Palao *Tr. 32. de Iuſt. Commut. D. 5. punct. 34. n. 6.* & alii apud hos, & Salas *loc. cit. n. 4.*

relati.

relati. Ratio est, Tum quia hoc reipsâ præstitit Joseph Patriarcha *Genes.41.* cùm tempore abundantiæ frumenta emit vili pretio, & postmodum cariùs vendidit, qui tamen nullibi idcirco injustitiæ arguitur. Tum quia Crato ex una parte omnes exuvias bubulas coëmens non impedit alios, quin & ipsi emant: ex altera vero parte reservando illas exuvias ad aliud tempus, utitur jure suo. Ergo ex neutra parte injustitiam committit. Tum quia nullibi jubetur abstinere se à tali emptione & reservatione. Tum quia emit has merces pretio currente: & eodem juxta prudentem æstimationem iterum vendit; quæ ergo iniquitas?

Ad *primum* in contrarium negamus, emptores injuste compelli ad augmentum pretii cum nullâ lege talis emptio & reservatio sit prohibita. Ad *secundum* itidem negamus, Reipublicæ injuriam fieri propter rationem recens allatam. Ad hæc si quod Reipublicæ damnum ex augmento pretii videtur inferri, sufficienter compensatur illud mercium copiâ, quæ tempore necessitatis habetur, subinde etiam in similibus casibus augmentũ illud pretii non provenit ex emptione mercatornm, merciumq; reservatione, sed ex sterilitate temporis. Ad *tertium* dicimus, si id concedamus cum Lessio, nihil inde concludi aliud, quàm tale monopolium esse aliquo modo contra bonum publicum. Verùm rectiùs negatur, Cratonem puniri idcirco posse, cùm neque contra legem aliquam, neque contra charitatem agat, sed merè utatur jure suo, do-

nec aliud à Magistratu jubeatur, ut rectè Dicastillo *L 2. Tr 9 D. 3. dub 10 de 2 genere Monopolii.*

XX. *Crescentia sciens se desloratam, nihilominus tanquam Virginem adhuc se exhibet, in conventibus locum Virginum occupat, in vestibus more virginum, caput corollâ ornata incedit, alisq; pluribus modis cæterùm licitis, jacturam virginitatis tegit, tandem tanquam Virgo nubit. Quæritur. Utrum peccet mortaliter?*

Videtur sic peccare. Ita Sotus *in 4. Dist. 29. Q. 2. art 3. post 3. conclusionem.* Probatur. Tum quia matrimonium est instar venditionis, teste Tiraquello, *de retract. Convent: ad finem tituli n. 70.* Venditor autem ex justitia tenetur vitia rei venditæ saltem occulta indicare, ut cum S: Thom. 2. 2. *q. 77. art. 3.* docent Authores communiter. Tum quia mendacium non solùm in verbis reperitur, sed etiam in factis, juxta D. Thom. 2. 2. *q. 111. art 1: in Corp:* Atqui Crescentia factis & signis se falso jactat virginem. Ergo mentitur & decipit virum, cumq; deceptio ista sit in re gravi, erit mendacium lethale. Tum quia in vita B. Stanislai Martyris legitur, fœminam aliquam cælitùs fuisse punitam eo, quod jam corrupta, nihilominus instar virginis corollam in capite gestaverit, & ad S. Martyris illius sepulchrum venerit.

Resp I. Crescentiam peccare mortaliter, si vir probabiliter putetur defectum virginitatis comperturus, & valde ægrè sensurus. ita Sanchez *L. 6. de Matr: D. 27. n. 9.* Dicastillo *de Sacram. Tr:*

10. de

lo. de Matr: D.6. n 387. Perez de Matr: D.24. sect. 5. & alii Ratio est, quia dat occasionem gravem, & causam activam scandali, ac multorum malorum inde enasci solitorum, quæ vel lege charitatis, ut vult Perez, vel variis aliis titulis, ut putat Dicastillo, vitare tenetur. *Resp. II.* Eandem Crescentiam non peccare, si vir non putetur defectum illum deprehensurus, aut deprehensum non adeo sensurus. Ita cit: Authores. Ratio est. Quia absolutè nec contra charitatem, nec contra justitiam, nec contra aliam facit virtutem; sciunt quippe omnes, solere in matrimoniis ultro citroq; intercedere similes fraudes, ut proinde quoad hoc conjuges cedant juri suo. Ad hæc cùm nimis durum & intolerabile onus foret fœminis, vel detegere virginitatis suæ jacturam, vel innuptas perpetuo manere, non videntur ullâ lege ad eam manifestationem obligari, siquidem nec vir solet, aut debet suos proprios defectus propalare, & par utriusque merito censetur conditio.

Ad *primum* in contrarium negamus, eandem esse rationem in cæteris contractibus, cùm non perinde in illis, sicut in matrimonio & ludo communi consensu & usu receptum sit ut quisq; vitia occulta celare possit. Ad *secundum* dicimus, Crescentiam usam fuisse illis mediis non animo fingendi se virginem, sed tantum suum vitium tacendi & celandi, atque ita utendo jure suo nullum commisisse mendacium, quia, ut ait S. Thom. *art. 1. cit. n. 4.* tacere, & bonis mediis occultare vitium, non est

non est mentiri. At vero si media adhibuisset, animo se fingendi virginem, mendacium quidem fecisset, sed non lethale, nisi in casu primæ partis responsionis nostræ. Atque hoc animo fingendi se virginem gessit fortassè in capite corollam virginitatis signum foemina illa jam corrupta, quæ idcirco accedens ad sepulchrum Sancti Martyris Stanislai, merito fuit cœlitùs punita, esto etiam mortaliter non peccaverit Et sic patet ad 3tium.

XXI. *Dalmatius Civis cùm in campum exiret fructus agrorum suorum inspecturus, incidit ibi in Sacerdotem rem cùm fæmina quadam habentem, quo viso adeò indoluit, ut mox ipsum invaderet, & fuste, quem in manu gerebat, egregiè exciperet, absq; tamen graviore vulnere inflicto, aut sanguine effuso. Quæritur: Utrum incurrerit excõmunicationem?*

Videtur incurrisse, *ex Can: Si quis suadente 17. q.4.* cùm neque excusetur ex objecto, siquidem fœmina non fuit ipsius uxor, soror, aut filia, cum quibus solis deprehensum Clericum absq; excommunicatione percuti, imo [licet non absq; peccato] occidi posse ex communi tradit Bonacin. *Tõ. 3. D.2. Q.3. punct.6. sect.4. n.6* neque ex modo, cum percussio fuste facta, omnium judicio censeatur violentia corpori illata: neq; ex ignorantia, cùm probè noverit, & Clericum esse, & hujus percussionem prohiberi, ut ponimus.

Resp. Dalmatium probabiliter non incurrisse excommunicationem ex contrario fundamento, quod nihil fecerit contra *citatum Canonem*. Tum

quia,

quando percussione Clerico nulla infertur vis, nicil agitur adversus illum Canonem, ut communiter docent Theologi, & patet ex ipso textu. Atqui percussione ob defensionem alieni corporis factâ, nulla Clerico infertur vis, ut deciditur C. *si vero, & ex tenore de sent. excommunicat.* Ergo &c At talem autem defensionem in proposito facti, etsi percussio Clerici, qui videbatur injustus aggressor fœminæ. Tum quia, ut percussio Canoni adversetur, debet & externa læsio esse injuria statui Clericali, & internus animi affectus mortalis, ut bene notant Suarez, Henriquez, Sanchez, Layman. *L.1.Tr.5.P.2.C.5.n.5.* & alii Sed neutrum fuit in proposito, cùm percussio ista contigerit ex subitâ animi passione, & dolore commissi sceleris, quod statum Clericalem adeo dedeceat, DEUM offendat, homines scandalizet Ergo &c.

Ad *rationem* in contrarium dicimus, Dalmatiũ excusari ex modo, quia illius percussio neque injuriosa fuit statui Clericali: neque ex mortali animi affectu processit, sed ex zelo quodam, licèt indiscreto, & subitâ passione non plenè advertente; quam excusare à censura, tradit etiam Palao *de Censur. D.3.punct.23. § 2. n.3.*

XXII. *Damianus Medicus in Catholica quadã Civitate circa jejunium vernũ ait, in dubia causa se dispensare, & universim acquiescere affirmantibus, jejunare se non posse absq; ulteriore hujus indagatione. Quæritur. Rectène hoc faciat?*

Videtur rectè facere. Ita nonnulli apud Fagundez *in 4. Præcep. Ecclesiæ L.1. C.9. n.2.* Tum

quia ha-

quia habent Medici non minùs quàm Parochi ex consvetudine potestatem, ut in jejunii præcepto dispensare valeant. Tum quia in hoc casu Medici ratione artis utiq; melioris sunt conditionis, quàm alii Doctores. Ergo cum isti interpretari possint, in talibus circumstantiis jejunium non obligare, poterunt & illi in eodem dispensare

Resp. Damianum prædicto modo dispensando & intelligendo malè facere. Ita ex communi Fagundez *loc: cit.* Ratio fundamentalis est, quia quicunq; non est capax jurisdictionis Spiritualis, ille non potest dispensare in jejunio, cùm actus iste procedat ex jurisdictione Spirituali. Atqui Damianus Medicus non est capax jurisdictionis Spiritualis, utpote Laicus. Ergo non potest dispensare in jejunio, sed tantùm debet declarare, illud in his circumstantiis non obligare, quod fieri non posse in causa vel dubia, vel non sat cognita.

Probatur. Nemo potest alterum eximere à lege temerè seu pro libitu, cùm lex sit in possessione. Ergo habere causam, & hanc cognoscere debet. Ista ergo causa vel est evidens, vel dubia, vel non sufficiens? si primum, potest Medicus declarare, quod iejunium hîc & nunc non obliget: si secundum, & tertium, non potest, sed requiritur juris relaxatio, quam facere solùm potest habens jurisdictionem, ut communiter docent Authores.

Ad *primum* in contrarium negamus, Medicos vel unquam præscripsisse consvetudinem seu potestatem, vel præscribere eam potuisse; cum con-

suetudo etiam immemorialis nihil faciat, quando incapacitas est in possidente, ut notat *Glossa recepta in c. 1. de præscript. in 6.* V. non extat. qualis incapacitas est in Medico Laico respectu jurisdictionis spiritualis ad dispensandum in jejunio. Ad *secundum* negamus consequentiam, cùm melior conditio Medicorum in hoc solùm consistat, ut in hoc negotio præ aliis consulantur, & dispensans illorum potiùs judicio, quàm aliorum acquiescat.

XXIII. *Dara peregrina mulier narrat Confessario suo in jubilæo, maritum suum annis omnino 14. à se abesse, & alibi cum alia agere, celebratis cum hac publicè nuptiis: se quidem hactenus tacuisse judicio doctorum virorum à se consultorum, nunc autem denuò anxiam scire velle, quid porrò faciat, maximè cùm absque periculo mortis cohabitare marito redeunti nequeat. Quæritur. Quid faciendum dicat Confessarius Daræ?*

Videtur Dara tacere deinceps posse, sicut hactenùs. Tum quia viri docti hac de re consulti ita sentiunt. Tum quia ex communi Doctorum filius non debet accusare patrem, servus dominum, sed tacere potest. Ergo nec uxor maritum, cui subdita esse debet, accusare tenetur, sed tacere potest, cùm non magis apud illos, quam apud hanc indecentia quædam in accusatione deprehendatur. Tum quia ex communi sententia, etiamsi uxor aliqua sciat, maritum suum esse veneficum, homicidam &c. non tenetur eum accusare, sed potest

tacere. Ergo nec in nostro crimine Dara accusare tenetur maritum, sed tacere potest. Tum quia omissâ accusatione aut denuntiatione juridicâ potest uti denuntiatione charitativa. Ergo omnino etiam tacere potest, cùm ad hanc denunciationem charitativam nemo teneatur, ubi nullus speratur fructus, magnum autem incurritur incommodum, sicuti accidit in præsenti.

Resp. Daram tacere non posse, sed teneri crimen mariti ad superiorem deferre, saltem denuntiatione juridicâ. Ita planè communis Doctorum, dum ajunt, succurrendum esse proximo, aut communitati graviter indigenti, etiam per accusationem, si non sufficiat denuntiatio. Probatur 1. si crimen vergit in detrimentum vel corporale vel spirituale Reipubl. aut alicujus tertii, ex naturali lege tenetur hoc deferre vel per modum accusationis, vel saltem denuntiationis is, qui illud certo novit, & probare potest. Atqui crimen in proposito casu est tale, & certo constat Daræ. Ergo &c. Maj. traditur communiter à Theolog: ut videre est apud Valent: *Tom.3.D.5.Q.12.p.1.*& desumitur ex illo Levit: *5.* ℣. *1 Si peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, testisq; fuerit, quòd aut ipse vidit, aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam,* udi naturale præceptum indicari, trabit cum aliis cit: Author. min: patet. Nam secundæ nuptiæ, spretis prmis, vergunt in grave amnũ spirituale Reipubl: Christianæ, quod idcirco Trident: *seß:24.C.1.* adeo cavere laboravit, ut in irritando matrimonio clandesti-

destino, & requirendis ad valorem matrimonii Parocho & testibus præsentibus non habuerit alium finem, quàm ut caveret tales secundas nuptias, spretis primis. Insuper maritus duarum simul uxorum habetur infamis, ut ex utroq; jure affirmat Valensis *L. 4. tit: 4. n. 4.* quâ infamiâ nemo notatur, nisi ob crimen grave valde Reipublicæ. *Prob. 2.* Quia unusquisq; debet avertere malum Spirituale vel temporale à communitate aut proximo, quo potest modo. Atqui transitus iste ad secundas nuptias est tale malum grave. Ergo Dara avertere illud tenetur vel accusatione, vel saltem denuntiatione juridicâ, cùm alius modus non supersit. Major inde constat, quod jure Divino & naturali unicuiq; mandatum sit de proximo suo, ut scil: avertat malum ab ipso, maximè vero à communitate, optimo quo potest modo. *Min:prob.* Tum ex dictis. Tum quia secundæ nuptiæ vergunt in peculiarem ac stabilem contemptum Sacramenti Matrimonii. Tum quia gravis in iisdem latet contemptus Ecclesiæ, & suspicio hæresis. Tum quia valde per easdem decipitur secunda uxor, & liberi ex hac enati in magnam calamitatem conjiciuntur. Tum quia si casu aliquo innotescant, magnum oritur scandalum & perturbatio in foro etiam externo.

Ad *primum* in contrarium dicimus, viros hos doctos hîc non esse curandos, nec sufficientes, ut ipsorum authoritate porro stet Dara [etsi hactenus non malè illorum judiciis acquieverit] cùm nulla solida ratione contra communem aliorum ni-

tantur, & fortè nihil aliud velint, quàm à via accusationis abstineri, & mitius medium, nempe denuntiationis, usurpari posse. Ad *secundū* negamus 1. consequentiam, cùm uxor in nullo jure excipiatur etiam ab accusatione. 2. Negamus etiam anteced: in publico enim crimine nemo repellitur ab accusatione, multo minùs à denuntiatione; quia ad publicam utilitatem maxime spectat illud puniri, ut patet *ex L.1. & seq. ff. de publ. judiciis.* inductio autem secundæ uxoris supra priorem adhuc viventem est publicum crimē, cùm sit contra res Divinas, nempe Sacramentum Matrimonii, & in detrimentum Reipubl: Christianæ vergat, ut patet ex loc: cit. Ad *tertiū* negamus in primis consequentiam. Tum quia uxor non potest probare veneficum contra maritum negantem. Tum quia homicidium jam est transactum, & occultum; utrumq; autem secus se habet in proposito casu. Deinde negamus etiam anteced: nam potest etiam uxor deferre per modum denunciationis maritum veneficum aut homicidū; imo etiam tenetur, nisi fortè homicidium sit jam omnino transactum & occultum, ut bene Dicastillo *de Iust. L.1. Disp.7.n.18.* cur autem denuntiare, non verò accusare possit, ratio est, quia ad denuntiationem non requiritur probatio, sicut ad accusationem, ut notat Layman. *L.3.T.6.C.3.n.4.* quam illa probationem facere nequit, ut diximus. Ad *quartum* concedimus, posse Daram uti denuntiatione Evangelica, si rei omnino mederi se posse putet; cùm autem moraliter certa sit, se hoc

non

non effecturam, tacere prorsus non potest propter rationes allatas, sed maritum vel accusare, vel saltem denuntiare juridicè Magistratui debet.

XXIV. *Datius præcocis ingenii puer, statim post quintum ætatis annum in principiis fidei Catholicæ & litteris instruitur, in quo utroque studio ita proficit, ut ante sexennium non tantũ perfectum rationis usum prodat, verùm etiam in hoc & litterarum profectu excellet. Quæritur. Utrũ teneatur ad annuam Confessionem?*

Videtur teneri; nam communis doctrina est DD. *ex Concil. Lateranensi relato, Cap: Omnis utriusq; sexûs, de pœnit. & remiss.* & Trident. *sess.*14. C.5. *de reformat.* Omnes fideles, cum ad annos discretionis pervenerint, si mortali peccato graventur, obligatos esse confiteri. Censetur autem fidelis ad annos discretionis pervenire, inquit Palao *Tr.*23 *D.unic. punct* 20. §. 2. *n.*1. cùm rationis usu inter bonum & malum distingvere valet, quod arbitrio prudentis Confessarii relinquendum, qui non tamen ex ætate, quàm ex ingenio & conditione id colligere debet. Ergo cùm in Datio rationis usus clare jam eluceat, tenetur suo se Pastori sistere, & statum conscientiæ declarare, etiamsi nullum adhuc commiserit peccatum mortale.

Resp. Datium ante septennium completum nõ teneri ad annuam Confessionem, ut ut rationis usu excellat. Ita Joan: Sancius *in select.D.*51,*n.*31. Palao *Tr:*3. *D.*1. *pu.*24. §. 2. *n.*3. & alii, quos refert & sequitur Diana P.10, Tr:12.*Resol* 37. Ra-

tio est

tio est, quia leges Ecclesiasticæ in obligando procedunt humano modo, ideoq; neminem adstringunt ad sui observationem, nisi habeat rationis usum, quem nunquam præsumunt ante septennium expletum; leges quippe positivæ, inquit optime Sancius *loc. cit*: attendunt ad ea, quæ communiter contingunt. *L. nam ad ea, ff. de legib.* Cum ergo communiter non contingat usus rationis ante septennium, non debet ante illam ætatem is, cui ex accidenti advenit, obligari. Quare Datius, antequam septennium expleat, nec ad præceptum confessionis, nec ad alia Ecclesiastica tenetur, sed potest diebus prohibitis vesci carnibus, Divinis interesse tempore interdicti, Monialium claustra ingredi, omittere Sacrum die Festo, &c.

Ad ea, *quæ in oppositum allata sunt*, dicimus intelligenda esse, supposito septennio; post hoc enim completum (non ante) obligantur omnes fideles usum rationis habentes: secus si hunc nondum acquisiverint; imo D. Antonin. *2 part Sum. tit: 9. C. 18.* § *1.* Hostiensis, *in Cap. omnis utriusq; sexûs, de pœnit. & remiss.* Sotus *in 4. distinct: 12. q. 1. art: 11. in fine*, & nonnulli putârunt, pueros ante duodecimum ætatis annum non teneri ad confessionem, quæ tamen sententia communiter ab alijs reijcitur, cum ex praxi & usu Ecclesiæ pueri ante hanc ætatem ad alia præcepta Ecclesiæ obligentur, *v. g.* ad audiendun Sacrũ die Festo, ad abstinendum à carnibus in Quadragesima, &c. Cur ergo à præcepto Confessionis maximè necessario eximantur? Atque in hunc sen-

sum intelligendus Palao *ex Tr: 23. suprà* allegatus, nisi sibi *in Tr: 3. itidem citato* contrarietur.

XXV *Davinus opimam nuper hæreditatem à defuncto Patre adiit, quâ jam ad omnem vitæ licentiam fruens usque adeò ingratus existit, ut licet moraliter certus sit, Patrem adhuc in piacularibus flammis detineri, nullis tamen Sacris nullis eleëmosynis, nullis aliis piis operibus succurrere eidem laboret. Quæritur. Utrum peccet mortaliter?*

Videtur non peccare. Ita Joann: Sancius *in Select. D.4. n 6.* Tum quia præceptum charitatis & pietatis erga Parentes solum obligat, dum ipsi vivunt. Tum quia Pater justè in igne purgatorio detinetur; Filius autem, universim loquendo, non tenetur succurrere Patri per justam sententiam damnato.

Resp. Davinum peccare mortaliter, non liberando Patrem a pœnis purgatorii, cum absque graviore suo incommodo, aut majore bonorum detrimento possit. Ita Azor *Tom 2 Inst Moral: L.2 C.3 quæst 9.* Sayrus L 7 *Clavis Regiæ,C 5. in fin.* Dimas *Tr: de purgat* C 29. apud Sancium, ubi universim affirmat, fideles ex præcepto charitatis teneri animas fidelium defunctorum orationibus, Missarum Sacrificiis, & aliis operibus juvare. Pelliccionius *in Quinquagena quæst.utrius juris, q.42* & alii, quos refert & sequitur Diana *P.9.Tr.9. Resol.60.* Ratio desumitur ex quarto præcepto Decalogi: *Honora Patrem & Matrem tuam,* vi cujus tenetur filius ex communi Docto-

rum

rum opem ferre Parentibus in gravi necessitate constitutis: item eos liberare ex carcere, si inibi detineantur. Cur ergo non obligetur iisdem succurrere summâ necessitate pressis, & in flammeo carcere detentis, ubi merè pati, nihil autem facere pro se possunt?

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis, & planè absque fundamento à *Sancio* astruitur. Ad *secundum* dicimus, filium teneri succurrere Patri etiam justè damnato, si ullo modo servare, aut liberare illum possit, cùm jus naturale ad hoc obliget, à quo non eximitur per Judicis sententiam, ut rectè præter alios tenet Fagundez *L. 4: in Decalog: C. 2. n. 4.*

XXVI. *Demophilus Vir pius ultimo die Mensis Iulii S. Ignatio Societatis IESU Fundatori sacro, in Templo ejusdem Societatis pro lucrandis indulgentiis Confessionē & Communionē peregit: postridie verò ad alias indulgentias S. MARIÆ de Portiuncula lucrandas visitavit quidem Templum Patrū Franciscanorum, in eoq; preces persolvit, Confessionem tamen & Communionem non repetiit, cùm maximè nullius gravioris culpæ sibi conscius esset. Quæritur. Utrum Demophilus absq; non à Confessione & Communione consecuta lucratus sit indulgentias B. V. M. de Portiuncula?*

Videtur non fuisse eas lucratus. Tum quia Indulgentiæ juxta verba Bullæ & Concessionis sunt explicandæ. Ergo si ibi confessio & communio exigitur, lucraturum has præstare oportet. Tum quia si ex duabus indulgentiis singulæ requirunt

elee-

eleëmosynam, non sufficit paulò ante pro unis dedisse. Ergo nec confessio & communio pro prioribus peractæ sufficiunt. Tum quia in dubio non est recedendùm à proprietate verborum. Ergo cùm expressè requirantur confessio & communio, obire debet hæc Sacramenta, quisquis indulgentias lucrari cupit; hinc non pauci Theologi, quos sequitur Layman. *L.5 Tr.7. C.6. dub.5. assert.3.* docent, quando in Bulla exprimitur confessio, non sufficere statum gratiæ absque confessione. Cur ergo in casu nostro status gratiæ absque confessione sufficiat, cùm hæc expressè requiratur?

Resp. Demophilum absq; nova confessione & communione lucratum fuisse indulgentias cœtera requisita peragendo. Ita Aloysius Turrianus *in select. Part.2. D.31 dub. 64.* & Dicastillo *Tom. de Pœnit. Tr 9 D 2 n.158.* ubi testatur, multos Viros doctos in Hispania hac de re interrogatos sic sentire. Ratio est. Tum quia confessio & communio requiruntur in ordine ad dispositionē animæ, ut existens in gratia possit lucrari indulgentias, quæ dispositio cùm habitualiter adhuc perseveret, non est opus iteratâ confessione & cōmunione. Tum quia confessio & communio, quæ proximè ante tempus lucrandis indulgentiis designatum factæ sunt, moraliter censentur intra hoc tempus peractæ fuisse, cùm in hisce tempus præfixum non Mathematicè, sed moraliter sumi soleat. Tum quia usus fidelium docet, confessionem & Communionem paulò ante determinatum indul-

gentiarum tempus factas, sufficere ad illas lucrandas; quando enim in aliquibus Ecclesiis indulgētiæ per modum Jubilæi à primis vesperis alicujus festi usque ad occasum solis sequentis diei indicuntur, multos videmus in pervigilio illius Festi matutino statim tempore confessionem & communionem peragere, ac vesperi deinde aut sequenti die Templa visitare, ibiq; orare, quas nemo idcirco reprehendit, quia scil: communi hominum judicio in hisce moralib. parùm pro nihilo reputatur.

Ad *primum* in contrarium dicimus, confessionem & Communionem paulo ante peractas, juxta verba Bullæ sufficere, cùm ista moraliter, non mathematicè explicanda sint, ut diximus. Ad *secundum* negamus consequentiam, disparitas est, quod eleëmosynæ non habeant pro primario effectu emundare animam à peccato, sive disponere ad lucrandas indulgentias, sed sublevare aliorum indigentiam, quod idcirco pro duabus indulgentiis requisitum bis fieri oportet, ut rectè Turrianus *loc. cit.* Ad *tertium* ex dictis, constat, non recedi hîc à proprietate verborum. *Ad id*, quod ibid. fuit adjectum, disparitatem damus, quod in hoc casu confessio moraliter non præcesserit: secus in nostro, quamvis nec in illo priore omnes confessionem requirant, rati sufficere contritionem cum proposito confitendi, ut videre est apud Dicastillo *loc cit. n.153.*

XXVII. *Diomedes post peractas nuptias, quas viduus cum Georgia Virgine celebrârat, comperit*

se im-

se impotentem ad Matrimonium consummandum; atq; insuper advertit, magnam corporis sui mutationem, melancholiam & tædium erga novam nuptam. Adhibentur omnia media, quæ malo curãdo apta videntur, sed frustra; unde gravis latẽtus maleficii oritur suspicio & cupido illius per magum dissolvendi. Quæritur. Utrum Diomedes magum inquirere, & destructionem maleficii, remotis signis, postulare ab eo licitè possit spe sanitatis recuperandæ illectus.

Videtur non posse. Ita Daniel Sennertus *in Medicinis pract. L. 6. P. 9 C 8.* ubi citat Estchium *in 4. Sum. D. Thom. Dist. 34. n 8.* Joan: Hestels à Lovanio *in Prælectionibus in 4. Sent.* & alios. Moventur. Tum quia Diomedes requirendo medium à mago, petit id à diabolo, quod non licet. Tum quia tribuit signis vim nocendi, quem non habent. Tum quia, effectus recuperandæ valetudinis ex amotione signorum non est à DEO, nec à bono Angelo, nec à causa naturali. Ergo à diabolo. Tum quia consentit pacto, quod magus cum dæmone habet. Tum quia diabolus etiam, dum prodesse videtur corpori, nocet animæ.

Resp. Diomedem licitè inquirere posse magum, ab eoque postulare, ut remotis signis maleficium destruat, & pactum cum dæmone de damno inferendo dissolvat. Ita Sanchez *L. 7. de Matr: D. 96 n 3. & L. 2. in Decalog: C. 41. n. 19.* Suarez *Tom 1. de Relig: L. 2. de superstit. C. 17.* Less, *L. 2. de Iust: C, 44. dub: 4.* Delrio *Disquis. Mag. L. 6.*

C. 2.

C.2 *sect.1. q.3.* Palao *Tr.17 D.1. punct.11. n.8.* & alii communiter. *Probatur 1.* Destructio signorum ex se non est alligata uni fini, sed potest illam magus ex pluribus finibus vel ad hunc, vel ad illum dirigere. Ergo potest in illa præcisè intendere dissolutionem pacti cum dæmone de damno inferendo, & neutiquam ejus pacti conservationem. Confirmatur. Si Diomedi data fuissent aliqua signa vana, quibus ex dæmonis pacto promissa est securitas alicujus nocumenti, numquid posset illa destruere? utiq; cùm illa retinendo, amicitiam cum diabolo conservare: destruendo autem, dissolvere illam censeatur. Ergo destruere maleficium eo fine, ut pactum cum dæmone dissolvatur, est licitum. *Probatur 2.* Tam intentio in hac destructione, quàm illius executio est optima, & ab omni superstitione libera; quid enim, quæso, mali est, præcisè per remotionem signorum attendere ad dissolutionem pacti cum dæmone, & nocumenti cessationem, nihilq; penitus aliud circa diabolum curare? Ergo talis destructio est omnino libera. *Probatur 3.* Ex praxi [etsi nobis non probata] Judicum, qui *S*agorum & Magorum pilos subinde radi curant, ne in his maleficium fortè lateat, quo insensibiles in tortura reddantur, quod planè nihil est aliud, quam velle remotis signis maleficium occultum destruere. Ergo talis destructio est honesta & licita. *Imo* non solùm licitum est hæc signa diabolica destruere, sed ex charitate debitum in eo, qui illa novit, ut rectè *Suarez loc.cit. n. 13.* cùm quilibet teneatur,

si com-

si commodè possit, peccata impedire, & pro Divina reverentia & gloria contra dæmones pugnagnare. Addit ulterius Lessius *n.45.* licitum quoq; esse signum contrarium opponere, quo posito, dæmon se obligavit, à nocendo desistere, dummodo signum oppositum sit bonum, aut saltem indifferens, atque eo fine assumatur, ut cesset dæmon à nocendo, & dissolvatur confœderatio facta. Quare Sagam percutientem te licitè repercutis.

Ad *primum* in contrarium negamus, Diomedem quidquam petere à diabolo, cùm aliud, non intendat, quàm ut tollatur incentivum, quod ille ad nocendum habet. Ad *secundum* dicimus, signis nullam penitùs vim tribui, sed illa reputari solùm conditiones, quibus positis vel sublatis, velit diabolus nocere, vel à nocendo desistere. Ad *tertium* concedimus, effectum recuperandæ valetudinis per accidens à dæmone provenire, quamvis Diomedes illum effectum, quatenus spe consequendæ sanitatis fuit illectus, destituendo maleficium directe & immediatè consequi neutiquam intendat, sed solùm remotè & indirectè. Ad *quartum* negamus, Diomedem consentire pacto cum dæmone, quia per Magum eo solum fine destruit maleficium, ut solvatur pactum cum dæmone: minimè vero, ut aliciatur dæmon ad pactum de damno non inferendo servandum; quam distinctionem, cum non observet Sennertus, imperitè sæpius nostræ sententiæ Authores impietatis arguit, homo aliàs minimè Religiosus. Ad *quintum* iterum negamus, diabolum hîc per se prodesse, cū

non excitetur ad beneficium concedendum, sed destructione maleficii dæmonis excitatio potiùs cavetur ad nocumentum ab illo porro sustinendum.

XXVIII. *Eleazarus Sacerdos in Sacro jam venerat ad Canonem, cùm adest minister porriges quasdam parvas Hostias pro præsentibus consecrandas, qui id valde flagitant. Sed remittit has Eleazarus, ajens, serò nimis illas fuisse allatas. Quæritur. Utrum bene remiserit?*

Videtur bene remisisse. Ita Bonac. *de Sacram.* D. 4. *q. ult. punct.* 2 *n.* 6. Quia ad idem Sacrificium pertinent, ad quod Hostia grandior. Ergo simul adesse utrasq; oportet.

Resp. Eleazarum malè neglexisse adstantium preces, & remisisse Hostias parvas, cùm licitè illas [oblatione earundem priùs mente conceptâ] consecrare cum majore Hostia potuisset. Ita Possevinus *de Offi. Curati* C. 2 *n* 17. Marchinus & Megalius, quos refert & sequitur Dian: P. 6 Tr. 6. Resol. 7. Nam oblatio parvarum Hostiarum neq, ratione Sacrificii, neq; vi præcepti conjungi debet cum majoris hostiæ oblatione, sed sufficit, utrasq; simul in eodem Corporali reperiri tempore Consecrationis, ut omnes iisdem verbis consecratoriis æqualiter objiciantur. Non dissentit Barthol: Gavantus *in Comment. ad Rubr. Missal. Tom.* 1. *part:* 3. *tit.* 10. *n.* 19. ubi hoc admittit ante Præfationem; sed cur non etiam post, cùm in neutro casu lex aliqua obstet?

Atque *ex his* patet etiam ad rationem contrariam.

XXIX.

XXIX. *Elesbaan Rex certo in loco Regni sui statuit vectigal, idque sub gravi pœnâ corporis & fortunarum exigit. Dunaan Mercator sæpiùs hoc præterit, nihilque solvendo periculo se mercesque suas committit. Quæritur: Utrum Dunaan defraudando vectigal peccet mortaliter, teneaturque ad restitutionem?*

Videtur peccare mortaliter, teneriq; ad restitutionem. Ita Covarr: Sylvest: Armilla, Tolet: Medina, Arragon Azor: Præpositus, Amicus, Suar. *de Leg*. L 3 C.26. & L 5. C.3. Bonac: D.1. *de Leg. q.1 pun*.7 § 2. *n*.2. Diana P.10. Tr.15. Res 46: & alii plures apud hos relati.

Moventur 1. Quia de ratione legis & præcepti est, inducere obligationem. 2. Quia leges pœnales non procedunt uniformiter, sed subinde leves, subinde graves pœnas transgressoribûs imponunt, quod signum est, tenuiorem vel graviorem culpam agnosci. 3. Quia pœna supponit culpam *ex C 2. de Constit. in 6*. 4. Quia lex mixta obligat sub culpâ, ergo etiam purè pœnalis.

Resp. Dunaanum probabiliter non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem. Ita Mart: Navarr: *in Manual*. C 23. *à n*.55. Reginald: *in praxi Tom* 1 L.15 C 6.S.6 *num*.50. Arriaga Tom.4 *de Leg*. D.21 *n* 25. Palao *Tom*.1 *Tr*.3 D 1.*pun*.15. *n*.12. & alii, quibus supra jam *Centuria* I. *Casu* 48 consensimus. Probatur hoc præcipuo fundamento, quod lex non obliget ultra intentionē & voluntatem Legislatoris in materia etiam gra-

vi, *L. non omnis, ff si certum petatur, & cap. ult. de Præbend.* Atqui Legislatores in materia purè pœnali præcipientes, vel prohibentes aliquid sub pœnâ externa corporis, aut fortunæ, non videntur habere voluntatem obligandi ad culpam, sed tantum ad pœnam, ita ut circa objectum versentur hypotheticè, v. g *fiat hoc, vel homo solvat talem pœnalitatem seu incommodum:* aut sic: *si non fiat hoc, homo subeat talem pœnalitatem.* Ergo &c. Minor rationabiliter præsumitur, & colligitur ex triplici capite 1mo. Quia hoc nunquam expresserunt, neque etiam de facto in talibus legibus exprimunt. Ergo non videntur aliter, quã ad pœnam obligare velle; nam qui ex duobus positis unum tantùm affirmat, alterum implicitè censetur negare, ut docet Caspens. *ex L. præter ff. de injuriis.* 2. ex communi Regula, quod in dubio sit benignior interpretatio de voluntate Principis præsumenda: item quod lex explicari debeat de minori pœna, quando nimirum major non exprimitur *cap. in pœnis 46. de Reg. Iuris in 6* 3. Ex fine talium legum, qui cum temporalis tantũ sit, Reipublicæ felicitas & tranquillitas non postulat peccati coram DEO reatum, sed meris pœnis sufficienter obtinetur Confirmatur responsio ex usu; testatur enim Caspensis, quod huc usq; non sit receptum, leges pœnales ad culpam obligare.

Ad *primum* in contrarium dicimus, de ratione legis esse, inducere obligationem saltem ad pœnam subeundam propter ejus transgressionem, si

impona-

nponatur. Ad *secundum* ad pœnam civilem ufficere culpam civilem. Ad *tertium*, Diversi-item pœnarum non provenire ex diversitate cul-æ moralis, sed civilis & politicæ. Ad *quar-um*, Disparitatem esse, quod in lege mixta ali-uid pœnis absolutè prohibeatur, vel præcipiatur, t deinde primùm pœna statuatur in transgresso-es, quod non fit in lege purè pœnali; unde ex lla non possumus colligere talem voluntatem o-bligandi ad solam pœnam, sicuti ex ista, etsi non desint, qui culpam non agnoscant etiam in lege mixta, ut videre est apud Dian. *P.1.Tr 10. Res.20.* Non obstat, quod Dunaan defraudans vectigalia peccet, exponendo se periculo tam gravis pœnæ subeundæ, *v.g.* mortis mutilationis, &c. Nam o-bligatio cavendi hoc malum non provenit ex vi legis positivæ, sed naturalis, quâ tenemur vitare pericula mortis, ut bene Palao *loc: cit.* quamvis nec semper peccatum sit exponere se periculo ta-li, ut communiter notant Authores.

XXX. *Eppollonius Mercator iteratis sæpiùs vo-tis, obstrinxit se ad omnia injustè parta in qua-druplum restituenda. Quæritur. Num revera in hoc casu possit sæpiùs satisfacere ex justitia?*

Videtur posse. Ita Card: de Lugo *D.1.de Iust. sect.2.n.27.* Tum quia omnis virtus potest eli-cere aliquos actus promotivos perfectionis solùm ex consilio, seu super erogationis, ut vult P.Spar-za *de Iust. Q.1.* Tum quia pro eodem peccato potest quis sæpiùs satisfacere, & plura audiendo Sacra, idem Ecclesiæ præceptum implere, &c.

Confirmatur exemplo Zachæi, qui *Luc:19* ait ad Dominum reddere se quadruplum, si quid aliquē defraudavit.

Resp Eppollonium non posse sæpiꝰ satisfacere eidem justitiæ debito Ita Card: Pallavicinus *de Just.* C 4.*n* 33. Dicastillo *de Pæn:* D 1. *n*.135. & communiter alii TT. Ratio est, Tum quia justitia unice æqualitatem intendit tribuens unicuiq; jus suum. Unde sic licet argumentari: illa actio non potest fieri ex motivo justitiæ, quæ æqualitatem, quam inducere ex se intendit, jam invenit inductam. Atqui talis est actio secunda, tertia, & reliquæ post primam, quæ illam jam induxit, hoc ipso quod vi suâ inæqualitatē sustulerit. Ergo &c. Tum quia quod jam extinctum manens, extinctum non est capax ulterioris extinctionis: & debitum solutione aut dimissione sublatum tolli amplius non potest: Tum quia sic etiam vota sæpiùs renovata, plures inducerent obligationes contra S P.N.Ignatiū *P*.5.*Const*.C 4. Ait fortè Card: Lugo ad priora duo argumenta, sufficere, inæqualitatem & debitum præteriisse. Sed hoc ipso quod præteriit, jam non est: quomodo ergo tolli iterum potest? Ad tertium vero, factâ sui traditione non esse in potestate voventis denuo se tradere. Verùm cùm vovens post omnimodam sui traditionem possit adhuc alia vota facere; maximè quæ Religioni non præjudicant, cur non priora reiterare, ut novam inducant obligationem, cùm istud Sacro Ordini nihil officiat? Item quomodo potest aliquis extinctum & solutum debitū

iterum

terum iterumq; extingvere & solvere, & non e-
iam factam sui traditionem denuo facere, quoti-
s libet.

Ad *primum* in contrarium dicimus, non per-
nde quamlibet virtutem, ac justitiam unico actu
suo totum attingere & extingvere objectum, ut
aperte de gratitudine docet S. Thomas 2 2. *q.106.*
art.6. quod si alicui certo constet, se jam suo a-
ctu satisfecisse præcepto Ecclesiæ, culpam & pœ-
nam delevisse, non poteritis amplius velle satis-
facere, sed alterius rationis actum eliciet, ut re-
ctè Dicastillo *n. 140.* Atque sic patet etiam ad
secundum. Ad confirmationem dicimus, Zachæ-
um vel egisse id ex præscriptio legis *Exod. 22.*
ut multi volunt Patres: vel ex abundante chari-
tate, ut sentit Maldonatus *in cit. Lucæ locum.*
Quodsi hoc etiam solùm vel simile quid intende-
rit Eppollonius, & ad id unicè juramento se ob-
strinxerit, utiq; tunc [licet alio jam actu, quàm
justitiæ] ad reddenda in quadruplum injustè parta,
vi juramenti obligabitur.

XXXI. *Erastus Mercator Catholicus, negotio-
rum causâ in Sveciâ discessit, ubi in gravē inci-
dens morbum, vitæq; sua diffidens, Sacerdotem pe-
tiit, qui eum & à peccatis, & ab excommunica-
tione percussi nuper Clerici absolveret, sed cùm
alias non adesset, quàm Iulianus, ex Religioso o-
lim Presbytero Apostata factus, iste audivit illum
confitentem, & absolvit. Quæritur. An validè?*

Videtur non validè id fecisse Julianum. Ita
Sotus *in 4. Dist 18. q.4. art.4.* Navarr: *in Sum.*

C.*26. n.26 & C 27 n 272.* Ledeſma, & alii. Tum quia Julianus eſt turpis Apoſtata carens fide, adeoq; fundamento requiſito ad jurisdictionem, quæ eſt neceſſaria ad legitimam abſolutionem. Tũ quia periculum mortis ex itinere ſponte ſuſcepto proveniens, non eſt articulus mortis, ut docet Sanchez *Tom.1. L.2. C.12 n 13.* qui tamen articulus hîc unicè videtur attendi. Tum quia Hermenegildus filius Regis Hiſpaniæ laudatur à *S.* Gregorio, quod mori maluerit, quàm Euchariſtiam de manu Epiſcopi Ariani accipere.

Reſp. Eraſtum validè fuiſſe abſolutum à Juliano Hæretico & Apoſtata. Ita Præpoſit. *in 3 Part: q.7 dub 5 n 40.* Hurtadus *de Pœn: Diſp. 5.diff 8.* Caſpenſis *ibid.D 5 ſect.16.* & de Cenſuris D 2. *ſ.* 12. Card: de Lugo *D.18.ſ 2. § 1. n. 18.* Dicaſtillo *D.10.n 360* & alii. Ratio eſt, quia Eccleſia potuit hanc poteſtatem concedere omnibus omnino Sacerdotibus, etiam excommunicatis, degradatis, apoſtatis, hæreticis, &c. quod autem de facto illam etiam conceſſerit, teſtantur verba hæc Concilii Tridentini *ſeſſ.14* C.7. ſic univerſaliter, & ſine ullâ limitatione loquentis: *Piè admodum, ne hâc ipſâ occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis: atq; ideo omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſint.* Confirmatur. Quia aliàs Eraſtus in apertum ſalutis ſuæ æternæ diſcrimen conjiceretur, quod tamen Concilium ſpeciatìm cavere intendit.

Ad

Ad *primum* in contrarium negamus, fidem esse fundamentum jurisdictionis, cùm non sit fundamentum characteris, & ita neque clavis in ordinatione collatæ, adeoq; nec jurisdictionis actualiter habentis materiam sibi subditam. Ad *secundum* articulum mortis hîc censeri communiter ab AA. probabile ejus periculum *v. g.* ante prælium, longam navigationem, partum &c. unde proveniens; quia si articulus mortis rigorosè accipiendus esset, iterum saluti multorum non esset ab Ecclesia provisum. Ad *tertium*, Sacramentum Eucharistiæ non esse ita necessarium, ac Pœnitentiæ: & illam Eucharistiæ sumptionem Hermenegildi futuram fuisse quandam Arianismi professionem; quodsi Erastus ex confessione sua apud apostatam hæreticum grave etiam scandalum eventurum videret, similiter abstinere teneretur, quia aliàs graviter peccaret non evitando tantum scandalum, & consequenter confessio illa nec valida esset, ut rectè Granadus *in 3. Part. Contr. 7. Tr. 10. D. 4. s. 2. n. 9.* in quem sensum intelligendus S. Thom: *in 4. D. 10 q. 1. art. 2 quæstiunc. 2 ad 3.* & alii, quando ajunt, non posse validè recipi hoc Sacramentum ab excommunicato non tolerato.

XXXII. *Eventianus Campsor Venetus mille florenos numerat Eventio Mediolani post annum solvendos eâ lege, ut si solutionem ad 3. Menses differat ultra prædictum annum, præter consvetam cambii provisionem addere teneatur 50 florenos pro periculo damnorum, cui campsore exposuit. Quæritur. Utrum campsarius, si solutionem mille flo-*

renorum ad id temporis ultra annum differat, illud interesse saltem in foro conscientiæ solvere teneatur, supposito, quod attentis periculo damni & spe lucri cessantis ab initio sit justè taxatum, si solutionem mille florenorum ad id temporis ultra annum differat: item quòd Bulla Pii V. tale determinatum interesse prohibens, in prædictis locis sit recepta?

Videtur teneri. Ita Navarr *in Manuali C. 30. n. 301.* Molina, Valentia, & nonnulli alii. Quia lex ista fundatur in præsumptione usuræ, quâ cessante in foro conscientiæ, cessabit obligatio.

Resp. Eventium campsarium non teneri solvere illud interesse ab initio in pactum deductũ. Ita Less: Salas, Filliucius, & alii, quos refert & sequitur Card: de Lugo *D. 28. de Iust. n. 111.* Nam licet pactum illud non sit irritum, quia Pontifex non irritat, est tamen illicitum, cum lex non fũdetur in falsa præsumptione, sed in veris periculis & occasionibus peccandi, ad quas impediendas prohibet Pontifex universim ejusmodi pactum in cambio. Quod idem de aliis legib9 humanis cambium vetantibus intelligi debet. *Atque sic etiã patet ad rationem in oppositum.*

XXXIII. *Eutyches debet 1000. aureos Eutychio, quos tamen præfractè negat, offertq; juramentum etiam coram Magistratu suæ immunitatis, quod juramentum falsò ipsum præstiturum esse, novit Eutychius, qui interim ægrè fert tanti debiti jacturam. Quæritur. Utrum Eutychius sive extra, sive*

intra judicium exigere possit juramentum ab Eutyche, quem scit falsò esse juraturum?

Videtur non posse. ita Sylvius *in 2. 2. q. 98. art 4 Conclus. 2.* Sotus *de Just. L 8 quæst 2. art. 14.* Basilius Pontius *de Matr L 5 C 18. n. 58 & n. 60 61 & 62* & plures alii Doctores, quos refert. P. Thomas Sanchez *L 3 in Decal C 8. n. 5.* Prob. Tum authoritate S Augustini *relati in Cap. Ille qui, & Cap. Qui exigit 22. q 5.* ubi absolutè affirmat, cum qui cogit alium ad jurandum, quem scit falso juraturum, peccare, & pejorem esse homicidâ Tum quia in juramento fslso, quatenus falsum est, nullum est bonum. Ergo exigi nequit.

Resp. Eutychium ex justa causa recuperandi debitum suum licitè, sive in judicio, sive extra istud exigere posse juramentum ab Eutyche, quem scit pejeraturum, Ita Less *L. 2 de Just C. 42. n 49,* Suarez *Tom 2 de Relig: Tr. 4. L 3 C. 14 n 16* Sanchez *loc. cit:* Bonac *Tom. 2 D. 4 Q 1. punct 11. n, 13* & plures alii. Ratio est. Quia in petitione juramenti absolutè nihil mali involvitur, cum possit optimè fieri; quod autem Eutyches juret falso, hujus malitiæ tribuendum est, non petitioni Eutychii, qui eam malitiam impedire non tenetur cum tanto suo detrimento. Confirmatur. Judex potest licite exigere juramentum in tali occasione, requirente id actore. Ergo petitio talis non est intrinsece mala. Ergo potest ab ipso etiam actore fieri.

Ad *primum* in contrarium dicimus, S Augustinum loqui de eo, qui postulat, ut juret alter falsū, ad

ad quod ſcitur eſſe determinatus, ut explicat illum Suarez *num.14* quod non licere hinc patet, quia ex illa petitione convincitur aliquis petere juramentum non abſolute, ſed ut iniquitate veſtitum. Videtur quidem ſentire Sanchez *n.27.* etiam hoc licere, ſicut petere quis poteſt mutuum ab uſurario ſub uſuris, quando aliâ viâ mutuum obtinere nequit. Verùm diſparitas eſt, ut bene advertit Palao *Tr. 4.D.1 punct 10.n 10.* quia conceſſio mutui, & petitio uſurarum ſunt res diſtinctæ, ac proinde poteſt quis licite petere conceſſionem mutui, & permittere uſurarum petitionē: at juramenti falſitas vel iniquitas ab ipſo juramēto non diſtingvitur. Ergo dari nequit juramenti petitio, quæ ſimul non ſit petitio falſitatis vel iniquitatis. Ad *ſecundum* dicimus, non poſſe quidem juramentum falſum exigi, quatenus nullum eſt bonum: at bene, quatenus aliquam ſecum trahit utilitatem, ſic enim quemadmodum in judicio, ita etiam extra hoc licitè exigitur.

XXXIV. *Franco aliquot jam annorum Sacerdos, magnâ agitur anxietate animi circa tactum materiæ, quaſi hunc, cùm in Sacerdotem ordinaretur, non habuiſſe phyſicum: eoq; jam devenit, ut actum nullum Sacerdotii, aliorumq; Sacrorum Ordinum exercere velit, tanquam invalidè conſecratus. Confeſſarius, ut malo huic medeatur, jubet illum ſine ſollicitudine eſſe, atq; materiæ contactum phyſicum non eſſe de eſſentia ordinationis ex parte ordinandorum. Quæritur. An verum ſit*

hoc

hoc fundamentum, ex quo Confessarius consolationem suam petit?

Videtur non esse verum, sed physicum & saltem mediatum contactum materiæ requiri. Ita S. Thomas *in 4. Dist. 24. q. 1. art. 1. quæstiunc. 5. ad 5.* Et in supplem: *q. 34. art. 5. ad 3.* Valentia, *Sa*, Coninck, Bonacina, Palao, & multi apud Dianam *P. 2. Tr. 16. Res. 3. & P. 3. Tr. 4. Res. 185.* Moventur. Tum ex praxi Ecclesiæ, & sollicitudine tam ordinantium, quàm ordinandorum circa contactum materiæ physicum præstandum. Tum quia verba illa Episcopi: *Accipe potestatem*, tradito ejus symbolo, indicant contactum illum, traditio autem simboli innuit istud ab ordinando physicè tangi oportere, sicuti realiter accipitur potestas illo symbolo communicata. Tum quia CHRISTUS potuit sic traditionē pro materia ordinationis instituere, ut non censeatur perfecta, neque in suo esse constituta, quousq; ordinandus symbolum traditum physicè tangat?

Resp. Verum esse fundamentum, ex quo Confessarius solamen hausit, & contactum materiæ physicum etiam mediatum de necessitate & substantia Sacramenti non esse. Ita Albertus Magn. *in 4. Dist. 24. art: 38. ad 2.* Scotus *in 4. Dist. 24. q. 1. art. 1:* Cajetanus, Victoria, Armilla, Reginaldus, Vasquez, Layman. Dicastillō *Tr. 6. D. 1. n. 703.* & plures apud hos relati. *Prob.* Tum quia Eugenius IV. Papa in decreto Florentini materiā proximam non solùm appellavit *traditionem* & *dationem*, sed etiam *porrectionem* & *assignationem*,

ut

ut ſcil: innueret, ad valorem ordinationis non eſſe neceſſariam traditionem, ſed ſufficere porrectionem & aſſignationem, maximè cùm ipſa vox Traditio ſoleat etiam ſignificare non tranſlationem ipſius rei, ſed porrectionem & oblationem Tum quia traditio inſtrumentorum tantùm deſeruit ad determinandam poteſtatem, quæ datur Atqui ad hoc non requiritur contactus phyſicus, ſed ſufficit oſtenſio præſens cum ſigno acceptivo; etenim verè dicitur quis accipere equum, licèt illum non tangat, modo præſens ſit oſtenſio, quâ tradatur ab uno, & acceptetur ab altero. Tum quia poteſt acquiri poſſeſſio, & vera intervenire traditio abſq; reali apprehenſione, modo ſit aliquod ſignum exterius, loco illius apprehenſionis realis, ut patet tum in aliis, tum in ipſo matrimonio, quod non requirit contactum corporis, ſed alia ſigna mutuæ traditionis & acceptationis exhiberi poſſunt. Ergo &c. Ad hæc ſi naturalis acceptatio ſignificata ad valorem Sacramenti neceſſario requiritur, ſequitur, parvulos, qui uſum rationis nondum habentes, hujuſmodi acceptationis ſignum edere non poſſunt, invalidè ordinatum iri, conſequens repugnat communi DD. ſententiæ, Ergo &c.

Ad *primum* in contrarium dicimus, ex praxi Eccleſiæ, & ſollicitudine ordinandorum plus colligi non poſſe, quàm quod talis cæremonia tangēdi materiam ab Eccleſia præcipiatur, ut bene advertit Layman *loc. cit. ad 2.* patet ex dictis *ad 3.* concedimus utique Chriſtum phyſicum materiæ

conta.

contactum requirere ad Sacramenti valorem potuisset defacto autem talem non requisivisse, ex omnibus hactenus luculenter constat.

XXXV. *Galatianus Calicem argenteum vovet Templo S. Laurenti, quam promissionem acceptat Ecclesiæ Rector, sed quia Galatianus audit, Ecclesiam S. Laurentii prædivitem esse, ædem verò S. Stephani in tanta esse paupertate, ut non nisi unicum ex stanno Calicem habeat, commutat votum suum, & promissum Calicem argenteum Ecclesiæ S. Stephani destinat, & præsentat, ratus hanc commutationem voti sibi licere, tanquam in melius, Deoq; gratius factam. Quæritur. Utrum Galatianus commutationem hanc propriâ authoritate facere potuerit?*

Videtur non potuisse. Ita Thomas Sanchez *Tom. in Decalog: L. 4. C. 41. n. 13.* & communiter alii. *Prob. 1.* Authoritate Bullæ Greg: XIII. *editæ Anno* 1575. in qua conceditur Sacerdotibus Societatis JESU, facultas commutandi vota etiam jurata, cum hac tamen expressa restrictione, dummodo ea commutatio non fiat in præjudicium alterius. Ergo sentit Pontifex, post acceptationem acquiri jus illi tertio; unde probatur 2., quia factâ acceptatione, votum transit in contractum, & acquiritur jus illi tertio acceptanti, quod ipso invito remitti nequit. *Prob. 3.* Si vovens commutationem statim facere possit, ubi apparet melius Deoq; gratius. Ergo potest etiam commutare in actum amoris Divini valde intensum, &

ita etiam omnino retinere suum calicem, quod utiq; nemo concedet.

Resp. Probabile esse, Galatianum propriâ authoritate commutationem illam facere potuisse, Ita Caietan. 2.2. *quæst 88, art 12.* Petrus Navarr: *L 2, de restit.* C.1. *dub.3 n.18.* & nonnulli, quorum opinionem refert, & probabilem etiam censet Facundez *L.2. in Decalog.* C.49. *n.11.* Ratio est, quia vota pia ultimatè & principaliter diriguntur in DEUM, tanquam in finem *Cujus*: minùs vero principaliter & accessorie in hanc vel illam personam, tanquam finem, *cui* promissio fit. Ergo per accidens est, quod hæc vel illa persona jus aliquod post acceptationem acquirat, siquidem acquisitio hujus juris fit dependenter à DEI beneplacito, propter quem per se & tanquam finem principalem promissio fit. Ergo in commutatione voti præcipua ratio DEI est habenda, non hujus, vel illius personæ. Cùm igitur DEUS majus obsequium semper habeat gratius, potest vovens suâ authoritate etiam post acceptationem commutare votum suum in id, quod est evidenter melius. Confirmatur. Galatianus, si in aliqua Religione professionem fecisset, adeoque DEO & Religioni se tradidisset, posset nihilominus post acceptationem à Religione factam transire ad strictiorem, etsi petitam licentiam non obtinuisset, ut habetur *Cap Licèt, tit. de Regularibus*, quia nimirum votum perinde quodlibet ex naturâ suâ semper in meliùs etiam post acceptationem potest commutari, ut recte Cajet: *loc. cit. n. 70.*

n 70. ajens, nihil *in cit: Cap.* novi juris statui, sed naturam voti solummodo declarari.

Ad *primum* in contrarium dicimus, Pontificem tanquam privatum Doctorem in contraria sẽtentia locutum fuisse, nec aliud inde sequi, quam eandem doctrinam maximè ab authoritate probabiliorem videri, quod ultro damus, hoc solo contenti, opinionem nostram suâ non destitui probabilitate. Ad *secundum* distingvimus, transit in contractum absolutum, & acquiritur jus tertio absolutum, negamus: dependens à DEI beneplacito, concedimus; cùm autem DEO majus obseqvium semper magis placeat, absq; ulla injuria tertii, commutari in illud potest. Ad *tertium* negamus sequelam; nam esto actus amoris in se fit melior, Deóq; gratior, quàm oblatio promissi Calicis, cõmutatio tamen voti hujus in illum actum non foret evidenter in melius, hoc est, utilius Spirituali profectui voventis, Deóq; gratius, certe hoc nobis minimè evidenter apparet.

XXXVI. *Gaudentius studiosus ex bonis Patris sui, singulis annis per integrum quinquenniũ in Academia trecentos florenos insumpsit prorsus inutiliter, quippe parum aut nihil in studiis proficiebat, sed solum cum sociis ludebat, potitabat &c. Quæritur: Utrum contra justitiam peccarit mortaliter, teneaturq́ in conscientia ad restitutionem aliquam fratribus faciendam?*

Videtur mortaliter peccâsse, teneriq; ad restitutionem. Ita præter alios Navarrus C.*17.n164.*

quia

quia Gaudentius non sine injuria Patris tantùm pecuniæ malè absumpsit in damnum aliorum fratrum.

Resp. Certum esse, Gaudentium peccâsse mortalitier adversus justitiam, quando tantam pecuniæ summam contra Patris voluntatem abliguriit, quia Pater non tantùm quoad absumendi modum, sed quoad rem ipsam invitus est. An autem idcirco fratribus obligetur restitutionem facere, sive post mortem Patris, quæ à se præter alimenta necessaria male insumpta fuerunt, in partem hæreditatis suæ afferre ac numerare, attendendum esse tum ad facultatem Patris, tum ad ejusdem voluntatem, ut recte docent Lopez *part. 2. Inst. C. 21.* Molina *tract. 2. D. 242.* Layman: *L. 3. Tr: 4. C. 12. n. 7.* & alii. Nam potest Pater suo arbitratu in unum ex liberis majora & liberiora alimenta quo ad victum, vestitum, recreationes, &c. conferre, quàm in alios liberos, adeo ut Pater, si sit dives, uni filio versanti in Principis aula vel Academia 300. florenos pro sumptibus & alimentis definire queat, cum tamen in alios singulos non nisi 100. expendat, consequenter tametsi Gaudentius 300. illos florenos male & inutiliter impendat, potest tamen Pater illi condonare sine injuria, vel præjudicio reliquorum liberorum. Utrum autem Pater tali casu præsumendus sit, velle condonare ac remittere, ut in partem hæreditatis male absumptæ connumerari non debeant, quæstio est facti ex circumstantiis prudenter dijudicanda & examinanda, *v. g.* an Parens liberalis & valde af-

fectus fuerit erga Gaudentium: an vero tenax & severus, ut si sciret, ita insumpta fuisse, nullo modo condonaret filio; præcipue enim casus iste in foro conscientiæ locum habet, si Pater & fratres nesciant, pecunias à Gaudentio male inutiliterq; fuisse absumptas, tunc enim prudentis Viri judicio ex circumstantiis judicandum est, quænam fuerit mens Patris; alioquin si Pater & fratres sciant, pecunias male expensas fuisse, & non repetant, censentur condonare: *Atque sic* etiam patet ad rationem opinionis contrariæ.

XXXVII. *Gelasius Sacerdos hisce diebus acerrimè frigidis, cùm in Sacro ad consecrationē pervenisset, infusum Calici vinum advertit congelasse, idq; nihilominus consecravit. Quæritur. 1. Recténe fecerit Gelasius? 2. Si malè, quid facere eum oportuerit? 3. An saltem validè consecrarit?*

Videtur Gelasius & illicite & invalide consecrasse. Ita Joan: Caram. *in Theolog. fundamentali fund. 67 § 1. n. 1325.* Ledesmam, Alanum, Armillam, & nonnullos secutus. Idem tenet novissime Lessius *in 3. P. q. 74 art: 5. n. 24.* Ratio est, Tum quia vinum congelatum non est potabile, Tum quia vinum uvis adhuc inclusum, est ineptum consecrationi: item aqua congelata inepta habetur baptismo, Ergo & vinum congelatum non est indoneum consecrationi.

Resp. I. Gelasium peccasse mortaliter consecrando vinum congelatum. Ita ferè omnes sentiunt Doctores, ut testatur Palao *Tr. 21. D unico*

punct.

punct.4 n.8. Ratio est, quia in re gravi à communi Ecclesiæ consvetudine recessit, & periculo non conficiendi Sacramenti se exposuit. *Resp. II.* Gelasium vel resolvere prius debuisse vinum congelatum, si facile potuit, nullaque accidentium mutatio apparuit: vel illud mutare, si penitus congelatum sit, ac denuo offerre, ut cum aliis docet Layman. *L.5.Tr 4. C.2 n.5.* *Resp. III.* Gelasium valide nihilominus consecrasse. Ita Suarez, Coninck, Præposit, Layman. Palao, Dicastillo *Tom.2. de Sacram. Tr.4 D.2.d.5. n.86.* & pleriq; alii. Ratio est, quia materia consecrationis est vinum. Atqui vinum congelatum absolutè & simpliciter est vinum, cùm plerumq; hujus substantia maneat, ut ex resolutione apparet. Ergo &c. Confirmatur. Sangvis CHRISTI potest cōservari sub speciebus vini congelati, ut affirmavit Pius V. *in Rubr. Missalis de defect. Miss §. in hyeme.* Cur ergo sub vino congelato non possit primo produci?

Ad *primum* in contrarium dicimus, vinū congelatum suâpte naturâ potabile esse, esto per accidens secundùm præsentem statum [qui tamen facile mutabilis est] proxime potari non possit, perinde fere ut panis valde durus absolute mandibilis est, etsi priùs comedi non possit, quàm humectetur. Ad *secundum* negamus consequentiam propter disparitatem; nam vinum adhuc inclusum uvis, moraliter habetur ut cibus potiùs, quam ut potus, quod secus est in vino congelato: Item baptismus essentialiter consistit in ablutione, quæ

per gla-

er glaciem fieri nequit: Eucharistia vero essen-
aliter non consistit in sumptione seu potatione,
uippe perficitur & perfecta manet extra illam;
uid ergo mirum, si ad hanc materia apta sit vi-
um congelatum: non vero ad illam aqua con-
elata?

XXXVIII. *Gelasia uxor in cognitionem venit adulterii à marito suo commissi, ob quod etsi prorsus adhuc occultum ab ipso discedit, & non expectatâ sententiâ divortium facit tam quoad thorũ, quàm quoad cohabitationem. Quæritur. An licitè id faciat?*

Videtur illicitè facere. Ita D. Thom. *in 4. Dist. 35. q. 1. art 3.* S. Bonaventura, Richardus, Turrecremata, & alii, quos refert & sequitur Basil: Pontius *L. 9 C. 18. à n. 6.* Tum quia Matrimonium Ecclesiæ authoritate est celebratum. Ergo absque hujus authoritate dissolvendum non est, ut videtur traditum *C. sæculares, C. historia 33. q. 2. C. porrò de divortiis.* Tum quia nullus in causa sua Judex esse, sibiq; jus dicere potest. Tum quia divortium est pœna nocentis, quàm jus ipso facto non imponit, sed Judici imponendum remittit.

Resp. Gelasiam secluso scandalo licitè id facere. Ita post plures Sanchez *L. 10. D. 12.* Coninck *Disp. 32. n. 2.* Gaspar Hurtadus *D. 11. diff. 6. n. 21.* Palao *D 3 de Matr. pu. 6. § 4.* & Dedicastillo *D. 10. de Matr. dubit. 6.* *Prob.* Tum quia CHRISTUS *Matth. 19.* absolutè affirmat, licitam esse dimissionem uxoris ob fornicationem. Tum quia

C. *dixit Dominus 32. q.1.* dicitur: *ubicunq; est fornicatio, vel suspicio hujus, liberè dimittitur uxor*, ubi vox *liberè*, inquit præter alios Dedicastil. lo *n.71.* idem est, *ac sine alicujus licentia, aut sententia.* Tum quia nullo jure positivo prohibetur fieri divortium absq; sententia Judicis. Tum quia ea est natura matrimonii, ut conjuges sibi obligentur, donec dividant carnem suam in alienam. Ergo hâc factâ divisione, cessat obligatio, sicuti cessat quælibet alia promissio cessante conditione, sub quâ fuit tacitè facta. Tum deniq; quia jus divertendi non nascitur ex publicitate, sed ex debito; publicitas autem solùm ad scandalum vitandum requiritur.

Ad *primum* in contrarium dicimus, cùm natura Matrimonii, ut diximus, obligationem inducat solùm conditionalem, donec scilicet caro dividatur in alienam, & Ecclesia hanc naturam approbet, etiam hujus authoritate dici potest, prædictum divortium fieri, nec requiri aliam specialem Judicis sententiam. *in Cap. Saeculares.* sermo est de sævitia, quæ, cùm ab Ecclesia introducta sit tanquam causa sufficiens divortio faciendo & latitudinem habeat, Judicis operam requirit ad hoc, ut de ejus sufficientia constet. C. *Historia* præcipit uxorem restitui, quia de adulterio non sufficienter constabat C. *porrò* loquitur de solutione matrimonii quoad vinculum, & libertatem alteri copulandi. Ad *secundum*, Gelasium non dicere sibi jus, sed jure sibi ex natura matrimonii concesso uti. Ad *tertium* negamus, divor-

cium

um esse propriè pœnam, cùm sit cessatio obligationis; quamvis vulgariter videatur pœna, & in hanc etiam assumatur.

XXXIX. *Gemesius Religiosus gravibus ruptuꝰa incommodis vexatur brevi conficiendus judicio Medicorum, nisi sectionem admittat, quam præcipit Prælatus, hortantur ad eandem alij: ipse verò mavult mortem, quàm illam sectionem sustinere. Quæritur. An bene?*

Videtur malè facere. Nam homo non est Dominus vitæ suæ, ut cum *S.* Thom. 2.2. *q.* 64. *art.* 5 C. docent communiter Theologi. Ergo Gemesius non potest de illa disponere pro nutu, sed debet eam licito modo administrare ac conservare, adeoq; in proposito per tolerantiam sectionis judicio Medicorum necessariæ: multo minùs recusare eam potest, si accedat mandatum Prælati, cujus voluntati juxta regulam suam se totum tradidit, ut docet Lessius *de Iust.* C. 9. *dub.* 9. P. Navarrus *L.* 3. *C.* 3. & plures alii.

Resp. Gemesium non tenere admittere sectionem, etiamsi Prælatus hanc præcipiat, adeoq; non malè facere recusando illam. Ita Salonius 2.2. *q.* 65. *art.* 1. Dedicastillo *de Iust.* Tr. D. 10 *n.* 554. Card. de Lugo *de Iust.* D. 10. n. 21. & alii. *Prob.* Tum quia actus iste ob acerbitatem doloris est nimis arduus, & [ut loquuntur] nimis heroicus. Tum quia nemo, per se loquendo, tenetur media extraordinaria & difficilia valde ad vitæ conservationem adhibere, cùm juxta commune adagium: Non *sit tanto digna labore salus.* Tum quia

res tam acerbæ non minùs ob verecundiam, quàm dolorem, non cadunt sub regulas Ordinis, in quibus Religiosi obedire Prælato præcipienti tenentur, & bene Lugo & Dedicastillo *loc. cit.* ubi tamen addunt hanc limitationem, nisi Religiosus necessarius esset Reipubl. vel communitati, ac remedium foret omnino securum & certum, quod in casu nostro non est. Atque *ex his* patet quoq; ad rationes in contrarium allatas.

XL. *Gennadius elapso belli tempore equum cuidam furtim surripuit, & aufugit. Sed mox in morbum incidens, extremè egere cepit, ut cogeretur equum vendere, & præsenti necessitati mederi quod & fecit. Inde verò ad meliorem fortunam rediens, angitur de equo ablato. Quæritur. An restituere pro illo jam aliquid tenetur?*

Videtur teneri Ita Vasquez *Opusc. de Eleemosyn.* C 1. *dub. 8. n 68.* Pet: Lorca *in 2 2 D. Thom q. 32 art: 9 sect. 3.* D 38. *n 14.* Bonac. D. 3 Q. 4 *de Charit: punct. 6. n 16.* & cæteri ita communiter, ut Vasquez affirmet, neminem contradicere. Ratio est, Tum quia ad necessitatem sublevandam opus non est, debitum extingui, sufficit ejus restitutionem impediri. Ergo manet obligatio. Tum quia equus in necessitate illa potuit tantùm mutuo saltem imperfecto & conditionato concedi: cùm charitas solùm obliget ad sublevandam necessitatem proximi, ut docet Card: de Lugo *de Iu* D. 15 *n 168.* quæ sublevatio sufficienter etiam fit per talem conditionatam concessionem.

Resp.

Resp. Gennadium probabiliter non teneri. I Petrus à Navarra *de Restit. L 4. C.4. n 24.* Coninck *de actibus supern D 16 n.166.* Palao To. Tr.6.D.2 *pun.10 n.3.* & alii recentiores Ratio est. Quia Gennadius in hac extrema necessitate equum expendens satisfecit obligationi restituendi antea contractæ, cùm illum impenderit eo modo, quo tenebatur velle Dominus, illum expendi, si apud ipsum staret, Confirmatur. Si Gennadius in extrema sua necessitate equum Domino clam restituisset, eumq; statim iterum accepisset, non fuisset unquam obligatus eundem restituere Ergo nec in priore casu ad hoc tenetur. Nam si res furto sublata apud furem sine ejus culpa pereat eo tempore, quo restituta Domino eodem modo apud hunc periisset, fur liberatur restitutionis onere, ut ex communi docet Less *de Iust. C.12.D.15.* Atqui in nostro casu apud Gennadium ita periit equus: quia etiamsi Gennadius eum Domino restituisset, & statim, ut poterat, recepisset, eodem modo absq; ipsius culpa periisset; quippe Dominus tenebatur illum Gennadio in tali extrema necessitate donare.

Ad *primum* in contrarium negamus. debitum non extingui in casu nostro, cùm equum Gennadius expenderit, sicut Dominus eum expendi velle debuit. Ad *secundum*. dicimus, esto Dominus potuerit in tali necessitate mutuo conditionato equum concedere. Atqui reipsâ tale pactum non intercessit, ut proinde nullum ex eo remaneat restituendi onus. Deinde pleriq; Theologi

negant, id fieri potuisse, nisi maximè authoritate S.Script. & Patrum, ut videre est apud Palao D. 2. Cit pun.4. n.5. Certè extremè egens non obligatur ad ineundum tale pactum esto fortè, si in illud consentiat, postea eodem stare teneatur.

XLI. *Hatto Sacerdos urgente necessitate. absq; pravia confessione celebrat in peccato mortali, solâ hujus procurans contritionem: nec factâ hâc celebratione, Confiteri quam primū properat, sed tam diu differt, donec (prater opinionem quidem) iterum in defectu Sacerdotis ad Sacrum dicendum cogatur. Quaritur. Utrum Hatto ex eo solùm peccaverit mortaliter, quod post celebrationem in peccato mortali quam primùm confiteri non maturaverit?*

Videtur non peccasse mortaliter. Ita Ledesma & Villalobos, quos citat, & eorum opinionem probabilem censet P. Thomas Tamburinus Opusc de expedita Commun. C.1. §. 6, à n. 45. Rationem desumunt ex Trident. *Sess.13.* C 7. non præcipiente, sed hortante solùm ad celerem confessionem, quod svadent. Tum quia particula illa (*quamprimum confiteatur*) non est præcipientis, sed svadentis solùm: sicut nec vocula (*debet*) quâ utitur Pontifex in Missali, necessario præceptum mortale importat. Tum quia in dubio melior est conditio possidentis libertatem contra tale onus. Ergo cùm non constet, num Concilium intenderit præceptum, an merum consilium, pronuntiandum pro libertate. Tum quia leges præsertim graviores non ferendæ sunt facilè, ne multitu-

tudine illarum pejores Hebræis reddamur, ut sapenter advertunt S.Thomas & D.Augustinus *apud cit: Authorem.* Ergo moderatio talis ratiobiliter præsumitur apud Sacri Trident. Conciliū dhibita.

Resp. Hattonem, per se loquendo, peccasse mortaliter ex eo, quod post celebrationem in mortali peccato non fuerit quamprimum confessus. umitur ex Trident. *loc. cit:* ubi habentur hæc erba circa finem: *Si urgente necessitate Sacerdos absq; prævia Confessione celebraverit, quamprimū confiteatur;* in quibus verbis contineri præceptū, & quidem grave, seu obligans sub peccato mortali. *Probatur.* Tum quia ita sentiunt omnes Theologi, tam Scholastici quàm Morales, præter tres citatos, ut testatur Arriaga *Tom:de Euchar.st Disp:* 46 *n* 45. & plures illorum enumerat Barbosa *in cit. loc: Tridentini;* tantum autem consensum in legis alicujus interpretationem maximi esse faciendum, docetur de legibus. Tum quia Pontifex *in Rubr.Missalis de defectibus dispositionis animæ* apertè declarat præceptum, dum menti Concilii insistens de tali Sacerdote ait *debet Confiteri,* quo loquendi modo sedulo abstinet in aliis, ubi non est præceptum, ut videre est ibidem. Tum quia finis Tridentini in allatis verbis haud obscurè & præceptum & gravitatem hujus ostendit; voluit enim, inquit Barbosa, cavere irreverentiam Sacramenti, & consulere Sacerdotum conscientiæ & puritati, qui aliàs, nisi quamprimum confiteantur, periculo se exponunt, ob similem necessitatē

inopinato ingruentem iterum in mortali celebrandi ante præmissam confessionem; quod utiq; est grave, & dignum, quod à Magistratu Ecclesiastico per præceptum apud *Sacerdotes* caveatur. Unde sic argumentari licet: Modus imperandi, & particula necessitans quandocunq; versantur circa materiam gravem, innuunt præceptum grave, ut communiter docent DD. Atqui in præsenti adest modus imperandi à Concilio [*Confiteatur*] & particula necessitans à Pontifice (*debet confiteri*) & hæc versantur circa materiam gravem, periculum scil. celebrandi in mortali ante præmissam confessionem. Ergo innuunt præceptum grave. Tum deniq; quia alias nullum erit discrimen inter *Sacerdotem* & Laicum, cùm Concilium frequenter etiam Laicos hortetur, ut conscientiam habentes peccati mortalis in quovis casu confiteri illud non differant.

Ad 1. *Argumentum* in contrarium patet ex dictis. Ad 2. dicimus, non apparere ullum dubium de præcepto gravi per Tridentinum lato vel apud ipsos Sacerdotes: qui ubiq; istud in scholis docentur, & probè nôrunt & agnoscunt: vel apud Authores, cùm contra omnes antiquos juxta ac recentes unus & alter aut tertius non sint æstimandi, ut rectè Dedicastillo *de Euch: Tr. 4 D. 9. n. 148.* maximè si nullum afferant argumentum ab aliis non priùs bene expensum, ut sit in præsenti. *Ad 3.* hanc moderationem in ferendis legibus adhiberi debere, probè scivit Tridentinum,

& ni-

x nihil contra eam facere se in statuto hoc novo censuit.

XLII. *Hermogenes æger simul vocat Sacerdotē Religiosum, qui Confessionem suā excipiat, ac Parochum, qui dein se confessione expiatum, mox Sacro Viatico muniat. Verùm Confessarius deprehendit Hermogenem à multis annis malè esse confessum, & jam indigere longiore tempore ad defectum hunc resarciendum. Quæritur. Quid cum ipso faciat Confessarius, præsente jam Parocho cum S. Eucharistia, eidem ægro porrigenda?*

Videtur Hermogenes admitti non posse ad S. Eucharistiam. Quia juxta Trident. *Seß.13. C. 7. & Can.11.* Sac: Eucharistia non potest permitti in: disposito. Atqui Hermogenes est indispositus, ut. pote existens in peccatis mortalibus, quæ necdū fuit confessus. Ergo &c.

Resp. Cum Granado *de Sacram, Contr:7. Tr: 9. D.5. f.3. n.20.* si ægro mors immineat, ita ut non supersit tempus integrè confessionis faciendæ, Confessarium audire debere illa peccata, quæ pro ratione temporis exponi possunt, & deinde factâ generali cœterorum accusatione Hermogenē absolvere, ac statim ad sumendum Viaticum admittere: Si vero mors non immineat, nec spatio dimidiæ horæ integra confessio fieri possit, debere Confessarium excitare Hermogenem ad perfectam cōtritionem eliciendam, & indicatâ obligatione confessionis integræ alio tempore faciendæ eundem quoque ad S. Eucharistiam sumendam admittere: Ratio prioris est, quia sic occurritur omnibus in-

commodis; nam subvenitur infirmo per confessionem & absolutionem, porrigitur Eucharistia, & vitatur scandalum. Ratio posterioris est, quia ex una parte esset scandalum, si æger non communicaret: ex altera vero est minùs inconveniens communicare absq; confessione; quàm cum ea præproperè facta.

Ad *rationem* in contrarium dicimus, Hermogenem pro his circumstantiis sufficienter per contritionem elicitam esse dispositum, ut absolutè nō dicatur indignus, & cum irreverentiâ ad S. Eucharistiam accedere, perinde ferè, ut ille, qui proximè altare recordatur peccati mortalis, nec recedere absq; nota famæ potest, ex communi Authorum non censetur indignus, aut cum irreverentia S. Eucharistiam sumere, si contritionem prius eliciat, & confessionem proximè faciendam proponat.

XLIII. *Hostilius refert, superioribus Germanici belli annis in pluribus Altaribus sigillum, seu sepulchrum fractum, vel etiam amotum fuisse, etsi nulla de cætero injuria vel ipsis altaribus, vel Templis inferretur. Quæritur. Utrum prædicta altaria post solam illam fractionem aut amotionem sepulchri reconciliari debeant, antequam Sacra in ipsis denuò peragantur?*

Videtur reconciliari debere. Ita Canonistæ, Durand: Angel: Sylvest: Henriquez, Garcias, Emanuel Sa, *V. Altare, n.* 1. & alii. Probatur tū ex *Cap.* 1. *de Consecrat. Ecclesia.* Tum quia sigillū illud videtur de essentia & forma altaris.

Resp.

Resp. Propter solam fractionem aut amotionem sigilli altaria non esse necessario reconcilianda. Ita Sotus *in 4.Dist.13.q.2.* Suarez, Vasquez, Coninck, Lugo *de Euch.* D.20.n.75. Dicastillo *Tom.1. de Sacram.Tr.5.* D.4.n.146. & alii plures. Quia sigillum illud non est de necessitate altaris: nec in eo forma hujus consistit; cùm ex recepta jam consvetudine altaria consecrentur absq; ulla dependentia à reliquiis, ob multitudinem fortè altarium, & paucitatem exploratarum reliquiarum. *In Cap.cit.* non dicitur, altaris consecrationem amitti, si sigillum frangatur, sed si lapis sive mensa consecrata frangatur, in qua sigillum seu receptaculum reliquiarum continetur. *Atq; ex his* patet ad argumenta in contrarium.

XLIV. *Indus mercator Catholicus Amstelodamum Civitatem hæreticam delatus, comedit ibi cum cæteris carnes quovis die hebdomada, cùm nec periculum, nec alia causa gravior urgeat, solùm ideò, quòd putet, legem Ecclesiasticam de abstinētia carnis hîc locorum non obligare, utpote pridem præscriptione & contrario usu abrogatam: postea tamen ad suos rediens, mordente conscientiâ, scire vult ex Confessario, num rectè id fecerit. Quæritur. Quid Indo dicendum?*

Videtur approbandum ipsius factum. Ita Caramuel *in Theolog: fundamentali, fundam.19. q.2. n.147.* Tum quia contra legem etiam Ecclesiasticam præscribi potest spatio 10. annorum, ut tenent non pauci, quos citat & sequitur Palao *Tr. 3. de LL.D.3 p.2.* § 2. Tum quia si major pars populi

puli non servat legem, poterunt alii absq; scrupulo ei conformari; quippe supponitur lex talis inutilis, ut docet Dian. *P.7. Tr.11 R 23.* Tum quia leges pendent ab acceptatione, ut cum aliis docet Caspensis *Tr de LL D.1 f.5.n 60* Atqui lex jejunii & abstinentiæ à carnibus non est acceptata Amstelodami. Ergo &c.

Resp. Indo dicendum esse à Confessario, ipsum malè fecisse, & graviter peccasse Ita habet communis Theologorum apud Dianam *Part.11. Tra: 1. Res 6.* Tum quia hæretici absolutè subsunt jurisdictioni Ecclesiæ, & hujus legibus obstringuntur propter characterem baptismalem, ut ex communi aliorum docet Arriaga *Tom 4. Theolog D 20, f.6.n 30.* Tum quia leges Pontificiæ, imo etiam civiles non pendent ab acceptatione, ut verior & communior habet sententia Theologorum apud Suarez *de Leg L.3.C 19.n 4* Vasq. *1.2 D.156, C.5.* Layman *L.1.Tr.4. C 3.n.1* & alios. Tum quia in terris hæreticorum consvetudo totius populi comedendi carnes diebus vetitis, & violandi jejunia etiam per mille annos continuata, abrogare nequit præcepta Ecclesiæ, ut optimè Rebell. *de obligat.Iustit P 1 L 1 q.5.n.14.* cùm prorsus irrationabilis sit, eiq; continuo reclametur.

Ad *primum* in contrarium dicimus, cùm hæretici bonâ fide & legitimo titulo, aliisq; conditionibus ad præscribendum requisitis destituantur, nũquam eorum procedere præscriptionem contra aliqua præcepta Ecclesiæ. Ad *secundum*, hoc admitti solùm posse in legibus civilibus, si Prin-

ceps

ceps sciat & taceat, tunc enim revocare cense-tur leges illas: minimè vero in Ecclesiasticis præceptis, ijs præsertim, quæ non in dies emanant à Pontificibus, sed jam olim ab ipsa Ecclesia promulgata, & à toto populo Christiano usu sunt recepta, postea vero ab hæreticis ejus hostibus in odium ejusdem absq; ulla justa causa pertinaciter non observata & contempta fuerunt. Atq; *sic* etiam patet ad *tertium.*

XLV *Kolbertus Parochus, Officium Divinum legere solet cum Cooperatore suo sed ob gravem suum auditum & submissiorem socii pronuntiationem nihil ferè percipit de verbis socii, idq; anxius exponit suo Confessario. Quæritur: Utrum Kolbertus nihil ferè de socii pronunciatione percipiens, satisfaciat præcepto, & absq; sollicitudine pergere ita cum socio possit?*

Videtur satisfacere, & pergere posse. Ita Caramuel *in Theolog: fundamentali, fundam. 53. n. 1097.* Movetur. Tum quia Sacerdos, cùm solus orat, non tenetur seipsum audire, ut plerique docent. Tum quia orans nec seipsum, nec socium tenetur audire cum interna attentione. Ergo omnino nec auscultare hunc socium tenetur.

Resp. Kolbertum non satisfacere præcepto, nec pergere posse cum socio, si nihil ferè de pronuntiatione hujus intelligat. Ita ex communi Theolog: Baldellus *Tom. 2. Theolog. Moral. Lib. 3 D. 33 n. 15. & 16.* Ratio est, quia Kolbertus sic nec ratione sui, nec ratione socii totum Breviarium recitat; non ratione sui, ut patet, cùm medium

dunta-

duntaxat pronuntiet: non etiam ratione socii, quia auditus succedit pronunciationi, nec initur societas cum altero, nisi quoad prolationem vocis perceptibilem. Ergo si pronunciatio socii non percipitur, non juvat societas. Ergo orans pronunciatione socii non perceptâ, nec ratione sui, nec ratione socii totum Breviarium persolvit, & consequenter non satisfacit præcepto integras horas requirenti.

Ad *primum* in contrarium negamus consequentiam. Nam esto orans se non audiat, pronuntiat tamen verba sufficienter, ut supponimus. Atqui orans, si Socium non percipiat, tum mediā partem nec audit, nec pronunciat. Ergo non satisfacit. Ad *secundum* negamus itidem consequentiam; quidquid enim jam sit de interna attentione, si orans non percipit Socium, tunc respectu mediæ partis nec externam habet horarum requisitam pronunciationem, cum loco hujus saltem auditio adesse debeat.

XLVI. *Landrada uxor in actu Conjugali seminationem habere tam citò nequit, sicut eā habet vir suus; hoc ergo recedente ipsa mox eandem suo marte procurat. Quæritur. Num licitè?*

Videtur licitè id facere. Ita Sanchez *L. 9. de Matr: D.17.n.9.& 10.* Bonacina *de Matr: q.4. p.6.n.15.* Lessius *L.4.C.3.dub 7.n.55. & dub.14. n.94.* atque alii apud Dianam *P.2.Tr.17. R. 38.* è quibus Carolus de Baucio apud eund: *P.10. T.13. Res.42.* ulterius progressus ait, etiam virum manibus suis uxori in prædicto casu procurare semi-

natio-

nationem posse. Probant. Tum quia satis probabile est, semen muliebre ad generationem esse necessarium, certum vero, esse convenientissimū. Ergo sic mulier mere complet ceptam copulam, quod utiq; est eidem licitum. Tum quia alias fœminæ periculo non minùs frequenti, quàm gravi expositæ forent, si ita libidine irritatæ continere semen deberent.

Resp. Landradam illicitè id facere. Ita communis Theologorum, à qua non audet recedere Diana *loc. cit.* & P. *11. Tr. 1. R. 11.* maximè postquam in operibus Sanchez contraria opinio delata fuit: & sententia Baucii malè etiam olere cœpit apud Sac: Congreg: Indicis Lessius quoq; in sola editione Parisiensi pro contraria sententia habetur, non in Antverpiensi. Ratio nostra est. Tum quia viro recedente consummata jam est copula conjugalis. Ergo mulierem tunc solam emittere semen, est peccatum molliciei. Tum quia & authoritate & ratione probabilius est, semen muliebre generationi necessarium non esse. Tum quia conjugibus ea solùm copula licita est, per quam efficiuntur una caro. Atqui per illam muliebris seminis effusionem non fiunt una caro, cum jam sint à se mutuo separati. Ergo &c.

Ad *primum* in contrarium patet ex dictis, quibus solùm addo, Avicennam apud Dianam *Res. 11. cit.* putare, muliebrem seminationem esse prorsus frustraneam, quando vir prius jam seminavit. Ad *secundum* dicimus non deesse alias vias huic peri-

periculo occurrendi, idq; avertendi. Quamvis autem ex his sententia nostra multo probabilior videatur, contraria tamen per eam suâ non desti. tuitur probabilitate, quam præter citatos absolutè docet P Dedicastillo *de Matr: Disp. 9 n.71.*

XLVII. *Lazarus gravi morbo detinetur, cui Medici vinum interdicunt, prohibentq; domesticis ejus ne quis hoc in exigua etiã quantitate ipsi porrigat. Infirmarius advertens vires ægro defluere, & causam hujus in defectu vini referens, simulq; Lazari precibus victus vinum ipsi affert, quo hausto æger brevi moritur. Quæritur. Utrum Infirmarius peccârit mortaliter?*

Videtur non tam graviter peccâsse sive ratione mandati violati, cùm non teneatur Medico obedire, tanquam Superiori: sive ratione damni, quod non intendit, sed levamen morbi.

Resp. Infirmarium mortaliter peccâsse. Ita P.Palao *Tom.1.Tr.1 D.2. pun.9. in fine.* Ratio est. Quia qui exponit ægrum absq; ratione manifesto periculo mortis notabiliter accelerandæ peccat mortaliter. Atqui Infirmarius contra præscriptũ Medici ministrans Lazaro vinum exposuit istum absque ratione manifesto periculo mortis saltem notabiliter accelerandæ. Ergo peccavit mortaliter. Atque hanc sententiam supponunt Covarr: Navarr. Henriquez, Avila, & alii, cum quibus citatus Author *Tom.6.Tr.29. D.6. pun.15 § 5. n.6.* docet, talem Infirmarium, seu quemvis alium, qui assistit ægro, & mortem hujus ministrando prohibitum potum aut cibum notabiliter accelerat, in-

currere irregularitatem, nisi ignorantiâ excusetur, quia scilicet actione peccaminosâ ad mortem infirmi cooperatur.

Unde patet ad rationem in oppositum; tenebatur quippe Infirmarius observare præscriptum Medici, ne, eo neglecto, ægrotum in manifestum mortis periculum conjiceret, esto non damnum illius, sed levamen morbi inten erit.

XLVIII. *Lælius Confessionem Sacramentalem peracturus sedulo quidem ad eam se parat, plerumq; tamen post acceptam jam absolutionem recordatur alicujus peccati gravis ex oblivione præteriti, illudq; vel adhuc in Confessionali existens, vel ad hoc rediens aperit absq; novo, ut apparet, dolore, quamvis non sine molestia Confessarii inde perplexi, quid faciat Quæritur 1 Utrum Lælius teneatur post Confessionem & Absolutionem peractâ iterum Confiteri tale peccatum oblivione præteritum, antequam ad Sacram Eucharistiam accedat? 2. Utrum, si illud peccatum in ipso adhuc Confessionali existens aperiat, de novo absolvi à Sacerdote debeat? 3. Utrum novus etiam dolor requiratur, si de novo sit absolvendus?*

Videtur 1. Non teneri Lælium confiteri peccatum ex ignorantia invincibili omissum, antequam ad S Communionem accedat. Ita Reginald: *Tom 2. L.29.* C.6.q 4. *sect 1. n 105 in fine*, quia peccatum illud non solùm contritione, sed etiã absolutione Sacramentali remissum est. 2. Opus non esse novâ absolutione, si Lælius mox post absolutionem adhuc in Confessionali flectens no-

Q vum

vum peccatum, quod prius non occurebat, prioribus adjiciat, siquidem confessio hæc posterior moraliter eadem censetur cum illa priore, & consequenter eadem absolutio utrorumq; peccatorum. 3. Requiri novum dolorem, si Lælius ad Confessionale rediens peccatum priùs oblivione omissum de novo confiteatur, & absolvatur. Ita Dian. P:3 Tr.4.Ref. 116. Tum quia semper debet adesse novum motivum erubescentiæ & doloris, quoties quis confitetur. Tum quia aliàs etiam una Confessio potest sufficere ad duplicem absolutionem, quod nemo dicet.

Resp. I. Lælium teneri peccatum ex oblivione omissum subjicere clavibus, antequam ad *S.* Communionem accedat. Ita Palao *Tom.4 Tr.* *21. D.unic.pun 12. n.4.* Wiggers *in 3.Part. q.80.* *art.5.dub 3.* Caspensis *Tom.2.Tr.22 D.9 S.2 n.25.* & alii communiter. Ratio est, quia præceptum Sac:Trident Concilii *Seff.13 C.7. & Can 11.* obligat non tantùm ad confitendum ante Communionem, sed simpliciter ad confitenda omnia peccata mortalia, quorum quis sibi conscius fuerit; Lælius autem revera se conscium novit peccati nondum clavibus subjecti. Ergo &c. *Nec refert*, quod tale peccatum sit remissum in Confessione legitimè facta. Hoc quippe non impedit, quin debeat supponi clavibus, aliàs nec qui contritum se putaret, ad peccatorum suorum confessionem amplius teneretur, quod est contra Trid: *Cap.7. cit.* *Resp.* Lælium de novo absolvendum esse, etiamsi immediatè perpriorem absolutionem peccatum o-

bliviv-

blivione omissum aperuerit. Ita supponunt planè omnes, & ratio clara est, quia in puncto finitæ absolutionis finitus & peractus est actus judicialis hujus Sacramenti. Ergo non potest amplius cogitari moraliter existere, & extendi ad peccatum subjunctum. Aliud est in Baptismo *v.g.* quando prolatâ formâ physicè non existit ablutio seu materia proxima, sed moraliter tantùm est ei conjuncta, quia ante moralem hanc conjunctionem nondum est Sacramentum Baptismi peractum, sed quasi suspensum, quod secus se habet in Sacramento Pœnitentiæ & casu nostro. *Resp.* III. Lælium non debere novum dolorem elicere pro novo Sacramento, sed sufficere priorem vel physicè vel moraliter adhuc permanentem. Ita Card: de Lugo *de Pœnit*, D.14. n.27. Ratio est, quia per se loquendo, eadem materia, adeoq; in præsenti idem dolor adjungi potest diversis formis: & fuisse sub una, non tollit capacitatem ad alteram, quæ enim hujus repugnantia? An quia novum adesse debet motivum erubescentiæ? sicut enim prior dolor, ita prius motivum hujus doloris sufficit, cum hoc in illo involvatur. An quia sic una etiam Confessio sufficere potest duabus absolutionibus? minimè; quia absolutio nova tanquam sententia judicialis stare non potest absq; accusatione nova: at bene absque dolore novo. Unde dixi, *per se loquendo*, unam materiam subesse posse diversis formis ut innuerem, hoc in Confessione respectu absolutionis Sacramentalis ex peculiari ratione repugnare ob actum judicialem, quia

ſi novus ſit, & accuſationem & ſententiam novam habeat oportet, quod ſecus ſe habeat in dolore. Confirmatur hæc Reſponſio ex praxi Eccleſiæ & Confeſſariorum, cum vix ullus ſit, qui pœnitentē in tali iterata confeſſione de novo dolore admoneat. Ergo ſignum eſt, priorem ſufficere. *Atque ex his* conſtat etiam ad rationes in oppoſitum allatas.

XLIX. *Leander Crucem Indulgentiis V. Sanctorum praditam è collo ſuſpendit, ne ſcil. facilè ſic eam perderet, cum ex reſtrictione Indulgentiarum per Papam Alexandrum VII. facta intellexerit, loco unius talis rei perditæ deinceps aliam pro iiſd. Indulgentiis reſtitui non poſſe. Verùm non multis poſt diebus neſcio quo caſu Crucem illam penitus confregit; ne igitur ſimul Indulgentiarum faceret jacturam, mox apud aurifabrum redintegrari eam curavit. Quæritur. Utrum Crux illa ita redintegrata priores Indulgentias retineat?*

Videtur non retinere. Ratio eſt, quia ſpecies Crucis, ut ponimus, prorſus periit. Ergo & Indulgentia, ſiquidem hæc non ſoli metallo, ſed formâ Crucis inſignito fuit conceſſa.

Reſp. Crucem prædicto modo redintegratam retinere priores indulgentias. Ita P. Gobat *de Indulg n. 320.* Ratio eſt, quia adhuc moraliter cenſetur planè eadem Crux & perinde jam ſe habet, ac ſi nunquam fuiſſet fracta. Confirmatur. Eccleſia penitus diruta mox tamen in eodem ſitu reædificata retinet priorem Indulgentiam, cum

mora-

moraliter eadem censeatur, ut cum pluribus Authoribus docet Diana *Part.11.Tr.8.Res.9.* cur ergo etiam Crux denuo refecta priores Indulgentias non conservet? Dubitat de Ecclesia & consequenter de Cruce refecta Cardin. de Lugo *Tom. de Pœnit. D.27.n.131.* sic arguens: Templum penitus destructum, esto in eodem situ fuerit reædificatum, perdidit tamen consecrationem. Ergo & Indulgentiam. Sed negatur consequentia. Ratio disparitatis est, quia consecratio ob peculiares physicas actiones, quibus confertur, idem etiam physicè Templum ad sui consecrationem requirit; quod secus se habet in collatione Indulgentiarum; unde ab illa nulla ad has est argumentatio. *Atque sic* patet etiam ad rationem in contrarium.

L. *Lembla famulus peractis operibus à Domino præceptis multum pecuniæ lucratur per annũ arte suâ, laborando aliis pro pretio, quod nesciens Dominus pecuniam illam ab eo exigit, aut stipendiũ promissum eidem denegare vult. Quæritur. Utrũ Lembla pecuniam extraordinario labore partam reddere Domino debeat?*

Videtur teneri. Nam par est ratio hujus famuli mercede conducti, atque aliorum servorum; hos autem Domino acquirere, quidquid acquirant, habetur in § *Item nobis, Instit. per quas Personas nobis acquiritur &c,* & cum aliis Authoribus docet Card. Lugo *Disp. 2. de Iust. n.45.*

Resp. Lemblam non teneri reddere Domino pecuniam extraordinario labore citra detrimentũ sui famulatûs partam: nec Dominum absque inju-

ria eandem exigere ab eo posse. Ita Molina *de Iust. Tom.1.Tr:2 D.28* Fagundez *in Decalog.Tom.* 2 *Lib.7.C 12 n.7.* P.Navarrus *de Restit. L.3.* C 1. *n.219.* & alii. Ratio est, quia Lembla absolutè est capax Dominij, & vi contractûs cum Domino initi, tenetur solùm ad operam à Domino praescriptam. Ergo si ultraneo labore aliis exhibito aliquid acquirat, vere sibi acquirit; aliàs instar fundi, praedii, ac jumenti se haberet, quae semper Domino fructificant; quod nec *de mancipiis* dici potest, cum & ista dominii capacia sint, ut constat *L. 53. ff. de judiciis*, ubi datur servis actio contra Dominos, si dicant, quod suis nummis se redemerint, & contra fidem datam manumissi nō fuerint. Quare si Dominus vi pecuniam aufert, aut stipendium negat, potest Lembla occultâ compensatione uti, sicut docet Lessius *L. 2. de Iust. C.4.dubit.4. n.17.*

Ad *argumentum* in oppositum negamus in primis paritatem, quia Lembla, etsi famuletur, absolutè tamen liber est: non autem sic liberi sunt servi propriè dicti, qui idcirco sicut libertatem, ita jus sibi aliquid acquirendi perdidisse videri possunt. Deinde dicimus, etiam mancipia perditâ libertate non prorsus simul omnia jura perdidisse, ut patet *ex L.53. cit.* adeoq; sibi etiam acquirere perinde, ut alii famuli, quidquid simili labore extra operam Domino debitam acquirant, ut docent *cit; Authores.* Jura, quae statuunt, servos Domino acquirere, quidquid acquirant, intelligenda

sunt,

unt, inquit Molina *loc. cit.* regulariter: vel certè, ut tenet Wiggers *Tr. 1. de Iust.* C. 3. *n. 18.* per consvetudinem sic mitigata sunt.

LI. *Leonides Vir dives & absq; liberis promittit Diomedi amico suo, quod velit ipsum hæredem instituere, & juramentum addit, se testamentum conditum non revocaturum, quam tamen revocationem postea facit, à quibusdam ad id persvasus. Quæritur. Utrum Leonides revocationem testamenti sui contra juramentum suum licitè fecerit?*

Videtur licitè fecisse. Ita Bartoldus *in L. Si quis in principio testamenti. ff. de legatis.* Antonius Gomez, Benedictus Ægidius, Azor *p. 3. L. 3. C. 7. q. 7.* & alii plures relati à Covarr. *de Testã. 2 part. n 15.* Moventur. Tum quia testamentum suâ naturâ & conditione est revocabile, quãdiu testator vivit; non enim confirmatur, nisi morte testatoris. Ergo contra naturam & substantiam ejusdem est, ut revocari non possit in vita, ac proinde jusjurandum adhibitum contra substantiam testamenti non valet. Tum quia promissio hæc est contra bonos mores *ex L. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbor. oblig.* Ergo absq; peccato non potest observari. Tum quia juramentum sequitur naturam actûs, cui adjicitur, nec obligat ad plura, quàm ipse actus licet plus obliget ratione Religionis. Ergo cùm testamentum sit de se revocabile, juramentum additum non importat irrevocabilitatem.

Resp.

Resp. I Leonidem revocationem testamenti sui contra juratam promissionem non posse licitè facere. Ita Covarr: *loc. cit.* Vasquez *de Testā.* C.2. *dub 3 num 15 & 16* Molina D 151 § *Contrariam sententiam.* Dicastillo L 2. *de Just.Tr.* 19. D.1 *n* 265. Card: de Lug. D 24. *de Just n.* 25 Palao Tr.14 P.2 *pun* 8 & alii Theologi communiter. Ratio est, quia non revocare testamentum non est ex se illicitum, aut prohibitum, sed licitum; esto fortè aliquando consultum foret, ut revocaretur, & in aliquid melius disponeretur. Ergo si Tò non revocare testamentum alicui jurejurando in ejus bonum promittatur, obligabit ejusmodi juramentum, cùm non sit de re illicita ex parte jurantis. Confirmatur. Si testamentum esset ad pias causa., & juramento confirmaretur, obligaret, nec leges Civiles possent illud annullare in tali materia; esset enim votum DEO factum, circa quod nihil leges civiles statuere possunt. Cur ergo non obliget quodvis aliud juramento confirmatum?

Resp. II Si Leonides priùs testamentum revocavit, condito secundo, etsi id fecerit, illicitè, ut diximus, validè tamen præstitit. Ita cum pluribus Dicastillo *n.*266. Nam qui juravit, se alteri non venditurum ædes, si postea vendat, illicitè quidem, sed tamen validè vendet. Item qui juravit, se Mariam ducturum in uxorem, si postea ducat Annam, validè ducit, sed illicitè; est autem eadem ratio in casu nostro. Ratio esse potest, quia juramentum non aufert potestatem ad testandum,

dum, quam jus gentium & civile concedit, sed solùm facit, ut sis perjurus, si aliud condas.

Resp. III. *Si* Leonides juratam & à Diomede acceptatam promissionem revocârit, & alium hæredem instituerit, iste secundus hæres vi promissionis tenetur postea restituere hæreditatem illi priori. Ita Molina, Lessius Dicastillo, Lugo *n. 34.* & alij. Ratio est. Quia Diomedes, qui prius fuerat institutus hæres, acquisivit per acceptationem juramenti jus ad bona testatoris, & iste contraxit obligationem realem ad hæredes transmissam. Ergo hic secundus hæres institutus tenetur implere promissionem realem à testatore factam, & à promissario acceptatam.

Ad *primum* in contrarium distingvimus antec: est revocabile per se nudè consideratum, concedimus: est revocabile post factum juramentum de revocatione non facienda, negamus. Ad *2dum* itidem distingvimus; est contra bonos mores naturales, negamus: contra civiles esto; quia jure naturæ non prohibetur, sed solùm lege civili, cujus definitioni standum non est in hac materia, quæ reverentiam juramenti tangit; quamvis Dicastillo, Palao *loc: cit.* & nonnulli velint, nihil hîc fieri etiam contra legem civilem, quæ revocationem testamenti permittit solùm, non prohibet, quam opinionem tenet etiam Diana *part. 10. Tr. 15. Res. 11.* Ad *3tium*, dicimus, Juramentum sequi naturam actus principalis quoad tacitam conditionem, si non addatur juramentum excludens illam conditionem, concedimus: secus, negamus

in

in proposito autem juramentum additum excludit conditionem revocabilitatis, quando dicitur conditio testamenti, quid ergo mirum, si hæc conditio ab actu principali separetur.

LII. *Leonilla cognoscitur á Consangvineo mariti sui, ab hoc ad incestum illum metu gravi & in constantem fœminam cadente coacta. Nunc anxia haret, quomodo erga virum suum rei inscium se gerat? Quaritur: Utrum Leonilla debitum conjugale exigere à marito suo possit?*

Videtur non posse. Ita Sanchez *L. 9. de Matr. D. 13. n. 4.* Basil. Pontius *L. 10. C. 7. n. 6.* Mart: Perez *D. 52. sect. 4. n. 4.* & alii. Fundamentum unicum est, quod in eo casu non cessaverit culpa incestûs; tenebatur quippe vitam exponere, ne consentiret. Ergo nec excusabitur à pœna illa. Confirmatur. Metûs non excusans participantem cum excommunicato à culpa non excusat eundem à pœna excommunicationis *C. in Sacris, de his, qua vi.* Ergo etiam Leonilla non erit libera à pœna illa ratione metûs, cùm propter istum non excusetur à culpa?

Resp. Leonillam debitum marito suo & reddere, & exigere ab eodem posse. Ita nonnulli apud Pontium *loc. cit.* Ratio est, quia universim loquendo, metûs gravis excusat à transgressione & contumacia contra Ecclesiasticam legem, cùm præcepta Ecclesiæ benignè sint accipienda: nec credibile sit, Ecclesiam velle obligare cum tanto rigore. Ergo idem metus excusat quoque ab incurrendis censuris, cùm pœnæ istæ non incurrantur, nisi ob trans-

tranſgreſſionem & contumaciam contra legem, ut
apertè docent Navarr C.27. *Sum.* *n.63.* Salas,
de Leg. D.11.*ſect.*1. Avila, Coninck, Filliuc. & a-
lii, quos refert & ſequitur Bonac. *Tom.*1. *Tr. de*
*Cenſ.*D.1. Q.2.*pun* 3 *n.*1. Confirmatur. Remi-
gantes ſeu inſervientes Pyratis non incurrunt ex-
communicationem, ſi metu gravi ad eam adigan-
tur, eſto ſpectato jure naturæ obligati ſint ab-
ſtinere ab ea cooperatione etiam cum gravi vitæ
periculo, ut docent Navarr. *in* C. *quorundam de*
Judæis notabili 11. *n.* 18. Tolet, *Sayr*. Suarez, &
alii, quos citat & ſequitur Palao *Tr.*29.*D.*3 *pun.*
4. *in fine* Similiter ſi adulterio annexa eſſet cen-
ſura incurrenda, non incurreret hanc mulier, quæ
ex gravi metu adulterii ream ſe faceret, ut cum
pluribus aliis docet Bonac *lo.cit.n* 5. Cur ergo
Leonilla ob ſimilem metum à pœna Eccleſiaſtica
non eximatur?

Ad 1. in contrarium negamus conſequentiam,
cùm pœna hæc ſit merè Eccleſiaſtica, quæ, ut di-
ximus, non niſi in contumaces ſtatuitur, qualis nō
eſt Leonilla. Ad 2*dum* Iterum negamus conſe-
quentiam propter diſparitatem; nam quandocunq;
metus gravis incutitur in contemptum Eccleſiæ,
tunc ſicuti non excuſat à peccato, ita neque à cen-
ſura, ut docent Suarez *Tom.* 5. *in* 3. *part.* D.6.
ſect 93.*n.*3. *& ſeq.* Coninck, Bonac. Filliuc. *Tr:*
11 C.8.*q* 18. & hoc teſte, communiter alii: Cùm
ergo metus gravis incutiatur participanti cum ex-
communicato in contemptum Eccleſiæ, minimè

vero

verò Leonillæ, mirum non eſt, illum pœnæ Ecclesiasticæ ſubjici, non autem iſtam.

LIII. *Leopoldus Princeps ob annonæ Charitatem mandat in tota Provincia, graviterq; obligat ſingulos, ne quis frumentum exportet. Gumeſindus Parochus haud ignarus hujus legis, illectus tamē majore pretio, quo extra Provinciā venditur frumentum, evehit iſtud in magna copia, ſed deprehenſum tandem à Miniſtris Leopoldi aufertur. Cōtra quod dum vehementer conqueritur Gumeſindo obiicitur ipſi, quod non tantum contra mandatum Principis fecerit, ſed negotiatione ſua etiā Privilegio Clericali ſe privaverit? Quæritur 1. Utrū Gumeſindus Parochus teneatur Lege Sæcularis Principis 2. Utrum non parendo peccârit. 3. Utrum in hoc caſu negotiationem prohibitam exercuerit?*

Videtur directè, & per ſe poteſtate directivâ ligari. Ita Palao *Tr.3. de Legib. D.1.pun 24. §.6.n.6.* plures pro ſe referens. Ratio eſt, quia Clerici ſunt Cives & partes præcipuæ civilis Reipublicæ, ac proinde Gubernatori politico Reipublicæ debent eſſe ſubjecti. Atqui Gubernator politicus jurisdictionem temporalem in illa Republica habens eſt Princeps ſæcularis. Ergo iſte leges imponere poteſt, quæ & eorum ſtatui & Reipubli- convenientes ſint; aliàs etiam non tenerentur Clerici leges, & valorem contractuum, monetarum, mercium, obſervare, quod omnes negant. Quare peccant Clerici mortaliter, non parendo, inquit *cit: Author n.2.* cui conſentit Dian. *P.6.Tr.8.Reſ.4.*

in fi-

fine cùm non appareat, unde minuatur eis o-
ligatio, si concedatur semel, illos legibus adstringi.
æc sententia valde probabilis est. Nihilominus.

Resp. I. Gumesindum Parochum non obstrin-
i directè ex vi directiva ad observandam legem
eopoldi Principis sæcularis· sed solùm indirectè
x vi rationis naturalis dictantis conformitatem
um cœteris personis ejusdem Reipublicæ. Ita
equè probabiliter Azor, Vasquez, Suarez, Filli.
ic. Bonac. & plures alii, quos citant & sequuntur
Tanner *Tom* 2.D.5.Q.6.*n* 28. Layman *L.*1.*Tr.*4.
C.13 *n.*6. & Augustinus Barbosa *L.*1.*juris Ecclesia-
stici universi* C.39. *n.*53. Ratio primæ partis
est, quia nemo tenetur directè legibus ejus, qui
non habet in ipsum jurisdictionem. *L. fin. ff. de
Jurisdictione omnium Iudicum*. Sed Principes
Sæculares non habent in Clericos jurisdictionem,
ut determinat Innocent: III. *in C. Ecclesia S. Ma-
ria de Constit.* Ergo &c. Ratio secundæ partis
est, quia ipsum jus naturæ & æquitas exigit, ut
Clerici in iis, quæ spectant ad bonum Communita-
tis (cujus aliquo modo membra sunt) & libertati
eorum non præjudicant, se conforment, cùm tur-
pis sit omnis pars, quæ dissidet à suo toto, seu quæ
in pari causa non consonat toti. Ergo cùm nō
teneantur directè, seu vi legum politicarum, sal-
tem indirectè ex consequenti iisdem obligabuntur.
Accedit, quod Summi Pontifices, aliiq; Ecclesia-
stici Prælati, ut pax communis servetur, ejusmodi
leges Principum approbent, & Clericis omnibus
servandas præcipiant; imo vero etiam velint se-

cun-

cundum eas in foro Ecclesiastico judicari; ut rectè Layman *loc. cit.* *Resp.* 2. Gumesindo frumentum, quod exportare extra Provinciam volebat, auferri à Ministris Principis non posse. Ita communis ferè DD. Tum quia talis ablatio habet rationem pœnæ. Ergo illam contra Clericũ nullo pacto Judex sæcularis infligere potest. Tum quia sicut Laici nullam habent jurisdictionem in personas Clericorum, ita neque in eorum bona; hæc enim bona sequuntur personam. *Resp.* 3. Gumesindum non parendo legi politicæ Leopoldi peccâsse probabiliter solùm venialiter. Ita *Salas de Leg. D.14. sect.10.n.11. in fine.* Bonac. *de Leg. D.1.Q.1.pun.6.n 63* Caspensis *Tom.1.Tr.13.de LL. D.4. sect.2.n.15.* & plures alii. Ratio est, quia difformitas partium Communitatis in proposito non est gravis per se, secluso scandalo, vel gravi damno Reipublicæ. Ergo nec ipsa graviter obligat, nec summus Pontifex, cùm voluntas hujus objecto commensurata præsumatur. *Resp.* 4. Gumesindum exportando frumentum non commisisse negotiationem prohibitam: Ita Bonac. *Tom. 3. in Bullam Cœnæ, D.1. Q.19. pun.3. n.6.* Tanner *Tom 3. D.4.Q.7.dub.2.n.69.* Palao *Tom.2 Tr.12. de unic. pun.9.n.16.* & alii. Ratio est, quia nõ omnis negotiatio lucrativa est interdicta Clericis, sed ea solùm, in qua res non meliorata majore pretio venditur, quàm fuerit empta.

Ex his patet etiam ad rationem in contrarium. Nam Clerici sunt quidem Cives & partes Reipublicæ, at non quomodocunq; sed sunt Cives &

partes

artes exemptæ, ideoq; præcipuæ. *Ad id*, quod djectum fuit de Legibus & valore contractuum, nonetarum, mercium &c. dicimus, tales leges lirectè cadere in res ipsas, quarum proinde valo- e constitutò aperte contra justitiam delinquit, qui earundem rerum valorem excedit, ut rectè Barbosa *loc.cit.n 50.* Tanner & alii.

LIV. *Majorianus Nobilis juvenis cum Annæ paris nobilitatis puella rem habuit; & quia ex affectu erga hanc sæpe ad ejus ædes divertit, familialitatem etiam contrahit cum Apollonia illius sorore, quæ cùm multò pulchrior sit, quã Anna, trãsfert paulatim totum affectum suum ille in hanc, & in uxorem etiam ducere cupit invincibiliter ignorans, impedimentum se ex illicita copula cũ Anna habita contraxisse. Quæritur. An indigeat dispensatione Pontificis, ut Apolloniam ducere in uxorem possit?*

Videtur non indigere. Ita Paludanus *in 2. sent. D. 34 q.1.n.17.* Major *ibid. Dist. 37. q 1 ar. 4.* Baucius *in Miscallaneis Casuum Conscientiæ Tom. 2. opusc 1. q. 176.* Fernandez *in Medulla Casuũ Cõscientiæ P.3 C.17. in fine*, ubi relatus à Dian. *P.10. Tr.13. Res.51* ait, hanc opinionem esse communiorem. *Prob:* Tum quia hujusmodi impedimentum est impositum ab Ecclesia in pœnam delicti. Atqui pœnæ non incurruntur ab ignorante illas invincibiliter. Ergo &c. Maj. constat inde, quod impedimentum exigendi debitum ex eadem causa sit pœna culpæ ut cum pluribus docet Sanchez *L. 9. de Matri. D. 30. n. 1.* Minorem ex communi

docet

docet idem Sanchez *in Sum* L.4. C. 22. *n.* 18. & patet in excommunicatione aliisq; censuris etiam irregularitate actui imposita, quæ ignoratæ non incurruntur, ut præter alios tenet Palao *Tr.* 2. *D* 1. P. 17. *n* 6. Tum quia eâdem lege Ecclesiasticâ inducitur hoc impedimentum ad Matrimonium dirimendum, ac impediendam petitionem debiti cōjugalis, si Matrimonio jam contracto superveniat; hinc juxta declarationes Cardinalium Concilium Tridentinum *sess* 24. C. 4. restringens impedimentum inductum propter affinitatem ex fornicatione contractum censetur etiam ad eosdem gradus restrinxisse impedimentum exigendi debitum ab uxore, quod inducitur ex affinitate proveniente ex illicita copula &c. Atqui hoc impedimentum exigendi debitum non incurritur per ignorantiam invincibilem, ut ex communi fere aliorum docet Palao *loc. cit. n.* 8. Ergo nec impedimentum dirimens &c. Tum quia pœnæ quantitas debet proportionari quantitati delicti C. *fel: de pæn. n.* 6. Ergo cum is, qui sciens inducit affinitatem puniatur pro tali pœnâ, liber ab eadem erit, qui eandem ex ignorantia contrahit.

Resp. Majorianum indigere dispensatione Summi Pontificis, si velit contrahere cum Apollonia, etiamsi invincibiliter ignorârit ex copula fornicaria oriri tale impedimentum. Ita communis Theologorum. *Prob.* Tum quia universim impedimenta matrimonii dirimentia non solum imposita sunt, ut pœnæ, verùm principaliter tanquam inhabilitates, ut præter alios notat Lessius *in* 3. *part:*

de Sacr.

Sacr. Matr. C.7. d 1 n 130 & speciatim circa
præsens impedimentum tradit Dedicastillo Tr 10.
de Matr. Disp. 9 n.108. ajens, jus Ecclesiasticum
naturali conforme censuisse, ut ab iis, qui per co-
pulam carnalem una caro facti essent, talis reve-
rentia & pietas erga sangvinem haberetur, ut ne-
uter illorum abiq; dispensatione vel contrahere
posset matrimonium cum alterius consortis con-
sangvineis, vel debitum conjugii petere, si con-
tracto matrimonio talis copula supervenisset, &
alterum conjugem effecisset affinem, qualis priùs
non fuerat, hâc tamen duplici limitatione. 1. Ut
illicita copula tam ante, quàm post Matrimonium
tantùm extenderet se ad consangvineos intrà se-
cundum gradum cum illa persona, cum qua quis
rem habet: licita vero ad quartum. 2. ut eadem
copula sive licitè, sive illicitè & cum qualibet e-
tiam ignorantia facta dirimeret matrimoniū cum
prædictis consangvineis, si ante istud contigisset:
eidi vero jam contracto superveniens petitionem
debiti ante Judicis sententiam impediret: eadem
vero copula hanc ipsam petitionem debiti non
impediret, si facta fuisset cum ignorantia invinci-
bili vel consangvinitatis personæ cum conjuge,
vel legis aut pœnæ talis latæ. Tum quia cum
matrimonium non tantùm sit Sacramentum, sed
etiam contractus, potest Ecclesia exigere certas
conditiones ad hoc, ut sit legitimum, inter quas
conditiones est prædictum impedimentum Tum
quia similes conditiones videntur in aliis rebus
requisitæ ad earum valorem, ut in testamento ta-

lis numerus testium, ad professionem talis ætas, contra quas nulla prodest ignorantia, cur ergo & in matrimonii valorem talis induci nequeat, contra quam similiter nulla prodesset ignorantia?

Ad *1mum* in contrarium negamus, hoc impedimentum esse meram pœnam, sed simul inhabilitationem, quod secus se habet in excommunicatione, & aliis censuris. *Ad 2dum* esto eâdem lege istud impedimentum affinitatis inductum fuerit tam ad Matrimonium dirimendum nondum contractum, quàm impediendam petitionem debiti, si huic jam contracto superveniat, tamen diversâ ratione, ut dictum. Ad *3tium* verum hoc esse in meris pœnis, qualis non est istud impedimentũ.

LV. *Magdalena à tribus annis in omni turpitudine versata est, nunc ad meliora conversa confitetur inter alia octuagies se plus minus fornicatam fuisse: item toties rem se cum uxoratis, & castitate obstrictis habuisse; postea verò ex novo examine & computatione deprehendit, centies in singulis scelerum prædictorum speciebus se lapsam fuisse. Quæritur. Utrum excessum istum supra priorem numerum aperire in alia Confessione debeat?*

Videtur excessus iste omnino de novo aperiendus. Ita Filluc *Tr.7. C.4.n. 84.* Reginaldus, *Sa*, & alii apud Dianam *3.P Tr.4 Ref.94* qui dicunt, illas particulas ad duo tantùm vel tria extendi. Accedent istis, qui cum Menochio *L. 2. de arbitr. Iudicum Cas. 46.* volunt similia verba locum tantùm habere in quinque pro Centenariis,

Ratio, cur universim excessus de novo compertus explicari in alia confessione debeat, desumi potest à paritate in hunc modum. Qui peccatum dubium, ut dubium, confitetur, si postea hoc resciat, certo fuisse perpetratum, tenetur illud in alia cōfessione explicare, ut certum. Ergo etiam, qui non potis satis determinare numerum suorū peccatorum dicit, se octuagies fornicatum esse, plus minùs, si postmodum certo recordetur, secenties crimen illud commisisse, tenetur amplius exprimere numerum certum, quem antea tantùm, ut dubium, expresserat.

Resp. Magdalenam non teneri excessum illum, quem jam certo comperit supra priorem numerū sub dubio explicatum in alia Confessione confiteri. Ita Coninck *de Pœnit.* D.7. n.62. Ubi docet, neminem teneri ad repetitionem, nisi recordetur, se fermè mediâ parte sæpius peccâsse, quàm dixerit. Item Card: de Lugo *de Pœnit.* D.16. nū. 96. Dicastillo *de Pœnit.* Tr.8. D.9. n.121. & alii. Dū ajunt, particulas illas non habere sensum absolutum, sed respectivum ad numerum, cui adduntur, qui quanto fuerit major, tanto etiam major sub prædictis particulis intelligetur, dummodo tamen sit parvus respectu alterius, quod arbitrio prudētis æstimandum. Atqui numerus vicennarius respectu octogenarii judicio Viri prudentis habetur parvus. Ergo non est necessario de novo explicandus, sed sufficienter sub priore numero cōprehensus censetur.

Ad *rationem* in contrarium inprimis negamus consequentiam. Tum ob Authoritatem Theologorum, qui agnoscunt iterationem Confessionis necessariam in peccato dubio: non item in numero dubio, si ùtrumq; certo deinde comperiamus. Tum ob rationem, quia hoc ipso, quod numerus parvus in majore continetur, ab eoque absorbeatur, censetur perinde ac ipse sufficienter explicatus: at vero peccatum dubium, cùm separatim exponatur, & non in alio imbibatur, in se explicari oportet, ut sufficienter intelligatur. Deinde nō improbabiliter negari posset antecedens, ut agnoscit Card: Lugo, etsi sapienter putet, in re morali non facilè esse recedendum à sensu communi. Quod si Magdalena nullum certum numerū exprimere posset, satisfaceret, si exprimens tempus, quo turpitudini operam dedit, diceret, se per tres annos omnibus expositam fuisse tam solutis, quàm conjugatis, tam Laicis, quàm Clericis, ut rectè post alios tenet Tanner *Tom. 4 D.6, Q.7. num. 45.*

LVI. *Modestus ex Ordine Sacro Mendicantiū Sacerdos dum confessionibus excipiendis exponitur, petiit à R. P. Provinciali suo quasdam facultates absolvendi extraordinarias, & inter alias accipit potestatem dispensandi cum incestuosis conjugatis intrà secundum gradum ad petendum debitum; quæ concessio olim à Pio V. facta est sacro illi Ordini vivæ vocis oraculo, quamvis interea temporis omnia prædicti Ordinis indulta per novā Bullam Pontificiam ita fuerint confirmata, ac si de*

verbo

verbo huic præsenti essent inserta. Quæritur. Utrum, Modestus etiamnum hodie facultate illâ uti possit?

Videtur non posse. Ita multi Theologi, quos refert & sequitur Diana tum alibi, tum *P.11. Tr 6. R.45* propter Bullam editam ab Urb. VIII. 1631. 20 Xbris, quâ omnia vivæ vocis oracula sustulit. Tum quia stylus Curiæ Romanæ ita tenet, ut testatur *cit. Author.* Tum quia aliàs Bulla prædicta Urbani esset prorsus frustranea, quod est absurdum. Tum quia oracula vivæ vocis, quantumvis confirmentur per talem sequentem aliquam Bullam, adhuc tamen manent vivæ vocis oracula, quia per confirmationem non immutatur illorum natura. Ergo etiam subjecta manent revocationi Urbani Pontificis.

Resp. Probabile videri, Modestum etiam hodie uti posse facultate illâ. Ita Theologi non pauci in Germania nostra. Item P. Laurentius Peyrinus *in Privilegiis Minim. Tom 3. C.12. Constit. 18. Urbani VIII.* Lezana *in Sum. quæst Regul. Tom.1.C.3.n.2.* & plures alii apud Dian: *loc. cit.* ubi ait, P. Franciscum de Lugo in manuscripto sibi communicato Romæ hoc ipsum fusè tueri *Prob.* Responsio nostra hâc ratione. Per Bullam Urbani Papæ revocantur solùm ea Privilegia, quæ præcisè & mera sunt oracula vivæ vocis. Atqui concessio in nostro casu absolvendi incestuosos conjugatos intra secundum gradum non est amplius præcisè & merum oraculum tale vivæ vocis. Ergo &c. Major patet, quia cum prædictum de-

cretum Urbani ſit odioſum & pœnale, reſtringi debet ad certam verborum proprietatem, ſecundum regulam juris Can. prout habetur in Bonifacio VIII. *convenit odia reſtringi, & favores ampliari* item juxtà illam 49. *in pœnis benignior interpretatio eſt adhibenda*. Prob. Minor: Quãdocunq; confirmatio Privilegiorum fit non tantùm confusè & formâ communi, ſed ex certâ ſcientiâ & forma ſpeciali, tunc fert novam conceſſionem & privilegia etiam revocata aut aliter âmiſſa reparat, ut docetur in *Tr. de LL. ex C.1. de tranſactione. & C. Venerabilis de confirmat.* Atqui privilegia Mendicantium interq; ea vivæ vocis oracula à diverſis Pontificibus ita confirmata ſunt, nempe cum hac clauſula: *ac ſi eorum tenores de verbo ad verbum &c.* Item *ex certa ſcientia*, ut conſtat ex Bulla Pauli V. in qua Pontifex confirmans Societatis Inſtitutum ſic loquitur: *motu proprio, & ex certâ ſcientiâ, deq; Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine laudabile prædicta Societatis Inſtitutum, nec non privilegia, facultates, exemptiones, gratias & indulta, qualiacunq; ſint, approbamus, & confirmamus, eaq; omnia & ſingula innovamus, & de novo concedimus* Similia habent Bullæ diverſarum aliarum Religionum. Ergo privilegia, interq; ea vivæ vocis oracula ſic confirmata & innovata novam vim & conceſſionem acquiſiverunt. Ergo non ſunt ampliùs præcisè & mera oracula vivæ vocis, ſed oracula bullata. Ergo non amplius ſubjacent revocationi Urbani VIII. Et ſanè conveniens eſt, ut privilegia Re-

gula-

gularibus concessa, interq; ista vivæ vocis oracula saltem post talem innovationem & confirmationem conserventur, cum fuerint data intuitu meritorum & sangvinis sparsi pro conservatione & exaltatione Sanctæ ac Catholicæ Ecclesiæ, quæ merita indies augentur, & sangvis perpetim manat.

Ad *1mum* in contrarium dicimus, stylum Curiæ Romanæ laudabilem esse, nihil tamen præjudicare debere sententiis Theologicis in Authoritate & Ratione bene fundatis, quo minus aliquis tuto has sequi in praxi possit. Ad *2dũ* Bullam Urbani suum sortiri effectum in oraculis vivæ vocis, quæ vim Bullæ non acquisiêrunt. *Ad 3tium* ex dictis patet, patet oracula scil. vivæ vocis ex confirmatione novam vim acquisivisse, & ex oraculis meris in bullata transivisse, adeoq; naturam suam quodammodo exuisse. Quare Pontifices oracula vivæ vocis confirmasse dicuntur non relinquendo ea, quà talia, ut argumentum adversariornm malè supponit, sed in melius ac fortius Bullarum robur transferendo, perindè ferme ac DEUS peccata tegere dicitur non relinquendo, sed auferendo, & melius quid sanctitatem scil. animæ substituendo urgent. Ipsæ etiam Bullæ confirmantes oracula vivæ vocis revocantur per clausulas illas *non obstantibus.* Ergo. Resp. ex dictis, oracula vivæ vocis sic bullata non esse amplius mera oracula vivæ vocis; revocationis autem etiam illorũ obstare multa videri potuerunt, quæ per dictas clausulas removentur.

LVII.

LVII. *Mariophilus pius Sacerdos & Cultui B. Virginis apprimè deditus frequenter baptizat Infantes, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. ac Intemeratæ Virginis, ut eos sic Deiparæ singulares Clientes constituat, & vicissim Beatissi Virginem iisdem peculiarem Patronam exoret. Quæritur, Utrum Sacramentum sit collatum subsistat & valeat?*

Videtur non valere. Ita nonnulli apud Dianam *P. 2 Tr. 15. Resol. 48.* Nam forma est falsa ex additione ultimorum verborum, ut aperte etiã docet Vasquez *in 3 part. D 129.* C. 7. *n. 107.* hæc autem verba in illa forma involvi, probatur Tum quia Mariophilus non habet voluntatem verè baptizandi, antequam ultima verba proferantur. Ergo æquè hæc, ac priora formam ingrediuntur. Tum quia omnia verba eodem modo pronunciantur. Ergo eodem etiam modo significant nomen & authoritatem Beatis: Virginis, atq; nomen & authoritatem *SS.* Trinitatis, quod veritati formæ repugnat.

Resp. Sacramentum prædicto modo administratum, valere ac subsistere. Ita D. Thom. *3. part: q. 60 art. 8.* S Antonin. Sylvest: Henriquez, Suarez, Coninck, & alii plures, quos citat & sequitur P. Dicastillo *Tr 1. de Sacr. in Gen. D 1. n. 159.* qui omnes docent, Sacramentum sub talibus verbis administratum non valere, si significetur, æqualiter concurrere Deiparam cum *SS.* Trinitate, valere vero, si solùm intendatur intercessio B. Virginis, quia nimirum in priore casu forma sub-

stanti-

stantialiter mutatur, secus in posteriore, sed tantum accidentaliter. Atqui Mariophilus non intendit æqualitatem B. Virginis cum *SS.* Trinitate, sed ejus tantum cultum, & opem singularem. Ergo &c.

Ad *fundamentum* contrariæ Sententiæ negamus, formam esse falsam ex additione ultimorum verborum, cùm hæc minimè in illa involvantur, nec illud absolutè asseruit Vasquez, ut ostendit Dicastillo *loc. cit: n.170.*

Ad 1. probationem dicimus, Mariophilum habuisse voluntatem verè baptizandi, antequam ultima verba proferret, hocipso quod ista accidentaliter tantùm adjecerit. Deinde esto, non habuisset voluntatem determinatam seu absolutam efficiendi Sacramentũ per illa verba prima de *SS.* Trinitate, antequam proferret ultima de B. Virgine, tamen habuisset voluntatem generalem quãdam, & quasi conditionalem perficiendi *Sacramẽ*tum inclusam in illa voluntate faciendi, quod facit Ecclesia, vel instituit Christus, quæ voluntas generalis sufficit, ut ex vi illius in eo instanti perficiatur forma, in quo finita est forma essentialis Baptismi, antequam addantur cœtera accidentalia de B. Virgine.

Ad *2dum* dicimus, neutiquam omnia verba eodem modo pronuntiari; nam tum ex intentione proferentis, tum secundum commune Christianorum audientium judicium priora de *SS.* Trinitate pronuntiantur, ut substantialia: posteriora de B. Virgine, ut merè accidentalia. Quare nec eodem

dem modo significant & operantur; priùs enim quàm ultima de B Virgine proferantur, priora de SS. Trinitate jam perfectum suum significatum habent, & effectum ponunt; unde deniq; nihil hic veritati formæ repugnans reperitur, ut bene Coninck *n.73.* Prudenter tamen monet Dicastillo *n.174.* vitandas esse tales additiones; tum quod minus conformes sint institutioni Christi, qui voluit, Sacramentorum formas certis & determinatis verbis proferri; tum quod communi usui & præcepto Ecclesiæ in re magni momenti repugnent.

LVIII. *Maxentius vir dives plures habet res raras & peregrinas, easque nulli quidem venales proponit, si quis tamen illarum aliquam cupit, vēdit eandem, quocunq; potest pretio. Quæritur Utrum licitè?*

Videtur omnino licitè vendere. Ita Sotus *L. 6. de Iust. q.2. art:3. ad fin.* Medina, Ledesma, Bannez, Salon: Valent: Sa, *V. emptio n.3.* Petr: Navarr. *L.3 C.2.n 11.* & alii. Moventur. Tum quia similia peregrina nec legitimum, nec vulgare pretium habent, sicut nec usus mulieris, cantus, saltatio exquisitior. Ergo ex voluntate contrahentium sortiri illud debent. Tum quia eadem nō sunt necessaria hominum usibus: nec tenetur venditor illa à se alienare. Ergo poterit quodvis ab emptore pretium exigere. Cùm aliàs juxta commune adagium: *res tantum valeat, quantum vendi possit.* Tum quia emens rem pretio excessivo, cum nulla id necessitate faciat, excessum pretii

donare

lonare censetur. Tum quia apud Japones & Æthiopas res vilissimæ magni sæpè æstimantur, & justè pro eis magna pecuniæ copia accipitur.

Resp. Maxentium pro prædictis rebus peregrinis, vel aliis exquisitis, aut non necessariis illud solùm pretium exigere posse, quod prudentis arbitrio, spectatis circumstantiis, justum censetur, ac proinde illicitè easdem vendere pretio, quo potest maximo. Ita Navarr: C. 23. *Enchiridii n.* 78. Cajet. 2.2. *q.* 77. *art* 1. Molina D. 384. *ad fin.* Rebellus L. 2. *q.* 2. *sect.* 2. *n.* 10. *ad* 2. Lessius L. 2. *de Iust.* C 21. *dub*, 3. Joan Salas *de empt. & vẽdit. dub* 5. & alii. Ratio est, quia in his rebus, quæ legitimum pretium aut vulgare non habent, illud censetur justum, quod communiter justum æstimatur; ex hac quippe communi æstimatione, quæ est quædam quasi lex, constitutio pretii pendet, non autem ex voluntate cujusq; aut ex singulari alterius affectu; valde siquidem alienum à ratione est, rei valorem ex proprio tantùm judicio, & ex nimio emptoris affectu, animiq; levitate pensare, uti resolvitur *in L. pretia rerum ff. ad L. Falcidiã.*

Ad *1mum* in contrarium negamus consequentiam ob rationem recens indicatam. *Ad* 2. Esto illæ res non sint necessariæ: nec teneatur illas vẽdere Maxentius; si tamen vendere velit, pretium illarum à communi prudentum judicio statuere debet. Adagium illud *res tantum valet &c.* intelligendum intra latitudinem justi pretii, & seclusâ fraude. *Ad* 3. dicimus, nullam esse causam hujus præsumptionis, cùm excessum non con-

cederet, si justo pretio rem obtinere posset. *Ad* 4. Æstimationem illam esse justam, cùm non ex judicio unius, sed ex communi fiat, quæ licet irrationabilis sit, sufficit tamen ad pretium justum constituendum, ut rectè advertit Covarr. *2. variar. C. 3. n. 4.*

LIX. *Narses Clericus Beneficiatus in nuperis Bacchanalibus larvatus per Civitatem incessit, aliisq; personatis Laicis se jungens post varios jocos exercitos, tandem cum uno eorum rixas excitavit, & insigniter ab eo, licet ignotus, vapulavit, ac tandem post abreptam larvam est agnitus, non tamen amplius percussus. Quæritur 1. Utrum Narses larvatus incedendo per Civitatem peccârit mortaliter? 2. Utrum percutiens Narsetem excõmunicationem incurrerit?*

Videtur non peccâsse mortaliter. Tum quia nullibi in jure Canonico larvæ Clericis tam graviter interdicuntur. Tum quia Narses nullum dedit scandalum sæcularibus, cùm â paucis tandem fuerit cognitus, & aliàs modestiam & decorem servaverit.

Resp. I. Narsetem peccâsse mortaliter larvatum per civitatem in Bacchanalibus incedendo. Ita Hieronym. Garcia *in Sum. Theolog. Moral. Tr. 1. Diffic. 2. dub. 2. num. 5.* Barbosa *in Collectane. juris Eccles.* L. 1 C. 40. n. 64. & alii apud hos relati. *Prob.* Tum *ex Cap. cùm ad decorem 12. & C. Clerici officia 15. de vita & honestate Clericorũ*, ubi talis incessus Clericorum vocatur turpitudo & cor-

rupte-

ıptela, præcipiturq; ut extirpetur, ne per eam
cclesiæ inquinetur honestas. Tum quia hoc i-
so quod Clericus incedat personatus, incedit im-
iodeste & absq; decoro, quem incessum Ecclesia
nnumeris ferè monitis & decretis cavere voluit,
t testatur Pax Jordan: *L. 10. suarum Elucubratio-
ıum Tit. 37. n. 2.* Ergo cùm tanti semper fecerit
ccclesia externam Clericorum compositionem,
Narses mortaliter peccaverit, necesse est, cùm
raviter contra eam deliquerit.

Resp. II. Eum, qui percussit Narsetem igno-
rans esse Clericum, non incurrisse ullam Censurā.
Ita Barbosa *in Collectanea juris Pontificii ad Cap.
Si quis suadente. num 50.* Ubi ex communi DD.
docet, Canonis Censuram non incurri ab eo, qui
percussit Clericum probabiliter ignorans esse Cle-
ricum; quomodo autem in proposito percutiens
sub tam turpi larva & vestitu latere Clericum co-
jicere potuit?

Atque *ex his* patet ad argumenta in contrariū.
Esto enim scandalum non fuerit secutum, ipsa ta-
men actio ex se ita turpis est, ut vehementer de-
deceat Clericum, & scandalum facilè parere possit,
quæ enim modestia & decor in Clerico personato
cogitari amplius potest?

LX. *Nellus Sacerdos Confessionem excipit O-
thonis, & sciens postea, se bonâ fide confessum in-
validè absolvisse, licet gravia attulerit peccata,
vehementer angitur, qui errorem suum emendet.
Quæritur. Quid faciat?*

Vide.

Videtur Nellus teneri monere Othonem de errore suo, nisi fortè Otho rursus confiteatur, & adhortando induci facilè possit ad dolorem omniũ peccatorum præteritorum: aut nisi Nello grave ex hac admonitione malum resultet. Ita Suarez, Vasquez, Coninck, Granadus. Card. Lugo *de pœnit. D 22. à n. 51.* Dicastillo *D. 10. n. 500.* Arriaga *D. 44. n 11.* & plures alii, quos refert & sequitur Diana *P. 2. Tr. 15. Res. 6. & P. 11. Tr. 4. Resol 9.* Moventur. Tum quia privatio gratiæ alioquin non conferendæ est grave damnum. Ergo debet pœnitens moneri, ne illud patiatur, sed eam gratiam recipiat per alteram validam absolutionem. Tum quia ille, qui est alteri causa violandi grave aliquod præceptum, tenetur illi auferre ignorantiam, ut legem Dei servare possit, *v g.* qui dixit alteri: *non teneris audire Sacrum die Festo &c.* debet eum postea de obligatione audiendi monere. Ergo à pari Nellus debet monere Othonem, ut postea servet præceptum, ea peccata confitendi, siquidem illa adhuc non sunt validè subjecta clavibus Ecclesiæ &c.

Resp. Nellus Confessarius in præsenti casu non tenetur ad aliquid significandum Othoni, sed sufficit eum satisfacere DEO pro peccato commissio, nisi Otho pœnitens in tali statu esset, in quo probabiliter non putaretur ulla peccata confessurus. Ita D. Antoninus Sylvester, & Navarrus apud Suarez *D. 32. s. 6. n. 5.* quibus Lugo *loc: cit:* addit Joannem Valerum. & Diana *Resol. 9. ibid. cit.* Joannem Pontium *in Curs. Theol. D. 46. q. 11. Concl.*

6. n.

n 149 Probatur. Tum quia, etsi Otho non t verè absolutus & justificatus, nisi habuerit con-ritionem, attamen cum bonâ fide procedat, per roximam confessionem ponetur in statum gratiæ, on obstante priori defectu, siquidem tunc malè onfessa condonabuntur indirectè postea virtute lterius confessionis sequentis. Tum quia perar-lnum est, Confessarium sese infamare debere, di-endo, malè se absolvisse. Tum quia Nellus Co-essarius vix aliud facere potest, quàm dolere de ommissa culpa, & Othonem in bona fide relin-quere. Nam non potest absolvere absentem post Clementis VIII. declarationem: nec præsentem & nscium, poterit enim intereà temporis peccasse mortaliter: nec facile monere propter errorem commissum absque periculo sigilli, quippe dicere: *Confitere mihi iterum, etenim non habui jurisdi-ctionem te absolvendi*, idem est, ac dicere: *tu ha-buisti Casum reservatum*, &c.

Ad *primum* in contrarium dicimus, hanc ja-cturam non esse tanti faciendam, cum mille aliis modis reparari possit, ut ipse fatetur Lugo *n 56*. Ad *2dum* Distingvimus antecedens, & concedi-mus, si periculum sit, sæpius similia peccata com-mittendi; secus, negamus; in casu autem ignoran-tiæ de obligatione audiendæ Missæ subesset tale periculum; minimè vero in casu Confessionis in-validè propter defectum jurisdictionis in Sacer-dote.

LIX. *Nireus à longo jam tempore malè affe-ctus erga Achilleum Clericum nuper obvium ha-*

buit

buit Achillem itidem Clericum, & Achilleo persimilem, in quem idcirco primò verbis invehitur injuriosis, mox verbera addit, & tandem factâ jam percussione errorem suum agnoscit. Quæritur. Utrū Censuram excommunicationis incurrerit?

Videtur non incurrisse. Nam qui volens percutere Petrum Clericum aberrat, & præter intentionem percutit Paulum itidem Clericum Petro astantem, non contrahit excommunicationem, ut ex communi Doctorum tradit Bonac. *Tom.1.Tr.de Cens. D q 2 pun.1.n.20.* Ergo nec eādem Nereus, cùm par utrinq; sit ratio.

Resp. Nereum in Censuram excommunicationis percutiendo Achillem incidisse. Ita Covarr: Vega, *Sayr*, *Sanchez*, Layman, & alii, quos refert & sequitur Barbos *L.1. Iuris Ecclesiastici universi C 39.n.59.* Ratio est. Tum quia tam intentio, quam opus externum est injuriosum statui Clericali, propter cujus reverentiam fuit imposita excommunicatio. Tum quia nulla ignorantia excusat Nereum in hoc casu, cùm habeat intentionem percutiendi Clericum, & reipsâ percutiat Clericum, quamvis putet esse alium Clericum.

Ad *rationem* in contrarium negamus consequentiam propter disparitatem, quia in casu nostro Nereus voluntariè percutit Achillem, quem novit esse Clericum, in quo tota ratio consistit, obquā Canonis excommunicatio lata est: at vero in casu objectionis voluntariè non percutitur homo, qui scitur esse Clericus, sed percussio hujus Clerici casu accidit, & præter omnem intentionem, ut proinde,

inde, cessante voluntario, locum excommunicatio ampliùs non reperiat.

LXII. *Nicander Parochus curis, negotiis, & colloquiis variis ita frequenter distrahitur, ut ante Sacramentorum administrationem non aliam habeat voluntatem, quàm more aliorum Sacerdotum sacris se vestibus induendi, locum designatum adeundi, & cætera consveta faciendi, quam incuriā & mentis occupationem, cum aliquando aperiret Cōfessario suo, gravis ei injectus est scrupulus de Sacramentis invalidè administratis, quo scrupulo etiamnum vehementer angitur. Quæritur: Utrum voluntas prædicta sufficiens sit intentio à Trident: Sess 7 Can. 11. ad effectionem Sacramenti requisita, ut illâ præsente, Sacramenta validè administrata fuisse censeantur?*

Videtur non esse sufficientem ex communi Theologorum. Tum quia voluntas illa nec est intentio actualis, quam admittunt omnes: nec virtualis ex priori actuali remanens, quam itidem omnes agnoscunt sufficientem: nec deniq; habitualis, sive illa actualis, quâ quis Sacramentum Ordinis accepit, ut Sacerdos & Minister Christi fieret, ac nunquam eam retractavit, quam sufficientem agnoscere videntur Valentia *Tom. 4. D. 3 q. 5 pun. 3.* & Henriquez *in Sum L 1. C. 10 n. 2.* Tum quia intentio faciendi solùm exteriorem actum in conficiendis Sacramentis ex communi Catholic: non sufficit, ut videre est apud Dicastillo *Tr. 1. de Sacr: in genere, D. 3. n. 46.* Atqui voluntas illa videtur talis solùm intentio. Ergo &c.

Resp. Probabile esse, Nicandrum validè volũtate illâ suâ confecisse Sacramenta. Ita Reginaldus in praxi *Tom 2 L. 26 C. 3. n. 38.* quem sequitur Diana *P. 2. Tr. 17. Resol. 32.* Ratio est, Tum quia induere Sacerdotales vestes, & cum his conferre se ad Altare, aliaq; peragere, est medium ex institutione Ecclesiæ ad celebrationem Missæ. Ergo eoipso quod Nicander velit more solido vestes sacras induere, introire ad Altare &c. Virtualem habet intentionem. Tum quia volens suscipere Subdiaconatum more cœterorum censetur virtualiter velle castitatem, quæ ex ordinatione Ecclesiæ ipsi est annexa, etiamsi ejus intentionem aliam non habuerit. Item volens profiteri in aliqua Religione more aliorum ad omnia virtualiter se adstringit, quæ in illa observari debent, etiamsi apertè non expresserit. Ergo etiam volens induere vestes sacras more aliorum Sacerdotũ vult virtualiter Sacramentum conficere, etiamsi hoc nullâ actuali volitione expressè intenderit. Tum quia S. Athanasius cùm puer olim alios pueros baptizaret, verum confecit Sacramentum ut judicavit Alexander Patriarcha Alexandrinus, & tamen reverà non videtur aliud voluisse, quàm affundere aquam, & proferre verba eo modo, quo facere vidit alios baptizantes, nullam autem aliam actualem & expressam intentionem habuisse, quâ expressè vellet Sacramentum, ut objectum. Ergo voluntas talis sufficit ad valorem Sacramentorum. Tum quia nisi hæc voluntas sufficit, haud imme-

rito

rito magni scrupuli & anxietates excitari possunt in Ecclesia apud fideles de suo Baptismo, absolutione, aliisq; Sacramentis rite susceptis, cùm non raro Sacerdotes vel nullam actualem & expressam intentionem habeant, vel semel habitam intervenientibus variis curis & negotiis ita denuo interrumpant, ut in nullo suo effectu virtualiter permanere putari facile possit.

Ad 1. in contrarium dicimus, hanc voluntatem esse virtualem intentionem eo modo explicatam, quo diximus, videlicet quia virtute quasi æquipollet actuali, & perinde se habet, ac si diceret Nicander: *volo & intendo induendo has sacras vestes facere, quod facit Ecclesia, & defacto his annexuit*: Ad *2dum* negamus minorem, cum toto Cœlo distent; nam intentio ista fertur in actū externum, nudè spectatum; & ut separabilem à Sacramento: minimè vero voluntas Nicandri, quæ tendit in actum exteriorem, ut defacto connexus est ab Ecclesia cum ratione Sacramenti, hoc ipso quod velit non quomodocunq; induere sacras vestes, sed more aliorum Sacerdotum, qui ex institutione Ecclesiæ easdem induunt ad efficiendum Sacramentum. Quamvis virtualis isthæc intentio nunquam svadenda sit, sed melior eligenda, si tamen sola aliquando adhibeatur in administratione Sacramenti, sufficiens videtur esse, ut vi illius valor Sacramenti jure subsistere censeatur.

LXIII. *Orestes in Officio est apud virum quendam primarium, & magna apud hunc gratiâ pollet. Verum labitur frequenter cum fœmina quadam*

dam apud eundem Dominum commorante. Lapſum hunc dum explicat in Confeſſione, jubeturq; occaſionem peccati proximam deſerere, ait, abſq; nota famæ, & gravi incommodo ſuo facere hoc ſe non poſſe: aliunde verò non eſſe in ſua poteſtate, fœminam illam amovere: pollicetur interim media præſcripta pro emendatione adhibere, at omnibus his tentatis, & abſolutione Sacramentali aliquoties datá nihil emendationis ſubſequitur, ſed lapſus carnis frequentatur continuò. Quæritur. Utrum Oreſtes tandem abſolvi poſſit, & non potius cogi debeat ad occaſionem proximam deſerendam etiam cum graviori ſuo incommodo?

Videtur Oreſtes cogendus ad occaſionem proximam deſerendam, ſecùs, non abſolvendus. Ita Suares, Graffius, Reginald: in praxi pœnit. *Tom: 1. L.8. n.19* & pleriq; alii. Tum quia experientiâ conſtat, remotionem occaſionis hujus proximæ eſſe neceſſariam ad vitandum peccatum. Tum quia abſq; hac remotione propoſitum emendationis adeſſe nequit.

Reſp. Oreſtem, ſi alioquin hic & nunc capax eſt, abſolvendum eſſe toties, quoties cum ſuo relapſu redit. Ita Joan:Sanchez *in Diſp. ſelect. D. 10.n 16.* Cardin. Lugo *de Pœnit. D.14.n.156.* Palao *P.1. Tr.2. D.2 p.9 n.8.* Dicaſtillo *D.6. n.340.* & apud hos plures alii. *Probatur:* Tum quia occaſio proxima non eſt in ſe peccatum: aliunde autem poſt quantamcunq; experientiam nullius emendationis ſtare poteſt reipſa efficax contritio & propoſitum abſque voluntate removendi occaſionem

nem cum tanto detrimento proprio. Ergo si videatur Orestes legitime contritus, potest absolvi, quia nolle relinquere occasionem proximam, non est peccatum, nisi respectu illius, qui moraliter censetur, posse eam relinquere; alioqui si esset peccatum; nec aliquoties potuisset absolvi, quod tamen concedunt Adversarii. Tum quia Orestes manens in occasione proxima, quam sine gravi suo damno vitare non potest, non censetur per hoc, nisi tantùm permittere subsequens peccatum: minimè verò istud committere. Ergo cum peccatum illud refundere nequeat malitiam in voluntatem sui tantùm permissivam, etiam impedire nō potest debitam dispositionem, & consequenter ipsam Sacramentalem absolutionem. Tum quia vel illa absolutio tunc est neganda, aut differenda propter frequentiam peccandi, vel occasionem no vitatam? non hoc posterius, quia propter notam famæ, & incommodum suum grave non tenetur Orestes hic & nunc vitare, ut supponimus: non illud prius, quia negatio aut dilatio absolutionis nihil prodest ad hanc frequentiam peccandi tollēdam, ut experiuntur Confessarii; certè non plus prodest ad istam, quàm gratia Sacramenti, & auxilia, quæ intuitu illius ritè suscepti dari solent; Ex quo sic argumentari licet. Remedium a Christo ordinatum contra peccata futura nulli illius capaci est denegandum; Atqui Sacramentalis absolutio est remedium à Christo institutum non solū ad delenda præterita, sed etiam ad præcavenda peccata futura, ejusq; Orestes propter dolorem &

propositum emendationis est capax. Ergo huic absolutio Sacramentalis non est deneganda sive absolute, sive per aliquod tempus eam differendo. Quod si Orestes tanto dolore reum se sistat, ut nō modo attritus, sed etiam contritus censeri possit, magis durum & absonum videtur, amicum Dei & hujus amantem super omnia, non jam propter peccata præterita, sed propter metum futurorum beneficio Sacramenti & absolutione privari.

Atque ex his patet ad argumenta in contrariũs. Nam sicut contritio & propositum stare potest cum morali illa certitudine rarioris relapsûs; quod, ut diximus, concedunt Adversarii, sic etiam stare potest cum certitudine morali frequentioris relapsûs. Ergo quemadmodum in illo, sic in hoc casu remotio occasionis proxima non est ita necessaria, ut absque illa absolutio dari nequeat, etiamsi sufficiens aliàs dolor & propositum adesse videatur.

LXIV. *Osius Episcopus rogatus, ut baptizaret infantem cujusdam magni Comitis compareт in Arce hujus, sed dum officio hoc sacro fungi vult, nullus adhuc adest ex designatis Patrinus. Osius ergo sese designat, inque sui vicem aliquem ex astantibus sibi substituit. Quæritur 1. Utrum Osius simul baptizans & Patrinus esse potuerit? 2. Utrum sæcularis ille loco Osii substitutus contraxerit cognationem spiritualem?*

Videtur non potuisse simul esse baptizans & Patrinus. Tum quia Valentia *Tom.4.d.4 q.2 pun.3.* ait, certissimam & indubitatam esse doctrinam

D. Thomæ *3. p. q. 67. art. 7. & 8.* ex perpetua traditione & usu Ecclesiæ desumptam, in baptismo præter baptizantem debere esse aliquem, qui baptizatum ex sacro fonte suscipiat, ubi *Tò præter* importat distinctionem personarum. Tum quia Episcopus tanquam Supremus Diœcesis suæ Parochus ab Ecclesia constituitur designator Patrini. Ergo non debet esse ipse Patrinus. Tum quia inter designantem & Patrinum debet esse contractus, ut docet Barbosa *de Offic. Episc. p 2. alleg: 30. n 47.* Atqui contractus necessario debet esse inter duos distinctos. Tum quia Pater non potest esse Patrinus respectu Filii, nisi in necessitate, ubi non requiritur Patrinus. Ergo nec baptizans, quia iste censetur Pater spiritualis. Dato tamen quod Osius verus esset Patrinus, non idcirco cōtraheret cognationem spiritualem, sed sæcularis ab illo substitutus, cum ad rationem Patrinatûs actio personalis requiratur, quam Episcopus non exercet, ut præter alios docet Azor *Institut. Mor p. 1. L. 2. C. 12.* & Sanchez *de Matr: L. 7. D. 49 n. 4.*

Resp. I. Episcopum Osium validè potuisse esse simul baptizantem & Patrinum. Ratio est, quia nullum jus ostendi potest, quod ipsum ab hoc onere arceat, cum tamen ex hoc jure apud Theologos passim diligenter enumerentur personæ incapaces & conveniat inter omnes, ad munus Patrini tria solum requiri necessario nempe: *Usum Rationis, Sacramentum Baptismi* scil; *& intentio.*

tionem, quorum nullum desideratur in Osio. *Resp. II.* Osium etiam licitè potuisse & baptizantem & Patrinum esse. Nam licèt saltem ex consvetudine passim recepta baptizans & Patrinus debeant esse distincti, hæc tamen consvetudo non ita est introducta & recepta, quin aliud subinde ex rationabili causa fieri licitè possit. Cum ergo in casu nostro alius Patrinus non compareat, nec cōveniat, Episcopum diutius exspectare, aut baptismum differri, sufficientem habet rationem Osius, cur unus utrumq; officium obire velit. *Resp. III.* Osium Episcopum contraxisse cognationem spiritualem; non vero sæcularem ejus substitutum. Ita passim DD. ex universali praxi, quam inquit Barbosa *loc. cit. n. 50.* decidit Congr Cardin: ut plures etiam alii apud eundem testantur. Ratio est, Tum quia, quæ agit procurator, non proprio nomine agit, sed nomine Principalis seu substituentis. Tum quia Osius fuit designatus Patrinus: sæcularis autem solùm in locum ejus fuit substitutꝰ.

Ad 1. in contrarium dicimus, Valentiam aliud non velle, quàm ex usu Ecclesiæ & doctrina *S. Thomæ* in baptismo debere esse, qui baptizet, & qui baptizatum ex sacro fonte levet, non autem hos debere esse duos distinctos, homines, nec hanc distinctionem ex particula *præter* evinci, cum unus homo duo officia obire possit, & sæpè in aliis quoque soleat. Ad *2dum* negamus consequentiā, alias in nullo casu Patrinus esse posset genitor infantis, cum iste inprimis designare debeat Patrinos.

nos. *Ad 3.* distingvimus Min. contractus strictè sumptus debet esse inter distinctos homines, transeat: contractus latè sumptus pro assensu ad hoc munus obeundem debet esse necessario inter homines distinctos, negamus, quod iterum patet ex instantia genitoris, quando ipse consentit in munus Patrini obeundum respectu filii sui. *Ad 4.* patet ex recens dictis: *Ad 5.* ad cognationem spiritualem requiri quidem actionem personalem, non physicè, sed imputativè saltem, qaalem etiam exercet Episcopus, quia huic imputatur actio physica ejus, quem substituit.

LXV. *Palmatius, Vir consularis cum Civitatem abambularet, obvium habet in foro prope curiā quemdam Civem, qui simul ipsi alapam infligit, ac fugam arripit, quâ injuria graviter commotus Palmatius, ut honori consulat suo, mox fugientem insequitur, & deprehensum ita vulnerat, ut ferè de vita periclitetur. Quæritur. Utrum, licitè hoc fecerit?*

Videtur non licitè fecisse: Ita Sotus *L.5. de Iust. q.1. art.8.* Molina *de Iust. D.17.n.8.* & plures alii, quos refert & sequitur Cardin. de Lugo *de Iust. d.10.n.190.* Tum quia percussio vel occisio privata tantum licet ad defensionem honoris conservandi; non vero vel ad recuperationem ejusdem jam amissi, vel acquisitionem novi; hæc enim non erit defensio, sed vindicta, quæ privatâ authoritate semper est illicita. Atqui in proposito percussio vel occisio servit tantum ad recuperationem honoris jam amissi, vel acquisitionem

novi

novi ex fortitudine. Ergo &c. Tū quia alias maritus licitè occideret adulterum, quod communis Theologorum sententia negat.

Resp. Palmatium potuisse licitè statim insequi, & vulnerare injustum invasorem. Ita Mart: Navarr: *in Manuali* C. 15. *n.* 3 *in fin*,. Pet: Navarr: *L.* 2. C. 3. *n*, 380. Rodriquez, Lopez, Henriquez, Dicastillo *de Iust.* L. 2. Tr, 1. D. 10. *n.* 74. *&* alii. Ratio est, quia vir honoratus ad honoris sui conservationem licitè potest repercutere, vel etiam occidere invasorem, qui alapâ vel fuste impacto eripere eum nititur, ut concedit ipse Lugo *n* 186. & communiter alii, quidquid secus sentiat Harprecht *in Instit.* Tom. 4. Tit. *de publ. judiciis, n.* 171. Atqui Palmatius ut honorem conservet suū, quem invadens inflictâ alapâ auferre nitabatur, mox istum insequitur & vulnerat, moraliter quippe aggressio per impactum colaphum adhuc durat, & nondum honor in facto esse censetur amissus, sed insecutione & vulneratione impediri, ne fit in facto esse. Ergo &c.

Atque *ex his* patet etiam Ad 1*mum* in contrarium, cum insecutio & vulneratio non tam habeat vim vindictæ, quàm justæ defensionis honoris, impediendo, ne amissio hujus maneat perfecta & cōsummata, atque in facto esse. *Ad 2dum* negamꝰ illatum, cum maritus non versetur in periculo tam aperto honoris amittendi, & adulter commode ad Magistratum deferri, atque ab hoc pro meritis plecti possit.

LXVI.

LXVI. Papius & Ultanus gravi odio diu se mu-tuò prosequuntur. Tandem verò Papius mitioris indolis à viris Religiosis persvasus omnem rancorē ex corde eousq; deponit, ut tamen hæreat in memoria; unde Ultanum nec obvium salutat, nec alia benevolentiæ signa exhibet, etsi sciat fore, ut ex illis benevolentiæ signis motus Ultanus similiter ab odio desistat. Quæritur, Utrum Papius verè ignoverit Ultano hosti suo, ita ut ad aliud ex lege charitatis non amplius teneatur?

Videtur verè ignovisse, nec ad aliud teneri, ita communis Theolog: dum ajunt, ad ignoscendum inimico sufficere, odium personæ seu inimicitiæ ex animo excludere, cùm sæpè impossibile sit, illud ex memoria ejicere: nec teneri quemquā inimicum diligere positivo & peculiari actu *v.g.* salutatione, allocutione, visitatione, consolatione & simili, quia hæc sunt specialia signa amoris, ad quæ nemo obligatur, sed tantùm ad communia, *v. g.* orationem, & eleemosynam communem, resalutationem, responsionem, expositarum mercium venditionem &c.

Resp. Cum Coninck *de Actibus supernat.* D. 24. *n.* 91. & 97. Bonac. Tom. 2. D. 3. *de Charitate pū.* 3. *n* 3. Palao *Tr.* 6 D. 1. *pun.* 6. *num. ult.* & aliis distingvendo. Si Papius gravem sentiat difficultatem in salutatione & aliis signis benevolentiæ exhibendis, cogi eum non posse ad ista præstanda, cum non tenetur cum tanta difficultate salutem inimici procurare: Verùm si Papio non adeo molestū accidat, illa præstare, obligari eundem. Quia bo-

num

num spirituale inimici, sicut & cujuslibet proximi, procurare debet etiam cum aliquo suo incommodo, aliàs non esset nobis præceptum Exodi 23. *Levare asinũ inimici jacentem sub onere*, & Prov. 25. *esurientem inimicum cibare.*

Ad *rationem* in oppositum dicimus, eam intelligendam esse juxta datam distinctionem, quod etiam sentit Layman *L.2. Tr.3. C.4. n.2.* ajens, illam esse veram, per se loquendo; quia si omissio illorum signorum scandalosa esset, aut per aliquid eorundem posses sine tuo incommodo inimicum tibi & DEO reconciliare, id omittere, foret grave peccatum.

LXVII. *Pausilippus emphyteuta elapso triennio non solvit canonem Domino suo, qui idcircò propriâ authoritate rem emphyteuticam ingredi nititur, quod advertens emphyteuta ad resistendum se parat, priùs tamen ea de re Confessariũ consulit. Quæritur. Utrum Dominus canonẽ post triennium non soluto possit propriâ suâ authoritate rem emphyteuticam ingredi & inhibere debeat Confessarius emphyteutam a resistentia paranda?*

Videtur posse. Ita Minsinger *Cent 3. observat. 65.* Molin:*D.453 circa fin.* Tanner *Tom.3. D.4. q.7. n 168.* Layman *L.3 sect.5 Tr.4.C.23.n 8.* & alii. Moventur Tum *L.2. Cod de Iure emphyt:* ubi ipsi Domino conceditur, ut possit expellere emphyteutam non solventem canonem. Ergo signum est, officium Judicis non requiri. Tum quia Dominus civilem habet possessionem rei emphyteuti.

uticæ: Ergo potest hanc ingredi, ac naturalem
possessionem ab alio injustè occupatam repellere.

Resp. Dominum proprietarium canone post
tiennium non soluto non posse ingredi rem em-
phyteuticam: adeoq; nec Pausilippum ex consilio
Confessarii posse licitè eidem se opponere. Ita
Rebellus *de oblig. Justit. part. 2. L. 13. q. 12.* Palao
Just. Tr. 32 D. 10. p 10. n. 2. & alii ab his relati.
Probatur. Tum quia lex concedere nequit pro-
prietario facultatem expellendi emphyteutam, nisi
constet certo, hunc *in Commissum* incidisse, quod
tamen vix unquam potest, quid enim si ignoran-
tia, vel legitimum impedimentum excusârit? Tum
quia expulsio hæc, etsi sit conditio contractûs em-
phyteutici, sapit tamen pœnam criminis com-
missi, quæ ante sententiam Judicis sustineri non
debet.

Ad *1mum* in contrarium dicimus, legem illam
intelligendam esse subsecutâ Judicis declaratione.
Ad *2dū* concedimus totum: negamns vero em-
phyteutam injustè obtinere possessionem naturalem
nam tametsi iste jure ipso privatus sit post decla-
ratam Domini voluntatem, ut tamen hæc privatio
in executionem veniat, accedere debet sententia
Judicis declaratoria; interea autem justè possessio-
nem tenet, nec ab habente possessionem civilem
repelli potest.

LXVIII. *Persius Sacerdos iter faciens divertit
in via ad Templum aliquod sacrificaturus; sed in-
telligit ex Parocho loci omnes Sacros Calices nuper-
rimè fuisse furtim ablatos, & defacto alium non*

adesse

adesse, quàm recens allatum ab auri fabro & nondum consecratum; ille non obstante hoc Sacrificiū in isto peragit, statimq; iterum discedit. Quaritur. 1. An & quomodo Persius utendo hoc Calice nondū consecrato peccaverit? 2. An idem Calix hoc ipso jam sit consecratum?

Videtur Calix ex eo quod jam Sacrificium Diviuū in ipso sit peractū, nondum consecratus esse. Ita post Navarrum, Azor, Layman, Fagundez, & alios Card: de Lugo *de Euchar. D. 20 s. 4. num 91.* Dicastillo *de Sacrif Missæ, D. 4 n 98.* & Arriaga de Euchar. *D. 55 n. 13* ubi ait, hoc omnino esse certum. Tum quia ex Sac: Canonibus & Ecclesiæ usu habetur, calicem Sacrificio Divino peragendo aptum & legitimum non censeri, nisi ab habente potestatem ad id deputatum & consecratum. Tum quia sic contra communem aliorum DD. multa non amplius indigerent consecratione *v g.* Ecclesia, altare, vestes, aliaq; ornamenta. Ex his iidem Authores docent, Persium peccasse mortaliter, simulq; incurrisse pœnam depositionis ab off. & Benef: quod *ex C ult. de Celebr Miss.* nominatim sentit Bonacina *de Euchar. D. 4. q. ult. pun. 9. num 17.*

Resp. I. Probabile videri, Calicem, in quo nondum consecrato Sacerdos aliquis sacrificavit [sive bonâ sive malâ fide id fecerit cùm nihil inde sanctitatis in calicem redundet] remanere consecratum. Ita P. Coninck. *de Sacr. q 66. art. 2. dub. unico n. 15.* Pellizarius *in Man. Regul. Tom. 2. Tr. 8. C. 5. s 3. n. 101.* Tamburinus *de Sacrif. Missæ*

1.C. 1 § 4. & seq. & non pauci alii, quos re-
fert & sequitur Diana *P.9. Tr.7. Res.118.* Ratio
desumitur ex contactu tacito Sanctissimi Corporis
CHRISTI, unde omnis benedictio promanat. Con-
firmatur 1. ex communi *SS.PP.* CHRISTUS con-
tactu suo, dum baptizaretur, sanctificavit aquas Jor-
danis, cur ergo calici contactu Corporis & San-
guinis sui benedictionem aliquam non relinquat?
Confirmatur 2. nominatim authoritate S Augusti-
ni, qui relatus à Suarez *de Euch. D 51. f.7.* sic ait:
*Sed & nos pleraq; Instrumenta & vasa ex auro
& argento habemus in usum celebrandorum Sacra-
mentorum, quæ ipso ministerio consecrata sancta
dicuntur.* *Resp. 2.* à Persio commissum esse pec-
catum mortale ex communi DD. quia in re gra-
vi egit contra præceptum: de reliquo autem nul-
lam incurrisse pœnam, quia C. *ult.* loquitur de
pœna inflicta peculiari Presbytero plurium deli-
ctorum reo, quæ idcirco ad hunc unicum casum &
delictum extendi non debet.

Ad *1mum* in contrarium dicimus, æquipollen-
ter, imo eminenter talem deputationem haberi
per illum sacratissimum contactum. *Ad 2.* Ean-
dem esse rationem de calice ac de corporali, pi-
xide, & sphæra seu lunula immediatè Christum tan-
gentibus: non autem de vestibus, aliisq; ornamen-
tis: item de Ecclesiis & altaribus non benedictis;
quia non continguntur à Sacratissimo Christi cor-
pore; attamen tum in vestibus & ornamentis, tum
in Ecclesiis & altaribus solùm reconciliandis tan-
ta consecratio non videtur requiri, sed sufficere

illam

illam consecrationem, quæ ex ipso sacro ministerio in illa redundant: in quem sensum intelligimus illud Chrysostomi *Hom. 20. in 2. ad Cor: Lapis quidem naturâ est, sanctum autem fit, quoniam Corpus accipit Christi.* Quod si post inchoatam jam Missam & canonem contingat Templorum & Altarium violatio, habetur illa ex dispositione juris pro jam absoluta ante prædictam violationem. Urget Dicast. *n. 201.* ratus, sic Diaconum, qui Eucharistiam administravit, non amplius inungendũ in digitis, dum Presbyter ordinatur. Verùm cum inunctio hæc non tam ad contactum Christi, quã Sacerdotis ordinationem spectet, facilè apparet, nullam esse sequelaam.

LXIX. *Petilianus obstinato animo statuit cuidam Domino equum furtim abducere, haret tamẽ differtq; non tam occasione, quàm animositate destitutus, donec Petilius, cui propositum hoc aperuit consensu suo animum addat, quo facto ille confirmatus cogitatum furtũ statim exequitur, aliàs post aliquod primùm tempus, nec ita animosè id executurus. Quæritur. Utrum Petilius teneatur ad restitutionem ablati equi, cum Petilianus nusquã amplius compareat?*

Videtur teneri. Ita Molina *Disp. 376.* Rebell. *L. 2. q. 14. f. 2. Concl 2.* P. Navarr *L 3. de Restit: C. 4. n. 48.* & alii, quos refert & sequitur Dicastillo *Tr: 2. de Iust. D. 4. num 14.* Probant. Tum quia Petilius est causa totius actionis. ut nunc sit; esto enim Petilianus alias furaturus fuisset, diversa tamen tunc actio extitisset. Tum quia Petilius

tali mo-

lli modo substantiam furti attingit, animando Petilianum; imo istud furtum aliàs nunquam fortè ccidisset, Petiliano animum mutante. Tum quia Petilius sic animum addendo adjuvat furem plus, uàm qui eidem tenet scalam, vel asportat rem urto sublatam, qui tamen omnes ex communi Authorum ad restitutionem tenentur.

Resp. Non teneri Petilium ad restitutionem qui ablati. Ita S. Thomas 22. *L.62. art 7.* & dissertè Martinus Navarrus *in Manuali* C.17. *n.20.* Paludan. Gabriel. Richard. Hostiens. & alii. Ratio est, quia ille non est obnoxius restitutioni, qui non tam est causa substantiæ damni, quàm modi vel circumstantiæ, cum qua executioni committitur, ut communiter admittunt Doctores. Atqui Petilius non est causa substantiæ damni, sed solũ circumstantiæ, scil: quod Petilianus citiùs & animosiùs equum abduxerit, utpote ad hoc faciendũ jam antea prorsus animo obfirmatus. Ergo &c. Unde

Ad *1mum* in contrarium esto, quod Petilius sit causa totius actionis individuæ, ut hîc & nunc fit, quia tamen illa, quà damnosà, secundum speciem jam erat parata in causa exequenti & secutura, nihil amplius circa eandem efficaciter operatur, sed novam solùm inducit circumstantiam, quod non est magni momenti. Ad *2dum* negamus, Petiliũ tali modo substantiam actionis, qua damnosæ, attingere, cum hæc, ut recens diximus, jam ante secundam speciem ita fuerit parata in causa executrice, ut moraliter loquendo ex ea sequeretur,

nec animus Petiliani immutaretur; non enim quælibet animatio furis attingit substantiam actionis, sed quæ influit positive: minimè vero, quæ ex sola ablatione terroris nascitur, ut in simili bene Lugo *de Iust. D.19. n.102.* *Ad 3tium* dicimus, tenentem scalas furi, & ejusdem res furtivas asportantem interdum ita concurrere, ut absq; hoc subsidio totum damnum nihilominus contingeret: interdum ita ut absq; prædicto auxilio fur in domum penetrare, & res furtivas asportare non posset; in hoc posteriori solùm casu tenentem scalas, & res furtivas asportantem DD. communiter obligant ad restitutionem:non in illo priori,ut videre est apud Layman *L.3 Tr 2.C 5 n.5.* Unde ex hac instantia confirmationem ac robur acquirit nostra resolutio

LXX. *Quintilla pia matrona puerum quemdam recens natum & admodum debilem ex necessitate baptizans inter triplam aquæ affusionem profert hæc verba: Ego baptizo te in Nomine Patris: Ego baptizo te in Nomine Filii. Ego baptizo te in Nomine Spiritûs Sancti. Quæritur. Utrum Baptismus sic collatus sit validus?*

Videtur non valere. Ita Comitolus *L.1. Respon Moral. q.7.* & Bonacin: *de Sacram. D.2. q.2 pun.4 num.4.* quibus eousq; subscribit Layman *L.5.Tr.2. C.4. n 5.* ut existimet, talem Baptismi iterandum esse sub conditione. Ratio istorum est Tum quia in eo tres sunt ablutiones, & tres formæ imperfectæ, quarum nulla per se est sufficiens ...lum B... omnes simul

constituunt, quia non possunt in unam totalem & adæquatam formam coire. Tum quia in eadem propter repetitionem verbi *in Nomine*, & propter omissionem conjunctionis *Et*, non satis exprimitur unius Deitatis essentia, quod ad valorem Baptismi requiritur?

Resp. Baptismum sub prædicta forma collatum esse validum. Ita P. Dicastillo Tom. 3. *de Sacram.* Tr. 2. D. 1 *num.* 96. & plerique alii, plane supponentes, talem Baptismum etiam sub conditione non esse repetendum. *Probatur.* Tum quia quod implicitè forma continet, id expresse potest verbis proferri. At usitata forma Baptismi habet tacitam professionem beneficii, quod a Patre & Filio & Spiritu S. in baptizatum per Sacramentum derivatur; nec enim solus Pater baptizat, aut emundat à peccato, sed etiam Filius, & Spiritus S. atq; hoc ipsum minister, dum baptismum confert, præstat non in nomine solius Patris, sed etiam Filii, & Spiritus S. Ergo hoc exprimere in forma non reddet irritum Sacramentum. Tum quia sicuti nihil refert, utrum quis infantem semel tantùm, vel ter immergat in aquam, ita etiam nihil ad substantiam Sacramenti referre videtur, utrum aqua ei semel affundatur repetito ablutionis verbo, an ter ob mysterium SS. Trinitatis. Tum quia repetitio illa ejusdem singularis vocis [in Nomine, omissâ conjunctione *Et*] satis adhuc significat unitatem Divinæ essentiæ, cùm per se sensum non immutet, perinde

ut idem omnino est dicere *DEUS Pater, Filius. Spiritus S.* ac dicere: *DEUS Pater, DEUS Filius, DEUS Spiritus S.* uti bene Dicastillo *loc: cit.*

Ad 1. in contrarium dicimus, tres illas formas, seu potiùs partes constituere unam totalem & completam formam, quod quidem difficilius non est, quàm ut diversæ formæ partiales in Ordine, & extrema Unctione unum totum Sacramentum constituāt, quod tamen passim concedunt omnes. *Ad 2dum.* Patet ex dictis, simulq; sufficiens dubium ex hac præcisè forma non esse, cur Baptismus sic collatus etiam sub conditione repetatur.

LXXI *Rachel in partu ingentem sentit difficultatem, ut tam ipsa, quàm proles vitâ periclitētur; quia verò proles adhuc vivere, & manū ex utero materno porrigere videtur, ut illius vitæ spirituali succurratur, quædam ex præsentibus mulieribus infantem baptizandum putant, quia tamen hoc aliæ dissvadent, extingvitur infans, antequam plenè enascatur. Quæritur. Utrū infans in manu porrecta licitè baptizari potuisset?*

Videtur non potuisse. Ita Bonac. *Tom 1. D. 2. de Sacram. q. 2. pun. 6. num 8.* & plures apud istum, nixi hoc fundamento, quod ex *S.* Augustin. *Epist. ad Dardanum* affert *S.* Thom *p 3 q 68. art. 11.* Nemo renascitur spiritualiter, nisi priùs nascatur naturaliter. Sed Baptismus est quædam spiritualis regeneratio. Ergo non debet aliquis baptizari, antequam ex utero nascatur.

Resp. Infantem in manu porrecta licitè & validè baptizari potuisse. Ita P. Suarez *Tom. 3*

in 3. p.

a 3. part. 68. art. 11. Coninck *de Sacram. Q. 68. art 11. num. 9.* Basilius Pontius *de Matr. L. 4. C 25. num. 7.* Gaspar Hurtado D. 1 *de Bapt. diffic. 6.* & plures apud hos. Ratio est, quia ablutio manûs [imo etiam digiti & quantumvis minimæ alterius partis] est vera ablutio, quâ homo dicitur absolutè & simpliciter ablui. Ergo est sufficiens ad valorem Baptismi. Confirmatur. Homo, si in minima sui parte vulnus accipiat, absolutè & simpliciter vulneratus dicitur. Ergo etiam si in manu aut alia minima parte abluatur, absolutè & simpliciter ablutus dici debet; cum universim ea, quæ regulariter non conveniunt omnibus aut præcipuis partibus, denominationem toti tribuant, si in minima etiam hujus parte reperiantur. Unde Card. de Lugo *in Resp. Moral. L 1. dub. 1.* admittit, verè etiam aliquem baptizari, si in solis capillis aspergatur. Sed estnè Baptismus sic collatus sub conditione iterandus, si infans periculum evadat? Affirmant communiter Doctores, quibus libenter subscribo, cum in Sacramentis Baptismi, Sacerdotii, & Episcopatûs ob istorum necessitatem & damnum irreparabile ex illorum invaliditate oporteat nos, quoties fieri potest, viam certam amplecti; potest autem aliquis vel obsolam Doctorũ varietatem de valore Baptismi maximè in digito, capillis, &c haud immerito formidare, ut rectè Lugo *loc: cit.*

Ad fundamentum contrariæ sententiæ distinguimus Majorem: Nemo spiritualiter renascitur, antequam nascatur naturaliter absolutè & omni-

modè negamus: sufficienter in ordine ab ablutionem, concedimus: in casu autem nostro infans hoc ipso, quod porrigat manum, sufficienter naturaliter nascitur, ut ablui possit, Ergo nihil obstat, quo minùs spiritualiter per Baptismum renascatur.

LXXII. *Reyprechtus cerevisiæ coctor, advertēs hordeum in sequenti autumno præsentis Anni majori pretio vendendum, quàm in verè, emit vigesimo die Februarii á rustico quodam omne hordeum, quod ipsi proximá æstate crescet mense Augusti tradendum eo pretio, quo illud in prædicto Mense Februarii vendebatur, nempe singulas scaphas quatuor florenis. Interea temporis pretium hordei crevit, & in autumno una scapha florenis sex vendita est, quo tamen non obstante rusticus in mense Augusti 50 scaphas attulit Reyprechtio, & juxta pacta non plus pro singulis, quam quatuor florenos accepit. Quæritur. Utrum contractus iste sit licitus, ita ut Reyprechtus pro defectu communis pretii hordei in Autumno nihil restituere cogatur?*

Videtur justus & licitus esse absq; ullo onere restitutionis. Tum quia universim *res tantùm valet, quanti emi vendiq; potest*, ut asserunt nonnulli Juristæ, modo absit dolus & fraus, ut limitat Gerson *de Contract:* cum consentienti nulla fiat injuria. Tum quia si esset illicitus, foret usurarius. Atqui talis non est, vel quod non fuerit numerata pecunia, vel si etiam sit numerata, quod res post aliquot primùm menses tradenda minus valeat, quàm si statim traderetur, ut docet

Lessius

Lessius *de Just.* C. 21. *n* 61. Tum quia ita passim in Hispania venduntur lanæ, & tamen iste contractus tanquam legitimus à pluribus Theologis defenditur apud Card: de Lugo *D.26. de Just. n.*111, & Dedicastillo *Tr 9. de Just. D.2. n.86.*

Resp. Contractum istum [abstrahendo à lucro cessante, damno emergente. periculo &c.] esse licitum, & Reyprechtum teneri defectum communis pretii pro singulis scaphis hordei tempore traditionis compensare. Ita *Sa V. Venditio nū. 21.* Toletus, Dedicastillo, & alii communiter. Ratio est. Tum quia pretium in contractu servandum numerari debet juxta tempus traditionis, ut communiter docent Theologi, idque ideo, quod res eatenus valeat aliquod pretium, quatenus voluntate ac beneficio venditoris utilitatem affert emptori. *Sed* hanc utilitatem primùm affert tēpore traditionis. Ergo tunc judicandum de valore: Tum quia universim justitia contractûs in emptione & venditione sumitur ex æqualitate inter contrahentes, quæ æqualitas ex oneribus mutuo impositis consideranda est: Cum ergo onus, quod sibi Reyprechtus imponit, dandi scil: postea tale pretium, tanti non æstimetur, quanti sit onus, quod sibi imponit rusticus, nempe dandi rem futuram, manifestè apparet injustitia hujus contractûs, & consequenter obligatio apud Reyprechtū restituendi defectum justi pretii.

Ad *1mum* in contrarium dicimus, effatum illud Juristarum ab omnibus Theologis explodi tanquam justitiæ contrarium, & Reipublicæ noxium: nec limi-

limitatio Gersonis juvat, cum venditor non sit absolutè volens, sed solùm citra leges justitiæ. *Ad 2dum* Contractum hunc esse illicitum ob rationes in responso adductas: insuper usurarium, si numerata statim fuerit pecunia, quia emens accepit postea sortem, & aliquid ultra hanc. *Ad 3.* Etiam illum contractum Hispanorum reijci à multis & gravibus Theologis; potest tamen ab injustitia defendi, si vel majus pretium lanæ tempore traditionis ex tali anticipata emptione oriatur: vel minus tempore contractûs proveniat ex copia venditorum, & raritate emptorum, ut præter alios docet Cardin. de Lugo *Disp. cit:* qui inde *num. 16.* notat, propositionem illam [quod scil: pretium rei justum desumatur ex valore, quem res habet, non tempore contractûs, sed tempore traditionis] non esse universaliter veram, cum ob prædictas circumstantias res post aliquod primum tempus tradenda juste nunc minoris æstimetur; quantumvis aliàs sine intervento talium circumstantiarum non sit absolutè admittendum, rem post aliquot primùm menses tradendam minoris fieri, quàm quæ præsens traditur, ut voluit Lessius *loc: cit.* Unde in nostro casu ob defectum similium circumstantiarum nulla est paritas.

LXXIII. *Ronsardus cum ante aliquot annos apud Nobilem quemdam Dominum prandere et valde arrisit ipsi cochleare quoddam argenteum affabrè factum, cujus cupidine victus sublegit illud, nec aliquando furti hujus se accusavit. Nunc verò post accuratam conscientiæ discussionem illius*

memor

memor restituere prædictum cochleare cupit uno saltem Philippeo æstimatum, sed nulla apparet occasio. Quæritur 1. Utrum Ronsardus furando cochleare illud peccaverit mortaliter? 2. Utrum idipsum reservare sibi possit, cum nec Domino nec hæredibus hujus restituere possit?

Videtur Ronsardus non peccâsse mortaliter. Ita Rodriquez *in Summa* T.5. C. 118. & pluriũ opinione Sotus *de Iust. q.5. art 3. ad 3.* ad notabilem furti quantitatem duos aureos absolutè requirentes, quos saltem respectu opulentorum seqvuntur Sylvester, Angelus, Layman & alii. Unde etiam Ronsardus non tenetur sub mortali ad restitutionem: imo nec sub veniali; nam ex plurium sententia posset idem cochleare inventum sibi retinere, si istud Domino suo restituere nequeat. Ergo & furto ablatum; est quippe par ratio utriusq; ut docet Caramuel *in Theol. fundamentali fundamento 59. § 4. n. 1259.* saltem si bona per usuram & simoniam acquisita excipiantur.

Resp. I. Ronsardum furando Nobili illi cochleare uno Philippeo æstimatum peccasse mortaliter. Ita Molina *de Iustit. Disp.* 685. Vasquez *Opusculo de restit.* C.5 *dub.* 5. Rebellus, Filliuc. Bonacina, Malderus, & post plures alios Diana P.2.Tr.17. *Resol.* 57. qui omnes notabilem seu gravem quantitatem, quæ mortale furtum constituat, desumendam docent ex damno gravi personæ illius, cui res sua aufertur, quod damnum fieri ajunt, si prædicta persona tantâ quantitate privetur, quæ vel ad sustentationem illius per unum diẽ

commu-

communniter sufficiat: vel ad notabilem vitæ agendæ utilitatem communi judicio conferat, sicuti conducere potest etiam ditissimis Regibus & Principibus unus aureus: mediocriter divitibus [inter quos sunt Nobiles] unus florenus: divitibus ita præcisè, ut non egeant [quales multi sunt opifices] medius florenus: demum mendicantibus [quibus nonnulli operarii accensentur] tres aut quatuor pacei. Ratio hujus universalis doctrinæ est, quia bona fortunæ commoditatibus vitæ inserviunt. Ergo rectissime ab eorum notabili defectu notabile damnum desumi, æstimariq; potest, idq; pro diversitate hominum diversum. Jam ad propositū nostrum subsumimus. Atqui notabilem defectum in bonis suis patitur Nobilis ille per ablationem cochlearis argentei uno Philippeo æstimati; quia unus Philippeus ad notabilem vitæ agendæ utilitatem communi judicio conducere ipsi potest. Ergo notabile inde ac grave damnum eidem in bonis suis infertur. Ergo materia ista furto sublata sufficit ad furtum mortale constituendum.

Resp. II. Ronsardum teneri ad restitutionem saltem sacris locis, aut pauperibus faciendam. Ita omnes, & definitur ab Alexandro Papa III. C. *Cum tu de usuris.* Idem habetur C. *Cum sit. de judiciis.* quæ jura, ait Palao *Tom.7.sua Theologia Mor Disp 1 num.18.§.8.n.3.* locum habent non solum in acquisitis per usuram & simoniam (de quibus expressè loquuntur) sed per quamcunq; aliam injustitiam ex recepta consvetudine, & communi

Docto-

Doctorum consensu, quod secus est de bonis inventis. Atque *sic* patet etiam ad ea, quæ in cōtrarium sunt adducta.

LXXIV *Rodopianus rusticus confitetur peccata sua, & nullum addit numerum in mortalibus, quem, dum requirit Confessarius Vir doctus, miratur ille ajens, se hactenus apud Parochum suum non consuevisse addere numerum, nec istum unquam fuisse requisitum. Quæritur. Utrum Confessarius jubeat Rodopianum repetere confessiones, in quibus nullum hactenus expressit numerum peccatorum mortalium?*

Videtur repetendas esse Confessiones. Ratio desumitur ex Concil. Tridentino, quod *Sess.14 C. 5 & Can.7.* requirit confessionem omnium mortalium tam quoad speciem, quam quoad numerũ. Ergo licet Rodopianus ex ignorantia inculpata validè hactenus fuerit absolutus, non expresso numero, tamen semper mansit obligatio hunc explicandi, ubi ejus necessitatem intellexerit, uti ex communi docet Layman *L.5 Tr 6 C.9.n.4.*

Resp. Confessarium non teneri Rodopiano repetitionem imponere confessionum, in quibus numerus non fuit expressus. Ita Henriquez *L.2 de Pœnit. C 3.num.10.* Fagundez *de 2.Præcep.Eccles. L.3 C 4.num.10* Dicast: *de Pœnit. Tr.8.D.9. nũ. 67.* & alii. Nam cùm tales Homines bonâ fide procedant, & uniformem ferè vivendi rationem teneant, facilè prudens Confessarius ex confessione unius anni conjicit, quantum in aliis annis peccaverit, ut ita virtualis numeri explicatio interveniat.

veniat. *Addo* tamen magnâ prudentiâ Confessarii opus esse tum circa bonam fidem, tum circa hanc vitæ uniformitatem; sæpè quippe contingere potest, ut non absq; conscientiæ remorsu sic obiter confiteantur; & pro diversis occasionibus sit magna inæqualitas, numeri in uno & reliquis annis, quo casu utique repetitio confessionum instituenda & numerus apertè explicandus est.

Atque ex his patet etiam ad rationem in oppositum.

LXXV. *Richardus Consiliarius Principis intelligit ex Domino suo proximè se negotiorum causa amittendum in locum, ubi præcepto Communionis Sacræ propter imminens tempus Paschale satisfacere non possit. Prævenit ergo, & ante discessum S. Eucharistiam sumit; sed postea inter Paschale tempus advertit, optimam occasionem Communicandi sibi minimè deesse. Quæritur 1. Utrũ Richardus intelligens impedimentum Paschalis Cõmunionis prævenire debuerit? 2. An postea oblata optima occasione Communicandi tempore Paschali iterare S. Communionem debuerit?*

Quoad 1. Quæstionem. Negant Azor *Tom. 1. L.7 C.41.q.13.* Quia nemo tenetur anticipare actum præceptum, nisi per talem anticipationem ita satisfiat præcepto, ut postea sit liber, id quod in præsenti non contingit, si enim præter opinionẽ etiam cesset impedimentum, tenetur postea tempore Paschali Communicare, quidquid prius fecerit: Affirmat P. Fagundes *Præcepto 3. Ecclesiæ L. 1.C.6.n.3.* Quia aliàs differretur Communio ultra

annum

annum *Pro resolutione supponendum*, legem Ecclesiasticam *ex Cap: utriusq; sexûs de Sac. Communione* involvere duo præcepta; alterum communicandi saltem semel in anno, quod concernit substantiam præcepti: alterum communicandi in Paschate, quod ad congruam temporis determinationem pertinet, ut docet Fagundez *loc. cit. n. 3.* Cardin: de Lugo *de Euchar: D 16. n. 66.* Dicastillo *ibidem D 10. num. 154.* Arriaga *Tom: 7. Theolog. D. 47. num. 22.* & pleriq; alii. Hoc supposito.

Resp. Si Richardus jam semel communicavit intra annum, tunc non tenetur anticipare tempus Paschale, cùm principali Præcepto annuæ Communionis satisfecerit, alterum vero minùs principale de Paschali Communione ex hypothesi servare non possit. Quodsi idem non communicavit intra annum; tunc vel impedimentum durabit toto anno post Pascha, & sic tenetur prævenire, perinde ut ille, qui novit se Festo die non posse interesse ultimo Sacro, obligatur unum ex præcedentibus audire: vel non durabit, & tunc etiam non tenetur prævenire. Ita Authores recèns citati, quibus addi possunt. qui in pari ferè casu apud Dianam *P 11. T. 8. R. 37.* docent, eum, qui prævidet, se tempore mortis Confessarium non habiturum, teneri anticipare confessionem, ut Præcepto Divino confitendi in articulo mortis satisfaciat.

Ad argumentum *Sententiæ negativæ* dicimus, talem etiam ita satisfacere per anticipationem, ut postea non amplius teneatur præcepto annuæ Communi-

munionis, quidquid sit de Paschali, de quo mox. *Ad Argumentum sententiæ affirmativæ* dicimus, non differri Sac Communionem ultra annum, si enim impedimentum tam diu duret, tenetur prævenire: sin vero tam diu non perseveret, eo sublato, obligatur quidem ad Sacr: Communionem, non tamen statim ad cessationem impedimenti, sed saltem ante finem anni, cum præceptum annuæ Communionis plus non requirat.

Quoad 2. Quæstionem Videtur non debuisse iterare Ita Diana *P 3.Tr.4.Res.* 42. citans Fernandez de Heredia *in D. de Sacr Tr. de Euchar. p 8.d.1. n* 10. quia ex *Cap cit:* licitum est, ex consilio Confessarii Sac. Communionem ultra Pascha differre. Ergo licitum est quoque ex consilio viri docti eandem prævenire, ita ut pari modo utrinq; omnis obligatio penitus tollatur.

Resp. Probabilius esse Richardum oblatâ occasione intra tempus Paschale obligatum fuisse ad iterandam S. Communionem Ita Lugo *D.*16 *cit. num.*70. quia illa Communio antecedens non fuit facta ad satisfaciendum præcepto Communionis Paschalis. Ergo istud adhuc restat implendum. Esto extinctum sit præceptum annuæ Confessionis. Confirm. ex Dicastillo D 10. *cit. n.* 155. Præceptum Communionis Paschalis, quâ talis, vel est grave, vel leve? Si illud, ergo si impleri potest, graviter obligat: sin hoc. Ergo quicunq; voluntariè ante Pascha semel communicavit, leviter solùm delinquit, si itidem voluntariè, & absq;

ullo impedimento Sacr: Communionem tempore Paschali omittat, quod est falsum, & contra communem DD.

Ad *rationem in contrarium* negatur consequẽtia ob rei disparitatem; nam dilatio prædicta in ipso jure concessa est: non autem anticipatio. Adhæc factâ dilatione ex rationabili causâ, non potest amplius satisfieri præcepto Communionis Paschalis: at vero potest satisfieri post præventionem, nempe si impedimentum, quod certo futurũ putabatur, præter opinionem cessct, & optima se occasio ad satisfaciendum Paschali Communioni offerat, uti posuimus in nostro casu.

LXXVI. *Rufa famula ita ab initio convenit cum hero suo, ut præter victum elapso anno decẽ sibi floreni darentur. Post autem videtur sibi duris suis laboribus maximè opificii, quod herus suus exercet, multò plus meruisse, certa interim, se aliâ viâ id acquirere non posse, quàm per occultam cõpensationem. Quæritur. Utrum Rufa occultã hãc compensationem facere possit?*

Videtur non posse. Tum quia justum ipsi stipendium est constitutum, ex communi scilicet usu & consvetudine ejusmodi personis constitui solitũ. Tum quia herus nunquam consentit in stipendium majus, ideoq; ipso invito, clam aliquid in compẽsationem accipitur: Tùm quia ancilla gratuitâ voluntate exhibuit majus obsequium, non coactè absq; animo occultè compensationem faciendi.

Resp. I. Rufam non posse quidquam eripere Domino, si vel stipendium accepit justum, hoc est, quod

quod sive lege, sive consvetudine ejusmodi personis in tali ministerio concedi solet vel gratuito & absq; animo compensandi durius obsequium exhibuit. Ita communis. Ratio prioris est, quia ultra justum nihil debetur: posterioris, quia obsequio proprio donatio libera efficitur. Atq; alterutrum horum plerumq; de famulis, ancillis, operariis, atque officialibus præsumendum, nec facilè ipsis à Confessario credendum, cum isti homines semper ferè conquerantur, stipendium minus justo sibi concedi, cùm tamen justum detur, aut ipsi in hoc ultro non rogati consentiant. *Resp. II.* Si Rufa aliis in rebus, quam ab initio fuerat conventum fuerit occupata, debetur eidem augmentum mercedis judicio prudentis æstimandum. Ita Palao *Tr:* 32. *D.*1.*pun.*6.§ 3.*n.*9. Navarrum & Menochium secutus. Ratio est, quia illud obsequiū est pretio æstimabile, ad quod illa ex vi promissæ mercedis non adstringitur; unde etiam Pædagogi, certâ mercede conducti ad filios instruendos, in scholam ducendos &c. si aliis ministeriis occupantur, majus stipendium merentur. *Resp. III.* Rufam non posse quidquam clam surripere, si debitam mercedem amicabili petitione, aut judicis interpellatione absq; sui gravi jactura obtinere possit: secus, si moraliter hâc ratione obtinere nequeat. Ita excommuni Less: *L.*2.*de Just.*C.12.*n.*57.&58. Ratio primæ partis est, quia nemini concessum est, officium judicis usurpare, nec jus sibi in propria causa dicere propter varia mala, quæ inde sequerētur. Ratio 2. partis est, quia in hoc casu occulta

debiti

lebiti compensatio est proprii juris defensio, & injuriæ famulæ factæ propulsatio est reputanda.

Ad 1. & 3. *in contrarium* patet ex dictis. *Ad secundũ* dicimus cum Vasq. 1 2. D 223. C.2.n.20. satis esse, ut herus debeat augmentum stipendii, quod applicaverit Rufam ad majores labores in sui utilitatem ferendos; unde rationabiliter invitus esse non potest, si mercedem debitam clam surripiat, aliâ viâ non acquirendam.

LXXVII. *Rigobertus Confessarius frequenter imponit pœnitentias perpetuas, ut v g. pœnitens diebus singulis vitæ suæ oret 3 aut 5. Pater & Ave. Quæritur Utrum pœnitens hanc acceptare, vel acceptam exequi teneatur?*

Videtur teneri. Tum quia *juxta C. Omnis utriusq; sexus de pœnit. & remiss.* sicut ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ est obligatio confitendi peccata, ita etiam pœnitentiam implendi. Tum quia est facilis & salutaris Tum quia sacri Canones jubent aliquos propter crimen in Monasterium detrudi, quæ certe est pœnitentia perpetua. Tum quia prâxis est hæc multorum Confessariorum.

Resp. Pœnitentem non teneri vel acceptare pœnitentiam perpetuam, vel acceptatam exequi. Ita supponere videntur omnes Theologi, dum asserunt, pœnitentem teneri ad pœnitentiam rationabilem & moderatam, ut videre est apud Palao *Tr. 23. D unic. pun 21. § 4. n. 3. & § 5 n 16.* Atqui pœnitentia perpetua nec est rationabilis, nec moderata. Ergo &c. Non est, inquam, rationa-

bilis, quia non est conformis integritati *Sacramenti* procurandæ, cum semper differatur, propter cujus tamen integritatis procurationem imponitur & suscipitur. Non est eadem etiam moderata, quia omnis pœna, quæ semper durat, communi hominum judicio immoderatè durat & gravat; unde prudenter Layman *L. 5. Tr. 6. C. 15. n. 11.* censet, etiam non consultum esse, ut rudibus & obliviosis ac valde occupatis preces quotidianæ unius anni aut mensis imponantur.

Ad *1mum* in contrarium dicimus, de institutione Sacramenti esse pœnitentiam rationabilem & moderatam, qualis non est perpetua. *Ad secūd.* patet ex dictis. *Ad tertiū* Non velle Canones, ut tales profiteantur in claustro, sed ut opera pœnitentiæ ibidem per aliquod tempus peragant, ut benè advertit Layman *loc. cit.* *Ad 4tum* De praxi multorum Confessariorum mihi nihil constat. Ego quoties audio, alicui pœnitentiam esse impositam vel perpetuam, vel nimis productam, aut aliàs immoderatam, pronuncio illum ab ejus executione liberum, & securum omnino esse jubeo; quod non tantum posse facere Confessarios, sed quoslibet alios viros doctos, imò & pœnitentes, si aliquâ doctrina aut judicio polleant, tradit rectè Palao *n. 16. cit.*

LXXVIII. *Romulus & Romula contrahere volunt, jamq; prima vice sunt in Ecclesia denuntiati, inter quos occultum intercedere impedimentum, solus novit Romanus, qui tamen valdè dubitat,*

bitat, an prodere teneatur. Quæritur. Quid faciat?

Videtur teneri denuntiare impedimentum occultum. Ita Sanchez *L.3. de Matr. D.13. n.2. & sequent.* Coninck *de Sacram. D.27. n.61.* Gaspar Hurtado *D.5. de Matr. Diffic.21. num.75.* & alii. Tum quia quisq; quantum commodè potest, tenetur proximi peccatum impedire, continuam, scilicet fornicationem. Tum quia tenetur quilibet obedire Superiori justè præcipienti. Atqui Ecclesia præcipit, ut tales impedimenta apperiant. Ergo &c.

Resp.I. Romanum obligari impedimentum manifestare Parocho vel Ordinario, si Romulus & Romula malâ fide & cum peccato contrahant. ita citati Authores, quorum rationes convincunt, hanc delationem faciendam esse, quantumcunq; impedimentum sit occultum, & quamvis Romanus secretò id intellexisset, imo jurando secretum promisisset. Quia talis denuntiatio necessaria est ad impediendum matrimonium, quod cum peccato alias contrahetur; & major est ratio habenda salutis proximi, quam famæ; nec juramento potest se quisquam obligare, ut superiori ac naturali præcepto de fraterna correptione non obediat. *Cæterum* in hoc eventu Romulus & Romula prius secreto sunt admonendi secundùm leges prædictæ fraternæ correptionis. *Resp. II.* Non obligari eundem Romanum manifestare impedimentum si Romulus & Romula bonâ fide contrahant, & ipse sciat ab his ignorari impedimentum, eo quod oc-

cultum sit, & probabiliter nunquam prodendum. Ita Basilius Pontius *de Matr: L.3 C 34. n. 5. & sequ* Ratio est, quod non appareat ulla causa, ob quam tale impedimentum deferendum sit. Nam imprimis contrahentes sunt ignari talis impedimenti: deinde hoc ipsum impedimentum ita est occultum, ut prudenter putetur nunquam revelandum: postea nullum est periculum peccati, cum bonâ fide utrinque contrahatur: & licet filii re ipsâ illegitimi nascantur, tamen pro legitimis ubique habebuntur, utpote suscepti bonâ conjugum fide, & ex matrimonio in facie Ecclesiæ contracto: demũ nulla fit injuria Sacramento, cum ibi non sit Sacramentum.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium allatas, quæ totæ stant pro prima parte responsionis Solùm obstat contra eandem, quod impedimentum absque testibus non possit sufficienter probari. At nemo tenetur deferre, quod sufficienter ptobare non potest. Verùm etsi testimonium unius tantum non satis sit, ut matrimonium dissolvatur ex cap: licet de testibus: at bene, ut idipsum impediatur, ex cap: super eo de testibus; & licet non sufficeret, aperit tamen viam saltem Ordinario ad inquirendum & retrahendum contrahentes à matrimonio vel monendo vel terrendo &c.

LXXIX. *Rufus frequenter in gravia labitur peccata, quæ tamen apud Confessarium ordinariũ eluere erubescit, ne existimationis bonæ detrimẽtum patiatur. Ut ergo constanter huic bonus ap-*

pare-

pareat, prius apud ignotum Confessarium majora quæque scelera deponit, & tunc primùm ad Ordinarium redit, & de peccatillis quibusdam reum se sistit. Quæritur. Utrum secunda hæc Confessio Rufi apud ordinarium sit valida?

Videtur non esse. Ita Victoria *de Confes. nū.* 196. & inclinat Sylvest. *V. Confessio* 1. *q.* 6. quia Rufus hypocrisin & mendacium committit mortale, ideoque dolore requisito & proposito destituitur.

Resp. Confessionem alteram Rufi per se esse validam. Ita Suarez, Coninck, Henriquez, Lugo D.16. *de pœnit. n.* 57. & alii communiter. Ratio est, quia hoc neque est hypocrisis; velle enim conservare bonam famam apud Confessarium ordinarium, aut nullam, aut non gravem inordinationem continet: neque mendacium quippe verissimum est à parte rei, cujus se accusat pœnitens: neq; deniq; est contra integritatem Confessionis, cùm utraq; verè sit integra. Dixi *per se.* Nam aliud esset, si Rufus hâc ratione maneret in mortali occasione peccandi, aut ideo circumiret, ut liberiùs peccaret, tunc enim graviter delinqueret, & ob defectum attritionis Confessio foret nulla, ut rectè advertunt *Authores* citati.

LXXX. *Rutilius mercatoris filius in domo paterna multum Patri suâ lucratur industriâ, aliis fratribus interea otiosis, vel ad studia incumbentibus. Quare arbitratur ille licitum sibi esse, aliquam pecuniæ quantitatem clam Patre sublegere, quam in ludos, potationes &c. insumat. Quæritur.*

Si quid Rutilius in domo paterna lucretur, non principaliter ex arte vel industria sua, sed ex rebus bonis paternis, utrũ ad ipsum quoq; pars lucri proportione adhibitæ industriæ pertinere debeat?

Videtur nihil ad ipsum pertinere. Ita Sylvester *V. peculium 1.q.12.* Molina *Tr.2 D.761.* Layman *L 3.Tr.4.C.8.n.6.* & pleriq; alii. Tum quia filius ex gratitudine & pietate erga Patrem tales operas veluti obsequia præstare tenetur; unde nõ facilè aliquis reperitur filius, qui ob talia opera à Patre mercedem exigere audeat: aut si exigat, nõ illico à Patre repellatur. Tum quia jura indistinctè ajunt, *Quod filius ex re sive substantia Patris acquirit, inter profectitia bona numerari, & Patri acquiri,* ut videre est *Inst. per quas person. nobis acquiratur* §. 1.

Resp. Rutilium aliquod à Patre salarium sive mercedem exigere posse; adeoq; aliquid lucri ex bonis Paternis facti ad ipsum pertinere. Ita post Bartolum Navarr. *C.17.n.144.* Lopez *part.2. instruct.C.21.* Lessius *L.2.C.12.n.81.* & alii. Ratio est, quia cum lucrum non tantùm ex bonis Patris sed etiam ex filii industria proveniat, idcirco partim inter profectitia, partim vero inter adventitia bona numerandum esse videtur. Quare Pater in conscientia tenetur, filio industriâ suâ ex bonis paternis lucranti pendere, quantum extraneo famulo dare deberet, dummodo filius ejusmodi mercedem petat, & Patri ex gratitudine non condonet. Quod si autem filius ex metu reverentiali petere non audeat, probe sciens, repulsam se passu-

passurum, tunc consequenter ait Lessius posse eum clam tantundem accipere. Atque huic sententiæ Confessarius in praxi conformare se poterit, ita quidem, ut inprimis hortetur filium, ne tali licentiâ abutatur, sed quàm fieri potest rarissime utatur. Deinde vero ut eum non compellat ad restitutionem, si id, quod clam accepit, justæ mercedis æstimationem non excedat, præsertim si Pater erga illum durus sit, & ipsi optime merito & negotiatori valde utili nihil aut parum concedat ad honestas & statui ejus convenientes recreationes.

Ad *Imum* in contrarium dicimus, Rutilium ex gratitudine quidem posse: nullo tamen jure teneri servire Patri sine stipendio, nisi Pater egeat, vel nisi alii filii etiam lucrentur Patri; nulla enim æquitas dictat, inquit Lessius *loc. cit.* ut ipse teneatur sine stipendio laborare, aliis otiantibus. Atq; in hunc sensum intelligenda jura *in argumento* adducta, quidquid verbotenus præ se ferant.

LXXXI. *Samuel Confessarius in quadam Civitate subinde ex duobus conjugibus, vel fratribus, vel sororibus, vel famulis, vel sociis &c. qui ambo ipsi confitentur, unum à vitæ morumq; innocentia mirè laudat: alterum verò tacitè præterit illaudatum, cùm par sit occasio utrumq; laudandi. Interdum etiam fatetur, bonam se pænitentiã certæ personæ imposuisse. Quæritur. An salvo sigillo hoc faciat?*

Videtur non posse prius facere; quia inde potest sumi aliqua suspicio contra illum alterum: at

bene

bene posterius; quia nullum hinc revelatur peccatum.

Resp. I. Cum P. Dicastillo *de Pænit.* D. 12. n. 98. ordinarie ex duobus confessionis filiis ita unum commendari, & alterum illaudatum relinqui à Confessario non posse, quin suspicio contra illũ alterum moveatur, & exinde Confessio huic eidẽ odiosa reddatur, adeoq; sigillum frangatur: si tamen virtus & sanctitas eximia unius ita se prodat, ut nemo prudens cognoscat eum, quin simul excessum in illo supra alterum intelligat, tunc particularem illam laudationem sigillo non præjudicare; quia vero raro valde hoc contingit, rarissimos quoq; esse oportere Confessarios in tali immodicâ commendatione unius præ alio, sapienter monent Authores.

Resp. II. Non posse Samuelem dicere salvo sigillo certæ & determinatæ personæ bonam [hoc est bene magnam & acerbam] se pœnitentiam imposuisse. Ita Malderus *Tr: de sigillo* C 12. Nam talis pœnitentia communiter non solet imponi pro levibus peccatis. Ergo indirectè saltem gravia peccata illius personæ fuerunt detecta, ex quo ipsi confessio fieri potuit odiosa.

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium.

LXXXII. *Serapia malæ famæ mulier, dum peractâ Confessione interrogatur, num de enaratis peccatis doleat, ait, dolere se, quod non doleat,*

quo

quo intellecto absolvitur tanquam sufficienter attrita. Quæritur. An rectè?

Videtur benè absolvi. Ita Palludanus *in* 4. *Dist.* 17 *q.* 11. *art.* 5. Sa *V Contritio*, & nonnulli: quia in ea attritione virtualiter continetur dolor peccatorum.

Resp. Serapiam malè absolvi, si præcisè doleat, quod non doleat. Ita Henriquez, Vasquez, Bonac, Filliuc. *Tr* 7 C 6 *q.*2. & alii communiter. Ratio desumitur ex *Sacris* Conciliis. Nam Eugenius IV. *in Florentino* & Trident. *Sess.* 14. C. 14. & alibi docent, necessariam esse Pœnitentiã, per quam peccator Dei offensionem, & peccata præterita detestetur. Atqui dolor *Serapiæ* non est de offensione DEI, & peccatis commissis, sed solùm de carentia doloris, cum quo dolore absolute affectus ad peccata stare potest. Ergo talis dolor non sufficit, nec disponit sufficienter Serapiam ad absolutionem. Dixi, *si præcisè doleat &c.* non enim negandum videtur, cum actu, quo quis dolet se non dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, & hoc rationabiliter præsumi à Confessario posse; nam dolor de carentia attritionis indicium est voluntatis desiderantis attritionem, quâ voluntate positâ, nihil amplius obstat, quo minus ad eam tanquam actum imperantem sequatur dolor sufficiens de peccatis & offensa Divina, saltem tanquam de objecto materiali. *Atq; ex his* patet ad rationem in oppositum.

LXXXIII.

LXXXIII. *Seraphinus adolescens magno affectu fertur erga sac. Ordinem Fratrum Minorum S. Francisci, inque eum suscipi sæpe & ardenter petit, sed semper fert repulsam absq; ulla spe. Statuit ergo in sæculo, quantum potest ad morem illorum Religiosorum vivere, ideoq; inter alia vovet* DEO *paupertatem, æquè strictam, atq; observant Minoritæ, abjectionem scil. omnium rerum externarum & dominij in easdē. Quæritur. Utrum Seraphinus habeat dominium in res mendicando acquisitas, & ipso usu consumptibiles?*

Videtur omnino habere. Ita Bartolus, Sylvester, Turrecremata, Sarmientus & alii apud Thō. Sanchez *L. 7. in Decalog. C. 13. n.* 4. existimantes, dominium ab usu hujusmodi rerum non esse separabile: quod probant. Tum authoritate Joannis Papæ XXII. *in extravag. ad Conditorem* apertè id asserentis. Tum quia usus est *jus utendi re alienâ, salvâ ejus substantiâ.* Sed ista non salvatur in rebus usu consumptibilibus. Ergo &c. Tum quia si usus pecuniæ separari potest à dominio, poterit alicui vendi usus, retento dominio, hoc autem dici non potest eo, quod sic usura esset licita, cujus malitiam inde colligunt Doctores, quod usus pecuniæ non habeat distinctum valorē ab ipsa pecunia. Adhæc si etiam dominium ab usu prædictarum rerum esset separabile, respectu tamen Seraphini non foret; siquidem extra illum nullibi existeret: dominium autem rei in aëre esse non posse, sed necessario esse debere penes aliquam, receptum habet Juristarum axioma; unde

istud

istud respectu Minoritarum dicitur esse penes Sedem Apostolicam, ad quam Summi Pontifices illud post Joannem XXII. revocarunt, quod de Seraphino dici non posse, clarum est.

Resp. Seraphinum non tam vi voti simplicis [quo non fit inhabilis ad dominium] quàm voluntatis suæ liberæ, quâ voto suo se conformans omne à se rerum jus removet, non habere ullum dominium in res etiam usu consumptibiles, quas mendicando acquirit, perinde ut nullum habent Fratres Minoritæ. Ratio est, quia dominium in ejusmodi rebus est separabile ab usu earundem. Ergo cum Seraphinus omni omnino dominio se abdicare intenderit ad eum prorsus modum, quo profitentur Minoritæ omni se rerum dominio exutos, etiam istarum se rerum dominio spoliavit. Consequentia patet. Probatur Antec: 1. authoritate Summorum Pontificum Nicolai III. Clemētis V. Gregorii IX. & aliorum, apud Cardin. de Lugo *de Just. D.2. n.43.* ex quibus plerique hodie Theologi & Juristæ in rem præsentem bene advertunt, usum prædictarum rerum esse duplicem *irrevocabilem*, & *revocabilem*. Prior est jus seu potestas libere utendi illis rebus independenter ab alterius voluntate. Posterior dicitur, qui ex voluntate concedentis vel alterius ita dependet, ut pro arbitrio illius revocari possit absque injuria Usuarii; atque de hoc inpræsentiarum loquimur. Unde responsio P.2. ratione. Dominiū est jus in re absolutum & stabile ad omnem ejus usum lege non prohibitum. Sed usus revocabilis

bilis non involvit aut dependet à tali jure, ut patet. Ergo nec à dominio tali. Ergo hoc est separabile ab illo, ut revera separarunt fideles primitivæ Ecclesiæ, qui Actor: 2 *nihil habebant proprium sed omnia erant communia*, adeoq; nec earum rerum, quibus utebantur, erant Domini.

Ad 1. in contrarium dicimus cum Cardin. Bellarmino *L. 4. de Pontifice C. 14.* Suarez *Tom. 2. in 3 part. D. 28. s. 2.* Less. *2. de Iust. C 3. n. 38.* & aliis. Joannem Pontificem in hoc errasse, non *ut Pontificem*, sed *ut privatum Doctorem*, cum id definire non intenderit. *Ad 2.* definitionem hãc usûs intelligendam esse de usu irrevocabili & independenti, qui in rebus usu consumptibilibus non separatur à dominio: secus est de usu revocabili & dependenti, quem habet Seraphinus. *Ad 3.* negando sequelam, quia talis venditio debet esse contractus ex utraq; parte onerosus, qualis non esset iste ex parte dantis, cum usus sit continuo revocabilis, ut rectè Lugo *loc. cit. n 48.* Si tamen onus aliquod utrinq; intercederet, difficulter improbaretur etiam talis venditio, ut insinuat Sanchez *loc: cit. n 22* quamvis benè moneat Lessius *loc. cit. n. 37.* æstimationem ac venditionem solius dominii aut usûs nec esse, nec debere esse in praxi propter varias fraudes intercursuras *Ad id*, quod fuit additum de loco & subjecto dominii, si istud per Seraphinum separetur ab usu, dicimus, illud remansurum penes offerentes, qui utique accommodare se volent piæ Seraphini accipientis voluntati. Quod si tamen aliqui offeren-

rentes nollent retinere dominium, haberent se res oblatæ tanquam bona derelicta, & consequenter à quolibet tunc accipi & usurpari possent absque furto. *Non obstat* axioma allatum; hoc quippe verum tantum est, quando res ponitur esse in dominio alterius: secus si ponatur tanquam res derelicta, quæ fit primo occupantis, si eo animo occupet, ut dominium illius acquirat.

LXXXIV. *Sergius dum res lustrat suas, incidit in vas aliquod argenteum magni pretij, de quo dubitat, num ad se potius, quam ad Sergilium affinem suum spectet, & quidem videtur ipsi magis ad istum spectare. Quæritur. Quid hic faciat Sergius, an vas istud præscribere possit?*

Videtur Sergium non posse vas istud argenteum præscribere. Nam ex communi Doctorum, qui dubitat, an res sua sit, an alterius, inique agit, eam sibi vendicando; cum antequam possideat, non sit melior conditio ipsius, quàm alterius; quod maximè verum, si post factam inquisitionem in eã magis propendeat partem, quod sit aliena, ut docent Sanchez. *L.2 de Matr. Disp. 4. n 19.* Valent Coninck & plures alii, quia tunc non est par ratio hujus, & illius, ad quem res spectare putatur, sed majores rationes stant pro illo altero quàm pro isto.

Resp. I. Sergium cum hoc dubio præscriptionem inchoare quidem non posse: at bene inchoatam bonâ fide continuare. Ita ex communi Layman *L. 3. Tr. 1. C. 8. n. 10.* Ratio prioris est. Quia

in dubio favendum eſt reo potius, quàm actori; unde actore non probante reus abſolvitur. Atqui volens inchoare poſſeſſionem talis vaſis gerit munus actoris; quippe vult deturbare à poſſeſſione eum, de quo dubitat, num ſit legitimus poſſeſſor. Ergo niſi poſitivè & ſufficienter probet, rem nō eſſe illius [uti *Sergius* in propoſito caſu non ſufficienter probat, hoc ipſo, quia dubitat] debet reus abſolvi, & in meliori conditione poſſeſſionis relinqui.

Ratio poſterioris eſt. Quia poſito, quod quis hactenus fuerit poſſeſſor bonæ fidei, melior eſt ipſius conditio, quamdiu non ſufficienter probetur, rem non eſſe ipſius, ut habetur *ex C. ſi Virgo 34 q.2.* Atqui *Sergius* dubitat primùm poſt poſſeſſionem ritè jam inchoatam, & uſq; huc prudenter judicavit, vas iſtud eſſe ſuum, nec aliud ſufficienter probatur. Ergo melior eſt conditio ipſius tanquàm poſſidentis. Ergo continuare præſcriptionem poteſt, modo interim moralem diligentiam adhibeat veritatis indagandæ. *Reſp. II.* Sergium, etiamſi poſt factam inquiſitionem magis eo propendeat, quod vas illud argenteum ſit alienū, nihilominus præſcribere ac retinere id poſſe. Ita Palao *de Conſcient. D.3.pun.2. n.*11. Vaſquez, Salas & alios. Ratio eſt, quia titulus poſſeſſionis præponderat omnibus rationibus non convincentibus, hoc eſt, quæ non moraliter te certum reddunt, rem eſſe alienam. Ergo ſufficit, quod Sergius adhuc probabiliter credat, vas iſtud eſſe ſuū, ut maneat poſſeſſor bonæ fidei.

Atque

Atque ex his simul patet ad argumenta in contrarium. Nam primum probat solùm, præscriptionem inchoari cum tali dubio non posse. Alterum vero ipse *Sanchez* advertit debile; unde *L. 1. in Decalog, C. 10. n. 9.* sententiam suam mutavit, & contrariam asseruit.

LXXXV. *Sigefridus Comes Eccles. Collegiatæ ad S. Adalbertum in Civitate sua mille florenos testamento reliquit Canonicis illius Ecclesiæ distribuendos pro cujusq; dignitate ac merito, quam tamen rationem distributor non observat, affectum suum potius, quàm cujusq; dignitatem ac meritū attendens. Quæritur. Quale peccatum iniquâ hâc distributione committatur, & contra quam justitiam?*

Videtur duplex committi peccatum in confessione explicandum contra utramque justitiam, Distributivam scil: & Commutativam. Ita *S. Thom. 2. 2. Q. 62. art. 1. ad 3.* & nonnulli. Quia hîc intervenit proportio tam geometrica, quæ est differentia Justitiæ distributivæ: quàm arithmetica, quæ est differentia Justitiæ commutativæ respiciens conditionem rei alterius; prior quidem, quatenus pecunia illa est bonum communitatis singulis hujus membris pro cujusque dignitate ac merito distribuendum: posterior vero quatenus eadē pecunia est bonum quoddam ex voluntate testatoris singulis jam suo modo appropriatum.

Resp. In Proposito casu unum committi peccatum in confessione explicandum, non quidem contra Justitiam distributivam, ut vult cum aliis

quibus Tanner *Tom. 3. Disp. 4. Q. 6. num. 16.* propter intervenientem proportionem Arithmeticam, non Geometricam in distributione servandam: sed contra Justitiam Commutativam, ut cum aliis melius Card. de Lugo *de Iust. Disp. 1. n. 49.* Quia hîc sola violatur Justitia commutativa; quippe mera species distributionis apparet: reipsâ autem vera est solutio; nam Justitia distributiva habetur tantùm in superiore administrationem bonorum communium habente, ad quem spectat, dare & applicare singulis pro cujusq; merito ad dignitatem, per quam applicationem & distributionem dat singulis aliquid, quod antea non erat sub eorum dominio, & ad quod non habebant jus strictum. At in casu nostro distributor non est Superior habens administrationem bonorum, sed est quasi œconomus colligens pecuniam illam, ex qua deinde non tam distribuit, quàm solvit singulis, ad quod ex voluntate Testatoris jus strictum habent quasi Legatarii. Unde si non solvatur juxta debitam mensuram, remanet obligatio restituendi, quia carent re suâ, quæ obligatio non remaneret, si peccatum fuisset contra solam Justitiam distributivam, quia ex hac præcisè nemo caruisset re suâ, cum ista nullius in particulari fuerit, sed totius Communitatis.

Atque ex his patet etiam ad rationes in contrarium, quibus solùm addo cum ex communi Authorùm objectum formale Justitiæ non sit æqualitas rerum, quæ commutantur, sed æqualitas inter jus unius & debitum alterius, differentiam es-

sentia-

sentialem utriusq; justitiæ non esse desumendam ex diversa proportione sive æqualitate rerum aut personarum: sed ex diversa ratione debiti ac juris, quod rigorosum ac proprium supponit justitia commutativa, solùm: non distributiva; unde illa tantùm non hæc violata obligat ad restitutionem, ut pluribus docent Suarez *in opusc. de Iust. DEI sect. 3.* Arriaga *1. part. Theolog. D. 31. num. 71.* Dedicastillo *L. 2 de Iust. Tr. 3 D 8. dubitat. 2.* & alii. *S* Thomas supra allegatus non loquitur de hoc determinato casu, sed vult solùm, Justitiam Distributivam violatam importare restitutionem, quando concurrit cum Commutativa; quod non est contra doctrinam nostram.

LXXXVI. T*harasius homo parùm devotus vix unquam diebus festis audit integrum Sacrum. Nā interdum venit primùm ad Offertorium: interdū si ab initio adfuit, ante Canonem iterum exit, & post peractam jam utramq; Consecrationem redit; aut si manet tam diu, saltem ante Communionem discedit. Quæritur. An satisfaciat præcepto Ecclesiæ?*

Videtur non satisfacere, sed peccare mortaliter. Quia quâlibet vice notabilem partem negligit in Sacro contra hujus integritatem præceptam *C. omnes fideles. C. Missas de Consecr. dist. 1.* Quod absentia ab initio Sacri usque ad Offertorium sit mortalis, docent Suarez *Tom. 3. de Sacram. D. 88. sect. 2.* Azor, Facundez, & plures apud hos relati. Idem de absentia tempore utriusque Consecrationis tenet Marchantius *in Reg*

sol. Pastor. de Sacram. T. 4 C 6. q. 4. Quia Consecratio est essentialis Sacrificio. Et de discessu ante Communionem peractam. Coninck *q. 83. art. 6. n. 285.* Quia Communio saltem ad integritatem Sacrificii spectat.

Resp. Tharasium nullâ prædictarum absentiarum peccare mortaliter, adeoq; quâvis illarum existente nihilominus satisfacere præcepto Missæ audiendæ. Ita de absentia ab introitu usq; ad offertorium docent Card. de Lugo *de Euchar.* D *22. n. 3.* Henriquez *L. 9. C. 25. n. 7.* & alii. Quia non est necessarium audire Evangelium proprium Sacri, sicut nec Missam proprii diei Festi, sed sufficit quamcunque audire; imò Layman *L. 4. Tr. 7. num. 3.* refert Amalarium *L. 3. de Eccles. Offic. C. 36.* significare, non esse gravis culpæ damnandos, qui ab Offertorio usque ad Benedictionem intersint, quia scil. omissio hæc non videtur attingere gravitatem ad constituendum peccatũ mortale; si principalia in Missæ Officio sint attentè audita. Idem de absentia tempore utriusque consecrationis tradit Hurtadus *D. 5. de Sacrif. Missæ diffic. 1.* Quia non convenit inter Authores, an essentia Sacrificii consistat in Consecratione vel Communione, ut fatetur Lugo *loc. cit. n. 4.* Hoc apud omnes certum, ab incipiente consecratione usque ad finitam Communionem ob dignitatem rei breviorem absentiam esse notabilem, quam in reliquis Missæ partibus; unde Hurtadus *loc. cit.* ait, omissionem Missæ à consecratione incipiente usque ad

Pater

Pater noster recitatum esse mortalem. Quare Rustici à mortali excusari non possunt, quando diebus Festis peractâ devotione mox è templo se proripiunt, nisi hujus aliam justam causam habeant, quàm meram consvetudinem, cui semper reclamavit Authoritas Ecclesiastica. Demùm de abitu ante Communionem idipsum sentit Layman *lo. cit.* ubi ex *Suarez* vult, propter talem breviorem absentiam etiam circa Communionem non esse hominibus scrupulum injiciendum, propterea quod præceptum de audiendo *Sacro* moraliter interpretari conveniat. *Atque ex his* patet ad fundamenta contrariarum opinionum.

LXXXVII. *Theodemirus aulicus frequenter mentionem facit apud Principem Felicis æmuli sui, & semper hujus leve aliquod delictum subinde verum, subinde falsum admiscet. Quæritur. Utrum Theodemirus per frequentatas veniales detractiones peccare possit mortaliter, tenerique ad restitutionem Felici faciendam?*

Videtur non sic posse. Tum quia ex communi Theologorum peccata venialia nunquam coalescunt in mortale. Tum quia non est eadem ratio detractionum levium, ac furtorum minutorum; aliàs qui pluribus detraxisset venialiter, peccasset tandem mortaliter, sicut qui pluribus furatus est modicè, tandem peccatum mortale commisit, quod nemo concedet.

Resp. Theodemirum per iteratas has detractiones posse peccare mortaliter, & teneri Feli-

ci ad restitutionem. Ita Eminentiss. Cardin. Joannes de Lugo *Tom. de Just. D.16. n.46.* & licet alii hanc quæstionem non moveant, revera tamen eam supponunt. Ratio fundamentalis est. Quando fieri potest gravis famæ læsio, tunc per detractionem peccari potest mortaliter. Atqui per plures leves detractiones potest fieri gravis famæ læsio. Ergo &c. Major patet, cum in detractione peccatum mortale per nihil aliud committatur, quam per gravem famæ læsionem. Minor ut itidem appareat, ponamus, Theodemirum omnes leves detractiones simul coram Principe facere, numquid fama & existimatio Felicis gravem inde jacturam pati poterit? Ergo hoc ipsũ contingere potest, si interpolatim fiant, siquidem facilè singulæ in mente Principis uniuntur, ut tandem haud immerito exiguam de Felice concipiat opinionem, quasi ex variis auditis homo sit imprudens, ignavus, aulæ & rebus majoribus peragendis parùm aptus &c. Confirmatur. *Si* Theodemirus de viro gravi diceret alicui, eum esse mendacem, id est, crebro mentiri, peccaret mortaliter sub onere restitutionis, ut docent Petrus Navarr. *L. 2. C.4. part.2. n.312.* Rebellus *L.4.q.* Molin. *Tom. 5. D.26. n.4.* Lessius *L.2. C.11. dubit.3.* & plures alii, cùm notabiliter æstimationem talis viri imminueret; cur ergo non possit peccare mortaliter, si frequenter leves detractiones Felici apud Principem faciat, aut non potest inde quoque notabiliter imminui ipsius fama & æstimatio?

Ad 1. in contrarium dicimus, veniales detractiones non fieri peccatum mortale, sed ablationem famæ ultimam, quæ aliàs itidem modica venialis, foret, ratione præcedentium determinari ad læsionem famæ gravem, perinde, ut in modicis furtis diximus in Cent. 1. Cas. 32. Unde patet *Ad 2*, esse eandem rationem inter furta modica, & detractiones leves frequentatas, etsi non in omni casu, velut in allata instantia, idque ideo, quod Domini aliquando quoad furta sint graviter & rationabiliter inviti ob periculum, ne multi hoc modo furandi ditari velint, quod periculum moraliter cessat in detractionibus levibus apud diversos in re diversa factis, ut recte Cardin. *lo cit. 52.*

LXXXVIII. *Theodorus miles progressus fuerat ad bellum injustum: postea dum in castris moratur, facti eum pænitet, firmumque concipit propositum, nullum prorsus damnum hosti inferendi: Dubitat autem, & quærit à Confessario, si hostis eum adoriatur, an defendere se, & si necesse sit, illum præveniendo occidere ausit. Quæritur: Quid ipsi Confessarius dicat?*

Videtur Theodorum, si ob sui defensionem hostem aggressorem occidat, injuriam ei inferre, adeoq; ei dicendum Confessario, hoc facere ipsum non posse. Tum quia ex communi Theolog. qui alterius juri resistit, is injuriam eidem infert. Atqui hostis aggressor jus occidendi habet. Ergo si Theodorus, qui nocens est, se ipsi

opponat, eumque præveniendo occidat, injuriam illi infert. Tum quia ex communi quoq; DD. nunquam licitum est, publicæ potestati, dum officio suo legitimè fungitur, resistere. Sed aggressor in casu nostro est publicæ potestatis minister, officioque suo legitimè fungitur. Ergo nefas est, ei resistere. Tum quia communiter iterum docent AA. fieri non posse, ut bellum ex utraq; parte justum [per se ac formaliter] detur. Si autem Theodorus nocens posset se contra aggressorem defendere, eumque occidere, tunc bellum utrinque sic foret justum. Ergo &c. Propter hæc in casu isto frequentissimo anceps hæret P. Molina *de just.* *Tom. 4. Tr. 3. D. 15. n. 5.* circa ejus resolutionem.

Resp. Dicendum Theodoro à Confessario, quod se defendere possit contra aggressorem, & illum etiam præveniendo occidere. Ita Sotus *de justitia L. 5. q. 1. art. 7.* Azor *in 3. part. L. 2. C. 1. q. 5.* & nonnulli. Ratio est, quia tunc Dux belli per se & absolutè non habet jurisdictionem in exercitum partis adversæ, ut eos pro libitu velut mortis reos condemnare possit omni defensionis potestate illis sublatâ, sed tantùm per accidens ob necessitatem & in defectum alterius judicis sive Superioris habet jus se vindicandi ab hostibus, quatenus injuriâ affectus fuit. Hanc autem potestatem jus gentium universim ita videtur interpretari, ut hostes nocentes interim retineant facultatem se defendendi, dummodo parati sint, de cœtero nihil nocumenti afferre

Quo-

Quocirca monent DD. cum primum hostes, qui nocentes sunt, & damnum intulerunt, paratos se ostendunt satisfacere, ab armis & violentia cessandum esse.

Ad 1. & 2. in contrarium negatur Minor: postquam enim Theodorus animum nocendi posuit, & id quo potuit modo monendo, rogando &c. ostendit hosti, non amplius iste habet jus occidendi illum, nec publicæ potestatis est minister suo legitimè fungens officio. *Ad 3.* Principem quidem Theodori non gerere bellum justum, ipsum autem Theodorum jure tueri se, postquam animum nocendi exuit, & aggressorem etiam monuit, ut desisteret. Addi potest, dictum illud tantùm verum esse de bello utrinque offensivo, non autem de bello, quod ex altera parte solùm est defensivum.

LXXXIX. *Timotheus Episcopus Germaniæ rogatus demisse, ut proximo Ordinationis tempore quibusdam Ordinandis simul ac eodem die Subdiaconatum & quatuor Minores conferre dignaretur. Respondit fieri id non posse. Cui cùm opponeretur contraria Germaniæ consuetudo, addidit, in suá Diœcesi consuetudinem talem nunquam fuisse. Quæritur. Utrum Timotheus seclusá etiam Germaniæ consuetudine (cui accommodare se utiq; valuisset) Quatuor Minores & Subdiaconatum iisdem Ordinandis simul eodem die conferre potuisset.*

Videtur non potuisse. Ita Reginaldus *in praxi Tom. 2. L. 30. C. 5. n. 270.* Layman L. 5. Tr.

9. C. 8.

9. C.8.n.7. & plures, quos citat & sequitur Sanchez L.7. Consil. Moral C.1 Dub.53. n 2. Moventur tum auctoritate C 2. de eo, qui furtivè Ordines accepit, & Tridentini Sess. 3. C.13. tum consvetudine Ecclesiæ talis vim legis obtinente.

Resp. Timotheum potuisse. Ita P. Vasquez in 3 part. D Thomæ tom.3. D 246. C.5 num.47. & 48. Gaspar Hurtadus de Sacram. Ordinis dif. ficult. 23 Palao Tom.4. Tr.27. pun 13 n.5. & plures apud hos allegati. Ratio est, quia nullus extat textus juris Canonici id interdicens; solùm enim duos Ordines sacros sive Majores eodem die iisdem conferre prohibetur. Cùm ergo sola intervalla temporum seu interstitia in Ordinum susceptione servanda obstent, & hæc arbitrio Episcopi remittantur à Tridentino Sess.23. C.11. nihilominus vetat, quò minùs Timotheus abstrahendo etiam à consvetudine Germaniæ Minores Ordines & Subdiaconatum eodem die conferre iisdem possit, & ita sæpè factum esse in Hispania, testatur Palao lo.cit. & ait Vasquez, se aliquos vidisse Episcopos idipsum factitasse.

Ad 1. in contrarium dicimus cum cit: Doctoribus in cit. Cap 2. puniri solùm ut suspensum, qui susceptis Minoribus postea furtivè & contra mandatum Episcopi Subdiaconatum eodem die accepit. Ex quo minimè sequitur, Episcopum non posse licitè conferre iisdem Ordines Minores & Subdiaconatum eodem die: aut sic ab eodem volente ordinatos suspendi. Ad 2. Tri-

dentinum *Sess. 23. C. 13. &c. dilectus, de tempore Ordinationis* loqui solùm de duobus Ordinibus Sacris, seu Majoribus. Ex quo iterum non sequitur, Minores & Subdiaconatum iisdem conferri eodem die non posse. *Ad 3.* Talem consvetudinem sive in Germania, sive in alio Regno non esse introductam, ut vim legis habeat, quod nominatim testatur P. Præpositus *in 3. part. quæst. unic. de Sacram. Ordinis dubit. 15. n. 151.*

XC. *Timoleon Princeps sæcularis & Catholicus in ditione sua Clericos in Minoribus constitutos prorsus æquiparat Laicis in rebus ac negotiis civilibus, ratus eos non gaudere privilegiis Clericorum in Majoribus constitutorum, eum tamen illi requisita Concilii Tridentini observent. Quæritur. Rectene faciat Timoleon?*

Videtur benefacere. Ita Pereira de manu Regia *P. 2. C. 33. n. 2.* relatus apud Dianam *P. 4. Tr. 1. Res. 20.* Movetur. Tum quia passim ita consvetudine est receptum. Tum quia Ordines Minores non sunt Sacramenta, ut docent Magister, Durandus, Navarrus, Mich: de Medina, & alii, quos sequitur Vasquez D. 2. 37. C. 2. Cur ergo eandem immunitatem conferant, quàm Ordines Majores, qui ex omnium Doctorum sententia sunt sacramenta.

Resp. Timoleontem malè facere contra immunitatem Ecclesiasticam. Ita ex communi aliorum DD. Suarez L. *4. contra Regem Angliæ C. 26. n. 3.* Probatur. *Tum ex C. 2. de foro compet. &c. cum non ab homine, de judiciis.* Tum quia Conci-

cili-

cilium Tridentinum *Sess.* 23. *C.* 6. absolutè & absq; ulla distinctione asserit, prædictos Clericos, si nonnulla observent requisita, gaudere privilegio fori. Ergo non solùm in criminalibus, sed etiã in civilibus; imo etiamsi non observent ea, quæ Tridentinum requirit, nihilominos gaudent privilegio Canonis, & probabiliter exemptione gabellarum: ut docent Molina *Tom* 3. *Tr*. 270. *n*. 5. Lessius *L*. 2. *C*. 33. *dub*. 5. *n* 38. & alii.

Ad 1. *in contrarium* dicimus cum Peregrino *de immunit Eccles*, C. 2. *n* 24. omnes consvetudines trahendi Clericos etiam in causis civilibus ad Magistratum Laicum à Tridentino & aliis juribus reprobatas esse, nisi consensum & tolerantiam approbativam Summi Pontificis sibi habeant adjunctam. *Ad* 2. Rationem Sacramenti impertinenter hîc adduci, cum non pauci absq; ullo sacro Ordine gaudeant immunitate Ecclesiasticâ; sunt etiam, qui nec in Episcopatu, nec in Diaconatu & maxime Subdiaconatu Sacramentũ agnoscant, nemo tamen idcirco Subdiaconum potestati Sæcularium subiiciet. Cœterum etiam Minores quatuor Ordines scil: Acolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Ostiarii esse Sacramenta, communior sententia docet apud *S*. Thom. 3. *part*. *q*. 22. *art*. 2. Card. Bellarm. *de Sac. Ordinis C*. 6. 7. & 8. Layman. *L*. 5. *Tr* 9. C. 4. *circa finem*, & alios. Non obstat, varietatem fuisse in Ecclesia in prædictorum Ordinum enumeratione. Nam factum est hoc, quia non satis explorata erat eo-

gum

rum institutio, semper tamen ab initio Ecclesiæ non solùm officia horum Ordinum, sed etiam eorum nomina cognita fuerunt, ut expressè testatur Tridentinum *sess. 23. C.2.* indicans, à Christo Domino institutionem illorum dimanâsse, tametsi non fuerit eorundem distinctio cognita.

XCI *Tetradius in Jubilæo Anni 1656. à die Octob. usq; 19. Novembr. jejunavit in pervigilio SS. Apostolorum Simonis & Judæ, quod erat intrà prædictum jubilæi tempus, nihil tamen de eodem lucrando tunc cogitavit; & licet cætera requisita sedulò postea peregerit, jejunium tamen non iteravit. Quæritur. An prius jejunium specialiter non intentum pro jubilæo valuerit ad idem lucrandum?*

Videtur non valuisse. Ita Suarez *Tom 4 in 3. part. Disp. 52 ∫ 6.* Layman *L 5. Tr. 7. C 6. dub 2.* Palao *Tr 24. de Indulg disp. unic. pun. 9 n 8.* & plures alij, talem saltem intentionem virtualem requirentes, quæ ex formali præcedenti perseveret. Probatur Tum quia Indulgentiarum actus est jurisdictionis voluntariæ, non coactivæ. Ergo exerceri non potest, nisi in volentes. Tum quia est quædam donatio, ut probat Layman *lo. cit. C.2. n.6 ex L. 2 ff. de Offic. Procons. junctâ glossâ V. Contentiosam.* Tum quia aliàs lucraretur aliquis Indulgentias, etiamsi nesciret, has se habere, & lucrari posse, modo requisitum opus præstaret. Tum denique quia Tetradii jejunium aliunde etiam fuit debitum,

nemo

nempe ex præcepto Ecclesiastico, ad cujus impletionem quoque fuit directum

Resp. Valuisse prædictum jejunium ad lucrandum Iubilæum, etiamsi Tetradius nihil de hoc cogitârit, aut etiam esse Jubilæum sciverit, dum jejunabat. Ita *Salas Disp. 17. de leg. C. 5.* Card. Lugo *Tomo de Pænit. D. 27. n. 801.* Dicastillo *ibid. Tr. 9. D. 22. n. 173.* & plures apud hos relati. Ratio est: Tum quia regulariter quilibet Christianus efficiendo opus bonum vult, ut sibi illud prosit, quantum potest, eoipso quod id faciat, ut prosit. Tum quia non est credibile, Summum Pontificem in lucrante Indulgentias requirere intentionem actualem saltem virtualiter deinde permanentem, cum hoc natura Indulgentiæ non postulet; quippe sæpe Papa concedit Indulgentias moribundo sensibus destituto, item præsentibus Sacro suo in Basilica dicto licet istud non omnes audiant, vel sciant: nec verba Bullæ aut concessionis id sonent; solùm enim dicitur, lucraturum indulgentiàs, qui tali tempore id fecerit, quod absque actuali intentione fieri potest.

Ad 1. & 2. in contrarium dicimus, Tetridium velle & acceptare Indulgentias concessas virtualiter, non vi & virtute intentionis formaliter seu actualiter habitæ, qualem requirunt adversarii, sed vi ipsius operis, nempe jejunii, dum istud ritè peractum prodesse sibi cupit quantum potest, adeoq; etiam ad lucrandas Indulgentias; esto, nullam aliam de his habeat vel habuerit intentionem.

Ad 3.

Ad 3. Concedimus hanc sequelam ex dictis. *Ad 4* Posse actu uno satisfieri pluribus obligationibus, ut ex communi tradit Bonacina *Tom. 2. fol. 63. n 6.* modo Tetradius non habuerit intentionem, non lucrandi, uti in casu supponimus.

XCII. *Theophanes Studiosus, valde affectus ergà certam Religionem, quam idcirco finitis humanioribus studiis se vovet ingressurum, idq; reipsa præstat. Sed mox ex eadem egreditur sola animi levitate nulla rationabili causa ductus, cum aliàs Sacrum Ordinem minimè sibi incommodum fuisset expertus. Nunc de regressu suaq; obligatione sollicitus narrat hæc suo Confessario scire cupiens. quid porro faciendum. Quæritur. Utrū Theophanes satisfecerit voto suo per solum suum ingressum?*

Videtur non satisfecisse, sed mortaliter peccâsse Ita Cajet. *in 22. quæst. ult. art. 4. dub. 3.* Suarez *Tom. 3. de Religione L. 4 C. 3. n. 11. & 12.* Laymān *L, 4. Tr 5 C. 6. n 12.* Pallao *Tr. 16. D. 1. pun. 4. n 3.* & plures alii. Nam qui Religionē vovit, censetur se ad id saltem obligare, quod alii sine voto ingredientes præstare tenentur. Atqui tales debent perseverare, si nullam rationabilem causam recedendi habeant, alioquin venialiter delinquunt. Ergo vovens Religionem vi voti obligatur ad perseverandum. Ergo peccat contra votum, adeoque mortaliter, si absq; justa causa huic obligationi non satisfaciat.

Resp. Theophanem satisfecisse voto, syncero animo ingrediendo, etiamsi postea ex libitu egres-

sus fuerit. Ita Navarr. L. 3. *Consil. Tit. de voto Consil 21. in prima editione.* Azor 1 *part.* L. 11 C. 22. *q.* 6 *in fine*, Bonac. *Tom.* 2. D 4. *q.* 2 *pun.* 5 § 6. *n.* 4. & alii apud hos. Ratio est. Quia vovens Religionem censetur eam vovere sub conditione probationis à jure concessæ. Atqui jus iis, qui absq; voto Religionem ingrediuntur, concedit, ut possint pro libito eam dimittere C. *ad Apostol. de Regular.* C. 1. *eodem tit in* 6. Ergo etiam vovens Religionem voto satisfaciet, esto pro libito Religionem dimittat, siquidem non se vult ad Religionem aliter obligare, quàm cœteri ingredientes obligantur.

Ad argumentum in contrarium negamus subsumptum, is namque, qui absque voto inivit Religionem, potest absque ullo veniali peccato egredi, ut fatetur ipse Palao *n* 4. sicut enim pro libito potuit non assumere Religionem, ita pro libito potest eam desererer, alias omnes incipientes Consilium aliquot Evangelicum exercere, tenerentur in illo perseverare in perpetuum, quod utique non est dicendum. Ergo id ipsum potest, qui voto obligatus ad Religionem venit, cùm voti obligatio concessioni universali juris prævalere nequeat.

XCIII. *Torrellus pius Eremi cultor subitò in maximam incidit tristitiam & rerum spiritualium tadium, ut sacra exercitia omnia omittat, & Eremo egredi statuat, ajens, nullam sibi utpote reprobo spem salutis reliquam esse, idque ex ipso* DEO *revelante se percepisse. Quaritur. Utrum*

Tor.

Torrellus, si revelationem de sua damnatione habuerit, licitè posset desperare?

Videtur posse. Ita P. Coninck *de actib. sup. pern. D.20, dub 13 n 109.* Bonacina *D 3 q 3. p.2 n 4.* Card. Pallavicin. *L. 3. n. 206* & alii. Tum quia ad sperandum requiritur objectum ut possibile acquisitu. Atqui positâ revelatione beatitudo Torrello non est amplius possibilis. Ergo &c. Tum quia Torrellus sperando conaretur reddere mendacem Dei revelationem, & Divino contraire decreto.

Resp 1. DEUS potest alicui viventi suam revelare damnationem. Ita contra D Bonavent: Alensem, Mart. Sparzam *de Virt. Theolog. q 35.* communis cæterorum Theolog Prob. Tum quia revelatio ejusmodi non est intrinsecè mala, cum revelatio futuri peccati non sit peccatum, aliàs CHRISTUS non potuisset Petro trinam negationem revelare. Tum quia talis revelatio nō importat aliquam contradictionem, aut peccandi necessitatem; cum non immutet naturalem modum agendi hominum, aut ex statu viatorum amoveat. Tum quia constat, DEUM revelasse reprobationem alienam nempe Antichristi. Cur ergo non possit de absoluta potentia revelare alicui propriam damnationem? *Dixi de absoluta potentia*; nam juxta legem ordinariam DEUS hoc non facit. Quare revelatio, quam Torello sibi factam ait, censenda erit aut illusoria, & à diabolo profecta: aut comminatoria, adeoq; condita.

ditionata, ut prudenter Tanner *Tom. 3 D 2. n 73.* & universim Ascetici.

Resp. 2. Si DEUS reverâ Torrello revelasset suam damnationem, non posset iste licitè desperare positivè, sed peccaret desperando. Ita ex communi Tanner *loc. cit.* Ratio est. Tum quia desperatio formalis est intrinsecè mala, sicut odium DEI, adeoq; DEUS per eam revelationem non potest alicui concedere facultatem desperandi. Tum quia per ejusmodi revelationem non fit beatitudo impossibilis; cum Torrello DEUS perinde daturus esset auxilia sufficientia gratiæ ad cavenda peccata, salutemq; operandam ac si revelatio non esset facta. Tum quia beatitudo per eandem revelationem neq; desinit esse absens & ardua, neque Torrellus immutatur, sed manet in eodem statu. Atqui ante revelationem factam non poterat licitè desperare. Ergo nec post eam. Ait Bresserus *de Conscientia L. 4. n. 95.* Torrellum non posse quidem desperare de salute sua tanquam impossibili: at bene tanquam de eadem non futura. Dicimus ad hoc, ut desperare licitè Torrellus nequeat de sua beatitudine, sufficere, ut sciat hanc absolutè adhuc esse possibilem, ut sit in præsenti. Addimus ipsam etiam non futuritionem non esse ex causis necessariis, sed liberis ipsius Torrelli, ex quibus adhuc conari potest, ne sit ea futuritio.

Resp. 3. Torrellus etiamsi suam ex revelatione intellexerit damnationem, posset adhuc sperare beatitudinem: imò teneretur eo scil. tempore,

pore, quo alias fuisset obligatus ad sperandum. Ita P. Arriaga *Tom. de virt. Theol. Disp. 30. n. 33.* Pallao *Tr. 5. D. unic. pun. 5. n. 10.* & alii. *Prob.* Tum quia objectum sperabile adhuc omnes habet conditiones post revelationem damnationis, quas habebat antè, neque reliqua ad sperandum necessaria *v. g.* status viæ sunt ablata, ut patet ex dictis. Tum quia damnatio non evenit ex aliqua causa, quæ Torrello necessitatem inferat, sed ex libera hujus voluntate ad peccatum sese determinante. Ergo antecedenter ad illius determinationem conari poterit, ne se determinet; quid enim impedit? Tum quia reprobatio non eximit reprobos à præcepto spei. Ergo nec revelatio reprobationis, cum hæc illos non immutet.

Ad 1. in contrarium dicimus, beatitudinem adhuc fore possibilem acquisitu possibilitate saltem antecedenti: nec opus esse judicio intellectûs prævio *Ego salvabor*, sed sufficere, si Torellus actu fidei judicet, se salvari posse, vel reipsâ salvandum, si mandata DEI observaverit. *Ad 2.* Cùm DEUS nec revelationem, nec decretum suum habeat independenter à libera Torrelli determinatione ad peccatum prævisa, & hanc ille determinationem evitare possit omnibus scil. ad hoc mediis & auxiliis instructus, dum istud conatur, & conando sperat salutem [quæ nulli factori legis denegatur] minimè profectò vel revelationem vel decretum Divinum facere laborat cassum, sed eò solùm collimat, ne in DEO decretum vel revelatio talis fuerit.

XCIV. *Valerianus Iudex ex partibus litigantibus coram se advertit, alteram earum minus bene causam suam urgere, & omittere id, quo adducto, certò vinceret; monet ergo Advocatum illius, unde robur causa sua addat, eidemq; parti inde rem, de qualis erat, lata sententia adjudicat. Quaritur. Utrum bene fecerit?*

Videtur omnino bene fecisse, imo & debuisse. Ita P. Dicastillo *de Iust. L.2. Tr. 1. D.5.n. 285.* Pelliccionius & nonnulli apud Dianam *P.9. Tr.9. Res.41.* qui hanc senten:iam censet probabilissimã. Ratio ex longo discursu est unica ista, quod Judex ex officio suo non solum teneatur omnibus modis inquirere veritatem, sed etiam curare, ut falsitas detegatur. Consentit eousq; Baldellus *L. 4. Theolog. Moral. D.16. in fine*, ut putet Judicem non quidem teneri, attamen ex charitate posse aliquid subindè suggerere uni ex partibus ad causam hujus roborandam.

Resp. Probabilius esse, Valerianum malè fecisse, graviterq; peccâsse ex privatâ notitia monendo unam ex partibus ligantibus, ex quo capite causam suam firmet, ut adversario suo prævaleat. Ita Vasquez 1.2. *D.64. C.2.n.6.* Sanchez *L.1. in Decal.C.9.n.48.* Pala *Tom.1. Tr.1. D.2. pun.10.n.9.* & videntur supponere communiter alii. *Probatur 1.* Quia Judex in ferenda sententia inter partes sustinet personam publicam communitatis, & sic publicâ scientiâ uti debet, ut docet S. Thom. 2.2. *quæst: 67. ar.2.* Ergo non potest uti notitiâ privatâ, & ex hac suggerere

uni

uni parti majora fundamenta causæ suæ. 2. Quia Judex ex proprio officio suo solùm habet, ut judicet ex allegatis, & probatis, nec tenetur pro aliquo gerere se, ut advocatum, & constituere ut partem contra alium; imo absolutè neque potest, quatenus Judex, cum qua talis exhibere se debeat æqualiter ad utramq; partem, ut benè notat Vasquez *loc.cit*: quod tamen non faceret, si suggereret uni parti specialiter aliquid pertinens vel ad jus vel ad factum. 3. Quia aliàs ex una parte incredibile erit onus Judicibus, si attendere debeant non tantùm ad allegata & probata, sed etiam ad ea, quæ allegari & probari à litigantibus possunt: ex altera vero parte parùm honorificũ est reipublicæ, & multum civibus exosum, in omnibus publicis sententiis semper privatos affectus esse timendos; si enim Judex, qui Reipublicæ personam gerit, ab allegatis & probatis deflectere, & ex privata notitia partibus favere, & suggerere varia ad causæ elucidationem possit, quotus quisque erit, qui æquè pro utrisque laborabit, & non humano frequenter & speciali affectu in hanc potius, quàm illam causam roborandam declinabit? certè jure istud timeri semper potest. Adhæc cùm in multis locis in eadem causa pluries sint Judices, si ex his Senatoriis viris iste ex privata sua notitia huic, ille alteri parti melior fũdamenta suggerere possit, quæ erit confusio? & quis modus tandem & finis litis componendæ?

Ad *rationem in oppositum* dicimus, Judicem omnibus modis veritatem inquirere debere in al-

legatis & probatis, & curare, ne falsitas in his lateat: minime vero debere Advocatum agere, & omnes fibras causæ rimari, quid pro utraq; parte litigantium afferri possit; quia finis Justitiæ humanæ non est veritas facti absolute, sed veritas facti publica homini, ut constat ex ratione S. Thom. suprà adducta. *Atque ex his* patet contra Baldellum, neque charitatem permittere talem suggestionem, cum res ista sit magni momenti, & in præjudicium grave alterius partis, si ex privata Judicis notitia & suggestione alteri parti facta publica scientia per allegata & probata avertatur.

XCV. *Venustus & Venustiana Conjuges in perpetuis rixis & variis miseriis vivunt, quas dū viro cuidam Religioso exponunt, ac remediū rogant, jubet iste ambos inquirere, num in statu gratiæ matrimonium contraxerint: & dolere, si contrarium reperiant; quod dum faciunt, & de matrimonio in statu peccati inito reos se confitentur mox sublatis malis omnia meliora succedunt. Quæritur 1. Quot peccata isti conjuges commiserint, in statu peccati contrahendo? 2. An & quomodo effectum Matrimonii recipere potuerint?*

Quo ad 1. Videtur, Conjuges illos duplex peccatum commisisse, unum in susceptione Sacramenti obicem gratiæ ponendo, ut concedunt omnes: alterum idem Sacramentum in statu peccati mortalis administrando, ut post alios docent Lugo *D. 8. de Sacram. in communi n.150.* Dicastillo *ibid. D.3. n.221.* Palao *Tr.18. D.unit. de Sacram. in*

comm.

comm. pun. 5. n.11 Arriaga *de Sacr, in gen.D.20. n.4.* & alii, quos alibi secutus sum. Ratio est Tũ quia gravis injuria fit Christo, si hujus inimicus & hostis merita illius sibi sumit dispensanda. Tũ quia *Sancta* [qualia imprimis sunt Sacramenta] *sanctè sunt tractanda.* Ergo irreverentiam gravem contra illa committit, qui eadem peccato mortali fœdatus administrat.

Quoad 2. Videtur, impeditum Sacramenti fructum recuperari non posse. Tum quia remoto obice Sacramentum non amplius existit. Tum quia Sacramenta operantur secundùm cujusq; suscipientis dispositionem. At recipiens Sacramẽtum sacrilegè nullam ad gratiam dispositionem habet. Ergo &c.

Resp. 1. Probabile esse, Venustum & Venustianam conjuges in peccato mortali contrahentes unum tantum peccatum mortale committere, quatenus scilicet Sacramentum matrimonii in tali peccati statu suscipiunt: non vero quatenus illud in eodem administrant. Ita P. Sanchez *L 2. de Matrim. D.6.n.4.* Suarez *3 part. q.65 D 16. sect.4.* Coninck. *de Sacram q 64 art 6. dub 1.n.38.* Præpositus *ibid. n.36* Bonac. *D.1. de Sacram. q 3 pu. 2. § 1. n.9.* Diana *Tr. de Sacram Resol.10.& 199.* & plures apud hos relati. Ratio est. Tum quia conjuges non agunt, ut Ministri Ecclesiæ specialiter consecrati; quam rationem affert *S. Thom. q 64. cit. art.6. ad 3.* & ex ea probat, Sacerdotem non peccare mortaliter, si in casu necessitatis

[quo etiam Laicus baptizare posset] conferat Baptismum in mortali. Tum quia prædicti Conjuges non ex primaria intentione, sed quasi ex consequenti sunt Ministri Sacramenti, cùm primo & per se intendant inire contractum, cui non est annexum Sacramentum ex natura sua, sed quasi per accidens ex voluntate Christi.

Unde patet ad rationes in contrarium allatas; qnippe non censentur morali judicio injuriam vel irreverentiam gravem inferre Christo, aut Sacramento, hoc ipso quod specialiter ad istud ministerium Sacramenti non sint consecrati, & tantum consequenter, ac quasi per accidens illud intendant, cujus proinde irreverentia minùs est voluntaria, ut bene Coninck *lo. cit.*

Resp. 2. Venustum & Venustianam conjuges impeditum Sacramenti effectum in hujus susceptione recuperare posse, si durante matrimonio obicem removeant, ut docent Suarez *D. 18. sect. 6. §. 2. Hinc infero.* Coninck *q. 62. n. 77.* Layman *L. 5. Tr. 1. C. 7. n. 5.* & plures alii. Nam universim loquendo, cùm omnium Sacramentorum effectus hominibus necessarii sint, Divinam bonitatem decet, sic ea esse instituta, ut eorum effectus iis communicentur, quandocunq; ad illorum receptionem se disposuerint. In specie de Matrimonio cùm hoc Sacramentum iterari non possit, sed recipientem in statu quasi immutabili constituat, credendum non est, voluisse Christum hoc Sacramentum fictè suscipientem perpetuo privare illius effectu, sed potiùs præsumendum, voluisse conce-

dere,

dere, si ipse capacem se reddiderit, & ante illius dissolutionem obicem removerit; quod fieri potest vel contritione cum Sacramento Pœnitentiæ, quo casu virtute utriusque remisso peccato gratia producitur, non quidem diversa specie, sed eadem cum diverso respectu, major tamen, quàm ab uno solo produceretur, ut post alios docet, & pluribus explicat Palao *D. cit. pun. 10.*

Ad 1. in contrarium dicimus, Sacramentum operari suum effectum remotâ iniquitate; & licet tunc non existat in re, existere tamen in Divina acceptatione; quod sufficit, ut moraliter effectum suum ponere possit. *Ad 2.* Distingvimus majorem, & concedimus eam de Sacramentis operantibus, dum actualiter sunt; negamus autem de operaturis, cùm impedimentum removetur; hæc enim ponunt suos effectus non juxta mensuram præsentis suscipientium dispositionis, sed futuræ, quâ obex fuerit remotus, ut ex communi docet *cit. Author. pun. 9. n 8.*

XCVI. *Virgilius & Virgilianus ineunt contractum Societatis in triennium ad negotiandum; ille bis mille florenos: iste meram operam confert suam, quam & sedulò præstat. Elapso autem triennio solam reperiunt pecuniam, quæ in sortem fuit deposita, nihil verò prorsus lucri facti. Quæritur. Utrum in communionem sortis adhuc integræ admittendus etiam sit Virgilianus, aut soli Virgilio, qui eam contulerat, relinquenda?*

Videtur, Virgilianus admittendus in sortem. Ita Lessius *de Iust. Cap. 25. dub. 2. num 9.* Tanner

Tom 3 D.4 quæst 7.n.203. Dicastillo *de just.Tr: 13 D.1,n.5.* Lugo *de Iust.D 30.n.16* & alii. Tum quia aliàs inæqualis foret divisio, & conferens operam longe deterioris esset conditionis, quàm qui pecuniam contulit. Tum quia qui posuit operam, tantùm posuit, quantum qui contulit pecuniam, cùm opera unius socii tantum valeat, quantum valet pecunia ab altero collata. Ergo pecunia finitâ Societate dividenda est.

Resp. Virgilianum non admittendum esse in communionem pecuniæ, quæ finitâ societate salva remansit, sed hanc pertinere ad Virgilium, qui illam contulit, nisi aliter sit inter eos conventum. Ita Mynsingerus *3.Instit Tit.26 § ad illa.* Schneidevin *ibidem* M. Navarrus *C.17. n.253.* Sotus *L.6. de Iust. C.6. art. 1. ad 1.* Valentia, Azor, Rebellus, & plures, quos citant & sequuntur Fillicius *Tr. 38.C 3.* & P. Ferd: de Castro Palao *de Iustit. Disp 8. pun 3.* Ratio est, Tum quia Xistus V. *in Constit. quæ incipit: Detestabilis avaritia* dicit, sortem, finitâ societate, tradendam esse illi, qui eam contulit, si extat, Tum quia si pecunia (quæ appellatur sors) pereat, perit illi, qui eam contulit. Ergò si extat finitâ societate tradenda est illi, qui eam contulit; quippe par est, ut illius sit commodum, cujus est incommodi periculum. Tum quia ex recepta consvetudine non facile damnanda, tales solam operam conferentes non admittuntur in communionem sortis. Tum quia siquid omnino dandum esset pro opera, at non tota ejus æstimatio, sed ipse conferens pro

sua

sua proportione aliquid damni pati deberet, ut sit in pecuniæ interitu. Ergo iniquum est, totam ejus æstimationem repetere. Et licet plerique ex Adversariis plus non velint [casu saltem, quo collata opera totam pecuniam prudenti æstimatione non æquat] hoc ipsum tamen non evinci ipsorum argumentis, patebit ex horum solutione.

Itaq; ad 1. negamus, injustam fore conditionem, sive *Societatem*, ut vocant, *leoninam*. Nam quando nullum reportatur lucrum ex societate, neuter hoc acquirit, sed uterq; amittit, quod lucrari potuisset, & sicut stetit pecunia periculo conferentis, ita opera stetit periculo laborantis, ut bene Filliutius *lo. cit. n. 45. & 53. Ad 2.* Eum, qui posuit operam, nihil posuisse pro sorte sive capitali, consequenter ipsi non deberi sortem, sed tantum lucrum.

XCVII. *Vivamannus studiosus, à Cive Viennensi equum mercede conducit, ut cum aliis sociis per unam horam tempore hyemali per Civitatem trahâ vehatur; quod dum eâ, quâ par est, moderatione facit, & finitâ horâ equum remittit, paulo post iste in stabulo mortuus concidit. Vivamannus cum nullam penitus causam dederit culpabilem, facilè advertit, casum hunc esse fortuitum, & ad nihil se teneri in foro externo: hæret tamen de interno, Quæritur. Utrum Vivamannus in conscientia ad aliquam compensationem teneatur?*

Videtur teneri ad medietatem damni resarciendam. Ita Paludanus, & Joannes Valerius, quos refert & sequitur Diana *P. 3. T. 6. R. 10.* ajens,

se in.

se in simili casu consultum ita respondisse. Nam cum contractus iste sit in utriusque utilitatem, justum videtur, ut uterq; etiam æqualem sentiat damni partem.

Resp. Vivamannum etiam in conscientia ad nullam prorsus compensationem damni teneri, posito quod nimiâ equi citatione aut simili modo culpam nullam commiserit, vel pactum peculiare non intervenerit. Ita Sylvester, Angel. Navarrus, Molina, Vasquez, Lugo *de Iustit. D. 8 n. 123.* & hoc teste, alii omnes. Habetur tum ex C. *unico de commodato*, & § *Item is. Institut. quibus modis re contrahatur obligatio.* Tum quia res Domino suo perit, si nulla intercedit pactio vel culpa, ut accidit in proposito, tum quia tales casus sunt extra Summam providentiam.

Atq; hinc patet ad rationem in oppositum, minimè scil: justum videri, ut in tali quasi fortuito casu utraq; pars æqualiter sentiat damnum; esto contractus sit in utilitatem utriusq; alioquin, si conducerem domum decem millibus aureorum æstimatam, eaq; fortuito casu, v.g. terræ motu periret, tenerer in conscientia ad medietatem damni, quod nec Diana, nec ullus alius affirmare audebit.

XCVIII. *Wilibrordus Sacerdos ex mero stipendio pro Sacris accepto se sustentat, & si interdum neminem habet, qui ipsum mercede conducat, nihilominus illo die celebrat pro eo, qui proximè numeratâ pecuniâ Sacrum est postulaturus. Quæritur. An licitè?*

Vide.

Videtur licitè eum facere. Ita Petrus de Aragonia *in 2.2. q 85. art. 3. Dub. penult.* Petrus Navarr. *de Restitut. L. 2 C. 2. n. 373.* Rodriquez, Henriquez, & alii docti R.R. Moventur. Tum quia Wilibrordus, dum sacrificat, intentionem ita format, ut in acceptatione Divina fructus Sacrificii reservetur ei, qui primus postulabit, eidemq; postmodum applicetur, in quo nulla apparet repugnantia. Tum quia licet Sacrum illud sit præteritum respectu nostri in DEI tamen acceptatione & æternitate perinde est præsens, ac si modo offerretur.

Resp. 1. Wilbrordum illicitè & invalidè fructum Sacrifici applicare sub prædictâ conditione futurâ, Ita Suarez, Vasquez, Coninck, & alii, quos refert & sequitur Palao *Tr. 22. D. unic. pun. 6. n. 18.* Ratio est. Tum quia contraria sententia damnatur à *Sacr:* Congreg: Concil. Trid: jussu Clementis VIII. tanquam pluribus nominibus periculosa, ut videre est apud Barbos. *Part. 2. de Potestate Episcopi. Alleg. 24. n. 12.* Tum quia Sacerdoti non est concessum applicare fructum Sacrificii quovis tempore, sed eo solùm, quo Christi personam gerit, cujus etiam nomine applicat, adeoq; quando sacrificat. Atqui applicans sub conditione futura, non applicat fructum Sacrificii eo tempore, quo Christi Personam sustinet, sed ad tempus adventuræ conditionis reservat applicandum. Ergo non tantùm illicitè, sed etiam invalidè hoc applicationis modo utitur. Non obest, quod DEO omnia in æternitate præsentia sint,

nam

nam sicut fructus *Sacri* à Wilibrordo non fuit applicatus tunc, quando gerebat Personam Christi, ita non potuit pro illo tempore esse præsens in æternitate, sed alio, quo personam illam jam deposuerat.

Resp. 2. Si Wilibrordus velit, ut fructus *Sacri* dum illud fit, applicetur ei, quem DEUS novit, proximè numeratâ pecuniâ postulaturum, & validè & licitè illum applicare. Ita ferè Palao *loc. cit.* Ratio prioris est, quia hæc applicatio absoluta est, & independens ab aliqua futura conditione; esto enim futurum contingens sit, quis nam primo *Sacrum* conducturus sit, attamen id DEUM novisse non est contingens futurum, sed præsens & necessarium, secundùm quam præsentiam & necessitatem fructus *Sacrifici* applicatur, nec reservatur applicandus ad futuram conductionem *Sacrificii*. Ratio posterioris est, quia à *Sac* Congreg. tantùm damnatur & rejicitur applicatio conditionata & dependens ab aliquo futuro, qualis dependentia & conditio hîc non intervenit. Confirmatur. Sacellanus, qui singulis hebdomadibus debet tria Sacra legere, potest licite hâc debdomade legere sex: ut nullum ampliùs debeat pro hebdomade sequenti, ut docent Barbos. *loc. cit. num. 14.* Riccius in praxi *Resolut. 338.* Reginaldus, Rodriquez; Lugo, Palao, & alii communiter, idque ideo quia in hoc casu fructus Sacrificii non suspenditur post modum applicandus, sed statim applicatur juxta intentionem præsentem, certam, & determinatam, id quod non minùs accidit etiam in casu

nostro.

nostro. Ergo eodem prorsus modo utrumque licite fit.

Atq; ex his patet ad argumenta contrariæ Sententiæ, cujus Authores, qui ritè expenderit, non aliud in illis deprehendet, quàm quod in 2. Responsione diximus, ut proinde contra veritatem, & declarationem *Sacræ* Congregationis nihil prorsus asserant.

XCIX. *Zebina mulier in grave lapsa est peccatum, quod præ nimia verecundia non ausa exponere Confessario qualibet interim alia confitetur, donec á Religioso de integritate Confessionis magna vi ad populum dicente mota statuerit, integrè cōfiteri, & malam verecundiam ponere. Quæritur. Quam repetitionem peccatorum & confessionum à Zebina exigat Confessarius?*

Videtur repeti oportere omnia peccata mortalia, quæ enarrata sunt tum in illa confessione, in qua Zebina primo peccatum sacrilegè suppressit, tum in aliis quibusvis, quæ eam fuerunt secutæ, addito numero confessionum & communionum, quæ interea temporis intervenerunt, cùm ipsæ quoque sacrilegè fuerint peractæ. Ratio est, quia in tàli casu non remittuntur peccata, sed adhuc retinentur, ut ait Tridentinum *Sess.* 14. C 5. Ergo necessario clavibus subdendæ sunt, ut remittantur.

Resp. I. Si Zebina omissi peccati mortalis semper meminit, & tamen in posterioribus confessionibus constanter tacuit, omnes esse sacrilegas: secus si commissi sacrilegii oblita in sequenti-

bus

bus confessionibus exposuit omnia peccata, quorũ post diligens examen notitiam habuit. Prima pars est communis omnium, & patet ex ratione Tridentini recèns allata. Secundam partem ex communi etiam tradit Dicast. D.8. de Pœnit. num 91. quia in illis posterioribus confessionibus, nihil fuit culpabiliter intermissum.

Resp. II. Si Zebina alio jam Confessario, quàm antea utatur, omnes confessiones sacrilegas,& peccata mortalia omnia, quæ in his vel suppressa, vel expressa fuerunt, de novo esse enarranda. Ita communiter omnes. Nam præcedens cognitio, utpote huic Confessario incognita, nullatenus deservire potest, ut iste sententiam absolutionis impendat.

Resp. III. Si Zebina eodem Confessario jam utatur, quo antea, & iste saltem in confuso recordetur vel status pœnitentis, vel injunctæ pœnitentiæ, non obligari eam priora peccata singillatim repetere; imo si iste nec prædictorum peccatorum, nec pœnitentiæ injunctæ recordetur, sed solùm sciat, illam sibi confessam, non teneri eandem cætera peccata speciatim repetere, sed satisfacere exprimendo peccatum illud antea suppressum, & addendo sacrilegium, quod malè confitendo commisit, docet Granado in 3. part. de Sacr. Contr.7. Tr.9. D.12. n.5. ex hoc Diana part 5. Tr.12. Resol.51. Ratio est, quia ad faciendam istam specialem peccatorum repetitionem nec obligat integritas; nec sententia a Confessario fe-

renda, nec pœnitentia imponenda; cum pœnitens jam omnia sua peccata in confessione dixerit: & Confessarius sententiam de iisdem intellectis tulerit, & pœnitentiam proportionatam injunxerit.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium allatam.

C. *Zoellus Parochus deprehendit in Confessione impedimentum dirimens inter contrahentes, qui tamen jam ter publice in Ecclesia fuerunt denunciati. Quæritur. Quid faciat Zoellus, si maximè contrahentes desistere nolint, sed publicè deinde Sacram Eucharistiam, & ejus in contractu assistentiam requirant?*

Videtur neutrum facere posse. Quia nemini licitum est, sacrilegio ac peccato cuilibet cooperari; at ministrans Sacramentum indigno, assistens illicito contractui, cooperatur sacrilegæ susceptioni, & illicitæ actioni. Ergo &c.

Resp. I. Zoello omnibus modis laborandum, ut pœnitentes deponant voluntatem tam contrahendi, antequam impedimentum legitimè sit sublatum, quàm S. Eucharistiam in tali statu petendi. Ita omnes. Nam propria officii obligatio postulat, ut Zoellus nec Sacramentum administret malè dispositis: nec assistat invalidè contrahentibus.

Resp. II. Si iidem ob scandalum desistere à proposito nequeant, suadere posse Zoellum, ut ex communi consensu contrahant non absolute de

præ-

præsenti, sed sub conditione, si Papa dispenset, animo interim cohabitandi instar fratris & sororis. Ita Ludovi: Beja *part.2. Casuum Conscientiæ casu 32.* quod remedium vocat Pontius *L.5. C.35. num.4.* rationabile & merito. Quia hâc ratione contractus ille matrimonialis, qui aliàs non licet, fiet licitus, cùm non sit prohibitum contrahere matrimonium de præsenti sub conditione, si Papa dispenset: & interea temporis more fratris & sororis in iisdem ædibus cohabitare, maximè cùm jus ipsum præfigat bimestre, quo possint sponsi non conjugi; esto in eadem domo habitent. Verum est; quod in tali cohabitatione periculo fornicationis se exponant, dum dispensatio obtinetur. Sed id excusatur per grave scandalum, quod aliàs sequeretur.

Resp. III. Si prædicti pœnitentes nolint sub eadem conditione contrahere, sed in proposito suo persistant, exigantq; publicè à Parocho Sac. Eucharistiam, & ejusdem præsentiam in ipso contractu, posse Zoellum licitè utrumq; præstare. Ita cum *S.* Thom. *3. part. D.80. art.6.* Valent. *S*uarez, Coninck, Palao *Tr.18. de Sacram. in genere D.unic. pun 15. num.3* & communiter alii Theologi. Quia Zoellus nequit juvari ex notitia confessionis ad actus externos; quippe redderetur hæc vehementer odiosa, & homines ab eadem retraherentur, si scirent, propter peccata in confessione audita posse illis & *S*acram Eucharistiam & matrimonium negari. Quare creditur

CHRI-

CHRISTUS in tali casu potestatem suis Ministris fecisse, etiam indignis Sacramenta administrandi, permittendi Matrimonium &c.

Ad rationem in contrarium negamus, ministrantem indignis Sacramentum, aut malè contrahentibus assistentem Zoellum cooperari ex tali causa ipsorum sacrilegæ susceptioni & peccaminosæ actioni, quia solùm hæc ex justa causa permittit, ut ex Suarez, Henriquez, & aliis Palao *loc. cit.*

SYNOPSIS
Centuriæ II. Selectorum Casuum Conscientiæ.

1. *Achilous* locum alienum transiens & casu aliquot in eo centenos florenos inveniens in terram defossos, retinere sibi hos omnes potest, si Dominus eorum sedulò inquisitus non compareat, cum non sit thesaurus.

2. *Ado* ex crassa ignorantia ætatem requisitam se complevisse putans, & Sacerdotii Ordinem suscipiens peccat quidem mortaliter,& ante legitimam ætatem suscepto Ordine uti nequit, nullam tamen inde censuram incurrit.

3. *Æmilius* de præsenti coram Parocho & Testibus sed conditionatè cum puella contrahens, impletâ, postea conditione de novo prædictum Parochum & Testes advocare debet, ut impletio conditionis illis constet.

4. *Aistulphus* maritus promittit ancillæ matrimonium post mortem uxoris suæ, si jam in adulterium consentiat: consentit illa, quia tamen matrimonium non repromittit, ideò mortuâ uxore Aistulphi nubere huic potest.

5. *Albericus* in Altari privilegiato celebraturus non bene intelligit ex alio Sacerdote, ad liberandam animam è purgatorio, Missam de Requiem dici oportere, cum quælibet alia sufficiat, nisi illa nominatim in Bulla Pontificia exprimatur.

6: A-

6. *Amurates* miles Turcicus bonis, quæ Christianis eripuerat, iterum spoliatur à milite Romano, qui eadem bona jure quidem naturæ reddere deberet suis Dominis: Cæsareo tamen retinere illa potest.

7. *Arnulphus* post procuratum concubinæ suæ abortum fœtûs jam animati pingve beneficium acquirit, quod cum per triennium pacificè possideat, tam ipsum beneficium, quam fructus perceptos retinere potest.

8. *Bamba* ex Societate JESU Sacerdos in Monasterium deveniens, non potest per se loquendo, audire Monachum, qui eidem confiteri cupit, nisi adsit Prælati consensus.

9. *Barbara* devota Virgo non rectè permittitur quotidie communicare.

10. *Barnabas* adultum, qui à nativitate fuit cœcus, surdus, & mutus, sub conditione baptizare potest.

11. *Basiliscus* Judex detentum in carcere Basilium novit ex privata & certa scientia innocentem, quia tamen allegata & probata illum ostendunt reum, & adhibita media ad ejus liberationē nihil efficiunt, potest eundem morti adjudicare.

12. *Bassus* tempore Paschali confessionem & communionem in Monasterio quodam Mendicantium peragens non satisfecit præcepto annuæ communionis.

13. *Calao* Princeps, Aulicis suis spectaculum daturus duobus mortis reis malè mandat, ut ar-

mis congrediantur; & sic alter in altero sententiam exequatur.

14. *Campanus* Confessarius permittere potest, ut pœnitens statim post confessionem ad S Eucharistiam accedat etiamsi priore nocte pollutionem habuerit voluntariè aut involuntarie: vel etiam actum conjugalem solius voluptatis causa exercuerit.

15. *Cassius* quia centum florenos, quos jam solverat, iterum solvere jubetur à Judice secundum allegata & probata procedente, tenetur quidem parere, potest tamen occultâ uti compensatione,

16 *Christophorus* beneficium fundans, jus Patronatus reservavit hæredibus suis, qui id ob ignorantiam 35. annis negligentes productis fundationis litteris contra Parochum loci interea jure præsentationis utentem agere jam possunt.

17. *Cleophas* nimis anxiè in confessionali examinat pœnitentes: subinde etiam de peccandi consvetudine interrogat, ad quod tamen respondere pœnitens non tenetur, si hæc notitiâ ad futuram ejus cautelam necessaria non sit.

18. *Codratus*, quia absolutionem Sacramentalem negat Fabiano, ab hoc reus agitur mortis: nec tamen Codratus dicere potest, ex negata absolutione calumniam sibi factam esse.

19 *Crato* absq; injustitia coëmit jam exuvias bubulas vili pretio, ut easdem, dum rariores sunt majore pretio vendat.

20. *Crescentia* jam deflorata in nuptiis pro virgine se vendit, ideoq; peccat mortaliter, si vi

vitium

vitium comperturus & ægrè laturus putetur: secus si id non putetur.

21 *Dalmatius* ruri inveniens Clericum cum fœmina concubentem egregie fuste excipit, idque absque excommunicatione.

22. *Damianus* Medicus in dubia causa jejunii dispensare non potest.

23. *Dara* novit, virum suum ab se discendentem alibi alteram publicè duxisse, ex eaq; liberos jam genuisse; quod quidem hactenus tacuit, deinceps autem tacere non potest, sed deferre debet ad Superiorem saltem denunciatione juridicâ.

24. *Datius* puer ante septennium prodit perfectum rationis usum, nec tamen idcirco ad annuam confessionem tenetur.

25 *Davinus* ex divite hæreditate non succurrit Patri, quem novit adhuc in purgatorio detentum, ideoq; peccat mortaliter.

26 *Demophilus* ultimo Julij confessus & communicans primo die Augusti, post Vesperas adeūdo Templum PP. Franciscanorum & requisitas ibi preces fundendo, lucrari potest Indulgentias Portiunculæ absq; nova confessione & communione.

27. Diomedes maleficium se pati sentiens, licitè inquirit Magum, petitq; ab eo, ut remotis signis illud destruat, & pactum cum dæmone de damno inferendo tollat.

28. *Eleazarus* Sacro jam ad Canonem perveniens malè remittit parvas hostias, quas Minister pro præsentibus consecrandas primùm affert.

29. *Elesbaan* Rex sub gravi pœna statuit ve-

ctigalia, quæ defraudans Dunaam Mercator non peccat mortaliter.

30. *Eppollonius* iteratis votis ed reddenda injustè parta in quadruplum se obligat, qui tamen non potest ex justitia sæpius pro illis satisfacere.

31. *Erasmus* post percussum Clericum in Sveciam proficiscens, ibiq; in morbum lethalem incidens, validè absolvitur à Sacerdote Apostata.

32 *Eventianus* præter consvetam cambii provisionem pro mille florenis, petit insuper 50 florenos, si intra tres menses mille illi floreni non reddantur; quod additamentū non tenere solvere Eventius, etiamsi hoc pactum priùs cum Eventiano inierit.

33. *Eutyches* ex justa causa recuperandi debitum suum, licitè exigit juramentum ab Eutyche, etiamsi hunc peieraturum certo sibi persvadeat.

34. *Franco* valdè anxius, utrum, cum in Sacerdotem ordinaretur, ritè & physicè materiam tetigerit, bene consolationem accipit à Confessario, non requiri physicum, sed sufficere moralem contactum ad Sacramenti valorem.

35 *Galatianus* vovet calicem Templo prædiviti, & post factam acceptationem mutat votum, ac calicem illum dat pauperi Ædi, idq; ex probabili sententiâ licitè.

36. *Gaudentius* ex bonis paternis in Academia singulis annis facile 300. florenos expendit, nihilq; studet. Unde peccat quidem mortaliter contra justitiam abliguriendo tantum pecuniæ cō-

tra Patris voluntatem an autem fratribus teneatur ad restitutionem, ex facultate Patris & hujus voluntate pendet.

37. *Gelasius* licet vinum congelatum consecrando peccârit mortaliter, quod resolvere prius vel mutare debuerat: validè tamen illud consecravit.

38. *Gelasia* uxor cognito viri sui adulterio adhuc occulto divortium ab ipso licitè facit etiam ante Judicis sententiam.

39. *Gemesius* Religiosus ad curandam rupturam, non tenetur admittere sectionem etiam post mandatum Prælati sui.

40. *Gennadius* equum furtim ablatum vendit in extrema postea sua necessitate superveniente; pro quo idcirco satisfacere amplius non tenetur.

41. *Hatto* Sacerdos urgente necessitate celebrans in mortali post præmissam contritionem non curat quam primùm confiteri, cum posset, ideoq; peccat mortaliter.

42. *Hermogemes* æger præsente jam Parocho cum S. Eucharistia invenitur à Confessario invalidè ab aliquot annis confessus, qui idcirco, si mors imminet, debet post expositionem aliquot peccatorum & generalem accusationem sac: Viatico muniri: si mors non immineat, debet quoq; post contritionem elicitam, & propositum confessionis proximè faciendæ sacrâ Eucharistiâ refici.

43 *Hostilius* refert, in bello Germanico multorum altarium sigilla seu sepulchra esse fracta,

vel

vel etiam amota absq; alia injuria, quæ idcirco reconciliatione non indigent.

44. *Indus* mercator Catholicus Amstelodami civitate hæreticâ quovis hebdomadæ die comedit carnes ex eo solùm, quasi contra præceptum Ecclesiæ ibi esset præscriptum, & consequenter illud non obligaret; unde per se loquendo peccat graviter.

45 *Kolbertus* Sacerdos cum socio orans, & hujus pronunciationem non percipiens, præcepto Ecclesiæ non satisfacit.

46 *Landrada* in actu conjugali post discessum viri, suam ipsa illicitè procurat seminationem.

47. *Lazarus* ob vinum haustum moritur, quod quia Infirmarius contra Medici præscriptum propinavit, ideo iste peccavit mortaliter.

48 *Lælius* peractâ confessione memor peccati prius oblivione præteriti, tenetur ante S. Communionem, per se loquendo, redire ad confessionale: si intra istud adhuc existens recordetur etiam peccati sic omissi, debet quidem de novo absolvi, non autem novum habere dolorem.

49. *Leander* crucem Indulgentiis V. SS. præditam penitus quidem confregit; quia tamen mox reintegrari curavit, retinet ea indulgentias.

50. *Lembla* famulus operibus à Domino præceptis functus, multum pecuniæ lucratur arte suâ aliis laborando, quam pecuniam sibi reservare potest.

51. *Leonides* contra juramentum revocat testamentum suum, idque illicite quidem, attamen vali-

valide, teneturq; secundus hæres restituere hæreditatem illi, qui primo hæres fuit institutus si iste promissionem acceptârit.

62. *Leonilla* cum ad incestum metu in constantem fœminam cadente cogatur à consanguineo viri sui, ideo debitum marito suo reddere, & petere ab eodem potest.

53. *Leopoldus* Princeps Gumesindo Parocho frumentum contra legem ejus extra Provinciam evehenti per Ministros hoc aufert, ipsumq; negotiationis prohibitæ arguit; sed utrumq; male; licet aliàs Gumesindus indirecte ad observationem legis obligatus venialiter peccarit, non conformando se illi.

54. *Majorianus* postquam rem habuit cum Anna, contrahit cum sorore hujus Apollonia, ignarus impedimenti ex illicita copula, propter quod dispensatione Papæ indiget, ut Apolloniam ducere in uxorem possit.

55. *Magdalena* octuagies circiter se fornicatam fuisse confitens, & postea resciens, centies id factum esse, non tenetur excessum istum in alia cōfessione aperire.

56. *Modestus* Religiosus ex Mendicantibus facultate quâdam vivæ vocis oraculo olim Ordini suo concessâ etiamnum hodie utitur, idq; probabiliter non malè juxta Theologos Germaniæ.

57. *Mariophilus* Sacerdos ex affectu erga B. V.. plures infantes baptizat in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti: ac intemeratæ Virginis.

MA-

MARIÆ; quâ additione merè accidentali forma substantialis non destruitur.

58. *Maxentius* res raras & peregrinas, etsi venales non habeat, malè tamen vendit quocunq; potest pretio.

59. *Narses* Clericus in bachanalibus larvatus incedens peccavit mortaliter: eum tamen ex ignorantia percutiens non incurrit censuram.

60 *Nellus* Confessarius advertit Othonem bonâ fide confessum se in validè absolvisse, ei tamen hoc non tenetur significare.

61 *Nereus* percutit Achillem, quem novit esse Clericum, attamen putavit esse Achilleum, itidem Clericum, quo errore non evitat excommunicationem.

62. *Nicander* Sacerdos ante Sacramentorum administrationem non habet aliam voluntatem, quàm more aliorum Sacerdotum induendi se sacris vestibus, locum designatum adeundi, & cœtera consveta faciendi, &c. quæ intentio probabiliter sufficit.

63. *Orestes* sæpè labitur cum fœmina, quia tamen occasionem hujus lapsûs proximam absque famæ nota vitare nequit, cœteraq; requisita facit, absolvi potest.

64. *Osius* Episcopus ex longiore mora comparentis Patrini ipse sese Patrinum designat, simulque infantem baptizat, alio ad levandum infantem ex sacro fonte in sui vicem substituto; quorum illud prius facere potuit: ex posteriore vero cognationem spiritualem contraxit.

65 Pal-

65. *Palmatius* vir consularis civem in foro impingentem sibi colaphum statim insequitur, & deprehensum lethaliter vulnerat, idq; absq; peccato.

66. *Papius* ponit quidem rancorem contra inimicum, huic tamen non exhibet benevolentiæ signa, quibus eum etiam ab odio destiturum novit: nec ad illa cogi potest, si nimis hoc arduum accidat.

67 *Pausilippus* Emphyteuta licet elapso triennio non solverit canonem Domino suo, non potest tamen iste rem emphyteuticam ingredi, & illum expellere.

68. *Persius* Sacerdos in calice nondum consecrato celebrat, qui inde peccat quidem mortaliter, nullam tamen incurrit censuram: calix etiam inde jam est consecratus.

69. *Petilianus* firmiter statuit, alicui Domino furtim abducere equum, quem licet defectu occasionis morantem consensu suo animet Petilius, iste tamen idcirco non tenetur postea ad restitutionem equi, cum quo ille aufugit.

70 *Quintilia* intra triplam aquæ affusionem sic formam baptismi adhibet: ego te baptiso in nomine Patris, ego te baptizo in nomine Filii, ego te baptizo in nomine Spiritus Sancti, qui baptismus validus est, & non etiam sub conditione iterandus.

71. *Rachalis* parientis proles ex utero manū porrigit, & quia periclitatur, licitè & validè baptizari in ea potest.

72 *Reyprechtus* in verè præsentis anni licitè contrahit & emit à rustico omne hordeum, quod per sequentem æstatem ipsi creverit proximo autumno tradendum juxta currens hujus veris pretium, etiamsi istud in autumno fuerit majus.

73. *Ronsardus* furtim in mensa sublegendo cochleare argenteum Nobili cuidam, peccat mortaliter, teneturq; ad restitutionem saltem locis sacris, vel pauperibus faciendam.

74. *Rodopianus* rusticus intelligitur in confessionibus hactenus non addidisse numerum peccatorum mortalium, cui idcirco à Confessario non est imponenda repetitio confessionum talium.

75. *Richardus* ob prævisum impedimentum prævenit Paschalem communionem, ut facere tenetur, si impedimentum illud per totum Paschatis tempus duraturum putetur: si vero præter opinionem eodem tempore bona se offerat occasio cōmunicandi, debet vi præcepti Ecclesiastici in Paschate repetere S. Communionem.

76. *Ruta* famulo laboribus suis plus sibi mereri videtur, quam ex conventione habet, ideoq; si non gratuito & absq; animo compensandi eos labores tulerit, & augmentum mercedis aliâ viâ obtinere nequeat, occultâ compensatione uti potest.

77. *Rigobertus* Confessarius malè imponit poenitentias perpetuas.

78. *Romulus* & *Romula* contrahere volunt; inter quos impedimentum occultum intercedere solus novit Romanus, quod aperire tenetur, si malâ: secus si bonâ fide contrahant.

79. *Rufus* gravia peccata exponit apud Confessarium ignotum: levia apud Ordinarium, ut cõstanter bonus huic appareat, idq; per se absque confessionis invaliditate.

80. *Rutilius* mercatoris filius ex bonis Paternis industriâ suâ multum Patri lucratur, otiantib9 aliis fratribus; unde aliquam à Patre mercedem exigere potest, siquidẽ aliquid lucri ad ipsũ pertinet.

81. *Samuel* Confessarius ex duobus confessionis filiis non debet unum laudare, & alterum coram iisdem audientibus præterire illaudatum: nunquam autem salvo sigillo dicere, se huic homini arduam imposuisse pœnitentiam.

82. *Serapia* dum præcisè dolet, se non dolere, non est disposita ritè ad absolutionem; quãvis ex his verbis legitimus dolor rationabiliter præsumi possit.

83. *Seraphinus* adolescens extra Religionem in statu sæculari vovet paupertatem æquè strictam, atque observant Minoritæ; unde non acquiram, atnium in res mendicando acceptas.

84. *Sergius* dubius de vase quodam argenteo, num ad se potius, quàm ad Sergilium spectet, non potest quidem præscriptionem inchoare, at bene cœptam continuare.

85. *Sigefridus* Comes reliquit testamento Canonicis alicujus Ecclesiæ collegiatæ mille florenos pro cujusq; dignitate ac merito distribuendos, quã tamen rationẽ Distributor non observat, ideoque peccat contra justitiam commutativam.

86. *Tharasius* etsi interdum veniat primùm

ad

ad offertorium: vel si ab initio adfuerit, iterum ante canonem exeat, & post utramq; consecrationē jam peractam redeat: aut si maneat tam diu, saltem ante communionem discedat, nullâ tamen harum absentiarum peccat mortaliter.

87. *Theodemirus* aulicus frequenter meminit apud Principem suum delictorum levium ab alio aulico commissorum; quo modo peccare potest mortaliter.

88. *Theodorus* advertens se in bello versari injusto, post animum nocendi positum defendere se potest contra aggressorem, & illum etiam præveniendo occidere.

89. *Timotheus* Episcopus male ait, non posse se iisdem Ordinandis eodem die conferre quatuor Minores, & Subdiaconatum.

90. *Timoleon* Princeps sæcularis pessimè facit contra immunitatem Ecclesiasticam, Clericos in Minoribus tanquam Laicos tractando.

91. *Tetradius* in jubilæo duas hebdomadas durante jejunat, in priore harum nihil cogitans, aut etiam sciens de jubilæo: in altera dein hebdomade reliqua requisita ad jubilæum præstat; & licet jam jejunium omittat, nihilominus ratione prioris jejunii lucratur indulgentias.

92. *Theophanes* adolescens juxta votum suum syncero animo ingreditur Religionem, & licitè postea pro libitu suo egreditur.

93. *Torrellus* Eremita ajens se ex revelatione scire se reprobum, potest nihilominus, imo tenetur certo tempore sperare.

94. *Valerianus* Judex malè facit graviterq;

peccat, ex privata notitia monendo unam partem ex litigantibus, ex quo capite causam suam firmet ut Adversario suo prævaleat.

95. *Venustus* & *Venustiana* conjuges in statu peccati contrahentes unum tantùm peccatum mortale committunt: de quo peccato, dum dolent, impeditum in susceptione Sacramenti fructum recuperant, & pro assiduis hactenus rixis pacem impetrant.

96. *Virgilius* & *Virgilianus* ineunt contractũ Societatis, ille pecuniam, iste operam confert suã; elapso autem triennio nullũ reperiunt lucrum, sed solam sortem, quæ ad illum redit, qui eandẽ posuit.

97. *Vivumannus* cùm equum conductum, eâ, quâ par est, moderatione fuerit usus, nihil etiam in conscientia pro eo debet, etiamsi paulo post domum remissus perierit.

98. *Wilibrordus* Sacerdos diebus, quibus à nullo est mercede pro sacro dicendo conductꝰ, celebrat nihilominus pro eo, qui proximè numeratâ pecuniâ sacrum est postulaturus, idq; malè, si fructus sacrificii suspenditur postmodũ applicandus: bene, si statim applicetur.

99. *Zebina* ex verecundia unũ peccatũ supprimens & alia exponens, si positâ verecundiâ eodem Confessario utatur, & iste in cõfuso recordetur statꝰ pænitentis, non tenetur singillatim omnia priora peccata repetere: secus, si alii Confessario confitetur.

100 *Zoellus* Parochus in confessione advertit impedimentum dirimens inter sponsos jam jam accessurus ad S. Eucharistiam, & dein contracturos, quod Zoellus omnibus modis impedire debet: si nihil efficiat, permittere potest.

CENTURIA III. SELECTORUM CASUUM CONSCIENTIÆ.

CASUS I.

AGilulphus Parochus ait, parochianos suos non amplius unâ horâ ab Ecclesia distare, & tamen non paucos eorum negligere diebus Festis Sacra, etiamsi via & tempestas percommoda sint. Scire igitur cupit, an peccent mortaliter, omittendo Sacrum ob solam viæ distantiam. Quæritur. Quid ei dicendum

Videntur parochiani peccare mortaliter, dum ob solam distantiam unius horæ aut medii milliaris germanici non eunt ad templum, missam non audiunt &c. Ita post alios Bonacina *de Euchar. D.4. q.ult. pun ult.n 12.* ubi ad distantiam, quæ excuset perinde quemlibet ab audiendo *Sacro*, requirit spatium sex vel septem milliarium Italicorum, quorum singula passus geographicos continent mille.

Resp. Cùm milliaria & leucæ pro varietate regionum variè accipiantur, ad vitandam omnem confusionem & communem omnibus locis doctrinam afferendam videri universim sufficere per se ad excusandum peccatum omissi *Sacri* distantiam unius horæ à templo. *Probatur.* Tum quia nō debent obligari homines, ut cum tanta difficultate Sacrum audiant, ut ex communi aliorum ait rectè Arriaga *de Euchar. D.57. n.30.* cum præ-

ceptum iſtud ſit merè humanum. Atqui ardua ſanè foret obligatio, ſi diſtantia à templo major, quàm unius horæ requireretur. Ergo &c. Tum quia omnes omninò DD. volunt, diſtantiam loci à templo, quæ excuſet ab audiendo *Sacro*, judicio prudentis viri relinquendam eſſe. Atqui hoc prudentum virorum judicium eſſe videtur, ut ſufficiat ad excuſandum peccatum omiſſi *Sacri* diſtantia à templo unius horæ, teſte Palao, qui *Tr. 22. D. unic. pun. ult.* ex communi aliorum DD. ſententia regulariter diſtantiam per unicam leucam Hiſpanicam aut minùs ſufficere tradit, quod viæ ſpatium intra unam horam moderato gradu haud ægrè confici poteſt.

Dixi per ſe, ut indicarem hanc loci diſtantiā à Templo excuſare à peccato omiſſi *Sacri*, ſi hæc omiſſio intra annum ſubinde tantùm fiat; ſi enim ſæpe aut ſemper contingeret, magnum cultus Divini neglectum, exiguam ſalutis curam, & affectatam ſcandali occaſionem argueret, ideoq; ad excuſandum minimè amplius ſufficeret, perindè ut è contrario minor etiam diſtantia quàm unius horæ excuſare per accidens poteſt, ſi videlicet aſperitas viæ, cœli pluvia, aut ſimile quid accedat. *Atque ex his* patet etiam ad opinionem in contrarium.

II. *Albanus vir nobilis & Equeſtris Ordinis tanta contraxit debita, ut ſolvere illa minimè poſſit, niſi cum jactura ſtatus ſui omni ferè obſequio famulorum & equorum ſe privet, convivia conſveta omittat, conſortium & viſitationes ſui ſi-*

mili-

milium vitet &c. quod magno dolore conquerens Patri Confessario scire ex ipso cupit conscientiæ suæ hac in re obligationem. Quæritur. Utrum Albanus propter hanc jacturam status sui subeundam, possit differre solutionem?

Videtur non posse. Ita omnes ferè Authores, ut testatur Dicastillo *L. 2. de Iust. Tr 2. D. 10. n 64.* quatenus tantùm concedunt, talem debitorem posse retinere ea præcisà, quæ necessaria sunt ne cadat à statu justè obtento, ita ut mendicare cogatur, aut manibus laborare, quamvis aliqui neque istud permittant, inter quos est Molina *D. 754.* Moventur. Tum quia superior status non est debitus magis uni, quàm aliis, spectatâ hominum conditione, sicut enim fortuna solet quosdam ad supremum statum elevare, sic alios ad inferiorem detrudere. Tum quia in foro externo, quando devenitur ad cessionem bonorum, debitor spoliatur juste omnibus suis bonis, relictis illi solùm tenuibus vestibus, quibus se tegat, aut solùm quotidianis, non pretiosis juxta statum suum.

Resp. Albanum posse differre solutionem debitorum ad jacturam statûs sui cavendam. Ita *Sylvest. V. Restitutio 5. q. 1. 3. & 4.* Ubi dicit, hanc sententiam esse veriorem & humaniorem. Navarr. *C. 7. n. 63.* Lessius *L. 2. de Iust. C. 16. num. 26.* Card. de Lugo *de Iust. D. 21. n. 8.* & alii, qui tamen omnes supponunt. 1. Albanum justè obtinuisse statum illum. 2. eundem ad has angustias non fuisse redactum ludis, commessationibus, superfluis sumptibus &c. 3. Creditorem ex dila-

gione non accipere par damnum in re familiari & statu suo: secus enim non posset differre solutionem etiam cum prædicta jactura His suppositis. Ratio responsionis est. Tum quia nimis durum & inhumanum videtur, cogi Albanum à Confessario cum tantâ difficultate & jactura statûs sui ad solvendum statim Creditoribus. Tum quia, quando debitor non potest solvere 100. aureos, nisi totidem vendat domum, quæ aliàs 300. aureis æstimatur, non potest Creditor ipsum urgere ad venditionem tam vili pretio faciendam, ut docent Bonac. *de Restit. in genere Q. ult. pun 1. num 22* & plures ab hoc relati, & planè natura-lis æquitas svadet. Ergo aliquando ex detrimento, quod debitor subeat, licitè differri potest solutio ad tempus, quo absque tanto incommodo fieri queat. Ergo etiam ex jacturâ statûs nobilis, quod longè maximum detrimentum censetur. Debet tamen Albanus sibi detrahere, quantum potest intra limitatos decentiæ statûs, ut bene Lessius *loc. cit.*

Ad 1. in contrarium dicimus, esto superior status ex se non uni magis, quam alteri debeatur, si tamen aliquis eum semel justè obtinuit, jacturâ hujus, ut pote grave detrimentum, non facilè pati debet, sicut nec ex eo penitus deijci. *Ad 2.* Forum externum propter justas causas *v.g.* ne lites nimiùm multiplicentur, fraudes committantur &c. non attendere ad has excusationes, relinquendo illarum veritatem Conscientiis Creditoris & debitoris.

III. *Alexander Rex acatholicus videns in metropoli sua multos Romanæ fidei addictos, mandat singulis & omnibus, ut diebus festis Conciones suorum Prædicantium frequentent, protestans interim, minimè se facere id propter Religionem in ipsis mutandam, sed obedientiam tantùm Civilem ab illis exhibendam. Quæritur. Utrum Catholici parere huic mandato possint.*

Videtur illos posse. Nam communis est doctrina inter Theologos, accedere ad templa Hæreticorum, aut eorum conciones audire, non esse signum, quod accedens ejusdem cum illis sit fidei, sicuti intrare scholam, ubi docetur Medicina, non est profiteri se Medicum, sed potest ille accessus habere diversas causas. Ergo quemadmodum quilibet ob curiositatem *v.g.* sciendi, quid dicant Prædicantes, absq; negatione fidei ad Conciones horum accedere potest, ita etiam omnes accedere possunt ob mandatum Regis.

Resp. Catholicos non posse parere Alexandro Regi, adire templa, & audire Prædicantium conciones. Ita ex communi DD. Cardin. de Lugo *Tom. de fide D.14. num: 174* ajens, ita respondisse Theologos Romæ de hoc Casu consultos. Ratio est, quia non obstante illâ protestatione talis accessus templi & auditio concionis hæreticæ ordinatur tum ad dandam concionatori majorem auctoritatem, tum ut paulatim aliqui maximè rudiores perventantur, tum in contemptum rei Catholicæ; & licet in aliquibus cessent eæ rationes, tamen omnes obligantur abesse, ne unus alium suo

exemplo trahat, atque sic multi seducantur; imò si vel unicus esset Catholicus in Regno ac Civitate Alexandri non tolerandus, nisi obediret mandato Regio, & communibus aliorum concionibus interesset, non posset parere. Nam licet aditus ad templum hæreticorum, & auditio Prædicantis ex se possit esse actio indifferens, attamen in his circumstantiis non est indifferens. sed determinata, ut sit actio Religiosa significans cultum sacrum erga locum illum & actiones, quæ ibi fiunt, qualis actio est intrinsece mala, ideoque in nullo casu licita.

Atque ex his patet simul ad rationem in contrarium.

IV. *Anatolius certâ experientiâ habet, contingere sibi motum sensualitatis, & ipsam subinde pollutionem post aliquas actiones, quas committere solet, venialiter aut etiam mortaliter malas, in alio tamen genere, quàm luxuriæ, v.g. ad curiosum aspectum mulieris, incautam conversationem, tactum, lectionem, nimium somnum, ebrietatem &c. & tamen ab his se non abstinet, ratus abesse periculum consensûs. Quæritur. Utrum actiones illæ contrahant malitiam mortalem ratione motuum inordinatorum ac pollutionis?*

Videtur contrahere. Ita Medina, Zumel, Armilla, Sotus, Valent. 2.2. D.9. q.3. *pun.3.* § *Itaq. duo requiruntur.* & alii apud Thom. Sanch. *de Matr. L 9. D 45. à num.11.* Moventur 1. Qui ponit causam, ex qua videt per accidens secuturum homicidium, semper peccat mortaliter. Ergo etiam

etiam qui se exponit periculo sentiendi motus inordinatos &c. 2. Permittere motus libidinis est intrinsecè malum. Ergo nullo casu licitum. 3. Permittere illot motus, & negative se habere, est peccatum mortale, quando causa eos permittendi nulla subest extra genus luxuriæ. Ergo etiam mortale est, facere aliquid, unde provideas eos secuturos. Confirmatur. Si pollutio ex actionib9 illis sequens non est mortalis, neque mortalis erit, si sequatur ex opere illicito in genere luxuriæ, sed levis, cum etiam hic non intendatur.

Resp. Prædictas actiones non contrahere malitiam mortalem ratione motuum inordinatorum ac pollutionis, dummodo absit periculum consensûs formalis. Ita P. Sanch. *loc. cit. n. 16.* Vasq: *l. 2.* D. 115 C 3. Suar: *Tom. 3. in 3 par. q 80. art. 7.* Less. *L. 4. de Virt.* C: 3. *n 100,* Filliuc. *Tr. 30.* C 8. *q. 6. n 152* Bonac. *de Matr. q. 4. p. 10. n 9.* Arriag: *Tom. 3.* D. *46. n. 23.* & plures alii. Ratio est, quia etsi ejusmodi actio vitari per se debeat ob propriam malitiam, non tamen apparet, quam ob rem sub culpa mortali vitanda sit propter eum effectũ, ad quem non est suâpte naturâ ordinata, sed merè per accidens propter maximam humanæ naturæ fragilitatem, & peculiarem subiecti conditionem disponit. Confirmat: quia actiones istæ malæ extra genus luxuriæ semper adjunctum habent cõmodum temporale, quod facit, ut motus consequentes, & concomitantes contingant præter intentionem. Ergo non videtur homo talem actionem

onem exercens consentire interpretativè saltem perfectè in ejusmodi motus.

Ad 1. in contrarium negamus conseq. quia propter summam naturæ imbecillitatem, & occasionum frequentiam, ut isti motus, & ipsa etiam pollutio sint peccata mortalia, requiritur perfectius voluntarium, quàm qualecunque in causâ remotâ. *Ad 2.* Negamus anteced. alioqui ne ex causa quidem valde utili & honestâ id licitum foret. *Ad 3.* negamus iterum conseq: quia illud ob reprimendi facilitatem importat consensum interpretativum perfectum: hoc ob summam cavendi difficultatem non item. *Ad Confirm.* negamus suppositum, dari scilicet peccatum leve in genere luxuriæ, quia minima etiam delectatio Venerea tam ultrò insurgens, quàm directè quæsita est mortalis, si delectatio consensu acceptetur, uti unanimiter tenent omnes Patres Societatis nostræ ex decreto R.P. Vincentii Caraffæ, Anno 1647. edito, quidquid doctrinæ huic omnem omnino turpitudinem excludenti, ac morum sanctitati, ac Religionis puritati, honoriq; quàm maximè consulenti reclamet Joannes Caramuel *in Regul. S. Benedicti D.69 n.1052. & seq.* cujus opinionem nonnulli etiam gravius censent apud Dian. P.7. *Tr 11. Resol 28.* Universim igitur loquendo, quandocunq; causa commotionis Venereæ ac pollutionis est suâpte naturâ turpis, tunc per se loquendo, malitiam inde contrahit peccati mortalis peculiariter in Confessione explicandi.

V. *An.*

V. *Anno nonagenarius senex rogatus, quâ ratione ad ætatem tam longam & adhuc vegetam pervenisset, ait, nunquam se vel famem vel ebrietatem expertum esse, sed quotidie bis semper moderatè comedisse, etiam postquam Officium Scribæ annum ætatis sexagesimum inchoans apud Principem deposuit, & solus vixit. Quæritur. Utrum Anno non peccârit, nunquam jejunando tam in officio Scribæ, quàm post hoc depositum annum sexagesimum inchoans?*

Videtur peccâsse graviter utroq; tempore, jejunium omittendo. ita *Sylvest.* Cajet. Gabriel & alii plerique Theologi Tum quia officium Scribæ parùm est laboriosum; undè Sancius *in Select. D. 54. n. 16* ait, vires magis, quàm laborē considerandas esse in *Scriba*, si à jejunio eximatur. Tum quia senex tantùm excusatur ratione detrimenti, si quod patitur, ut docent omnes. Atqui Anno, ut supponimus, non patiebatur detrimentum, hocipsô quod adhuc robustus fuerit circa annum sexagesimum. Ergo &c. Tum quia nec in communi hominum judicio habetur determinatum tempus cessantis præcepti de jejunio, ut argumentatur Bardi *in Bulla Cruciat P. 2. Tr. 3. C. 2. sect. 4. n 37.* & ex ipsa opinionum diversitate patet. Tum quia Religiosi, si circa annū 60. vegeti sint, adhuc tenentur ad jejunia Ordinis sui. Ergo etiam Sæculares ejusdem ætatis non eximuntur à jejunio Ecclesiæ, si tunc adhuc robusti sint.

Resp. I Annonem probabiliter non peccasse omit.

omittendo iejunium in officio scribæ usque ad annum ætatis sexagesimnm. Ita Diana P 4. *Tr.4 Resol.* 130 secutus Ludovicum de San. Ioan. Tum quia officium scribendi apud Principem constantes vires requirit, & facilé aliás istiusmodi homines per jejunium inidonei illi officio redduntur. Tum quia probabile est. quod docet Facundez *Pracepto* 4. *Ecclesia. l.1. c.8. n. 15. & 16.* ab Eugenio IV. Pontifice eximi á jejunio omnes omnino opifices, etiam illis diebus,quibus non laborant. Ergò probabiliter etiam eximuntur,qui scribendo se alunt, cùm hoc officium difficilius sit multis opificiis. Resp. 2. Annonem itidem probabiliter non peccâsse omittendo jejunium, cùm abdicato officio Scribæ annum ætatis ingrederetur sexagesimum viribus adhuc robustus. Ita Thomas Sanchez *Tom.* 2. *Consil. Mor. L. 5. c. 1. Dub. 4. n. 7.* & alii, quos citat, & sequitur Diana P.1. *Tr.9.Resol.20.* Tum quia sicut pueri non tenentur ante 21. completum, licet robusti, ita neque senes mares post 60. inchoatum [eò quod iste annus inchoatus in favorabilibus habeatur pro completo, ut colligitur *ex L. quâ ætate ff de Testam.*) & fœminæ post 50. ut volunt nonnulli apud Dian. P. 9. *Tr. 7. Resol.* 73. Nam sicut decuit ponere terminum inceptionis ad tollendos scrupulos, ita etiam ob eandem causam expedit ponere terminum desitionis.

Ad 1. in contrarium negamus officium scribæ non esse sufficienter laboriosum ad excusandum á Jejunio. Ad 2. negamus minorem; patiebatur enim Anno detrimentum hoc ipso, quod robur in ista ætate incipiat esse illusivum, & desinat esse

esse verum. Ad 3. dicimus, determinatum tempus desinentis jejunii rationabiliter desumi ex lege tempus jejunii incipientis determinante, cùm pro utroque eadem stet causa. Ad 4. negamus antecedens. Nam eodem modo discurrendum sive obligatio ad jejunium proveniat ex præcepto, sive ex Religione, sive ex voto, modò hoc votum non sit editum à fœmina post annum ætatis 50. & à viro post annum sexagesimum, ut ex Sanchez *l. 4. Moral. c. 11.* bene advertit Diana *p. 9 loc. cit.*

VI. Antchero Viro nobili injungitur pœnitentia à Confessario admodum gravis, quam ille acceptat quidem, utpote haud irrationabilem, non tamen exsolvit ob difficultatem illius; quod audiens alius Confessarius, simulque statum vitæ preteritæ haud obscure ex præsenti Confessione conjiciens eam pœnitentiam mutat minuitque absque prioris Confessionis repetitione. Quæritur. Rectenè fecerit secundus Confessarius?

Videtur male fecisse. Ita nonnulli apud Dianam, *p. 2. Tr. 15 Resol. 53.* qui absolutè putant, pœnitentiam rationabilem mutari non posse. Tum quia sētentia à supremo Judice qualis est absolutio Sacramentalis nomine Christi à Sacerdote facta, est, irrevocabilis. Tum quia hæc commutatio non potest fieri extra Sacramentum, ut omnes concedunt: nec intra, quia pœnitentia in hoc posteriore Sacramento injuncta non potest integrare Sacramentum illud prius. His Authoribus subscribunt eousque Suarez *in 3. p. Tom. 4. D. 38. sect. 10. n. 4.* Coninck, Layman, Bonac, Palao *Tr. 23. D. unic.*

D. *unic. pun. 31. n. 13.* Lugo *de Pœnit. D. 25. pun. 1.* & alii, ut putent, pœnitentiam mutari non posse ab alio Confessario absq; repetitione prioris Confessionis, quia actus judicialis fieri debet, cognitâ causa, circa quam versatur.

Resp. 1 Ex justa causa potuisse secundum Confessarium mutare & minuere Anthero pœnitentiã à priore Confessario impositam. Ita docent Valent. Suarez, Vasquez, Henriquez, Coninck, Layman & plerique alii apud Bonac. *D. 5. de pœnit q. 5. sect 3. pun. 3. n. 1.* Ratio fundamentalis est, quia ex benignitate Christi Sacramentum hoc ita videtur institutum, ut de peccatis jam judicatis & absolutis iterum judicari & absolvi pœnitens possit, adeoq; nova pœnitentia imponi, sublatâ priore: vel potius dari possit electio pœnitenti, positâ alterâ pœnitentiâ, ut quam malit, ex duabus eligere valeat, non mutando vel tollendo priorem pœnitentiam.

Unde infertur. 1. Quemcunq; Confessarium etiam inferiorem mutare aut minuere posse pœnitentiam ab altero impositam, Reginald. in praxi *Tom. 1 L. 7. n 78.* quia potestas judicandi causam ab alio judicatam cuilibet Confessario convenit, & in hoc omnes sunt æquales, ut proinde posterior sententiam prioris non revocet, sed etiam causam iterum judicet, & pœnitentem ab ea absolvat, relicta optione, ut, quam maluerit, satisfactionem eligat. *Infertur 2.* Eundem posse mutare vel minuere pœnitentiam non tantùm vindicativam, sed etiam præservativam & medicinalem, modo hæc

non

non sit simpliciter & unicè necessaria, sed etiam utilis ad vitanda peccata. Dicastillo *de Sacram. Pœniten. D.14. n 144* quia hoc probat ratio suprà allata. *Infertur 3.* Posse quoque Confessarium inferiorem mutare pœnitentiam pro peccatis reservatis impositam. Bonac. *lo.cit.n 6. Sa V. Satisfactio n.5.* alii. Quia peccata semel ritè clavibus subjecta desinunt esse reservata, ut proinde circa illa omnes Confessarii æqualem habeant potestatem; neque hinc finis reservationis infringitur, siquidem peccata non reservantur, ut pœnitens necessario sequatur judicium Superioris de pœnitentia injuncta, quin possit adire alium: sed ut se sistat Superioris judicio pro absolutione impetranda, ab eoq; monita salutis accipiat.

Resp. 2 Confessarium secundum posse mutare vel minuere pœnitentiam à primo impositam absq; repetione prioris Confessionis. Ita sentiunt Navarr, *in Man. C.26.n.22.* Tolet. *L 3. C.11. n.5.* Sa *V. Satisfactio n.5.* Rodriquez *in Summa T. 1, C. 56. n.8.* Beia *p.1.C.15* & alii, quos citat & sequitur Diana *Resol. 53. cit.* Ratio est. Tum quia secundus Confessarius juxta præsentem dispositionem potest de tota simul causa pœnitentis judicare, prout ipsi magis expedire censuerit. Tum quia ex altera confessione sufficienter arbitrari potest statum vitæ præteritæ. Tum quia communis praxis Confessariorum hoc habet, quam Lugo *n.109.* Layman *L.5.Tr.6.C.15. in fin.* & alii improbare non audent, sed ex ea responsionem hanc practicè tutam esse affirmant.

Resp. 3.

Resp. 3. Secundum Confessarium in casu nostro rectè fecisse mutando minuendoq; pœnitentiam Anthero à priore Confessario impositam. Sequitur hæc responsio ex duabus prioribus, eamq; apertè tradit Facundez *de Præcep. Eccles. Tr.* 2. *L.* 9 *C.* 4. Nam potuit hoc facere ex justa causa. Ergo cùm hæc subesse ponatur vel solam difficultatem exequendi priorem, rectè fecit, quod in bonum animæ eam mutaverit ac minuerit.

Ad 1. *in contrarium* concedimus sententiam à supremo Judice datam revocari non posse; attamen, illâ persistente, potest alia similis ferri in eadem causa, quâ positâ optio pœnitenti relinquitur, eligendi ex illis duabus, quam maluerit. *Ad* 2. dicimus, ex communiore & probabiliore Sententia Authorum apud Palao *lo. cit. n.* 91. commutationem hanc fieri oportere in Sacramento pœnitentiæ, sufficienterq; subrogari posse pœnitentiam alteram in locum prioris, tametsi illius prioris Sacramenti pars integralis non sit; satis quippe est, quod sit pars integralis Sacramenti denuo suscepti; quamvis contraria etiam sententia improbabilitatis non arguenda videatur, quæ putat, commutationem hanc extrà Sacramentum fieri posse, & docetur à non paucis Authoribus apud Palao *lo. cit. n.* 9. & Diana *lo. cit* item *P.* 9 *Tr.* 9. *Resol* 54. § *Nota etiam Leandrum*.

Ad argumentum Suarezii & aliorum, quod commutatio necessario fieri debeat in Sacramento pœnitentiæ, satis patet ex dictis; nam sufficienter cognoscitur præteritæ vitæ status ex præsenti

Unde

Unde etiam contrarii Authores ajunt, repetitionem prioris confessionis compendiosè tantum faciendam, scilicet quia status pœnitentis ex hac posteriore satis conjici potest.

VII. *Apelles Pictor Catholicus ut ceptam imaginem perficeret, toto tempore antemeridiano diei Festi pinxit, nec Sacrum audivit, cum nulla hujus urgeret necessitas. Postea in Confessionali hujus se accusans dixit, se die Festo neglexisse Sacrū. Quæritur. Utrum satis se explicaverit?*

Videtur non satisfacere. Ita Valent. *Tom. 2. D.6. q.1.pun.4.* Salas & alii. Nam præter omissionem explicanda etiam est commissio sive pictura, quæ peccaminosa est, tum quod sit causa neglecti Sacri, tum quod violet Festum, utpote Mechanica.

Resp. Apellem sufficienter se in confessione explicare. Ita pleriq; Theologi, ut mox patebit. Ratio est, quia pictura seu pictio in hoc casu nullam habet malitiam specialiter explicandam in confessione. Nam prout est causa omissi Sacri, non constituit peccatum mortale commissionis, sed omissionis, ut docent Cardin. de Lugo *Tom. de Pœnit. D.16. sect. 11.* Vasquez, Becanus, & alii communiter; quia Apelles omittens Sacrū; ut possit pingere, unum tantùm committit peccatum mortale, cum universim causa in se non mala, sed talis tantum ab effectu secuto, unicum constituat peccatum cum eo, utpote à quo solo denominatur mala. Ergo pictura non est peccatū mortale, nisi omissionis. *Prob.* consequentia.

Quia

Quia pictura nulli gravi præcepto negativo opponitur, sed affirmativo audiendi Sacrum. Ergo pingere non potest esse peccatum mortale commissionis. Adhæc pingere non est opus Mechanicum, ac servile, neque prohibitum die Festo, per se loquendo, *v.* post Medinam, Lopez, *Sa*, & alios tradit Layman *L.4.Tr.7.C.2.num.3.* Tum quia pictio perinde ac scriptio in ducendis lineis ac figuris consistit. Tum quia non minus pictores in pingendo, quàm studiosi litterarum in studendo animi voluptate capiuntur, ac detinentur, quod signum est, artem pingendi liberalem esse. Cùm ergo pictura seu pictio in præsenti totam malitiam habeat ab omissione Sacri, satisfacit Apelles, si solam hanc in confessione exponat, nec opus est dicere, pinxi, & ideo non audivi Sacrum.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium allatas; tametsi enim pictura materialiter sit actus commissionis: formaliter tamen non est malus, nisi propter omissionem actûs debiti, ut bene notat Becanus *in primam secundæ Tr.2.C.3.q.4.n.6.*

VIII. *Artingus in articulo mortis famulo suo homini laico & prudenti sub sigillo confessionis crimen olim à se commissum detegens, cape, inquit, hos 100. florenos, qui sunt de bonis à me malè partis, & quam primùm exspiravero, restitue eos Artisio. At famulus iste à morte Domini sui cupit priùs de hac restitutione conferre cum aliis viris bonis; cùm autem istud non possit aliter facere, quàm manifestando Domini sui defectum, timet violationem sigilli. Quæritur, utrum famulus iste*

sigillo aliquo obligetur, aut salvo isto conferre cū viro aliquo bono possit de re sibi credita?

Videtur obligari sigillo confessionis. Ita Adrianus *in 4. quæst unica,* & Navarrus *in Enchiridio C. 8. n.7.* & nonnulli. Ratio est. Tum quia famulus, tametsi nec ex confessione, nec per istam peccatum Domini sui resciat, aliquo tamen modo participat usum clavis scientiæ, quatenus ex intentione instar *Sacerdotis* assumitur ad conscientiam purgandam. Tum quia prædictus famulus, si ante confessionem à Domino suo fuisset interrogatus circa modum restitutionis, idemque, quod modo acceptâ pecuniâ facere jussus in ordine ad confessionem ritè instituendam, teneretur sigillo confessionis, ut cum Facundez & aliis docet Diana *P. 5 Tr. 11 Resol. 44.* Ergo etiam jam tenetur, cùm non absque respectu ad confessionem à Domino peccatum ei aperiatur, & restitutio mandetur. Tum quia alias redditur odiosū *Sacramentum* pœnitentiæ, si quod sub sigillo cōfessionis alteri detegitur, non sub eodem reticeatur. Tum quia, esto famulus non obligaretur ad sigillum ratione confessionis, tamen vi promissionis ad idem sigillum teneretur, ut docet *S.* Thom. *in 4. dist. 21. n. 3. quæst 2. ad 2.*

Resp. Famulum non obligari ad reticendum peccatum Artingi Domini sui sub sigillo confessionis, sed ex lege secreti naturalis Ita *Suarez Tom. 4. in 3. part. Disp. 33. sect. 2. n. 1.* Valentia Vasquez, Tanner, Lugo, Dedicastillo, *de Pœnit. Tr. 8. D. 12. n. 81.* & plerique alii. Ratio est, quia

ubi non eſt Sacramentalis confeſſio, quam pœnitens facit Sacerdoti in ordine ſaltem ad conſequendam quoq; ſacramentalem abſolutionem, ibi non eſt ſigillum confeſſionis. Atqui in noſtro caſu non eſt talis Sacramentalis confeſſio. Ergo nec ſigillum. Mai. ex eo probatur, quod juxta communem TT. obligatio ſigilli ſit effectus confeſſionis ſacramentalis; quod autem non eſt, non cauſat, & [ut loquuntur Juriſtæ] quod jure non ſubſiſtit, nullum præſtat effectum. Min: hinc conſtat, quod Artingus ſciat, famulum ſuum eſſe laicum, cui idcirco utique ſacramentaliter confiteri non cupit; certè intentio confitendi ex nulla circumſtantia caſûs conjici poteſt. Quodſi tamen ex hypotheſi putaret, laicum etiam ut talem abſolvere poſſe, eique confiteri intenderet, adhuc laicum non teneri ſigillo confeſſionis, volunt Doctores communiter, teſte Dicaſtillo *num.30.* quia cùm erret ex ignorantia juris, non apprehendit veram abſolutionem ſacramentalem, qualem Chriſtus inſtituit, ſed laicam, quam Chriſtus non inſtituit. His opponunt ſe Gaſpar Hurta. *D.12. de Pœnit. diff. 3.* & nonnulli Moventur, quia aliàs odioſa fieri poſſet confeſſio, ſi pœnitentes ſcirent, ſua peccata licitè evulgari poſſe, ſi ipſi aliquid juris ignorarent, & forte abſolutionem à CHRISTO non inſtitutam apprehenderet; quotus enim quiſque eſt pœnitentium, qui ſciat omnia jura pertinentia ad abſolutionem à Chriſto inſtitutam? Verùm contra iſtos adhuc ſtat reſolutionis noſtræ ratio propter defectum ſcil; confeſſionis ſacra-

menta-

mentalis saltem apprehensæ non adesse ejusdem effectum, unde etiam rationabiliter confessio odiosa reddi nequit, cùm ex illo nihil detegatur.

Ad 1. in contrarium negamus, famulum participare ullum usum clavis scientiæ, cùm confessio nulla intercesserit. *Ad 2.* negamus ob causam recens indicatam, ex qua ipsa etiam urgent *Suarez Sect. 2. cit: num 4.* Henriquez, & alii. *Ad 3.* negamus, inde odium confessionis rationabiliter provenire, cùm facilè cuiq; constet, nullam hîc extitisse confessionem sacramentalem. *Ad 4.* itidem negamus, vi saltem promissionis oriri obligationem sigilli confessionis, cùm absque ratione hoc asseratur, ut notant Theologi communiter.

IX. *Arialdus in casum cum gravi censura Papæ reservatum incidit, nec tamen ante Paschalem communionem (cui absq; infamiâ subducere se nequit) sive Pontificem sive Episcopum adire potest. Confert igitur se ad Parochum suum, & absolutionem ab eo flagitat. Quæritur. Utrum Parochus absolvere Arialdum possit?*

Videtur non posse? Ita P. Vasquez *T.3 in 3. Part. Q. 91. art.3. dub.8. num. 4. & dub 9 num. 23.* quem præter alios sequitur Diana *P.9. Tr.7. Resol. 10.* Moventur. Tum quia Tridentinum *Sess.14. C.7. Refor.* ait, Sacerdotem extra articulum mortis nihil posse in casibus reservatis. Tum quia *in Decreto Clementis VIII.* idem expressè statuitur. Tum quia in casibus Episcopo reservatis nihil potest *S*acerdos inferior, ut teste *Suarez*

Tom 4. in 3.Part D.30 Sect.3 communiter sentiunt DD Ergo etiam nihil potest in casibus Pontifici reservatis.

Resp. Parochum posse absolvere Arialdum Ita post Canum, Domin Sotum' Ledesmam, Tanner Tom. 4 Disp 6. Q 10.dub.6.n.112 Wiggers de Sacram. Q 21 de Ex om dub 4 n 48. Palao Tr 33. Disp unic. pun 4 § 4 n 3 & alii. Ratio est. Quia reservatio ad charitatis & animarum bonū introducta non debet in horum cedere malum; est quippe data hæc reservandi potestas in ædificationem, & non in destructionem 2. Cor. 13 v 10. Atqui cederet in grave charitatis & animarum malum si in talibus circumstantiis non possent, Parochi a reservatis absolvere. Ergo credibile non est, eam potestatem à Pontifice denegatam fuisse Parochis.

Ad 1 in contrarium dicimus, Tridentinum intelligendum esse *per se*: secus si à jure vel ex privilegio concedatur; quemadmodum Suarez *loc. cit* n 8 existimat concessum esse non solum Episcopis, sed etiam inferioribus Sacerdotibus, quoties Papa adire non potest, & urget tempus communicandi, ex *tex in* C Nuper *de sent* Excom. ubi habetur: *à suo absolvatur Episcopo, vel proprio Sacerdote*. Ex quo Glossa infert: *Ergo simplex Sacerdos absolvere potest.* Atque hic patet etiam *ad 2.* siquidem Decretum Clementis eodem modo, quo Tridentinum, est, intelligendum. *Ad 3.* negamus, inferiorem gravi aliquâ causâ urgente non posse absolvere à casibus Episcopo reservatis

idq;

idq; ob rationem in responsione adductam, ut e- tiam sentiunt citati DD. & plures alii, quos al- legat Diana *loc. cit. Res. 11.* Addimus in tali casu Parochum esse quoque judicem, ejusq; absoluti- onem esse directam, licet interpretativam & o- nerosam, obligatione comparendi penes pœniten- tem remanente, aliàs enim nulla jurisdictio ob ne- cessitatem inferiori Sacerdoti communicaretur, ut bene Palao *loc. cit.* contra nonnullos.

X. *Aripertus à Bruto deprehensus in flagranti scelere capitali, & statim ad judicem delatus ad- vertit accusatorem in probatione succumbere, ha- ret tamen & scire cupit, an negare possit, se sce- lus admisisse: & si negaverit, atque inde infamia calumniæ accusatori aspergatur, an & quomodo a- missam famam Bruto restituere debeat? Quæri- tur. Quid ipsi dicendum?*

Videtur Aripertum crimen negare non posse. Ita Richard. 4. *Dist. 15. art. 5. q. 3.* Quia aliàs m.e- tiretur, quod nunquam est licitum.

Resp. 1. Aripertum negare posse, crimen se perpetrasse, quod tamen crimen reipsâ perpetra- vit. Ita Sotus *Lib. 4. de Iustit. D. 43. n. 4.* & a- lii. Tum quia per injuriam de eo crimine accu- satur; certum enim est apud omnes TT. eum pec- care, qui contra juris ordinem de crimine occul- to quemlibet accusat, & publicè infamat, adeoq; etiam injuriam inferre. Tum quia non menti- tur, etiamsi neget, se crimen commisisse, addito etiam juramento, subintelligens, ut fateri tenea- tur, ac proinde nec peccat. Nam responsio da-

tur convenienter interroganti; Judex autem eo casu quærere solùm existimandus est, an videlicet commiserit crimen, ad quod confitendum sit obligatus. Quod si Judex alio etiam casu intendat, quo ipsi permissum non est, adeoq; quærere velit contra juris ordinem, tali Judici non legitimè interroganti responderi non debet, sed amphibologiâ eludi potest. dicendo, non commissi crimen, quod scilicet tibi dicere tenear.

Resp. 2. Si Bruto accusatori inde infamia aspergatur, quod Aripertus accusatus crimen negaverit, non est iste obligatus ad aliquam illi famæ restitutionem faciendam. Ita ex communi Layman *L. 3. Tr. 6. C. 4. n. 4.* Nam quisq; jus habet defendendi famam suam contra injustum infamatorem: & si aliter non possit eam conservare, quàm infamatorem infamando, justa erit infamatio, si fiet cum moderamine inculpatæ defensionis. Brutus autem injustè infamavit Aripertum peccatorem occultum ad Judicem deferendo: & iste infamatus non potest aliter suam famam defendere, quàm negando, crimen se commisisse, cujus accusatur, Ergo si exinde infamia irrogetur accusatori, sibi ipsi imputet. Confirmatur *ex regul. 55. ff. nullus videtur dolo facere, qui jure suo utitur,* quâ regulâ unicè nititur responsio data, ejusque sensum explanat. *Dixi cum moderamine inculpatæ tutelæ;* nam si alia ratione æquè commodâ possit Aripertus honorem suum defendere *v.g.* postulando, ut Brutus probet, quæ asserit, atque insuper excusando eundem de men-

dacio & calumnia, videlicet aliquo errore decе-ptum ad accusandum processisse, talem rationem ex lege charitatis inire debebit, ut bene ex Molina & aliis notat cit: Author. Atque sic etiam patet ad rationem oppositam.

XI. *Armogastes ex prænobili Familia in minoribus adhuc constitutus beneficium habet, ex quo ultra 25. aureos pro annuis reditibus non accipit; unde negligit Horas Canonicas, quasi ex illorum tenuitate ad has non teneretur. Quæritur. An ex tenuitate talis beneficii liber sit ab onere horarum canonicarum.*

Videtur, quod non Ita post Sylvest. Navar: Bejam, Barbosam, Bonac, & plures alios, Palao *Tr.7.D.2. pu.1.* § *2 n.9.* Tum quia libere acceptans beneficium eoipso etiam onus illi annexum acceptat, Tum quia absolute jura loquuntur, beneficium dari propter officium. Tum quia beneficium habens 26. aureos pro annuis reditibus non est tenue.

Resp. Armogasten ex his beneficii reditibus non obligari ad horas can: dicendas, adeoq; excusari tam à peccato, quàm onere restitutionis. Ita Sotus *L 10. de Just. q.5. art.3.* Vega, Ledesma, Lessius *L 2. de just. C.34. dubit 31. n 169.* & alii docti RR. Quamvis autem aliqui ex adductis Authoribus cctо solùm, decem, aut quindecim aureos assignent, à nobis tamen non dissentiunt; si quidem illorum tempore ad bonam honestamq; Clerici talis sustentationem decem aut quindecim aurei plus facere potuêre, quàm modo viginti

quinq;

quinq; valeant, ut ipsemet fatetur Palao *lo. cit. n. 8.* Ratio igitur nostri responsi est. Quia qui *Altari servit, de Altari vivere debet, 1. Cor. 9. 13.* Ergo qui de Altari ob tenuitatem redituum vivere non potest, ut contingit in proposito, non tenetur servire altari dicendo preces canonicas. Confirmatur, qui habet plura, eaq; pingvia & ampla beneficia, non nisi semel in die officium recitare tenetur, ut habet communis contra Binsfeldium apud Dian. *P. 9. Tr. 9. Ref. 10.* Cur quæso ad idem onus obligetur, qui tenues solùm reditus habet?

Ad 1. in contrarium dicimus, Beneficiarios acceptando beneficium obligare se ad horas can: sub hac semper tacitâ conditione, si fructus ex ea tantos percipiant, ut ex bona saltem parte honestè vivere pro statu suo queant, id quod in præsenti non contingit. *Ad 2.* Beneficium tenue reputari in jure pro non beneficio, ut colligitur *ex C. Is cui. de præb. in 6.* *Ad 3.* Reditus 25. aureorum judicio prudentis hoc tempore tenues reputari, cum teste Suarez *Tom. 2. de Relig. L. 4. C. 21. num. 2.* bonam seu tertiam partem Clericalis sustentationis non attingant; infra quam partem plerique Authores cum Maldero *de Virtut. Tr. 10. C. 2. dub 3.* omnes reditus agnoscunt, & vocant *tenues.* Obligationi autem quali pro hac tenui parte aliis modis & orationibus satisfieri potest, quàm officio Divino aliquoties saltem recitato, ut proinde ad hoc nulla sit obligatio, si-

cut bene advertit Malderus contra Lessium & alios lo.cit.

XII. *Attalas Vir nobilis & honoris supra modum cupidus in ultimo morbo paucis ante mortem diebus cum visitaretur à Parocho suo, facit mentionem loci sepulturæ suæ, petitq; ab eo honoratiorem præ aliis pro quo spondet 30. aureos statim solvendos, si hoc pacto concedere velit. Consentit Parochus, accipit pecuniam, & mortuum Attilam ex pacto sepelit intra Templum, ad latus dextrum, propè summum Altare. Quæritur. Utrum hic non fuerit commissa Simonia?*

Videtur, commissam esse. Ita Suarez *de Relig Tom.1.Tr.3.L.4.C.14 num.22.* Malderus *in 2.2.Tr.9.C.3.dub.9.* Filliuc, *Tom.3. Tr.45.C.3. n.26.* & alii, moventur. Tum quia tota res pretii est loci Sanctitas, vel respectus ad majorem sanctitatem. Tum quia si, ob honorem humanum emeretur ab aliquo dignitas Ecclesiastica, utique committeretur Simonia. Ergo etiam in proposito; cùm in utroq; casu id, quod venditur, sanctum sit, & honor ille annectatur spirituali.

Resp. In proposito casu nullam commissam esse Simoniam. Ita Emanuel *Sá V. Simonia n. 2* Becan. *de Simon. q.4. num.1.* Bonac *Tom.1.D. 1. de Sim Q.4.pun 6.n.1* Barbos. *Part.3. de Offic. & potest.Parochi C.26. num.16.* Ubi plures alios refert. Ratio est. Tum quia locus est honoratior ob rationem & respectum mere temporalem v.g. quod ad dextrum, quod in loco conspicuo,

quod

quod juxta illustres &c. Ergo tunc non emitur res sacra, sed honor quidam humanus, qui in civili aliqua æstimatione & excellentia positus est, Tum quia emens locum honoratiorem, in quo sedeat, non committit Simoniam, ut docet ipse Suarez C *28 n. 23*. Ergo nec emens locum honoratiorem, in quo sepultus jaceat, ut bene arguit Bonac: *n 4*. Tum quia talis locus non est necessario ad sepeliendum. Ergo nec sepultura, nec sacrum venditur.

Ad 1, in contrarium patet ex dictis, illam scilicet dignitatem non sumi à respectu spirituali *v.g.* quod intra Templum, prope Altare &c. sed ab aliqua humana & civili æstimatione; imo Palao *Tr. 17, D. 3. de Simon. p. 8. in fin.* putat, etiā priore respectu accipi posse pretium, non quidē rigorosum, & datum in commutationem illius excessus & dignitatis, sed latè acceptum, & datum in sustentationem ministrorū, sicuti qui pro Missa majori plus exigeret. *Ad 2.* Negamus consequentiam; nam in Beneficiis Ecclesiasticis omnis vera pactio specialiter prohibita est *C. ult. de pactis*, quod non in sepultura & aliis contingit.

XIII. *Auxibius Lanio Catholicus frequenter diebus jejunii tam extra, quàm intra Quadragesimam pro cibis familiæ suæ condiendis adhibet pingvedinem ex lardo, & adipe, cum tamen opulentus sit; quod advertentes famuli deferunt ad Confessarium, & scire cupiunt, num ex cibis talibus comedere possint. Quæritur 1. Utrum Auxibius peccet mortaliter adhibendo talem pingvedinem?*

dinem? 2. *Quid Confessarius dicat, famulis faciendum esse?*

Videtur Auxibius peccare mortaliter. ita præter alios Layman *L.4 Tr 8.C.1.n.5.* Tum quia eodem præcepto prohibetur hæc pingvedo diebus jejunii, quo caro. Tum quia consvetudo est recepta, & communiter homines reputant mortale, adhibere pingvedinem ex lardo & adipe diebus jejunii: unde & famulis ab hisce cibis abstinendum, cùm æquè hos, ac ipsum Dominum obliget commune Ecclesiæ præceptum.

Resp. 1 Auxibium, si absit scandalum grave, erronea conscientia &c. Probabiliter non peccare mortaliter, adhibendo talem pingvedinem diebus jejunii. Ita Glossa *in C Presbyter*, Hostiensis, Abbas, & alii, quos novissimè sequi videtur Faundez *Præcepto 4. Ecclesiæ L.1.C.2. n 20.* Ratio est, quia pingvedo, cum juxta Aristotelem non sit caro, etiam non computatur inter carnes, sed inter ova & lacticinia, quibus utrisq; in loco ubi habitat Auxibius, vesci licet diebus jejuniorum; quidquid sit de nonnullis aliis locis, in quibus lacticinia, non tamen ova permissa sunt.

Resp. 2. Confessarium posse permittere famulis esum ciborum tali pingvedine conditorum, & omnem eis scrupulum eximere debere, quod etiã in sua sententia fieri vult Layman *lo cit.* addens etiam cum Dominis, & quidem ditioribus dissimulandum, si non possint commodè abduci; quæ certe parum cohærenter docet cum adductis fundamentis suæ doctrinæ.

Ad 1.

Ad 1. in contrarium negamus, eodem præcepto prohiberi carnem & pingvedinem, cùm hæc, ut diximus, inter ova & lacticinia computetur, à quibus abstinendi minorem esse obligationem, vel hinc patet, quod habens dispensationem ad comedendas carnes, non teneatur jejunare: sicut habens dispensationem ad comedenda ova & lacticinia adhuc ad jejunium tenetur. *Ad 2.* dicimus, hanc consvetudinem non introductam esse absolutè & liberè animo se obligandi, sed initio ex devotione mera: postea vero ex errore creditum, adesse obligationem; quod autem ex errore vim legis habere putatur, eandem non habet, etsi omnes illud observent, idque, defectu voluntarii, quod per errorem intervenientem tollitur, ut optimè Facundez *loc. cit. n.14.*

XIV. *Bechtoldus emit torquem aureum à Rechario, quem iste ait se hæreditate à Majoribus suis accepisse, & gravi necessitati, quâ jam premitur, levandæ hactenus reservasse. Sed post aliquot tempus deceptum se comperit, & torquem illum noto cuidam Domino furtim sublatum esse agnoscit, cui tamen restituere nequit absq; probabili periculo pretii, quod expenderat, perdendi. Adit ergo Recharium, & rescisso contractu, redditoq; torque pretium suum repetit, recipitq; haud ignarus; hunc statim se subducturum, nec furtum Domino restituturum? Quæritur, utrum Bechtoldus facere hoc licitè potuerit?*

Videtur non potuisse, sed torquem Domino suo, non furi reddere debuisse. Ita Cajetan, Co-

Covarr. Medina, Molina *de Iust. Tom 3. Disp 722.* & alii apud Dianam. *P. 1 Tr. 8. Res. 60.* Moventur 1. Quia qui rem furtivam reddit furi, cooperatur iniquæ ipsius detentioni. 2. Quia melior status, quem res acquirit, pertinet ad dominium, à quo statu citra injuriam extrahi, & in deteriorem [qualis in proposito est apud Recharium furem] reponi nequit. 3 Quia Dominus, si comperit rem suam esse apud alium, potest jure hanc repetere ab illo. Ergo iste tenetur ad eã Domino non furi restituendam. 4. Quia in foro externo obligatur emptor rem Domino, non furi restituere. Ergo idem tenetur facere in foro interno. 5. Quia si Bechtoldus scivisset, torquem esse furtivum, adeoq; malâ fide emisset, teneretur eum statim Domino restituere, non furi. Ergo ad hoc ipsum obligatur, etsi bonâ fide processerit, cum saltem jam sciat, illum esse alienum.

Resp. Probabilius esse, Bechtoldum, ut suæ consuleret indemnitati, licitè contractum rescindere & torquem aureum Rechario furi reddere potuisse. Ità Vasquez *Opusc. de restitut. C. 9. § 2. D 3 n. 13.* Less. *L 2. de Iust C 14. Dub. 3.* Dicastillo *L 2. de Iust. Tr. D 5 n 95.* Card. de Lugo *de Iust. D 17. n 29.* & plures apud hos relati. *Probat.* 1. Quia Bechtoldus nullam injuriam fecit Domino, hunc torquem emendo, & apud se detinendo, cum bonâ fide emerit. Ergo non potest Dominus meritò ægrè ferre tanquam injuriâ affectus, si illum reponat in eum statum, in quo antè erat, ne pretium amittat suum; siquidem ne-

mo ex charitate aut justitia tenetur alieno commodo magis quàm suo prospicere. *Prob.* 2. Quia hic contractus fuit omnino involuntarius, utpote ex errore factus Ergo potest Bechtoldus eum rescindere. Ergo & torquem acceptum restituere, & pretium recuperare. *Prob.* 3. Si quis rem inventam in plateis assumeret, & postea resciret, eam sibi fore noxiam, posset reponere eodem loco, ut suæ consuleret indemnitati, nec teneretur illam suo damno servare, ut domino suo restitueretur. Ergo etiam possessor bonæ fidei ad recuperandum pretium poterit rem furtivam relinquere furi, est enim utrobiq; paritas, ut bene Lessius, Dicastillo, alii.

Ad I. *in contrarium* negamus, Bechtoldum cooperari iniquæ detentioni, quia utitur tantùm jure suo ad se servandum indemnem, relinquens reliquum conscientiæ Recharii furis. *Ad* 2. Quãvis Bechtoldus non possit torquem aureum alienũ positivè ejicere è statu meliore, quem apud se habet; potest tamen permissivè se habere, non conservando positivè bonum illius statum cum tanto suo damno, ut benè Lugo *n.* 30. *Ad* 3. Concesso antecedente, negamus consequentiam, quia rem alienam bonâ fide possidens non tenetur eam cũ tanto dispendio reducere ad Dominum; licet alias iste eam, ubicunq; fuerit, sibi vendicare possit: ille autem de novo distrahere eandem nequeat. *Ad* 4. Iterum negamus consequentiam. Nam ad multa compelli potest civis ob bonum & pacem communem, ad quæ ante talem compulsionẽ

non tenetur, ut rectè Dicastillo *n.109.* Expedit autem Reipublicæ, ut Judices rem emptam intelligentes furtivam dominum hujus non per ambages ducant, sed compendiariâ usi huic illam statim adjudicent: emptori interim pro recuperando pretio actionem in furem relinquant. *Ad 5.* Antecedens negare Sylvestrum, Halensem, & præter alios Lugonem *n.37.* Sed esto, ut concedunt illud Vasq. Turrian. Lessius, alii apud Dicastillo *loc.cit. n.113* Negamus consequentiam, quia tūc teneretur ratione injustæ acceptionis, hoc ipso quod emisset malâ fide rem alienam animo retinendi velut suam, invito Domino. Ergo quod postmodum non possit consulere propriæ indemnitati, sicuti potuisset, si bonâ fide processisset, sibi suæq; malitiæ imputet.

XV. *Bertrandus mirè afficitur erga S. Thomam Aquinatem, ex insignibus hujus S. Doctoris libris, quos assidue voluit; & quia plures eximiâ pietate & doctrinâ Viros in eodem Sacro Ordine S. Dominici advertit, ipse quoq; desiderio hujus inardescit, adeò ut voto se obstringat, nullum alium Religiosum Ordinem, præterquam S. Dominici, se ingressurum. Quæritur, utrum hoc votum valeat?*

Videtur valere. Ita post Paludanum, D. Antoninum, Sylvestrum & alios. Thomas Sanchez *in Decal. L.4.C.8. n.47.* Tum quia istud votum est conditionatum obligans ad rem perfectam, ingressum scilicet Religionis. Tum quia consulsius est cuilibet, obligari, quàm omnino liberari,

Sed ex voto illo obligatur vovens saltem ex conditione. Ergo &c. Tum quia Scholastici Societatis JESU, dum præter simplicia vota promittunt, se Societatem ingressuros, obligant se, non alium se nisi hunc Ordinem recepturos. Tum quia valida sunt hæc vota ex omnium sententia: *Promitto me horas Canonicas non nisi devotè recitaturum: non nisi pio affectu eleemosynam daturum: non nisi pauperem puellam in uxorem ducturum &c.* Ergo etiam ista valebunt: *Promitto me non nisi flexis genibus horas Canonicas dicturum: non nisi huic mendicabulo eleemosynam daturum: non nisi hunc Sacrum Ordinem ingressurum &c.*

Resp. Votum prædictum Bertrandi non valere. Ita P. Ferdinandus Palao *Tr.15 D.1 pun 8.* § 5. *n.16.* Probatur hâc fundamentali ratione. Votum de materia inseparabiliter apta simul & inepta non est validum. Atqui votum Bertrandi est tale. Ergo &c. *Prob. Min.* Materia apta est ingressûs ad Sacram Religionem S. Dominici: inepta est non-ingressûs aliarum Sacrarum Familiarum, quarum utraque inseparabiliter in voto includitur. Ergo &c. *Prob. antec.* Votum Bertrandi habet hunc sensum: *Si aliquam ingrediar Religionem, promitto me hanc S. Dominici ingressurum,* juxta quem tacitè & indirectè promittit materiam voto ineptam, nimirum non-ingressum aliarum Religionum, & quidem inseparabiliter, cum absque violatione voti aliam Religionem ingredi nequeat. Confirmatur responsio. Votum de re

inutili

inutili vovendi non valet. *Sed* hoc Bertrandi est tale. Ergo &c. *Prob.Min.* Votum retrahens ab opere absolutè bono, & solum obligans ad opus bonum ex conditione pendente à voluntate voventis non est utile voventi. Atqui votum Bertrandi est tale. Ergo &c.

Ad 1. *in contrarium* negamus, votum Bertrãdi obligare solùm ad rem perfectam, sed inseparabiliter ad rem perfectam sive aptam simul, & ineptam. *Ad* 2. concedimus, cæteris paribus; si nimirum obligatio fiat in re absolutè apta, quod in præsenti non est. *Ad* 3. dicimus, Scholasticos Societatis JESU non promittere, se non ingressuros alium Ordinem præter Societatem, cũ in hac jam sint per tria vota substantialia Religionis, sed se accepturos gradum in Societate, quemcunq; Superiores determinaverint. Adhæc per illum ingressum in Societatem [sicut etiam, quandocunq; aliquis absolutè promittit, se ingressurum, certam aliquam Religionem] non includitur in voto formaliter non ingressus in alias Religiones, sed tantùm concomitanter; quod secus se habet in voto Bertrandi, ubi ille non-ingressus formaliter in voto involvitur.

Ad 4. Negamus consequentiam. Ratio disparitatis est, quia vota in antecedente allata excludunt materiam voto ineptam: Vota autem in consequente posita excludunt materiam voto aptã; unde magna intercedit disparitas, ut ipse advertit Sanchez *num.* 55.

XVI. *Bonosus Beneficiatus, Sororem habet ex eodem Patre; aliâ autem ex Matre, cui ancillanti & jam nubili occasio se offert honesti matrimonii, nec aliud eam ab hoc moratur, quàm defectus dotis, quam tamen frater date non vult, ipsa autem habere aliunde non potest. Quæritur. Utrum Bonosus rectè deneget dotem sorori?*

Videtur non male denegare. Tum quia Filius non tenetur dotare Matrem, etiamsi hæc inops sit, ille autem dives, ut cum aliis docet Rebello *P.4. L.5. q.4 n.41.* Ergo nec sororem. Tum quia nullibi hæc obligatio præscripta est; imò ab ea videtur eximi. *L.cum plures § cum tutor ff. de administr, tutor.* ut notat cum aliis *cit Author. n.11.* Tum quia Bonosus non habet alia bona, quàm ex Beneficiis collecta, quæ non tenetur in consangvineos expendere.

Resp. Bonosum obligari dotem constituere sorori, ideoq; malè hanc illi denegare; *Probat.* Tum ex *L. cum plures cit.* Item *L.2. § sed nonnullos,* & Glossa *V. præstiterit ff. de Tutel. & rationibus distrahent.* atque aliis, in quibus habetur fratrem obligatum esse titulo sangvinis alimenta præstari sorori. Ergo & dotem, cùm regulariter ex illis ad hanc efficax argumentum desumatur, ut cum pluribus Juristis notat Palao *Tr.32. D.9.p.5. § 3. num.1.* Tum quia communis Doctorum sententia defendit, hanc obligationem incumbere fratri respectu sororis, ut videre est apud Authorem recens citatum & Layman, *L.3. Tr.4.C.13. n 5.* Tum quia in filium descendit

offici-

officium paternum respectu filiarum. Ergo cùm Patris sit, dotare filiam, ad idem obligabitur frater; esto aliàs non sit hæres Patris, modò aliundè habeat, ex quo dotare possit. Tum quia opus hoc est pietatis magnæ, obligationis naturalis, & juri maximè conforme. Ergo non excusabitur ab eo præstando Bonosus, quod sit Clericus, nec alia bona nisi ex beneficio collecta habeat, ut præter alios rectè notat Navarr. *de Redditib. q 2, monito 26.*

Ad 1. in contrarium negamus consequentiam; nam illud novum Matris connubium injuriam quodammodo ipsius filii cedit, ut loquitur Rebell: *lo. cit.* secus istud sororis matrimonium. *Ad 2.* patet ex dictis; nam etsi leges de solis alimentis loqui videntur, tamen sunt ex communi DD. consensu de dote quoq; præstanda intelligendæ; imo Palao *lo. cit.* ait, solam Authorum communem sententiam sufficere ad hanc fratri obligationem imponendam. *Ad 3.* dicimus, sicut Bonosus tenetur ex his bonis sororem alere, ita & dotare, si aliunde ista habere soror nequeat, ut rectè Covarr. *in Cap. Pervenit. de arbitr. n. 1.* rationem addens, quod causa dotis non minùs sit favorabilis, quàm alimentorum.

XVII. *Brictius præsentes habet trecentos aureos, quos ex debito statim numerare debet Creditori suo; advertens autem insperatam occasionem magni lucri per pecuniam illam faciendi, expendit eam, atq; interea solutionem differt, haud ignarus, nullum aut per exiguum damnum ex*

ista dilatione creditori enasci. Quaritur. Utrum facere hoc licitè possit?

Videtur licitè posse. Nam potestas lucrandi, & spes lucri futuri etiam alienæ pecuniæ interventu est pretio æstimabilis, & aliquid ultra debitum, computandumq; inter bona ipsius debitoris. Ergo ne de his gravem jacturam patiatur, potest solutionem differre.

Resp. 1. Si Brictius plures habeat Creditores, & ex dilatione solutionis uni faciendæ speret lucrum, quo omnibus satisfacere possit, alias non satisfacturus, non malè facit differendo solutionem. Ita Lessius *L. 2, de Just.* C. 16. *n.* 24. Layman *L. 2. Tr. 2* C. 12 *n* 2 & alii. Ratio sumitur ex lege charitatis, quæ obligat alienam jacturam impedire, cùm fieri absq; gravi incommodo proprio potest. Ergo creditor ille privilegiatus tenetur in dilationem consentire, ne alii de debitis suis priventur. *Resp.* 2. Si Brictius vel unum hunc habeat creditorem, vel aliis aliunde satisfacere possit, male facit differendo solutionem ob lucrum, quod interim obtinere potest. Ita Cajet. *V. Restit.* C. 6. Martin Navarr. C. 17. *n.* 50. Petrus Navarr. *L.* 4. C. 4. *n.* 43. Lessi. Layman *loc cit.* & communiter alii. Ratio est, quia creditor non tenetur consentire in hanc debiti retentionem, sed merito fert eam invitus; siquidem ex restitutione Brictius non cogitur aliquod damnum pati in propriis, sed in alienis eorum interventu lucrandis. Undè

Ad rationem in oppositum distingvimus; potestas &

ſtas & ſpes lucri futuri eſt pretio æſtimabilis, & aliquid ultra debitum, computandumq; inter bona ipſius debitoris, ſi fundetur in bonis propriis, & non debitis, concedimus: ſi in alienis, ut fit in propoſito, negamus: nam quando ſpes lucri alienis nititur, ſicut non poteſt alienum detinere, ita nec eam lucri ſpem, quippe injuſtè eam ſpem retinet, qui retinet rem, cui illa annectitur.

XVIII. *Callistus Episcopus jam Septuagenarius Confirmationis Sacramentum collaturus videt innumerabilem turbam confirmandorum confluxisse: & qui communem formam novit eſſe paulò longiorem, habere vellet aliquam breviorem, ut ſic & tota adminiſtratio Sacramenti citiùs expediretur, & ipſe minùs fatigaretur. Suggeritur ipſi à quodam Theologo hæc: ſigno te Chriſmate ſalutis in Nomine Patris &c. aut iſta: Confirmo te in Nomine Patris &c. Quæritur. An unam ex iſtis Calliſtus adhibere poſſit?*

Videtur poſſe. Ita nonnulli apud Coninck, *de Sacram. Q.72. art.4. n.67.* Tum quia opus non eſt, in forma nominari materiam Sacramenti, ut patet in Baptiſmo, ubi non nominatur aqua. Tum quia particula [*Chriſmate ſalutis*] ſatis intelligitur in verbo Confirmo, ſicuti etiam particula (*ſigno Crucis*) in verbo ſigno. Tum quia Card: Bellar: *L. de Confirmat C.10.* ex quodam antiquiſſimo Rituali Rom. refert hanc formam ſupra allatam: *Confirmo te in Nomine Patris &c.*

Reſp. Calliſtum adhibere non poſſe breviorem Confirmationis formam, quàm iſtam communem:

Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis: in Nomine Patris & Filii, & Spiritus S. quam sub mortali servare tenetur, ne Sacramentum dubium reddatur. Ita ex receptissima Theologorum doctrina Dicastillo *de Sacram. Tr. 3. D. unic. n. 76.* dicens, communem illam formam esse essentialem quo ad omnes suas partes, quod Palao *Tr. 20 D. unic. de Confirm. pun. 5. n. 3.* ait docere omnes Catholicos Doctores. Tum quia Concilium Florentinum *in decreto fidei sub Eugenio IV.* exactè formam hujus Sacramenti describens omnia illa verba statuit. Ergo credit esse essentialia; alioqui formæ partes non essent. Tū quia idem ex continuo usu & traditione Ecclesiæ haud obscurè habetur. Tum quia verbum *Confirmo*, ex se non satis significat materiam hujus Sacramenti: multo minus æquipollet verbum *signo*, ac idcirco propter generalitatem suam necessario additur particula *signo Crucis.* Tum quia sola illa forma communis, prout involuit omnes particulas, significat necessaria in hoc Sacramento, quæ per formam significari debent, nimirum 1. Causam Principalem efficientem plenitudinem roboris spiritualis, quæ est Sancta TRINITAS. 2. Finem, seu effectum gratiæ salutaris ad pugnam, qui indicatur per verba: confirmo te Chrismate salutis. 3. Spirituale signum militis Christiani, quod exprimitur verbis: Signo te signo Crucis. Ergo eadem forma, prout omnia illa verba complectitur, est sola essentialis.

Ad I.

Ad 1. *in contrarium negamus*, opus non esse, materiam Sacramenti hujus nominari, cùm id apertè Florentinum requirat. Adhæc Chrisma per verbum *confirmo* non satis exprimitur: at bene aqua per verbum *baptizo*. *Ad* 2. patet ex dictis. *Ad* 3. Dicimus cum Suarez *D.33.sect.5.* Palao *pun.3 n.5.* & aliis, ibi non exprimi totam formam, sed verbis concisis confirmationem declarari.

XIX. *Castellus jurium Studiosus in rixam venit cum quodam suo commensali, & hunc provocatum lethali vulnere læsit; unde vita sua consulens fuga elapsus est ultra Rhenum, ubi cum casum hunc Barbatio amico suo narraret, quæsivit iste, num gladium suum, quo vulnus intulit, secum haberet, respondit Castellus, adesse eum adhuc à sangvine læsi rubentem. Statim igitur Barbatius ensi illi ungventum vel pulverem aut nescio quod medicamentum, ut vocant sympaticum, illevit, quo facto vulneratus brevi convaluit, & scriptis litteris Castellum, ut rediret, rogavit, periculi securus, quod & fecit. Quæritur. Utrum hoc licitè factum?*

Videtur licitè fieri potuisse. Tum quia Joan: Baptista Porta in sua Magia *L 8. C.14* scribit, Maximilianum Imperatorem simili remedio usum ad sanandos vulneratos etiam absentes. Tum quia Avicenna, Alexander, Scotus & nonnulli magni nominis Philosophi docent, agens creatum naturaliter in distans agere posse. Tum quia quoties est dubium, an effectus à causa naturali proveniat

veniat, eo quod non constet, an vires ejus excedat, nec ne, censendum potius est, à causa naturali provenire. Ergo licitè adhiberi potuit tale medium absq; nota superstitionis.

Resp. Barbatium illicitè medicamentum istud illevisse gladio à sangvine vulnerati adhuc rubéri. Ita Bonac. *Tom. 1. de Legibus D. 3 q. 5 pun. 4 n. 18.* Gaspar Wenck *Disput. de notis ungventi magnetici & ejusdem actionis impressa Dilingæ 1626* & communiter alii Authores. *Prob.* Hic effectus vel est à causa naturali, vel à DEO, vel à malo spiritu. Non à causa naturali. Tum quia nulla virtus naturalis agit in distans, sed per contactum vel formalem, vel virtualem. Tum quia interruptâ sphærâ activitatis non potest agens naturale producere suum effectum, ut experientiâ constat per interpositionem parietis inter magnetem & ferrum: Atqui in præsenti talis fit interpositio per objecta plura, ut per se constat. Ergo &c. Non etiam idem effectus est à DEO. Quia quando non constat ex Scriptura, vel Ecclesiæ traditione aliquem effectum esse à DEO, non debet is DEO tribui, ut docet Delrio *L. 3. q. 4. s. 1.* Ergo erit à spiritu malo & superstitiosus, ut docent Delrius, Valentia, Suarez, Sanchez & alii apud Bonac *lo. cit.*

Ad 1. dicimus, si simile quid effecerit Maximil. Imp. hinc non justificatur Barbatius, cum par utrinq; sit ratio. *Ad 2.* Authores hos asserere illud non interruptâ sphærâ activitatis, quæ tamen interruptio in proposito contingit. Taceo hisce

hisce Philosophis ab omnibus aliis contradici. *Ad 3.* Non versari nos in casu dubio, sed certo & verissimo, ita ut contraria opinio unius & alterius nullâ aliâ ratione nixa minimè dubium moveat, vel probabilitatem mereatur.

XX. *Carina uxor aliquot diebus domo suâ abest, & diu multumq; à viro suo quæsita nequit unquam reperiri, aut sciri ex ullo, quo devenerit, donec post tres hebdomades ex fonte quodam in mediis plateis sita mortua fuerit extracta. Quæritur. Utrum sepeliri in loco sacro possit?*

Videtur non posse. Ita cum nonnullis Diana. *P. 5. Tr. 3. Res. 100.* quia præsumitur seipsa interemisse.

Resp. Carinam in loco sacro sepeliendam. Ita Trulench. *Tr. de Iure Parochi* C. 9. *dub. 6. n. 10.* Barbosa *de Parocho p. 3.* C *26. n. 49.* & plures apud hunc. Ratio est, quia inter duas præsumptiones simul concurrentes, cœteris paribus, illa prævalere debet, quæ delictum excludit, & favorem continet, ut docet Menoch *Cas. 89. num. 23.* Ergo cùm hic sint duæ præsumptiones, una quod Carina ex desperatione se ipsam præcipitaverit: altera quod ex mentis alienatione id fecerit, vel per insidias, aut vim ab alio dejecta fuerit, & non magis hoc, quàm illud constet, posterior præsumptio prævalere debet priori; cum universim in dubio minus delictum sit præsumendum. *L. meritò ff. pro socio*, nec quisquam est præsumendus, violentas sibi manus inferre voluisse, siquidem unicuiq; à natura datum, ut seipsum, quàm potest maxi-

maximè, servet & tueatur. *Atque ex his patet* ad rationem in contrarium.

XXI. *Chrysostomus Presbyter & insignis Ecclesiastes rogatur à Parocho quodam, ut in Dedicatione Templi sui ad confluentem magnum populum dicere ex cathedra velit, annuit ille, sed hoc pacto, ut prandium liberale & aureum daturum se polliceatur Parochus. Consentit in pactum Parochus, & habitâ Concione Chrysostomo lautum prandium exhibet, atq; abeunti promissum aureū porrigit. Quæritur. Utrum loquendo se solo actu concionandi, abstrahendo à labore, sustentatione, vel alio titulo &c. simonia simul & injustitia fuerit commissa.*

Videtur nullam commissam esse simoniam accipiendo aliquid pro actu concionandi, cum concionari sit functio Theologiæ, pro qua tradenda aliquid posse dari & accipi, patet ex praxi, & cum pluribus docet *Suarez L.4. de Simon C. 8. n.7 & 9.* aut profecto non solum simonia, sed etiam injustitia fuisset commissa; cùm Chrysostomus nullum habuisset jus accipiendi aliquid à Parocho, ut tradunt *Suarez loc. cit. C 4. n 7.* Lessius *C.35.n.162.* Layman *L 4.Tr.10. C 5. n.7.* & alii.

Resp. In proposito casu fuisse quidem commissam simoniam, nullam autem injustitiam. Primam partem tradunt *S.Thom. 2.2. q.100. art. 2. ad 2.* Cajet. *Sylvester*, Angelus, Paludanus, Lessius, Suarez, Layman, Palao, *Tr. 17. D 3. de Simonia pun. 10. n 7.* & alii communiter. Ratio

est.

st. Tum quia concio est actus sacer tam ex parte finis, quàm ex parte principii, cùm Prædicatores sint Ministri DEI, & ejus loco subrogati. Tum quia actus concionandi ex se & naturâ suâ fertur ad movendam voluntatem, eamque inflammandam ad omne bonum; actus autem Theologiæ non item, sed instructionem solius intellectûs. Secundam partem docet Vasq: *in Opusc. de Restit.* Ratio est. Tum quia vendendo spiritualia nulla fit emptori, per se loquendo, injuria; quando enim Clerici, Matth: 10. jubentur: *gratis dare, quæ gratis acceperunt*; hoc debitum gratuitæ donationis, non respicit personas, quibus conferuntur, quasi illis debeantur, sed res ipsas, quibus ea reverentia debetur. Tum quia inæqualitas quæ in actu simoniaco apparet, & justitiæ repugnare videtur, vitio non est vertenda, cùm materia sit incapax æqualitatis; imo malitia hujus peccati potius latet in attentata æqualitate.

Ad 1. in contrarium patet ex dictis, actum scil. concionandi non esse actum Theologiæ naturalem, ordinatum ex se solum ad instructionem intellectûs, sed esse peculiare opus *Spiritûs Sancti* tendens ad inflammandam hominis voluntatem ad amorem DEI, ad pœnitentiam &c. *Ad 2.* dicimus, esto Chrysostomus nullum jus habuerit accipiendi aliqu' à Parocho pro concione, quia tamen accepit, isto volente minimèq; invito, quomodo injustitiam erga ipsum exercuerit?

XXII. *Clara Monialis in nupero Germaniæ bello Monasterio suo expulsa aliquamdiu apud co-*

gnatos

gnatos suos saeculares morata est cum aliqua so.rore sua Religiosa, ubi dubitans de obligatione sua ad officium Divinum, quod in Monasterio dicere solebat, adiit Confessarium, eiq; dubium hoc proposuit, ex quo audiit, se non obligari, quamdiu ex tali causa extra Monasterium versetur. Quaeritur. Rectène dixerit Confessarius?

Videtur male dixisse. Ita Suarez *L.4. de Relig. C.7.n.9.* Palao *Tr.7.D.2. pun.1.* § *3. n.5.* & pleriq; alii, dum universim docent, Religiosos ex eo, quod sint extra Monasterium, non esse extra statum choro deputatum, cùm non sint extra statum Religiosum. Confirmatur. Si Clara non amplius obligatur ad horas, dum Monasterio abest, nullus Religiosus in Sacris nondum constitutus tenebitur ad easdem in itinere, peregrinatione &c. Atqui hoc est absurdum. Ergo &c.

Resp. Bene dixisse Confessarium. Nam 1. Sententia non prorsus improbabilis est, quam tenent Cajet. *in Summa V. hora Can.* Emmanuel Sa *V. hora Can. num.1. in editione complut.* Marchantius *in Tribunali Sacr. Tom 2 Tr 2. par. 2. Tit.3 sect. 1.q.2.* Lessius *in Resol. Casuum Conscient. pos. P. 2* D Thom. *V hora Can. casu 94.* & nonnulli alii, Moniales sub onere peccati mortalis non teneri ad horas Can. dicendas in ipso Monasterio. Ergo multò minus ad eas sub peccato tenebitur Clara extra Monasterium versans. 2. Religiosus è Monasterio fugiens: Item ad tempus ejectus non tenentur ad horas, ut cum aliis docet Bonac: *Tom.1. de horis Can. D.1 q.2.pun.2.num.6.*

quia

quia constituuntur in statu, in quo non est consvetudo recitandi officium Divinum. Ergo cùm Clara furore bellico expellatur ex suo Monasterio· & ob eundem non tam sponte suâ fugiat, quàm aufugere cogatur, censenda etiam est in eo statu constituta, in quo non est consvetudo recitandi horas Can: Ergo ad eas non obligatur.

Ad argumentum in contrarium dicimus, Claram non quidem esse extra statum Religiosum, attamen in tali, in quo non est consvetudo recitandi officium Divinum. Ad confirmationem concessâ sequelâ negant minorem Franc. Bordonus apud Dian. *P 6. Tr. 8. Resol. 12.* & Joan: Caramuel *in Reg S Benedicti D. 117. n. 1443.* rati, nullum Religiosum in Sacris nondum positum teneri ad officium Divinum, si quacunq; ex causa extra Monasterium versetur. Quæ doctrina videri potest magis habere locum in Monialibus, cùm sint, qui dicant, Moniales non posse inducere consvetudinem, quæ apud ipsas vim legis obtineat. Sed quidquid sit de hoc. Negamus sequelam, quia Religiosus in itinere aut peregrinatione moraliter censetur in ipso adhuc Monasterio, adeoq; non in statu, in quo ex consvetudine non est obligatio, in quali tamen putatur Clara, cùm ab hoste ejecta, & fugere coacta utique magis in alium statum transiisse dicatur, quàm Religiosus sponte fugiens, aut ob delictum è Monasterio ejectus. Si ergo hi in statu alio positi rectè à Bon. c asserantur, cur non & illa?

XXIII. *Cordula uxor narrat Confessario, maritum suum sæpius debitum exigere conjugale modo & situ non consueto, idq; solùm ad majorem voluptatem inde hauriendam citra tamen periculum effusionis seminis extra vas legitimum. Unde anxia hæret, num eidem reddere aut negare debitum illud debeat. Quæritur. Quid faciat?*

Videtur negare debere sub culpa veniali Ita Henriquez *L.11. C.16.* Ratio est, quia cooperari veniali est veniale.

Resp. Cordulam marito suo debitum conjugale prædicto modo cum veniali scil: culpa exigenti reddere illud absque ullo peccato posse & debere. Ita Sanchez *L.9 D.16. n.8* Basilius Pontius *L.10 C.11.n 4* Escobar *in Theol. Moral.Tr.7 exam 9.c 9. n.201.* & plures alii, Ratio prioris est. Tum quia cum actus ille ex se & intrinsecè malus non sit ob peccatum mariti exigentis, potest ex causa justa excusari à culpa illa veniali, quam ex cooperatione contrahere deberet; causa autem talis ex parte uxoris reddentis sufficiens est, ne displiceat viro, rixas excitet &c. Tum quia in præsenti casu peccatum veniale apud maritum petentem surgit ex vehementiore voluptatis apetitu, cui non cooperatur uxor reddens, sed actum exercet licitum conjugibus, cum etiam iste modus sine illo apetitu fieri possit. Ergo &c. Ratio posterioris est, quia cum Cordula non peccet reddendo, cur à tali debiti redditione eximatur? *Atque sic* patet etiam ad rationē in oppositum.

XXIV.

XXIV. *Cyriacus ut rebus à se narratis fidem faciat, frequenter subdit, eas ita veras esse, ut verum est, Deum existere, Christum natum esse ex Virgine, ut vera sunt sancta Evangelia &c. quem confirmandi modum multi horrent, tanquam impium, ideoq; Cyriacum graviter reprehendunt, qui tamen culpam agnoscere non vult. Quæritur, utrum verba illa blasphemiam contineant.*

Videntur blasphema esse. Ita Covar. *de Pactis 1. P. §. 7. n.9. & 11* Suarez *L.1. de blasphemia c. 6. n. 12.* Barbosa *3 P. de Potest. Episc. alleg. 50. n. 92.* & alii. Quia comparatio Divinæ veritatis adducitur ad firmandam veritatem objecti creati, quæ firmari intenditur æquando veritatem objecti creati cum Divina. Ergo committitur blasphemia, & quidem hæreticalis, cum creaturæ attribuatur, quod est proprium Creatoris.

Resp. Cyriacum vi præcisè illius comparationis & verborum nec blasphemiam, nec culpam lethalem committere. Ita Azor *1. P. Instit. Moral. L. 11. C. 3. q. 2. in fin.* Sanchez *L. 2. in Decal. C. 32. n. 31.* Bonac. *D. 3. de 1. Præcep. Decalog. q. 8. p. 2. n. 13. in fin.* & alii. Ratio est, quia nihil DEO tribuitur per contumeliam, nec aliquid eidem aufertur, sed solùm instituitur similitudo aliqua, usurpaturque Divina veritas ad hyperbolicam locutionem & exaggerationem, non ad æqualitatem, ut sensus sit: illud ita suo modo verum esse, sicut verum est istud, v.g. Deum esse &c. *Dixi vi præcisè illius comparationis & verborum;* nam si intenderet Cyriacus adæquare

infal-

infallibilitatem & certitudinem Divinæ veritatis cum creata, utique blasphemiam committeret; sed tam impia mens nec vi verborum concipitur, nec jure præsumitur. *Atque ex his* patet ad rationem in contrarium.

XXV. *Didacus Collegii cujusdam Societatis* JESU *Rector magnâ rei familiaris premitur necessitate. In hac offert ipsi largus Vir quidam pius notabilem pecuniæ summam, quâ malum domestica penuria satis levaretur, sed eâ lege, ut certa & stabilia Sacra annuatim in Templis Societatis, atque etiam à Patribus illius dicantur. Quæritur. An Didacus salva Religionis suæ paupertate pecuniam oblatam eâ conditione accipere possit?*

Videtur non posse. Tum quia S. Ignatius Soc: JESU Fundator, similem aliquando obligationem nullo modo admittere voluit etiam summâ pressus egestate, ut habetur *Part.1. Hist:Soc. Lib.*10 *n.* 109. Tum quia vel daretur pecunia per modum stipendii, vel elemosynæ? Neutrum dici potest, quia in dicta Societate gravissimè utrumque prohibetur, si fiat in compensationem, ut accidit in præsenti casu, in quo minimè daretur pecunia, si Sacra non legerentur, adeoq; non nisi in compensationem horum.

Resp. 1. Didacum non posse pecuniam hanc accipere sive tanquam stipendium, sive tanquam eleemosynam in compensationem Sacrorum à Patribus Soc. JESU dicendorum. Ita ex communi Layman *L.4.Tr.*10 *c.ult.* § 2. *n.*17 habeturq; in examine

xamine generali ejusd: Societatis *Cap.1.* § *3.* ubi significatur, hanc accipiendi impotentiam esse modum quemdam seu speciem paupertatis, quam Societatis JESU Religiosi vovent juxta Constitutiones illius; unde testatur Palao *P. 3. D 3. pun. 11. n. 4.* omnes Doctores, qui de hac materia scripserunt, sentire, vi voti paupertatis talem compensationem in Societate JESU admitti non posse.

Resp. 2 Didacum accipere posse prædictam pecuniam, hoc modo, ut vel aliqua Sacra *v. g.* spatio medii Anni dicantur, vel annuatim ab uno Patre in Templo Societatis unum [aut alterum etiam] Sacrum legatur. Ita R. P. Mutius Vitelesc. Generalis Soc: JESU respondit olim, à Collegio quodam admitti posse tria millia florenorum eo fine [sed sine obligatione rigida] ut quotannis ab uno Patre in Templo ejusd: Societatis funebre anniversarium legatur. Ratio est. Tum quia sic abest omne pactum defectu rigidæ obligationis; solùm quippe subest obligatio ex gratitudine & fidelitate, quam utiq; intellexit P. Mutius sub obligatione non rigida; & admitti eam posse concedit Palao *loc. cit. n. 6. in fine.* Tum quia, sic quoq; abest species compensationis defectu commensurationis inter pecuniam datam, & Sacra celebrata: siquidem communi hominum judicio pro tali notabili pecuniæ summa multo plura Sacra legi deberent, & verò libentissimè etiam legerētur ab aliis Clericis, si hæc illis pecunia offerretur. *Non obstat* exemplum S. Ignatii supra relatum; potuit ille alias causas habuisse, & fortè

periculum scandali tunc advertisse, quale in nostro casu non apparet.

Resp. 3. Didacum accipere posse eandem pecuniam, si Largus illam liberaliter offerat: & vicissim ipse eâdem liberalitate Sacra quædam dicenda promittat, absq; tamen dependentia promissionis unius ab altera. Ita post Navarrum, Rodriquez, & Sanchez, Layman *lo. cit.* Ratio hujus est, quia sic etiam pactum, omnisque compensatio (quæ sola puritati paupertatis Societatis JESU obstant) longè arcentur *Atque sic* patet simul ad argumenta in oppositum allata.

XXVI *Dionysius Astrologus multos eventus futuros à libero arbitrio dependentes, & res occultas ex Astris prædicit, non quidem certò, sed, ut ait, probabiliter, ideoq; in amore & æstimatione apud Principes etiam viros, cùm subinde haud aberrare videatur. Quæritur. Utrum hos eventus & facta occulta prænunciare sic possit?*

Videtur posse: Ita Cajetanus *2 2.q.95. art 5.* & nonnulli apud Palao *Tract.17. D 1.pun.4 n.5.* quia naturaliter unusquisque suam naturalem sequitur propensionem & inclinationem. Sed ad hanc astra haud leviter concurrunt Ergo ex illis saltem probabiliter uniuscujusque facta enunciari possunt.

Resp. 1. Dionysium prædictos eventus & res occultas prænunciare etiam probabiliter solum non posse, sed prædictionem talem esse superstitionem, quæ proinde attendi & æstimari licitè à nullo possit, Ita Less, *L.2. de Just. C.43 num,*

42 San-

42. Sanchez *L. 2. in Decal. C. 38. num. 33.* & communiter alii. Ratio est. Tum quia ex astris humanâ industriâ deduci non potest cognitio probabilis horum eventuum. Tum quia astra non sunt causæ immediatæ liberorum effectuum, sed ad summum naturalium inclinationum, Tum quia contra propriam propensionem & inclinationem perversam unusquisq; DEI auxilio adjutus procedit. Ergo ex regulis Astrologiæ investigari non potest cognitio probabilis; aliàs non diceret Jeremias C. 10. *à signis Cæli nolite timere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ sunt;* nam si ex astris cognitio probabilis futurorum eventuum haberi posset, neque vanæ essent populorum leges, neque irrationabile, illa timere. Cùm ergo ex solis astris cognitio probabilis haberi non possit, nec ex DEI, aut Angelorum bonorum revelatione proveniat; restat ac necesse est, ut ex instructione & ope mali dœmonis acquiratur. Unde meritò Sixtus V. in tales etiam, qui similes evẽtus certo non se affirmare protestantur, severè ab Inquisitoribus animadverti jussit, cujus constitutionem innovavit Urbanus VIII. *Bullâ editâ Annô* 1631.

Resp. 2. Si Dionysius tenuissimam solùm conjecturam faceret, quæ impressam ab astris inclinationem non excederet, probabiliter nec superstitionem committeret, nec quidquam contra motum Sixti V. aut Urbani VIII. faceret; quia conjectura illa ex tenuitate sua non sufficeret ad judicium de eventu futuro sive absolutè, sive pro-

babiliter ferendum, adeoq; foret potius prædictio contingentiæ, quàm effectûs; unde etiam eam in foro conſcientiæ licere, cum aliis docet Palao *lo. cit. n. 9.* quidquid ſit de foro externo, ubi ex præſumptione proceditur, & forma talis ad occultandam malitiam prætendi cenſetur.

Atque ex his patet etiam ad rationem in contrarium ſuprà allatam.

XXVII. *Dinantus homo ferus ſuam à ſe uxorem Gordianam abigit, nec tamen ipſi de vita ſuſtentatione providet; ita ergo deſerta Gordiana impellente paupertate in adulterium conſentit Udoni liberalem mercedem pollicenti, quod reſciens Dinantus divortium facere cogitat à Gordiana ob commiſſum hujus adulterium, in cujus notitiam venit. Quæritur, utrum hoc poſſit?*

Videtur facere hoc non poſſe. Ratio eſt. Tum quia Dinantus ejciendo è domo Gordianam, & alimenta ei non ſubrogando eſt cauſa & cooperator adulterii ejuſdem, quaſi cogens ac inducens illam in flagitium iſtud. Tum quia idem conſentit in adulterium uxoris hocipsô, quod nō prohibeat, cum poſſit; maritum autem repudiare uxorem non poſſe ob adulterium, cujus eſt author, & in quod ipſemet conſentit, communis eſt Theologorum doctrina.

Reſp. Dinantum facere jure poſſe divortium à Gordiana uxore ſua ob commiſſum ab hac adulterium. Ita ex communi fere DD. Dicaſtillo *de Matrim. D. 8. n. 37.* Probatur. Tum ex *C. ſignificaſti, de divert.* Tum quia non ignoſcens

dum est ei, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam agit, ut ait Ulpianus *L palam. num. 34 ff. de divortiis.* & Glossa C. *ex literis, de divort.* Tum quia non sufficit quælibet causa remota à marito absq; intentione data, ut adulterio uxoris cooperari & consentire censeatur. *Atq; sic* patet etiam ad rationes in contrarium, quæ Dinantum solùm probant fuisse causam remotam adulterii Gordianæ uxoris suæ; secus foret, si ille eâ intentione ejecisset hanc, & necessaria negasset, ut adulteraretur, uti rectè post alios notat cit. Author.

XXVIII. *Dometius vir negotiis sæcularibus, multum implicitus parvam tamen diligentiam adhibet in examinanda conscientia, dum ad Confessionem se parat; unde mortalia quædam omittit per ignorantiam, quæ à peccato mortali ipsum non excuset; esto supina non sit. Quæritur. Utrum talis Confessio Dometii sit valida?*

Videtur non esse. Ita post Gabriel. Majorē, Adrianum & alios Vasquez *in 3. Part. Tom. 4. q. 92. art. 2. dub. unic.* Coninck *D. 4. de Pœnit. dub. 11.* Layman *L. 5. Tr. 6. n. 2.* Præposit. *q. 2. dub 6.* Facuudez *de 2. Præcep. Eccles. l. 2 C. 7.* & quotquot universim negant, Confessionem posse esse validam & informem; nominatim autem defectu integritatis eandem non admittunt Suarez *in 3. part. Tom. 4. D. 23 sect. 4 n. 3.* Tanner *Tom 4. D. 6 q. 7. n. 111.* Lugo *D. 14. n. 103.* Dicast. *de Pœnit. D. 8 n. 91.* & alii. *Prob.* Tum quia Concilia Florent: in decreto unionis, & Trident. *sess. 14.* C.

4. & 5. & Can 5 6. & 7. pro Confessione, quæ sit necessaria pars hujus Sacramenti, semper assignant *formaliter integram*, id est, in qua dicantur omnia mortalia [nisi adsit justa causa excusãs] quæ post diligens examen memoriæ occcurrunt. Ergo non est valida Confessio, in qua ex defectu examinis mortaliter culpabili omittitur aliquod mortale. Tum quia defectus integritatis vel est culpabilis mortaliter, vel venialiter tantùm? Si 2. non impedit fructum, nec Sacramentum erit informe. Si 1. committitur sacrilegium, sive ex intentione, sive ex ignorantia mortaliter culpabili proveniat integritatis defectus, ac proinde Sacramentum erit nullum. Tum quia sequeretur, talem pœnitentem validè & infructuosè confessum, si in eo statu moreretur, damnatum iri, consequens videtur durum, cum Sacramentum sit informe absque omni ejus culpa.

Resp. Confessionem Dometii probabiliter fuisse validam, licet informem, id est, sine effectu gratiæ sanctificantis Ita communiter docet Schola D. Thomæ & plures alii, quos refert & sequitur Diana P. 2. Tr. 3. *Miscellan: Resol.* 3 & P 3. Tr 4 *Resol* 65. quibus addo Filiuc, *Tr* 7. *n*. 132. & Henriquez *in Sum L.* 5. *C.* 11. *n* 1. *Prob.* Tum quia hujusmodi pœnitens cupit satisfacere, & putat se satisfacere integritati Sacramenti adhibet etiam diligentiam in examinanda sua conscientia, licet non sufficientem. Ergo facit Confessionem formaliter integram; esto materialiter talis non sit. Tum quia si in hoc casu non posset esse va-

lidum

lidum & informe *Sacramentum*, sæpissimè aliqui, maximè rudes, tenerentur repetere suas Confessiones, cùm facilè omittere possint peccatum mortale ex oblivione vel ignorantia mortaliter culpabili, etiam accedant ad *Sacramentum* animo omnia peccata sua confitendi, & in hunc finem etiam se examinent, licet non sufficienter; & tamen praxis Confessariorum habet, hujusmodi confitentes non astringere ad iterandam Confessionem peccatorum, quæ cum illa oblivione vel ignorantia confessi sunt, sed pœnitentibus injungunt, ut de illa negligentia in prioribus confessionibus admissa doleant.

Ad 1. in contrarium dicimus, talem Confessionem esse formaliter integram, nec ad hanc, ut præcisè valor Sacramenti subsistat, exigi à Conciliis eam diligentiam, ex qua pœnitens inculpabiliter nullum omittat peccatum mortale, sed ex qua non intendat mutilare integritatem Confessionis. Confirmatur. Plus requiritur ad fructum hujus *Sacramenti* percipiendum, quàm ad valorè solum ejusdem ponendum, ut concedunt Lugo *D. 14. de Pœnit. n. 88.* Dicast: *D 6 num. 84.* & alii plures afferentes, Confessionem posse esse validam & informem defectu attritionis extensivo invincibili. Cùm ergo ad fructum Confessionis requiratur diligentia, quâ inculpabiliter nullum omittatur peccatum mortale, sufficiet ad valorem ejusdem diligentia quâ creditur nullum culpabiliter omitti, etiamsi revera non ita se habeat.

Ad 2. negamus committi sacrilegium in susceptione

one hujus Sacramenti cum prædicta oblivione vel ignorantia mortaliter culpabili; siquidem ista ignorantia non intenditur, sicuti crassa & supina, quæ idcirco scientiæ comparatur. Urgent: Oblivio ista vel manet in actu confessionis, vel non? si illud, confessio erit sacrilega: si hoc, erit fructuosa dicimus, manere quidem illam, attamen, præter opinionem: non vero intendi; unde integritati formali non officit, quia à scientia lethalis culpæ deficit, quæ sola valorem confessionis destruit, *Ad 3.* Conceditur sequela, in qua nihil tam durum apparet, quàm sibi imaginatur Facundez *loc. cit. n. 10.*

XXIX. *Domitius Presbyter valde liberalis est in promittendis Missis, ut numerus, harum facilè numerum dierum superet, quibus celebrare possit; quod advertentes alii mirantur, si verbis suis stare possit, quibus ille ait, pluribus se promissionibus uno Sacro satisfacere propter præstantiam Sacrificii. Quæritur. Rectène id faciat Domitius?*

Videtur malè id facere. Ita D. Bonavent. Richard. Durand. Palud: Covarr. Suarez, Lay: & alii, quos refert & sequitur Diana *P. 5. Tr. 14. Resol. 81.* Item Dicast. *Tom. 1 de Sacram Tr. 5 D. 3 num. 113.* Tum quia in Constantiensi Concil. damnatur hæc propositio Wiclephi: *speciales orationes applicatas uni per Prælatos non plus prodesse eidem, quàm generales orationes.* Ergo hoc ipsum asseri nequit in Sacrificio. Tum quia Sacrificium est finiti valoris & effectûs, ut post plures docent Card. de Lugo *de Euchar. D. 19. num.*

246 &

246. & Cardin. Sfortia Pallavicinus *L. 6. Thes. Theolog 173. & 174.* Et sit etiam infinitus, tamen effectus semper est finitus. Ergo inter plures divisus minor semper est in singulis. Tum quia sic frustraneum erit, pro uno vel pluribus defunctis multa offerre sacrificia. Tum denique quia hâc ratione Sacerdos unicâ Missâ pluribus satisfacere posset, etiamsi ab illis stipendium acceperit, quod est absurdum, & prohibitum à Sacr. Congr. & decreto Urbani VIII. Papæ.

Resp. 1. Virtutem & valorem Sacrificii esse ex se infinitum tam quoad intensionem, quàm quoad extensionem. Ita Vasq. Suarez, Coninck, Palao *Tr. 22. D. unic. pun 6. n 11.* Dicasti *D. 3. cit. dubit. 4 num. 77.* & communiter alii. Ratio est, Tum quia res oblata & principalis offerens, ex quibus unicè vis omnis desumenda, sunt infiniti valoris. Tum quia non est inconveniens dicere, hanc virtutem Saarificio conjunctam esse à DEO; si enim secundum majorem dispositionem suscipientis major datur gratia, multò magis concedi id debet Sacrificio, cùm crescere possit tam quoad intensionem, quàm quoad extensionem, sive ad plures personas in infinitum syncategorematice.

Resp. 2. Si Sacerdos confusâ tantùm seu generali intentione applicet Sacrificium pluribus, *v. g.* omnibus hujus Civitatis, probabiliter tunc minùs prodesse singulis, quàm si uni tantùm specialiter fuisset applicatum. Ita Scotus, Sotus, & Sylvest: apud Dicast *loc. cit. n. 107.* Item Palao

pun. 6.

pun.6.cit. num.16. citans pro se Vasquetium. Ratio est, quod *Sacrificii* effectus pendeat ex applicatione *Sacerdotis*, ut post *Suarez*, Vasq; & alios communiter docet Laym, *L.5 Tr.5 C 2. assert. 4.* Ergò conveniens est, ut applicationi perfectiori perfectior, & abundantior respondeat effectus.

Resp. 3. *Si Sacerdos* speciali intentione applicet Sacrificium pluribus, probabilius esse, perinde illud prodesse singulis illorum, ac si uni tantùm fuisset applicatum. Ita Cajetanus *in 3. par: Tom.3. D. 231. C.3.* Pet: Navarra *de Restit. L 2. C.2.n.268.* Gaspar Hurt. *de Sacramentis. D.3. de Sacrif.Missæ diffic 8.* Palao *pun 6. cit. n.13.* & alii ab his relati. *Prob.* Tum authoritate *S.*Hieronymi adducti in C. *non mediocriter, de Consecr. dist 1.* ubi ait: *dum pro cunctis animabus psallimus, vel Missa dicitur, nihil minus, quàm si pro unoquoq; diceretur, accipitur.* Tum quia potuit CHRISTUS ita instituisse hoc *Sacrificium*, ut ex opere operato juxta intentionem *Sacerdotis* conferretur æqualis fructus pluribus non aliter, ac si ille hunc ipsum fructum uni tantùm intendisset, ut concedit Dicast: *n.115.* Ergo cùm hoc dignitatem *Sacrificii* vehementer efferat, nec minus liberalitatem Dei commendet, atque insuper salutem nostram maximè promoveat, credendum est, ipsum sic defacto instituisse. Tum quia *Sacrificium* hoc [cœteris paribus] quoad impetrationem non minus prodest singulis, ac si uni tantùm applicaretur, ut concedunt *Suarez D 79. sect. 2.* Dicast: *n.131.* & alii. Cur ergo non etiam quo-

ad satisfactionem? cùm non minùs ad satisfaciendũ quàm impetrandum habeat valorem infinitum. Tum quia ignis applicatus pluribus passis causat eundē in singulis effectum, quem in uno habiturus fuisset huic soli applicatur, ut docent communiter Philosophi. Ergo etiam Sacrificium Missæ pluribus hominibus applicatum sortitur eundem in singulis effectum, quem habiturum fuisset in uno huic soli applicatum. Aut cur istud minoris efficaciæ dicamus, quàm illud?

Resp. 4. Etiamsi Sacrificium infiniti sit valoris, & pluribus applicatum non minùs singulis prosit, quam si pro uno tantum fuisset oblatum, nihilominus nullus Sacerdos duo aut plura justa stipendia pro uno Sacro accipere potest. Ita hodie omnes post decretum Urbani VIII. imo Suarez *D 86. sect. 2 Concl.* 4. testatur, etiam suo tempore nullum fuisse aliud ausum asserere. Ratio est. Tum quia est contra communem sensum & usum totius Ecclesiæ; nam si in aliquo Anniversario aut Capella major est Missarum numerus, recurritur ad Papam, vel Episcopum, ut cum consensu Synodi dispenset juxta Trid. *Sess.* 25. C. 4. quod minimè necesse foret, si unum Sacrum pro pluribus stipendiis legi posset. Tum quia stipendium non confertur pro Sacro, sed pro sustentatione Sacerdotis sub obligatione Sacrum faciendi. At injustum est, & contra voluntatem conductorum, velle pluribus stipendiis integris acceptis uno Sacrificio satisfacere. Ergo &c. Tum

quia

quia res adhuc dubia est inter Authores, utrum Sacrificium pro pluribus oblatum ita prosit singulis, ac si tantum pro unico fuisset oblatum. Ergo injustè & contra rationabilem fidelium voluntatem accipiuntur pro uno Sacro plura certa stipendia.

Resp. 5. Domitium nullo etiam stipendio accepto pluribus Missis, quas pluribus personis absolutè & singillatim promisit, satisfacere, non posse uno Sacrificio. Sequitur ex dictis, & probatur. Tum quia talis promissio Sacri *v.g.* Annæ facta ex communi hominum sensu significat Missam unam uni unicè legendam, aut ejus intentioni applicandam. Tum quia certa & determinata promissio certum ac determinatum effectum postulat, qualem in proposito non habet Sacrum nisi uni promissario applicatum. Tum quia non minus is, qui Sacrum gratis oblatum acceptat legendum, quā qui id conducit mercede, intendit obligare Sacerdotem ad id, quod est utilius, & quantum licitè potest, atque omni meliori modo, ut rectè Graff. de celebrat. Missar: *Tom.2. cons.* 3. Etiamsi igitur Sacerdos juxta tertiam responsionem speciali intentione applicare possit Sacrificium pluribus, ita ut probabiliter singulis horum æquè prosit, ac si uni tantùm fuisset applicatum, si tamen pluribus absolutè & sigillatim Missam promisit, non satisfacit omnibus illis uno unico Sacrificio propter promissionem, quâ amplitudinem libertatis suæ ad certum & limitatum modum restrinxit, consvetū scil. sensum & usum Ecclesiæ.

Ad 1. in contrarium negamus consequentiam, quia in *Sacrificio*, quando offertur pro pluribus, ita ut singulis æquè prosit, ac si pro uno fuisset oblatum, exprimi oportet singulorum nomina, ut patet ex Resp. 2. id quod non fit in oratione generali; unde inter damnatam propositionem Wiclephi & Resp. nostram III grandis est disparitas, ut optimè notat Dicast. *n. 113.*

Ad 2. Ejusq; priorem partem patet ex Resp. 1. Ad alteram partem distingvimus: effectus *Sacrificii* est finitus quoad æqualitatem, ita ut ejusdem magnitudinis reperiatur in singulis, concedimus: est finitus quoad divisionem ita ut minor in singulis existat, quàm extiturus fuisset, si idem *Sacrificium* pro uno solo fuisset oblatum, negamus. *Ad 3.* Negamus frustraneum fore; nam esto in quolibet *Sacro* eadem virtus impetrandi contineatur, ac continetur in omnibus; at applicatio illius virtutis efficacior est pluribus *Sacris* factis, quàm uno tantùm, cœteris paribus. Urgent rati, posse saltem uno *Sacro* sic liberari omnes animas è purgatorio. Negamus istam quoq; sequelam, quia *Sacrificium*, inquit Palao *loc. cit. n. 14* prodest animabus purgatorii secundùm mensuram gratiæ, quam habent, & devotionem, quâ existentes in hâc vitâ procurant *Sacrificium*, ac intentionem Sacerdotis; cùm autem hæc æqualia esse non possint in omnibus animabus purgatorii, efficitur, non æquè omnibus *Sacrificium* prodesse. *Ad 4.* patet ex responsione quarta.

XXX. *Donatus Parochus in nupera Quadragesima sicuti cum aliis, ita secum dispensavit circa carnis esum, nulla peculiari petitâ facultate ab Ordinario, cùm ad hunc accessus esset persacilis. Quæritur. Utrum benè?*

Videtur male secum dispensasse. Tum quia nemo potest esse in propria causa judex, nec sibi ipsi esse superior. Tum quia inter dantem & recipientem debet esse distinctio; unde is, qui potest & tenetur alteri conferre beneficium, non potest illud applicare sibi, *cap. fin. de Iust* Tum quia Prælatus Ecclesiasticus tam Sæcularis, quàm Regularis potens dispensare votis cum suis subditis non potest dispensare secum, cum nemo in se ipsum jurisdictionem exercere, vel in proprio facto præstare authoritatem possit L. 1. *ff. de authorit. Tutor.* Ergo nec Parochus secum dispensare in jejunio poterit. Tum quia aliàs etiam Sacramentum pœnitentiæ sibi ipsi impendere, & seipsum absolvere à peccatis poterit, quod nemo concedit.

Resp. Donatum licitè & validè potuisse secũ dispensare in jejunio. Ita Covarr. C. *alma. 1. part.* § 1. *n.* 7. Sanchez *L. 8. de Matr n 6 & L. 4. in Decalog.* C 37. *n* 40. Salas, Suarez, Bonac: *Tom. 2. D. 1 q. 2. pun. 1. n. 9* & alii apud hos. Ratio est, Tum quia nec ex jure naturali, nec ex positivo repugnat, aliquem secum dispensare; non priùs, cum jurisdictio ista non sit contentiosa, neque coactiva, aut punitiva, neq; Sacramentalis, quæ distinctionem personarum requirat, sed om-

nino

nino voluntaria exigens solum directionem prudentem pro examinanda causa dispensationis. non posterius, quia nullus reperitur textus hoc universaliter interdicens, sed tantum in particulari materia ambitiosa & fraudibus subjecta, in quem sensum intelligenda est *lex 1. cit.* Tum quia in jurisdictione voluntariâ potest quis plurium vices sustinere, dummodo exercitium unius actûs non obstet exercitio alterius, ut constat ex *L. si consul ff de adopt* Tum quia Parochus non debet esse deterioris conditionis, quam Parochiani, cũ ergo isti præsentem habeant, à quo dispensationẽ acquirere possint, cur ipse absentem Superiorem quærat?

Ad 1. in contrarium patet ex dictis, id scilicet verum tantum esse quoad actum jurisdictionis contentiosum, coactivum, aut Sacramentalem. *Ad 2.* negamus, opus esse distinctione inter dispensantem & dispensatum in actu jurisdictionis voluntariæ. Beneficium non potest aliquis sibi ipsi conferre ex speciali jure Ecclesiastico citato ad vitandum perniciosi Prælati exemplum, ut recte Abbas ibi *n. 5* *Ad 3.* negamus antecedens cum plerisq; Doct. teste Layman *L. 1 Tr. 4. C 22. num. 31.* Sensum allatæ legis suprà dedimus. *Ad 4.* negamus itidem sequelam, cum hujusmodi Sacramentalis absolutio fiat per modum sententiæ, quæ propriè nonnisi in alium ferri potest; unde jure Divino postulat distinctionem personalem inter absolventem & absolutum.

XXXI.

XXXI. *Drogo ex Diœcesi Tabracensi committit impium Sortilegium, quod confitens Parocho intelligit in hoc Episcopatu esse casum reservatū, quam reservationem planè ignorabat Drogo; remittitur ergò à Parocho ad aliquem habentem potestatem absolvendi à reservatis. Quæritur. Utrū benè?*

Videtur bene dimisisse, cum ex hypothesi non habuerit potestatem absolvendi à reservatis. Ita cum plerisq; aliis Hurt. de Mendoz *in 2.2 volum. 1.D 84. sect.1. § 8.* Tum quia reservatio talis in Synodo non est facta pœnitentibus, sed Confessariis, Tum quia eadem non fit in odium delicti, sed ob bonam Diœcesis gubernationem, quā distinctionem tradens Palao *Tr.2 D.1. pun.17.n.8.* addit, ab illa quidem priore, non autem ab hac posteriore liberare ignorantiam. Tum quia reservatio potest etiam fieri de peccatis præteritis. Ergo ignorantia nihil ad illam prodest.

Resp. Drogonem ob ignorantiam hujus reservationis probabiliter non incurrisse in eam, ideoque à Parocho absolvi à peccato Sortilegii potuisse, & consequenter malè sine absolutione dimissum fuisse. Ita Navarr. *in Manuali C27 n. 80* Graff *de Casibus reservatis L.2.C.40 n.29.* & Josephus de Januario *de Casib.Reserv Resol.1.* quos refert, & sententiam hanc satis probabilem judicat Diana *P. 10. Tr. 16. Resol. 3.* & nonnulli alii, quorum tacito nomine meminit Mendoza *loc cit.* Ratio est. Tum quia actus Sortilegii, prout substat reservationi, est ignoranter factus. Ergo,

quà ta-

quâ talis, eſt involuntarius. Ergo non eſt pec-catum, & conſequenter nec caſus reſervatus. Tum quia nulla pœna extraordinarie à *Synodo* impoſita incurritur, ſi invincibiliter ignoretur, ut cũ pluribus docet Palao *lo. cit. n. 6.* Atqui omne ſtatutum reſervationis eſt pœnale, & in odium peccati, ut aperte docet Facundez *L. 8. in 2. Præcept. Eccleſ.* C. 1, *n. 28.* alios referens. Ergo nullum ſtatutum reſervationis incurritur, ſi invincibiliter ignoretur, ut pluribus oſtendimus Cent. 1. Caſu LXXVIII.

Ad 1. in contrarium dicimus, reſervationem, cùm ſit in pœnam delicti, non poſſe non eſſe directè ad pœnitentes, eſto inde etiam ad Confeſſarios ſe reflectat; unde etiam reſpectu horum non eſt limitatio juriſdictionis abſolute, ſed cum ordine ad pœnitentes, qui & ipſi ſtatutis Diœceſanis obligantur. *Ad 2.* Reſervationem caſuum ſemper ſpectare bonum Eccleſiæ, nihilominus tamen eſſe pœnam ut etiam docent Reginaldus Bonac & alii, apud Dianam P. *6. Tr. 6. Reſol. 42. Ad 3.* Reſervationem de præteritis non fieri per modum ſtatuti in ordine ad pœnitentes; ſed per modũ præcepti in ordine ad Cofeſſarios; unde mirum non eſt, ignorantiam in his non prodeſſe delinquenti; Reſervationes autem de præteritis non facile cenſeri debent Epiſcopales, & in *Synodo*, factæ ubi plerumque ex lapſu aliquorum ſtatuuntur ut alii, ab eodem abſterreantur; cujus contrarium fortè fit in Religionibus, ubi per caſuum reſer-

vationem non tam attenditur correctio aliquorũ, quàm præservatio omnium, ut proindè videatur se habere per modum præcepti directè, & unicè Confessarios concernere. Atque hæc responsio nostra ad præsentem casum ut merito suo probabilis, ita perquam utilis videtur Parochis, cùm rari sint è Parochianis, qui reservationes Synodales sciant.

XXXII. *Dympna sponsa & illustris Virgo pridie nuptiarum, dum ad Sacramentum pœnitentiæ & Eucharistiæ se parat, meminit, se post pubertatem votum Castitatis absolutum edidisse; unde vehementer anxia indicat id Confessario (qui est ex Ordine quodam Mendicantium habens jurisdictionem quasi Episcopalem] & rogat, oratq; ab hoc vinculo solvi, cùm nec summus Pontifex adiri, nec nuptiæ absq; ingenti infamia, & gravi suo & aliorum incommodo differri possint? Quæritur. Quid faciat, dicatq; Dympnæ Confessarius?*

Videtur debere dispensare cum ea. Ita Crousers *in Regul. S. Francisci C. 7. lect 29.* Movetur. Quia Confessarius ille, ut ponimus, potest dispensare in omnibus votis & juramentis, in quibus potest Episcopus potestate ordinariâ, Sed Episcopus potest dispensare in votis reservatis in casu necessitatis potestate ordinaria. Ergo &c. *Prob. Min.* Episcopus potestate ordinariâ potest in sua Diœcesi, quidquid potest Pontifex in toto orbe Christiano, nisi eidem sit specialiter prohibitum, ut habet communis Theologorum. Atqui vota reservata in gravi necessitate non sunt reserva-

servata, & specialiter prohibita Episcopo, Ergo potest in hoc casu dispensare potestate ordinariâ; cùm tantùm reserventur extra casum necessitatis: & ante reservationem circa omnia vota possit dispensare Episcopus.

Resp. Confessarium non posse dispensare cũ Dympna. Ita *Suarez*, *Sanchez*, *Facundez*, *Layman*, *Palao*, *Barbosa Part 2 de Potest. Episc. alleg. 57 n 14.* & alii communiter Ratio unica & solida est. Quia Mendicantes [& quilibet alii illorum privilegio gaudentes] non possunt dispensare in votis reservatis, quamdiù reservata manent, ut fatentur omnes Atqui vota quæ in casu necessitatis competunt Episcopis potestate non ordinariâ, sed solùm extraordinariâ & ex benigna Pontificis interpretatione, adeoque per accidens, manent reservata. Ergo Mendicantes dispensare in iis non possunt. Quid ergo faciendum Confessario? quàm citissimè adeundus est Ordinarius, & dispensatio ab eo flagitanda; sin iste etiam aditus ad Ordinarium tàm cito fieri nequeat, Dympna vel ægritudinem aliquam interea prætendere, vel aliquod incommodum, aut etiam periculum subire debebit

Ad rationem in contrarium, concessâ Majore, negamus Minorem. Ad probationem distingvimus Min. Vota reservata in casu gravis necessitatis non sunt reservata, & specialiter prohibita Episcopo jure ordinario negamus: extraordinario & ex benigna Pontificis interpretatione, concedimus; hæc autem accidentalis concessio non facit,

quo minùs illa vota ex sua individuâ ratione absolutè dicantur reservata, & indispensabilia remaneant cuilibet alteri ex privilegio quasi Episcopalem jurisdictionem habenti, ut clarè patet in casibus reservatis, qui non desinunt esse reservati eo, quod in articulo mortis eorum absolutio cuilibet Sacerdoti per accidens concedatur.

XXXIII. *Elfrida mulier maritata, pro usu corporis sui pretium non exiguum accepit à Rabone nobili adolescente, de quo pretio nunc resipiscens angitur, maximè quod extorserit illud blanditiis & mendaciis, quasi tanto illius arderet amore &c. Quaeritur. Utrum Elfrida sic acceptum & extortum pretium pro adulterio retinere possit?*

Videtur non posse. Ita Joan: Medina, Mart: Navarrus, Paulus Comitolus, & alii apud Dianam *P.2.Tr.16.Res.38.* & Card: de Lugo *de just.D.18.n.45.* Tum quia accipiens aliquid ob scelus, peccat, cum illud approbare videatur. Ergo non potest accipere. Ergo nec retinere. Tum quia actus ille non est licitè vendibilis, cum non sit licitè ponibilis. Tum quia peccatum & fraus non debent delinquentibus patrocinari.

Resp. Elfridam absolutè posse acceptum pretium à Rabone pro usu corporis sui præstito retinere. Ita Lessius *L.2.C.14.Dub.8.* & Tanner *Tom.3 D.4.q.6.n.300.* ubi ait, omnes fere Theologos & Juristas in hoc convenire consentiente D.Thom. *2.2 q.62. art.5.ad.2.* Ratio est, quia pro omni actu, qui pretio æstimabilis est, accipi potest merces, Atqui actus meretricius, si spectetur

ctetur non ut turpis & illicitus, sed ut naturalis, & hominum delectationi accommodatus, potest pretio æstimari. Ergo &c. *Diximus absolute retinere*, nempe non tantum jure naturæ, sed etiā positivo, quia per hoc nullæ meretrices etiam occultæ ac maritatæ hujus præmii factæ sunt inhabiles, ut contra nonnullos docent *Sylvester*, Covarr. Sotus, Molina, Corduba, P.Navarrus & teste Dicastillo *Tr.2. de Iust. D.6. n.18.* communiter alii.

Ad 1. in contrarium dicimus, accipere vel dare ante scelus patratum, esse peccatum, quia tunc dans inducit ad scelus, & accipiens spondet ac promittit scelus, sub tali enim conditione datur & accipitur; dare autem vel accipere post scelus patratum, non esse peccatum, quia tunc non datur vel accipitur, quod crimen placeat. sed ratione laboris, sumptûs, delectationis, vel periculi, suscepti, aut ratione pacti onerosi, quod fieri potest cum perfecta sceleris detestatione, & animo nunquam amplius committendi, ut benè Dedicastillo *loc. cit. n.6.* *Ad 2.* Inde non sequi, illius actûs venditionem esse contra justitiam, quâ enim parte utilis est & delectabilis, habetur dignus pretio, ut in Respon. diximus. *Ad 3.* in proposito Elfridæ non patrocinari peccatum, sed jus, quod habet ad pretium, ut ponimus, non excessivùm, licet modo illicito acquisitum, absqué fraude tamen, quam non faciunt blanditiæ & mēdacia muliebria consveta, qualia Elfrida adhibuit, sed tantùm insolita, dum hæc, non illa volunta-

rium tollant, ut præter alios rectè uotat Lugo *loc. cit.*

Hinc infertur contra Dianam & Valerum apud eundem *lo cit.* Elfridam patrato opere pretium promissum & acceptum non solùm retinere, sed etiam nondum acceptum exigere jure posse, ut recte cum aliis tradit Dedicastillo *loc cit n.11.* quia promissio non fuit gratuita, sed onerosa, nempe contractus innominatus, *de. ut facias*, quē contractum cum altera pars impleverit, altera quoq; ex justitia implere tenetur.

XXXIV. *Esau venator nuper ejaculando in cervum tetigit quidem istum, non tamen ita, ut ex ictu statim concideret. sed ulterius progressus post alterum ictum, quem ab Ismaële accepit, primùm mortuus procubuit Quæritur, Cujusnam horum sit cervus, cum præsertim dubium sit, num post ictum ab Esau acceptum effugere potuerit?*

Videtur esse Ismaëlis. Ita habetur §. *Illud quæsitum Instit. de rerum divisione.* Et *L. naturalem ff. de acquirendo rerum dominio.*

Resp. I. Ad Esau pertinere cervum, si iste lethali ictu ita cervum tetigit, ut moraliter ejus persequentis manum effugere non posset. Ita ex communi Dicastillo *Tr. 2. de Iust. D. 9. num. 330.* Ratio est, quia ad acquirendum feræ dominium requiritur, ut apprehendatur, & quidem tali apprehensione, quâ censeatur amittere naturalem suam libertatem Atqui Esau cervum lethaliter vulnerans ut manum suam effugere non posset, sic eum apprehendit per globum à se emissum &

vulnus

vulnus lethale eidem inflictum, quod sufficit, cum non requiratur, ut apprehensio per manum immediatè fiat, Ergo &c. Confirmatur *ex L. in laqueum ff. de acquirendo dominio,* ubi dicitur, *feram fieri meam, si in meam venerit potestatem.* Sed cervus sic lethaliter vulneratus, ut effugere non posset, venit in potestatem Esau. Ergo &c. *Resp. II.* Cervum ad Ismaëlem pertinere, si ita leviter ab Esau fuit tactus, ut capi ab ipso nō posset. Ita cit. Author qui rectè ait § *Illud quæsitum. & L. naturalem cit.* ex communi Authorum in hunc sensum intelligi. Ratio est, quia Esau suo ictu non ita apprehendit cervum, ut iste suam naturalem libertatem amisisse censeretur, sed hanc libertatem primùm Ismaël altero ictu abstulit, & cervum in suam redegit potestatē Ergo &c. *Resp III.* Si dubium sit, num cervus primo ictu ab Esau tactus evadere potuerit tutiùs quidē esse, quod sentit Layman *L 3.Tr.1.C.5 n.12.* ut inter utrumq; juxta proportionem dubii dividatur, sed fortè non necessarium; nam si dubium inde oriatur, quod vulnerator difficulter cervum capturus fuerit, censebitur cervus retinuisse naturalem libertatem suam *L. naturalem cit* adeoq; pertinere non ab Esau vulnerantem, sed ad Ismaëlem primo occupantem, ut rectè Dicastillo *loc. cit. nū. 331.* *Atque sic* patet etiam ad rationem in contrarium.

XXXV. *Eudoxia ob gravissimum malum, quod levi mendacio sibi aliisq; peperit, juramento promittit DEO, nullum deinceps mendacium cujuscunq;*

cunq; causâ se facturam, quod rescìens maritus ejus Theodosius, ne Eudoxia nimis inde anxia reddatur, votum illud ac juramentum irritat, nullumq; declarat. Quaeritur. An hoc potuerit?

Videtur non potuisse. Ita Navarr. Azor, Suarez, Lessius, & alii plures, quos refert & sequitur Palao *Tr.15. D.2. pun.6. num.2.* Moventur, quia uxor non est quo ad hoc subjecta viro, neque votum illud est praejudiciale marito, cùm nec usui matrimonii, nec educationi prolis, nec gubernationi domûs obstet.

Resp. Theodosium votum ac juramentum Eudoxiae suae, stante matrimonio, de non mentiendo emissum potuisse irritare. Ita cum aliis P. Thomas Sanchez *L.9. de Matr.D 3 n.7. & D.39.n.4. Item.L.4. in Decal.C.34.n.3.* Ubi gravissimè contendit, maritum omnia vota uxoris (sive sint libera, sive obligatoria) stante matrimonio edita irritare posse, quàm sententiam absolute admittit Facundez *L.2. in Decal.C 37. n.12.* & probabilem atque in praxi tutam judicant Palao *lo.cit.* Lessius *L.2. de Just.C.40. dub.15 n.88.* & alii. Probatur. Tum ex lib *Num.30.* Ubi eodem modo sacer textus loquitur de voto uxoris, ac de voto puellae existentis in domo Patris. Tum quia uxor subjecta est viro in omnibus, sicut Ecclesia subjecta est Christo *ad Ephes. 5.* Ergo omnes ejus actiones viro subjectae sunt. Tametsi igitur Maritus & Uxor pares sint quoad libertatem nō petendi debitum, adeoq; neuter conjugum alteri sit subjectus, attamen subjicitur uxor Marito, tan-

quam capiti, atque idcirco hujus est, dirigere uxorem, ne imprudenter voveat ac juret.

Ad rationem in contrarium dicimus, esto materia hujus ac similium votorum non sit subjecta marito, est tamen voluntas uxoris eidem subjecta, & ita Eudoxia à Theodosio est dirigenda, ne novis implicata obligationibus ad matrimonii onera, educationem prolis, & familiæ gubernationem, ac socialem vitam minùs inde apta reddatur.

XXXVI. *Evenitus Campsor dedit Norinbergæ mille florenos Eventiano Campsariæ, qui spondet solutionem Francofurti, ubi tamen nullã habet pecuniam, nec aliquem notum, qui id onus in se recipiat. Campsor ergo suum correspondentem seu Factorem ibi positum Campsario accommodat ejus nomine sibi satisfacturum, qui ex composito recambit, seu novas litteras cambii ad primũ campsorem remittit, jubens accipere solutionem à primo Campsario, quo fit, ut Eventianus ibidem debeat solvere, ubi primò accepit, & quidem geminâ jacturâ duplicis cambii. Quaritur. Utrum istud recambium (quod aliqui* recursæ *vocãt) sit licitũ & justum?*

Videtur illicitum. Ita Molina *de Iust. Tr.2. D.404.* Sotus *de just. L.6.q.10 art.1.* Tanner *Tom 3.D.4 q.7. num 149.* Antonius Merenda *Tr. de Camb. Nundinali. C 2. num. 108.* & præter alios latissimè Paulus Comitolus *in resp. moralib. L.3. resp. q 15 & 16.* Moventur. Tum quia quandocunque solutio datæ pecuniæ eodem loco repetitur, signũ est mutui. Atqui hoc fit in præsenti, Ergo &c.

Tum

Tum quia pecuniam præsentem cum absente commutare, ubi nulla est, perinde fictitium est cambium. ac emptio equi ab eo, qui nullum habet. Tum quia campsor ex mera lucri cupiditate non vult dare pecuniam campsario indigenti. Ergo nomine Cambii mutuum palliat, ut lucretur. Tum quia Campsarius involuntariè cambiū accipit, cum mallet aliâ ratione nempe mutuo pecuniam acquirere. Ergo contractus est irritus Tum quia Creditor ipsum debitum in solutionem accipere non potest. Atqui istud in proposito fieret, alter enim Campsor, quem prioris Factorem posuimus, pro solutione non numerat pecuniam, sed tantū creditum chyrographo signatum remittit ad primum Campsorem; quod creditum non est aliud, quam ipsum debitum Campsarii, & ita merus lusus committitur.

Resp. Recambium prædictum *recursæ* speculativè loquendo, justum, licitumq; est, ac defendi potest, etsi practicè non sit consulendum Ita Joan: Salas de Cambiis *dub.17.* Less. *de Just.C. 23 dub.7.* Navarr. *Tom. 2. Corr. Tit. de usuris cons.1.* Marcus Serra. *Tom.2. in 2.2.* D.Thom *q. 77.art.7* Ludovic. Caspensis *Tom.2.Tr.19.D 6 s.5* Card: Lugo *de Just D.28. n. 98.* & plures quos refert & sequitur Diana *part 1. T. 8. R 1. & P 9. Tr.8 R.67.* Prior pars *Probatur 1.* authoritate Pii V. Papæ, qui Bononiensibus in quodam Brevi facultatem dedit eligendi forum, in quo approbare videtur cambium *recursæ*, formalia verba italica refert Lugo *num. 84.* Prob: 2. ratione

Tum.

Tum quia, ut hujusmodi cambium verum ac reale, non siccum & fictitium sit, neutiquam requiritur, ut Campsarius ipsos tempore contractûs habeat jã actu, & reipsâ pecuniam in loco, ubi facienda solutio, sed sufficit ut illam ibi habeat in spe, & virtualiter, alias nec vendi, nec permutari possent debita imposterum solvenda. Tum quia in ejusmodi reciprocis contractibus Campsor posterior seu Factor prioris [qui tamen censetur in præsenti unus idemq;] duas personas repræsentat; nim. creditoris, quatenus accipit solutionem, & debitoris, quatenus ejus nomine per suum factorem sibimet satisfacit; quod in aliis negotiis humanis frequenter accidit, nam Legati & Oratores modo suam, modo Regum ac Principum, à quibꝫ missi sunt, personam agunt. *Nec refert*, quod in 2. cambio non numeretur præsens pecunia, sed dentur tantùm litteræ recambii, si enim Creditor contentus sit, perinde est, pecuniam, vel aliquid æquivalens, ut chyrographum, reddere. Posterior pars responsi probatur inde, quod facile subsit usura saltem mentalis, præsertim si nolis aliter cambire, nisi tali flexu eodem loco solutionem cum lucro recipias, ut idcirco merito lege humanâ talis contractus possit prohiberi; nam res probabiliter malæ aut periculosæ jure interdici possunt, etsi non evidenter sint malæ, sed quâdã subtilitate defendi queant, quamvis defacto talis prohibitio non extet.

Ad 1 in contrarium distingvim. Maj. quandocunq; repetitur solutio vi primi contractûs concedi-

ceditûr: quandocunq; vi contractûs alterius repetitur, ut fit in proposito, negatur. *Ad 2. negamus* esse fictitiam commutationem præsentis pecuniæ cum absente actu non habita; constat enim ex dictis sufficere, si habeatur virtute, seu haberi possit alterius fide & obligatione, ut fit in proposito; quo modo etiam equus emi potest ab eo, qui illum actu quidem non habet, habere tamen potest. *Ad 3.* negamus consequentiam, quia Campsor non tenetur ad mutuum, sed justis commutationibus intendit, esto simul ad suum lucrum attendat. *Ad 4.* negamus antecedens, quia Campsarius absolutè est voluntarius, cum per injuriam à nullo compellatur ad talem modum contrahendi, esto secundum quid sit involuntarius, quatenus non faceret, nisi necessitas urgeret. *Ad 5.* negamus Min., quia non ipsum debitum accipitur pro solutione, sed obligatio fidei Campsarii ad solvendum, licet iste nitatur spe alienæ solutionis.

XXXVII. *Eustasius Sacerdos Religiosus post peractum Sacrificium in Templo accipit secum ab Altari sacram Hostiam ab alio Sacerdote consecratam, ut hanc inde ad infirmum in Monasterio deferat, antequam sacras vestes exuat. Post peractam autem ibi Communionem infirmi advertit, fuisse adhuc modicas reliquias sacræ Hostiæ in patena relictas. Quæritur. Quid cum istis Eustasius faciat?*

Videtur sumere non posse, sed debere vel alteri relinquere Sacerdoti in proximo Sacro absumendas, vel ad Sacrarium referre. Ita Suarez,

rez, Vasquez, Coninck, Layman, Lugo, Diana, Arriaga de Eucharist. *D 44. num 51.* & communiter alii. Rationem dant, quia illæ particulæ non spectant ad *S*acrificium ab Eustasio inchoatum & jam peractum. Ergo non habet jus illas sumendi non jejunus. Confirmatur, si potest Eustasius sumere has reliquias, posset etiam sumere totam sacram Hostiam, si illam infirmus ob morbū subito ingravescentem non amplius potest accipere. Atqui hoc nemo admittet. Ergo &c.

Resp. Si Eustasius adhuc in Altari post ablutionem sumptam advertisset in patena fragmentū sui Sacrificij sive magnum sive parvum, etiam non jejunus sumere illud potuisset. Ita ex communi Arriaga *D cit. n. 49.* Ratio est, quia hoc fragmētum pertinet ad idem *S*acrificium, ad quod consumandum habet jus Eustasius. Idem sentiendum, si advertisset finitâ Missâ; imo postquam alios, licet multos communicasset.

Resp. 2. Si Eustasius jam in *S*acristia sacris tamen vestibus adhuc indutus advertisset prædictū fragmentum sui Sacrificii, sumere etiam potuisset. Ita plures post P. Granadum *in 3. Part. Contr. 6. Tr. 10. Disp. 8. n. 11.* Ratio est, quia adhuc judicatur non absolvisse totaliter *S*acrificium. Quod si sacris vestibus jam fuisset exutus, fragmentum illud vel ad *S*acrarium reportare, vel alteri *S*acerdoti post ipsum celebraturo reservare debuisset, nisi absque irreverentia neutrum horum observari possit; tunc enim dicta ratio, ut potius à

non

non jejuno sumatur, quàm irreverenter quocunq; in loco relinquatur.

Resp. 3. Eustasium particulas sacræ Hostiæ ab alio Sacerdote consecratæ post communionem infirmi in patena deprehensa probabiliter adhuc sumere posse. Ita Marchinus de Sacram. Ordinis *Tr.* 3. *p.* 3. *C.* 3. *n.* 19. Tamburinus *de expedita Commun. C.* 2. § 8. *n.* 38. & cum Palao *Tom.* 4. *Tr.* 21. *D. unic. pun.* 13. *n.* 20. plures in hanc opinionem valde inclinant. Ratio est. Tum quia omnes Sacerdotes ab uno eodemq; Christo sunt quodammodo unius hujus Minister: sicut etiam unum est veluti specie Sacrificium. Ergo sicut ex hoc fundamento Sacerdos jejunus potest sumere Hostiam à se consecratam & simul aliam ab alio prius præconsecratam, ita etiam poterit sumere reliquias quaslibet post Missam repertas. Tum quia difficilè est discernere, an illæ reliquiæ post ablutionem inventæ sint ex præconsecratis ab alio, an se ipso. Ergo non præsumitur Ecclesiæ voluntas, ut tam anxiè hîc Sacerdotes hæreant.

Resp. 4. Eustasium easdem reliquias non posse dare infirmo, si illas, postquam iste jam communicavit, primùm reperiat. Ita ex communi Fagundez *de* 3. *Præcept. Eccles.* L. 3. C. 5. *n.* 31. saltem cum intervallo. Ratio est, quia iste sic bis communicaret. Quod etiam dicendum videtur, etiamsi infirmus ille foret Sacerdos; quia in hoc casu habet se instar Laici sub una specie communicantis & extra ministerium Sacrificii.

Resp. 5

Resp. 5. Si infirmus, ob vim morbi inopinato auctam, sumere amplius nequeat sacram Hostiam ad se delatam, non posse eam sumere Eustasium, sed debere reportare ad Sacrarium. Ita ex communi Arriaga *num* 50. Quia illa sacra Hostia in rigore & materialiter non est reliquia seu fragmentum, etiamsi ab ipso Eustasio fuisset consecrata. Ergo facultas illa sumendi reliquias post ablutionem non extenditur ad illam.

Atque ex his patet etiam ad rationes in contrarium; tametsi enim illæ particulæ non spectent ad Sacrificium ab Eustasio inchoatum juxta omnē rigorem, suo tamen modo spectant, in quantum scil. uterq; Sacerdos est quasi unus Christi Minister: & unum ubique velut species Sacrificium existit.

XXXVIII. *Fugatius adolescens Pragensis in Italiam à Parente missus Mediolani incipit amare puellam, quam etiam in Conjugem accepisset vel Mediolani, vel Pragæ, nisi impedimentum ab utriusq; Parentibus timuisset. Simul ergò abierūt Augustam Vindelicorum, & aliquantulum ibi morati coram Parocho & Testibus contraxerunt. Quæritur. Utrum Matrimonium istud sit validū?*

Videtur non esse validum. Ita Pet. de Ledesma *de Matr: Q 45 art. 5 pun. 3.* Henriquez L. 11. *de Matr. C. 3. n. 3.* & præter alios Rota *in decis. noviss. 643. n 2. & 3. volum. 1.* Ratio est, quia habitantes alicubi animo redeundi ad propriam domum, tametsi diuturno tempore ibi habitaverint, hospites tamen sunt, & peregrini, *L. 1* § *hac au-*

rem verba, *V. Hospes. ff. de his, qui dejecerunt*, ubi hospes dicitur *non habens domicilium*. Atqui hospites & peregrini non possunt contrahere coram Parocho illius Parochiæ, in qua peregrinantur, ut communiter docent Theologi. Ergo &c.

Resp. Omnino validum esse Matrimonium istud, si Augustam venerint animo habitandi ibi per majorem anni partem; esto fortè istud postea non contingerit. Ita Sanchez *L.3. de Matr. D.23. à num.12.* Præposit: *in 3.Part. q.4. de Matr: clandestino. dub.9.num.58.* Palao *Tr. 28. de Spõsalib & Matr D 2 pun.13. § 9. num.9.* Diana *P. 11. Tr.3. Resol.34.* & plures ab his relati. Ratio est, quia tametsi ex tali habitatione proprium domicilium non acquiratur, attamen acquiritur quasi domicilium, ut conveniri inde aliquis possit. *L. Hares absens. § Proinde. in fine. ff. de judiciis*, Sed habitatio constituens quasi domicilium sufficit, ut per se Parochianum constituat, sicut patet tum *ex argument C.fin. de Parochiis*, tum ex recepta praxi quoad Scholasticos in Universitatibus, Mercatores in emptoriis, Mercenarios in elocatione laborum suorum &c. hisce quippe solus illius loci Parochus Eucharistiam in Paschate, & Extremam Unctionem in agone ministrat, quod signum est, illorum Parochum esse censendum Ergo &c.

Ad rationem in Contrarium negamus majorẽ & dicimus cum Sanchez *loc.cit. n.19. in L.1. cit* domicilium habentem non sumi ibi strictè, sed u

distin-

distingvitur contra hospitem & peregrinantē. Cœterùm Basil. Pontius *de Matr. L. 5. C 15.* § 1. negat Min. ratus, Parochum illius Parochiæ, in qua etiam per transitum habitas, seu peregrinaris, esse tuum Parochum, & Matrimonio jungere te posse. Verùm hoc communiter alii rejiciunt; nam quod Parochus peregrinantibus Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta ministrare possit, id est ex privilegio Pontificis in favorem Peregrinorum non autem ex eo, quod proprius ipsorum sit Parochus; unde nulla inde valet argumentatio.

XXXIX. *Galation & Episteme illustres personæ sponsalia contraxerunt, & post tres ab hinc hebdomades nuptias indixerunt celebrandas; interea autem temporis occultum deprehendunt impedimentum dirimens intercedere, at nuptiæ absq; gravi incommodo ac periculo ultra præfixum illud tempus differre non posse videntur. In hac mētis anxietate quærunt ex Confessario, quid factu opus, an ab Episcopo, vel ipso Papa petenda dispensatio? & quia intelligunt, non illum, sed hunc duntaxat dispensare posse, statim cursorem ad eum expediunt, qui Romam delatus mox rescripsit intra triduum haud dubiè dispensationem à Papa impetrandam, quo responso accepto, & elapso jam triduo celebrant nuptias. Quæritur 1. An Episcopus in tali casu dispensare possit? 2. An nuptiæ in hoc casu rectè celebratæ sint?*

Videtur Episcopus in hoc casu dispensare non posse. Ita P Layman *L. 5. Tr. 10. Part 4. C. 6. in fine. & L. 1. Tr. 4. C. 22. n. 4.* ubi ait, solùm San-

chez *L.2.D 4 n.7*, cunctabundum & nullius Doctoris authoritate nixum in contrarium propendere. Nuptias etiam ante dispensationem certo cognitam invalidè & illicite fuisse celebratas, præter alios docent Vasquez *1 2 D.156. num.30* & Suarez *L.8. de Leg. C 15. num 26.* Ratio illorum est, quia præsumi non potest, mentem Pontificis dispensantis esse, ut dispensatio valorem suũ habeat, antequam dispensatio certissimâ cognitione innotescat, quia alioquin ministraret occasionem abutendi dispensatione.

Resp. 1. Episcopum in casu præsenti & urgente necessitate dispensare posse. Ita præter Sanchez *cit.* Basilius Ponce *L 8 C.13. num 6.* Salas *de Legib D.20.ſ 3.* Gasp. Hurtado *D.26. diffi.2, num 7.* Palao *de sponsalib D.4 pun.ult* § *1. n.9* Dicastillo *Tr.10. de Matr. D 8 n.56.* & plures apud hos relati. Ratio est, quia Episcopis conceditur facultas dispensandi in hisce impedimentis post contractum jam matrimonium, ut fatentur ipsimet Adversarii, siquidem commune Reipubl. Christianæ bonum, animarumq; salus exigit, ne urgente necessitate homines salutari remedio destituantur. Atqui ante Matrimonium contractum urgere eadem necessitas dispensationis potest, ut supponitur in præsenti, & varios alios casus afferunt citati Authores, quos justum pondus & robur habere, contra Aversum ostendit breviter Dicastillo *loc.cit.*

Resp. 2. Nuptias inter Gallationem & Epistemen validè esse celebratas post responsum Ro-

mâ al-

[…]â allatum de dispensatione intra triduum certò [i]mpetranda, si postea intelligatur eo tempore à [P]apa dispensatum fuisse Ita Sotus *in 4. dist. 24. [q].2. art 1.* Sanchez *L. 3. de Matr. D. 36 n. 6.* & a[l]i. Ratio est, quia commune est omnibus do[n]ationibus, gratiis, & privilegiis, ut cum unus po[st]ulavit per se vel per suum Procuratorem, quā[p]rimum alter consensum præbuit, donatio vel [p]rivilegium suam vim & robur accipiat, antequā [p]ostulanti innotescat, propterea, quod jam ante [s]uum consensum dederat, Hinc probabile vi[d]etur, quod in raro casu, si nimirum ex una par[t]e magna urgeat necessitas, nuptias celebrandi & [d]iu non differendi: ex altera verò parte mora[l]iter certum sit, dispensationem à Papa jam da[t]am esse, posse etiam licitè celebrari nuptias [& [i]n præsenti celebratas fuisse] si impedimentum oc[c]ultum sit, vel omne absit scandalum.

Ad rationem in contrarium dicimus,, magis [c]redendum esse, Papam dispensantem velle, ut [d]ispensatio à se concessa statim valeat propter id, [q]uod per se & suâpte naturâ illi inest, quam ut [n]on valeat propter id, quod per accidens aliquan[d]o conjunctum esse possit.

XL. *Georgius Bavarus à Cive Passaviensi e[m]it equum & dolium vini, pro illo spondet quin[q]uaginta florenos, pro hujus singulis amphoris sin[g]ulos aureos intra mensem soluturus & utrumq; [a]vecturus. Interea temporis nescio quo infortunio equus mortuus concidit: dolium autem vini fra[c]tum & omne vinum effusum est, nullo amphora-*

rum numero adhuc inito. Quaeritur. Quis damnum istud ferat, Emptor an Venditor?

Videtur ad venditorem pertinere. Ita ex communi Layman *L 3.T.4 C.17.* § *2. n.12. Prob.* Tum ex textu *in L, bona fides ff de actionib. empti.* Ubi dicitur *resoluto contractu ex una parte, resolvi eundem ex alia.*

Tum quia res, quae perit, Domino suo perit. Atqui emptor non est Dominus rei ante traditionẽ. Ergo nec huic, sed venditori perit. Tum quia injustitia fieret emptori, si interitum ferre deberet rei non suae. Tum quia si interitum equi ferat emptor. Ergo & jacturam dolii vini effusi cum venditio hujus etiam à corpore incipiat & tamen interitum rei mensurandae ad venditorem spectare communiter docent Doctores.

Resp. 1. interitum equi ad emptorem spectare ac proinde hunc teneri solvere 50 florenos perinde ac si equus ei traditus fuisset. Ita habetur Instit. *de emptione & venditione* § *Cum autem juncta* Gl. L *quod saepe,* § *Si res ff. contrahenda emptione, & L.1. ac sequ.* C. *de periculo & commodo rei venditae.* Tum quia sic censetur esse mens contrahentium, cum aliter conventum non fuerit. Tum quia ejus debet esse incommodum, cujus est commodum rei venditae. Sed hoc spectat ad emptorem juxta *cit jura.* Ergo &c. *Resp. 2.* Interitum vini effusi ad venditorem spectare, adeoq; emptorem nihil huic solvere pro illo teneri. Ita ex communi Dedicastillo *de Just. Tr.9. D.1. n.109.* Probat. Tum

x cit. L.2 Cod. de periculo & commodo rei venditæ, & aliis juribus. Tum quia emptio & venditio similium rerum fit tacitè sub hac conditione, *si mensuretur*. Ergo si pereat ante impletionem hujus conditionis, venditori perit, cum ante contractum perfectum & absolutum pereat, ut bene Hurtadus *de Contr. D.2. diffic.12.*

Ad 1. in contrarium dicimus cum Gomez *in cit. legem*, Molina *Disp 366.* & aliis, id intelligi, quando fit resolutio per dispositionem legis, Principis, vel sententiam Judicis, quod in proposito non fit. *Ad 2.* Distingvimus majorem; res quæ perit, Domino suo perit, abstrahendo à juris dispositione, esto; attendendo illam, negamus; nam volunt leges omnia rei commoda & incommoda in venditione rei determinatæ pertinere ad emptorem, qui etiam esset rei Dominus ante traditionem, nisi itidem jura hanc traditionem requirerent, ut notant Molina *cit. illa disp. 366. n.11. Ad 3.* negamus emptori fieri injuriam, cum etiã eidem commoda permittantur; æquissimum autem est, ut idem sentiant & commodum & incommodum. *Ad 4.* negamus consequentiam, quia licet venditio incipiat à corpore, id est, totum simul vendatur, pretium tamen non exprimitur unicum, sed singuli aurei pro singulis amphoris, quod perinde est, ac si venditio inciperet à mensura aut quantitate certa, ut præter alios notat ipse Layman *loc. cit. n 3.*

XLI. *Gertrudis rustica na fœmina accedit ad Confessionale, & ait, dolere se valde de peccatis*

commissis, & offensa DEI, vereq; emendare se velle, interim nullum peccatum etiam veniale in specie exprimit, vel Confessarius examino deprehendit. Quaritur. An possit Sacramentaliter absolvi?

Videtur non posse. Ita omnes ferè Thomistæ & alii apud Dianam *3 P. Tr.3 Ref.1.* Tum quia Trident. *Sess.14.C.5.* requirit talem Confessionem per quam status confitentis agnoscatur. Aqui hæc non est talis. Ergo &c. Tum quia *Sacramentum* Pœnitentiæ requirit determinatam materiam Hîc autem nulla talis datur. Ergo &c. Tum quia absolutio Sacramentalis necessariò debet saltem super aliqua peccata cadere directè. Sed in casu hoc non fieret istud. Ergo &c. Accedunt his Authoribus Suarez *de Pœnit.D.23 sect.1.* Coninck *de Pœnit.D 7.n.6.* Laym *L.5.Tr.6.C.8,n.8* & alii. Quatenus putant, talem posse quidem absolvi speculativè, non tamen practicè.

Resp. Gertrudem Sacramentaliter absolvi posse tam speculativè, quam practicè loquendo. Ita Reginaldus, Henriquez, & alii, quos citat & sequitur Diana *loc.cit.* quibus addo Card: de Lug de *Pœnit. D.17.n.8.* & P. Dicastillo *de Pœnit, D 9.n 744.* etsi Authores isti ferè loquantur de infirmo. Probatur responsio nostra absolutè. Tum quia, qui solùm meminisset in genere, se fecisse aliquod peccatum mortale, & hoc ita confitetur deberet absolvi, ut docet S.Thom. *in 4. D.21. n 3. art.1. & 2.* Ergo etiam absolvendus est, qui absolutè confitetur, se peccâsse, licet in specie ob

rudi-

ruditatem nihil exprimere valeat Tum quia integritas confessionis quoad speciem, numerum, & circumstantias non est ita necessaria, quin justis de causis sæpè possit omitti. Ergo à fortiori ob impotentiam undecunq; provenientem, quâ pœnitens non possit nisi in communi explicare peccatum, sufficiet ea confessio, ut censeatur formaliter integra. Tum quia si Gertrudis sic disposita absolvi nequeat Ergo non est obligata ad Confessionem toto anno faciendam, cùm hæc Confessio non præcipiatur nisi in ordine ad absolutionem *Sacramentalem*. Atqui hæc sequela non est admittenda. Ergo &c.

Ad 1. in Contrarium dicimus, Concilium requirere tam integram Confessionem, quàm hîc & nunc à pœnitente fieri potest, qualem etiam facit *Gertrudis*, ex eaq; status hujus sufficienter cognoscitur. *Ad 2.* Negamus minorem. Nam dolor Gertrudis & Confessio, quæ sunt intrinseca materia *Sacramenti*, sunt actus singulares & omnino determinati, versanturq; circa peccata determinata, quæ ipse pœnitens commisit, licet ob ruditatem suam exprimere nequeat. *Ad 3.* Directè in hoc casu remitti offensam Divinam, in qua omnia peccata in specie conveniunt, ideoq; etiam remittuntur aliquo sensu indirectè, licet posteà explicitè confitenda sint, si in specie occurrant, & hoc sufficit ad essentiam *Sacramenti*. Ad *Suarez*, Coninck, & Laym: dicimus, si speculativè verum est, Gertrudem absolvi posse, ut ipsi concedunt. Ergo etiam practicè. Nam in

re mo-

re morali tunc solum dicitur aliquid speculativè verum, & non practicè, quando id quod in speculatione consideratur, non potest exhiberi in praxi, quin aliqua contingat variatio: at vero quando omnino invariatum potest reduci ad praxim eâ ratione, quâ consideratur in speculatione, uti fit in præsenti, si speculativè verum est, practicè quoq; verum censeri debet.

XLII. *Georgianus nuper triduo ante diem S. Josephi ex errore vincibili sibi persvasit, prædictũ diem S. Josephi Monachii in Bavaria non celebrari festivè, cum tamen jussu Serenissimi & Reverendissimi Principis & Episcopi Frisingensis, hoc anno festivus ex omnibus Cathedris fuerit jam indictus; adveniente igitur ipso die S. Josephi omittit Sacrũ, nullam tunc amplius habens cogitationem de festo. Quæritur. An peccârit, non quidem actu, sed habitu agens contra conscientiam?*

Videtur peccâsse. Ita Rodriquez *Tom. 1 Sum. C. 71 n. 2.* Medina *l. 2. q. 19. art 6. ℣ sed numquid.* & plures alii. Quia judicium illud seu persvasio vincibiliter errans non fuit revocata. Ergo moraliter manere, & contra illam agi censetur.

Resp. Georgianum non peccâsse. Ita Azor *Tom. 1 Instit. Moral. L. 2. C. 8. q 12.* Sanchez *L. 1. in Decalog. C. 11 n. 7.* Vasquez, Salas, Præposit. & alii. Ratio est, quia omissio Sacri non potest oriri à voluntate, & persvasione præterita, cum neutra harum nec in se, nec in effectu amplius existat. Ergo non potest ab illis malitia aliqua in omissionem derivari.

Confirmatur. *Si* actus censetur manere moraliter, & denominare opera subsequentia, dum non retractatur, ergo infidelis, qui omnia sua opera in honorem idoli retulisset, peccaret semper deinceps peccato infidelitatis, quod est absurdissimum, Non obest, tempus præcessisse, ut ait Medina; nam dilatio præcisè non potest auferre perseverantiam moralem persvasionis & voluntatis.

Atque ex his patet etiam ad rationem in oppositum.

XLIII. *Georgia famula nullam quidem peculiarem curam domus gerit sibi commissam, interdum tamen mittitur ad penum; quoties autem ipsa intrat, simul illuc irrepit Georgius ejusdem heri famulus, & aliqua inde non exigui pretii furtim aufert. Nunc iste aufugit: illa vero anxia hæret, quod furta ipsius manifestando non impediverit. Quæritur, Utrum teneatur ad restitutionem?*

Videtur non teneri. Quia famulus, cui specialiter non est commissa cura rerum, non tenetur restituere pro furtis non impeditis, sive illa facta fuerint ab aliis confamulis, ut ex communi tradit Layman *L.3. Tr.2. C.5. n.5.* sive ab externis, ut docent Azor *Tom.3. L.8. C.13 q.8.* Bonacina *Disp.1. de Restit. in genere. Q.4 pun.11. n.7.* & alii. Atqui Georgiæ non est specialiter commissa rerum domesticarum cura. Ergo &c.

Resp. Teneri Georgiam ad restitutionem prædictorum damnorum. Nam ex communi Authorum apud Dedicastillo *Tr.2. de Iust. D.4. n.143.*

tenen-

tenentur famuli restituere damna ab aliis illata, & ab ipsis non impedita, si illis custodia rerum est commissa. Atqui Georgiæ cura penûs pro eo tempore, ad quod accepit clavem, fuit commissa, ut bene advertit Diana *P. 11. T. 6. Res. 6.* Ergo &c. Cœterùm verum quidem est, famulum, cui rerum cura peculiariter non est mandata, non teneri ad restitutionem damni, quod alius confamulus fecit, & ipse non impedivit: attamen tenetur ad restitutionem damni ejus, quod fecit externus, & ipse similiter non impedivit, ut rectiùs tenent P. Navar. *L. 3. de Restit. C. 1. nū 224.* Sotus *L 4 de Iust. q 7 art 3.* Lessius *L. 2. de Iust. C 13. n. 37.* Card. de Lugo *Disp. 19 de Iust. n 105.* & plures apud hos relati, quia semper videtur quivis famulus pro aliqua cura domûs constitui, & hæc cura illi committi, licet non cum speciali vigilantia; certè communis hominum sensus est, eos magis teneri ad custodiam rerum Domini sui, quã externos nullâ mercede ad servitia domestica conductos.

Atque sic patet quoque ad rationem in contrarium.

XLIV. *Gentianus Aulicus sibi suisq; honestum victum & vestitum comparat: à conviviis, visitationibus, itineribus sumptuosis se abstinet; exiguo famulorum & equorum obsequio utitur, idque propterea, quod aliàs ultra vires & facultates debita contrahere debeat, quibus nunquam sit solvēdo. Interim tum à Principe, tum ab aliis Aulicis vexatur, instigaturq;, ut tempori serviat, & pro*

statu

statu suo se more aliorum gerat. Quæritur. Utrù Gentianus in victu, vestitu, famulitio, conviviis, &c. majores sumptus facere possit, certus moraliter, se inde debita contracturum, quibus postea non sit solvendo?

Videtur posse. Tum quia, ex communi Theolog: licitè quisque se gerit pro statu suo. Tum quia ad conservationem status potest quis retinere pecuniam numerandam creditori, & differre solutionem, ut docent expressè Lessius *L. 2. de Iust. C. 16. n. 26.* & alii apud hunc relati. Cur ergo non possit propter eundem statum [convenienter scilicet huic se gerendo] accipere mutuo pecunias, conducere famulos, aliosq; contractus inire, & differre itidem solutionem? Tum quia non statim ex eo redditur aliquis impotens satisfacere creditoribus, si more aliorum pro suo se statu in victu, vestitu, & aliis gerat; fortè favebit fortuna, ubi nondum apparet. Tum quia quilibet potest Gentiano vendere aliqua, interveniente graviore causâ, etiamsi cedat in præjudicium creditorum priorum, docent Rebellus *L. 8. q. 16 sect. 3. n. 8. & 9.* Sanchez *L. 1. in Decal. C. 7. no 18.* & alii. Ergo ipse etiam potest emere, & conducere varia, etiamsi videat periculum proximum impotentiæ suæ, cum causa gravis minimè desit, nimirùm observatio status sui, redemptio amaræ vexationis à Principe aliisq; aulicis &c.

Resp. Gentianum Aulicum in victu, vestitu, famulitio &c. non posse licitè majores facere sumptus, si moraliter certus sit debita inde se con-

tra-

tractarum, quibus postea non sit solvendo. Ita ex communi aliorum Card: de Lugo *de Just. D. 20. n. 106.* Ratio fundamentalis est, quia qui moraliter certus est de sua impotentia solvendi creditoribus, aut de proximo hujus impotentiæ periculo, non potest novum pactum & contractum inire quo debitum novum contrahat in damnum priorum Creditorum resultans. Atqui Gentianus est moraliter certus de hac impotentia aut proximo ejus periculo. Ergo non potest sumptuosius vivendo pacta & contractus novos inire in detrimentum priorum Creditorum. Confirmatur variis similibus casibus. Nam 1. Vir non potest ducere uxorem indotatam, quando ipse non est solvendo Creditoribus, ut docet P. Dicastillo *L. 2. de Just. Tr. 2. D. 11. n. 85.* quia scilicet ad alendã illam deberet novum debitum contrahere in damnum aliorum. 2. Uxor non potest aliquas res, quarum vir dominium habet, accipere ultra congruam sustentationem, si sciat inde Creditores passuros, ut docet Vasquez *in Opusc. de Restit: C. 11. n. 79.* 3. Filii, qui suo se labore alere absq; dedecore valent, non possunt velle sustentari à Parentibus, quos nôrunt Creditoribus non esse solvendo, ut docet Navarr. *C. 17. n. 269.* 4. Famuli inservientes alicui, quem vident impotentem fieri ad satisfaciendum Creditoribus, non possunt aliquid ab eo accipere, aut acceptum retinere, nisi fortè tantumdem acquisierunt Domino inserviendo, ut docet Molina *D. 330. n. 7.* Ergo etiã Gentianus non potest sumptuosius vivere, si inde

mora-

moraliter sciat fore, ut non sit solvendo Creditoribus; imo nemo advertens eandem impotentiã, potest ipsi cooperari juxta dicta.

Ad 1 in contrarium distingvimus; quilibet potest se juxta statum suum gerere, quantum fieri potest absq; damno tertii, concedimus: secus, negamus *Ad 2.* Quidquid jam sit de antecedente, negamus consequentiam. Quia minus est, post factam impotentiam aliquamdiu solutionem differre, quàm eam primùm à Creditore auferre, & hunc jure suo spoliare, ut docet ipse Lessius *loc. cit. n 27.* *Ad 3* Dicimus, quidquid, metaphysice loquendo, contingere possit, sufficere in proposito, quod Gentianus hanc impotentiam moraliter futuram putet. *Ad 4.* In tali impotentia solvendi posse Gentiano tantùm vendi necessaria ad vitæ sustentationem, non autem superflua ad luxum, ut docent citati Authores; unde nec ipse in periculo morali ejusdem impotentiæ pacta & contractus potiùs ad ostentationem quàm honestatem statûs inire potest.

XLV. *Gustavus tabacchi usui ita immodicè est deditus, ut simul ac manè evigilat, eum usurpet, nec horam dein per totum ferè diem elabi sinat, quin eundem sive in folio, sive in fumo, sive in pulvere per nares aut os sumat, & tamen post illum sic sumptum frequenter S. Eucharistiam accedit. Quæritur. Utrum sit verè & naturaliter jejunus?*

Videtur non esse. ideoq; peccare mortaliter. Ita Lezana *in Summa Quæst. Regul. Tom. 3. V. Eu-*

chariſt. quo ad Regulares n.18 & Antonius de Leone apud Dianam *P.5.Tr.13 Reſ.9.* Moventur. Tum authoritate duorum Conc: Provinc: Limenſis III. & Mexicani III. in quibus uſus tabachi ante Communionem prohibetur tum Laicis, tum Sacerdotibus. Tum quia tabachus verum eſt nutrimentum, ut teſtantur non pauci ex ſola ejus ſumptione ſuſtentati. Tum quia eſt medicina, ſub hoc enim prætextu, ut ſcilicet ſuperfluos humores pellat, noxios abſumat &c. communiter adhibetur. Tum quia de folio & pulvere ſemper aliquid in ſtomachum trajcitur.

Reſp. Guſtavum conſveto uſu tabachi non violare jejunium naturale, ideoq; nec arceri inde à *Sac:* Communione. Ita Card: de Lugo. *in Reſp. Moral. L.1. dub 9.* Granad. *in 3. Part. D.Thom. Contr 6.Tr 10 D.8.n.4.* Marchant. *in Reſol Paſtor. Tr.4. in Append. ad C.2.* Præpoſitus *in 3. Part. Q 8.art.8 dub.1.n.39.* Antonius de Eſcobar *in Th. Moral.T.7. Exam.6.C.5.n.63.* & plures alii, quos citat & ſequitur Diana *loc. cit. & Part 8. Tr 8. Reſol.3.* Ratio fundamentalis deſumenda videtur ex univerſali regula ad plures caſus diſſolvendos, utrum in iis violetur naturale jejunium, impediaturq; *Sac.*Communio; quam regulam P Dicaſtillo *Tom.1. de Sacram. Tr.4 D 9.n 278.* tradit in hunc modum. *Tunc Eccleſia prohibet alicui Communionem propter violatum jejunium naturale, quando id, quod præceſſit, morali æſtimatione cenſetur comeſtio aut potatio; quod tunc contingit, quando & quantitas & qualitas materiæ,*

& mo.

& modus trajiciendi in morali æstimatione sufficit, ut quis comedisse & potâsse censeatur. Atqui Gustavus in morali Ecclesiæ æstimatione non censetur comedisse aut potâsse, quando absque intentione comedendi & bibendi, vel solum folium tabachi mandit dentibus, idq; contritum mox expuit: vel quando solum pulverem tabacchi per nares attrahit: vel quando solum fumum tabachi respirando excipit &c. Ergo Ecclesia non prohibet ei Sac: Communionem propter violatum jejunium naturale. *Dixi in responsione* consveto tabachi usu; si enim aliquis tabachi folium in os admissum deglutiret integrum, is utique hoc modo insveto usurpandi tabachum violaret jejunium, cùm in morali Ecclesiæ judicio comedisse censeretur.

Ad 1. in contrarium dicimus, Concilia illa, cũ Provincialia solùm sint, non obligare extra Provincias illas, in quibus habita sunt. Deinde prohibuerunt sumptionem tabachi tantùm ratione vomitûs, quem in partibus illis provocabat, in his autem nullum illius facit periculum. *Ad 2. & 3.* negamus, tabachum vel nutrimentum, vel medicinam esse veram; historiis autem adduci solitis non facilè esse credendum, notat Dandinus *de anima L. 2. com. 53. digress. 25.* Sed demus, tabachum esse & nutrimentum & medicinam, modus tamen sumendi non est talis, ut quis morali Ecclesiæ judicio comedisse aut potâsse dici possit. *Ad 4.* Negamus semper aliquid in stomachum trajici, quod enim dentibus teritur, mox iterum exspui-

ſpuitur: fumus ore exceptus per nares ſtatim exit: quod per nares attrahitur, non neceſſario in ſtomachum trajicitur; ſed eſto, aliqua etiam trajectio in ſtomachum fiat, ea tamen non fit eâ intentione & modo, ut inde homo morali judicio comediſſe aut potâſſe cenſeri queat, ſicut rectè notat Lugo *lo. cit.*

XLVI. *Hadrianus Judex inter partes litigãtes Caſpium & Caſpianum advertit cauſam hujus probabiliorem, quàm illius: & tamen pro Caſpio fert ſententiam ideò, quod cauſam hujus ſaltem probabilem agnoſcat. Quæritur. An bene?*

Videtur bene pronunciâſſe. Ita Medina, *Salas*, *Sayrus*, Dicaſtillo, & alii, quos referunt & ſequuntur Palao *Tr.1. D.2 pun.10.n 7.* & Diana *p. 2.Tr.15. Reſol 3. & P.9.Tr.8. Reſol.42.* Moventur. Tum quia eoipſo, quod opinio ſit probabilis, eſt conformis rectæ rationi. Ergo tutâ conſcientiâ quis eam ſequi circa cauſarum civilium deciſionem poteſt. Tum quia Confeſſarius tenetur ſequi opinionem probabilem pœnitentis, relictâ propriâ probabiliore. Ergo Judex etiam in decidendis cauſis poteſt inniti ſententiæ probabili, relictâ probabilore.

Reſp. Hanc doctrinam ſatis quidem credibiliter tradi, probabilius tamen eſſe, Judicem non poſſe cauſam decidere ex ſententia probabili ſolum, relictâ probabiliore, adeoq; malè feciſſe Hadrianum. Ita Valent. Bannez, Azor, Becanus, Filliuc, Malderus, *Sanchez L 1. in Decal.C.10. n. 7.* Layman *L.1.Tr.1.C.5. § 3.n.16.* Tanner *Tom.3.*

D.4 *quæst 4. n.28*, & post plures alios Arriaga Tom 3. *Theolog D.24 n 27*. bene ostendens à nu. 7. eandem esse rationem Judicis supremi, & inferioris: inter quos nonnulli distingvunt. Ratio est. Tum quia Judicis est, secundum jura sententiam dicere, Ergo cui ipsa jura omnibus spectatis plus favere intelliguntur, etiam ipse favere debet. Tum quia officium Judicis est, suum partibus jus tribuere secundum merita causæ. Ergo cum in proposito Caspianus, cujus causa est probabilior, plus præ Caspio mereatur, & ille jus habet ad rē, de qua agitur, Hadrianus Judex Caspiano causam adjudicare debet,

Ad 1, in oppositum distingvimus consequens, & concedimus consequentiam cœteris paribus: secus negamus; in proposito autem obstat peculiaris ratio officii, quo minùs Judex tuto possit in causarum decisione sequi sententiam probabilem, quando pro altera parte stat probabilior. *Ad 2.* Negamus consequentiam, nam sicut sacrum Tribunal in aliis multis recedit à profano, ita etiā in hoc, quod illud cum solo reo agat, eique, quantum fieri potest, faveat. istud vero inter partes sententiam dicat, & secundùm jura rigide procedat; unde facile apparet, aliam esse rationem Confessarii, aliam Judicis.

XLVII. *Hemmingus Parochus die 1. Novemb. post Vesperas ad Nobilem quendam in sua Parochia evocatus, ut altera die in arce celebraret, ita ibi colloquiis & recreationibus distrahitur, ut præter sacrum nihil penitus pro altero die (2. No-*

vemb. quo etiam officium Defunctorum recitandū) culpabiliter oret. Quæritur. 1. Utrum peccet mortaliter, omittendo præcisè officium Defunctorū. 2. Si peccârit mortaliter, utrum ex hujus solùm omissione teneatur ad aliquam restitutionem? 3. An duplex peccatum commiserit omittendo officiū & Octavæ OO.SS. & Defunctorum?

Videtur Hemmingus mortaliter peccare omittendo præcise officium Defunctorum. Ita Suarez *Tom. 2. de Relig. L. 4. C. 25. n. 8. & 9.* & plerique alii, e quibus 24. citat & sequitur Diana *P. 4. Tr. 4. Resol. 243.* Tum quia Officium Defunctorum tali die ponitur cum officio majori, & præscribitur dicendum in Rubrica, ut officium propriū illius diei. Tum quia commemoratio Defunctorum in Martyrologio legitur per nomen Festivitatis, de qua officium diu legi debeat. Tum quia saltem ex consvetudine recepta omnes hodie officium Defunctorum ex obligatione recitant, cui consvetudini, si derogari potest, cuilibet alteri potest, nullâque amplius vim legis obtinuisse dicenda erit. Hinc ulterius sequitur, eum, qui omittit officium Defunctorum in die animarum, teneri ad restitutionem secundum 3. partem reditū illius diei, cùm spectet ad Officium Divinum, & illius tertiam partem bene æquet: Item duo committi peccata, si etiam omittatur officium de octava, cùm hæc duo officia sint longè diversissima, esto unum pensum pro uno die persolvendum constituant.

Resp. I. Tametsi hæc sententia probabilissima in

na in praxi omnino tenenda & svadenda sit, non nullis tamen doctis RR. videri, Hemmingum omittendo præcisè officium Defunctorum non peccare mortaliter, cui opinioni favet Molfesius *in Sum. Tom 1. Tr. 5.C 1.n.57.* & eandem defendit insignis quidam Theologus in resolutione casuum domestica. Probant hanc suam opinionem 1. Quia Pius V. in Bulla Breviario præfixa absolutè deobligat ad dicendum officium Defunctorum diebus in rubricis Breviarii statutis, ubi non interstingvit inter Officium Defunctorum dicendum 2. die Novemb. & dicendum aliis diebus. Ergo juxtà communem Regulam nec nos distingvere debemus. *Probant 2.* Verba rubricæ, quibus indicatur officium Defunctorum pro 2. Novembri non sunt præceptiva, sic enim sonant: post Vesperas dicuntur Vesperæ Defunctorum. Ergo ex illis non habetur obligatio. Probant 3. Ex sententia Graffii, Homoboni, & Vasquez apud Dian: *loc. cit.* Sacerdos non obligatur sub mortali ad dicendas privatim Litanias omnium Sanctorũ in die Rogationum, & S. Marci, si Processioni non interfuit, & tamen habet hoc consvetudo, & sub modo imperativo [qui tamen non nisi venialem obligationem importat] indicatur in rubrica. Ergo nec ad officium Defunctorum sic obligabitur.

Unde duo deducunt. *Primum.* Hemmingum non teneri ad ullam restitutionem præcisè ob omissum officium Defunctorum. Hoc corollarium patet ex dictis. Eundem neque in contraria sen-

tentia obligari ex eo svadetur, quod juxta commune axioma odiosa sint restingenda. Cùm ergo Pius V. nullam faciat mentionem restitucionis ex omissione hujus officii, & loquatur de officio in plures horas distincto, quale non est officiũ Defunctorum, constitutio hujus Pontificis circa restitutionem ex omissione Breviarii non est extendenda ad officium Defunctorum omissum.

Alterum. Hemmingum omittendo tam officiũ majus, quàm Defunctorum, non committere duo peccata. Sequitur evidenter ex dictis, cum omittendo officium Defunctorum nullum peccatum mortale committatur. Posito autem, quod sub mortali ad hoc teneatur, adhuc non improbabiliter dici posset, unum tantùm peccatum committi, omittendo utrumq; officium simul, quia ambo hæc habent se per modum unius pro tali die, sicut in majori Officio septem horæ omissæ reputantur per modum unius ad unum illud officium majus constituendum.

Ad 1. in contrarium iidem RR. dicunt gratis afferri Officium Defunctorum esse partem præceptam officii pro illa die, quomodo enim alias separari, & in alium diem rejici posset, sicut aliquando contingit? *Ad 2.* In Martyrologio indicari solùm laudabilem & piam consvetudinem Ecclesiæ circa memoriam pro Defunctis: non autē præceptum, aut formam orationis pro tali die, cũ absolutè & indiscriminatim, ut dictum, præceptũ officii sit sublatum. *Ad 3.* Hanc consvetudinem introductam esse ex devotione solùm erga animas,

mas, & desiderio lucrandi indulgentias, quas Pius V. in Bulla, dictum officium recitantibus largitur: non autem animo obligationem inducendi, cùm enim hanc obligationem modo sustulerit Pius V. ad cavenda peccata, quomodo iterùm inducere statim voluerit? Unde ajunt, patere etiam discrimen inter hanc, & aliquas alias consvetudines.

Ita, inquam, respondent nonnulli docti RR. quorum doctrina mihi non displicet; quia tamen in contrarium stat communissimus non tantùm usus, verùm & eruditorum sensus, eandem absolutè probabilem affirmare nondum audeo: penes Lectorem judicium esto.

XLVIII *Herodius uxorem suam in adulterio fuisse cum vicino suo deprehensam, certò intelligit ex amicis suis, à quibus tamen inhibitus neutri illorum aliud infert malum, quam quod rem ad Magistratum deferat, & vindictam postulet: imò uxorem correptam ad prædictorum amicorum preces in thalamum recipit Non multis autem post diebus in convivio aliquo acerbè vexatur ab Herodiano adulterium uxoris exprobrante, ut inde irritatus è mensa surgat, rectaq; ad ædes adulteri abiens eum nihil amplius mali suspicantem interficiat, & aufugiat. Quæritur. Utrum Herodianus in defectum Herodii ad restitutionem damni ex homicidio enati tenetur?*

Videtur non teneri. Nam ex communi Authorum nemo tenetur ad restitutionem damni, qui non influxit in istud. Atqui Herodianus in

proposito casu non influxit. Tum quia non fecit animo concitandi Herodium ad tale facinus. Tum quia non incidit eidem, tale malum ex sua vexatione secuturum, aut certè non nisi dubium occurrit damni inde forte eventuri.

Resp. Herodianum teneri ad restitutionem damni, quod Herodius homicidio suo fecit, & non compensavit. Ita post D. Antoninum, Paludanum. *Sylvestrum*, utrumq; Navarrum, Rebellum & alios Dedicastillo *L. 2. de Iust. Tr. 2. D. 4. n. 107.* Ratio est, quod Herodianus suâ vexatione sit causa efficax damni; est quippe illa exprobratio instar consilii efficaciter influentis in damnum, ut rectè Card: de Lugo *de Iust. D. 19. n. 90.* & alii. Nec refert, Herodianum non fecisse animo incitandi ad tale facinus, imo etiam illum dubitasse æquali dubio, cum constet, ex hac ipsius vexatione damnum provenisse; Nam esto, excusetur à restitutione, quando æquale est dubium, an concurrerit, an non? ut multi boni Authores volunt, non tamen excusatur, quando cooperatur cum dubio, an damnum subsecuturum sit, si reverâ postea ex ipsius irrisione ponatur, ut bene citati Doctores; quod dubium non videtur abesse potuisse, cum nemo ignorare valeat, facilè quemvis acerbâ vexatione & exprobratione graviter commoveri. Quodsi tamen Herodianus omnimodam ignorantiam habuisset damni alicujus ex sua vexatione secuturi, tum concedit Dedicastillo *num. 108.* cum Rebello & aliis, eum tam à culpa, quam onere restitu-

ſtitutionis excuſari, cum homicidium illud tunc prorſus involuntarium eidem fuiſſet.

Atque ex his patet etiam ad rationem in contrarium.

XLIX. *Ingen Vir nobilis & alias timoratæ conſcientiæ, cùm nuperis belli temporibus inopinatò ex famulo intelligeret, ſex equos ab hoſtibus ſibi ereptos, pecora alia abacta, & villam ac horreum incenſum fuiſſe, in gravem blaſphemiam erupit, cujus ſe poſtea in Confeſſione accuſans ait, ad eā ſe non advertiſſe, ſaltem affirmare ſe hoc certè nō poſſe, additq; in ſimilia alia illicita verba non raro ſe erumpere, & graves motus adverſus* DEUM *& rectam rationem frequenter pati, abſq; advertentia tamen ſaltem certa. Quæritur. Utrum Ingen per blaſphemiam illam, aliasq; pravas commotiones peccet?*

Videtur peccare. Tum quia tales etiam blaſphemiæ inconſiderato prolatæ puniuntur à DEO & hominibus: de DEO patet ex *S Greg L. 4. Dialog C. 10.* ubi narrat, puerum ſeptennio minorem [adeoq; qui nullum adhuc rationis uſum habuit] à diabolo extinctum eſſe: de hominibus conſtat ex praxi, ab iis blaſphemos etiam ebrios (ubi itidem nullus rationis uſus) graviter puniri. Tum quia par eſt ratio de aliis illicitis verbis & motibus, maximè ſi de illorum incogitantia ſit dubiū.

Reſp. Ingenem per blaſphemiam illam aliosq; motus non peccare, ſi omnem rationis advertentiam ita præveniant, ut præcognitæ malitiæ recordari planè non poſſit. Ita ex communi ferè

Anti-

Antiquorum juxta & Recentiorum Vasquez *1. 2. D. 107. C. 3.* Ratio à priori est, quia nihil potest esse malum, nisi secundùm aliquam rationem malitiæ sit voluntarium ac liberum. Atqui quod nullo modo cognoscitur affectum malitiâ, sed omnem rationis advertentiam prævenit, non potest secundùm illam esse voluntarium. Ergo nec malum Maj. & Min. necessario deducuntur ex ipsis principiis Theologiæ moralis, ac definitione voluntarii, *quod sit ab intrinseco principio cognoscente singula, in quibus est actus.* Unde sequitur *primo* Nulla verba, nullosq; motus esse peccata, nisi prædcognitos aliquo modo sub ratione mali, sed esse motus merè *primò primos*; aliàs enim liberi non sunt, quatenus mali. *Secundò*, advertentiam illam debere esse deliberatam perfectè, aliàs sunt motus *secundò primi*, nec peccata mortalia, sed tantùm venialia. Cùm ergo Ingen vel omnino non, vel non perfectè adverterit ad malitiam blasphemiæ, aliorumq; pravorum motuum, non peccavit in illis, aut certè non mortaliter; quod enim subdubitet, an adverterit, potest probabiliter credere, se non advertisse saltem perfectè, cùm aliàs sit Vir timoratæ conscientiæ, ut præter alios rectè Matt: Bresserus *L 6. de conscientia scrupulosa. C 17 num 215.*

Ad 1. in contrarium quoad punitionem blasphemiæ incogitatæ à DEO factam dicimus, cum *S. Thom in 4 D. 27. q. 2 art 2. ad 2.* & aliis communiter, illum puerum verè advertisse ad malitiã ideoq; peccâsse, ac justè punitum à DEO fuisse;

cùm

cùm malitia prævenerit ætatem, & defectum hujus suppleverit, quoad punitionem blasphemiæ non præcognitæ ab omnibus fieri solitam, si ita est, dicendum. Judices hos procedere ex præsumptione perfectæ advertentiæ; quidquid jam sit, utrum licite præsumptio hæc fiat. *Ad 2.* patet ex dictis.

L. *Julitta honestissima matrona post ultimum suum puerperium lachrymans conqueritur Confessario suo, tres jam proles se habuisse, nullam autem harum à conceptione sigularum sine dolore fuisse, in ipso autem partu præ magnitudine cruciatuum semper in aperto vitæ periculo se extitisse: interim viro debitum conjugale porro denegare se non posse; scire proinde cupit, an non post actum conjugalem statim semen effundere, & sic sanitati, vitæq; suæ consulere possit. Quæritur. Quid Julitæ dicat Confessarius?*

Videtur, posse Confessarium hoc ipsi licitum dicere. Ita Facundez *in Decalog* Tom. 2. L. 6. C. 3. *n.* 5. Ratio est. Tum quia apertum vitæ propriæ periculum & graves à conceptione dolores prævalent juxta rectum ordinem vitæ alienæ, & valde adhuc incertæ prolis. Tum quia ex communi fere Theolog. licitum est conjugibus, copulam delectationis causâ incipere & non absolvere, licet hoc modo etiam prolis generationem impediant.

Resp. Confessarium dicere debere Julittæ, quod absque peccato lethali nunquam semen ejicere possit post actum conjugalem. Ita plane plerique

omnes

omnes Theologi. Ratio manifesta est. Quia quidquid intrinsece est malum, nunquam licet facere. Sed impedire generationem prolis, quod fit per voluntariam seminis effusionem, est intrinsece malum. Ergo &c.

Ad 1. in Contrarium dicimus, vitæ periculum & dolores suos graves Julittam alio modo cavere posse, nim. omittendo actum conjugalem, vel deprecando, vel absolute negando, cum uxor in talibus circumstantiis ad eum non teneatur, ut communis habet TT. *Ad 2.* negamus paritatem, quia copula absque seminatione [proxima scil. causa generationis] reputatur instar tactuum turpium, qui inter conjuges, cessante pollutionis periculo, liciti & permissi sunt.

LI. *Leovigildus Consiliarius Regius, ut è re & voluntate Principis sui diversa negotia pertractet, lites decidat & mirâ sollicitudine varios Doctores inquirit & alium ex alio consulit, donec reperiat, qui ad placitum respondeat. Quæritur. Utrum bonâ hoc Conscientiâ facere possit?*

Videtur mortaliter peccare. Ita Navarr. *in Sum.* C. 17 *num. 83.* & Adrianus *in 4. de Restit. Quæst. de præscript. Dub. ult.* Moventur. Quia talis periculo errandi se exponit, timendum quippe, ne putans se quærere lucem, quærat tenebras, reperiatq; loco illuminati ducis tenebrionem, qui eum in foveam dejiciat.

Resp. Leovigildum non peccare, modo rectâ intentione procedat. Ita Thom. Sanchez *L. 1. in Decalog.* C. *9. num. 24.* Baldell. *Tom. 1.* D. *22. n. 2.*

Bresse-

Bresserus *de Conscient L 3.C.6 num 78* & alii. Ratio est, quia in hac investigatione utitur jure suo à natura sibi concesso, cùm solum investiget scientiam de obligatione, quàm imponunt alii. Idcirco dixi, *modò rectá intentione procedat?* si enim plures Doctores inquirat, paratus stare sententiâ illius, qui ad placitum responderit, quâcunq; tandem ratione nitatur, illicitè operabitur, ut rectè concedit Bardi *Discept. 4. de Conscien. probabili C. 19. n. 3.*

Atque in hunc sensum intelligimus Authores in contrarium allatos, quod scilicet supponant pravam indagandi intentionem, quod unicum etiam ipsorum ratio convincit.

LII. *Leucianus maritus uxorem suam in mortis articulo constitutam importunis & molestis precibus diu fatigavit, & tandem ab ipsa extorsit, ut facto testamento ipsum instituere hæredem, prætéritis fratribus consanguineis. Nunc post uxoris mortem angitur scrupulo, & scire à Confessario petit, num bonâ Conscientia accipere hæreditatem possit. Quæritur. Quid dicat Confessarius?*

Videtur non posse. Ita Sanchez *L 4. de Matr. D 10.* Lessius *L.2.C 17. D 7. n 46.* Palao *Tr 2. D. 1 p. 12* post Sylvestrum, Navarrum & alios. Ratio est Tum quia jura civilia requirunt, ut testamentum & quælibet ultima voluntas magnâ libertate fiat. Tum quia talis importunitas ac molestia ægræ illata injuriam aliquam continet. Hinc Molina etiam *Tr. 2. D 135.* putat in foro externo tale testamentum cassatum iri, si fratres con-

san-

sangvinei probare possint, uxorem precum importunitate ac molestiâ à marito adactam fuisse.

Resp. Testamentum illud non solùm in conscientiæ foro valere, sed etiam jure civili rescissioni non subjacere, adeoque Leucianum hæreditatem accipere ac retinere posse. Ita Medina Complut. C. *de Restit.* q. 3. *causa* 2. V. *Si fiat remissio*, Basilius Pontius *de Matr.* L. 4. C. 10. nũ. 5. & alii nonnulli. Ratio est, quia metus levis ex precum importunitate & reverentia mariti est in potestate uxoris, eumque abjicere potest; quippe universim is, qui ex metu tali operatur, non agit prudenter, atque id circo in ejus est potestate, imprudentiam repellere, habetq; sufficiens in se principium repellendi illum & sine metu agendi. Ergo in proposito uxor omnino voluntariè operatur, nullamq; patitur injuriam, dum importunitatem precum & metum reverentiæ non vult rejicere, cum facile possit; esto inde inducta Leucianum, maritum suum instituat hæredem, aliàs non instituturа.

Confirmatur. ex *L. nec timorem ff.* 7. *de eo, quod metûs causa*, & ex C. 1. 3. de 4. *de his quæ vi*, ubi metus levis pro nihilo reputatur, negaturque actio patienti metum sic donata recuperandi: sed nec necessarium est, ut ejusmodi metum passi, succurratur ex officio Judicis, cum nulla, aut ferè nulla injuria sit illata, quæ attendi debeat. *Atq; sic* etiam patet ad argumenta in contrarium allata.

LIII. *Levinius homo valde doctus & Catholicus inter alios Bibliotheca sua libros habet, reti-*

neq;

netq; nonnullos hæreticos de Religione tractantes, quos subinde legit, eorumq; errores commentariis suis inserit & refellit; quod advertens Levinianus Vir Religiosus rogat, num rei hujus habeat facultatem, cui ille reponit, hac se facultate non indigere, cum nullum apud se sit perversionis peri ulum. Quæritur. Utrum Levinius ex allata solũ causa excusetur à peccato mortali, & excommunicatione Bullæ Cœnæ?

Videtur excusari. Ita nonnulli apud Palao *Tr. 4. Disp. 2 pun 10 § 2. num. 8.* quos sequitur Caramuel *in Theolog sua fundamentali fundam 17. q. 2 n. 434.* Moventur. Tum quia hæc retentio & lectio non favet hæresi, sed potius eam destruit. Tum quia cessante fine in casu particulari cessat, nec pro ipso obligat lex, ut cum aliis Theolog: docet Granad *1. 2 Contr 7. de ll. Tr. 3 p 2 D 12 s. 2.* Atqui apud Levinium cessat finis legis, nempe periculum perversionis. Ergo &c. Tum quia hæreticorum libri Grammatici, Rhetorici, Philosophici, Medici, Juridici &c. saltem in pluribus Germaniæ locis retinentur & leguntur, eo quod communiter in hac retentione & lectione periculum abesse putetur, licet varios errores & hæreses contineant.

Resp. Levinium retinentem & legentem libros hæreticos ex prædicta causa, quod scil. apud ipsum nullum sit perversionis periculum, minimè excusari à peccato mortali, & incursione censuræ. Ita Suarez *de fide, Disp. 10. s. 2 n. 27.* Azor, Sanchez, Coninck, Palao *lo. cit.* Cardi de Lugo *Tom.*

de fi-

de fide D. 31. n. 62. & plerique alii, quos refert & sequitur Diana P 6. Tr 6. Resol 49. & P 11. Tr. 1. R 1. Ratio est, Tum quia lex prohibet retentionem & lectionem talium librorum absolute, abstrahendo, qua id intentione fiat. Tum quia esto in tali homine nullum adsit periculum, universim tamen illud adest, & latet angvis in herba, quem prohibitione sua leredum & sublatum vult Ecclesia, ut ita universim tanquam sapiens Mater omnibus consulat. Tum quia finis legis prohibentis hæreticorum libros est, ne tales libri conserventur, sed destruantur, ut notat Suarez *loc. cit.* Ergo Levinius hanc destructionem omittendo, peccat contra legem illam, & in censuram incidit.

Ad 1. in contrarium negamus, hanc retentionem & lectionem non favere hæresi, cum istam in libris talibus latentem contra legem Ecclesiæ foveat, & ab interitu servet. *Ad 2.* distingvimus inprimis Majorem cum Lugr n 66. concedēdo eam, si majus bonum fidei & Ecclesiæ surgat ex hoc, quod lex ista in hoc particulari casu non obliget, licèt adhuc in communi obliget: secus, negando eandem; ut autem prædictum bonum existat, non sufficit, Levinium sibi videri securum; quippe facilè fingimus nobis talem securitatem; aut quisquam plus sibi fidere ausit Salomone, ut contra legem libros hæreticos [qui veneno suo instar blanditiarum muliebrium animum inflectere amant retentione ac lectione sibi copulet, & non seducatur? Deinde negamus minorem, tum quia finis legis est destructio talium librorum, ut dictum,

qui

qui finis etiam absente seductionis periculo subsistit; tum quia etiamsi demus, finem prædictæ legis esse perversionis periculum, iste tamen finis non est solus, sed insuper punitio hæreticorum, sicut enim ipsos à communione fidelium: ita etiã illorum libros à manu & usu eorumdem fidelium abscindit Ecclesia *Ad 3.* dicimus cum Layman *L 2 Tr 1.C 15 n.4.* Becano 2 2 C.15 n 8. & aliis, Bullarem hanc constitutionem in partibus nostris Septemtrionalibus secundùm talem rigorem non esse receptam, nisi apertiùs constaret, hujusmodi librorum Authoribus præcipuum fuisse institutum, Romanam Ecclesiam, Clericorum & Monachorum statum traducere; id quod intendunt Authores illorum librorum, quos apud se retinet, legitq; Levinius. Unde etiam in Germania legi non posse Joannem Aventinum, Joannem Schleidanum, & Sebastianum Münsterum, vult ipse Laym. *lo. cit.*

LIV. *Liberius in discursu & colloquio de variis sententiis insinuat, fornicationem non esse intrinsecè malam, sed ideò solùm, quòd DEUS eam prohibuerit, quam opinionem vehementer obstupescunt alii, & in variis deiн occasionibus ejus meminerunt, ut aliorum de eadem judicium audiant. Quæritur, Quid de illa sentiendum?*

Videtur opinio hæc probabilis esse. Tum quia eam expressè docet Caramuel *in Theol Moral. L 3.n.600.* Tum quia DEUS Oseæ 1. tanquã Supremus Dominus dispensavit cum Prophet circa fornicationem, ut explicat *S. Thom 2 2/154.*

art 2 ad 2. Tum quia melius est proli, sic esse, quam non esse.

Resp. Hanc opinionem [quod fornicatio non sit intrinsecè mala, sed ex sola prohibitione positivâ] esse longe falsissimam, nihilq; penitissime habere probabilitatis. Ita universa Theologorũ schola, ut videre est passim. Prob. 1. *ex Sacr. Script. Cor. 6. Ephes. 5. Gal. 5.* Ubi ab Apostolo fornicatio, tanquam res ex se turpis & inhonesta præcipitur vitanda, comparaturq; idololatriæ, furto, & homicidio, quæ secundùm omnes per se & intrinsece mala sunt. *Prob. 2* Ut proles rectiùs educaretur, a natura institutum est vinculum conjugii, quo parentes mutuo & inseparabiliter astricti, illius educationi & institutioni aptiùs attenderent. Ergo omissio hujus ordinis ex instituto naturæ ad prolis complementum necessarii est deordinatio gravis & intrinsece mala. Tum quia concubitus vagus, seu fornicatio ex se est contra bonum humani generis; si enim licita foret, passim proles negligeretur, ex quo non posset nisi summa confusio, perturbatio, & ignorantia in humano genere sequi. Ergo ex se & intrinsece est grave malum, etiamsi nullo alio positivo præcepto prohiberetur.

Ad 1. in contrarium dicimus, opinionem aliquam non eo ipso statim esse probabilem quod ab uno Authore imprimatur, sed insuper opus esse, ut firma aliqua, & hactenus aliis vel cognitâ, vel non satis perceptâ ratione roboretur, & communiter à illis Doctoribus explodatur, ut recte Mar-

chanti.

chantius *in Tribun. Sacrament. Tr. 5. tit. 5. q. 5.* Cum ergo præsens opinio nullâ simili ratione stabiliatur, & ab omnibus Doctoribus unanimiter rejiciatur, tantum abest, ut à solo Authore suo aliquam probabilitatem mereatur, ut potiùs ipse Caramuel ab hâc & similibus novis opinionibus malè audiat, graviterq; à nonnullis censeatur. *Ad 2*, negamus, DEUM propriè dispensasse cum Osea, sed mandando effecit, ut mulier, quæ priùs fuerat fornicaria, post Prophetæ consensum foret uxor istius, ut ex Richardo rectè Dicastillo *L. 1. de virt. Cardin. D. 3. n. 247.* *Ad 3.* dicimus cum Lessio *Lib. 4. Cap. 3.* Quamvis meliùs sit proli, sic esse, quàm non esse, si tamen parentes velint operam dare generationi, debent id ita facere, ut opus habeat convenientem ordinem ad prolem tum suscipiendam, tùm educandam; quodsi hoc ordine careat, privant, quantum est ex vi actûs, prolem hoc bono, siquidem istud ex tali actu non est natum sequi, sed contrarium.

LV. *Leutfridus ambit nuptias se dignas cum Iulia nobili Virgine, sed Pater obtrudit ei Iuliana nam paris nobilitatis puellam, graviter minitans, nî pareat: ille tamen neglectis minis, & consensu Patris, contrahit cum Iulia. Quæritur. An Leutfridus peccet mortaliter contrahendo cum Iulia cōtra voluntatem & consensum Patris?*

Videtur sic peccare. Ita Guttierrez, Petrus Barbosa, Veracruz, & alii, quos refert & sequitur Facundez *L. 4. in Decalog, C. 4. n. 4.* Quia in

re gravi & justa non obedit Patri, & offendit eum absque justa causa.

Resp. Leutfridum non peccare mortaliter ineundo cum Julia dignum se matrimonium. Ita D Thom. *2.2. q 104 art 5* C Toletus *L.5 Sum. C.1, n.6.* Henriq *L.11. de Matr. C 6. n.4.* Sanchez *L 4. de Matr. D 23 n.10* & plures alii. Ratio est, quia in iis, quæ ad electionem statûs, ad proprii corporis sustentationem, & ad filiorum generationem spectant, omnes homines sunt pares, nec filii subjiciuntur Parentibus; unde isti immeritò offenduntur, si obedientiam ab illis hâc in re non experiantur.

Atque ex hoc patet ad rationem adversariorum, quibus tamen duo dederim. *Primùm* cum Sanchez *loc.cit.* Filium teneri consulere Patrem, saltem si commodè fieri possit, & non longè absit, aut si non timeat malitiosè impedimentum. *Alterum* cum Toleto *loc. itidem cit.* Filium teneri etiam obedire Patri, si multùm referret, illum cum alia contrahere *v.g.* ad graves inimicitias inter magnas familias tollendas &c.

LVI. *Lot* Genes:cap.19 *ut viros, quos hospitio suo susceperat, contra vim Sodomitarum servaret intactos, ait ad istos ℣ 7. Nolite, quæso, fratres mei, malum hoc facere, habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum, educam eas ad vos, & ab utimini eis, sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis. Quæritur. Rectène hoc fecerit?*

Videtur rectè fecisse. Ita Vasquez *Opusc.de*

scand.

scand. q. 4. 43. art. 1 dub. 1. n. 9 Turrianus, Bas: Pontius, & post alios Diana *Tom. 5. Tr. 7. Res. 18.* Prob. Tum authoritate D. Augustini, qui relatus *in C. Si quid verius est,* 33. q 2. *de volente occidere uxorem, & ducere concubinam,* ait: *utrumq; nefarium esse, nec debere unum pro altero perpetrare, sed utrumq; vitare, sed si facturus est, quod non licet, jam faciat adulterium, & non faciat homicidium.* Tum quia Lot non svadet minùs malum absolutè, sed sub conditione, quod Sodomitæ aliud gravius [contra naturam] sint effecturi. Atqui casu, quo gravius malum sint effecturi, bonum ac honestum est, illis persvadere, ut minore malo contenti sint. Ergo non peccat &c.

Resp. Lot [sumendo verba, ut sonant] malè fecit, & mortaliter peccavit. Ita Cajetanus *2 2. q. 78. art 4 notabili 3* Sylvester, Sa, Valentia, Covarr. Palao *Tr. 6 q 6 pun. 6. n 7* Cornelius à Lapide *in citatum locum Genes.* & alii plures. Probatur. Tum quia Lot filias suas prostituere non potuit, neque aliquid svadere, quod cederet in grave damnum suarum filiarum; quandoquidem Pater non habet potestatem in corpora, & pudicitiam suarum filiarum. Tum quia Sodomitæ non cogitabant de filiabus Lot vitiandis. Ergo inique eas obtulit illis tam impuris, ut liberaret suos hospites. Tum quia Lot inducendo Sodomitas in adulterium aut fornicationem cum filiabus suis, verè hujus peccati est causa, & influit in illud. Ergo peccat, esto aliud peccatum majus contra naturam per illud cavere intendat. Atque

hæc argumenta adeo mihi convincentia videntur, ut contrariam opinionem Dianæ & aliorum neque probabilem putem, nisi extrinsecè à sola authoritate.

Ad 1. in oppositum dicimus, D. Augustinum juxta Glossam loqui non consulendo, sed permittendo: vel solùm intendit, facturum rectiùs, si adulterium, quàm si homicidium faceret. *Ad 2.* Lot à parte rei svadere malum in damnum filiarum suarum, de quo damno non cogitaverunt Sodomitæ. Ergo peccat. Nec dici potest, illum svadere solùm electionem minoris præ majore, non autem ipsum malum; nam id svadet, quod sub minore præcepto novit esse prohibitum, sed hoc ipsum malum minus non est sola ejus electio. Ergo &c.

Dixi *sumendo verba*, ut sonant: Nam Cajetanus, Pererius, Salianus & alii *in cit. locum Genes.* volunt: Lot non fuisse locutum eo animo & proposito, ut id fieret, sed secundùm quandam exaggerationem sive hyperbolen, ad ostendendum, quàm grave foret delictum, hospitibus suis tale inferri nocumentum, ut potiùs permitteret, proprias id pati filias, quo casu subinde aliquis dicit: me potiùs interfice, quàm ut hoc facias.

LVII. *Lucerius conductas à Lucio ædes inhabitans, familiam alit copiosam, multis scil. pro artificio suo indigens famulis; è quibus nuper unus abiit ex officina sua relictis prunis, quas prius pro opere conficiendo illuc intulerat, quæ mox exardescentes non solam officinam, sed totam domum*

*incenderunt. Lucius facile suspicatus, malum i-
stud culpâ alicujus domestici accidisse, postulat
nunc damnum exustarum ædium sibi à Lucerio re-
sarciri. Quæritur. An iste ad aliquid pro damno
teneatur?*

Videtur teneri. Ita præter alios Fachinæus *in Controvers jur L.1.C.87.* & Card: de Lugo *de Iust disp.29. n.68.* Moventur. Tum quia incendiũ plerumq; culpâ inhabitantium fit, ut ait, J.C. *in L.3 ff. de off Præfecti vigilum* Tum quia Paterfamilias est caput familiæ, ejusq; imperio domestici subsunt. Ergo quod negligentiâ domesticorum fit, illius culpâ factum censetur.

Resp. Lucerium conductorem ac patremfamilias ad nihil teneri, nisi Lucius locator probet, incendium accidisse ex culpa certi ac determinati famuli in officio suo, qui communiter pro negligenti est habitus, & tamen à Lucerio in domum inductus & toleratus fuit. Ita Mathias Berlichius *in Conclusionibus practicis, Cent 4. Conclus. 25.*, Udalricus Hunnius, Joannes Wurmserus, & plures Juristæ apud Dianam *Part.9 Tr.7.Resol.31* & teste Laym. *L.3.Tr.4.C 22 n.6.* cœteri Doctores communiter Ratio est, quia si Lucerius ad damnũ resarciendum teneretur, fieret id ratione culpæ latæ, aut levis commissæ. Atqui hanc talem culpam non commissit Ergo &c. Majorem concedit Lugo *lo. cit.* & admittunt communiter alii DD. *ex textu in L.52. § Qui columnam 7. ff de locatione.* Min: prob. Si culpam latam aut levem commisisset Lucerius, accidisset ex eo, quod in

domum suam induxisset ac tolerasset hunc determinatum famulum, qui communiter pro negligenti habitus, jam etiam suâ culpâ & negligentiâ in officio istud incendium excitavit. Atqui hoc non ita se habet, negatq; constanter Lucerius, vel adscribi posse hoc incendium uni terminato famulo, vel unum determinatum ex omnibus communiter pro negligenti in officio suo haberi. Ergo ad nihil tenetur Lucio, donec iste liquido illud probet.

Ad rationes in Contrarium dicimus, incendia fieri quidem plerumq; culpâ inhabitantium, non tamen certi ac determinati hominis in officio suo communiter negligentis; ut proinde præsumptio hæc nec vera, nec solida, nec sufficiens sit ad cõdemnationem patrisfamilias. Addimus, non quamvis præsumptionem de culpa inhabitantium patremf: attingere, aut huic imputari, sed præsumptionem de culpa determinati hominis, qui communiter in officio suo pro negligenti habitus, & tamen in domum fuit admissus. Unde clarè patet, nihil hinc evinci.

LVIII. *Luperius juvenis adeo libidini est deditus, ut nec in Templo mulierum aspectu illectus abstineat, sed hîc mollitiem exerceat, quam tamẽ circumstantiam non exprimit nominatim in Confessione, quasi nihil in ea specialis malitiæ lateret. Quæritur. Utrũ pollutio occultè in Ecclesia facta contineat specialem rationem sacrilegii in Confessione exprimendam?*

Videtur continere. Ita Suarez *Tom.* 1. *de*

Reli.

Religione, *L.3.C.7 n.4* Thom. Sanchez *de Matr. L.9. D 15. n 11.* Bonac. *de Matr. q.4. p.19. n.7.* Lugo *D. 16 de Pœnit. num. 461* & plures alii. Tum quia si ille actus postea publicaretur, Ecclesia haberetur polluta Ergo ante hanc publicationem jam fuit sacrilegus. Tum quia est contra reverentiam Templo debitam. Tum quia furtum etiam occultum, si in Ecclesia fiat, sacrilegum censetur. Ergo & pollutio.

Resp. Pollutionem occultam in Ecclesia factam non habere rationem sacrilegii specialiter in confessione explicandam. Ita Vasquez *in 1.2 D.98. C.3.n.3* Basil. Pontius *de Matr. L.10. C.10. n 13.* Martin Perez *de Matr. D 49 f 4.* Caspens. *Tom. 1. Tr. de Pecc. D.2 f 3 n.20.* Caramuel *in Regul S. Benedicti*, *D.66.n 1017.* & alii, quos citat & sequitur Diana *part 7.Tr.11.Resol.31.* Ratio est, quia malitia sacrilegii ex seminis effusione non contrahitur, nisi propter violationem Ecclesiæ, & motivum inhonorandi istam. Atqui fornicatio & pollutio occulta nec violat Ecclesiam, ut suppono ex communi ferè Theologorum: nec ex natura sua motivum habet inhonorandi illam. Ergo &c. Confirmatur. Tactus, oscula, & turpia colloquia in Ecclesia exercita non continent specialem malitiam sacrilegii, uti ultra concedunt ipsi adversarii, quia jure positivo non ita sunt contra reverentiam Templi, ut istud egeat reconciliatione. Ergo nec occulta pollutio in Templo facta eandem malitiam continet, cùm nec ista jure positivo violatio-

olationem Ecclesiæ contineat, quæ tunc solùm fieri censetur, quando scelus est publicum.

Ad 1. in contrarium negamus consequentiam, cùm enim jus positivum, quo statuitur, seminis effusione violari Ecclesiam, odiosum sit, restringi illud oportet, quantum, salvâ lege, fieri potest, ut scil: non nisi de publica saltem probabiliter prævisa intelligatur. Si ergo casu solummodo publicetur, in foro conscientiæ sacrilegium non committetur, licèt in foro externo præsumatur. *Ad 2.* dicimus, non quamlibet irreverentiam contra Templum commissam, importare specialem malitiam sacrilegii, ut patet manifestè in tactibus, osculis, & colloquiis turpibus in templo factis. *Ad 3.* Negamus paritatem, quia furtum speciali lege Joan. VIII. *in C. Quisquis inventus causa 17 q 4.* sacrilegii malitiam habet annexam.

LIX. *Manfredus Religiosus, facultatem habet à P. Provinciali, suo accipiendi res dono oblatas, aut earum pretium citra medium florenum; hujusmodi autem dona subinde accipit ille uno die plura à diversis oblata, ut facilè unum aureum æquent, vel superent, absq; alia ulteriore facultate, vi solùm prædicta, quam à P. Provinciali accepit. Quæritur. Num licitè?*

Videtur licitè id facere. Tum quia id licitè fit, quod est conforme facultati concessæ. Atqui hæc donorum acceptio est conformis. Ergo &c. *Prob. min.* Si non esset conformis facultati datæ, id fieret ratione excessûs in donis quasi in unum coalescentibus. Sed hoc non est. Ergo &c. Prob.

iterum

iterum mini. Tum quia singulæ donorum acceptiones sunt diversæ tam ratione personarum, quàm fortè etiam materiarum. Tum quia eadem dona moraliter non censentur coalescere per diversas acceptiones intra unum aut duos menses. Ergo nec intra unum, aut duos dies. Tum quia singula dona per singulas facultates etiam eodem die non coalescunt, etiamsi simul sumpta in magnam quantitatem excrescant, in quam expressè non consentit superior. Ergo nec coalescunt in proposito, cùm una facultas virtualiter includat plures.

Resp. Manfredum illicitè, & contra paupertatem facere, si uno die accipiat plura dona, quorum singula medio floreno æstimantur, & ipse aliam facultatem nec habeat, nec præsumat, quàm accipiendi aliquid citra medium florenum. *Probatur.* Tum quia facit contra aperta verba Superioris, qui solùm concessit facultatem accipiendi res aut rerum pretia citra medium florenum; hæc autem verba Superioris quando clara sunt, in materia legis & privilegii unicè attendi debere, communis est doctrina Authorum de Legibus. Tum quia privilegium derogat communi juri & statuto, juxta quod nemo Religiosorum sibi accipere aliquid potest absque facultate. Ergo est strictæ interpretationis, ut post Sanchez, Suarez, Salas, & alios docet Palao *Tr. 3. de ll. D. 4. p. 10. n. 4.* Ergo cùm solùm facultas concessa sit ad medium florenum, non ultra hunc accipere potest Manfredus. Tum quia plura ista dona intra

unum

unum diem accepta, moraliter coalescunt in unum, ut proportionaliter plura furta intra exiguũ tempus facta coalescere docet præter alios Dian: P. I Tr. 6. *Resol* 34. Ergo cùm Manfredus non habeat facultatem simul accipiendi unum aureum, nec etiam habet facultatem eodẽ die accipiendi plura dona, quorum singula medium continent florenum, & simul sumpta aureum æquant. Tum quia aliàs Manfredus poterit uno die à diversis accipere 10, 20, 30, aut plures florenos, quod est absurdum, & cedere posset in grave detrimentum Religionis, si idipsum alii ex simili facultate facerent. Tum quia ideo censetur Superior determinasse medium florenum, quia noluit Manfredum vi hujus concessionis simul & semel plus habere absque alia facultate. Ergo contra mentem hujus, adeoque illicitè à diversis donantibus accipit uno die unum aureum, ad quid enim aliàs fuit determinatus medius florenus? Tum quia saltem dubium est, num Manfredus vi factæ potestatis uno die possit sæpiùs accipere munus aliquod medii floreni. Ergo in hoc dubio adeundus Superior, ejusque mens inquirenda, ut docent Suarez, Salas, Bonac. Palao *loc. cit.* & alii communiter.

Ad argumentum in contrarium dicimus, hanc acceptionem non esse conformem facultati ratione excessûs ob materiam coalescentem. *Ad 1.* hujus probationem, hoc non obstare, sicut non obstat in furtis, sufficit Manfredum non posse simul habere tantam rerum quantitatem vi hujus con-

cessio

cessionis. *Ad 2.* negamus consequentiam, quia rationabili & prudenti judicio intra unum aut duos menses etiam furta modica non coalescunt, ut cum aliis docet Filiuc. *Tom. 2 Tr 31 C 10 num. 244.* quæ tamen intra unum aut alterum diem facta coalescere censentur juxta omnes. *Sed* quanta esse debet interpolatio, ut donationes plures coalescere non censeantur? Respondeo, citatum Authorem, & Dian *loc. cit.* requirere in furtis saltem medium mensum, quod in casu nostro ita admittendum puto, ut intra duos menses non plures quàm quatuor tales acceptiones fiant, esto forsan non semper post unam duæ integræ hebdomades interlabantur. *Ad 3.* negamus consequentiam, ratio disparitatis est, quia singulæ materiæ per singulas faculta es intra se quasi ita conclusæ sunt, ut coalescere nequeant, id quod non est in casu nostro; esto enim una hæc facultas plures contineat, non continet tamen, nisi limitatè, ne ratione simultaneæ acceptionis plures donationes moraliter in unum coalescant, & quantitatem concessam excedant.

LX. *Marcella nobilis Vidua cùm ætate & morbis confecta Templum adire amplius non possit, petit ab Ordinario facultatem procurandi in ara mobili sibi Sacrum intra parietes Domûs suæ quàm & impetrat, eâ tamen lege, ut intra 14 dies unum tantum Sacrum legi sibi curet, nisi crescente morbi malo plura legenda Confessarius putaret nec quisquam assistendo Sacro illi satisfacere possit præcepto Ecclesiæ de Sacro diebus festis audiendo.*

do *Quæritur* 1. *Utrum Marcella, cùm integro subinde mense nullum Sacerdotem habere possit, idcirco intra sequentes aut antecedentes* 14. *dies, quibus copiam habet Sacerdotum, tria Sacra sibi procurare possit?* 2. *Quot Sacra, ingravescente morbo, Confessarius intra* 14. *dies concedere possit?* 3. *Utrum alii, qui diebus Festis intersunt hisce privatis Missis, peccant mortaliter, si aliud iisdem diebus non audiant, cùm possint?*

Videtur, Marcellam non posse intra unos dies 14 procurare sibi tria Sacra, & nullum postea sequenti mense: nec Confessarium aucto morbi malo multo liberaliorem esse posse in concedendis Sacris Marcellæ: neque denique ullum satisfacere posse præcepto Ecclesiæ assistendo tali Sacro die Festo. Ratio primi & tertii est; quia ex communi Theologorum, si verba privilegii per se clara sint, & certam habeant significationem, nulla adhibenda est interpretatio, sed tenor & forma privilegii juxta verborum proprietatem observanda. Atqui in proposito verba clarissima sunt, ut ipsemet, qui ea legi, testari possum. Ergo &c. Ratio secundi est, quia Confessarius attendere debet ad mentem & finem concedentis, qui non vult, domum perinde Sacrorum capacem esse ac Templum, in quo quotidie fieri possunt. Ergo modum adhiberi oportet.

Resp. I. Marcellam posse intra unos 14. dies habere tria Sacra, si forte intra eosdem bis postea repetitos nullum omnino acquirere possit. Hæc responsio est communis Theologorum ex re-

cepto

cepto illorum effato, quod privilegium purè favorabile seu beneficium sit latè explicandum, quantùm recta ratio dictat, si præsertim non sit contra jus commune, aut in præjudicium tertii. Atqui tale est privilegium Marcellæ. Ergo &c. Confirmatur. Card: de Lugo *de Euchar.* D 21 n 44. cum Thom. Sanchez, Navarr. & aliis, docet, si Sacerdos debeat singulis mensibus 15. Sacra dicere *v. g* pro fundatore Capellaniæ, posse ipsum hoc mense dicere 30. pro duobus mensibus, quia anticipata solutio non præjudicat, sed prodest creditori. Ergo etiam Marcella potest proportionaliter prævenire in Sacris procurandis, cùm hæc anticipata procuratio non præjudicet ulli, sed gratiam concedentis magis commendet.

Resp. 2. P. Confessarium posse satis esse liberalem in permittendis Sacris ob rationem dictam, modò non quotidie fieri concedat, ut maneat discrimen inter domum & Templum, nisi forte ultimum triduum *v. g* quod judicio Medicorum mortem præcederet, tria continuo Sacra in solatium ægræ postularet. *Resp* 3. Quemlibet assistentem Sacro in Domo Marcellæ satisfacere diebus Festis Præcepto Ecclesiæ. Ita ex communi Theologorum Barbosa *de Potestate Episc. P. 1. Allegatione 24. num. 17. & 18.* ubi ait. Missæ audiendæ præceptum adimpleri quocunq; in loco; quia nimirum consvetudine firmatum est, ut nullus determinatus locus requiratur, cui favet Trid. *Sess 22. Decreto de observandis in Celebr. Missar.* quatenus ex consilio solùm & monito Episcoporũ obligati sunt fideles, proprias Parochias accedere;

unde addit citatus Author, non posse Episcopo cogere fideles ad Sacrum in certo loco audiendum, & satisfaciendum præcepto Ecclesiæ, cum communi juri & privilegiis à Sede Apostol. concessis derogare nequeant. Quare prædicta verba Bullæ, ne frustra sint posita, putat Palao *Tr. 22. D. unicâ. P. 15 n. 13.* intelligi debere, non de audiente, sed celebrante, ne scilicet aliquis Sacerdos celebret alicui externo in domo Marcellæ, ut assistendo ipse satisfacere præcepto Ecclesiæ possit cùm ad hoc nulli Sacerdoti facultas concedatur. Sed ait Bonaci *D. 4. de Sacra. q. ultima. punct. 12. n. 4.* ubi prædictam formam in Bullis Ordinariorum approbat: Sæcularis non satisfacit Communioni Paschali extra Parochiam, aut privilegiatum Templum. Ergo nec præcepto audiendi Sacri Negamus consequentiam. Quia ex communi Jure Communioni Paschali satisfieri debet in Parochia, aut saltem in Ecclesia privilegiata; quod secus se habet in Sacro audiendo, ut vidimus.

Atque ex his patet ad rationes in contrarium.

LXI. *Marcus miles Catholicus in bello contra Turcas capitur ab istis, qui cupidi arcanorum exercitûs Catholici, quæ ipsum minimè latere sciunt minantur ei tormenta omnia, ipsamq́; mortem, nî prodere illa velit, jamq́; reluctantem equuleo suspendunt. Quæritur. Utrum Marcus ad evitanda hæc gravia incommoda pandere secreta possit?*

Videtur posse. Quia nemo tenetur cùm tanto suo incommodo attendere & conservare commodum

dum alterius; unde si Marcus sciret crimen occultum Marciani ab hoc sibi secretò revelatum, posset illud ad servandam suam propriam vitam, & evitanda gravia incommoda manifestare, etiamsi inde mors & infamia Marcianum manerent, ut ex communi docet Lessius *L 2 de Iust. C 11. dub 8. n. 54.* & sequentibus.

Resp Marcum non posse licitè aperire Turcis secreta, ex quibus detectis gravia incommoda exercitui Catholico oriri possint, etiamsi varia tormenta sustinenda. & tandem durissima mors sit subeunda I.a Petr Navarr *L. 2. de Restit C. 4 n. 130.* Malderus *de Iust. Tr 7 C 1 dub 10 & 11* Facundez *in 8. Præcept. Decal. C 6 n 10* Dicast. *de Iust Tr 2 D. 12 n. 591.* & alii. Nam naturæ lumen nos docet, bonum commune [quod à secretis Regis, Reipubl. exercitûs &c frequenter dependet] præponere bono privato. Cùm ergo arcana illa conducant ad conservationem, & prosperum progressum exercitûs Catholici, adeoque ad bonum commune, Marcus tanquam privatus homo quælibet acerba, atque ipsam etiam mortem pati priùs debet, quàm illa secreta hostibus pandat.

Ad rationem in oppositum dicimus, neminem quidem teneri cum tanto suo incommodo attendere & conservare commodum alterius privatum: at vero publicum, quale periclitatur in proposito, unde etiam concedimus, Marcum aperire posse occultum crimen Marciani modo illud absq; vi & fraude acceperit, ut bene limitat Sotus *de Iust*

q. 10.

q.10.art.2. ad finem, quia eo ipso, quod per vim acceperit, semper est contra justitiam, illud revelare; licet enim peccatum extorsionis secreti præterierit, durat tamen adhuc, moraliter loquendo, in effectu suo, hoc est, in obligatione servandi secreti, ita ut effectus injustitiæ per revelationem continetur, ut patet.

LXII. *Mennas in grave lapsus peccatum, non audet istud exponere Confessario propter magnum incommodum, quod inde haud immeritò timet, & tamen urgetur necessitate confessionis annuæ, nec copiam habet alterius Confessarii. Quæritur. 1. Utrum Mennas istud peccatum omnino tacere possit, ita ut nec in genere illius faciat mentionem? 2. Si Mennas prædictum peccatum ob justam causam in Confessione taceat, an illius procurare debeat perfectam contritionem?*

Quoad 1. partem casûs propositi videtur, Mennam illud peccatum saltem secundùm genericam rationem confiteri debere, dicendo v.g. *Feci peccatum mortale, & fortè in genere luxuriæ, sed nô memini in qua specie*, scil *ut hîc & nunc fatear*, Card: de Lugo *de Pœnit. Disp 16. n.532.* Dedicastillo *de ead. Pœnit. D.9. n.880.* & alii, quos refert & sequitur Diana *P.11. Tr.8 Res.45.* Moventur. Tum quia omne peccatum mortale, cujus quis habet conscientiam, est explicandum in confessione, si absque incommodo explicari possit, ut habet communis ex Trident. *Sess 14. C.15.* Atqui Mennas habet notitiam peccati mortalis, & secundum genericam rationem eo, quo diximus

modo,

modo, absque gravi incommodo explicari potest. Ergo &c. Tum quia ex communi Authorum apud Layman *L.5.Tr.6 C.18.n.7.* peccatum mortale in genere est materia necessaria Confessionis. Atqui illud peccatum Mennæ secundùm eam rationem, quâ explicari potest, est tale. Ergo &c.

Quoad 2 partem videtur, Mennam teneri ad perfectam contritionem, sicut tenetur Sacerdos, qui peccati mortalis sibi conscius vult celebrare, & non habet copiam Confessarii, ut habet communis DD.

Resp. 1. Mennam omnino tacere posse peccatum illud: nullam etiam in genere ejus mentionem faciendo. Ita planè communis AA. apud Palao *Tr.23. Disp. unic. pun.11.n.3* qui absolute asserunt, quando necessitas urget confitendi suo Parocho, cui sine gravi periculo animæ, corporis, famæ, aut fortunarum, proprio vel alieno peccatum aliquod significari nequeat, tunc, eo prætermisso, posse, reliqua explicari, & absolutionē postulari. Ratio est. Tum quia integritas Confessionis materialis est de jure positivo. Ergo non obligat in tali difficultate, cùm lex Christi sit svavis. Tum quia incommodum excusans ab integritate materiali afficit peccatum, prout hoc indivisibiliter se habet à parte rei. Ergo quoad totam rationem, non tantùm quoad specificā, eximit illud ab onere confitendi. Tum quia periculum incommodi incurrendi manet, si sola etiam ratio generica exponatur. Nam statim Confessarius interrogabit de specie aut circumstantia

tacita Si ergo Mennas neget absolutè, confitebitur aliud peccatum, quàm fecerit: si restrictim hoc ipso præbebit occasionem suspicandi. *Atq; hinc patet* ad argumenta in contrarium. Nam imprimis confiteri tenemur quodvis peccatum mortale, cujus conscientiam habemus, si absq; incomodo gravi possimus, quod non est in præsenti casu Deinde verum est, peccatum mortale in genere esse sufficientem materiam, sed non quovis in casu necessariam, quando scil. eximitur vel ratione specificæ rationis, cum qua unum indivisibile peccatum à parte rei constituit vel ratione periculi, quod etiam in generica ratione spectati adhuc habet, quorum utrumq; accidit in casu nostro: neutrum vero, si aliquis præcisè memini peccati alicujus in genere à se commissi, non autem quale fuerit in specie; unde nulla est paritas

Resp. 2. Mennam si cœtera confiteatur, non teneri ad contritionem perfectam illius taciti peccati. Ita ex communi Lugo *Disp. 16. cit. n. 533* Ratio est, quia peccatum ex justa causa tacitum habet se instar illius, quod ex invincibili ignorantia non occurrit in Confessione; certum autem est ex *Trid. sess. 14. C. 5* hoc indirectè in Sacramento etiam per solam attritionem remitti. Ergo & illud. Ad rationem in contrarium negatur paritas, siquidem peccatum istud Sacerdotis celebraturi non remittitur vi alicujus Sacramenti Ergo mirum non est, requiri ad hoc contritionem perfectam ante celebrationem: non autem in casu nostro.

LXIII. *Milus Sacerdos ob frequentes inter orandum distractiones, subinde dubitat de tota hora, subinde de Psalmo, an recitârit, quã idcirco non raro ex integro repetit, tandem verò pertæsus scire cupit, an teneatur repetere. Quæritur. quid ipsi dicendum?*

Videtur teneri. Nam legi certæ ejusque obligationi non satisfit solutione incertâ & dubiâ, cùm præsumptio stet pro lege contra libertatem. Ita Thom. Sanchez, *L. 1. in Decal. C. 10 n. 12* Palao *Tr. 1. D. 3. p. 7. n. 7.* Arriaga *in 1. 2. Tom. 1. D. 25. n. 11.* & plures alii.

Resp. Cum Navarr: *Tom. 2. Operum de Horis Canonicis, C. 13. n. 29* non teneri Milum repetere, modo non recordetur, se non dixisse, aut sciat probabiliter, se omisisse. Ratio est, quia ad deponendum dubium sufficit conjectura levis, *v. g.* quod meminerit aliquorum verborum, quæ continentur in illo psalmo, vel horâ, & se incepisse, ac librum tenuisse. Ad hæc judicandum pró libertate, quoties lex incommoda alicui, vel molesta accidit, quantumvis stet pro illa præsumptio, ut cum aliis docet Salas *in 1. 2da Tr. 8. Disp. unic. sect. 25. n. 295*: Atqui incommodum & molestum accidit Milo præceptum de horis can. si propter dubium quodvis superveniens repeti debeat hora vel psalmus. Ergo pro libertate judicandum, scilicet præcepto satisfactum esse. Unde etiam Homobonus *in Consult. Cas. Conscientiæ, Vol. 2 p. 5. Resp. 210.* prudenter ait, timoratos non bene facere iterum repetendo, & Confessarium

hoc prohibere ipsis debere ad scrupulos cavendos. *Atq; ex his* patet ad rationem in contrarium.

LXIV. *Nemotius maritus carnaliter cognoscit Mosiam, probè conscius, hanc esse consangvineam uxoris suæ in secundo gradu, & accessum hunc specialiter ab Ecclesia esse prohibitum: ignarus interim, illum esse vetitum sub tali pœna, quæ jure petendi debitum privet. Quæritur. Utrum impediatur à petitione debiti, & dispensatione indigeat?*

Videtur impediri, & dispensationem requirere. Ita Henriquez *L.11. C.15. n. 11.* Basilius Pontius *L. 10. de Matr. C.6. n. 12.* Mart. Perez *de Matr. D. 52. sect. 5. n. 6.* & plures alii. Moventur 1. Quia hæc ignorantia non excusat à culpa. Ergo nec à pœna, cùm hæc illam tanquam effectus causam suam consequi soleat. 2. Quia DEUS & homines frequenter puniunt reos, etiamsi pœnam scelerum suorum ignoraverint, aliàs etiam excusarentur forte non pauci ab inferno, quod eum non rescive rint. 3. Mulier interficiens virum suum, ut cum adultero suo contrahere possit, non evitat pœnam & impedimentum criminis, etiamsi istud ignoraverit, ut communis habet DD. Ergo &c.

Resp. Nemotium ob ignoratam pœnam commissi incestûs non impediri inde à debiti petitione, adeoque nec dispensatione indigere. Ita Palao *Tom. 1. Tr. 2. D. 1. pun. 17. n. 8.* & nonnulli alii quos refert & sequitur Dian. *Part 3. Tr. 5. Resol. 12.* Ratio est, quia pœnæ novo jure ab Ecclesia statutæ non incurruntur ab ignorante illas in

vincibiliter; ut tanquam probabilius docet *Sanchez in Decal. L. 4. C. 22. n.* 18. quod maximè verum est, & communiter conceditur ab aliis, si istæ pœnæ sunt extraordinariæ, & eas reus, in seipso saltem privativè debeat exequi, ut fit in proposito. Confirmatur Censuræ Ecclesiasticæ etiam irregularitas non contrahuntur ab ignorantibus, ut communiter docent Authores. Ergo nec aliæ pœnæ Ecclesiasticæ similiter ignoratæ incurruntur.

Ad 1. in contrarium negamus consequentiam, cùm culpa non æquè ignoretur: nec inter hanc & pœnam ex natura rei sit connexio talis, qualem effectus naturalis cum sua causa habet *Ad 2.* dicimus, DEUM & homines punire facinorosos pœnis ignoratis eo, quod pœnæ istæ [etiam infernus respectu peccati mortalis] ordinariæ censeantur, & saltem in genere cognoscantur; scimus quippe malum puniri, & transgressores legum non esse immunes à pœna saltem ordinariâ. *Ad 3.* Negat antecedens post Paludanum *in 4. sent. dist.* 34. *q.* 1. *n.* 17. & alios Baucius *in miscellaneis casuum Conscientiæ, Tom. 2. Opusc.* 1. *q.* 176. ratus, impedimentum hoc invincibiliter ignoratum non incurri: quia est ab Ecclesia impositum in pœnam delicti. *Sed* hoc difficile est, & graves habet sequelas, ideoq; contrarium ex communi aliorũ TT. dedimus *Cent. 2. Cas.* 54. ubi etiam citatum Authorem adduximus, & disparitatem dedimus.

LXV. *Nicasius Advocatus suscipit causam Lucii, quam tamen putat minus esse probabilem,*

quàm

quàm sit causa Lucioli, qui contra Lucium agit. Post aliquod autem tempus certò cognoscit, inter partes contrarias, Lucium scil. & Luciolum, causam hujus esse probabiliorem, quàm illius. Et licèt non videat Nicasius, unde causa Lucii possit apparere vel æquè probabilis, vel probabilior, quàm Lucioli; nihilominus pergit causæ Lucii minus probabili patrocinari. Quæritur, An licitè?

Videtur licitè agere. Ita Navar. *in Sum.* C. *28*, Azor, *Tom.1. L.2. C.17 q. ult.* Thom. Sanchez L 1. *in Decal.C.9 n.51.* Salas, Leff. Præposit, Layman, Palao, & plures, quos refert & sequitur Diana *P 9 Tr.8 Resol.42.* Tum quia Advocatus prudenter agit, dum sententiâ ductus probabili patrocinatur. Tum quia Advocati munus tantùm est, proponere fundamenta partis suæ, & Judici examinanda relinquere. Tum quia Lucius in hoc casu potest per se ipsum agere. Ergo etiam per alium, & consequenter alius pro ipso.

Resp. Etsi hæc sententia magnam habeat probabilitatem tum ex authoritate, tum ex ratione adducta, probabilius tamen esse, Nicasium illicitè perrexisse patrocinando. Ita Valentia *2 2. P.5 q 15. p 14.* Sylvester *V Advocatus.q 13.* & novissimè Arriaga *Tom 3 D 24 s.5.n.27.* Prob. 1. Nemo potest suâ actione directè eo conniti, ut alter iniquè aliquid committat, ut per se clarum videtur. Atqui in præsenti casu Nicasius directè id moliretur, ut Judex injustè aliquid decideret; quippe ageret, ut Lucius causam obtineret cum minore jure, certus pro Luciolo majus stare. Ergo &c.

Prob.

Prob: 2. Advocatus in causa sangvinis, & amissionis omnium bonorum non potest patrocinari causæ minus probabili contra eam, quam certo cognoscit probabiliorem, ut Malderus, Martinez, & alii docent apud Dian. *P.2. Tr.13. Res.4* Cur hoc? profectò non aliam ob causam, quàm quod non liceat id moliri, ut Judex iniquè contra illum procedat, pro quo majora stant jura. Ergo cùm hæc causa pro omni casu militet, nunquam Advocato contra meliora jura partis adversæ pugnare licebit. Confirmatur. Contraria sententia nec bono communi, nec saluti propriæ ipsorum Advocatorum consulit; *non bono communi*, quia vehementer inde nutriuntur lites, dum Advocati quasvis suscipiunt & producunt causas, nunquam, ut sibi videntur, probabili ratione destituti: *non saluti propriæ ipsorum Advocatorum*, quia hâc sẽtentiæ benignitate præoccupati, non declarant clientibus suis causam adversariorum esse probabiliorem (ad quod tamen ex communi TT. sub peccato mortali tenentur) sed ferè semper victoriam spondent, & spe deludunt inani, donec miseri isti clientes & jure & rebus suis cum dolore videant se privatos. Unde Diana *loc. cit.* non veretur dicere, plurimos ex Advocatis fœdè in peccata mortalia labi, æternumque Advocato CHRISTO destitutos, jure Cœli ac beatitudinis privari.

Ad 1. in Contrarium distingvimus, prudenter ait, qui probabili ratione ductus patrocinatur, si non certò sciat, causam alienam esse probabilio-

rem

rem suâ, & nihil se contra jura meliora effecturum, concedimus: secus, negamus. In proposito autem certo scit Nicasius, causam Lucioli adversarii esse probabiliorem, & nihil se effecturū, nisi contra meliora hujus jura violata; quomodo ergo non directè aget, ut ipsi res sua injustè auferatur? *Unde ad 2.* dicimus, Advocatum, cui liquet, jura pro parte adversa esse probabiliora, non amplius proponere merè fundamenta suæ partis, & Judici relinquere examinanda, sed instare apud istum, ut injustè decernat, quod procul dubio illicitum. *Ad 3.* negamus antecedens: si enim omnibus adhibitis diligentiis jam constet Lucio, jura sua minora esse, & cedere juribus Lucioli, quomodo licitè ampliùs instare contra istum, & petere aliquid contra meliora jura ausit?

LXVI. *Nicetius debet Myseto trecentos florenos in signato auro ante triennium mutuo ab isto acceptos absq; alia tamen conventione. Nunc debitum suum expuncturus numerat eidem totidē florenos, sed in meris sestertiis, quos accipere recusat Mysetus solutionem in auro requirens, sicut debitum in eodem fuit contractum. Quæritur. Utrum Nicetius teneatur Myseto in auro satisfacere?*

Videtur teneri Ita Bartolus *in Leg. 1. § ult. ff de auro & argento legato:* Panormitanus *in Cap. Quanto de solution.* Covarr: *de veter: Numismat. Collat* C. 3. § *unic.* & alii. Tum quia aliud pro alio invito creditore, solvi non potest, *L. 2. § 1. in fin. ff. de rebus creditis.* Tum quia mutuum eâdem bonitate, quâ datum est, eodemq; genere

reddi

reddi debet. *L. 3. ff. eodem.* Atqui hoc non fit, cùm pro auro argentum restituitur; siquidem aurũ multis partibus præstare argento, nemo ignorat. Tum quia Nicetius pro vino concesso non tenetur accipere frumentum, salem, &c. ut fatentur omnes ex natura mutui, & variis juribus. Ergo nec pro ducatis sestertios.

Resp. Nicetium, seclusâ particulari conventione, satisfacere numerando trecentos florenos in quavis probata moneta argentea. Ita Fachinæus *L. 2 Controvers. C. 50.* Molin. *Tr. 2. D. 299. §. Jura* Rebellus *part. 2. L. 8 q. 1. sect. 1. in fine* Palao *Tr. 32 D. 4. punct. 1. n. 9.* & alii. Ratio est, quia nobilitas materiæ acceptæ compensatur quantitate & valore pecuniæ solutæ; siquidem id, quod maximè in pecunia spectatur, est valor ejus extrinsecus, & æstimatio, *L. 1 ff. de contrahenda empt.* ubi habetur: *Eaq; materia formâ publicâ percussa, usum dominiumq; non tam ex substantia præbet, quàm ex quantitate. & L. unica, C. de argenti pretio, quod thesauris infertur, inquit Imperator, in publicis collationibus, liceat pro 20. libris æreis unum auri solidum, & pro singulis argenti libris quinos æreos inferre.*

Ad 1. & 2. argumentum in contrarium dicimus, in proposito non solvi aliud pro alio, nec in diversa bonitate & specie, cùm in pecunia non materia illa externa, aurum scilicet & argentum, sed valor spectetur, indeq; ejus substantia, qualitas, & bonitas æstimetur, ac sub ratione quantitatis ac valoris eadem pecunia in mutuum deducatur. *Ad*

3. ne-

3. negamus consequentiam; nam cùm frumentum datur pro vino, res alterius generis dari censetur: non vero cùm pro ducatis dantur sestertii, quippe tunc idem prorsus; quod datum est, redditur, nimirum valor seu æstimatio; siquidem nummi aurei non differunt genere ab argenteis, aliisve, si illorum substantia non ex materia externa, sed ex quantitate, valore, & potestate æstimetur.

LXVII. *Nimmia mulier maritata vovit in necessitate quadam quotidie in honorem B V MARIÆ recitare Officium majus, & 150. Ave Maria ac 15. Pater noster, si ejus ope ex necessitate illa eriperetur. Sensit auxilium, ideoq; votum suum confirmavit. Sed nunc non nisi valde langvide & distractè debitum persolvit, & facta promissionis omnino pertæsa rogat Confessarium, quem novit habere potestatem vota commutandi, ut votum illud in aliud commutet. Annuit iste, & loco omnium, quæ vovit, quotidie ipsam audire Sacrum, recitare unum Rosarium, & singulis mensibus sacram Communionē sumere jubet, quæ omnia Nimmia ante votum editum sponte suâ facere solebat. Quæritur. Utrum Confessarius rectè commutationem istam fecerit?*

Videtur malè illam fecisse. Tum quia nulla justa adest causa hujus commutationis faciendæ, quam tamen requiri, quando non fit in rem manifestè meliorem docent Laym. *L. 4 Tr 4. C. 8. n. 22.* & communiter alii. Tum quia eadem commutatio non est in rem æqualem, ut patet, sine qua & evidentia hujus æqualitatis non fieri commuta-

tionem

tionem, communiter docent DD. Tum quia si etiam commutatio esset in rem evidenter æquale, non tamen posset fieri à simplici Sacerdote, ut docent Suarez *Tom.2. de Relig.L.6. de voto, C.19. n.6.* Sanchez, Layman & alii. Sed necessario provenire debet à jurisdictione in foro externo, cùm sit diminuta quædam dispensatio, & debiti remissio nomine Dei facta.

Resp. Confessarium rectè commutationem illã fecisse in votis Nimmiæ. Ita Lessius *L.2. de Just. C.40. dubit.16. num. 105.* Sa, Henriquez, & alii. Probatur. Confessarius etiam simplex potest cuilibet votum mutare in rem evidenter meliorem, aut etiam æqualem. Atqui res, in quam facta est commutatio, est evidenter melior, aut saltem æqualis priori. Ergo in hanc potuit Confessarius votum Nimmiæ mutare Maj de re evidenter meliore est certa apud omnes, cùm omni voto intelligatur hæc conditio inclusa *Voveo hoc, nisi voluero promissionem hanc commutare in aliam DEO gratiorem.* Eandem Maj. de re evidenter æquali tenent citati Authores, cujus ratio est, quia DEUS & Sancti non tantùm acceptant, gratumq; habent, quod est melius, sed etiam quod est evidenter æquale. Ergo utrumque ex illis duobus etiam post votum eligi potest, cùm ex neutro major Dei utilitas accidat, ut subinde fit apud homines. Nec etiam probatur Min: ex eo, quod melioritas vel æqualitas materiæ commutandæ nō debeat spectari physicè, sed moraliter, ut ex communi docet Palao *Tr.15. de Votis, D2 p.19 num 4.*

Unde

Unde etiam Barthol. Berteau *in Directore Confess. de 2. præcept. Decal. pun. 4.* ait, non requiri exactam aliquam determinationem pro materia commutationis; licèt enim illa sit minor, quàm fuerit prior materia, si tamen sit gratior DEO, quia scilicet promptius & devotiùs perficitur, pluris etiam æstimanda est. Sed res, in quam Confessarius votum commutavit, promptiùs à Nimmia suscipitur, devotiùs persolvitur, constantiùs peragitur, ideoq; DEO gratior accidit. Ergo non tantùm est evidenter æqualis priori, sed etiam melior.

Ad 1. in contrarium dicimus, non requiri caussam pro commutatione in rem evidenter meliorē, ut docent communiter DD. imo etiam in evidenter æqualem, ut docet Villalobus apud Dian. *P. 3 T. 5 Resol 25* Sed esto requiratur, ea hîc non deest, nempe ardens petitio Nimmiæ, majus solatium, promptior & devotior executio, quam sufficere, admittit ipse Laym: *loc. cit. n. 23. Ad 2.* patet ex dictis *Ad 3.* negamus, eam commutationem, quæ non est in rem minorem, sed evidenter meliorem, aut saltem æqualem, non posse fieri à simplici Sacerdote, cùm ad hoc non requiratur singularis potestas, hocipso, quod non sit ablatio aut diminutio, sed tantum translatio voti.

LXVIII. *Ordonius vir Catholicus & illustris, in bello nupero Sveco-Germanico sæpè audivit Hattonem Colonellum Svecicum mentionem facere de munitione quadam Catholicorum Regi suo per prodiitio.*

ditionem brevi acquirenda. Quod malū, ut certò sciret, & pro posse suo impediret Ordonius: familiariorem se exhibuit Hattoni, & in ædes suas invitatum, frequenti haustu ita ursit, ut tandem ebrius secretum illud futuræ proditionis evomeret. Quæritur. Licitène id fecerit Ordonius?

Videtur licitè fecisse. Ita P. Lessius *L. 4. de Virt. Card. C. 3. dub. 4. n. 33.* Movetur. Quia licitum est ex communi ferè DD. inducere ad minus malum, & istud svadere ei, qui est jam determinatus ad committendum multò gravius. Atqui in proposito Ordonius nihil facit aliud. Ergo &c. Lessio favet Diana *P. 6. Tr. 7. Res. 43.* ubi sententiam hanc probabilem censet.

Resp. Ordonium illicitè fecisse urgendo Hattonem ad voluntariam ebrietatem. Ita præter alios P. Layman *L. 3. s. 4. n. 6.* Ratio desumitur ex regula hac communiter recepta. Nunquam licitum est, inducere aliquem ad actionem, quæ ita intrinsecè mala est, ut absq; peccato fieri nequeat. Atqui voluntaria ebrietas, voluptatis causâ facta, ita intrinsecè est mala, ut sine peccato fieri non possit. Ergo &c. Non refert, ebrietate hâc gravius impediri malum; quippe non sunt appetenda & facienda mala, ut eveniant bona; etsi permitti possint. Itaque in casu præsenti Ordonius propinare posset Hattoni fortissimum vinum, cujus ille virtutis ignarus esset, & ad hoc liberaliter bibendum induceret; quia tunc non induceret in formalem ebrietatem, sed materialem dumtaxat, qualem ebrietatem, quæ præter intentionem bi-

bentis

bentis contingit, ideoq; peccatum non est, causare in alio ob damnum Reipubl. aut etiam uni tertio impediendum, optimè honestatur, ut rectè cit: Author. *Sed dices*, secundùm hunc ipsum Authorem, posse aliquem scienter se inebriare ad mortem evitandam Esto hoc. Quia iam non fit istud voluptatis causâ, sed ob alium honestum finem; quamvis illud contra Layman, Lessium & alios neget Wigger *C.2. de Temp. dub.5. n.26.* dequo infra casu ult.

Ad rationes in Contrarium dicimus, tunc solùm licitum esse, consulere minus malum parato gravius committere, si consulas minus malum, quâ formaliter minùs est, hoc est, si svadeas diminuere malum cogitatum, ne integrè & in totum committatur; etenim sic rem honestam consulis scil. à graviore malo desistentiam: *Secus* vero, si svaderes directè fieri id, quod in se malum est, etsi alterius gravioris comparatione sit levius, quia consilium est de re iniquâ, ac proinde iniquum; ut latè probat Palao *Tr.6.D.6, de scandalo, pun. 6.num.12.*

LXIX. *Oswaldus rusticus in oppido Labost propè Templum habitans, subitâ tangitur apoplexiâ: & cum in mortis articulo constitutum se videat, mittit mox ad Parochum, rogans, ut SS. Sacramentis munire se extremè decumbentē dignetur. Verùm Parochus tum temporis domi non erat, & nec ipse, nec ullus alius Sacerdos aut Clericus intra sex horas haberi poterat, ad quod spatium minimè ager victurus putabatur. Ne igitur O-*

swal-

valdus sine omni Sacramento moriatur, adituus [?]ciens pyxidem, & sacras aliquot Hostias ibi clau[?]sas, clàm eam ad ægrum defert, & acceptâ, inde S. Hostiâ, Oswaldum communicat, iterumque loco suo reponit. Quæritur. Rectène adituus Laicus Osvaldum in extrema hac necessitate communicaverit?

Videtur non rectè fecisse. Ita Sotus *in 4. Dist 13 q 1 art 3, ad fin* quem sequitur Lugo de Eucharist *D.18.n 22* quorum ille contrariam opinionem vocat intolerabilem: iste verò suam sententiam affirmat communem. Moventur. Tum authoritate Conciliorum Niceni, Arelatensis, Carthaginensis, & aliorum, quæ soli Diacono, urgente necessitate, hoc concedunt. Tum maximè universali consvetudine Ecclesiæ vim legis habente.

Resp Probabile esse, æditum, secluso scandalo, deferendo & ministrando Sac: Eucharistiam Osvaldo in extremis constituto non peccâsse, adeoq; licite egisse. Ita Suarez, Vasques, Valent. Henriquez, Reginald. Filliucius, Coninck, Layman, Bonac. Sa, Lessius Granadus, Præpositus, Tanner, Lexana, Leander, Escobar, & alii quos referunt & sequuntur Palao *Tom.4.* D *unic punct.17 n 8.* Diana P *9 Tr.6. Res 39.* & Dicastillo D *11. de Euchar n.92.* Probatur. Tum quia nullo Jure Divino Laicis interdicta est Eucharistiæ ministratio: nec Jure Ecclesiastico in extrema necessitate, qualis in casu ponitur. Tum quia olim moris erat, ut Laici in manus sumerent S Eucharistiam, secumq; domum deferrent pro sua commoditate sumen-

sumendam, testaturq; Eusebius *L.6. Hist. C.16.* olim viros sanctos misisse viaticum per Laicos, urgente necessitate. Tum quia etiamnum licet Laico tollere & tangere S. Hostiam, quæ in terram decidit, cur ergo non liceat Æedituo, eam deferre & ministrare moribundo? sicut sibimetipsi sanctè ministravit Maria Regina Scotiæ, antequam in Anglia martyrium subiret; nam hîc locum non habet, *C. pervenit, de Consecratione, Dist. 2.* ubi prohibetur Laico S. Hostiam attingere, cedit quippe in tali eventu jus istud humanum præcepto Divino, quo fideles in articulo mortis communicare jubentur.

Ad 1. in contrarium dicimus, inde non inferri, Laicis denegatum hoc esse, sed solùm, non esse illis expresse concessum: at bene tacite & interpretative spectatâ Ecclesiæ pietate, *Ad 2.* dicimus, de consvetudine non posse constare, quia hic casus rarissimus est, non occurrente autem casu, consvetudo contraria probari non potest. Ad hæc argumentum hoc probat solum, deesse aliquos Viros doctos, qui noverint opinionem hanc: & prudentes homines, qui in angustiis id vel advertant, vel disponant in oppidis & pagis, ubi desunt Sacerdotes; aliàs dicam etiam, Diaconos licite deferre & administrare S. Eucharistiam non posse moribundo in defectu Sacerdotis, quia ipsos raro aut nunquam videmus istud factitare, ut bene notat Dicastillo *n. 93.*

LXX. *Philemon histrio comœdias exhibet variis modis sat lascivas, & tamen permittit Magistratus,*

stratus, ac frequens accurrit populus ad spectandum. Quæritur 1. Utrum Magistratus peccet, permittendo? 2. Utrum peccent spectatores? 3. Si aliqui non peccent ratione periculi, utrùm saltem delinquant ratione scandali, quatenus Philemonem & cæteros histriones ad turpia exhibenda excitant?

Videtur peccare mortaliter Magistratus permittendo. Ita Mendoza *de Spe & Charit. D.1. 3. § 377.* Ratio est, quia malum publicum permitti non potest, nisi intuitu alicujus deterioris evitandi, quod in proposito non accidit. Ipsos etiam spectatores graviter peccare, docet idem Auth: *D.cit. § 365.* quia pretio suo histriones in malo suo statu fovent, ajunt, conservant; esto alias ex parte ipsorum spectatorum nullum adsit periculum.

Resp. I. Magistratum non peccare, si solùm permittat histriones ad aliquod tempus majoris alicujus mali evitandi gratiâ. Ita Baldellus *Tom. 1. L.3. D.18. n.13.* Ratio est, quia permissio hæc in finem licitum [evitandam scil. majorem populi licentiam] est solum tolerantia, qualis etiam habetur circa meretrices; nec enim approbatur, quod hoc modo toleratur. *Cap. Meretr. 34. q. 4.* *Resp.* 2. eos, qui intersunt comœdiis ob solam curiositatem vanam, non peccare mortaliter, etiamsi repræsententur res turpes. Ita Bonacina *de Matr. q.4. pun.9. n.21.* post Sanchez, Filliuc, & alios, ut ait, communiter. Ratio est, quia ut supponitur, abest periculum lapsûs; & delectatio non transit

in rem repræsentatam. *Resp* 3. Eosdem spe-
ctatores non peccare ratione scandali: Ita Bal-
dellus *loc.cit. n 11* Bardi *in select* L.9. q.2. *s.15.*
n 5. Ferrandinus *de scandalo.* D 1.q 64.n.36. &
alii apud Dianam, tum alibi, tum P.11.Tr.5. *Res:*
52 Prob: hâc fundamentali ratione: Quicunq;
non influunt, & non causant ruinam proximi,non
committunt peccatum scandali activi, ut consen-
tiunt omnes, & patet ex definitione scandali acti-
vi, quod ex S.Thoma 2.2.q 43.art.1. D.Hieroni
& Glossa Matth 18 definitur *opus minus rectũ,*
prabens proximo occasionem ruinæ, scil: influendo
in hanc, & causando eam. Atqui spectatores sol-
vendo pretium histrionibus, non influunt in ipso-
rum actiones, & verba turpia. Ergo &c. *Prob.*
Min Quandocunq; malum aliquod ab altero jam
omnino ad illud parato petitur, tunc non fit in-
fluxus, nec datur causa illius mali à petente. ut
præter citatos docent Suarez *Tom 4. in 3 part*
D.22 *s 4 n.18.* ubi ait, non adesse circumstantiã
scndali, si petas ab omnino parato, & Palao *Tr.*
6D.6 p.10 n 3. Sed Philemon ejusq; socii histri-
ones sunt omnino parati ed exhibendas comœdias.
Ergo auditores non influunt, & non causant acti-
ones eorum malas, sed perinde se habent, ac si di-
cerent ad histriones illos: non cupimus, ut vestras
exhibeatis comœdias sat obscœnas, si tamen ex
hypothesi & ultimaneâ mentis determinatione ex-
hibituri sitis, sive hâc stante conditione, quod
exhibere illas intendatis omnino jam determinati,
hanc offerimus pecuniam, t locum ad videndum
conce-

concedatis. *Atque sic* etiam patet ad rationes in contrarium.

LXXI. *Polychronius vir nobilis & pius, legavit piis locis omnes annuos reditus per decennium ex Iurisdictionibus A & B cum obligatione Missæ perpetuæ. Istæ Iurisdictiones vindicantur alteri Domino. Quæritur. Quid fiat hoc legato? An hæres alioquin dives ex aliis hæreditatis bonis satisfacere teneatur?*

Videtur hæres non teneri. Tum quia legatū rei alienæ, quam testator ignorabat esse alienam, non valet, ut universim docet Covarr. *in C. Filius noster, n.4.* aut saltem, nisi legatarius sit persona conjuncta, *v.g.* uxor vel consangvineus, ut cum plerisq; aliis docet Dicastillo *de Iust. L. 2 Tr.19.D.2 n.118.* Atqui præsens legatum est rei alienæ ignoratæ, nec fit personæ conjunctæ. Ergo &c. Tum quia quandocunque res, unde præstatio legati fieri debet, ponitur in eadem oratione, & non in diversa, tunc deficiente re illâ, deficit ejusdem dispositio per legatum, & demonstratio ipsius vitiat legatum, ut ex Bartolo, Decio, Castro, & aliis Juris Consultis docet Sanchez *L.4. moral.Concil.C.2. Dubit 18. n.2* Sed in casu nostro res, [nimirum reditus annui ex Jurisdict: A. & B.] unde præstatio legati fieri debet, ponitur in eadem oratione; dicit enim Polychronius: *Lego huic loco pios omnes annuos reditus per decennium ex Iurisdictionibus A. & B.* Ergo re illâ deficiente, aut intereunte per vindicationem

alterius Domini, deficit & interit dispositio de eâ-dem. Ergo hæres ad nihil ultra tenetur.

R. ß. Polychronii hæredem obligari pro reditibus annuis alteri Domino vindicatis ad satisfaciendum ex aliis hæreditatis bonis. *Probat. 1.* Si Polychronius testator cogitâsset, Jurisdictiones A. & B alteri domino vindicandas, & reditus annuos ex eis impediendos: vero simillimum est, ipsum ex aliis suis bonis provisurum fuisse. Ergo sicuti tunc aliunde fuisset prospectum, ita etiam nunc judicandum, ex aliis hæreditatis relictæ bonis satisfieri debere. Argumentum hoc continet universalem regulam, quam plurimùm valere, & ex ea interpretationem à Judice fieri debere, tum in aliis, tum maximè in dispositionibus ad pias causas, qualis est præsens, docet ex communi Authorum Aloysius Riccius *in Praxi Tom.2 P. 3 Res. 364.* Confirmatur idem argumentum. Finis principalis in hoc casu est refrigerium animæ, Ergo cum anima cunctis bonis præferatur, *L. Sancimus, C. de Sacrosanct. Eccles.* Omnia bona testatoris censentur obligata pro refrigerio illo animæ procurando. Ergo, pereunte uno partiali bono in hunc finem designato, non tollitur obligatio, sed tantùm transfertur quasi, & inhæret reliquis bonis restantibus, *Prob. 2.* Polychronius testator prædictos reditus non reliquit pro mera eleëmosyna, sed pro onere Missæ perpetuò dicendæ, quam veluti beneficium quoddam erexit & dotavit. Ergo cùm talis dotatio habeat se ad instar dotis muliebris, & tacitam hy-

pothe-

pothecam inducat, ut præter alios docet Pax Jordanus *Volum 2. elucubrationum, L 10. Tit 7. n. 51.* obligatur hæres ex aliis Polychronii bonis: ut pote hypothecatis; satisfacere pro illis reditibus alteri Domino vindicatis. *Probatur 3.* Si testator leget 100. aureos pro Missis 500. in aliqua Ecclesia dicendis, & stipendium Sacerdotibus præstandum augeatur, obligatur hæres, suppositâ hæreditatis capacitate, ex aliis bonis augmentum superaddere, & defectum supplere, ut docent August. Barbosa *de Potest. Episc. P. 2. Alle. d. 29. n. 2.* Diana *P. 2. Tr. 14. Res. 17.* & plures apud hos. Ergo etiam in nostro casu tenetur hæres ex aliis hæreditatis bonis defectum seu interitum redituum assignatorum pro Missa perpetua supplere. Consequentia patet à paritate rationum & circumstantiarum; nam 1. in utroq; casu non dantur 100. aurei & reditus annui pro mera eleemosyna, sed pro Sacris dicendis. 2. In utroq; casu hæreditas relicta est sufficiens ad defectum istum ex aliis bonis supplendum. 3. In utroque casu rationabiliter & legitime præsumitur mens testatoris, quod scilicet non voluerit unquam minui aut tolli Missas, vel celebrari absque justa recompensatione, sed potiùs statuerit, hunc defectum aut interitum suppleri ex aliis suis bonis, ut bene Ricci *lo. cit.* Ex quibus omnibus clarè habetur, designationem illam annuorum redituum ex his Jurisdictionibus non esse *Substantiam* Legati, sed merum *modum*, unde recuperetur; modus autem etsi pereat, remanet tamen substantia, ut ad præsentem quæstionem ait Sanchez *lo. cit.*

Ad 1. in contrarium dicimus, ab hac doctrina, quam continet major objectionis, excipi legatum ad pias causas, ut docent Anton. Gomez *Tom. 1. variarum Res.* C 12 Card: de Lugo *de Iust. D. 24. n. 266* & alii communiter. Atqui legatum in nostro casu est ad pias causas. Ergo excipitur.

Ad 2. Supponi in minore, quod non probatur, scilicet in una eademq; oratione totum legatum contineri, de quo consulendæ sunt ipsæ litteræ. Interim dato hoc, non concesso. Distingvitur Maj. cum Riccio & Sanch. *loc. cit.* Si aliunde mens & intentio testatoris non legitimè & sufficienter cognoscatur, conceditur: secus negatur. In proposito autem mentem & intentionem Testatoris in contrarium legitimè & sufficienter aliunde cognosci, ostendunt abundè allatæ rationes. Quare Molina *de Iust. Tom. 1. Tr 2. D 196.* ait, ex conjecturis & fundamentis allatis non tantùm in foro interno, sed etiam externo præsumendo, & à Judice decernendum esse, testatoris voluntatem fuisse, ut, si præter opinionem res legata cognosceretur aliena, ideoq; ab altero Domino vindicaretur, tantundem ex aliis suis relictis bonis substitueretur.

LXXII. *Popo vir quidam nobilis ac dives, dū nuper in Sylvis oberrat, manifesta indicia metalli deprehendit Convenit ergo mox Dominum fundi, nullâq; ejus, quod deprehenderat, mentione factâ, ab eodem emit communi pretio fundum illum; in quo empto vix incipit fodere, statim divitem venam metallicam invenit, ac longè maximum inde*

lucrum

lucrum eruit. Quæritur. Utrum Popo communi pretio emere potuerit fundum, in quo solus novit latere venam metalli?

Videtur non posse. Ita Vasquez, Turrianus & alii, quos refert & sequitur Diana *Part. 9 Tr. 5 R 17.* Tum quia non servatur æqualitas inter rem venditam & pretium, cùm illa non tantùm duplo [ubi tamen jam locum habet *L. 2. C. de rescind. vend.*] sed centuplo, imo millecuplo huic præstat. Tum quia Dominus fundi ignorat hanc venam metallicam. Sicut ergo ab ignaro rustico non potest emi gemma vili pretio, ita nec in proposito vena metallica. Tum quia dolus suus nemini, adeoq; nec huic emptori debet prodesse *L. 1 ff. de dol.* Tum quia venæ metallicæ per se sunt magnæ æstimationis. Ergo non ceduntur vilissimo fundo, & in pretio hujus comprehenduntur, sicut nec pictura Apellis aut Parrhasii venit in accessione & pretio vilissimæ tabulæ.

Resp. Poponem communi pretio emere potuisse fundum, in quo novit laterè venam metallicam. Ita apertè Card: de Lugo *de Just. D 6. n. 128* & hoc teste consequenter ii, qui hoc asserunt de thesauro latente in alieno fundo, quos in magna copia allegat *n. 126.* Ratio fundamentalis est, quod pretium illud commune sit justum; nam pretium rei justum non sumitur præcisè ex majori rei utilitate, sed communi hominum æstimatione. Atqui fundus ille, in quo vena metallica latet, juxta communem hominum æstimationem plus non valet. Ergo pretium est justum, & hoc

& hoc soluto, Popo implet officium emptoris, non secus ac Pharmacopola, dum fascem herbarũ communi pretio emit, sciens aliquam ex illis magnæ esse utilitatis, quæ venditorem latet.

Ad 1. argumentum in contrarium negamus, non servari æqualitatem inter rem venditam & pretium, quia major illa utilitas fundi, soli Poponi cognita, non auget ejus apud homines æstimationem, quæ est immediata regula & mensura pretii justi & humani; unde etiam hîc non habet locum *cit. L. 2. ff. de rescind. vend.* cùm vena illa adhuc latens in hoc statu plus non valet. *Ad 2.* distingvimus, Dominus fundi habet ignorantiam rei venditæ, negamus; scit quippe se vendere fundum cum omnibus juribus ad venas metallicas, thesauros latentes &c habet ignorantiam utilitatis talis fundo de facto adhærentis, esto; hoc enim non impedit justam emptionem communi pretio factam, ut patet in exemplo Pharmacopolæ suprà adducto. Aliud est de gemma ignari rustici, si quidem vile pretium pro illa numeratum non est juxta communem hominum æstimationem, ac proinde non justum. *Ad 3.* negamus, Poponem in proposito casu dolum commisisse, cùm cuilibet jure concessum sit, ut fundum utilitatis suæ, adeoq; etiam thesauri & metalli eruendi gratiâ sibi comparare queat. Non obstat, quod deprehensam in fundo venam metalli non indicaverit Domino, siquidem ad hoc non tenebatur. *Ad 4.* dicimus, venas metallicas, dum patent, esse quidem magnæ æstimationis: at vero quamdiu latent, non

auge-

augere æstimationem fundi, quia eadem res adhuc latens, multo inferioris est pretii, quàm jam patens. Cœterum, quantumvis venæ metallicæ jam patentes magnæ sint æstimationis, possunt tamen nihilominus esse partes fundi, & metalla fructus quidam, quod secus est de pictura, in qua nec colores, nec artificium sunt partes, aut fructus tabulæ, ut præter alios bene Lugo *Disp. 6 Tit. n. 107.*

LXXIII. *Prilidianus Turca in nupero bello contra Imperatorem Rom captus, diuq; inter Catholicos detentus, ex variis colloquiis de fide Christiana valdè erga hanc affici capit, eam tamen nō suscepit, sed liberatus mox in Turciam rediit; ubi post exiguum tempus extreme decumbens, unum Christianum captivum clam aliis ad se vocet, ab eoq; baptizari petit, probè jam se instructum affirmans; at iste Christianus nomine hoc indignus, & perversæ mentis homo noluit, nisi pro baptismo collato certa pecuniæ summa penderetur. Prilidianus avaritiam hanc in Christiano obstupescens, spondet pecuniam istam, attamen solùm ad redimendam vexationem, aliàs fortè nec baptizandus, nec salvandus. Quæritur. Utrum licitè fecerit hoc Prilidianus?*

Videtur illicitè fecisse, ita pleriq; TT. cum S. Thoma *2.2.q.100.art.2.* Ratio est. Tum quia cooperatus est simoniaco animo baptizanti. Tum quia per pecuniam aperuit & præmunivit viam ad spirituale, quod in re nihil aliud videtur, quàm emere spirituale. Tum quia sic etiam liceret redimere vexationem ab eo, qui beneficium Eccle-

siasti-

siasticum non nisi animo simoniaco dare vellet; quod cum S. Thoma *loc cit ad 5.* negant communiter DD.

Resp. Prilidianum licitè fecisse. Ita P Greg. de Valentia *Tom. 3. D. 6 Tr 16 p. 3.* Henriquez, Richardus, Major, & præter alios Binsfeldius *in Cap. 9. de Simonia, q. 3 Concl. 3* Probatur. Tum quia Prilidianus non dat pecuniam tanquam pretium rei spiritualis, hoc est, tanquam id, quod tanti æstimat, quanti spirituale: sed dat solummodo tanquam motivum quoddam ad removendam injuriam eam, quæ obstat consecutioni spiritualis Tum quia, quando subest causa rationabilis, nihil aliud fit, quàm quod negligatur peccatum alterius propter utilitatem, quæ exspectatur ex spirituali, quod quis vel sibi, vel alteri procurat *S*ed certum est, licitè negligi peccatum proximi, quando sub est ejusmodi causa rationabilis, ut ostendunt TT. In eo, qui petit ab usurario mutuum, & solvit ei usuras. Clarum quoque est, Prilidianum gravissimam habere causam negligendi tunc peccatum alterius, atque adeo procurandi per vexationis redemptionem baptismum ab illo, etiamsi in accipienda pro eo pecunia, & eodem conferendo simoniacè sit peccaturus: nam quis certus esse potest, an veram ac talem contritionem habeat, quæ sine Sacramento ad salutem sufficiat? cùm nemo sciat, an odio vel amore dignus sit, *Eccles. 9.* ut quivis de sua dispositione timere merito debeat

Ad 1, in contrarium dicimus, Prilidianum non fuisse

fuisse cooperatum simoniaco animo beptizanti, sed hujus peccatum propter utilitatem, imò necessitatem jure neglexisse, mereque permisisse. *Ad 2* obligationem pecuniæ fuisse meram redemptionem vexationis pro tuendo optimo ac necessario jure, quod CHRISTUS concessit omnibus ad *Sacramentum* saluti necessarium, imò efficax, tutissimumq; remedium. *Ad 3* negamus sequelam; quia tunc talis redemptio non esset utilis, siquidem, ut ait Valentia, debet assignari beneficium. Non obstat *S*. Thom. allegatus; etiam loquitur solùm de casu, in quo pecunia datur tanquam pretium rei spiritualis: non tanquam merum motivum ad removendam injuriam, quæ obstat.

LXXIV. *Primitius Sacerdos ex Sacr. Ordine Carmelitarum legit in vita S. Theresiæ Virginis ac Matris suæ, sæpè sæpiùs eam orâsse pro infidelibus convertendis, idque vehementer placuisse* DEO; *quod imitaturus non tantùm frequenter in eum finem preces fundit, sed insuper Sacra, quotquot à certa obligatione habet libera, pro iisdem infidelibus convertendis offert. Quæritur. An licitè, rectèq; faciat?*

Videtur malè facere. Ita Gabriel, Sotus, Azor, Vasquez, & alii, quos refert & sequitur Palao *Tr. 22 D unic. p. 5. n 4.* Prob. 1. Authoritate Concil: Bracharens. 1. *Cap. 35* expressè hoc tradentis. Chrysostomi *Hom 69. ad pop. Antioch.* D. Thomæ *3. par: q 70, art. 7. ad 1.* & aliorum Patrum, è quibus D. August. *L. de anima, & ejus*

origi-

origine: C. 9. *Quis enim*, inquit, *efferat Corpus* CHRISTI, *nisi pro ejs, qui sunt membra Christi* Prob. 2. ratione. Tum quia pro iis solùm instituit Christus Eucharistiam in valorem sacrificii, pro quibus in ratione *Sacramenti*: item iis solùm cômunicari potest effectus sacrificii, quibus ipsum Sacramentum. Atqui Christus Eucharistiam in ratione *Sacramenti* instituit solùm pro fidelibus, & his solùm Sacramentum Eucharistiæ communicari potest. Ergo Eucharistia in valorem *Sacrificii* solùm est pro fidelibus, & istis solùm communicari potest effectus ejusdem sacrificii. Tum quia si sacrificium *Missæ* effectum ex opere operato habere potest in non baptizatis, cur Ecclesia Catechumenos peractis precibus, & finito Evangelio ab esse jubet, ne oblationi, consecrationi, & sumptioni, intersint? Interim concedunt isti Authores, indirectè infidelibus prodesse sacrificium, & sic pro iis offerri, in quantum directè offertur pro bono fidei, & Ecclesiæ augmento, quod non nisi ex infidelium conversione obtinetur: item quemlibet *Sacerdotem* proprio nomine sacrificium pro infidelibus offerre posse. *Solùm* ergo quæstio est, utrùm *Sacerdos* nomine Christi, & maxime Ecclesiæ, sacrificium offerre possit pro infidelibus, ut illis prosit non immediatè, & ex opere operatio, (sic enim ex communi DD. infideles non sunt capaces effectûs *Sacrificii*,) sed mediate dum *Sacerdoti* hæc fit gratia, ut aliquod etiam donum spirituale infidelibus ex opere operato conferatur, pro quibus ille sacrificium obtulit. Juxta hunc ergo sensum.

Resp.

Resp. Rectè licitèq; facere Primitium. Ita Card: Bellarm. *L. 2 de Missa C 6.* Henriquez, Suarez, Saa, Coninck, Card. de Lugo, & alii plures, quos sequitur novissimè Arriaga *Tr. de Euchar. d. 24 à num 6.* Probatur. Tum ex Script: *1. Timoth. 2. ℣ 1.* ubi præcipit Apostolus *orationes, & obsecrationes fieri pro omnibus,* specialiter *pro Regibus,* tunc temporis infidelibus; at una ex præcipuis orationibus est deprecatio, quæ fit medio sacrificio oblato. Tum quia plures Patres apud citatos relati testantur, orationes & oblationes pro infidelibus fieri. Idem expressè habet textus *in Cap. Apostolicam Sedem, de Presbytero non baptizato,* & liber, cui titulus est, *Ordo Romanus*; eo ipso autem, ut bene Arriaga *n. 9* post Lugonem & alios notat, quod Ecclesia Romana eum ritum tam diu servaverit, clarè evincitur, nihil in eo falsitatis contineri, ac proinde illum etiamnum reverâ utilem esse. Tum quia sacrificium Crucis pro iis omnibus fuit directè oblatum; fuit quippe universaliter omnium redemptio & satisfactio. Ergo & sacrificium Missæ, quod idem est, offerri pro omnibus potest, ut sic unum sacrificium cum altero convenientiam habeat. Tum quia in lege antiqua offerebatur sacrificium directè pro infidelium conversione, ut patet *ex 1. Machab. 12. & 2 Machab. 3.* Cur ergo & nostrum multo illis præstantius, prodesse iisdem infidelibus non possit? Tum quia infideles indigent ad fidem converti, quam conversionem tum orationibus, tum sacrificiis procurare, non minus

DEO

DEO gratum, quam christianæ pietati conforme esse videtur. Ergo non est illicitum. Tum quia in die Parasceves Ecclesia specialiter orat pro Catechumenis & infidelibus: & in quotidianis Missis offert calicem pro nostra & totius mundi salute. Tum deniq; quia dum Sacerdos offert sacrificium pro infidelibus, & exauditur, inprimis fit ipsi gratia, qui utique est immediatè capax fructûs sacrificii: mediate vero alteri, pro quo illud offert, si autem ita mediatè sacrificium prodesse potest creaturis irrationalibus, ut frugibus terræ, pecoribus &c cur non magis infidelibus? esto isti non sint immediatè ejus fructus capaces;

Ad 1. in contrarium dicimus, Concilium Bracharense prohibuisse pro infidelibus offerri sacrificium in pœnam, quod illi tamdiu distulerint baptismum: vel certè ut terrerentur alii, ne tam diu differrent. In quem sensũ intelligendus Chrisostom, & alii Patres, si quando contrarium sentire videntur. S. Augustinus loquitur de oblatione per modum suffragii, quo modo utique non sunt capaces sacrificii, nisi qui sunt membra, hîc autem sermo est de impetratione. *Ad 2* negando Majorem; quia Eucharistia in ratione sacrificii universalior est juxta naturam sacrificii Crucis, ut dictum est. Cœterum Catechumeni exesse jubētur post Evangelium dictum, quia offerre non possunt cum Sacerdote, siquidem soli baptizati hujus sint capaces, ut rectè Lugo, Arriaga, & alii.

LXXV. *Quirina uxor aperit viro suo Quirino, se fictè contraxisse matrimonium cum ipso, aut*

liud impedimentum dirimens habuisse, ideoque discedere ab illo velle, quo audito, Quirinus valde commovetur, & mox ad Confessarium accurrens scire ex ipso cupit, num credere uxori teneatur. Quæritur. Quid dicat Confessarius Quirino faciendum?

Videtur dicendum, ipsum teneri credere uxori asserenti, si maximè juramento id confirmet. Ita Tabiena *V. Matrimonium, 2 q 7. n. 8.* Nam medax & perjurus nemo præsumi debet. Ergo non poterit negare consensum Quirinus uxori tã sincerè se statumq; suum aperienti.

Resp. Confessarium dicere posse Quirino, ipsum non teneri fidem habere uxoris dicto, nisi aliæ circumstantiæ & conjecturæ id moraliter certo persvadeant. Ita Valent Navarr. Rebellus & alii, quos referunt & sequuntur Sanchez *L.2 de Matr D.41.n 52. & D.45.n 3.* Bonac. *de Matr. D.4 p.4.n.19.* & Dicast. *de Sacram Tr.10.de Matr D.9 n.177.* Sumitur tum *ex Cap. Per tuas, de probat.* Ubi dicitur: *nimis indignum est juxta legitimas sanctiones, ut quod quisq; suâ voce dilucidè protestatus est, valeat proprio testimonio infirmare.* Tum quia vero similius est, Quirinam modo mentiri, quàm fuerit mentita in contractu principali, cùm verè consentire, & absque impedimento contrahere, videri vellet. *Dixi, nisi aliæ circumstantiæ &c* his enim præsentibus tenetur credere, & abstinere se ab omni carnali contactu; quales autem illæ sint, explicant Sanchez & Dicast.

Dicast. *loc. cit.* Breviter, debent esse tales, quæ virum prudentem moraliter certum reddere possint de ficto consensu, aliove impedimento, in hac enim re certitudo metaphysica haberi nequit.

Atq; ex his patet ad rationem in contrarium, scilicet verum non est, Quirinum credere posse uxori, nisi aliæ circumstantiæ & conjecturæ accedant; illa enim simplex assertio non inducit virũ prudentem, ut in re tam gravi plenam fidem habeat, sibiq; persvadeat, conjugem graviter quidem in contractu matrimoniali decepisse: in hac autem jurata assertione non decipere.

LXXVI. *Sigismundus subito morbi impetu in eum statum conjicitur, ut nec signum doloris dare, nec Sacramentum ullum petere possit. Vocatur nihilominus Parochus loci à familiaribus, rogaturq;, ut cum morte luctanti saltem Sacramento extremæ Unctionis succurrat, qui negat fieri hoc posse, cum Sigismundus vix ampliùs sit rationis capax, & prius hoc Sacramentum nullo signo petiverit, utut aliàs tanquam bonus Christianus vixerit. Quæritur. Utrum Parochus rectè Sacramentum extremæ Unctionis negaverit?*

Videtur, rectè negâsse. Nam Sacramentum Pœnitentiæ non potuit Sigismundo in illo statu ministrari. Ergo nec extremæ Unctionis,

Resp. Parochum malè & ignoranter Sigismũdo moribundo negâsse Sacramentum extremæ Unctionis. Ita ex communi DD. Barbosa *de Offici Parochi, C. 22. n. 11. & seq.* Nam qui Christianus

est, &

ſt, & vult in Eccleſia vivere & mori, vult tiam ejus Sacramentis debito tempore juvari, uam voluntatem Eccleſia præſumit de omnibus ui ſigna pœnitentiæ ſuo tempore exhibuerit; uippe qui non probatur malus, bonus præſumi ebet. Atqui Sigiſmundus fuit Chriſtianus, & oluit in Eccleſia vivere & mori, cùm aliud de pſo probari non poſſit. Ergo voluit etiam ejus acramentis in articulo mortis juvari. Ergo Pa-ochus male & ignoranter ipſi negavit ſaltem Sa-ramentum extremæ Unctionis, cùm nec actualis dvertentia, nec expreſsum ſignum doloris & de-otionis requiratur, ut recte P. de Dicaſtillo *Tom . de Sacram. Tr. 8. D. 1. n. 144.*

Ad rationem in contrarium negant multi Au-tiores antecedens, quorum ſententiam quó mi-nus Parochus in praxi tutó ſequeretur, nulla ipſi ex obſtitit. Nos conformiter iis, quæ diximus *cent. 1. caſu 81.* negamus conſequentiam cum Card. de Lugo *de Sacram. in Gen. D. 9. n. 122.* quia Sacramentum Pœnitentiæ ex ſpeciali ratione con-tinet judicium, quod inchoari nequit, ſi non ſit, qui cauſam deferat, utì fit in propoſito, & pluri-bus oſtendimus *loc. cit.* ſecus autem ſe res habet in extrema Unctione, ad quam voluntas tam ſpe-cialis & propinqua non requiritur, ut proinde ſufficiat generalis illa, quâ quis ex vi profeſſio-nis chriſtianæ Sacramenta recipere in tali ſtatu vel-le cenſetur.

LXXVII. *Sylvius homo ruſticanus ſæpè abit in ſylvas ſpectantes vel ad privatos quoſdam domi-*

nos, vel ad alienam communitatem, cujus ipse non est pars, & ex his ligna cedit; secumque avecta vendit, ut comparato inde pretio necessitatibus suis domesticis occurrat. Quaritur. Utrum Sylvius peccet teneaturque ad restitutionem?

Videtur peccare, & ad restitutionem obligari. Ita ex communi Bonacina *de Restitut, D. 2. q. 3. punct. 7. n. 27.* Ratio est, quia Sylvius sic lignans usurpat sibi rem alienam Ergo furtum committit, Ergo ad restitutionem tenetur.

Resp. Probabile esse, Sylvium in alienis sylvis non circumseptis absque devastatione & immoderata strage ligna cedentem & avehentem non peccare, saltem mortaliter, nec teneri ad ullam restitutionem. Ita Bannez *2. 2. Quæst. 62. art. 3. dub. 4. concius. 2 2 & 3.* Salonius, Ledesma, & plures alii Dominicani, quos refert, & eorum opinionem probabilem censet Dedicastillo *de Iust. Tr. D 9 n 357.* Ratio est, quia ejusmodi Sylvæ ab initio non aliâ lege fuerunt concessæ communitatibus, aut privatis dominis, quam ut ipsis liceret in illis lignare impuné, non item aliis circa majorem tamen obligationem vel peccati contrahendi, vel restitutionis faciendæ, nisi devastationem aut stragem majorem facerent, ut sic aliquod foret discrimen inter arbores frugiferas & sylvestres, cùm enim istæ singulari culturâ non indigeant, sicut illæ, sed eas humus suâ sponte procreet, non decuit, ita has sylvestres arbores appropriari uni, ut in nullo modo frui iisdem possint cæteri. Secus se res habet, si prædictæ sylvæ sint circumseptæ, vel pro-

rio alicujus labore plantatæ, aut si ligna ab alio um fuerint cæsa, & instruem conjecta, quia hâc atione tam ipsæ sylvæ, quàm ligna in eis cæsa, ufficienter jam censentur alicui appropriata, ut bsque injuriata Domini auferri ex illis aliquid equeat.

Ad rationem in contrarium distinguimus. Sylius usurpat sibi rem alienam, cujus nullum haeat usum absque injuria alterius; & obligatione estitutionis, negamus absque pœna, si in hoc usu domino deprehendatur, esto; hoc enim non ufficit ut dici possit, graviter peccare, & obliari ad restitutionem.

LXXVIII. *Simplicius vir rusticanus in necestate ita gravi versatur, ut pro se, familiáque ua congruam sustentationem non habeat. Retinet rgo decimas, nec causam necessitatis suæ Paracho xplicat. Quæritur. Vtrum in hac rerum penuia constitutus, licitè solutionem decimarum omitat?*

Videtur non facere hoc licité. Ita post Ioanem Andream, Abbatem, & alios Henricus Caniius *de decimis, c. 5.* Qui solùm extremam neessitatem excipiunt, quia extra hanc Simplicius on habet jus ad eas decimas subtrahendas.

Resp. Simplicium in gravi necessitate & deectu congruæ sustentationis constitutum, licité etinere decimas, etiamsi necessitatem hanc suam Parocho non aperiat. Ita Suarez *Tom. 1. de Religione, Tr. 2. l. 1. c. 16. n. 16. & 18.* Laym. *L. 4. Tr. 6. c. 3. n. 6.* Palao. *Tom 2. tr. 10. Disp. unic.*

punct. 11. *n* 2. & alii Ratio est, Tum quia præceptum de solvendis decimis est mere Ecclesiasticum. Ergo credibile non est, piam Ecclesiam velle, ut à fidelibus tanto rigore decimæ exigantur. Tum quia universim solutio debiti differri potest ob gravem necessitatem debitoris, ut ex communi tenet Lessius *l.* 2. *de just* c. 16. *n.* 141. imò Palao *Tom.* 7. *de just Tr.* 32. D. 1. *punct.* 17. § 2. *n.* 2. cum non paucis Theologis docet, in gravi etiam necessitate debitum penitus extingui, & non minus in hac, quam in extrema egestate omnia esse communia; quæ certe vera similiora sunt indebito decimarum, cum hoc ut diximus, non ex juræ naturæ, sed lege tantum Ecclesiæ proficiscatur. *Atque ex his,* patet ad argumentum in contrarium,

LXXIX. *Siridion Sacerdos, & in arce quadam junioribus, Comitibus præfectus advertit in prædicta arce fieri quædem ex ignorantia inculpabili tam contra jus naturale, quam positivum quæ licet ad ipsum non spectent; neque in grave tertii detrimentum vergant, quia tamen admonitionem utilem fore arbitratur, anxius hæret, num errorem detegat. Quæritur. Vtrum Siridion ea, qua ex errore invincibili in arce illa contra diversas leges, committuntur corrigere debeat?*

Videtur non teneri. Ita Bonac *Tom.* 2 D 3 *de Charit.* Q. 4. *pun* 7. *n.* 10. Tanner. *Tom.* 3 D 2. Q. 5. *dub.* 4 *n.* 77. Oviedo. *in* 2. P. D *Thom Tr* 5. *Controvers.* 2 *punct* 3. *n.* 29 & 30. & alii, è quibus plerique tantum de jure natural

& di-

& divino loquuntur: Moventur. Tum quia homines illi non sunt absolute in statu spiritualis miseriæ cum non peccent. Tum quia præceptū correctionis est de peccato proximi) juxta illud Lucæ 17. *Si peccaverit in te &c.* Ergo ubi non adest peccatum, non est obligatio.

Resp. Siridionem teneri homines in prædicta arce diversas leges transgredientes monere, si ex monitione fructus speretur, sive ignoratia sit juris naturalis, sive positivi, etiam si ex officio peculiariter non obligetur, Ita Thomas Sanchez *D. 38 L. 2. de Matr n 5.* & post alios Palao. *Tr. 6 de Charit. D. 3 punct. 5 n. 3.* Ratio est Tum ob reverentiam ipsarum legum. Tum quia illa ignorantia absolutè malum quoddam est, esto non imputetur culpæ. Ergo est materia doctrinæ vel correctionis, & obiectum spiritualis eleemosynæ. Tum quia ex transgressione materiali facilis est transitus ad formalem. Ergo si potest Siridion hoc periculum avertere; cur non faciat? Tum quia si violatores legum non corrigit, dum potest, tacitè denotat, approbare se eam transgressionem, & sic scandalum præbet,

Atque ex his patet, ad correctionem invincibiliter errantis magis teneri Superiores, Parochos, Confessarios &c ut communiter docent DD. quia ratione officij tenentur 1. subditos instruere in observatione præceptorum 2. procurare, ne aliis scandali occasionem præbeant 3 Impedire ne alii intelligant subditorum errores se approbare.

Ad 1,

Ad 1. *in contrarium* dicimus, esto homines illi non sint absolutè in statu miseriæ spiritualis, sunt tamen in gravi hujus periculo. Adde, alia esse capita, ex quibus obligatio surgat, ut ex dictis patet, *Ad* 2. distinguimus, est de peccato formali vel materîali proximi, item de peccato; vel proximo hujus periculo; concedimus: de ipso peccato formali tantum negamus.

LXXX. *Sveno insignis ac dives adolescens cogitat centum aliquod monasterium ingredi, jamque ab Abbate hujus spem admissionis certam habet; quod advertens Gerebernus ejus paterfamilias, nihil non tentat, quibus eum ingredi volentem à proposito revocet, & generum suum faciat ac tandem etiam istud assequitur; quo intellecto Abbas vehementer conqueritur, & Gerebernum tam peccati mortalis, quam restitutionis reum pronunciat. Quæritur. Vtrum Gerebernus impediendo Svenonem à Religionis ingressu, peccatum mortale commiserit; & obligationem restitutionis monasterio faciendæ contraxerit?*

Videtur Gerebernus mortaliter peccasse. Ita M. Navarr. *in Man. c.* 12. *n.* 44. Diána, P. II Tr. 3. *Res.* 22. & hoc teste communis aliorum Quia læsit charitatem erga proximum in re valde gravi: & cum inde monasterium non leve patiatur damnum; utique etiam huic insuper compensationem facere tenebitur.

Resp. 1 Si Gerebernus ex justa causa dissuasit Svenoni Religionem, & ad matrimonium potius induxit, non peccavit ullo modo, nec ad ul

lam

am tenetur restitutionem. Ita ex communi omnium Wiggers *de Iust. Tr 4 c. 3 d. 4. num. 9.* ubi plures tales justas causas recenset, nec de hoc est inter Catholicos dissensio. Itaque

Resp. 2. Si illud absque justa causa, attamen circa vim & fraudem fecit, proponendo v. g. honores divitias, voluptates in sæculo: & oppositam in monasterio vilitatem, pauperiem, molestiam, difficultatem &c. non dum peccavit saltem mortaliter, Ita expresse Filliucius *Tom 2. Tr. 32. c 6. n. 171.* & Constantinus à Castro Mortatino apud Dian *loc cit.* Ratio est: Tum quia per hæc Suenoni nulla vis aut fraus est facta, sed voluntariè seposito Religionis desiderio, matrimonium inivit. Ergo Gerebernus legem charitatis graviter non læsit, sed circa venialem culpam ejus actio stetit. Tum quia Monasterium nullum adhuc jus acquisivit in Suenonem, Ergo nec injuria ipsi est facta compensationi obnoxia.

Resp. 3. Si Gerebernus vi aut fraude Suenonem abstraxit ac ingressu ad Monasterium, peccavit mortaliter; & tenetur restituere Monasterio, quanti æstimabitur emolumentum temporale ex ipso proventurum, consideratis tamen circumstantiis, per quas illud emolumentum poterat impediri. Ita communis Authorum apud Dedicastillo *Tr. de just. D. 7. dubit 2.* Ratio est. Quia vis & dolus sunt contra justitiam, siquidem quivis habet jus, ne per vim & fraudem impediatur à consecutione bonorum. Cum ergo jus istud in re gravi læserit Gerebernus, peccavit mor-

mortaliter, & tenetur illud resarcire Monasterio eo, quo diximus modo: Suenoni vero vim ac fraudem auferre, si quæ adhuc lateret, & bono salutis quod per propositum assummendæ Religionis intendit; obstare posset: item obligatur reperare damnum, si quod aliud ex in justa illius suasione passus est, & reperari potest, ut recté cum aliis Lugo D 9 *de just num.28.*

Ad rationes in Contrarium dicimus, Geret bernum læsisse quidem charitatem in re gravi sed non ultra culpam venialem, si vis & dolus abfuit, cum Sueno libere tunc consenserit. Unde etiam ex isto nullum adhuc jus advenit Monasterio, ex cujus violatione compensatio eidem debeatur.

LXXXI. *Suibertus Sacerdos & Canonicus totum Officium divinum orare solet mané usque ad Completorium; quod dein nullâ justâ causa impeditus frequenter negligit. Quæritur. Utrum hac omissione duo peccata committit, & duplicem horarum dicendarum titulum aperire in Confessione debeat, de quo ipse dubitat?*

Videtur affirmandum, ita Suarez *Tom.2. de Relig.* L 4 C *18.n 9* Facundez *de Præcept.Eccles.* *Tr.2.L 4,C.5 n* Layman *L 4.Tr.1.C 4. in fin.* Ubi hanc sententiam vocat communem DD. & contrariam improbabilitatis arguit. Nam omnium vox & sensus est. *Beneficium dari propter officium*, sive ex Justitia recitandum esse Officium. Ergo Suibertus non tantùm tenetur ratione Ordinis Sacri, adeoq; ex Obedientiæ virtute, sed

etiam

etiam ex virtutæ Justitiæ, & consequenter omittendo notabilem Officii Divini partem [qualis est Completorium] duo peccata committit, atque ideo utrumq; obligationis titulum exprimere in Confessione tenetur.

Resp. Suibertum omissione Completorii unum tantùm committere peccatum, nec teneri duplicem horarum dicendarum titulum in Confessione aperire. Ita Homobonus, Henriquez, Gartias, quos refert & sequitur Diana *P. 2. Tr. 12. Res. 22. & P. 4. Tr. 4. Res. 219. in fin.* Salas *Tom. 2. Tr. 13. D. 3. S. 2. n. 17.* Bonac. *Tom. 1. de Horis Can. D. 1. q. 2. pun. 4. n. 27.* Palao *Tom. 2. Tr. 1. D. 2. p. 7. pa. 2. n. 29.* & alii. Ratio est, quia multiplicantur hic præcepta solùm materialiter: quippe non datur Beneficium Beneficiato titulo Justitiæ, sed Religionis; præcipitur enim recitatio horarum Can. in laudem DEI, ut rectè Palao.

Atque ex his patet ad argumentum in contrarium; negatur enim dari Beneficium sub conditione Officii: conceditur autem dari sub modo & onere. Patet quoq; immeritò Laymanum hanc nostram sententiam communi Doctorum contrarij affirmâsse, atque improbabilitatis damnâsse, cum tanto magnorum Doctorum numero, & rationis momento nitatur.

LXXXII. *Theonas operam suam locavit nobili cuidam ad arcem, quæ destructa erat, reperandam per integrum annum conventione mercedis* 100. *florenorum. Nunc finito anno, & arce egregiè reperatâ deceptum se advertit plus, quam di-*

midio

midio pretii, adeoque 150. florenos laborare & arte suâ ad minimum se meruisse, quod sanctè affirmat Confessario, petens ab ipso consilium. Quæritur. An juvari possit?

Videtur non posse. Ita nonnulli I P. eó quod contractus jam fit finitus, neque optio dari possit decepto vel rescinendi contractum, vel mercedem supplendi.

Resp. Theonam juvari posse. Ita Fachin. *L. 2.Controvers.C.22* Molina *de Iust.Tr 2.D.349.* § *Prædicta* & alii: Nam finita locatione, læsus remedium habet ex *L. 2 Codic. de rescinden vendit* ut saltem contractus ad æquitatem redigatur. Ergo æquitas exigit, ut hâc via subsidium accipiat; imó etiamsi dispositio cit legis in hoc casu locum non haberet, ex aliis tamen nim. *ex L. si superstite, Cod. de dolo, & L. si quis eum aliter. ff de verb.oblig.* decepto subveniendum esset.

Ad rationem contrariam dicimus, esto contractus non possit rescindi, quia finitus est, posse tamen eundem reparari, ad æquitatem reduci, quod sufficiens videtur.

LXXXIII. *Theon Sacerdos Vesperas Officii divini ut aliis anni temporibus, ita etiam in Quadragesima orat post meridiem circa tertiam, quod advertens alius Presbyter, eum hujus admonet, aitque, absque peccato (nisi justa aliqua causa subsit) fieri istud non posse, quum ille admonitionem non curat, sed pergit morem suum tenens. Quæritur. An Theon re ipsa peccet, Vesperas in Quadragesima absque alia causa post meridiem dicendo?*

Vide

Videtur peccare. Tum quia universim peccat venialiter, qui horas Canonicas non legit temporibus determinatis, ut contra Caramuelem *in Theol fundamentali fund.. 53. § 20 n.11. & 17.* docent Card: Bellarminus. Toletus, Valentia, Lessius, Sanchez, Layman & communiter DD. apud Dianam *P. 11. Tr. 1. Res. 9.* Tum quia Rubrica expressè præscribit, ut vesperæ in Quadragesima ante commestionem dicantur. Tum quia idem Ecclesiæ consvetudo jam obtinuit, cui absq; peccato contravenire nemo potest.

Resp. Theonem non peccare etiam venialiter, Vesperas in Quadragesima post meridiem circa tertiam recitando sive in choro, sive extra chorum. Ita Cajetanus *in sum V. Jejunium. § Hora competens.* Navarrus, Medina, Fagundez, & post plures alios Tamburinus *L. 4. in Decal. C. 5. § 4. n. 5.* Ratio est. Tum quia horæ Canonicæ non habent ullam connexionem necessariam cum jejunio. Tum quia Rubrica Breviarii feriâ quartâ Cinerum non imponit præceptum; ut docent citati & Trul. *D.* 18. *n.* 6, imo sunt, qui laudabilius hoc fieri putent, nixi authoritate Cardin: Bellarmini, quem refert Tamburinus *loc. cit.* dicere solitum fuisse, congruentius esse nostrâ hâc ætate, vesperas Quadragesimales recitare post prandium, quàm ante; etenim apud Majores nostros ideo vesperæ dicebantur ante refectionem, quia ista differebatur ad horas vespertinas: at nunc, si jam à stata hora cœna est dejecta, & in prandium mutata, cur

per

per novam licentiam dejiciatur hora recitationis Officii vespertini, & contra debitum ritum ad tempus antemeridianum transmittatur? sed pace tanti viri dixerim, laudabilius mihi non videri à directione Rom. Ecclesiæ, & consvetudine hujus passim à sanctissimis etiam viris recepta recedere, quàm hisce se conformare; esto igitùr abiq; peccato faciat Theon vesperas post meridiem in Quadragesima dicendo, laudabilius tamen in hoc non facit.

Ad 1. in contrarium dicimus, vesperas non perinde esse determinatas in quadragesima ad tempus ante prandium ac alias horas extra quadragesimam ad suum quamlibet tempus; cùm recitationem illam vesperarum ante comestionem in quadragesima, nec rubrica ita absolute præscribat, nec consvetudo tam rigidè obliget, utpote sub peccato non introducta aut recepta, ut passim advertunt DD.

Atque ex his patet etiam *Ad 2* & 3.

LXXXIV. *Thomas vir inter Catholicos doctus frequenter angitur circa animæ rationalis immortalitatem, quam haud ignorat ab universa Ecclesia proponi credendam ideoque frequenter hac de re mentionem facit, aliorum sensum explorans, ac tandem suum etiam promere rogatus ait, probabile se judicare, animam rationalem esse immortalem. Quæritur. Vtrum Thomas ob hanc suam dubiam sententiam de re fidei committat hæresin?*

Videtur, non committere. Ita Canus *L. 12. de lo.*

de locis C. 9 Malderus 2. 2. *Q.* 11. *art.* 2 *Memb.* 2. § *Respondeo.* & nonnulli Tum quia hoc dubiũ non est actus, sed suspensio actûs. Tum quia idem dubium nihil habet contrarium fidei propter dictam suspensionem.

Rspe. Thomam ita dubitando incidere in hæresim. Ita Suarez *de fide* D 19. *sect.* 4. *n.* 10. Barbos. *de potest. Epis. Allêg* 10, *n.* 16. Arriaga *in primam secundæ Tract. de fide Div* D 19. *n.* 75. & communiter alii. Nam dubitans de fide fidem destruit; hæc enim in homine fideli firmitatem in credendo supponit juxta illud Athanasii in symbolo: *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisq́; fideliter firmiterq́; crediderit, salvus esse non potest.* Sed fides non destruitur nisi per hæresim positivam. Ergo dubitatio illa continet talem. Confirmatur. Dubitare proprie circa rem fidei est judicare illam, etiam attentâ propositione Ecclesiæ, adhuc non esse certam, quod judicium est formalissima hæresis; quippe directissime opponitur veracitati Divinæ.

Ad argumentum in contrarium dicimus, cum illa suspensione stare optimè. Thomam habere actum, quo judicet, illud objectum non esse certum; aliàs non verè & absolutè dubitaret, sed vel merè præscinderet, nullum omninó actum eliciendo, vel dubitaret solùm secundùm quid, seu respectivé ad rationem naturalem, quasi per hanc præcisè non certo constaret, animam rationalem esse immortalem, esto in se & vi revelationis Divinæ certissimum foret, quorum neutro modo hære-

hæresim committeret, ut rectè notat Arriaga *loc. cit. n. 76.* addens, sic Catholicissimum quemque sæpè de mysteriis Fidei dubitare posse: atque in eundem sensum Scholasticos docere, scientiam & opinionem de eodem objecto cohærere posse, quia unam eandemq; veritatem manifestè probari uno argumento. & altero non probari nisi probabiliter seu opinativè, nullomodo repugnat.

LXXXV. *Tornanus ait in Confessione, se cuidam ovem obegisse, & cum imponeretur ei restitutio, subdit; credere se, Dominum illius ovis non esse invitum, ut ut alias materia sit gravis, certè libenter condonaturum, si rogeretur. Quæritur Vtrum Tornanus ex præsumpta hac Domini voluntate excusetur á restitutione? 2. Quid si eandem ovem abigendo putasset, Dominum illius non denegaturum, si peteret, an idcirco furtum mortale non commisisset?*

Videtur Tornanus non excusari inde à restitutione, aut furtum minùs grave committere. Tū quia talis licentia conditionalis non sufficit ad valorem actuum, *v. g.* ad audiendam confessionem, ut ex communi docet Suarez *Tom, 3. de Relig. L. 8, de Statu Relig. Cap. 11.* Ergo nec sufficit ad accipiendam aut retinendam rem alterius, eo inscio. Tum quia aliàs Religiosus citra violationem paupertatis accipiet aut retinebit rem aliquã sine præscitu Prælati, si putet hunc non negaturum licentiam aut restitutionem non postulaturum, si sciret, aut rogaretur, quod tamen absq; dissolutione paupertatis Religiosæ admitti non potest,

test, quando enim aliquis talem facultatem sibi non finget?

Resp. 1 Tornanum in foro interno ob voluntatem Domini præsumptam excusari à restitutione, saltem statim facienda. Ita ex communi Lugo *de just. disp. 21. n. 52.* Quia si remissio creditoris expressa sufficiat, cur non etiam rationabiliter præsumpta? Quod si Dominus, qui præsumitur non invitus, sit reverâ invitus, non ideo peccavit Tornanus differendo restitutionem, sed comperto errore ad eam faciendam obligatur, ut rectè Molina *Tom, 3 Disp 68 n 3.* *Dixi in foro interno*; nam in foro externo semper præsumitur Dominus invitus, nisi adsint sufficientes conjecturæ, quæ id persvadent juxta Glossam *in L. inter omnes. § rectè. V. Verum tamen. ff. de furtis.*

Resp. 2. Tornanum ex prædicta præsumptione non commisisse peccatum grave. Ità D. Antonin, Rosella, Angles, Sylvester, & teste Lugo *cit. n. 54.* satis communis sententia. Ratio est, quia sic res non est ablata invito Domino, aut certè non quo ad substantiam, sed tantùm quoad modum, ut præter aliós tradit etiam Less. *l 2 de just. cap 12. num 49.*

Ad 1 in contrarium. negamus consequentiam; quia ad Sacramenta & eorum valorem ex communi Theolog. requiritur voluntas positiva antecedens; quæ causet illos defectus: ad excusandam autem malitiam furti non requiritur positiva Domini voluntas, sed solum quod non sit positivè invitus, id quod accidit, quoties Dominus

ita

ita est affectus, ut si peteretur res, eam concedere:

Ad 1. Concedi sequelam á nonnullis apud Lugo *n.* 56. quibus favent Suarez *loc. cit n.*11. & Lessius *l.* 2, *de just. c.* 41 *in fine.* Verùm licet doctrina hæc absolutè etiam in Religioso locum habere possit, defacto tamen non tam facilè præsumitur Prælatus non invitus quàm Dominus sæcularis, eò quod iste solùm attendat ad suam utilitatem, á qua si propter substantiam rei ablatæ non retardetur, displicentia modi parùm eundem moratur: ille veró insuper attendat ad bonum religiosi statûs, & observationem regularum, cui frequenter non tam substantia rei ablatæ, quàm modus adversatur, ut pluribus explicat Lugo *Disp.* 3. *de Iust. sect.* 7 *á. num.* 123.

LXXXVI. *Theopemptus Parochus in concubinatu vivit cū Theopempta fœmina Laica, idque ex certis testimoniis rescit Iudex sæcularis, qui mox in ædes porochiales Theopempti cum apparitoribus suis irruens & concubinam inde vi extrahens, ac suo eam sistens tribunali omnes expensas in captura factas à Theopempto requirit. Quæritur. Ad quem Theopempta Laica Iudicem in hac causa spectet, an ad Ecclesiasticum, vel sæcularem?*

Videtur spectare ad Judicem Ecclesiasticum. Ita plerique DD. Uti videre est apud Jacob. Menochium *de arbitr. Iudicum Quæstionib. L* 2, *c.* 371. *n* 13 Ratio est quia unica & individua causa ab uno Judice est judicanda *ex text. in L. nulli* §. *de Iudicis.* Ergo ab Ecclesiastico digniore juxta

L. com.

l. *communem ff. quemadmodum servitutes amittuntur*, ubi ratione sanctitatis potest quis viam & sum retinere, quem alius per se non poterat.

Resp. Theopemptam Laicam fœminam ream concubinatûs cum Clerico, spectare ad sæcularem judicem: Ita Covar. *Practic. qq.* C. 34. *n.1. circa finem* Julius Clarus *Practic. quæst.* C. 6. *n.6.* & plures apud hos. Probatur: Tum *ex L si quis uxori ff. de furtis in princ.* ubi Socius criminis non gaudet privilegio Socii. Tum quia delictū, etsi physice sit unum & individuum, moraliter tamen est duplex. Ergo ratione hujus duplicitatis quilibet delinquens suo subditur Judici. Tum quia si pluribus fratribus, è quibus unus est Clericus, obveniat hæreditas, solus Clericus pro parte sua non alii fratres exempti sunt à solutione tributorum. Ergo etiam delictum Theopemptæ Laicæ non debet esse exemptum à Jurisdictione Laicali, eò quod commune sit cum delicto Clerici.

Atque ex his patet ad rationem in contrarium. Ad *L. communem* dicimus, eam intelligendam in causa, quæ nullam, vel saltem non commodam patitur divisionem. Cœterùm quod Judex Sæcularis in ædes Theopempti Clerici cum apparitoribus ita involet, & expensas in captura concubinæ factas ab eodem exigat, meritò tanquam malè factum damnat Laym. *L.4.Tr.9.C.4.n.10. & 11.* Illud quidem quia est violentia usurpata contra ipsos Ecclesiasticos: hoc vero, quia Theopemptus harum expensarum causa non extitit,

 sed

sed solùm per accidens suo delicto occasionem præbunt.

LXXXVII. *Turson in Gothia Iudex capite quemdam plecti jusserat. Is genibus innixus: en morior, inquit ad Iudicem: teq; voco hâc horâ ad DEI Tribunal, quo dicto caput ferro subjecit, & simul ex equo judex mortuus decidit, ut refert Olaus L.14. Histor. Aquilon C. 20. Similes provocationes non raro contingunt. Quaritur. An licitè?*

Videtur, quod non. Ita Julius Clarus *in L. 5. § fin. q 87. n 7.* cum nonnullis Juristis. Tum quia est contra charitatem, & patientiam Christianam. Tum quia vana est innocentiæ gloriatio & propriæ vindictæ appetitio. Tum quia injusta fit perturbatio Judicum, cùm nulli Tribunal Dei non sit formidabile.

Resp. Provocationem ad DEI Tribunal per se esse licitam. Ita Martinus Delrius *de Magicis Disquisitionibus Tom 2. L. 4 C. 4 q. 4 s 1.* & ex hoc plures alii. Probatur. Tum exemplis Virorum sanctitate & doctrinâ præstantium, quæ tam ex S. Scriptura, quàm Historia Ecclesiastica adducit citatus Author. Tum quia cuilibet ob gravamen appellare licet ad Judicem superiorem, qualis respectu cujuscunq; inferioris est DEUS, à quo est omnis potestas in cœlo & in terra. *ad Rom. 13.*

Ad 1. in contrarium negamus esse contra charitatem aut patientiam, vocare alterum ad DEI Tribunal, eo animo, ut innocentia pateat, aut familia ab infamia liberetur &c. esto ex altiori

moti-

otivo sive charitatis, sive alterius virtutis, ja-
ura famæ aliorumq; bonorum laudabiliter suf-
rri possit. *Ad 2.* Negamus quoque, provoca-
onem talem per se esse vanam innocentiæ glo-
ationem, aut propriæ vindictæ appetitionem,
um bono fine fiet, & perinde, ac juramentum
ustum, laudem mereatur; quia tamen facilè latens
iquâ gloriosæ vel vindictæ, vel alia perturbati
nimi nebula se immiscet, ut veritatem ac justi-
am non videamus, idcirco fatemur, periculosū
sse hoc genus defensionis, ac nec unquam ferè
surpandum. Quodsi quis scienter injustè alium
icet, peccat etiam mortaliter ob grave nocumen-
um alteri inde oriri solitûm. *Ad 3.* Dicimus,
x hac citatione nullam sequi Judicum perturba-
ionem; nam vel justam tulerunt sententiam, &
unc contemnere debent citationem illam, & præ-
nium potiùs quàm pœnam justi Judicii à DEO
xspectare: vel de vero Judicio dubitant, & tunc
llâ excitari eos oportet ad exactiorem rei discus-
ionem, ut lata sententia aut retractetur, aut ma-
uriori consilio confirmetur, quæ omnia absq; no-
tia animi perturbatione fieri queunt.

LXXXVIII *Turonius pro Iubilæo lucrando se-
dulò confessus est & Sacram Eucharistiam sum-
psit, jejunium tamen usque ad ultimum diem
distulit, & antequam hoc perageret, relapsus
est in peccatum mortale. Quæritur. Vtrum Tu-
ronius ad lucràndum Iubilæum denuo confiteri
debeat.*

Videtur teneri ad Confessionem iterandam?

Ita Suarez *Tom.4. in 3 Part. D 52 s. 3. n 7.* Dicastillo *de Pœnit. Tr. 9 D. 22. n. 161.* Palao *Tr. 24 Disp. unica pun 9 n. 24.* Ratio est, quia juxta verba Bullæ lucraturus Indulgentias præter cœtera requisita debet esse de omnibus suis mortalibus contritus & confessus. Atqui Turonius absq; nova confessione non est de omnibus contritus & confessus, sed tantùm de aliquibus. Ergo non lucrabitur indulgentias. Ergo ut has consequatur, confessionem repetere tenetur.

Resp. Turonium non teneri confessionem repetere. Ita Nughus *in Addit. & 3. part 9 27. a. 3. dub. 4.* Bonacina *Tom 1. fol. 295. n. 9.* & teste Dedicastillo *loc. cit.* multi alii. Ratio est. Tum quia ille lucratur indulgentias, qui opera requisita ritè ponit. Atqui Turonius si absque nova confessione contritionem de peccato eliciat, omnia requisita ritè ponit, cùm Summus Pontifex tantùm unam Confessionem requirat; ergo &c. Tum quia oblitus invincibiliter peccati mortalis in Confessione non tenetur iterum confiteri ante ultimum opus peragendum, sed sufficienter disponitur per contritionem ad lucrandas Indulgentias, ut plerique ex adversariis concedunt. Cur ergo in nostro casu nova Confessio requiratur? Tum quia ex communi Theologorum ad lucrandas Indulgentias plus non requiritur, quàm ut aliquis, dum ultimum opus ex requisitis peragit, existat in gratia. Atqui Turonius, si ante ultimum opus de commisso peccato conteratur, existit in gratia. Ergo non tenetur Confessionem repetere.

Ad ra-

Ad rationem in contrarium distingvitur major; debet esse contritus & confessus de omnibus mortalibus ante hanc Confessionem patratis conceditur: de omnibus simpliciter etiam iis, quæ post hanc Confessionem ritè peractam ante ultimum opus ex requisitis denuo committuntur, negatur; cùm Pontifex nullibi Confessionem repetitam, adeoq; duplicem imperet, sed unam. Sufficit ergo si aliquis unam Confessionem rite peragat: de peccatis autem post hanc patratis saltem conteratur, cum pro legitima dispositione talis contritio sufficiat. Ad hæc in verbis illis *Contritus & Cō-fessus*, quæ apponi solent, particula. Et sumi potest distributivè, ut sensus sit, concedi Indulgentias tum omnibus confessis, etiamsi non fuerint fortè contriti sed sufficienter attriti, tum omnibus contritis, quales esse possunt, qui post Confessionem iterum in mortale lapsi sunt. Ut bene notat Lugo *Tom. de pœn D.27.n.94.*

LXXXIX. *Valentioni Subdiacono & Canonico Cantuariensi moritur unicus frater absque relicto hærede, ut igitur tum amici, tum alii viri magnæ authoritatis illustri familiæ consulant, suadent ei, ut Canonicatum resignare, & matrimonium inire uelit, securus de dispensatione per ipsos impetranda, & quia de hac petenda & brevi affutura minimè dubitatur, nuptiæ interea celebrantur, & triduo post eas adest dispensatio à Summo Pontifice obtenta. Quæritur 1. Utrum matrimonium Valentionis ante acceptam dispensationem fuerit validum? 2. Si non sit validum,*

utrū

utrum Valentio illud ineundo & cohabitando peccârit?

Videtur matrimonium fuisse validum, & consequenter Valentionem non peccâsse illud ineundo & cohabitando. Tum quia ante illud initum jam fuit concessa dispensatio, cum intra triduum Romæ Cantuarium pervenire non potuerit. Tum quia valor dispensationis non pendet à dispensando, sed à dispensante, qui etiam invito & renuenti obtrudere eam potest, ut docetur *de LL.*

Resp. 1. Matrimonium Valentionis fuisse nullum. Ita Sanchez *L.8. de Matr.D 26 n 5.* Amicus *Tom.5 Cursûs Theologici D 6.sect.1.n.11.& seq* Palao *Tom.1.Tr.3. D.6 pun.11.n.5.* & communiter alii. *Prob.* Tum ex *L qui absenti, ff. de acquirenda possessione, &c. Si tibi absenti, de præbenda in 6.* ubi dicitur: *jus in beneficio, quod absenti confertur, non acquiri, donec absens ratam habuerit collationem*, quod proportionaliter de dispensatione sentiendum, ut rectè notat Sanchez *loc. cit.* Tum quia dispensatio per se est relaxatio à lege adhuc vigente & obligante. Ergo ut licitè suum effectum operari valeat, debet esse nota ipsi dispensando; quamdiu enim ei dispensatio Superioris non innotescit, non est ei licitum contra legem agere, ut proinde dispensatio ante sui notitiam nequeat ponere effectum suum. Tum quia dispensatio absq; tuo mandato impetrata, vel à Principe concessa semper secum trahit hanc imbibitam conditionem: si tibi placita sit, & grata sit, & grata existat, ut cum Suarez, Salas, Sachez

& aliis

& aliis tradit Palao *loc. cit.* Unde differt hic casus à xxxviii. supra allato,

Resp. 1 Valentionem, per se loquendo, peccâsse celebrando nuptias, & cohabitando ante notitiam dispensationis. Ita cit: Authores. Ratio est, quia ante dispensationis notitiam non potuit tutâ conscientiâ & absq; peccato contra legem agere, cùm ante talem notitiam adhuc in conscientia ipsius, vim suam obligandi obtinuerit. *Dixi per se*, quia si Valentio ob ignorantiam invincibilem bonâ fide processit, tunc per accidens ratione hujus à peccato liberatur, ut docetur de conscientia.

Ad 1. in contrarium dicimus, fuisse quidem dispensationem Romæ jam concessam ante Matrimonium Cantuariæ initum, non tamen illam habuisse vim & effectum, donec cognita aut acceptata fuerit à Valentione; quia est quædam donatio, quæ per acceptationem completur. *Ad 2* Dispensationem habere quidem valorem à dispensante, non tamen effectum ante notitiam dispensandi, & licet alicui invito & renuenti concedi possit, hoc tamen nunquam debet præsumi, nisi id manifestè constet, ne gratiæ Principum vilipendantur.

XC. *Vindonius Vir nobilis ex mera liberalitate Rosimundæ Conjugi suæ gemmam centum imperialium dono concedit, quam ipsa statim divendit, & pecuniam in pauperes, amicos, aliosq; profundit. Quæritur. Utrum maritus has uxoris suæ elargitiones ad se retrahere, & gemmam repetere possit?*

Videtur posse. Nam ex communi Authorum; donatio ex mera liberalitate uxori simpliciter facta est ad arbitrium donantis revocabilis *juxta L. 3. ff. de donationibus inter virum & uxorem*, ubi Antoninus Augustus ait: Majores nostri inter virum & uxorem donationes prohibuerunt, amorem honestum solis animis æstimantes: famæ etiã conjunctorum consulentes, ne concordia pretio conciliari videretur. Ergo si vir donationem uxori factam revocet, & nullam constituat, amici omnesq; alii reddere tenentur accepta.

Resp. Probabile esse, primam Vindonii donationem, etsi simplex & merè liberalis fuerit, firmam tamen & irrevocabilem fuisse, ac proinde eum prædictas uxoris elargitiones ad se retrahere, & gemmam repetere non posse. Ita Caramuel *in Theol. Moral. L. 2. n. 51.* quem sequitur Diana *P. 8. Tr. 6. Resol. 19.* Ratio est, quia in his circumstantiis per epiikiam tam *legem cit.* quàm alias prudenter sic interpretamur, cùm utique bonum, non perniciem publicam intendant; quæ enim alias sequeretur rerum confusio? quæ amicorum dissensio & jurgia? quæ famæ, authoritatisq; imminutio?

Atque ex hoc patet ad rationem in contrariũ.

XCI. *Vitellius Religiosus & Sacerdos valdè pius visitat Anchisen ægrum senem, & dum piè cum isto colloquitur, rogat æger, ut absentibus aliis vertere ipsum in alterum latus velit, quò melius cubet. Obsequitur Vitellius tam amicè rogãti at dum omnibus adhibitis viribus quam suavissimè versare eum conatur, ecce senex mortem obit*

Unde

Unde vehementer angitur Vitellius, ne acceleran-do seni mortem irregularitatem incurrerit. Quæ-ritur. Quid hac de re sentiendum?

Videtur incurrisse irregularitatem. Tum quia ad hoc, ut incurratur irregularitas etiam ex homicidio, non requiritur culpa. Tum quia Chirurgus, Medicus, vel quivis alius, si secando infirmum, medicinam præbendo, illum in lecto versando accidunt, aut mortem accelerant, fiunt irregulares. Tum quia *c. Tua nos de homicidio.* Clericis prohibitum est, ne artem chirurgicam exerceant propter periculum, ne alicui causa mortis existant, exquo *Suarez D. 47. sect. 7.* Clericum irregularitatem contrahere, si contra hujusmodi prohibitionem ægrum secando, vertendo &c. mortem ipsi etiam præter intentionem & sine notabili negligentia acceleret: Cur ergo Vitellius eandem irregularitatem non incurrat, cum idem incautâ actione suâ quasi medendo præstet?

Resp. Vitellium irregularitatem nullam incurrisse: nec esse, cur aliqui Religiosi tam sollicitè se abstineant ab hisce actionibus metu irregularitatis Ita Avila *de Censuris Par. 7. D 6 s. 1 dub. 8.* & plures alii. Ratio est quia Vitellius bonâ fide ex uno in alterum latus vertit Anchisen, & sic præter opinionem accelerando mortem non admisit ullam culpam. Cur ergo sustineat pœnam? Imò etiam si veniale commisisset peccatum, ex sententia Suarez *de censuris D. 47 cit. sect 3. n 21.* Navarri, Soti, & aliorum, nondum incurreret irregularitatem; quæ ex culpa oritur. Nam gravis pœna, qualis est irre-

gula-

gularitas, ob peccatum imposita requirit gravem culpam, siquidem poena debet esse proportionata culpæ Ergo Vitellius irregularitatem tanquam gravem poenam non contraxit, quia peccando gravem culpam non commisit.

Ad 1. in contrarium dicimus, ex homicidio publicâ autoritate facto incurri quidem irregularitatem etiam absque culpâ omni ob defectum lenitatis: non autem ex homicidio privato. Nam omne homicidium, quod alicui imputetur, & ob quod puniri aliquis possit, est peccatum, idque mortale, jura autem imponunt irregularitatem illam, quæ dicitur ex homicidio voluntario aut casuali, tanquã poenã ob peccatũ homicidii commissum.

Ad 2. Chirurgos etiam & Medicos irregularitatem non incurrere, si citra mortalem culpam & negligentiam ægrum secando, vertendo &c. mortem eidem accelerent, ut tenent citati *Ad 3* Vitellium non exercere Chirurgiæ artem; unde etiamsi culpam aliquam contraxisset, vertendo ægrum, nullam inde irregularitatem incurrisset.

XCII. *Vissia pia famula ex bonis Domini sui clam hactenus fecit eleëmosynas; nunc audiens in Concione non licere ancillis facere eleëmosynas ex bonis Dominorum suorum; vehementer angitur. Quæritur, Vtrum Vissia eleëmosynis factis peccavit, & an deinceps omittere debeat?*

Videtur peccâsse, & deinceps abstinere ab his debere. Nam ex communi Theolog: eleëmosyna facienda est ex propriis, non alienis bonis, cùm injustitia committenda non sit, ut charitati sub-

veni-

venias, uti docuit Augustin. *L. 50. Homiliarum. Hom. 7 relatus in cap. forte 14. quæst. 5.*

Resp. Cum S. Thom. *in 4. Dist. 16 q. 2. art. 5.* Azor *part. 2. L 12. C 10. q. 2.* Filliuc, Coninck, Turriano & aliis, famulos è bonis Domini licitè aliquid pauperibus elargiri. 1. In extrema necessitate. 2. De rebus sibi ad victum concessis, si parcioribus contenti, & nihilominus laboribus suis fungi possint. 3. Si detur modicum quid, non admodum frequenter, quia tunc præsumitur probabiliter consensus Domini. 4. Quoties adest ejusdem consensus, saltem interpretativus. 5. Quando probabiliter speratur ratihabitio, quæ tunc maximè est, quando famuli habent administrationem bonorum. 6. Quando Dominus rationabiliter non potest esse invitus, quia *v. g.* aliàs res malè perirent &c. Si ergo Vissia faciendo eleëmosynas prædictis modis se gessit, non peccavit, & pergere potest: secus, deliquit, & abstinere deinceps debet.

Atque ex his patet ad rationem in oppositum, in qua supponitur nullus adesse consensus Domini sive expressus, sive tacitus, sive rationabiliter præsumptus, quod in enumeratis casibus non contingit.

XCIII. *Viterbius filiolum habet, qui septennio vix egressus in gravem incidit morbum. Parens de salute filij sollicitus, cum iste antè jam confiteri fuerit solitus, in hoc etiam statu confessionem ab illo peragi cupit, sed ad hanc vi morbi & instantis mortis non amplius eum invenit aptum; igitur*

igitur extremâ saltem unctione eundem inungi petit à Parocho, sed intelligit ex isto, non solere pueris dari extremam unctionem, antequam iisdem Sacramentum Eucharistiæ administretur. Quæritur. Utrum pueris usum rationem habentibus ante Sacramentum Eucharistiæ aliquando sumptũ Extrema Unctio administrari possit?

Videtur non posse. Ita Sotus *in 4. D. 23 q. 2. art 3. n. 2* Vivaldus *de extrema unctione C de suscipientibus n 7,* & alii nonnulli haud infimæ notæ Theologi Moventur. Tum receptâ & ubique vigente cosvetudine, quæ hoc Sacramentũ impuberibus negat. Tum quia extrema Unctio Pœnitentiæ & Eucharistiæ succedit illorumque vices supplet. Ergo inepti ad hæc Sacramenta censeri non debent apti ad illud accipiendum.

R. ß. Omnibus pueris septennio egressis & usum rationis habentibus danda est Extrema Unctio, etiamsi nec recipiant, nec apti sint recipere Sacramentum Eucharistiæ. Ita Zamtranus *de Extr: unct. dub. 1* Sa *V Extr Vnct.* Laymnn *L 6. Tr. 7. C 4. n. 2.* & communiter alij Ratio est quia pueri hoc Sacramento indigere possunt tum ad concipiendam spem Divinæ misericordiæ, Tum ad infirmitatem æquo animo sustinendam, tum ad tẽtationes dœmonis superandas, tum ad peccatorũ remissionem, tum denique ad sanitatem corporalem consequendam.

Ad 1. in contrarium dicimus, cum pueris subinde salus æterna hinc dependere possit, consvetudinem negandæ ipsis Extremæ Unctionis tolerã-

dam

dam à Prælatis non esse, his tamen tacentibus Parochos excusari à peccato, si juxta illam procedant.

Ad 2. Cum pueri post septennium capaces sint Pœnitentiæ, etiam extremæ Unctionis esse capaces, cum hoc Sacramentum sit illius consummativum: Imò etiamsi Parochus in Confessione cognovit, puerum nunquam peccasse actualitèr, debere tamen illum inungere contra Joannem Sanchez *in Select. D.27 n.18.* docet post Suarez *Tom. 4. in 3. part. D 42 sect. 2. n10* Conin. K Filliucium & alios Diana *P 3 Tr 4. Res 181.* Eisdem pueris Sacramenti Pœnitentiæ capacibus etiam Sacramentum Eucharistiæ in articulo mortis dari posse, docent Tanner *3. p. D. 5 q 6. dub. n 116* & post alios non paucos Diana *3 part. cit. Tr 6 Res. 89.* ut ut aliàs Extrema Unctio in pueris aptitudinem ad Eucharistiam sumēdam non supponat.

XCIV. *Ursatius Sacerdos ex beneficio suo pro annuis reditibus facilè mille habet florenos; è quibus, etsi vix mediam partem pro congrua sustentatione requirat, omnes tamen annuatim expendit in amicos non indigos, aliosq; usus profanos, ratus se æquè de illis, ac alium quemvis de bonis suis disponere posse. Quæritur 1. Utrum Ursatius suorum redituum perinde omnium sit Dominus? 2 si est, an idcirco de illis omnibus etiam superfluis pro libitu disponere possit? 3. Si non possit, utrum teneatur ad restitutionem tum ipse, si quid profanè elargiatur: tum alij, si quid ab eodem sic accipiant?*

Vide.

Videtur Urſatius minime eſſe Dominus omnium redituum etiam ſuperfluorum. Ita Alexander, Antoninus, Richardus, Henricus, Major, Waldenſis, quos affert Vaſquez, *Opuſc de Redit. C.1. § 3. d.1. n 24.* Item Panormitanus, Hoſtienſis, Navarrus *toto Tract. & Apolog. de Eccleſ. reditib. ac communis Canoniſt.* apud Covarr. *C. Cum in officiis de teſtament*, qui omnes conſequenter negant, Urſatium pro libitu diſponere de illis poſſe, adeò ut ſi ſuperflua ex beneficio ſuo in profanos uſus expendat, tum ipſe, tum is, qui accipit, teneatur ad reſtitutionem. Moventur 1. quod hæc bona ſæpè vocentur Patrimonium Chriſti 2. quod Sacri Canones jubeant, reditus Eccleſiaſticos dividi in 4 partes, & unam tribui Epiſcopo, alteram Clericis, tertiam fabricæ, quartā pauperibus; Unde etiam ab iiſdem canonibus Clerici dicuntur ſolùm diſpenſatores. 3 quod *C. quoniam 16 q.1.* apertè dicatur: *quidquid habent Clerici, pauperum eſt;* quod ipſum nonnulli PP. graviſſimis verbis atteſtantur. 4. quod hæc bona à fidelibus data & donata ſint ipſi DEO, ut conſtat ex quibuſdam formulis antiquis donationum.

Reſp. 1. Urſatium verùm eſſe Dominum ſuorum ex beneficio redituum etiam ſuperfluorum. Ita Molina *de Iuſt. Tom.2. D.143.* Sanchez *L.2. Conſil C.2 dub 37.* Valent. *Tom.2. D.10 q.3 pun, 7.* Vaſquez *lo.cit n.28.* Leſſius *L.2.de Iuſt C.4. dub.6* Layman *L.4 Tr.2. C.3. n.3.* Becanus *de Iuſt.C.3 q.6.n 8.* Wiggers *Tr.1. de Iuſt. C.3 n. 28.* Card. de Lugo *de Iuſt.D.4.n.2*, & RR.communi-

muni-

muniter. Prob: 1. ex Trident: *Sess* 23. *de Reform.*C 1 ubi decernitur, Episcopos, si ultra 3. menses a suis Ecclesiis absint, non facere fructus suos; & *Sess* 24. C. 12. statuitur, Provisos de Canonicatibus non facere fructus suos, nisi fidei professionem suo tempore ac loco faciant. Similia habentur in Bulla Pii V. quæ incipit. *Ex primo*, aliisq; Ecclesiæ statutis. Ex quibus á contrario sensu concluditur. Ergo qui faciunt professionem fidei: qui non absunt à suis Ecclesiis &c. lucrantur fructus, eosq; faciunt suos, ut benè inferunt Becan. & alii, *Prob.* 2. Beneficiati omnes reditus suorum beneficiorum promiscuè percipiunt. Ergo dici non potest, eos aliquorum dominium acquirere, aliquorum vero non; cum enim paupertatem non voverint, capaces sunt dominii rerum; & Ecclesia, quæ reditus annuos ob spirituale officium largitur, non reddit eosdem incapaces, sed potius significat comparari ab illis dominium, ut ex recens dictis patet. *Prob.* 3. Clerici non Religiosi, qualis est Ursatius, si non habent dominium fructuum superfluorum, sed tantum administrationem in pias causas. Ergo rescindi debent donationes eorum & contractus omnes profani, idque maximè ex debita cura & providentia Ecclesiæ erga pauperes; quod tamen non fit, nec ulli unquam hoc prætextu lis intentatur, sed supponitur, quod donatio sit valida, in quemcunque usum fiat.

Resp. 2. Quamvis Ursatius habeat dominium

redi-

redituum etiam superfluorum ex beneficio, tamen graviter obligatur, illos erogare aut de iis dispo- nere in usum pauperum, vel alterius piæ causæ. Ita communis, & omnino certa sententia, ita ut opposita, inquit Wiggers, ne quidem reputetur ullo modo probabilis, Sed unde provenit tam gravis obligatio? Omissis variis DD. opinionibus existimamus, provenire tum ex præcepto humano sive Ecclesiastico, tum maximè ex jure naturæ, sive ipsa natura virtutis Religionis; nam indecens videtur, ut ea bona, quæ ad Dei cultum instituendûm ac conservandum ejusque gloriam propagandam data sunt Ecclesiasticis, ad profanos usus applicentur. Insinuat hoc non obscurè Tridentinum *Sess. 25. de Reform.* C 1. ubi inter alia, quibus Clericos à profano usu absterret, reditus illos Ecclesiasticos vocat *Res DEI q. d:* ea bona non aliter esse expendenda, quàm si verè ac propriè essent solius DEI. Eandem doctrinam præter alios tradit Card: de Lugo *loc. cit. n. 16.* & inde merito reprehendit sententiam quandam Dianæ *P. 5 Tr. 8, Resol 27.* justô laxiorem, nempè Ecclesiasticum quemlibet etiam ditissimum satisfacere suæ obligationi, si in communes necessitates eroget quartam partem redituum Ecclesiasticorum, vel dimidium illius, quod post congruam sustentationem remanet. Nam cum omnes reditus illi Ecclesiastici superflui sint *Res DEI* cur non æquè omnes in pios usus erogari oporteat?

Resp. 3. Ursatium peccare quidem graviter
i reditus superfluos in divites transferat dona-
ione, legatione &c. alienationem tamen abso-
utè & sine ullo restitutionis onere validam es-
e, perinde fere ac si Laicus diviti donet, quod
x lege misericordiæ pauperibus elargiri obli-
atus est, ut ex communi aliorum Becan *loc*
it. allegans D. Thom. & Clarum. Imo ac-
ipientes absolutè neque peccare, vult Less. *l.*
. *de Iustit. c.* 20. *dubit.* 19 *n.* 169. Nam si pec-
arent, id ex eo contingeret, quod cooperaren
ur alterius peccato, Atqui hoc non; tota quip
e malitia jam perfecta est in voluntate effica-
i dantis, sive in activa translatione dominii,
on in passiva, quæ in acceptione consistit cum
æc acceptatio non tam sit translatio domini,
uàm effectus translationis. Ergo tota essentia
eccati jam est posita in activâ voluntate dan
is, ut pluribus declarat Card. de Lugo *de just.*
).4. *n.* 5. *& disp.* 8. *de Sacram. in Gen. n.* 180.
Ad 1. *incontrarium* dicimus cum cit. Autho-
ib. vocari ist hæc bona patrimonium Christi,
uia propter Christum & ad ejus cultum insti
uendum ac conservandum sunt donata. *Ad* 2
inc tantum haberi, Episcopos aliosque Cle-
icos Beneficiatos ex bonis antiquitus fundatis
eneri ad quartam partem pauperibus assignan
lam, ubi ea assignata nondum fuit, eam scil.
uæ superest ex reditibus assignatis pro mensa
Episcopali, per Clericali, pro fabrica templi,
on quidem ex Justitia, sed quia hoc canones
ubent, adeoq; ex præcepto Ecclesiæ. Ex quo

lúm habetur, Episcopum fuisse merum Administratorem & Dispensatorem bonorum Ecclesiasticorum ante eorum divisionem, quod nobis non officit, qui loquimur in præsenti casu de tempore post divisionem illam. Sed *inquiunt*, pars illa olim pauperibus assignata, cum modo non appareat, probabiliter lapsu temporis confusa fuit cum parte Episcopis & Clericis debita, ut proinde dominium illius adhuc maneat penes pauperes. Verùm hæc merissima est conjectura, ex qua nihil solidi statui potest; quid enim si non fuit ista confusio facta, sed ex illa parte nova beneficia ac seminaria fuerint erecta, templa ædificata? quid si Sumus Pontifex eandem partem gravioribus ex causis adjecerit Clericis, advertens pauperum necessati aliunde satis à fidelibus subveniri? *Ad* 3. hoc dici non quo ad dominium aut debitum justitiæ, sed charitatis eleemosynæ &c. ut pluribus explicat Wigger *loc. cit. n.* 30. in quem sensum intelligendi sunt tum alii Patres, tum nominatim S. Bernardus Ep. 2. sic scribens: *Quid quid præter victum & vestitum de altari retines, tuum non est, rapina est, Sacrilegium est*; nempe latiore loquendi modo; cum enim bona Ecclesiastica pro cultu DEI data sint, profani eorum usus non male sic Sacrilegium dici possunt. *Ad* 4. denique Fideles dici bona sua donasse DEO, quia voluerunt ea inservire ad cultum & gloriam DEI; aliàs si voluissent, penes solum Deum esse dominium, Beneficiarii

patris

patris quidem necessariæ ad congruam sustentationem essent domini, quod nec Adversarii volunt.

XCV. *Wendelinus Studiosus in campis inter alios se recreans, habet secum sclopetum tamen nitrato pulvere onustum, quod cum joco famem unius ex sociis explodveret, iste non tam vi explosionis, quàm terrore ita perculsus est ut humi procumbens ægre surgere & ad Chirurgum perreptare potuerit, qui periculum agnoscens, licet spem vitæ exiguum dederit, id tamen effecit, ut læsus 14. adhuc dies supervixerit, & scholas etiam repetiverit, diutius, ut videbatur, victurus, si debitum ipse sui curam habuisset. Quæritur. An Wendelinus ex hoc homicidio irregularitatem incurrerit?*

Videtur incurrisse. Tum ex *cap. Continebatur, tum ex homicidio*, ubi Diaconus quidam irregularis declaratur propter homicidium in lusu cum sociis præter opinionem factum. Tum ex *cap. Clerico iaciente. cap. Is verò qui dixi.* 50. ubi exprimitur, irregularitatem incurri propter homicidium casuale. Tum quia Wendelinus mediâ illâ læsionæ occasionem præbuit morti alterius, ut argumentatur Laym. *l. 3 sect.* 5. *Tr.* 3. *c.* 3. *n.* 10. & alii.

Resp. Wendelinum non incurrisse irregularitatem propter homicidium illud. Probatur 1. *Ex cap. lator. de homicidio.* ubi excusatur ab irregularitate Clericus cum alio ludens, etiam si alius casu occubuerit cultel-

lo, quo ille erat præcinctus. Ego etiam Wendelinus excusari potest, licet alius occubuerit ex sclopeti explosione, quam ille jocando fecerat. Probatur 2. Si Wendelinus incurrit irregularitatem, vel incurrit istam homicidio voluntario, vel casuali. Neutrum dici potest. Ergo nullo modo incurrit. Non 1. quia ad voluntarium homicidium requiritur intentio expressa occidendi seu apponendi causam de se illativam mortis, & ut talem cognitam, ut ex Concil. Tri. *Sess.* 14. *c.* 7. & communi D D. docet Palac *de censuris d.* 6. *pu.* 15. §. 1. *n.* 1. Atqui Wendelinus non habuit talem intentionem, ne appofuit causam de se illativam mortis, & ut talem cognitam. Tum quia nulla ipsi ve suspicio mortis inferendæ in mentem venit Tum quia explosio talis sclopeti nullo plun bo onerati per se a nemine judicatur illa tiva mortis. Ergo non incurrit irregulari tatem ex homicidio voluntario. Non 2. Qui ubicunq; non adest culpa gravis, ibi ex ho micidio casuali non incurritur irregular tas. Atqui in proposito non adest culpa gra vis. Ergo &c. Majorem tradunt Navarr uterq; Valent. Henriquez, Avila 7. *Part* I 6. *Sect.* 1. *dub.* 11. *Conclus.* 3. Suarez *Tom.* *in tertiam partem.* D. 45. *sect.* 5. *n.* 8. & ali hâc maxime ratione moti, quod irregular tas, cum in pœnam delicti sit gravissima, cu pam gravem supponere debeat, ut sic pœ na culpæ proportionetur, Minor ex rece di-

dictis patet, quod homicidium istud Wendelino nullo modo fuerit cognitum & volitum. Ergo non potuit inde esse peccaminosum. Probatur 3. Tunc non incurritur irregularitas ex homicidio etiam casuali quando læsio non fuit lethalis. Atqui in proposito casu læsio non fuit lethalis, sed mors ex quavis alia causa contigit. Ergo &c. Majorem docent Sylvester, Cajet. Sotus, Lessius, Suarez, Caspar Hurtado *de irregul. diffic.* 8. *n.* 31. & communiter alii. Tum *ex cap. studeat dist.* 50. Tum quod ad incurrendam irregularitatem occasio debeat esse proxima, ex qua mors sequatur. Minorem præter alios docet Steph. Avila *part.* 7. *D.* 6. *Sect.* 1. *cit. dub.* 5. *consul.* 3. ubi ait, non esse censendum vulnus lethale, si vulneratus finito triduo post vulnus acceptum pedibus ambulavit. Quanto ergo minus in Casu nostro læsio fuit lethalis, cum læsus post factam læsionem non tantùm pedibus ambulare, sed scholas etiam frequentare potuerit?

Ad 1. & 1. *argumentum* in contrarium dicimus, in illis juribus præsumi & supponi gravem culpam & neglientiam commissam quam non agnoscimus in casu nostro, ut patet ex dictis. *Ad* 3. quoque ex allatis jam constat, scilicet ad incurrendam irregularitatem non sufficere mediante læsione quomodocunq; præbere occasionem mortis, sed præbere occasionem mortaliter peccaminosam, qualem minime dedit Wendelinus, hoc ipso

quod nihil prorsus de morte alteri inferenda in mentem occurrerit, ut ipse sancte affirmat: nec talis actio per se illicita & mortis causativa sit.

XCVI. *Wigbertus presbyter frequenter hæret, num jejunus sit ad celebrandum propterea, quod nocte plerumque antequam it cubitum, aliquid saccrari sumere, vel ori paulatim liquandum imponere soleat; & quidem subinde dubitat, an aliquid comederit, vel non comederit: subinde an comederit ante vel post medium noctis. Quæritur: Vtrum stante hoc dubio celebrare possit?*

Videtur non poss. Ita Sanchez *de Matr. L.* 2. *D.* 4. *n.* 4. Fagundez *de præcepto* 3. *Eccles. l.* 3. *c.* 5. *n.* 18. Palao *Tom* 1. *l. Tr.* 1. *D.* 3. *pun.* 8. *n.* 9. & 10. Ubi plures refert, cui accedit Card. Lug. *D.* 15. *de Euch. n.* 42. saltem quoad dubium de tempore comestionis, non vero de ipsa comestione. Moventur. Tum quia possessio est pro præcepto: nulla vero pro celebraturo. Tum quia unusquisque probare debet fundamentum suæ exigentiæ, aliâs succumbet *L. ei qui dicit eff. de probat.* At fundamentum exigentis celebrationem est jejunium. Ergo, dum non probat hoc fundamentum, immerito exigit celebrationem. Tum quia sic etiam dubius de peccato mortalis posset communicare, non præmissâ confessione, quod est contra communem.

Resp. Wigbertum celebrare in utroque dubio posse. Ita Layman. *L.* 1. *Theolog. Moral. Tr.* 1. *c.* 5. *§.* 4. *n.* 36. Joan Sancius *in*

Sele-

Ais D. 4. 2. n. 1. & 9. Bardi. *de Conscien-
ia Discept.* 6. *c.* 11. *part.* §. 2. Dica-
tillo *Tom.* 1. *de Sacr. Tr.* 4. *d n.* 284.
Dian. *P.* 3. *Tr.* 4. *Res.* 29. & *P.* 10. *tr. Res.*
54. plures referens. Ratio fundalis est quia
n præsenti casu ex parte celebraturi suppo-
nitur jus multo ante acquisitum celebrandi
singulis diebus, quibus non est impedimen-
tum; quod jus hodie possidetur pro omnibus
sequentibus, diebus, duratque totâ vitâ. Hoc
igitur jure possesso ut Wigbertus non non
possit uti, superveniat necesse est aliquod im-
pedimentum certum cum dubium nequa-
quam sufficiat. Atqui in nostro casu sive sit
dubium de comestione, sive de hora comesti-
onis, est impedimentum: possessio vero ju-
ris ad celebrandum præsupponitur certa Er-
go non potest illi obstare impedimentum il-
lud dubium. Confirmabitur hæc responsio
ex solutione argumentum in contrarium. Ita-
que.

Ad 1. In contrarium negamus, nullam
esse possessionem ex parte celebraturi ante-
cedentem; quippe antecedit possessio liberta-
tis propriæ, quam Wigbertus habet, ante-
quam eum apprehendat, & obstringat præ-
ceptum; nam istud præceptum (loquendo
de actuali obligatione) non prius obligat,
quàm moraliter adsint omnia requisita, adeo-
que in proposito comestio. Quare si quis
existimet, aut saltem putet se non comedisse
libertatem habet ex eo capite celebrandi, &

non obligatur præcepto obſtinendi. Ergo ſi deinde ſuperveniat dubium, jam iſtud repe- rit prævíam libertatis poſſeſſionem ante præ- cepti obligationem, ut bene Dicaſtillo *n. 309.* *Ad 2.* Diſtingvimus Majorem; ſi probatio eſt de qualitate poſitiva, concedimus: ſi de nega tiva, nempé quod non adſit impedimentum, negamus; talis enim venit ſolù paratus ad ſui defenſionem, ita ut nemo tale in ipſo impedimentum probare queat, tunc enim immerito arcebitur ab executione ſui juris & poteſtatis. Adhæc eſto totus diſcurſus. Dicimus ſufficere probationem negativam, ſcilicet poſt diligentem inquiſitionem & exa men non conſtare, nec probabiliter quidem de comeſtione, ſed manere rem intra termi nos puri dubii, ut Wigbertus tunc pro je- juno gerere ſe poſſit. *Ad 3.* Negamus ſe- quel. cúm ex recepta conſvetudine & com muni ſenſu DD. peccata mortalia dubia te- neamur ſic ſub dubio confiteri; quia vel Chriſtus ſic præcepit, ſicut potuit præcepiſſe: vel Eccleſia ſive lege ſive conſvetudine ita ſtatuit, ut videre eſt apud AA. paſſim. Quid autem nos de hoc ſentiamus, diximus Cent. 1. caſ. 38.

XCVII. *Wilibaldus Epiſcopus Eiſtadianus enuntiari curatl in civitate Ingolſtadienſi, collaturum ſe Sacramentum Confirmationis*[1] *poſt octiduum in inferiore Parochia S. Mauritii, quo intellecto, accurrunt plurimi ex variis locis aliarum etiam Diœceſium abſque ſpeciali licen-*

tia

tia suorum Ordinariorum quod ipsum minimè latet, quibus tamen omnibus prædictum Confirmationis Sacramentum confert. Quæritur. Vtrum licitè hoc faciat?

Negant P. Dicastillo *Tom.* 1. *de Sacram Tr.* 3. *D. unica. num.* 128. Bonacin. *de Sacram. D.* 3. *quæst. vunic. pun.* 2. *num.* 10 & alii. Tum quia quia mittit falcem in alienam messem, perinde ac Parochus infantem alienæ Parochiæ baptizans. Tum quia non habet jurisdictionem in extraneos respectu talis actus erga ipsos exercendi

Resp. Wilibaldum licite id fecisse. Ita August. Barbosa *de Potestate Episc. P.* 2. *allegat.* 30. *n.* 14 Adamus Tanner *Tom.* 3. *D.* 4. *p. dub.* 3. *n.* 56. Ludovicus Caspensis *tom.* 2. *tr.* 17. *D.* 3. *S.* 3. *n.* 11. Sa. *V. Confirmatio. n.* 2. & plures alii, quos in diversis locis suarum practicarum Resolut citat & sequitur Diana. Ratio est, quia credendum, hoc esse ratum & gratum Episcopis, quod sufficit in præsenti; nam cum jurisdictio non sit de necessitate hujus Sacramenti, ut docet O chogavia apud Dianam *P.* 4. *Tr. Resol.* 50. facilius præsumi potest ratihabitio, quam in Sacramento Pœnitentiæ, ubi requiritur jurisdictio de præsenti.

Atque ex his patet ad argumenta in contrarium, quibus solum addo, disparitatem esse inter Episcopum confirmantem aliquem ex alienâ *Diœcesi*: Parochum baptizantem infantem ex alia Parochia, cum huic Parocho ali

quod

quod etiam stipendium subtrahatur, atque ideo, sicut & ob plura alia in commoda, istius rati-habitio non tàm facilè præsumi possit.

XCVIII. *Winualocus Capellanus ad S. Praxedem tenetur vi Fundationis quotidie in Sacello & Altaribujus Sanctæ Praxedis celebráre, & tamen frequenter alibi celebrat: aut, quando in hoc loco propter exortum impedimentum non potest celebrare, omnino Sacrum illo die omittit. Quæritur* 1. *An alibi celebrando, cùm hic posset, non tantùm peccet mortaliter, sed etiam teneatur ad compensationem?* 2. *An illo die, quo propter impedimentum in hoc loco celebrare nequit, similiter peccet, teneaturque ad compensationem, si Sacrum omittat?*

Videtur Winualocus in utroque casu peccare graviter, tenerque ad compensationem. Ita Azor *part.* 2. *instit. Moral. l.* 6. *c.* 24. *q.* 7. & non pauci alii; imo plerique quoad alteram quæstionem casûs. Ratio est, quia in re gravi non facit, quod ex obligatione faciendum, etiam tunc quandu celebrare non potest in loco designato, cùm melius sit, alibi Sacrum fieri, quam nusquam, quod fundator intendisse præsumitur. Ergò non tantùm peccatum, sed obligationem quoque compensationis.

Resp. Si Winualocus absque justa causa sæpius (nam bis vel ter in Anno exiguum habetur) alibi celebrat, peccare ipsum mortaliter. Ita communis DD. Ratio fuit iam in-

dicata, quia non implet voluntatem Fundatoris, nec præstat id, ad quod fuit assumptus, seque obligavit præstandum. Resp. 2. Eundem non teneri ad compensationem, si alibi celebret, etiamsi absque justa causa id faciat. Ita cum aliis Barbosa *de Episc. Potest. P.* 2. *alleg.* 24. *n.* 36. & alii ab hoc relati. Ratio est, quia tunc non privat Fundatorem fructu sacrificii. Adhæc ex compensatione alterius Sacrifaciendi nullus specialis honor accrescit Fundatori, cùm adstantes ignorent, Missam hanc à tali Fundatore provenire: cultus autem Sacello & Altari S. Praxedis non exhibitus, satis alio in loco compensatur Resp. 3. Si Winualocus propter impedimentum in hoc loco v. g. violationis, inundationis, &c. celebrare neqveat, non teneri ipsum alibi celebrare, saltem si Fundator solum intenderit venerationem S. Praxedis, & talis loci, & non specialiter fructum sacrificii. Ita Barbosa *loc. cit. n.* 3. Ratio desumitur à pari; nam qui vovit jejunare in Vigilia S. Praxedis, si eo die non possit, non tenetur alio die jejunare. Ergo etiam, qui debet celebrare in Altari ejusdem Sanctæ, si non possit ibi celebrare, non tenetur alibi; nam licet melius sit alibi, quam nullibi celebrare, illa tamen obligatio est affixa huic loco, adeoque extra hunc non subsistit: nec illud melius Fundator intendisse præsumitur, si non rationabile hujus dubium ostenditur. *Atqui ex his* patet ad rationem in contrarium. XCIX.

XCICX. *Zambdas vir nobilis ac dives frequenter Iovinum amicum suum adhibet mensæ suæ, & haustu usque ad ebrietatem vel periculum hujus urget: Subinde etiam adeó fit efferus, ut Iovinus vel repetitis æqualibus haustibus cum ipso inebriari, vel periculum gravis percussionis aut duelli subire debeat? Quæritur. 1. Vtrum Zambdas peccet mortaliter cum tali periculo urgendo ad potum? 2. Vtrum Iovinus inebriare se possit, ut gravem percussionem ac duellum evitet?*

Videtur Zambdam non peccare mortaliter ita urgendo, quia ex bono id affectu, & juxta morem patriæ facit: Jovinum vero graviter delinquere se inebriando, ut malum aliquod evadat; *melius quippe erat*, inquit S. Augustinus *serm.* 32. *ut Caro tua sobria occideretur, quàm ut per ebrietatem anima moreretur.* Ad hæc non sunt facienda mala, ut eveniant bona, quo argumento utitur Azor *Tom.* 1, *L.* 7. *c.* 33. *q.* 5. *post Cajet.* Et Wiggers *c.* 2. *de Temper. dub.* 5. inde appertè docet, inebriare se scienter sic intrinsecè esse malum, ut nec ex metu mortis licitum fiat.

Resp. 1. Zambdam peccare mortaliter urgendo convivam suum usque ad periculum ebrietatis. Ita ex communi Dicastillo *de virt.* Cardin. *L.* 1. *D.* 3. *num.* 148. Nam si inebriare se sive directâ sive indirectâ voluntate est est ex omnium sententia peccatum mortale, cur non etiam fit mortale, inebri-

ebrietare alterum? Nec excusat affectus bonus, aut mos patriæ tantam immoderationem, quo minus sit lethalis, sed solum quando urbanitatis & amicitiæ gratiâ aliquid sit in ea quantitate, & moderatione, ut spectatis omnibus circumstantiis non sit periculum ebrietatis; aut gravis alterius nocumenti. Resp. 2. Jovinum adhibere ebrietatem usque posse, si aliter vel gravem sui percussionem, vel provocationem ad duellum evitare nequeat. Ita cit. Author *n.* 1. 4. post Lessium *L.* 4. *c.* 3. *num.* 37. Ubi testatur, hoc sentire plures viros doctos, quod etiam probabile agnoscit Layman *L.* 3. *Sect.* 4. *n.* 5. Nam licitum est, inebriare se causâ medicinæ ad pellendum, vel arcendum, morbum, ut ex communi aliorum tradit Pax Jordanus *L.* 1. *suarum Elucubrationum: tit.* 7. *num.* 23. Cur ergo non etiam ad evitandem gravem percussionem, aut duellum, quæ haud vanè ab altero timentur; esto enim non sit medium per se ordinatum ad hoc, sicut ad illud, constat tamen ad vitandum grave incommodum aut periculum multa licere, quæ per se ad hoc ordinata non sunt, sed solum ex malitia alterius, quâ ratione ajunt communiter, Doctores, licere alicui, amputare sibi membrum, manum, vel digitum ad conservandam vitam, & tamen illa amputatio non est per se idoneum & ordinatum medium ad hanc conservationem. Adhæc privatio rationis

hîc

hîc non intenditur, sed solum permittitur, quam nemo tenetur cum tanto malo impedire; unde etiam Jovinus non facit in hoc casu malum, ut eveniat bonum,

Atque ex his patet ad rationes in contrarium; nam S. Augustinus loquitur solum de iis, quæ per accidens conjuncta esse solent, v. g. contemptus, aut odium virtutis &c. ut interpretatur Lessius.

C. *Zoticus rem olim habens cum Verena, nunc in uxorem ducere vult Verianam, de qua tamen dubitat, num in prohibito consanguinitatis gradu conjuncta sit Verenæ. Quæritur. Utrum Zoticus stante hoc dubio contrahere cum Veriana possit?*

Videtur non posse. Ita Palao *Tr.* 1. *D.* 3. *pun.* 8. *num.* 10. Layman. *l.* 1. *Tr.* 1. *c.* 5. §. 3. *num.* 25. & alii. Moventur. Tum quia favendum Sacramento Matrimonii, ne invalide administretur. Tum quia nemo habet jus se matrimonio jungendi, nisi probando, impedimentum non adesse. Tum quia juxta receptum principium: contractus malâ fide initur, possessioque inchoatur ab eo, qui initio dubitat, num conhendi, possessionemque capiendi jus habeat.

Resp. Zoticum prædicto modo dubitum, postquam adhibuit sufficientem veritа-

ritatis indagationem, posse bona fide contrahere, & reddere ac petere debitum. Ita Thomas Sanchez de Matrimonio. *l. 8. D. 6. n. 18.* Joan. Sanchez *D. 43. selectar. n. 44.* Arriaga *Tom. 1. in primam secundæ. 33.* & alii. Ratio desumitur ex receptissima illa regula juris 65. in 6. *quod melior sit conditio possidentis*, & tali possessione dubitans privari non debeat, quamdiu contrarium non probatur; nemo quippe absque certo jure spoliandus est possessione sua. Confirmatur *ex cap. laudabili. & cap. fin. de frigidis.* ubi statuitur, dubium de potentia naturali ad actum conjugalem non teneri ad tutiorem partem, seu abstinentiam a Matrimonio; quia scilicet habet jus ad contrahendum, & in dubio stat pro ipso possessio. Ergo similiter Zoticus stante dubio potest contrahere, cum itidem habeat jus ad contrahendum, & possessio eidem faveat.

Ad 1. in contrarium negamus aliquid fieri contra reverentiam Sacramenti, quia in hoc casu Zoticus prudenter operatur. *Ad 2.* Dicimus, Zoticum habere jus ad contrahendum resultans in ipso ratione dubii & libertatis possessæ, ita probare amplius non teneatur, impedimentum non adesse. *Ad 3.* Distinguimus, qui dubitat dubio pra-

cti-

ctico, quando nulla est adhibita veritatis indagatio, nullum que formatum prudens judicium, concedimus: secus negamus; in pro sito autem Zuticus sufficientem veritatis indagationem adhibet, postquam ratione possessionis ac libertatis suæ judicat, se stante hoc dubio posse contrahere cum Veriana. Ergo bonâ fide init contractum, ac Matrimonium inchoat.

Omnia ad Majorem Dei Gloriam.

SYNOPSIS

Centuriæ III. Selectorum Casuum Conscientiæ,

AGILULPHUS Parochus parochianos judicare potest excusatos à mortali peccato sacri non auditi, si spatio unius horæ ab Ecclesia distent.

2. ALBANUS vir nobilis licitè differt solutionem debitorum ad jacturam status sui avendam.

3. ALEXANDER Rex acatholicus, licet ad exhibendam solum obedientiam civilem præcipiat Catholicis, ut concionibus Prædicantium intersint, isti tamen obedire non possunt.

4. ANATOLIUS actiones quasdam moraliter quidem (in alio tamen genere, quàm luxuriæ) malas exercens, experitur ex his sæpius motum carnis, aut etiam pollutionem; quæ tamen actiones inde non contrahunt malitiam mortalem, si absit periculum consensûs formalis.

5. ANNO nullum unquam servavit jejunium, nec ab anno 21. usque ad 60. cum Scribam ageret: nec ab hoc inchoato usque ad annum 90. cum adhuc robustus esset: idque probabiliter absque peccato semper fecit.

6. ANTHERUS â Confessario suo pœ-

tentiam accipit gravem quidem attamen rationabilem: & ea nondum peractâ alteri confitetur, qui pœnitentiam illam absque repetitione prioris confessionis rectè mutat, minuitque, si statum vitæ præteritæ ex præsenti confessione satis perspexerit.

7. APELLES pingendo negliens sacrum sufficienter in confessionali se explicat ajens: die festo neglexi sacrum.

8. ARTINGUS moribundus famulo sui laîco crimen olim commissum sub sigillo detegit; qui tamen inde ad hoc sigillum non tenetur.

9. ARIALDUS in censuram Papæ reservatam incidens, urgente gravi causa, à Parocho suo absolvi potest.

10. ARIPERTUS in flagranti deprehensus & statim de scelere accusatus negare hoc potest; esto inde accusator tanquam calumniator infametur.

11. ARMOGASTES ex prænobili familia cum in Minoribus nisi 25. aureos ex beneficio suo percipiat, non tenetur ad horas dicendas.

12. ATTALUS honoratiorem in Ecclesia locum pro sepultura emens non committit Simoniam.

13. AVXIBIUS diebus jejunii pinguedinem ex lardo & adipe pro cibis familiæ suæ condiendis adbibens non peccat mortaliter, si absit scandalum &c.

14. BECHTOLDUS torquem aureum emens, cum postea, intelligat hunc furto ablatum,

bla

blatum, licite illum vendenti reddit, & pretium suum reperit; esto hunc noverit statim se subducturum, nec furtum Domino restiturum.

15. BERTRANDUS vovet, nullum alium Ordinem religiosum se ingressurum præter Sancti Dominici; quod votum non valet.

16. BONOSUS Clericus dotem etiam ex bonis Beneficii sui denegare non potest Sorori, si ista aliunde illam habere non potest ad honestum matrimonium.

17. BRIGTIUS debitor ob spem lucri faciendi illicite differt solutionem 300 aureorum; nisi perid lucrum aliis etiam creditoribus satisfacere possit, aliàs non satisfacturus.

18. CALLISTUS Episcopus non potest adhibere breviorem Confirmationis formam, quàm communem hanc: Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris &c.

19. CASTELLUS Studiosus commensalem suum in rixa lethaliter læsit & aufugit; at postquam Bartius gladio Castelli à sanguine adhuc rubenti unguentum magneticum illevit, læsus quidem in dissito loco sanatus est, verum tamen non à DEO, nec viribus naturæ, sed à malo spiritus.

20 CARINA diu abest domo suá: & post longam inquisitionem é fonte in mediis plateis extracta, recté in loco sacro sepelitur.

21. CHRYSOSTOMUS ex pacto accipiens

ens pro concione mercedem, committit quidem simoniam, non autem injustitiam.

22. CLARA Monialis tempore belli ex Monasterio suo exire coacta non tenetur ad horas canonicas dicendas, quamdiu ex tali causa extra Monasterium versatur.

23. CORDULA uxor marito suo debitum conjugale modo & situ venialiter peccaminoso petenti reddit absque peccato veniali.

24. CYRIACUS rebus à se narratis subjiciens, eas ita esse veras, ut verum est, DEUM existere &c. non committit blasphemiam.

25. DIDACUS Collegii cujusdam Societatis JESU Rector oblatam pecuniæ notabilem summam pro certis & stabilibus sacris annuatim in templis Societatis & à Patribus hujus dicendis non quidem potest accipere sive tanquam stipendium, sive tanquam eleemosinam: at bene aliis modis circa pactum & obligationem rigidam.

26 DIONYSIUS eventus futuros à libebero arbitrio dependentes ex astris etiam probabiliter absque superstitione prædicere non potest, nisi forte tenuissimam solum conjecturam facere intenderet.

27. DINANTUS divortium jure facere potest ab uxore sua adultera, etiam si eam prius à se abegerit, de vitæ sustentatione non præviderit, & ipsa inde in adulterium inciderit.

28 DOMETIUS in confessione mortalia quædam omittit ex ignorantia in exami-

nan-

nanda conscientia mortaliter culpabili, etsi non supina; unde valor confessionis adhuc subsistit.

29. DOMITIUS pluribus Missis, quas pluribus personis promisit, satisfacere non potest unicam Missam dicendo; utut alias valor sacrificii sit ex se infinitus.

30. DONATUS Parochus secum ipse dispensat circa esum carnis, idque valide.

31. DROGO non mittens sortilegium, cujus reservationem in hac dioecesi plane ignorabat, absolvi potest a Parocho; esto iste peculiarem potestatem absolvendi a reservatis non habeat.

32. DYMPNA illustris virgo pridie nuptiarum meminit voti sui post pubertatem editi, idque indicat Confessario suo, qui ex Ordine quodam Mendicantium, etsi jurisdictionem quasi Episcopalem habeat, dispensare tamen cum ea non potest etiam in in difficili accessu ad Ordinarium.

33. ELFRIDA mulier maritata pretium pro usu corporis sui ab amasio blanditiis & mendatiis extortum retinere potest.

34. ESAU in cervum ejaculatu hujus dominium acquirit, si ita eum tetigit, ut moratiter illius manum effugere non posset: secus ad Ismaelem pertinet, qui postea eundem cepit: in dubio juxta proportionem hujus dividatur.

35. EUDOXIÆ uxoris votum de non mentiendo, potest Maritus ejus irritare, nullumque declarare.

36. EVENTIUS Campsor exercet recambium,

bium, quod aliqui vocant *recursæ.* idque speculative loquendo, licite quidem, quamvis practice non consulatur.

37. EUSTASIUS post ablutionem jam sumptam advertens in patena particulas S. Hostiæ ab ipso consecratæ potest has sumere jam in altari adhuc existens, quam in Sacristia sacris vestibus nondum exutus: probabiliter etiam Hostiæ ab alio Sacerdotæ.

38 GALATION & EPISTEME illustres personæ jam nuptias celebraturæ advertunt inter se impedimentum dirimens; in quo casu Episcopus quidem dispensare ob necessitatem urgentem potuisset; quia tamen Romam res est delata, & inde rescriptum, dispensationem certo impetrandam intra tridum hoc elapso nuptiæ recte celebratæ sunt si postea intelligatur; reipsa illam dispensationem fuisse tunc concessam.

39 FUGATIUS Bohemus cum puella Itala Augustam veniens, & aliquantulum ibi moratus coram Parocho & Testibus valide cotrahit matrimonium.

40. GEORGIUS Bavatus a cive Passaviensi simul equum & dolium vini emit, utrumque post mensem simul soluturus & avecturus; interea autem temporis ambobus nescio ex quo infortunio pereuntibus jactura equi ad emptorem, vini verò ad venditorem spectat

41. GERTRUDIS sacramentaliter absolvi potest, dum ait, dolere se valde de peccatis commissis, etiamsi in specie nullum etiam veniale exprimere valeat.

42. GEORGIANUS ex errore vincibili putans diem proximè instantem sancti Josephi non esse festum, absque peccato deinde omittit sacrum, nihil amplius de hoc audiendo cogitans.

43. GEORGIA famula curam habet pecûs, ideoque tenetur ad restitutionem damni, quod ipsa non impediente facit alius conamulus illuc irrepens.

44. GENTIANUS Aulicus in vestitu, victu, conviviis, famulitio, &c. moderatissimus est; & licet idcirco amare vexetur ab aliis, & ad majores sumptus instigetur, non potest tamen hos facere, si moraliter certus sit, debita inde se contracturum, quibus postea non sit solvendo.

45. GUSTAVUS immodice usui tabachi est deditus, & simul ac surgit, eum usurpat; unde tamen non violat jejunium naturale, nec arcetur a sacra Communione.

46. HADRIANUS Judex videns inter Caspium & Caspianum litigantes causam hujus probabiliorem, nihilominus pro illo male fert sententiam ex eo, quod causam ejusdem saltem probabilem agnoscat.

47. HEMMINGUS Parochus a. Novembris, hoc est, die animarum culpabiliter omittit recitare officium defunctorum, ideoque ex communi DD peccat mortaliter, quamvis non desint docti RR. qui hoc negent.

48 HERODIUS amare vexatur ab Herodiano adulterium uxoris exprobante; unde ille concitatus adulterum inopinato invadit,

dit, & aufugit, in cujus defectum Herodianus tenetur ad restitutionem damni.

49. INGEN vir alias timoratæ conscientiæ subinde in gravem blasphemiam erumpit, quia tamen similia fieri a se ait absque advertentia saltem certa, ideo non peccat graviter.

50. JULITTA post actum conjugalem non potest semen statim effundere, etiamsi ex conceptione & partu prolis periculum gravium dolorum, imo & vitæ sit subitura.

51. LEOIGILDUS Consiliarius Regius apud varios *Doctores* sententias inquirit quæ pro fine suo arrideant; idque per se non male & illicite.

52. LEUCIANUS ab uxore molestis precibus extorquet ut in testamento ipsum præ fratribus consanguineis scribat hæredem, alias hoc non factura valet nihilominus testamentum in utroque foro.

53. LEVINIUS vir Catholicus retinet apud se, legitque libros hæreticos de Religione tractantes, quasi apud ipsum non esset perversionis periculum, qui idcirco peccat mortaliter, incurrit censuram.

54. LIBERIUS in discursu insinuat, fornicationem ex natura sua & intrinsece non malam; quod longe falsissimum est.

55. LEUTFRIDUS non peccat mortaliter aliam in uxorem ducendo quam Pater ejus velit.

56. LOT Gen: 19 offerendo filias Sodomitis ad abusum peccavit mortaliter, si ejus verba sumantur, ut sonant.

57.

57. LUCERIUS conductor non tenetur resarcire Lucio locatori damnum exustarum ædium, nisi iste probare possit, incendium accidisse ex culpa certi ac determinati famuli, in officio suo, qui communiter pro negligenti est habitus, & tamen a Lucerio in domum fuit inductus ac toleratus.

58. LVPERIVS in templo pollutionem occultè faciendo non committit sacrilegium speciatim in confessione explicandum.

59. MANEFREDUS Religiosus concessâ facultate a Provinciali suo accipiendi aliquid citra medium florenum, non potest vi hujus facultatis uno die sæpius accipere dona, quæ singula quidem medium florenum non excedunt: at bene simul sumpta.

60. MARCELLA in morbo impetrans privilegium, quo in domo sua Sacrum unum intra 14. dies legi procurare valeat, potest intra hos 14 dies tria sibi Sacra procurare si forte integrò post mense nullum amplius habere possit; cui Sacro, si assistant alii etiam Sæculares, satisfaciunt præcepto Ecclesiæ.

61. MARCVS miles Catholicus conscius secretorum exercitus Catholici non potest hæc manifestare hosti, etiam si ab hoc captus gravia tormenta vel ipsam mortem sustinere debeat,

62 MENNAS in necessitate annuæ confessionis & defectu alterius Confessarii non tenetur cum magno incommodo Confessario loci manifestare peccatum grave quoad rationem genericam, sed potest illud omnino tacere: nec etiam ad contritionem hujus perfectam obligatur.

63 MILVS Sacerdos sæpe hærens, num psalmum, aut horam istam dixerit, non tenetur repetere, nisi probabiliter sciat, se omisisse.

64. NEMOTIVS cognoscens Mosiam uxoris suæ consanguineam in 2. gradu non privatur jure perendi debitum, si pœnam hanc ignoravit illi incestui impositam.

65. NICASIVS Advocatus non potest pergere patrocinari causæ, quam certo agnoscit minus probabilem, quam partis adversæ, cujus ipse est advocatus.

66. NICETIVS pro 300. florens in auro acceptis satisfacit reddendo totidem in qvavis moneta argentea probata.

67. NIMMIA votum plurium precum perquam languide peragit, quod idcirco recte mutat Sacerdos in aliud levius quidem, sed quod majore promptitudine & pietate peragi ab ipsa possit.

68. ORDONIVS ut grave Reipubl. malum impediat, illicite frequenti provocatione inebriat alium futuræ hujus ebrietatis haud ignarum.

69. OSVALDVS laicus æditus in ultima necessitate & defectu Clerici non male fecit, ad Osvvaldum extreme decubentem deferendo SS. Eucharistiam, & hanc illi administrando.

70. PHILEMON histrio comœdias exhibet sat lascivas; quas tamen permittendo solum ad majus malum evitandum non peccat Magistratus; nec etiam qui intersunt ob solam curiositatem: nec denique iidem spectatores peccant ratione scandali.

71. POLICRONIVS vir nobilis & dives lega-

gavit piis locis omnes reditus annuos per decennium ex jurisdictionibus A. & B cum obligatione Missæ perpetuæ, quæ jurisdictiones cum alteri domino post illius mortem vindicentur, hæres ex aliis hæreditatis bonis satisfacere tenetur

72 POPO deprehendens in sylva indicia metalli, mox a fundi domino latentis metalli ignaro emit eam communi quidem pretio, sed maximo & justo lucro.

73. PRILIDIANUS Turca cupit baptismum & nolenti baptizare, nisi certa pecunia pendatur hanc ad redimendam vexationem haud illicite porrigit.

74. PRIMITIVS Religiosus & Sacerdos recte beneque facit, Sacrificia, quotquot potest, offerendo pro Infidelibus convertendis.

75. QVIRINA uxor aperit viro suo, ficte se contraxisse, aut aliud impedimentum dirimens habuisse; cui tamen assertioni credere maritus non tenetur, nisi aliæ circumstantiæ moraliter certo eam persuadeant,

76. SIGISMVNDVS in subitum morbum incidit, nullumque amplius signum doloris dare valet; ad quem nihilominus vocatus Parochus male ipsi denegat Sacramentum Extremæ Vnctionis.

77. SYLVIVS homo rusticanus absque peccato & restitutionis onere in sylvis alienis non circumseptis moderate ligna cedit & avehit.

78. SIMPLICIVS in gravi necessitate & defectu congruæ sustentationis licite retinet decimas, nihilque de hoc dicit Parocho.

79. SIRITION advertens in arce quadam mul-

multa fieri contra jus tam naturale, quam positivum ex ignorantia inculpabili, monere tenetur incolas, si fructum ex admonitione speret.

80. SVENO adolescens ab ingressu Religionis impeditur per Gerepertum; qui idcirco, si vi aut fraude eum abstraxit, peccavit mortaliter & restituere, tenetur monasterio, quanti æstimabitur emolumentum temporale ex ipso proventurum, consideratis tamen circumstantijs, per quas illud emolumentum poterat impediri.

81. SIBERTVS Sacerdos & Canonicus frequenter negligit Completorium; cujus tamen omissione unum tantum committit peccatum nec tenetur duplicem horarum dicendarum titulum in confessione aperite.

82. THEONAS in conventione mercedis pro opera & labore suo deceptum se ultra dimidium videns finito etiam anno remedium habet æquitatis, ad quam contractus est reducendus.

83. THEON Sacerdos in quadragesima Vesperas post meridiem recitando nec venialiter peccat sive in choro, sive extra hunc.

84: THOMAS ajens, probabile se judicare, animam rationalem esse immortalem, incidit in hæresim, sic dubitando.

85 TORNANVS in foro interno ob voluntatem Domini præsumptam excusatur a restitutione rei ablatæ saltem facienda: & inde etiam non peccavit mortaliter.

86 THEOPEMPTVS in concubinatu vivit cum Theopempta fæmina laica, quæ criminis res spectat ad Iudicem sæcularem.

87. TVRSON injuste ad mortem damnatus haud

haud illicite Iudicem ad Dei Tribunal eâdem secum horâ vocavit.

88. TVRONIVS post confessionem pro Iubilæo peractam ante cætera opera impleta iterum in peccatum mortale lapsus non tenetur ad Iubilæum illud lucrandum iterum confiteri, sed sufficit, si conteratur.

89. VALENTIONI Subdiacono & Canonico post mortem fratris Amici ad conservandam familia suadent nuptias, spondentque dispensationem Papæ; & quia ante hanc cognitam & acceptatam Valentio nuptias celebravit, matrimonium fuit nullum, & ipse per se loquendo, peccavit mortaliter.

90 VINDONIVS uxori gemmam 100. imperialium æstimatam donans repetere, eam, & elargitiones ex eadem ab uxore in amicos factas retrahere non potest.

91. VITELIVS Religiosus & Sacerdos Senem ægrum ex uno in alterum latus suaviter vertendo non incurrit irregularitatem, etiam si Seni isti mors præter opinionem inde fuerit accelerata.

92. VISSA ancilla ex bonis Domini sui licite facit eleemosynas, si adest consensus Domini sive expressus, sive tacitus, sive rationabiliter præsumtus.

93 VITERBIO puero vix septennario rationis tamen capaci ante Sacramentum Eucharistiæ aliquando sumptum dari debet extrema Unctio.

94. VRSATIVS Sacerdos superfluorum bonorum ex beneficio vere sit dominus: tene-

ne-

netur tamen disponére in usum pauperum aut alterius piæ causæ, idque tum ex præcepto Ecclesiæ positivo, tum ex jure naturæ, sive ipsa natura virtutis Religionis; quod si eosdem superfluos reditus in divites trans ferat, abalienatio valida est, nec restitutioni obnoxia.

95. WENDELINVS joco explodens sclopetum solo puluere nitrato onustum, ita socium terrore percutit, ut humi procumbens post 14. dies negligentia curæ interveniente moriatur; ex quo tamen casuali homicidio nullam ille incurrit irregularitatem.

96. WIGBERTVS dubius subinde au aliquid comederit, vel non comederit: subinde an comederit ante vel post medium noctis, potest in utroque dubio celebrare.

97. WILIBALDVS Episcopus licité in diœcesi sua confirmat etiam alios ex vicinia accurrentes.

98. WINVALOCVS Capellanus ad S. Praxedem vi fundationis quotidie in Sacello hujus Sanctæ celebrare obligatus peccat mortaliter, si sæpius alibi celebret absque justa causa; non tamen tenetur ad compensationem: alibi celebrare, si in prædicto Sacello nequeat, nisi specialis conventio interveniat.

99.

99. ZAMDAS urgendo Iovinum amicum suum haustu usque ad ebrietatem, peccat mortaliter: non tamen Iovinus, si hanc ebrietatem absque periculo mortis vel gravis percussionis evitare nequeat.

100 ZOTICUS dubius de impedimento matrimonii, & post diligentem veritatis indagationem nihil reperiens bona fide contrahere, & debitum petere ac reddere potest.

INDEX RERUM

A.

C.

Con.

 Debi-

Episco-

Famu-

Infa-

Iudex

Matri

O.

Pri-

FINIS.

6